

คำวินิจฉัยที่ ๓ - ๕/๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๔๕

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๔๕

เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๔๕

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดยื่นคำร้องรวมสามคำร้อง ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย เนื่องจากปรากฏต่อนายทะเบียน

พรรคการเมืองว่า พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) พรรคไทยรักไทยกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานตามหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๕๕๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ หนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๐๐๐ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ และหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๗๑๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ อัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง และศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ คดีอยู่ในระหว่างที่พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้บรรดาพรรคคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ให้รวมการพิจารณาคำร้องทั้งสามเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกัน โดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่า ผู้ร้อง และให้เรียกพรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คำร้องที่หนึ่ง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ กำหนดหลักเกณฑ์การนับคะแนนและการประกาศผลว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ประกาศให้ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตนั้น

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจาก นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัย ต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง

ว่ามีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้ง ได้ให้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการกระทำในฐานของผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และให้แจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน อันเป็นการกระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐

และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีความคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า

(๑) การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕

พรรคสอง เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ร้องที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งให้โอกาสมาให้อัยการต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบกับการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่า ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ร้องที่ ๒ ได้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๒ เนื่องจากผู้ร้องที่ ๒ ไม่เคยมอบอำนาจให้กับบุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า ผู้ร้องที่ ๒ โดย นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวหา และนายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักกับ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาก่อน อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ ตามที่คำร้องกล่าวหา เนื่องจากวันและเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหา นั้น นายบุญทวีศักดิ์อยู่ต่างจังหวัด และไม่มีหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์เกี่ยวข้องในการกระทำตามที่กล่าวหา ส่วนกรณีการรับเงินจากกรรมการบริหารพรรคผู้ร้องที่ ๑ นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลตามที่ผู้ร้องกล่าวหา

ผู้ร้องที่ ๒ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สอง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคแผ่นดินไทย ผู้ร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๕ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๓ คน โดยมีนายบุญญาบารมีภณ หรือบุญฤทธิพิล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจากนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ร้องที่ ๑ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการ

อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนว่า มีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่น แยกย้ายกันไปจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสั่งสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้งได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานละเมิดพระราชบัญญัติว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และเป็นความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน และแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ นั้น

เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) จึงแจ้งเรื่องและส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ร้องดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะลี ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๒ ได้ดำเนินการรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประเภทกิตติมศักดิ์ อันเป็นความเท็จเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน ทั้งนี้ เพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีการตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้มีการตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มีการตั้งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการเลือกตั้งในครั้งดังกล่าว ผู้ร้องไม่อาจนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้มีการตั้งยุบพรรคการเมืองได้ เนื่องจากมูลคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดีสิ้นไปแล้ว ควรยกคำร้องนี้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่เคยมอบอำนาจให้แก่บุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ ที่ว่า ต้องกระทำโดยนิติบุคคล โดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคมอบหมายให้ทำการแทน ซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดลงโทษพรรคการเมืองได้นั้น ผู้กระทำความผิดต้องเป็นกรรมการบริหารของพรรค แต่นางฐิติมาและนายพันมิตร ดวงทิพย์ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าไปรับเงินจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่มีอำนาจกระทำการใดแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ แต่เป็นพฤติกรรมที่เป็นการกระทำเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีส่วนรับรู้ ไม่ได้เกี่ยวข้อง ไม่ได้มอบหมาย และไม่ใช่ว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๓

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) ประเด็นเรื่องการที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรค นางฐิติมาและนายพันมิตร เจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ ในการเลือกตั้งคราวนี้ โดยส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน และแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน รวมทั้งสิ้น ๑๒๖ คน ซึ่งอาศัยงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการประจำปี ๒๕๔๕ จำนวนเงิน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เป็นไปตามมติการประชุม เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยประธานที่ประชุมนำเสนอให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำเงินที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๑๐ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครที่เป็นสมาชิกคนอื่น อีกจำนวน ๑๑๖ คน ซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด ให้รับผิดชอบด้วยตนเอง โดยร่วมกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีนายพันมิตรเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๑ นำเงินส่วนตัวมาช่วยสนับสนุน โดยนายพันมิตรกู้ยืมเงินจากนางวาริศรียา งามเกิดศิริ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท และต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยกรรมการบริหารพรรคนำเงินดังกล่าวไปใช้จ่ายตามแผนงานโครงการประจำปี ๒๕๔๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๕ ดังนั้น การที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้มอบหมาย แต่เป็นการกระทำของนางฐิติมาและนายพันมิตรซึ่งไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรค และผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้รับประโยชน์จากการกระทำของกลุ่มบุคคลดังกล่าว หากผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจะต้องดำเนินการตามเงื่อนไขการบริจาคเงินให้แก่พรรค ส่วนที่ว่า มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ บางคน

เช่นนายอุทัย นามวงศ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า รับเงินค่าสมัครและค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้นรับฟังไม่ได้ เนื่องจากนายอุทัยเป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ ในการสร้างสถานการณ์เพื่อล้มการเลือกตั้ง ประกอบกับนายอุทัยเป็นบุคคลมีความรู้ถึงระดับปริญญาเอก จากต่างประเทศ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องเป็นเพียงการเชื่อมโยงความคิดให้ไปถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ผู้ถูกร้องดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) เท่านั้น นอกจากนี้ที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ร่วมประชุมการให้สัตยาบันร่วมกับพรรคการเมืองอีก ๑๕ พรรค และเล่าให้ฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครของพรรคการเมืองทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ในวันประชุมดังกล่าวมีหัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้แทนของพรรคการเมืองเข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๖ พรรค เพื่อทำสัตยาบันการปฏิรูปการเมืองร่วมกัน นอกจากพรรคการเมืองแล้วยังมีผู้สื่อข่าวเข้าร่วมจำนวนมาก หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กล่าวในที่ประชุมถึงเรื่องงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนในการเลือกตั้งแต่อย่างใด

(๒) ประเด็นเรื่องที่น่าอนุญาบารมิภักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จ ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง นั้น ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มี ๓ ประเภท ได้แก่ (๑) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๐ คือ สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัครตามข้อบังคับพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติเป็นสมาชิกพรรคได้ (๒) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๑ คือ สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ สมาชิกที่เป็นผู้ก่อตั้งพรรค และบุคคลซึ่งพรรคเลือกมาเป็นสมาชิก หมายถึงสมาชิกที่ปรับแทนตำแหน่งที่มีอยู่ จึงไม่เป็นสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงปรับเข้าและออก (๓) สมาชิกตามข้อบังคับพรรคข้อ ๑๒ คือ สมาชิกสมทบ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัคร และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติให้เป็นสมาชิกสมทบได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุงผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน รวม ๑๒๖ คนนั้นมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ทุกคน โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเป็นสมาชิก

ในคราวประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นการประชุมรับสมัครปรับปรุงสมาชิกกิตติมศักดิ์ จำนวน ๑๕๑ คน และในการประชุมพรรค ครั้งที่ ๘/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำนวน ๒๕ คน ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ มีใบสมัครสมาชิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นหลักฐาน แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ นั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเพียง ๑๐ คน แบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก ๑๑๖ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศรายชื่อให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเห็นว่า ผู้สมัครดังกล่าวไม่ได้เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะไม่มีรายชื่อปรากฏในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลด ในรอบปี ๒๕๔๘ (แบบ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗) ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งในรายงานดังกล่าวผู้ถูกร้องที่ ๓ รายงานเพียงว่า เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกจำนวน ๒๕,๓๐๖ คน ในรอบปีที่ผ่านมาคือ ปี ๒๕๔๘ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวน ๗๐๐ คน และมีสมาชิกลดลงจำนวน ๓๑ คน และมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๒๕,๙๗๕ คน เหตุที่ไม่มียชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปี ๒๕๔๘ ของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๑๒๖ คน เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่เป็นการปรับคนใหม่เข้ามาแทนคนเก่าที่ต้องปรับออกไป ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งรายชื่อสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี ซึ่งเป็นการดำเนินการตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มีรายชื่อบุคคลดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียงแต่จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ กำหนดไว้ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็เคยดำเนินการเช่นเดียวกันมาแล้วในการเลือกตั้งในคราววันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ดังนั้น การออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญาบารมีภณ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง จึงกระทำไปด้วยความถูกต้องและเป็นจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

คำร้องที่สาม ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ สรุปความได้ว่า

พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน โดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค

เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๙ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจากพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล กรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๙ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ว่า มีการสมคบระหว่างผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองอื่น และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรค โดยว่าจ้างพรรคเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ แข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๙ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๙ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานและพฤติการณ์ประกอบความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์เป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีลักษณะเป็นการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) จึงได้ส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า เมื่อระหว่าง วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเวลาที่พระราชกฤษฎีกายุบสภา ผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ ปรากฏข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานว่า

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชวทันยาพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งต่อนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัคร ทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นคือ พลเอก ชรรมรักษ์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ได้มอบเงินค่าใช้จ่าย จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะดี สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้ประสานงานของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้ว ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมาระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงิน จำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาเพื่อเป็น ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติมอีก ๑๗ คน และ ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงิน จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาอีกเพื่อ เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ทั้ง ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ พลเอก ชรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงคมนาคม ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นกรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกันให้เงิน

สนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณพัฒน์ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัยหรือต่อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์เป็นตัวแทนติดต่อมอบเงินให้นายชวการ โตสวัสดิ์ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายครั้ง โดยเริ่มติดต่อที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ตัดต่อข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน และมอบเงินค่าใช้จ่ายให้สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิออกเสียงในเขตนั้น โดยพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย มอบเงิน จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปให้ นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการนำสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีซึ่งเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์นำเงินไปให้นายชวการนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท และมอบให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันในผู้ร่วมงาน และต่อมาวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงิน จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการเพื่อนำไปให้นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ นำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๙ คน โดยมีหลักฐานการส่งสำเนาใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้นายชวการนำไปรับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากพลเอก ธรรมรักษ์ตามที่ได้ตกลงกันไว้ แต่ปรากฏว่า นายชวการและนายสุขสันต์ไม่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจึงไปแจ้งข้อมูลแก่นายสุเทพผู้ร้องเรียนในกรณีนี้ และในช่วงวันที่ ๖ และ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินตามที่ได้กล่าวแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิก ใช้เลขที่และวันรับสมัครของสมาชิกพรรคคนเดิม

แล้วนำชื่อและชื่อสกุลของสมาชิกคนใหม่ ใส่แทนชื่อและชื่อสกุลสมาชิกคนเดิมที่เรียกว่า การตัดต่อ พันธุกรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๖๑ คน และในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์และผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนแล้ว

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และร่วมกันสนับสนุนให้มีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุน ให้มีการปลอมเอกสาร การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อ ความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูป การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง ที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิได้สั่ง

ให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า

(๑) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดอำนาจการปกครองประเทศและออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญจึงย่อมสิ้นสุดลงไปด้วยโดยอัตโนมัติ บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญย่อมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้ออนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลให้อรรถคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญและยุติไปแล้ว กลับมาอยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคำร้องของผู้ร้อง การถ่ายโอนอรรถคดีและอำนาจดังกล่าวไม่มีความถูกต้องชอบธรรม สิทธอนสิทธิของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรมและมีลักษณะเลือกปฏิบัติเป็นการตั้งองค์กรซึ่งมิใช่ศาลขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า การจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาคดีนั้นจะกระทำมิได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีความชอบธรรมและไม่มีอำนาจพิจารณาคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ นอกจากนี้ ในการพิจารณาวินิจฉัยคดียุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตุลาการ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญได้ เพราะขัดกับหลักนิติรัฐอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในอารยประเทศ ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ศาลต้องกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์และผู้พิพากษาหรือตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งเป็นหลักประกันแก่ผู้มีอรรถคดี ทั้งปวงว่าจะได้รับความเป็นธรรม ไม่มีผู้ใดมาสั่งหรือชี้นำผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และไม่ได้รับรองให้ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดกำหนดให้องค์กรอื่นที่ไม่ใช่ศาลมีหรือใช้อำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง เป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการมาโดยตลอด โดยจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๔๘ ที่ให้ศาลฎีกาพิจารณาและมีคำสั่งคดีที่อธิบดีกรมอัยการขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและมีคำสั่งกรณีที่ยกการสูงสุดขอให้ยุบพรรคการเมือง ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีและใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกำหนดให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นการกำหนดอำนาจและถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ที่ขัดต่อหลักนิติรัฐ อีกทั้งยังเป็นการขัดต่อหลักการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ผ่านมา และขัดต่อประเพณีการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เนื่องจากนายสุเทพซึ่งเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง และนายสุเทพไม่มีความรู้เห็นในการกระทำดังกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคำร้องเรียนของนายสุเทพได้

(๓) การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ ที่มีนายนาม ยิ้มแย้ม เป็นประธาน ไม่เคยแจ้งข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแม้แต่แจ้งพลเอก ชรรมรักษ์หรือนายพงษ์ศักดิ์ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ทั้งที่ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ กำหนดให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน เรียกผู้ถูกร้องเรียนมาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อร้องเรียน พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ โดยการแจ้งผู้ถูกร้องเรียนดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ แต่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์จัดทำและนำไปมอบให้ฝ่ายเดียว แล้วสรุปความเห็นเสนอประธานกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มิได้ให้โอกาสพันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งไม่ให้โอกาส ผู้ถูกร้องที่ ๑ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งที่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเคยให้ความเห็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งปรากฏตามบันทึกข้อความ ฉบับลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ว่า ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ ส่วนที่พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำแล้วนั้น บุคคลทั้งสองไม่ใช่หัวหน้าพรรค ไม่ได้เป็นผู้แทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่บุคคลทั้งสองไปให้ถ้อยคำเนื่องจากได้รับเชิญไปในฐานะพยาน ไม่ใช่ในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองแล้ว และการให้สัมภาษณ์

ต่อสื่อมวลชนของพันตำรวจโท ทักษิณ ชวწวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่ถือว่าเป็นการให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง ส่วนที่ผู้ร้องอ้างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสิทธิยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และมีสิทธิอ้างบุคคลหรือหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานรวมทั้งมีสิทธิตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องได้นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นขั้นตอนในการดำเนินการสอบสวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคนละเรื่องและคนละขั้นตอนกับการที่ต้องดำเนินการในชั้นสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม แม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จะใช้คำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” แต่ที่จะปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ได้นั้น ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความผิดตามมาตรา ๖๖ เสียก่อน เพราะคำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” มิใช่เป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาวินิจฉัยได้เอง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจแจ้งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ได้ และผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๔) การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลใช้บังคับไปด้วย เนื่องจากเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง ส่งผลให้บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับซึ่งรวมถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอันสิ้นสุดลงด้วย ซึ่งต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขชี้แจงว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกทั้งหมด ทั้งนี้ ตามคำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕ เมื่อการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาและนำมาเป็นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำที่อาศัยเหตุอันเกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และเหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องยุติและสิ้นสุดลงด้วย เมื่อต่อมาวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ประกาศฉบับดังกล่าวคงมีผลเพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และเมื่อต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญมิได้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยังให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ได้ประกาศเป็นต้นไป และจะนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นฐานในการดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหา ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนซึ่งเป็นการผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไป การกระทำตามที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งอาศัยมูลเหตุที่เกิดจากการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อกฎหมายยกเลิกไป ย่อมมีผลให้การกระทำที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุ ยื่นคำร้องในครั้งนี้อยู่ดีและสิ้นสุดลงด้วย

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมสอดคล้องกันได้รวมตัวเข้าด้วยกันเพื่อจะนำแนวความคิดนั้นมากำหนดเป็นนโยบาย และนำไปบริหารหรือตรวจสอบการบริหารประเทศตามอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลนั้นตามวิถีทางประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงให้ความคุ้มครองแก่พรรคการเมืองที่ตั้งขึ้น และไม่ต้องการให้มีการยุบพรรคได้โดยง่ายแม้ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือส่งสมัครแล้วแต่ไม่มีสมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้ง ก็ไม่เป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แต่เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว คงมีแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง เท่านั้น ดังนั้น การจะยุบพรรคการเมืองได้จึงต้องเป็นไปตามเหตุมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ที่ว่าการที่บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้ เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) บัญญัติไว้สอดคล้องกับมาตรา ๖๓ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบ เพิ่มเติมไว้ถึง ๔ เหตุ โดยการเพิ่มเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งผู้ร้องอาศัยเหตุตาม (๑) มาร้องให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ด้วย จึงเป็นการกำหนดเหตุยุบพรรคการเมืองเพิ่มเติมนอกเหนือจาก รัฐธรรมนูญกำหนดและเป็นบทบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นบทบัญญัติที่เกินความจำเป็น และกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ รับรองไว้ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ เนื่องจากการยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองที่มาตรา ๔๗ รับรองไว้ ซึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ได้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติหลักเกณฑ์การดำเนินการว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว นั้น มีลักษณะเป็นหลักเกณฑ์การดำเนินการที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ เพราะถ้าพรรคการเมืองกระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ซึ่งเป็นการกระทำเดียวกับการกระทำตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง คือใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบ

พรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าว อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง เท่านั้น และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดกระบวนการเพื่อไปสู่การยุบพรรคการเมืองที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทั้งที่เหตุในการยุบนั้นเป็นเหตุแบบเดียวกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓

(๓) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากการกระทำตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นผู้กระทำและไม่ได้มอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารพรรคกระทำ อีกทั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้มีมติให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ กำหนดไว้ กรรมการบริหารพรรคจะดำเนินการแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยลำพังไม่ได้ จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะการที่กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งจะดำเนินการในนามของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อจัดการนอกเหนือจากที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบนั้นไม่อาจกระทำได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งซึ่งมีค่าใช้จ่ายและต้องผ่านขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งพลเอก ชรรมภ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ แต่อย่างใด อีกทั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยทราบมาก่อน ไม่เคยมอบหมาย ไม่เคยใช้และไม่เคยสนับสนุนให้บุคคลทั้งสองหรือบุคคลอื่นใดกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ประการใด หากบุคคลทั้งสองกระทำการตามข้อกล่าวหาที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลทั้งสอง ไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่อย่างใด การยุบพรรคการเมืองเป็นการทำให้สภาพความเป็นบุคคลของพรรคการเมืองตามกฎหมายสิ้นสุดลง ทำให้สมาชิกภาพของมวลสมาชิกสิ้นสุดลง จึงเทียบได้กับการลงโทษประหารชีวิตในทางอาญา การวินิจฉัยและตีความจึงต้องตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด ไม่ควรตีความในการขยายความเพื่อลงโทษพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ การกระทำของกรรมการบริหารพรรคมิใช่เป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ ซึ่งกรณีที่จะให้ถือว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมืองและถือว่าพรรคการเมืองนั้น

กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า เป็นการกระทำหรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจของหัวหน้าพรรคการเมือง ดังนั้น การกระทำของกรรมการบริหารพรรคอันจะถือได้ว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคผู้นั้นต้องเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองเท่านั้น ทั้งนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังได้แยกการกระทำของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคที่เป็นความผิดและต้องรับโทษแยกต่างหากจากการกระทำของพรรคการเมือง กล่าวคือ การกระทำของหัวหน้าพรรคการเมือง ตามมาตรา ๗๖ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ หรือการกระทำของกรรมการบริหารพรรค ตามมาตรา ๗๗ และมาตรา ๘๔ ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปว่า ผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษ ถ้าไม่ได้กระทำความผิดผู้นั้นไม่ต้องรับโทษและไม่ต้องรับโทษจากการกระทำของผู้อื่น การกระทำที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในขณะที่มีการยื่นคำร้องนี้เป็นตัวการสนับสนุน หรือส่งเสริม รู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลทั้งสองที่ถูกกล่าวหาไปกระทำตามคำร้องแต่อย่างใดทั้งสิ้น

(๘) การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ได้เนื่องจากคำว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) หมายถึง การกระทำเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลงแล้วใช้การปกครองอย่างอื่น ส่วนคำว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยผู้ที่ได้อำนาจนั้นมาจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมใช้อำนาจดังกล่าว ดังเช่นการยึดอำนาจปฏิวัติ หรือรัฐประหารของคณะบุคคลที่เรียกตัวเองว่า “คณะปฏิวัติ” ส่วนการกระทำที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) บัญญัติเป็นเหตุยุบพรรค คือ กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น ซึ่งกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒

ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ ดังนั้น การกระทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง หรือการให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามคำร้องซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง จึงไม่ถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะความร้ายแรงของกระทำถึงขนาดที่สมควรจะยุบพรรคการเมืองนั้นเสียก็คือ การกระทำการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจปกครองประเทศโดยใช้กำลัง ซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่ได้เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากการกระทำการใดอันเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง แม้อาจจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ไม่เคยปรากฏหรือเคยมีคำวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือกระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด โดยเหตุนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ ที่บัญญัติไว้ว่า หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือ ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของนายทะเบียน ให้มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้ และผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง แสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดระดับความรุนแรงของการกระทำของพรรคการเมือง และผู้บริหารพรรคการเมืองไว้เป็นลำดับขั้นเพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุอันเป็นการกระทำผิดเล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อให้ยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบได้โดยง่ายเนื่องจากการกระทำของผู้บริหารพรรคบางคน ย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อสมาชิกของพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำของกรรมการบริหารพรรคคนนั้นเลย

(๘) กรณีมีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม มิได้เป็นบทบังคับเด็ดขาดให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคในทุกรณี เพียงแต่บัญญัติว่า “...ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมือง ...” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่า “เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง...” จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าแม้พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเข้าข่ายที่จะถูกยุบพรรคได้ก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคหรือไม่ยุบก็ได้ ประกอบกับเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๗ ที่กำหนดความรุนแรงตามลักษณะของการกระทำไว้ในหลายระดับ หากไม่รุนแรงถึงขั้นเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ อาจจะใช้มาตรการเพียงการเตือน หรือมีอำนาจสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำตามที่กล่าวหา หรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะ หรือบางคนออกจากตำแหน่ง นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่ยุบก็ได้ และกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เรื้อรังมาตั้งแต่เข้าทำหน้าที่รัฐบาลเป็นผลสำเร็จ และกระทำตามนโยบายที่เป็นผลดีต่อประเทศชาติมากมาย จนเป็นที่นิยมของประชาชนส่วนใหญ่ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๘ คน และเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๓๗๗ คน จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรก นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคเหล่านั้น ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง ทั้งหากมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

(๑๐) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ ใช้บังคับกับเหตุยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ เพื่อเป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

ของกรรมการบริหารพรรคไม่ได้ เพราะเหตุขบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) คือ พรรคการเมือง “กระทำการ” ใดๆ อย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ที่กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” เห็นว่า “การกระทำความต้องห้าม” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ระบุในประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ คือ “ห้ามกระทำการ” ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๔) เท่านั้น ส่วนมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” ซึ่งไม่ใช่ข้ออ้างที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุขบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ร้องจึงนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มาใช้บังคับกับคดีนี้ไม่ได้

(๑๑) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เนื่องจากประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เพิ่มเติมบทกำหนดโทษเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ กำหนดไว้แต่เดิม โดยการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนดห้าปี จึงเป็นการตราและยกเลิกกฎหมายที่ปราศจากความชอบธรรม อันย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลที่เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งขัดต่อหลักนิติรัฐ เป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกที่เจริญแล้วยึดถือปฏิบัติ ขัดต่อหลักสากลทางอาญา ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการลิดรอนสิทธิที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ว่า ให้ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรศาล และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ และเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ

กระทำในพระปรมาภิไธยนั้น เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีของผู้ร้อง การถ่ายโอนอำนาจมาเป็นของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอันเป็นองค์กรที่มีอิสระ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แม้ว่าการให้ “เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง” จะมีชื่อ “โทษทางอาญา” แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เห็นว่า “สิทธิเลือกตั้ง” เป็นสิทธิเสรีภาพที่บรรดาชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓ ก็ยังให้การคุ้มครองอยู่ ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท ดังนั้น การกระทำใดที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ กำหนดโทษไว้ในมาตรา ๖๕ ให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป ซึ่งเป็นการกำหนดโทษทางการเมืองสำหรับผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบพรรคการเมือง หากตีความว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขฉบับดังกล่าวที่เพิมบทกำหนดโทษให้มีผลย้อนหลังจะขัดหลักนิติรัฐที่ห้ามตรากฎหมายย้อนหลังอันเป็นผลร้ายแก่บุคคลทั้งในกรณีโทษทางอาญาและในกรณีอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญาด้วย เพราะบุคคลก็ไม่อาจเชื่อมั่นในการใช้อำนาจรัฐ ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองถูกยุบเพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา ๖๖ ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบจะได้รับโทษเพียงเท่าที่บัญญัติในมาตรา ๖๕ เท่านั้น นอกจากนี้ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลังเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยนัยของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงทำให้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดในกฎหมายดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับไปด้วย การกระทำใดที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติให้เป็นเหตุร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองจึงไม่สามารถนำมาใช้ภายหลังที่มีการประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ได้อีกต่อไป จนกระทั่งถึงวันที่ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับมีผลใช้บังคับต่อไป แต่อย่างไรก็ดี ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงใช้บังคับเฉพาะกับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไปเท่านั้น แต่เหตุที่ผู้ร้องอ้างขอให้สั่งยุบพรรคเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องจึงไม่สามารถอ้างการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนมาเป็นเหตุขอให้สั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๑๒) การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันที่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้ เนื่องจากภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ในช่วงต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่ง โดยหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้ว และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับหนังสือแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ดังนั้น การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และจนถึงบัดนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการทางการเมืองตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคทั้งสองคน ไม่ได้กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง ก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครลงสมัครทุกเขตนั้นไม่ได้หมายความว่า จะได้รับเลือกตั้งทุกเขต เพราะในบางเขตซึ่งส่วนมากเป็นเขตเลือกตั้งในภาคใต้ พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านมีคะแนนนิยมดีกว่า เมื่อพรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคอื่นซึ่งลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีโอกาที่จะได้รับเลือกตั้งสูง แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน จึงเป็นเหตุจูงใจให้พรรคการเมืองบางพรรคทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของตนด้วยการถอดชื่อสมาชิกเดิมออกแล้วนำชื่อผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่เข้าแทน ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวมิได้เพิ่งกระทำในคราวนี้เป็นครั้งแรก ในการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง พยานบางปากให้การว่า เคยดำเนินการเช่นนี้มาก่อนแล้วในคราวเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่า กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่อย่างใด ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อจะให้ นายอมรวิทย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เพิ่งพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายชวการเพิ่งรู้จักกับนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นายชวการอ้างว่า ไปชี้แจงเรื่องการติดต่อพันธมิตรหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงรับฟังไม่ได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ หรือ นายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องอ้าง ส่วนที่นายสุขสันต์ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นบันทึกข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงาน

คณะกรรมการการเลือกตั้งมาให้นายสุขสันต์ โดยมีนายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรค
ในแผ่นบันทึกข้อมูลที่โรงแรมกานต์มณี แล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นบันทึกข้อมูลไปคืนเจ้าหน้าที่สำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒ นาฬิกา นั้น ชัดแย้งกับรายงาน
การตรวจสอบของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ระบุนั้น เวลา ครั้งสุดท้ายที่มีการบันทึก
ในฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ข้อเท็จจริง
ดังกล่าวจึงเชื่อถือไม่ได้

(๒) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัคร
รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยง
คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ที่ผู้ร้องฟังข้อเท็จจริงจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรี นายธีรชัย
และนายทวี พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อพูดเรื่องตัดต่อพันธุกรรม
ซึ่งขัดกับคำให้การของนายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี ที่ยืนยันว่า ในวันนั้นบุคคลทั้งสี่ไม่ได้พบ
พลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้ขึ้นไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่
๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การขัดกับนายธีรชัยและนายทวีที่ยืนยันว่า วันดังกล่าวไม่ได้พบ
พลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้รับเงินตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ไม่จำเป็นต้องเรียก
นายชวการให้ไปรับเงินเพียงจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ที่กระทรวงกลาโหม และไม่มีเหตุผลที่ต้องจ่ายเงิน
ด้วยตนเอง ส่วนภาพที่นายสุเทพนำเสนอต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงนั้น เป็นภาพ
ที่มีการตัดต่อลำดับภาพขึ้นใหม่ และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงิน
เป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ
แบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่นายชวการ
กลับอ้างว่า เงินที่ได้รับจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้นเป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัคร
แบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่ง
ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
นอกจากนี้ นายทวีก็เป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอาข่าวสถานการณ์ทางภาคใต้ไปให้พลเอก ธรรมรักษ์
เท่านั้น มิได้เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์แต่อย่างใด สำหรับเหตุการณ์ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่

๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การว่า นายชวการกับพวก ร่วมกันนับเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท ที่นายทวิกับพวกนำมาให้ใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท แล้ว นายธีรชัยมอบให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ของ จัดกับคำให้การของนายทวิและนายพงษ์ศรีที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมอบให้แก่ นายชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากผู้ใด อีกทั้งจำนวนเงินที่อ้างมีความไม่สอดคล้องกับจำนวน ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ประกอบกับคำให้การของ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เช่น นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ และพันตำรวจตรี เสี่ยงม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี นอกจากนี้ที่นายชวการให้การว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวินำเงินไปมอบให้นายชวการ จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท นำไปให้นายสุขสันต์เพื่อเป็นค่าสมัครของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่จะลงสมัคร ที่จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน ก็ขัดกับคำให้การของนายทวิที่ว่า ไม่มีเหตุที่ ต้องนำเงินมาให้ นายชวการซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้แก่ นายบุญทวิศักดิ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และเป็นผู้มีอำนาจในการส่งคนลงสมัครโดยตรง ส่วนเรื่องการโอนเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา เพื่อเป็นค่าสมัครผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นอีก ๓ คน นั้น วันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังนั้น คำให้การของนายชวการและนายสุขสันต์เป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น

(๓) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ในข้อที่นางฐิตีมาให้การต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในการประชุมของพรรคการเมืองที่อาคารวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งต่อ นายบุญบาบามีภณ หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่า หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยแจ้งหรือกล่าวว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่พรรคการเมืองใด และเป็นไปไม่ได้ที่จะแจ้งต่อหัวหน้าพรรคการเมืองจำนวนมากถึง ๑๕ พรรคที่ร่วมประชุมกันว่า จะจ่ายเงิน ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนายบุญอุทธิพลและนายฉัฐพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคง ที่ว่า พันตำรวจโท ทักษิณไม่ได้พูดเรื่องการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองอื่นแต่อย่างใด ส่วนที่ นางฐิตีมา ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕

พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ได้บังคับบัญชาและเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ มอบเงินให้แก่นางฐิติมารวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่า นางฐิติมาเป็นบุคคลที่นายสุเทพทั้งข่มขู่ หลอกลวง จ้างวาน ให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อปรักปรำและใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ซึ่งต่อมา นางฐิติมาให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า คำให้การ ชั้นคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และตามบันทึกที่ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นไปตามเอกสารที่นายสุเทพจัดเตรียมไว้ให้ โดยนายสุเทพเสนอเงินให้ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมเสนอตำแหน่งทางการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งจะให้นางฐิติมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย คำให้การของนางฐิติมา จึงรับฟังไม่ได้

(๔) ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งแบบบัญชีรายชื่อ และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาล พรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องจึงขัดต่อเหตุผล และรับฟังไม่ได้ ประกอบกับมีพยานบุคคลที่เป็นผู้สมัครของพรรคการเมืองทั้งสองพรรคยืนยันในชั้น คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้สมัครของพรรคทั้งสองจำนวนมากออกค่าใช้จ่ายเอง เพราะมีความมั่นใจว่าจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งคราวนี้เนื่องจากพรรคใหญ่ ฝ่ายค้านไม่ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้คู่กรณีนำพยานบุคคลเข้าไต่สวนตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๐ รวม ๑๔ นัด เป็นพยานผู้ร้อง จำนวน ๓๖ ปาก เข้าไต่สวน ๗ นัด

พยานผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๓๐ ปาก ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๕ ปาก และผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๒ ปาก รวม ๓๖ ปาก

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ในเบื้องต้นว่า ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับ รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ และวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๕ ตามลำดับ ขณะเกิดเหตุคดีนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน โดยมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ลงบับลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคพัฒนาชาติไทย ลงบับลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และผู้ถูกร้องที่ ๓ มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑ คน โดยมีนายบุญบารมีภณหรือ บุญอิทธิพล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแผ่นดินไทย ลงบับลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๕ และก่อนเกิดเหตุมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งแรกวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๔๘ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๒๐๐ คน รวม ๒๔๘ คน ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และครั้งที่สอง วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๖๗ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๑๐ คน รวม ๓๗๗ คน ผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดตั้งรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ ๒ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เพิ่งส่งผู้สมัครเป็นครั้งแรก

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔ คน ไม่มีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ คนใดได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ พรรคการเมืองฝ่ายค้านที่มีสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรรวม ๓ พรรค ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๐๐ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งครบทุกเขต จำนวน ๔๐๐ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๘ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์กับพวก มีหนังสือคัดค้านการประกาศรับรองผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๘ และเขตเลือกตั้งที่ ๙ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รวม ๓ คน เนื่องจากไม่ปรากฏชื่อบุคคลทั้งสามในแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประจำปี ๒๕๔๘ ต่อมาวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๘ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองว่ามีการสมคบกันระหว่างผู้บริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคการเมืองอื่น และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองอื่น และว่าจ้างพรรคอื่นให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีมีผู้สมัครเพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ พลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๘ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ

สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) เมื่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสนอรายงานผลการสืบสวนสอบสวน ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงได้มีหนังสือส่งพยานหลักฐานให้ผู้ร้องเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ และอัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม รวม ๓ คำร้อง เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้ายึดอำนาจการปกครอง และมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง พร้อมกับรัฐธรรมนูญ และต่อมาวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา ๓๕ ให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควรวินิจฉัยปัญหาตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทั้งสาม ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การสืบสวนสอบสวนของนายทะเบียนพรรคการเมือง การยื่นคำร้องของผู้ร้อง และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามก่อน

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑ มีว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดียุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาล ซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาล และมีใช้องค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ทั้งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงแล้ว อำนาจหน้าที่และการกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมเป็นอันสิ้นสุดลง แม้ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ใน

อำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐ

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่า กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ”

คดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ขณะที่คดีนี้อยู่ระหว่างผู้ถูกร้องทั้งสามยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้าทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ และมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นอันสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แต่ต่อมา มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือก

โดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยบรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ หรือเมื่อมีปัญหาว่า กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ดังนี้ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ไม่ว่าจะคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นศาลหรือองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการหรือไม่ก็ตาม ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐนั้น เห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยผู้พิพากษาและตุลาการที่มาจากศาลยุติธรรมและศาลปกครอง อันเป็นองค์กรตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์และมีความเป็นอิสระ อีกทั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังมีวิธีพิจารณาที่มีหลักประกันขั้นพื้นฐานในเรื่องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสแก่คู่กรณีแสดงความคิดเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์กรคณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสาม และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ก่อนคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเริ่มการพิจารณาได้สวนคดีนี้ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงหาได้ขัดต่อหลักนิติรัฐดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อที่ ๒ มีว่า การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ขอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า พรรคประชาธิปัตย์ ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และนายสุเทพ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ ผู้ยื่นหนังสือร้องเรียน ไม่ได้รู้เห็นการกระทำตามหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง จึงไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีนี้

พิจารณาแล้วเห็นว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ กำหนดว่า

“ในระเบียบนี้ ... “ผู้ร้องเรียน” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ซึ่งพบการกระทำความผิดและได้ร้องเรียนตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้”

คดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ที่บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ...”

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ เมื่อการกระทำความผิดปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่าผู้ร้องเรียนให้ปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ จะเป็นใครหรือรู้เห็นเหตุการณ์นั้นด้วยตนเองหรือไม่ มิใช่ข้อสาระสำคัญ เพียงแต่นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบว่ามีพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ ไม่ว่านายทะเบียนพรรคการเมืองทราบด้วยตนเอง หรือทราบจากบุคคลใด นายทะเบียนพรรคการเมืองย่อมมีอำนาจสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อนำมาพิจารณาว่าสมควรแจ้งต่ออัยการสูงสุดเพื่อให้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่

ดังนั้น เมื่อนายสุเทพ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์มีหนังสือกล่าวหาว่า ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลายคนว่าจ้างพรรคการเมืองอื่นให้จัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร ตามหนังสือ ที่ ปชป. ๔๕๐๐๔๕๑/๒๕๔๕ ฉบับลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร.๑๐ นายทะเบียนพรรคการเมืองย่อมมีอำนาจสืบสวนสอบสวนว่า ข้อเท็จจริงเป็นดังที่นายสุเทพกล่าวอ้างหรือไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๓ มีว่า การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ขอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ หรือไม่ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เคยแจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแม้แต่พลเอก ชรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และมาตรา ๑๕ ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งก็มิได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ รวมทั้งมิให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้เป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ด้วย ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดให้ทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยกำหนดให้คณะกรรมการ

การเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา ๕ กำหนดการดำเนินกิจการอื่นของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๒๕ การเงินของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ การบริจจาคแก่พรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๕ การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ตามมาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๔ ซึ่งเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ และการควบคุมดูแลเรื่องการเงินของพรรคการเมือง ส่วนอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้นายทะเบียนพรรคการเมือง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๔ ถึงมาตรา ๑๘ มาตรา ๓๐ รับแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ข้อบังคับ หรือรายการที่จัดแจ้งไว้ ตามมาตรา ๓๑ ตรวจสอบทะเบียนสมาชิก และรับแจ้งจำนวนสมาชิก ตามมาตรา ๓๔ กำหนดวิธีการจัดทำและรับแจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๓๕ การเงินของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ การบริจจาคแก่พรรคการเมือง ตามมาตรา ๕๐ การรวมพรรคการเมืองตามมาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ ประกอบมาตรา ๖๕ ควบคุมการดำเนินกิจการทางการเมืองมิให้เป็นไปในทางที่มีชอบ ตามมาตรา ๒๗ และมาตรา ๖๗ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสนอต่อผู้ร้องเพื่อให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง ตามมาตรา ๖๗

ในกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม กล่าวคือ ต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้อัยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน แต่ในกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีความจำเป็นต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แต่ประการใด ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานว่าพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ เมื่อการกระทำดังกล่าวปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แสดงได้ว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะพิจารณาว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ และสมควรเสนอเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคหรือไม่ ทั้งการดำเนินการของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ไม่มีบทบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องเสนอเรื่องต่อไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่นกรณีพรรคการเมืองส่งงบการเงินและสำเนาบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งมีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๐ วรรคสาม ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนองบการเงินและสำเนาบัญชีดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ อีกทั้งการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ยังมีได้มีผลให้พรรคการเมืองนั้นต้องถูกยุบ ยังมีกระบวนการของอัยการสูงสุดที่จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พรรคการเมืองได้กระทำการดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งพรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหาย่อมมีโอกาสที่จะเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่ามีได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ ต่างจากการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งส่วนใหญ่ เช่นในปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งการประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๔๕ ประกอบมาตรา ๑๔๔ ซึ่งจำเป็นต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก่อนมีคำวินิจฉัย การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีตามคำร้องนี้ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจใช้ดุลพินิจว่า สมควรให้โอกาสผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้ง

ให้โอกาสมาให้ถ้อยคำหรือไม่ และมีอำนาจวินิจฉัยได้เองว่าสมควรเสนอเรื่องไปยังอัยการสูงสุดหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องเสนอเรื่องไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดก่อน ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ส่วนที่ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่เคยแจ้งให้ผู้ร้องที่ ๑ หรือแม้แต่พลเอก ธรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานเป็นการไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่งนั้น เห็นว่า แม้การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงคดีนี้ เป็นการแต่งตั้งโดยคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ลงนามโดยพลตำรวจเอก วาสนา ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง และอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ แต่ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในกรณีนี้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ดังได้วินิจฉัยมาข้างต้น จึงต้องถือว่าการดำเนินการของคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงตามคำสั่งดังกล่าว เป็นการดำเนินการตามคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง มิใช่การดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบดังกล่าวจึงกำหนดว่า กรณีที่รู้ตัวผู้ร้องเรียนและเจ้าหน้าที่สืบสวน สอบสวน ทำการสืบสวน สอบสวน แล้วเห็นว่า ข้อร้องเรียนใดมีพยานหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ ให้เจ้าหน้าที่สืบสวน สอบสวน เสนอเลขอาธิการเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและเรียกผู้ร้องเรียนมาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ร้องเรียนทราบต่อไป การดำเนินการของคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงในคดีนี้จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับ

แห่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง คณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงในคดีนี้ จึงมีอำนาจใช้ดุลพินิจว่า สมควรแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๔ มีว่า การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลใช้บังคับไปด้วยหรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขออกประกาศ ฉบับที่ ๓ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นอันสิ้นสุดลง คือ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อีก เหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีความผิดต่อไป

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ตราขึ้นเพื่อกำหนดระเบียบการจัดตั้งและการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๘ (๑) ถึง (๓) ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ตราขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการของรัฐในการสนับสนุนการเลือกตั้ง การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง และการเสีย

สิทธิเลือกตั้ง โดยมีสาระสำคัญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๖ (๑) ถึง (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับจึงเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นการขยายความบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะได้นำหลักการในเรื่องกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะความสำคัญอย่างมากและเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญโดยตรงมากำหนดขึ้นไว้ อันทำให้เห็นประหนึ่งว่าหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปของประเทศคงจะยอมรับแนวความคิดที่ว่า เมื่อประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแล้วไม่เฉพาะแต่รัฐธรรมนูญเท่านั้นที่จะสิ้นผลไป หากแต่ยังรวมถึงกฎหมายบางฉบับที่มีความสำคัญต่อรัฐธรรมนูญอีกด้วย แต่มีข้อพิจารณาที่สำคัญอย่างยิ่งคือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้นำมาบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หากได้มีลักษณะเช่นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในต่างประเทศไม่ เพราะกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในต่างประเทศโดยทั่วไปจะกำหนดให้มีสถานะทางกฎหมายสูงกว่ากฎหมายทั่วไป แต่ต่ำกว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมทั้งมีกระบวนการตราและการแก้ไขเพิ่มเติมยากกว่าการตราและแก้ไขกฎหมายทั่วไป ซึ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งหลายตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หากได้มีลักษณะเช่นที่กล่าวไว้ กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติทั่วไปในระบบกฎหมายไทยมีกระบวนการในการตราและการแก้ไขเพิ่มเติมเช่นเดียวกัน ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๒ ถึงมาตรา ๘๔ มาตรา ๑๖๕ ถึงมาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๓๑๓ ทั้งยังมีกระบวนการในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันด้วย กล่าวคือ ตามมาตรา ๒๖๒ ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงมีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่าพระราชบัญญัติทั่วไป การยกเลิกหรือการทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นผลบังคับจึงต้องใช้กระบวนการเดียวกัน กล่าวคือ ต้องมีกฎหมายยกเลิกหรือมีกฎหมายใหม่ออกมาใช้บังคับแทน ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาตามประเพณีการปกครองของประเทศไทยเราในอดีตเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสิ้นสุดลงภายหลังการเข้ายึดอำนาจการปกครอง หากคณะผู้เข้ายึดอำนาจการปกครองไม่ประสงค์ให้กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับต่อไป ก็จะมีประกาศหรือคำสั่งให้ยกเลิก ดังเช่น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ สิ้นสุดลงโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓

ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ คณะปฏิวัติก็ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๑ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๑ สิ้นสุดลงโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๔ คณะปฏิวัติก็ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๔ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๐๑ และเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๑ สิ้นสุดลงโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๐๕ คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินก็ได้ออกคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๖ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๐๕ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๐๑ หรือหากผู้เข้ายึดอำนาจการปกครองจะให้กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับต่อไป ก็จะมีประกาศระบุโดยชัดแจ้งว่า "ไม่ได้ยกเลิกกฎหมายฉบับนั้น" ดังเช่น เมื่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเข้ายึดอำนาจการปกครอง ได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๐ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ว่า เพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างต่อเนื่องภายหลังที่สถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ จึงยังไม่ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ สำหรับกรณีนี้ภายหลังคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แล้ว คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้มีคำสั่งให้ยกเลิกหรือออกกฎหมายใหม่มาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๔ ให้ศาลทั้งหลาย นอกจากศาลรัฐธรรมนูญ คงมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามบทกฎหมาย ซึ่งมีความหมายว่า บทกฎหมายทั้งปวงที่มีผลใช้บังคับก่อนการเข้ายึดอำนาจการปกครองของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไป พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับจึงมิได้สิ้นผลบังคับไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ที่เกิดขึ้นก่อนการสิ้นสุดลงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงยังมิได้ระงับสิ้นไป

และการกระทำอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ยังคงเป็นความผิดต่อไปด้วย

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีประกาศ ฉบับที่ ๑๕ วันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป และต่อมามีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ มีข้อความว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นการแสดงว่ากฎหมายฉบับนี้เพิกกลับมาใช้บังคับใหม่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น เห็นว่า เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้มีคำสั่งให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนที่จะมีคำสั่งดังกล่าว ทั้งเมื่อพิจารณาถ้อยคำของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ที่ใช้ถ้อยคำว่า “ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป...” และประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ที่ใช้ถ้อยคำว่า “การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไป...” แล้ว ถ้อยคำดังกล่าวหาได้แสดงว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว และคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต้องการให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับมาใช้บังคับอีกนับแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ อันเป็นวันที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มีผลบังคับไม่ กรณีต้องถือว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทั้งสองฉบับดังกล่าวเพียงแต่ยืนยันการมีผลใช้บังคับ

ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น เนื่องจากสถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะนั้นกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับการมีผลใช้บังคับของกฎหมายฉบับนี้อยู่ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ไม่มีกฎหมายใดกำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไปนั้น เมื่อไม่มีกฎหมายใดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้สิ้นผลบังคับ ย่อมไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายใดมาบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนีฟังไม่ขึ้น

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า สำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีคำชี้แจง ฉบับลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕ ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกไปแล้ว จึงไม่อาจนำมาอ้างอิงได้อีกนั้น คำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดังกล่าว เป็นเพียงความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิใช่คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย และไม่มีผลทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับสิ้นผลใช้บังคับ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๕ มีว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ ให้การรับรองนั้น บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดว่า จะออกกฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ในกรณีใด และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเพียงมาตราเดียวคือ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง การออกกฎหมายจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองจึงมีได้เฉพาะเมื่อมีเหตุตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ได้เพิ่มเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จึงเป็นการบัญญัติ

เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นการบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรอง จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง แต่ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า

“การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย”

ข้อกล่าวอ้างเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒๗ บัญญัติว่า “นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ... (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง” บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญยังให้อำนาจองค์กรนิติบัญญัติตรากฎหมายที่มีผลเป็นการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองได้ เพียงแต่กฎหมายดังกล่าวจะนำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งหรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมืองไม่ได้เท่านั้น ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีเงื่อนไขต้องเป็น

การจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ ๒ ประการ กล่าวคือ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อ
ดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมาย
เพียงว่า องค์กฤษฎีกาจะตรากฎหมายจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ประโยชน์ ๒ ประการดังกล่าวไม่ได้ ไม่ได้มีความหมายเลยไปถึงว่า องค์กฤษฎีกาจะตรากฎหมาย
ลงโทษพรรคการเมืองไม่ได้ ไม่ว่าพรรคการเมืองจะกระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่
บ้านเมืองอย่างร้ายแรงเพียงใดก็ตาม เพราะมิฉะนั้น จะกลายเป็นว่า หากมิใช่การกระทำเพื่อการล้มล้าง
การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มา
ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามที่
บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่งแล้ว
พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างไรก็ได้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) จึงมิใช่บทบัญญัติจำกัดสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้ง
พรรคการเมืองเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ และเมื่อ
พิจารณาเหตุยุบพรรคการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว เห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์
เพื่อมิให้พรรคการเมืองที่กระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองอย่างร้ายแรง
ยังสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองต่อไปได้ และ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔)
จึงมิใช่บทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของบุคคลในการร่วมกัน
จัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔)
จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง
ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้น่าฟังไม่ขึ้น

ส่วนข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
มาตรา ๒๕ วรรคสอง เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่

รัฐธรรมนูญรับรอง คือเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ แต่ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย มาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ วรรคสองนั้น เป็นข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตราขึ้น โดยไม่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๒ ให้สิทธิเฉพาะแก่สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เท่านั้นที่จะโต้แย้งได้ และต้องโต้แย้งในขณะที่ กฎหมายนั้นยังเป็นเพียงร่างกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่นายกรัฐมนตรี ยังไม่ได้นำร่าง กฎหมายนั้นทุกเกล้าทุกกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเท่านั้น รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๒ หาได้ให้สิทธิผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่จะโต้แย้ง ในเรื่องดังกล่าวได้ไม่ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในข้อนี้

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๖ มีว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ กลับให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง หลักเกณฑ์การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า

“บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากนายทะเบียน และผู้แทนจากอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งให้อัยการสูงสุด เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเอง”

จะเห็นได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง และวรรคสาม เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสอง กล่าวคือ การใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ได้ทันที มิใช่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสองก่อน ต่อเมื่อพรรคการเมืองไม่เลิกกระทำการศาลรัฐธรรมนูญจึงจะสั่งให้ยุบพรรคการเมือง

ได้ตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้อ้างไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๗ มีว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการเลือกตั้งในครั้งดังกล่าว ผู้ร้องจะนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้มีคำสั่งยุบพรรคได้ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางมีประกาศให้ยกเลิกเพิกถอนแล้ว จะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมไม่ได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว หากมีผลเป็นการยกเลิกความผิดที่ได้กระทำไปแล้วไม่ เพราะเป็นคนละส่วนกัน ผู้ร้องยังนำเหตุที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำผิดซึ่งเกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว มาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๘ มีว่า ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการตามข้อกล่าวหาหรือไม่

ข้อ ๑ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่

ข้อ ๒ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่

ข้อ ๓ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ร่วมกันให้เงินสนับสนุน นายบุญบารมีภณหรือบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนางจัฐติมา ภาวะดี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์แก่นายบุญบารมีภณ และนางจัฐติมากระทำในฐานะตัวแทนของ พลเอก ธรรมรักษ์หรือไม่

ข้อ ๔ นายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดทำรายงานการประชุมรับสมัคร และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ นั้น

ประเด็นข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๑ มีว่า พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และพลเอก ธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือไม่

ข้อเท็จจริงที่คู่กรณีไม่ได้โต้แย้งกันฟังได้ว่า นายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานการเลือกตั้ง กลุ่มปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง สำนักงานกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ. ๖) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๘ โดยนำชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ไปใส่ไว้แทนสมาชิกเดิมจำนวน ๖๑ ราย และในจำนวนสมาชิกใหม่ ๖๑ รายดังกล่าว ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ จำนวน ๒๑ ราย ตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ปี ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข ร.๖๐ ผู้สมัครจำนวน ๒๑ รายดังกล่าว ถูกตัดสิทธิไม่ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มีมติเห็นชอบตามความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ และส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๔ ต่อไป

ปัญหาต้องวินิจฉัยเบื้องต้นแรกมีว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับนายอมรวิทย์เปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า นายอมรวิทย์ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนและสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๒๓ และ ร.๒๔ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าเมื่อประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ โทรศัพท์ติดต่อขอพบพยานนอกสำนักงานหลายครั้ง เมื่อพยานไปพบนายบุญทวีศักดิ์ นายบุญทวีศักดิ์ขอให้พยานดำเนินการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้ที่ลงสมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหลักฐานการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน และเสนอให้ค่าตอบแทนแก่พยานเป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท พยานไปปรึกษานางภัทรลภาหรือเลียม พงษ์อุคทา เพื่อนร่วมงานว่า การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคทำได้หรือไม่ นางภัทรลภาให้คำแนะนำว่าทำได้ เพราะเป็นข้อมูลของพรรคนั่นเอง พยานมอบนามบัตรของนายบุญทวีศักดิ์ให้แก่นางภัทรลภา นางภัทรลภาโทรศัพท์พูดคุยกับนายบุญทวีศักดิ์ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา พยานไปปรับแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่แก้ไขแล้วจำนวน ๒ แผ่น และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) จำนวน ๓๔ แผ่น จากนายบุญทวีศักดิ์ และนายบุญทวีศักดิ์มอบเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาทแก่พยาน ต่อมาวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา พยานนำแผ่นดิสก์ที่รับมาจากนายบุญทวีศักดิ์ไปแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และนายสุขสันต์ให้ข้อเท็จจริงต่อ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๑๐ แผ่นที่ ๕ ถึง ๑๓ และให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๓๗ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา ขณะที่พยานอยู่ที่จังหวัดนครพนมได้รับการติดต่อจาก

นายชวการ โตสวัสดิ์ ซึ่งเป็นเพื่อนกันมานานประมาณ ๕ ปี ว่า ยินดีทำงานให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้จัดหาพรรคการเมืองเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่เป้าหมาย คือเขตเลือกตั้งในภาคใต้ สุพรรณบุรี อ่างทอง สระแก้ว และปราจีนบุรี โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกค่าใช้จ่าย ให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อคน ขณะที่พยานขับรถยนต์เข้ากรุงเทพมหานคร พยานติดต่อพรรคการเมืองเล็ก ได้ ๔ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเกษตรกรไทย พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง ภายหลังคงเหลือ ๓ พรรค คือผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง เมื่อเดินทาง ถึงกรุงเทพมหานคร พยานไปพบนายชวการและนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่โรงแรม กานต์มณี พูดคุยหรือเกี่ยวกับการวางตัวผู้สมัครและค่าใช้จ่าย วันรุ่งขึ้นพยานพบหัวหน้าพรรคที่เหลืออีก ๓ พรรค ที่โรงแรมกานต์มณี แล้วพยานดำเนินการจัดหาผู้สมัครพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยใช้โรงแรม กานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ มาให้นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาฝ้าย หมู่ที่ ๗ ตำบลทุ่งไเส อำเภอลี้ จังหวัดนครราชสีมา ผู้สมัครคนหนึ่ง และผู้หญิงที่ไปกับนายอำนาจ รอดช่วย ผู้สมัคร อีกคนหนึ่ง พิมพ์แก้ไขเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องพักที่โรงแรมกานต์มณี โดยนำรายชื่อผู้ที่จะสมัคร รับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไล่เข้าไปแทนสมาชิกเดิม พยานเป็นคนกำกับเองว่าจะเอาใครเข้า จะเอาใครออก เมื่อนายบุญทวีศักดิ์ตรวจสอบแล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ดังกล่าวไปคืนเจ้าหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยพยานมอบเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ เป็นค่าดำเนินการ วันรุ่งขึ้นเวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา พยานให้นางสาวมณฑิราภรณ์ พิมพ์จันทร์ เลขานุการ ไปตรวจสอบรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่ามีรายชื่อผู้ที่ไล่เข้าไปใหม่ครบถ้วน เห็นว่า คำให้การและคำเบิกความของนายอมรวิทย์และนายสุขสันต์ สอดคล้องกันในสาระสำคัญ ทั้งเป็นเรื่องที่อาจทำให้ทั้งนายอมรวิทย์และนายสุขสันต์ต้องรับโทษในคดีอาญา และมีใช้คำขัดท้อผู้อื่นเพื่อให้ตนเองพ้นผิด จึงมีน้ำหนักให้รับฟังได้ ประกอบกับตามบันทึกถ้อยคำของ นายวีระศาสตร์ นริศบุญสนอง ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง ผู้บังคับบัญชาของนายอมรวิทย์ เอกสารหมายเลข ร.๒๕ และ ร.๒๖ ปรากฏว่า นายอมรวิทย์ยอมรับมา ตั้งแต่เมื่อวันที่ ๑๕ หรือ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ภายหลังมีข่าวการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ไม่นาน ว่าเป็นคนดำเนินการแก้ไข ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยได้รับการติดต่อจากนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อถูกดำเนินการทางวินัย

นายอมรวิทย์ก็ได้ให้การต่อคณะอนุกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงทำนองเดียวกัน และเมื่อถูกดำเนินคดีอาญาข้อหาปลอมแปลงเอกสาร นายอมรวิทย์ก็ได้ให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน แสดงว่า นายอมรวิทย์ยอมรับมาโดยตลอดว่า เป็นคนแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยได้รับการติดต่อจากนายบุญทวีศักดิ์ นอกจากนี้นางภัทรลาหรือเลียม พงษ์อุคทา เพื่อนร่วมงานของนายอมรวิทย์ ยังได้เบิกความประกอบบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามเอกสารหมายเลข ร.๒๗ ว่า วันที่นายอมรวิทย์ไปปรึกษาเรื่องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองนั้น นายอมรวิทย์ให้นามบัตรบุคคลหนึ่งแก่นางภัทรลา นางภัทรลาโทรศัพท์ไปแจ้งบุคคลดังกล่าวว่า การแก้ไขชื่อทำได้ แต่ต้องทำหนังสือมาตามขั้นตอน แม้นางภัทรลาอ้างว่า จำไม่ได้ว่านามบัตรที่นายอมรวิทย์มอบให้ เป็นนามบัตรของใคร และไม่ยืนยันว่าคนที่ตนโทรศัพท์พูดคุยด้วยเป็นใคร แต่เมื่อพิเคราะห์ถึงข้อเท็จจริงที่ว่า เมื่อนางภัทรลาได้รับนามบัตรจากนายอมรวิทย์ นางภัทรลาเป็นฝ่ายโทรศัพท์ไปหาผู้ที่มีชื่อในนามบัตรเอง และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญ เป็นไปไม่ได้ที่นางภัทรลาจะไม่ดูชื่อเจ้าของนามบัตร และไม่สนใจที่จะทราบว่าผู้ที่ต้องการแก้ไขข้อมูลเป็นใคร เชื่อว่านางภัทรลาทราบดีว่า บุคคลที่นางภัทรลาพูดคุยด้วยคือนายบุญทวีศักดิ์ พยานผู้ร้องอ้างในประเด็นนี้ยังมีนายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๔๑ ว่า ภายหลังจากยุบสภาผู้แทนราษฎร พยานประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเดินทางไปที่โรงแรมกานต์มณีเพื่อให้คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาคัดเลือกพยานพบนายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และผู้ต้องการลงสมัครหลายคน และมีนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๔๓ ว่า นายบุญทวีศักดิ์อยู่ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ และร่วมกับนายสุขสันต์จัดทำเอกสารการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แสดงว่าในช่วงเวลาที่มีการเตรียมการส่งผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่โรงแรมกานต์มณี นายบุญทวีศักดิ์อยู่ที่โรงแรมกานต์มณีและรู้เห็นการเตรียมการส่งผู้สมัครมาโดยตลอด ย่อมต้องทราบถึงการดำเนินการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่นายบุญทวีศักดิ์อ้างว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับแก้ไขข้อมูล เป็นการกระทำของนายสุขสันต์คนเดียวจึงรับฟังไม่ได้ และแม้ถ้อยคำของนายสุขสันต์กับนายอมรวิทย์แตกต่างกันเรื่องการพบกันระหว่างนายอมรวิทย์กับนายบุญทวีศักดิ์ กล่าวคือนายสุขสันต์ให้การว่า นายบุญทวีศักดิ์ไปรับแผ่นดิสก์จากนายอมรวิทย์มาแก้ไข เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา แล้วนำแผ่นดิสก์ไปคืนนายอมรวิทย์ วันรุ่งขึ้น เวลาประมาณ ๒ นาฬิกา

ส่วนนายอมรวิทย์ยืนยันว่า นายอมรวิทย์พบนายบุญทวีศักดิ์ครั้งเดียวตอนไปปรับแผ่นดิสก์ที่แก้ไขฐานข้อมูลแล้ว เมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ของวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่เชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นดังถ้อยคำของ นายอมรวิทย์ เพราะนายสายัณห์ ให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๔๑ ด้วยว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสายัณห์ให้ปรับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคที่โรงแรมกานต์มณี นายสุขสันต์ขอให้ นายสายัณห์ช่วยเลขานุการของนายสุขสันต์จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ในภาคใต้ นายสายัณห์ช่วยดำเนินการให้ แล้วเดินทางกลับจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา แสดงว่าการแก้ไขแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำเนินการแล้วเสร็จตั้งแต่ก่อนเวลา ๑๕ นาฬิกา และข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกพรรคเป็นเรื่องสำคัญ ผู้ถูกร้อง ที่ ๒ เพิ่งส่งแผ่นดิสก์รายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นในรอบปี ๒๕๔๘ ให้แก่สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ในฐานะหัวหน้าพรรคน่าจะ ต้องมีข้อมูลเก็บไว้ จึงไม่จำเป็นต้องไปขอกจากนายอมรวิทย์มาเพื่อทำการแก้ไข อีกทั้งนายสุขสันต์ไม่ได้รู้เห็น เหตุการณ์ขณะที่นายอมรวิทย์พบนายบุญทวีศักดิ์ อาจจดจำเวลาและเรื่องราวคลาดเคลื่อนได้ ข้อเท็จจริง ฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ร่วมกับนายอมรวิทย์เปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลการเป็น สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและคำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือว่า ในรายงาน ของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนระบุว่า วันเวลาที่มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ครั้งสุดท้ายคือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ขัดแย้งกับคำให้การของนายสุขสันต์ ที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ที่แก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้วไปให้นายอมรวิทย์ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลากลางคืน ทั้งยังขัดแย้งกับคำของนายอมรวิทย์ที่ว่า นายอมรวิทย์ดำเนินการแก้ไข ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา คำให้การของ นายสุขสันต์และนายอมรวิทย์รับฟังไม่ได้นั้น ในข้อนี้นายอภิชาติ ศรีวิชัย คณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริง เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ของวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กล่าวถึงในรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ปี ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข ร.๖๐ แผ่นที่ ๓ คือวันเวลาที่มีการแก้ไขข้อมูลในแผ่นดิสก์ และบันทึกข้อมูลที่แก้ไขในแผ่นดิสก์แผ่นนั้น ไม่ใช่วันเวลาที่มีการนำแผ่นดิสก์นั้นเข้าไปแก้ไขข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง คำให้การของนายสุขสันต์และนายอมรวิทย์จึงหาได้ขัดแย้งกับรายงานของคณะกรรมการ

สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ ไปที่อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พร้อมกับนายประพัฒน์ เพชรทอง และนายเอนก จันทร์สนธิ เพื่อเช่ารถยนต์มาใช้ในการหาเสียง และเดินทางกลับวันรุ่งขึ้น โดยอ้างหลักฐานการเช่า และมีนายประพัฒน์ กับนายเอนก มาเบิกความเป็นพยานนั้น นายประพัฒน์ เป็นเลขานุการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายเอนก เป็นเหรียญนิกรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มิใช่พยาน คนกลาง หลักฐานการเช่าก็ง่ายแก่การทำย้อนหลัง พยานผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมีน้ำหนักน้อย ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังกล่าวฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ เปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

พิจารณาแล้ว นายชวกร โตสวัสดิ์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ข้อเท็จจริงต่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ ตามเอกสารหมายเลข ๑๐ และให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ตามเอกสารหมายเลข ๑๖ กับเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ นัดพยานให้ไปพบที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งริมถนนนนทบุรีตัดใหม่ ระหว่างพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง มีโทรศัพท์มาหานายพงษ์ศรี พยานฟังแล้วจับใจความได้ว่า ให้หาพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแก้ปัญหของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเรื่องร้อยละ ๒๐ นายพงษ์ศรีถามพยานว่า มีหรือไม่ พยานตอบว่ามีคือผู้ถูกร้องที่ ๒ เพราะพยานรู้จักนายสุขสันต์ นายพงษ์ศรีโทรศัพท์กลับไป บุคคลที่โทรศัพท์มาบอกให้นายพงษ์ศรีหาอีกสองถึงสามพรรค พยานโทรศัพท์แจ้งนายสุขสันต์ทันที และบอกว่ามีค่าใช้จ่ายให้คนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตามที่ได้พูดคุยกับนายพงษ์ศรี ครู่หนึ่งนายสุขสันต์โทรศัพท์มาแจ้งว่าหาได้ ๔ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคเกษตรกรไทย แต่ภายหลังประสานได้เพียง ๓ พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะที่พยานกำลังจะเดินทางโดยเครื่องบินจากอำเภอหาดใหญ่กลับกรุงเทพมหานคร นายพงษ์ศรีโทรศัพท์แจ้งพยานว่า “นาย” ต้องการพบด่วน พยานบอกว่าขณะนั้นพยานอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ นายพงษ์ศรีบอกว่า เมื่อถึงกรุงเทพมหานครให้ไปพบกันที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อพยานเดินทางถึง

กรุงเทพมหานครแล้ว พยานไปที่ที่ทำการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายพงษ์ศรี นายธีรชัยหรือต้อย จุลพัฒน์ และนายทวี สุวรรณพัฒน์ รอยูที่ร้านอาหาร ตามสั่งข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก่อนแล้ว นายพงษ์ศรี แนะนำนายทวีว่าเป็นคนใกล้ชิดของพลเอก ธรรมรักษ์ และกำลังรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งติดประชุมพรรค ต่อมาเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา นายธีรชัย นายพงษ์ศรี และนายทวี พาพยานไปรอที่ห้องประชุม ประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดกับห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์ ระหว่างนั้นพยานโทรศัพท์สอบถามรายชื่อผู้ที่ลงสมัครเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของ ๓ พรรคการเมือง ดังกล่าวจากนายสุขสันต์ หลังจากนั้นประมาณ ๓๐ นาทีต่อมา พยานพบกับพลเอก ธรรมรักษ์ และ นายพงษ์ศักดิ์ พยานมอบรายชื่อผู้ที่ลงสมัครเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้พลเอก ธรรมรักษ์ พลเอก ธรรมรักษ์ถามนายทวีว่า ได้หรือไม่ นายทวีตอบว่าได้ ๓ พรรค พลเอก ธรรมรักษ์ถามถึงผู้สมัคร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งของ ๓ พรรค โดยเฉพาะพื้นที่ของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จังหวัดสุพรรณบุรี และ จังหวัดสระแก้ว พยานก็รับปาก พลเอก ธรรมรักษ์บอกว่า เมื่อสมัครแบบบัญชีรายชื่อและได้หมายเลขสมัคร ของพรรคแล้ว จะส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้หรือไม่ พยานตอบว่าได้ พลเอก ธรรมรักษ์ถามว่า พวกที่ไม่ครบ ๕๐ วันจะทำอย่างไร พยานตอบว่าจะทำการติดต่อพันธมิตรโดยไปนำแผ่นดิสก์ฐานข้อมูล การเป็นสมาชิกพรรคที่ส่งไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิ่มเติมเมื่อต้นปี ๒๕๔๕ กลับมา เปลี่ยนชื่อสมาชิกพรรคบางคนออกแล้วนำชื่อของผู้ที่จะลงสมัครใส่เข้าไปแทนโดยใช้เลขประจำตัว สมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครของสมาชิกเดิม พลเอก ธรรมรักษ์ ถามนายพงษ์ศักดิ์ซึ่งนั่งอยู่ว่า เอาตามนี้ละ นายพงษ์ศักดิ์ตอบว่าตกลงตามนี้ แล้วนายพงษ์ศักดิ์ขอตัวกลับออกไป วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายธีรชัยแจ้งพยานว่า “นาย” ให้ไปรับเงินที่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พยาน นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยเดินทางไปที่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ระหว่างทางมีโทรศัพท์แจ้ง นายทวีว่า “นาย” ให้ไปรับเงินที่กระทรวงกลาโหม จึงพากันไปที่กระทรวงกลาโหม พยานกับพวกรออยู่ ประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ธรรมรักษ์มาถึงและเรียกนายทวีเข้าไปในห้อง สักครู่ นายทวีออกมาพร้อมกับ เงินจำนวนหนึ่ง และบอกพยานว่า ให้นำไปเป็นค่าสมัครของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อก่อน พยานนับเงิน ดังกล่าวได้จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท แล้วนำไปมอบให้นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อ วันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเริ่มติดต่อหาผู้สมัครโดยใช้โรงแรมกานต์มณี ห้องพักหมายเลข ๔๐๑ เป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ สรุปรยอดผู้สมัครได้ ๓๓ คน นายทวีนำเงินมาให้ ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๑๒ ซอง ไม่พอจ่ายแก่ผู้สมัคร ๓๓ คน นายทวีไปนำเงิน

มาอีก แบ่งใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๓๘ ซอง และให้ผู้สมัครไป ๓๓ ซอง ที่เหลือได้แบ่งกันระหว่างผู้ร่วมงาน และเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา นายทวินำเงินค่าสมัครของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท มาให้พยานที่โรงแรมกานต์มณี พยานไปโอนเงินดังกล่าวที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประดิพัทธ์ ไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม วันเดียวกันเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา และมีนายสุขสันต์ให้ข้อเท็จจริงต่อนายสุเทพ ตามเอกสารหมาย ร.๑๐ แผ่นที่ ๕ ถึง ๑๓ และให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมาย ร.๓๗ กับเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อนายชวการโทรศัพท์ไปชักชวนพยานให้ทำงานให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยทำหน้าที่ติดต่อประสานพรรคการเมืองพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พยานติดต่อพรรคการเมืองและเริ่มดำเนินการหาผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และดำเนินการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง คัดเลือกสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งได้จำนวน ๓๓ คน ลงสมัครที่จังหวัดสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดลำปาง จังหวัดละ ๑ คน จังหวัดแพร่ ๒ คน กรุงเทพมหานคร ๓ คน และในภาคใต้ ๒๕ คน วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการโทรศัพท์ถามพยานว่ามีผู้สมัครเหลืออีกกี่คน พยานบอกว่าเหลือจังหวัดนครพนม ๕ เขต กับจังหวัดสกลนคร ๒ เขต รวม ๗ คน นายชวการจึงโอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีเงินฝากของพยานที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม แต่เนื่องจากพยานจัดเตรียมเอกสารให้ไม่ทันจึงไม่ส่งลงสมัคร และโอนเงินจำนวนดังกล่าวผ่านเครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติคืนแก่นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ เห็นว่า คำให้การและคำเบิกความของนายชวการและนายสุขสันต์สอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผล กล่าวคือ เรื่องที่นายชวการติดต่อนายสุขสันต์ให้หาพรรคการเมืองพรรคเล็กส่งผู้สมัคร โดยเน้นพื้นที่ในจังหวัดภาคใต้อันปรากฏว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น พรรคฝ่ายค้าน ๓ พรรค คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไม่ส่งผู้สมัคร คงมีเพียงผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพรรคการเมืองเล็กลงสมัคร และเขตเลือกตั้งในพื้นที่ ๑๔ จังหวัดภาคใต้นั้น พรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมน้อยมาเป็นเวลายาวนาน ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่า หากมีผู้สมัครจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงพรรคเดียวในพื้นที่ดังกล่าว โอกาสที่ผู้สมัครนั้นจะได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นคณะกรรมการ

การเลือกตั้งจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง นายสุขสันต์จึงได้จัดส่งผู้สมัครลงพื้นที่ในจังหวัดภาคใต้ถึง ๒๕ คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด ๓๑ คน เจือสมกับถ้อยคำของนายชวกรที่ว่า นายพงษ์ศรีบอกนายชวกรว่า พลเอก ธรรมรักษ์เน้นให้หาผู้สมัครในพื้นที่จังหวัดภาคใต้นอกจากนี้ที่นายชวกรให้การว่า วันที่นายชวกรไปรอพลเอก ธรรมรักษ์ที่ห้องประชุมของประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานติดกับห้องของพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อพลเอก ธรรมรักษ์ นายพงษ์ศักดิ์ นายทหารนอกเครื่องแบบ ๒ นาย และอดีตสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เขต ๑๕ จังหวัดนครราชสีมาเข้ามาในห้อง มีการนั่งกันตามแผนผังแนบท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๑ ก็ได้ความว่า พลเอก ธรรมรักษ์มีตำแหน่งเป็นประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานของผู้ถูกร้องที่ ๑ และหากนายชวกรไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายชวกรไม่น่าจะสามารถให้รายละเอียดถึงการนั่งในห้องดังกล่าว การจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเวลาต่อมาก็เป็นไปตามวิธีการที่นายชวกรแจ้งให้พลเอก ธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ทราบ ต่อมาวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย พานายชวกรเข้าไปในกระทรวงกลาโหมได้โดยไม่ต้องรับบัตรผ่านเข้าออกหรือถูกตรวจสอบจากทหารรักษาการณ์ ทั้งสามารถเข้าไปรอพบ พลเอก ธรรมรักษ์ถึงหน้าห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทั้ง ๆ ที่เป็นบุคคลภายนอก แสดงว่านายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย เคยผ่านเข้าออกหลายครั้งจนเป็นที่คุ้นเคยของทหารรักษาการณ์ พลเอก ธรรมรักษ์เองก็ได้ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๒๖๑ ยอมรับว่า รู้จักกับนายทวีซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวอิสระที่มาให้ข่าวเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ จึงเชื่อได้ว่าก่อนนายทวีพานายชวกรไปที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ มีการนัดหมายกับพลเอก ธรรมรักษ์มาก่อนแล้ว สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวกรที่ว่า เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ระหว่างเดินทางไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีผู้โทรศัพท์แจ้งนายทวีว่า “นาย” ให้เปลี่ยนสถานที่รับเงินเป็นที่กระทรวงกลาโหม ส่วนที่พลเอก ธรรมรักษ์อ้างว่า วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีไม่ได้เข้าไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ในห้องทำงานเพราะพลเอก ธรรมรักษ์ไม่มีเวลาว่าง โดยอ้างบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา และคำเบิกความของนายสมาน วงศ์วรายุทธ พลตรี พุฒนท์ สุวรรณทัต พลเอก ธีรพงศ์ จิระวงศ์ และพันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ นั้น ข้อเท็จจริงตามบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ และคำเบิกความของพยานดังกล่าวปรากฏว่า นายสมานไปพบพลเอก ธรรมรักษ์เพื่อพูดคุย

เรื่องที่พลเอก ธรรมรักษ์จะต้องไปเป็นประธานในพิธีเปิดงานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อและงานกาชาดประจำปี ๒๕๔๕ แทนพันตำรวจโท ทักษิณ และพลเอก ยุทธศักดิ์เพียงแต่รอจะไปร่วมฟังการปราศรัยของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพลเอก ธรรมรักษ์เท่านั้น มิใช่กิจกรรมสำคัญถึงขนาดที่ไม่อาจให้นายทวิเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ได้ในระหว่างนั้น และที่นายพงษ์ศักดิ์อ้างฐานที่อยู่ว่า ในวันดังกล่าว นายพงษ์ศักดิ์ไปร่วมประชุม กรรมการบริหารพรรค ๔ ภาค แล้วออกไปรับประทานอาหารกับนายสุรศักดิ์ อนรรฆพันธ์ ที่ร้านอาหาร คริวเกษณี ระหว่างนั้นพลตำรวจตรี ประวุฒิ ถาวรศิริ ที่ปรึกษาสมาคมกอล์ฟอาชีพแห่งประเทศไทย มาสมทบพูดคุยเรื่องงานของสมาคมกอล์ฟ จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา ก็ได้แยกย้ายกันกลับ โดยนายสุรศักดิ์และพลตำรวจตรี ประวุฒิทำบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงเข้ามานั้น ไม่มีน้ำหนักเพียงพอหักล้าง ถ้อยคำของนายชวการตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าวได้

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า พยานอื่นที่อยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน คือนายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ให้การและเบิกความแตกต่างกับนายชวการนั้น เหตุการณ์ที่ทำการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งนายชวการยืนยันว่า วันดังกล่าวนายชวการ นายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ได้ขึ้นไปพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ มีการพูดคุยกันเกี่ยวกับ รายละเอียดขั้นตอนและวิธีการแก้ไขคุณสมบัติโดยวิธีการที่เรียกว่าการตัดต่อพันธุกรรม แต่นายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยต่างให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามบันทึกถ้อยคำเอกสาร หมายเลข ร.๒๗๒ ร.๒๗๑ และ ร.๒๗๐ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า วันดังกล่าว นายชวการ นายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยไม่ได้ขึ้นไปอยู่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากได้รับแจ้งว่า ผู้ใหญ่ไม่ว่างนั้น เมื่อพิจารณาคำให้การของนายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย โดยละเอียดแล้ว นายทวิ ให้การว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรีและนายธีรชัยนัดให้ไปพบที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยแจ้งว่านายชวการมีเรื่องสำคัญต้องการพบ เมื่อนายพงษ์ศรีและนายธีรชัยแนะนำนายทวิ ให้รู้จักนายชวการแล้ว นายชวการบอกนายทวิว่า อยากให้พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ นายทวิโทรศัพท์ ติดต่อพันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ ช่างภาพประจำตัวพลเอก ธรรมรักษ์ซึ่งรู้จักกันดี พันเอก เชิดพงษ์ แจ้งว่านายชวการให้ติดต่อวันหลัง หลังจากนั้นนั่งคุยกันสักพักก่อนแยกย้ายกันกลับ ส่วนนายพงษ์ศรี ให้การว่า ก่อนวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการซึ่งเคยรู้จักกันมาก่อนขอให้ติดต่อผู้ใหญ่ในพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายพงษ์ศรีสอบถามเพื่อนชื่อนายธีรชัยว่า มีใครในกลุ่มรู้จักผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายธีรชัยแจ้งว่า มีนายทวิซึ่งทำงานหนังสือพิมพ์รู้จักผู้ใหญ่ทุกพรรค ต่อมาวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕

นายพงษ์ศรีโทรศัพท์สอบถามนายธีรชัย นายธีรชัยแจ้งว่าติดต่อได้แล้ว และนัดพบวันเดียวกันเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา ที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อนายพงษ์ศรีแนะนำนายชวการให้รู้จักนายทวี และนายธีรชัยแล้ว นายพงษ์ศรีบอกนายชวการว่า นายทวีติดต่อผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้ หลังจากนั้นมีการพูดคุยการเมืองเรื่องยุบสภา แล้วนายทวีบอกให้นายชวการรอ กำลังประสานติดต่อขอพบผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยไม่ได้บอกว่าผู้ใหญ่คือผู้ใด จนเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายทวีบอกว่า วันนี้ไม่สามารถติดต่อผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ จึงแยกย้ายกันกลับ และนายธีรชัยให้การว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา นายธีรชัย นายพงษ์ศรี และนายทวี นัดรับประทานอาหารที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลังจากนั้นประมาณ ๑ ชั่วโมง นายชวการซึ่งไม่เคยรู้จักมาก่อน เข้ามาสมทบ เมื่อนายพงษ์ศรีแนะนำนายชวการให้รู้จักนายทวีและนายธีรชัยแล้ว มีการพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป นายชวการขอให้นายทวีติดต่อผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายทวีโทรศัพท์ติดต่อแล้วแจ้งว่าไม่สามารถติดต่อได้ เนื่องจากผู้ใหญ่ไม่ว่าง จึงได้แยกย้ายกันกลับ ดังนี้ ตามคำให้การของนายทวีและนายธีรชัย แสดงว่า นายทวีไม่เคยทราบมาก่อนว่า นายชวการต้องการให้นายทวีติดต่อผู้ใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงทราบขณะที่นั่งรับประทานอาหารกัน แต่ตามคำให้การของนายพงษ์ศรี ทั้งนายทวีและนายธีรชัยทราบมาก่อนแล้วว่า นายชวการต้องการให้นายทวีติดต่อผู้ใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คำให้การของนายทวี นายพงษ์ศรีและนายธีรชัยเกี่ยวกับเหตุการณ์ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงแตกต่างกันในสาระสำคัญ ส่วนเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งนายชวการยืนยันว่า เมื่อพลเอก ธรรมรักษ์เดินผ่านมา พลเอก ธรรมรักษ์เรียกนายทวีเข้าไปในห้องทำงาน สักครู่ นายทวีออกมาจากห้อง ถือเงินมาในมือ มอบให้นายชวการไปจัดการเรื่องการสมัครแบบบัญชีรายชื่อ และแจ้งว่าพลเอก ธรรมรักษ์ให้ค่าสมัครมาเพียงพรรคเดียว อีก ๒ พรรคให้ช่วยตัวเองไปก่อน แต่นายทวี นายพงษ์ศรีและนายธีรชัยต่างให้การและเบิกความว่า ในวันดังกล่าว นายทวีไม่ได้เข้าไปในห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้รอพบ เนื่องจากพลเอก ธรรมรักษ์มีแขก และนายชวการมีธุระสำคัญรอไม่ได้นั้น นายทวีให้การว่า นายทวีเดินขึ้นไปก่อนทางบันไดด้านหลัง อีกสามคนตามไปภายหลัง ไปรอที่ระเบียงชั้นสองหน้าห้องเจ้าหน้าที่ ห่างจากห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประมาณ ๕๐ เมตร นายทวีโทรศัพท์ติดต่อพันเอก เชิดพงษ์ ได้รับแจ้งว่าพลเอก ธรรมรักษ์ยังมีแขก สักครู่พันเอก เชิดพงษ์เดินออกมาบอกว่า สงสัยจะนานและเดินกลับเข้าห้องทำงาน นายชวการบอกนายพงษ์ศรีว่ารอไม่ได้มีธุระสำคัญ จึงพากันกลับ ส่วนนายพงษ์ศรีให้การว่า เมื่อเข้าไปในกระทรวงกลาโหม

นายทวีพานายพงษ์ศรีกับพวกไปที่สำนักงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ขณะนั้นยังไม่ทราบว่า นายทวีจะพาไปพบผู้ใด นายพงษ์ศรี นายธีรชัยและนายชวการไปรอกันอยู่ที่ระเบียบ นายทวีเดินเข้าไป ในสำนักงาน ต่อมาประมาณ ๒๐ ถึง ๓๐ นาที นายทวีออกมาบอกนายพงษ์ศรีกับพวกว่าไม่สามารถ ติดต่อขอเข้าพบผู้ใหญ่เพราะมีแขก จะรอหรือไม่ นายชวการบอกว่าจะนัดกับหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไว้ที่สนามกีฬา ซึ่งเป็นสถานที่สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จึงได้พากันกลับออกมา นายธีรชัยให้การว่า เมื่อลงจากรถนายทวี นายพงษ์ศรี และนายชวการเดินขึ้นบันไดไปก่อน นายธีรชัย เดินตามไปสมทบภายหลัง ขณะนั้นทราบแล้วว่า นายทวีจะพาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ นายทวี นายพงษ์ศรี นายชวการ และนายธีรชัยไปรออยู่บริเวณทางเดิน หลังจากนั้นประมาณ ๑๐ นาที นายธีรชัยขอตัวไปรอ อยู่ที่รถยนต์ หลังจากนั้นประมาณ ๓๐ นาที ทั้งสามคนกลับมาที่รถ นายทวีบอกว่า พลเอก ธรรมรักษ์ ไม่ว่าง ดังนี้ ตามคำเบิกความของนายทวีและนายธีรชัยแสดงว่า ก่อนไปกระทรวงกลาโหม นายทวี นายธีรชัย และนายพงษ์ศรีทราบแล้วว่า ผู้ที่จะไปพบที่กระทรวงกลาโหม คือพลเอก ธรรมรักษ์ แต่ นายพงษ์ศรีกลับให้การว่า แม้ขึ้นไปบนกระทรวงกลาโหมกันแล้ว ก็ยังไม่ทราบว่า ผู้จะไปพบเป็นใคร นอกจากนี้ตามคำให้การของนายทวีและนายพงษ์ศรีไม่ปรากฏว่า ขณะที่รอพลเอก ธรรมรักษ์อยู่นั้น นายธีรชัยแยกกลับที่รถยนต์ก่อน แต่นายธีรชัยกลับให้การยืนยันว่า หลังจากรอพลเอก ธรรมรักษ์ ได้ประมาณ ๑๐ นาที นายธีรชัยแยกกลับไปรอที่รถยนต์ คำให้การของนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหมจึงมีข้อแตกต่างในสาระสำคัญหลายประการ ส่วนเหตุการณ์ที่โรงแรม กานต์มณีเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การและเบิกความว่า นายทวีนำเงินไปให้นายชวการ ที่โรงแรมกานต์มณี ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๑๒ ซอง ไม่พอจำนวนผู้สมัคร ๓๓ คน นายทวีกลับออกไปรับเงินมาอีกครั้ง ใส่ซองได้ ๓๘ ซอง ซึ่งรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๙๖๐,๐๐๐ บาท มอบให้ผู้สมัครไป ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันระหว่างเพื่อนร่วมงานนั้น เรื่องนี้ นายธีรชัยให้การและ เบิกความรับว่า นายธีรชัยเป็นคนไปซื้อซองที่ร้านสะดวกซื้อตรงข้ามโรงแรมกานต์มณี แล้วช่วยนับเงิน แบ่งใส่ซอง นายชวการเป็นคนนำไปมอบให้ผู้สมัคร แม้ นายธีรชัยเบิกความว่า ไม่ทราบว่าเงินจำนวน ดังกล่าวนายชวการได้มาจากใคร แต่เงินจำนวน ๙๖๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินจำนวนมาก นายบุญทวีศักดิ์ ยืนยันตลอดมาว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงินที่จะนำไปสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง แสดงว่าเงิน จำนวนดังกล่าวไม่ใช่เงินของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่า นายธีรชัยไม่เคยรู้จัก นายชวการมาก่อน และนายธีรชัยมีความใกล้ชิดกับนายทวี ถึงขนาดที่นายทวีจัดหาบัตรอนุญาตผ่านเข้าออก

กระทรวงกลาโหมให้นำไปติดกระจกรถยนต์ การที่นายธีรชัยไปช่วยซื้อของใส่เงินและช่วยนับเงินใส่ของที่โรงแรมกานต์มณีเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ จึงเชื่อได้ว่า เป็นการไปช่วยงานของนายทวีที่ได้รับมอบหมายจากพลเอก ธรรมรักษ์ และเชื่อได้ว่าเงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่นายทวีนำไปมอบให้นายชวการเพื่อนำไปแจกจ่ายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ดำเนินการจัดหาผู้สมัคร และสำหรับเหตุการณ์ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ ที่นายชวการให้การและเบิกความว่า นายทวีมอบเงินให้นายชวการอีก ๑๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ นายชวการโอนไปเข้าบัญชีนายสุขสันต์ และให้นายสุขสันต์มอบให้ผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ยังไม่ได้สมัครอีก ๑ คนนั้น นอกจากนายสุขสันต์จะได้ให้การและเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว ยังมีหลักฐานคือใบคำขอโอนเงินของธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนประดิพัทธ์ เอกสารหมายเลข ร. ๒๒๑ มีข้อความระบุว่า นายชวการขอโอนเงินจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนนครพนม เป็นพยานเอกสารสนับสนุนคำของนายชวการและนายสุขสันต์อีกด้วย

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า นายสุขสันต์ให้การว่า วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ นายสุขสันต์อยู่ที่โรงแรมมายเฮาส์ กรุงเทพมหานคร ไม่มีทางที่นายสุขสันต์จะถอนเงินและส่งเงินให้แก่ผู้สมัครได้ทันการโอนเงินดังกล่าวจึงเป็นการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ในเรื่องนี้ นายสุขสันต์เบิกความว่า แม้เป็นบัญชีของธนาคารซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดนครพนม แต่นายสุขสันต์ก็สามารถเบิกถอนเงินจำนวนดังกล่าวได้ด้วยบัตรถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งเป็นเหตุผลที่รับฟังได้ และวันที่มีการโอนเงินคือวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ นั้น เป็นช่วงเวลาหลังจากนายชวการได้รับเงินจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ บาท จากนายทวีเพียง ๒ วัน ยังไม่มีเหตุที่ทำให้ นายชวการและนายสุขสันต์ เกิดความรู้สึกว่า จะไม่ได้รับเงินเพิ่มอีก จึงเชื่อได้ว่า การโอนเงินดังกล่าวมิได้เป็นการโอนเงินเพื่อสร้างหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายทวีมอบเงินจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท แก่นายชวการด้วย และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า นายชวการเป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเช่นเดียวกับนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนนายสุขสันต์เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ร่วมกันวางแผนใส่ร้ายพลเอกธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์นั้น แม้นายชวการเป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเช่นเดียวกับนายสุเทพ แต่การกระทำของนายชวการเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญา และไม่มีเหตุผลประการใดที่นายชวการจะยอมเอาตัวเข้าเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ เพียงเพราะเป็นคนจังหวัดเดียวกับนายสุเทพ การที่นายชวการตกลงดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกร้องที่ ๑ เชื่อว่าเป็นเพราะผลประโยชน์ที่จะได้รับจาก

ผู้ถูกร้องที่ ๑ มากกว่า ส่วนนายสุขสันต์เคยเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ แล้วลาออกไปร่วมจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อมาลาออกจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม เมื่อไม่ได้รับเลือกตั้งก็ลาออกจากสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมานายสุขสันต์ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๕ และผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ได้มีหนังสืออนุญาตให้ลาออกจากการเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แล้วไปรับตำแหน่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพฤติการณ์ของนายสุขสันต์ดังกล่าวแสดงว่า มิได้มีความผูกพันอยู่กับพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่ง ยิ่งกว่านั้นบันทึกถ้อยคำของนายสุขสันต์ที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๓๗ ก็มีได้พาดพิงถึงพลเอก ชรรมฤทธิ์และนายพงษ์ศักดิ์หรือผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ประการใด จึงไม่อาจฟังว่า นายสุขสันต์สมคบกับนายชวการสร้างเรื่องใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ว่าจะเป็นนายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบูรณ์ ตั้งจิตสมบูรณ์ และพันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท จากนายธีรชัยที่โรงแรมกานต์มณีตามที่นายชวการให้การนั้น ข้อนี้แม้พยานผู้ร้องดังกล่าวจะไม่มีผู้ใดให้ถ้อยคำว่าได้รับเงินจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท จากนายธีรชัยหรือต่อ แต่นายปฏิพัฒน์ให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๕๐ ว่า หลังจากพยานไปสมัครแล้วประมาณ ๑ สัปดาห์ ผู้ถูกร้องที่ ๒ โอนเงินให้นายชารัตน์ ๓๐,๐๐๐ บาท แล้วนายชารัตน์นำมาให้พยาน ๑๕,๐๐๐ บาท นายชารัตน์ให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๔๘ ว่า หลังจากพยานไปสมัครแล้ว พันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ผู้ประสานงานพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โอนเงินมาเข้าบัญชีของพยานที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาถนนตั้ง จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท โดยบอกว่าเป็นค่าจัดทำเอกสารหาเสียงในการสมัครรับเลือกตั้ง และให้พยานแบ่งให้นายปฏิพัฒน์ ๑๕,๐๐๐ บาท นายสมบูรณ์ให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๔๗ ว่า พยานออกค่าสมัครและค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง แต่ก็ทราบจากผู้ที่มาสมัครเป็นสมาชิกพรรคด้วยกันพูดคุยกันว่ามิพรรคใหญ่ไม่ทราบว่ามีพรรคใดให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสมัครโดยเฉพาะในภาคใต้ แม้พันตำรวจตรี เสงี่ยมให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๔๖ ว่า พยานออกค่าใช้จ่ายสมัครรับเลือกตั้งเองและยังได้ออกค่าใช้จ่ายจัดทำเอกสารให้นายชารัตน์ และนายปฏิพัฒน์ อีกคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ไม่มีเงินแม้แต่ค่าสมัคร ผู้สมัครยังต้องออกเงินกันเองหรือเรียกรไกัน นายประยูร พูลจันทร์ ให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๔๔ ว่า

นายบุญทวีศักดิ์ มอบเงินค่าสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งของจังหวัดนครศรีธรรมราชพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้พยาน จำนวน ๓๒,๐๐๐ บาท พยานจ่ายเป็นค่าสมัครให้ผู้สมัครคนละ ๑๒,๐๐๐ บาท แม้คำให้การของพยานบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน แต่ก็ได้รับความตรงกันว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ไม่มีเงินสนับสนุนสมาชิกพรรคที่ลงสมัคร ทั้งเงินที่ผู้สมัครแต่ละคนยังจะต้องหักเป็นค่านายหน้าให้แก่ผู้ประสานงานหาผู้สมัครอีกด้วย จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุนในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการและนายสุขสันต์ดังกล่าว

เงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๖๐,๐๐๐ บาท และจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ที่นายทวีมอบให้นายชวการเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังกล่าวข้างต้นนั้น เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่รับฟังได้แล้วว่า การมอบเงินทั้งสามครั้งเกิดขึ้นภายหลังจากนายทวีพานายชวการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ที่ทำการพรรคไทยรักไทย และการพบกันในวันนั้นมีการพูดคุยกันเรื่องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เรียกว่าตัดต่อพันธุกรรม และการจัดหาพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครรับเลือกตั้ง การมอบเงินทั้งสามครั้งน่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องพูดคุยกันในวันดังกล่าว อีกทั้งนายทวีไม่ได้ประโยชน์ประการใดจากการมอบเงินให้แก่ นายชวการ จึงเชื่อได้ว่า เงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่นายทวีรับจากพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ แล้วนำไปมอบให้นายชวการ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ แก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพลเอก ธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๒ มีว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ ให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่นั้น

ปัญหานี้ข้อเท็จจริงฟังได้ในเบื้องต้นว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๑ คน ปรากฏว่า ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับการประกาศให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งทุกคน ส่วนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในชั้นแรกได้รับการประกาศรายชื่อเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๒๑ คน ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อ ๑๐ คน แต่ต่อมาผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง

ยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการรับสมัครจำนวน ๑๘ คน และผู้ที่ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับสมัครจำนวน ๕ คน ศาลฎีกาก็มีคำสั่งให้ยกคำร้องเพราะเหตุเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วัน จำนวน ๑๗ คน และมีคำสั่งให้รับสมัครเพิ่ม ๑ คน จึงยังคงมีผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๕ คน ตามเอกสารสรุปผลการประกาศรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หมายเลข ๕๘ แผ่นที่ ๑๕ ถึง ๒๐

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก่อนและหลังการแก้ไข เปรียบเทียบเฉพาะหมายเลขสมาชิกเหมือนกันแต่ชื่อสมาชิกต่างกันตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗ ปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ คน โดยใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของสมาชิกเดิม และมีรายชื่อของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เช่น นายชวการ โตสวัสดิ์ ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า ไสว จินดาวงษ์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ นายชารัตน์ มณีศรี ใช้เลขประจำตัวสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า สำราญ ฤทธิรัชช นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า กุสุมา อุทธานี ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๘ นายดิเรก หนูสาย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า สมพร ชงทอง ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ นายอำนาจ รอดช่วย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า วงวาส กะตารัตน์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๘ นายวิรัตน์ ตรีโชติ ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า จันทา คชมิตร ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า ณัฐวุฒิ ทิพวัลย์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ เป็นต้น โดยปรากฏตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เอกสารหมายเลข ร.๑๒๑ แผ่นที่ ๗๘ และ ๗๙ ว่านายชวการ เป็นผู้สมัครเขต ๒๕ กรุงเทพมหานคร นายชารัตน์ มณีศรี เป็นผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ เป็นผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร นายดิเรก หนูสาย เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายอำนาจ รอดช่วย เป็นผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายวิรัตน์ ตรีโชติ เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช

และนายปฏิพัฒน์ เกียรติศิริวิชัย เป็นผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดตรัง โดยนายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ ผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเอกสารหมายเลข ร.๔๗ ขอมรับว่า พยานเพ็งสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่นายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้พยานโดยระบุว่าพยานเป็นสมาชิกพรรคเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ (น่าจะเป็นวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗) หมายเลขสมาชิกพรรค ๗๕๕๕/๒๕๔๘ ซึ่งเป็นหมายเลขสมาชิกเดิมของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า กุสุมา อุทานิช ตามเอกสารหมายเลข ร.๔๗ แผ่นที่ ๑๓ โดยนายบุญทวีศักดิ์บอกว่า หนังสือรับรองดังกล่าวนำไปสมัครรับเลือกตั้งได้ แม้นายชารัตน์ มณีศรี ผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๔๘ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ หมายเลขสมาชิก ๐๗๔๓๔/๒๕๔๘ ก็ดี นายวิรัตน์ ตรีโชติ ผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๑๐๕ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๕ แผ่นที่ ๔ ก็ดี นายดิเรก หนูสาย ผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความยืนยันบันทึกถ้อยคำที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๖ และ ร.๑๐๖ ว่า พยานกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประมาณวันที่ ๒๐ หรือวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคที่นายบุญทวีศักดิ์ รับรองว่าพยานเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๖ แผ่นที่ ๔ ก็ดี หรือนายอำนาจ รอดช่วย ผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๑๐๗ และ ร.๑๐๔ ว่า พยานกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ พรรคมิมติรับเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๘ ตามใบสมัครและหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์เอกสารหมายเลข ร.๑๐๔ แผ่นที่ ๔ ถึง ๕ ก็ดี พยานเหล่านี้ต่างยอมรับว่าได้ถูกศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้ง เพราะเหตุไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเดิวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕๐ วันทั้งสิ้น สอดคล้องกับทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นดิสก์ทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเอกสารหมายเลข ร. ๑๕๗ ถ้อยคำของนายชารัตน์ มณีศรี

นายวิรัตน์ ตรีโชติ นายดิเรก หนูสาย และนายอำนาจ รอดช่วย จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ นำนายบุญทวีศักดิ์มาเบิกความอ้างว่า มอบหมายให้นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รับผิดชอบหาผู้สมัครและพยานลงลายมือชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค (แบบ ส.ส. ๑๘/ข ๒) ที่มีได้กรอกข้อความ แล้วให้นายสุขสันต์ไปกรอกข้อความสมาชิกผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งเอง โดยพยานมิได้รู้เห็นกับการกระทำของนายสุขสันต์ดังกล่าวนั้น เมื่อปรากฏว่า นายบุญทวีศักดิ์เป็นคนนำแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่แก้ไขแล้ว และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) กับเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ไปมอบให้นายอมรวิทย์ด้วยตนเองตั้งได้วินิจฉัยมาแล้ว ย่อมแสดงว่า นายบุญทวีศักดิ์รู้เห็นการดำเนินการเพื่อให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่เป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมาโดยตลอด ทั้งนายปฏิพัฒน์ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๕๐ ด้วยว่า นายบุญทวีศักดิ์นำหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคไปให้นายปฏิพัฒน์ด้วยตนเอง เมื่อช่วงบ่ายของวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ยิ่งแสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ต้องทราบดีว่ามีการออกหนังสือรับรองของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัคร ข้ออ้างของนายบุญทวีศักดิ์จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างพยานหลักฐานและพฤติการณ์แห่งคดีได้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวไปเป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของจังหวัดต่าง ๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้สมัครดังกล่าวมิได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔)

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๓ มีว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลิ่นเสนาะ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญบาบารมีภณหรือบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะดี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา หรือไม่

พยานสำคัญที่ให้ถ้อยคำในประเด็นนี้คือนางฐิติมา ภวะเถี ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ และมีหน้าที่ดูแลค่าใช้จ่ายของผู้สมัคร นางฐิติมาไปให้ถ้อยคำที่พรรคประชาธิปไตยว่า นางฐิติมาได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ ตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง ครั้งแรกวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๒ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และครั้งที่ ๓ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ที่สถานีบริการน้ำมันบางจาก ถนนพระรามหก และนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามบันทึกคำให้การแนบท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๐ สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔/๑ และ ๔/๒ ต่อมาวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาเดินทางไปพักอาศัยที่บ้านของนายสุเทพ เพื่ออุทิศบุญที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพันตำรวจโท สุวิชาจินดา คำ เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาลมักกะสัน พาไปส่งที่สนามบิน วันรุ่งขึ้นคือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปแจ้งความเป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพินว่า ไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ ตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมายเลข ร.๖๗ และเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ห้องประชุมตำรวจภูธรภาค ๘ ยืนยันข้อเท็จจริงที่เคยให้ไว้แก่นายสุวิโรชและนายสุเทพ โดยมีรายละเอียดเหตุการณ์บางตอนเพิ่มเติมว่า เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช ผู้สมัครในเขตภาคใต้ ได้โทรศัพท์ติดต่อพลเอก ธรรมรักษ์ และพลเอก ไตรรงค์ หลังจากนั้นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อดูแลความเรียบร้อยในการวางตัวผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์กลับไปเมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๓๐ นาฬิกา ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์กลับมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อีกครั้ง และนำเงินจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ไปมอบให้นางฐิติมาตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๖๓ แต่ภายหลังจากนางฐิติมาเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร และไปร้องทุกข์ที่กองบังคับการกองปราบปรามให้ดำเนินคดีแก่นายสุเทพฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังและทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ ตามรายงานประจำวันและบันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข ร.๖๘ และ ร.๗๐ แล้ว วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปให้การเพิ่มเติมต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔

และ ร.๗๕ กลับทำให้การเดิมเป็นว่า นางฐิติมาไม่เคยได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ เหตุที่ทำให้การปรับปรำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะนายสุเทพข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสารเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และจะให้นางฐิติมาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งนายสุเทพ ยังเสนอให้เงินจำนวนหนึ่งด้วย นายสุเทพให้พยานอ่านข้อความที่เตรียมไว้ ซึ่งมีข้อความพาดพิงถึงผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลายคน การให้ข้อเท็จจริงของนางฐิติมาที่พรรคประชาธิปัตย์มีการบันทึกภาพและเสียงไว้ด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่า นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๖๑ ด้วยว่า วันที่พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และพลโท ผดุงศักดิ์มอบเงินให้นางฐิติมาครั้งแรก จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท นั้น มีแกนนำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อยู่ด้วยและรู้เห็นกว่า ๑๐ คน รวมทั้งนายบุญชู ชื่นสุวรรณ และนายเฟนดี ปะตู นางฐิติมานำเงินที่รับมาจากพลโท ผดุงศักดิ์ไปจ่ายแก่แกนนำเป็นค่าสรรหาผู้สมัคร และแก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยมีใบรับเงินที่มีลายมือชื่อผู้รับเงินลงไว้รวม ๑๓ แผ่น ใบเสร็จรับเงินของผู้สมัครสายกรุงเทพมหานครรวม ๘ แผ่น และรายการค่าใช้จ่ายของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวม ๑๔ แผ่น ตามเอกสารหมาย ร.๖๒ เป็นหลักฐาน เมื่อนายบุญชูและนายเฟนดีไปให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง นายบุญชูและนายเฟนดีก็ให้การทำนองเดียวกันว่า นายบุญชูและนายเฟนดีได้รับเงินจากนางฐิติมาจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท และ ๗๐,๐๐๐ บาท ตามลำดับ โดยนายบุญชูและนายเฟนดีลงลายมือชื่อในใบรับเงินเอกสารหมาย ร.๖๒ ให้ไว้เป็นหลักฐานจริง และในวันที่นายเฟนดีและนายบุญชูรับเงินจากนางฐิติมานั้น นายเฟนดีและนายบุญชูเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อเวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา สอบถามนางฐิติมาและแกนนำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เกี่ยวกับการวางตัวผู้สมัคร ตามบันทึกถ้อยคำของนายบุญชูและนายเฟนดี เอกสารหมาย ร.๘๑ และ ร.๘๘ ตามลำดับ ทำให้การครั้งแรกของนางฐิติมาจึงเชื่อมกับคำให้การของนายบุญชูและนายเฟนดี แม้นายบุญชูและนายเฟนดีมาเบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า ไม่เคยเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่างจากที่เคยให้การไว้ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง แต่นายบุญชูไปให้การต่อคณะกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายเฟนดีไปให้การต่อคณะกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕ อันเป็นเวลาภายหลังนางฐิติมากลับคำให้การแล้ว แต่นายบุญชูและ

นายแฟนดีก็ยังคงให้การเช่นนั้น โดยเฉพาะนายบุญชูให้การด้วยว่า รู้จักพลเอก ไตรรงค์มาก่อนในขณะที่เรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทำให้การของนายบุญชูและนายแฟนดีต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๘๗ และ ร.๘๘ จึงน่าจะเชื่อว่าคำเบิกความของบุคคลทั้งสองต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ส่วนที่นายบุญชูและนายแฟนดีอ้างว่า ทำให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนไม่ถูกต้อง แต่จำเป็นต้องให้การเช่นนั้น โดยนายบุญชูอ้างว่า มีอนุกรรมการ ๒ คน สัมภาษณ์นายบุญชูว่าจะไปเป็นพยานในชั้นศาลให้นายบุญชู หากมีปัญหาเรื่องเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน ส่วนนายแฟนดีอ้างว่า ถูกสอบปากคำร่วม ๒ ชั่วโมงและผู้สอบปากคำหลอกว่าคนอื่นยอมรับหมดแล้วนั้น เป็นข้ออ้างที่ขัดต่อเหตุผลเพราะนายบุญชูจบการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต ย่อมต้องทราบดีว่าเป็นไปไม่ได้ที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจะไปเป็นพยานให้นายบุญชูต่อผู้คดีกับผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งซึ่งอยู่ในสังกัดเดียวกันกับคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ส่วนนายแฟนดีที่อ้างว่าถูกหลอกว่า คนอื่นยอมรับหมดแล้วนั้น หากไม่เป็นความจริง ย่อมไม่มีเหตุผลประการใดที่นายแฟนดีจะต้องยอมให้การเช่นนั้น และแม้นายแฟนดีและนายบุญชูให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า วันที่บุคคลทั้งสองรับเงินจากนางฐิติมาและเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คือวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ มิใช่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังคำให้การของนางฐิติมา แต่นายแฟนดีให้การด้วยว่า วันที่รับเงินจากนางฐิติมา เป็นวันที่นางฐิติมา รับเงินมาจากบุคคลที่ไม่ทราบว่าเป็นใครจำนวน ๑,๔๐๐,๐๐๐ บาทเศษ และนายบุญชูให้การว่า นายบุญชูรับเงินจากนางฐิติมาตามใบรับเงินเอกสารหมายเลข ร.๖๒ แผ่น ๖ ซึ่งเป็นวันเดียวกับนายแฟนดี จึงเชื่อได้ว่า นายแฟนดีและนายบุญชูจดจำวันที่รับเงินจากนางฐิติมาและวันที่เห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คลาดเคลื่อนไป

ส่วนที่ต่อมานางฐิติมากลับคำให้การเดิมเป็นว่า พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไม่เคยไปที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนางฐิติมาไม่เคยรับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ นางฐิติมาให้ข้อเท็จจริงที่พรรคประชาธิปัตย์และให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนครั้งแรกเช่นนั้น เพราะถูกนายสุเทพขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสาร และนายสุเทพเสนอว่าจะให้นางฐิติมา มาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ กับเสนอให้เงินจำนวนหนึ่ง อีกด้วย ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕ ทั้งเมื่อมาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นางฐิติมาก็ได้ยืนยันข้อเท็จจริงที่ปรากฏในบันทึกคำให้การเพิ่มเติมนั้น เมื่อพิจารณาข้ออ้าง

ของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุผลที่ยอมให้การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว เรื่องที่อ้างว่า ถูกลูกนายสุเทพข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสารนั้น นางฐิติมายืนยันตลอดมาว่าไม่ได้ปลอมแปลงเอกสารของผู้สมัครคนใดเพราะผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วน ย่อมไม่มีเหตุผลที่นางฐิติมาจะต้องเกรงกลัวการถูกดำเนินคดีตามคำขู่ของนายสุเทพ เรื่องที่อ้างว่านายสุเทพเสนอให้นางฐิติมาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ก็เป็นเรื่องอีกยาวนานและไม่มีความแน่นอน เพราะต้องรอจนถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งไม่ทราบว่าเกิดขึ้นเมื่อใด ส่วนเรื่องที่อ้างว่านายสุเทพเสนอให้เงิน ซึ่งนางฐิติมาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า นายสุเทพเสนอให้เงินจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจ่ายแล้วจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ หากเป็นเช่นนั้นจริง ไม่น่าเชื่อว่านางฐิติมาจะกล้าเปลี่ยนใจภายหลังรับเงินจำนวนมากจากนายสุเทพได้เพียง ๑ หรือ ๒ วัน เท่านั้น ข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุที่ยอมให้การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีน้ำหนักน้อย และที่นางฐิติมาให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๓๑ ว่านางฐิติมาไปที่พรรคประชาธิปัตย์และให้การตามที่ปรากฏในบันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข ร.๑๐ สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔/๑ และ ๔/๒ เนื่องจากพันตำรวจโท สุวิชา จินดาคำ ไปแจ้งว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ เชิญไปพบ นายบุญบารมีภณที่พรรคประชาธิปัตย์นั้น พันตำรวจโท สุวิชาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๕๕ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า พันตำรวจโท สุวิชาเคยเป็นนายตำรวจติดตามนายสุเทพขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา นายสุเทพแจ้งทางโทรศัพท์ให้ พันตำรวจโท สุวิชาไปพบที่โรงแรมฮิลตัน ปาร์ค นายเลิศ นายสุเทพแนะนำให้รู้จักนางฐิติมาและขอให้ช่วยดูแลความปลอดภัยให้นางฐิติมา พันตำรวจโท สุวิชาขับรถยนต์ส่วนตัวพานางฐิติมาไปส่งที่ศูนย์อำนวยความสะดวกเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และวันรุ่งขึ้นพันตำรวจโท สุวิชาไปรับนางฐิติมาที่ศูนย์อำนวยความสะดวกเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พาไปส่งที่สนามบินดอนเมืองเพื่อเดินทางไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี เห็นว่า ขณะที่พันตำรวจโท สุวิชาให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๕๕ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น พันตำรวจโท สุวิชารับราชการตำแหน่งสารวัตรสืบสวนสถานีตำรวจนครบาลมักกะสัน และไม่ได้ประโยชน์ประการใดจากการยืนยันดังกล่าว ไม่น่าเชื่อว่าจะนำความเท็จมากล่าวคำให้การของนางฐิติมาตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๓๑ ที่อ้างเป็นทำนองว่า ถูกพันตำรวจโท สุวิชาลอบไปที่พรรคประชาธิปัตย์จึงรับฟังไม่ได้

ส่วนที่นางฐิติมาให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ว่า การบันทึกภาพและเสียงคำให้การของนางฐิติมาที่พรรคประชาธิปัตย์ นางฐิติมาอ่านตามคำบอกของนายสุเทพนั้น เรื่องนี้นางสาวมณีนรีตนบุญสิน และนายชญาณ์ทัต เทียนทอง ผู้ดำเนินการบันทึกภาพและเสียงขณะที่นางฐิติมาให้ข้อเท็จจริงที่พรรคประชาธิปัตย์ ต่างให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๕๓ และ ร.๕๔ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันว่า ขณะบันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมานั้น ไม่มีใครบังคับขู่เข็ญนางฐิติมา และนางฐิติมาไม่ได้อ่านเอกสารใด ๆ แม้นางสาวมณีนรีตนบุญสินและนายชญาณ์ทัตเป็นเจ้าหน้าที่พรรคประชาธิปัตย์ แต่เป็นเพียงเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ และไม่ได้ประโยชน์ประการใดจากการนำความเท็จมากล่าวเชื่อว่านางสาวมณีนรีตนบุญสินและนายชญาณ์ทัตให้การและเบิกความตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุผลที่ทำให้นางฐิติมาเปลี่ยนใจ ไม่ปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อไป ซึ่งนางฐิติมาอ้างว่า ขณะอยู่ที่บ้านพักของนายสุเทพนั้น นางฐิติมาารู้สึกว่าการปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องอยากกลับบ้านเพื่อพูดความจริง จึงพยายามติดต่อน้องสาวให้ไปแจ้งความที่กองบังคับการกองปราบปรามเพื่อให้ส่งเจ้าพนักงานตำรวจไปรับ เมื่อน้องสาวไปแจ้งความแล้ว นายสุเทพโทรศัพท์ไปบอกว่า มีข่าวออกมาว่านางฐิติมาไปแจ้งความ และถามว่าไปแจ้งความทำไม นางฐิติมาตอบว่า อยากกลับบ้าน นายสุเทพบอกว่ายังกลับไม่ได้ จะเอาคณะกรรมการการเลือกตั้งไปสอบก่อน วันรุ่งขึ้นก็มีคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไปสอบปากคำนางฐิติมาที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ดังนี้ เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไปสอบปากคำนางฐิติมาที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แสดงว่าวันที่นางฐิติมาเริ่มรู้สึกว่าการปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง อยากกลับบ้านเพื่อพูดความจริง คือวันที่ ๒๑ หรือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๖.๑๐ นาฬิกา นางฐิติมาไปแจ้งความไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีว่าไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพด้วยความสมัครใจมิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ โดยมีรายละเอียดด้วยว่า นางฐิติมาเกรงความไม่ปลอดภัยในชีวิต สืบเนื่องจากการไปเป็นพยานในการทุจริตการสมัครรับเลือกตั้ง ต้องการให้นายสุเทพคุ้มครองจนกว่าจะมั่นใจในความปลอดภัยตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมายเลข ร.๖๗ ทั้งตามบันทึกของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๑๖๓ และ ร.๑๖๕ ปรากฏว่า คำให้การของนางฐิติมาต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น เป็นการให้ถ้อยคำที่ห้องประชุม

กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ต่อหน้าสื่อมวลชนและประชาชนจำนวนประมาณ ๑๐๐ คน หากนางฐิติมา เห็นว่า การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและต้องการพูดความจริง โดยเริ่มรู้สึกเช่นนั้น มาตั้งแต่เมื่อวันที่ ๒๑ หรือ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไม่น่าจะไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน มีข้อความตามที่ปรากฏในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมาย ร.๖๓ และไม่น่าจะไปให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมาย ร.๖๓ เพราะขณะนั้นนางฐิติมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ และต่อหน้าสื่อมวลชนกับ ประชาชนนับร้อยคน ไม่มีเหตุที่นางฐิติมาจะต้องเกรงกลัวใคร ไม่มีความจำเป็นประการใดที่นางฐิติมา จะต้องกลับมารุงเทพมหานครและไปแจ้งความที่กองบังคับการกองปราบปรามว่านายสุเทพหวังเหนียว กักขังก่อน แล้วจึงไปขอกลับคำให้การที่เคยให้ไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุที่กลับคำให้การจึงไม่มีน้ำหนัก

ส่วนถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตามเอกสารหมาย ร.๗๑ และ ร.๗๕ เกี่ยวกับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ที่อ้างว่าได้รับจากนายสุเทพว่า โอนไปเข้าบัญชีของนางเพชรี ภาวะดี จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ได้นำไปใช้จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย มาสเตอร์การ์ด จำนวน ๒๕,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท และเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซื้อโทรศัพท์ เคลื่อนที่ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่ห้างสรรพสินค้าบีคี่ จำนวน ๒ เครื่อง เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท นอกนั้นใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น ช่วยค่าน้ำมันผู้สมัคร ชัดแย้งกับถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตาม เอกสารหมาย ร.๗๑ ว่า นางฐิติมาได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และตามเอกสารหมาย ร.๘๑ แผ่นที่ ๕ ซึ่งเป็นบัญชีของนางเพชรี ที่นางฐิติมาได้โอนเงินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีดังกล่าว ปรากฏว่ามีรายการโอนเงินมาเข้าบัญชีจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ตรงกับถ้อยคำของนางเพชรีที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร.๘๑ ว่า ก่อนโอนเงินมาเข้าบัญชีของพยาน ระหว่างพยานพูดคุย อยู่กับนายศักรินทร์ ภาวะดี นางฐิติมาได้ติดต่อผ่านนายศักรินทร์ในวันเดียวกันนั้น ส่วนค่าใช้จ่ายที่นางฐิติมา อ้างว่าได้นำเงินที่ได้รับจากนายสุเทพไปชำระ ปรากฏว่าบางรายการได้มีการชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าว ไปก่อนวันที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจากนายสุเทพ ถ้อยคำของนางฐิติมาตามเอกสารหมาย ร.๗๑ จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้

ส่วนที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมายเลข ร.๑๕ ว่า มีการจ่ายเงินให้ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตกรุงเทพมหานครคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท ในเขตภาคใต้คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ว่าเงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินของตนเองประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท นอกนั้นเป็นเงินของนายพันธมิตร ดวงทิพย์ ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อหมายเลข ๑ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนายพันธมิตรได้มาเบิกความ ต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยืนยันว่า ให้เงินสนับสนุนผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเงินจำนวน ๕๕๐,๐๐๐ บาท แต่นายพันธมิตรเคยให้การต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายได้ของตนตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๘๓ ว่า ประกอบ อาชีพรับบริหารอาคารชุดและเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทรักษาความปลอดภัย ซีเคียวแสดนคาร์ท จำกัด มีพนักงานรักษาความปลอดภัยจำนวน ๔๐ คน มีรายได้เดือนละประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งรายได้ ต่อเดือนเพียงเท่านั้น ไม่น่าจะทำให้นายพันธมิตรสามารถให้เงินสนับสนุนแก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ เป็นเงินนับล้านบาทได้ เชื่อว่า เงินที่นางฐิติมาจ่ายแก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ใช่เงินของ นายพันธมิตร ทั้งไม่ใช่เงินของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะนายบุญบารมีภณให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสาร หมายเลข ร.๑๓ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินในบัญชี ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นเช่นนั้นเพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียง ๕ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๑ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียง ๔ คน ตามที่ปรากฏ ในข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข ถ.๑๑ แสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีฐานะทางการเงินไม่ดีนัก จึงส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งครั้งก่อนเพียงไม่กี่คน และแม้ผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า เงินที่ใช้ใน การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเงินที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมืองในปีงบประมาณ ๒๕๔๕ เป็นเงิน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท แต่นายบุญบารมีภณ ก็ยอมรับเองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ภายหลังจากวันเลือกตั้ง ๒ วัน เงินที่มอบให้แก่นำและสมาชิกที่สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ก่อนวันเลือกตั้งจึงมิใช่เงินของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ได้มาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง อีกด้วย ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้นผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัคร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๖ คน และเขตอื่นจำนวน ๘๕ คน คิดเฉพาะเงิน

ที่จ่ายให้ผู้สมัครในเขตกรุงเทพมหานครคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และในเขตอื่นอย่างน้อยคนละ ๓๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่ก่อนไปยื่นใบสมัคร ตามคำเบิกความของนางฐิติมาและนายบุญญาบารมีภณ ก็เป็นเงินจำนวนมาก ถึงสามล้านบาทเศษ แล้ว แสดงว่า ต้องมีผู้ให้การสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และเชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นดังคำให้การของนางฐิติมา ที่พรรคประชาธิปัตย์และต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ครั้งแรกที่ว่า นางฐิติมาได้รับเงิน จากพลโท ผดุงศักดิ์ ๓ ครั้ง เป็นเงินรวมทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อไปใช้จ่ายในการส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์นำเงินไปมอบให้นางฐิติมาครั้งแรก ภายหลัง พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ด้วยกันเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อสอบถามเรื่องการวางตัวผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงเชื่อได้ว่าพลโท ผดุงศักดิ์นำเงินไปมอบให้นางฐิติมา โดยที่พลเอก ไตรรงค์มีส่วนร่วมรู้เห็นด้วย พยานฐานที่อยู่ของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไม่มีน้ำหนัก เพียงพอที่จะหักล้างคำให้การของนางฐิติมาที่พรรคประชาธิปัตย์และต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงครั้งแรกดังกล่าว นายบุญญาบารมีภณให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๗๗ ยอมรับว่า ทราบเรื่องที่นางฐิติมาและนายพันฉัตรจ่ายเงินแก่ ผู้สมัครในเขตกรุงเทพมหานครคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และจ่ายเงินแก่ผู้สมัครในภาคใต้คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาทด้วย แม้นายบุญญาบารมีภณอ้างว่าไม่ทราบว่าเงินดังกล่าวเป็นของใคร แต่นายบุญญาบารมีภณ เป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นไปไม่ได้ที่เห็นมีคนจ่ายเงินแก่ผู้สมัครในนามพรรคแล้วจะไม่สอบถาม ผู้จ่ายว่าเป็นเงินของใคร เชื่อว่า นายบุญญาบารมีภณทราบว่า เงินดังกล่าวเป็นเงินที่นางฐิติมารับมาจาก พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์เพื่อนำไปใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เป็นนายทหารที่ยังรับราชการ ไม่ได้รับประโยชน์ประการใด จากการนำเงินไปมอบให้นางฐิติมาใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ แบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ บุคคลทั้งสองเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่เป็นรองหัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครลงแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จึงเชื่อได้ว่า เงินที่พลโท ผดุงศักดิ์นำไปมอบให้นางฐิติมามีใช้เงินของ

พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เอง แต่เป็นเงินที่พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์รับมาจากพลเอก
ธรรมรักษ์และนำไปมอบให้นางฐิติมาในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์นั่นเอง

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุน
นายบุญญาบารมีภณและนางฐิติมาเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์
แก่นายบุญญาบารมีภณและนางฐิติมากระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๔ ที่ว่า นายบุญญาบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง
ที่ ๓ จัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์
ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัคร
นำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ นั้น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า นายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองบันทึก
ถ้อยคำของพยานที่ได้ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมาย
ร.๓๘ และ ร.๓๙ ตามลำดับ ซึ่งได้ความว่า ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้อง
ที่ ๓ ได้ส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งสิ้น ๑๒๑ คน โดยผู้สมัครทั้งหมดได้ผ่านมติที่ประชุมของพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ และยืนยันว่าผู้สมัครแต่ละคนได้สมัคร
เป็นสมาชิกพรรคผ่านตัวแทนจัดหาสมาชิกแล้วรวบรวมส่งมาให้พยานนำเข้าที่ประชุมกรรมการบริหารพรรค
ในการประชุมประจำเดือนเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยผู้สมัครทั้งหมดเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์
ยกเว้นนางสาวพรพิมล มุลสาร เป็นสมาชิกสามัญ ประจำสาขาพรรคลำดับ ๒๔ จังหวัดขอนแก่น
คำให้การของนายบุญญาบารมีภณดังกล่าวขัดแย้งกับคำให้การของนางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง
นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ และนายอุทัย นามวงศ์ ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากขาดคุณสมบัติ
การเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน โดยต่างให้การต่อคณะอนุกรรมการ
สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร.๕๒ ร.๕๑ และ ร.๕๕ ตามลำดับ ทำนองเดียวกันว่า
พยานแต่ละคนเพิ่งไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นางสาวชนมณี
ให้การยืนยันว่า พยานกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยเจ้าหน้าที่ของพรรคบอกว่า
ไม่ต้องลงวันที่ในใบสมัคร นายอุทัยให้การว่า วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพีระคุณ อันทะเกตุ

ซึ่งเป็นหลานชักรวนพยานให้ไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง พยานบอกว่าพยานเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันจะไม่มีปัญหาหรือ แต่นายพิระคุณบอกว่าพรรคจัดการให้ทุกอย่าง พยานได้ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เจ้าหน้าที่ในศูนย์อำนวยการเลือกตั้งบอกว่า พยานมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ให้พยานมาในวันพรุ่งนี้ตอนเช้าจะได้กรอกใบสมัครวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานจึงได้ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ แล้วกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคและได้รับหมายเลขสมาชิกพรรคลำดับ ๐๗๗ สอดคล้องกับคำเบิกความของนายบุญชู หรือชววิทย์ ชื่นสุวรรณ ผู้สมัครเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสงขลา ที่เบิกความรับรองถ้อยคำที่พยานให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๘๗ แม้นายบุญชูจะให้การว่า นายบุญชูได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อกลางเดือนกันยายน ๒๕๔๔ แต่นายบุญชูก็ได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยไม่ได้ลงวันที่ให้แก่นางฐิติมา ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยนางฐิติมาอ้างว่าเอกสารที่นายบุญชูเคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคอยู่ที่จังหวัดมหาสารคาม แต่ต่อมาก็ปรากฏว่านายบุญชูไม่ได้รับประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน และศาลฎีกามีคำสั่งยกคำร้องของนายบุญชูแล้ว แสดงว่านายบุญชูเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเช่นเดียวกับนางสาวอุทัยวรรณ นางสาวชนมณี และนายอุทัย บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นเพียงผู้สมัครรับเลือกตั้ง และให้ถ้อยคำอย่างตรงไปตรงมาไม่มีข้อพิรุธ ถ้อยคำของบุคคลทั้งสามจึงมีน้ำหนักรับฟังยิ่งกว่าถ้อยคำของนายบุญชูบารมีภณ นอกจากนั้น นายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๘๗ ว่า การคัดเลือกผู้สมัครลงรับเลือกตั้งไม่ว่าผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑๒๑ คน นายบุญชูบารมีภณ หัวหน้าพรรคกรรมการบริหารพรรค พยาน และนางฐิติมา ได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือก เมื่อปรากฏตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามเอกสารหมายเลข ร.๕๘ แผ่นที่ ๑๐ ถึงแผ่นที่ ๑๘ จำนวน ๑๒๑ คน ปรากฏว่าผู้สมัครเกือบทั้งหมดจำนวน ๑๑๒ คน ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากไม่พบรายชื่อเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยนายบุญชูบารมีภณเบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๗๘ ด้วยว่า พยานได้ตรวจสอบความเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่าถูกต้องจึงได้ออกหนังสือรับรองให้ไปสมัครรับเลือกตั้ง หากพยาน

ไม่อยู่ที่ได้มอบหมายให้นายพันมิตร เป็นผู้ออกหนังสือรับรองให้ผู้สมัคร แต่พยานได้ออกหนังสือรับรองให้ผู้สมัครประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สมัครทั้งหมด แสดงว่านายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รู้ว่าผู้สมัครของพรรคเป็นบุคคลผู้ไม่มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน แต่ได้จัดทำรายงานการประชุมเพื่อเพิ่มเติมสมาชิกของผู้สมัครดังกล่าวย้อนหลังที่นายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้างว่า ผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์โดยเข้าแทนที่สมาชิกที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออกตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ตามรายงานการประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่จำเป็นต้องแจ้งรายงานการประชุมดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบนั้น เห็นว่า ประเภทสมาชิกกิตติมศักดิ์ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เอกสารหมาย ร.๕ ข้อ ๕ ไม่มีจำพวกที่เข้ามาแทนที่สมาชิกเดิมที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออก อยู่ในข้อบังคับของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่ประการใด รวมทั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่จะต้องแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาพร้อมด้วยรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบโดยไม่มีข้อยกเว้นไม่ว่าในกรณีใด ข้ออ้างของนายบุญบารมีภณดังกล่าวจึงรับฟังไม่ได้ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่านายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้ง

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๕ มีว่า ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้องและตามทางไต่สวน ถือได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อบุว่า แม่พลเอก ชรรmgrักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นกรรมการบริหารพรรคแต่ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรค และไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคหรือมีมติพรรคหรือมติของคณะกรรมการบริหารพรรคให้กระทำการตามข้อกล่าวหา หากบุคคลทั้งสองกระทำการตามข้อกล่าวหา ก็เป็นเรื่องส่วนตัว ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ อีกทั้งบุคคลทั้งสองไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗

นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำที่กล่าวหา เพราะการที่พรรคฝ่ายค้านไม่ส่งผู้สมัคร ย่อมทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชนะการเลือกตั้งโดยเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อย่างแน่นอน เมื่ออาจมีบางเขตต้องมีการเลือกตั้งใหม่ และอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ก็เป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องชี้ขาดต่อไป ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่อสู้ว่า การกระทำที่กล่าวอ้างว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กล่าวคือ ต้องเป็นการกระทำโดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรค หรือผู้ที่หัวหน้าพรรคมอบหมาย นางฐิติมา ไม่ใช่กรรมการบริหารพรรค และกระทำการโดยไม่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าพรรค ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เช่นกัน

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคล” และมาตรา ๒๐ บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้”

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น แม้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรค โดยมีหัวหน้าพรรคเป็นผู้แทนพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก ตามมาตรา ๒๐ แม้ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติให้พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ กระทำการอันเป็นการสนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือให้เงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ดี หรือพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มอบหมายให้พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ดำเนินการตามข้อกล่าวหาที่ดี หรือบุคคลทั้งสองไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ แต่บทบัญญัติมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับกับการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามปกติทั่วไปที่ชอบด้วยกฎหมาย หากเป็นการดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยสภาพของภารกิจจะต้องเป็นการกระทำที่ไม่อาจเปิดเผยย่อมเป็นไปได้ที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะมีมติหรือหัวหน้าพรรคจะมีหนังสือมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำการ ซึ่งหากจะต้องมีมติคณะกรรมการบริหารพรรคหรือมีหนังสือมอบหมายจากหัวหน้าพรรคเสียก่อน จึงจะถือได้ว่าการดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีผลผูกพันพรรคแล้ว บทบัญญัติมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีทางที่จะมีผลใช้บังคับ ดังนั้น หากมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการบริหารพรรคหรือหัวหน้าพรรคมอบหมาย ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจด้วย การดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายนั้นก็ย่อมมีผลผูกพันพรรคการเมือง

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ทางการเมืองภายหลังการยุบสภาและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ ปรากฏว่า พรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๓ พรรคใหญ่ คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัคร แม้โอกาสที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้รับชัยชนะโดยเด็ดขาด และจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียว มีความเป็นไปได้สูง เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๔๘ คน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๗๗ คน ยิ่งพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๓ พรรคใหญ่ไม่ลงสมัคร สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งย่อมต้องมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องเผชิญก็คือ ปัญหาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๙๔ ที่บัญญัติว่า “ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่ง และได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการ

การเลือกตั้ง จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลให้เขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น มิฉะนั้นต้องมีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้มีผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งก่อนหน้านี้นี้ คือการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ปรากฏในหนังสือข้อมูล สถิติ และ ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ๓๑๑ ว่า มีเขตเลือกตั้งที่พรรคฝ่ายค้าน ๓ พรรค ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๐ เขต และในจำนวน ๕๐ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นถึง ๓๗ เขต เป็นเขตเลือกตั้งในสิบสี่จังหวัดภาคใต้จำนวน ๓๐ เขต จังหวัดสุพรรณบุรี ๕ เขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดละ ๑ เขต และในจำนวน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๔ เขต และได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบถึงร้อยละยี่สิบห้าของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๑๔ เขต ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวลงสมัครใน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว โอกาสที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ และปัญหาที่จะต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องตามมาก็คือปัญหาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๕ ที่บัญญัติว่า “การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีส่วนชุกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ และมาตรา ๑๘๔ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้” บทบัญญัตินี้เคยเป็นปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อปี ๒๕๔๓ ว่า ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภายังมีจำนวนไม่ครบ ๒๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ว่า หากสมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ เพราะเมื่อสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน

ไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ย่อมต้องถือว่ายังไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา ดังนั้น ทรบใดที่ยังมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบ ๕๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๘๘ ก็อาจมีปัญหาทำให้การประชุมสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจกระทำได้ ก็จะมีผลต่อเนื่องไปถึงการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๒ บัญญัติว่า “ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๕” และมาตรา ๑๕๕ บัญญัติว่า “ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมครั้งแรก” ด้วยเหตุนี้ ในเขตเลือกตั้งที่เคยเป็นพื้นที่ของพรรคฝ่ายค้าน หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพันตำรวจโท ทักษิณ และการจัดตั้งรัฐบาลเข้าบริหารราชการแผ่นดินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องล่าช้าออกไป และแม้เป็นไปได้ว่าในที่สุดแล้วหากไม่มีทางที่ผู้สมัครนั้นจะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น จะต้องมืองค์กรที่มีอำนาจเข้ามาชี้ขาดตัดสินว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนครบ ๕๐๐ คน ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง แต่กระบวนการดังกล่าวย่อมต้องใช้เวลาอีกระยะเวลาหนึ่ง เหตุการณ์ดังกล่าวคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรณรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีว่าจะปล่อยให้เกิดขึ้นไม่ได้ และหากไม่ต้องการให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น สิ่งที่จะต้องดำเนินการก็คือต้องจัดหาผู้สมัครจากพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีแนวโน้มว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นจะได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น แต่การหาผู้สมัครพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครก็มีข้อจำกัด เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน เพิ่งตัดสินใจไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งก่อนเปิดการรับสมัครเพียงไม่กี่วัน โอกาสที่จะได้บุคคลที่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ เช่น สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ตามมาตรา ๑๐๗ (๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) หรือจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลา

ติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือเคยศึกษาหรือเคยรับราชการในจังหวัดนั้น ตามระยะเวลาที่กำหนดหรือเกิดในจังหวัดนั้น ตามมาตรา ๑๐๗ (๕) ย่อมเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะพรรคการเมืองเล็กที่ไม่ได้เตรียมการไว้ก่อน ซึ่งสิ่งที่จะต้องดำเนินการและข้อจำกัดดังกล่าวคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีเช่นกัน

พลเอก ชรรมรักษ์ เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรค รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนนายพงษ์ศักดิ์เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรค รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งทั้งกระทรวงกลาโหมและกระทรวงคมนาคมต่างเป็นกระทรวงใหญ่ แสดงให้เห็นว่าทั้ง พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์เป็นบุคคลสำคัญของผู้ถูกร้องที่ ๑ และได้รับความไว้วางใจอย่างยิ่งจากคณะกรรมการบริหารพรรคและหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องมีบทบาทในการบริหารงานและการกำหนดนโยบาย ในการดำเนินกิจการทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ อย่างสูง การที่พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ สนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์ลงสมัครได้ก็ดี ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ดี เชื่อได้ว่า เป็นการดำเนินการเพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อและไม่มีความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด เพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถกลับคืนสู่อำนาจได้โดยเร็วนั่นเอง และเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้รับประโยชน์ประการใดเป็นการส่วนตัวจากการดำเนินการดังกล่าว ในทางกลับกันหากการดำเนินการดังกล่าว สำเร็จผลแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกับพลเอก ชรรมรักษ์ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ไม่มีเขตเลือกตั้งใดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และปรากฏว่าพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ คือผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในความรับผิดชอบของพลเอก ชรรมรักษ์เลย แต่ส่งผู้สมัครในเขตภาคใต้จำนวนถึง ๒๑ คน จากจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสิ้น ๓๑ คน ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ แม้ว่าจะได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๒๓ คน แต่ก็ส่งผู้สมัครในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ คือในเขตภาคใต้ถึง ๓๑ คน และที่จังหวัดสุพรรณบุรี

อีก ๔ คน การที่พลเอก ธรรมรักษ์ เข้าไปเกี่ยวข้องกับกาให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อให้ส่งผู้สมัครจำนวนมากในเขตเลือกตั้งนอกพื้นที่ความรับผิดชอบของตน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อ และไม่มีคความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด ซึ่งอาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ ภายหลังกการเลือกตั้งเช่นนี้ เมื่อพิจารณาประกอบกับการสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัครลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ทั้งนายจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เปิดความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า เมื่อมีผู้กล่าวหาว่า พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ไปว่าจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครและสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ แก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยมีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อให้เกิดความชัดเจนในข้อกล่าวหา เพียงแต่มีการประชุมผู้สมัครหรือการประชุมแบบกว้าง ๆ และมีการพูดกันว่า มีข้อกล่าวหาประการใดก็ให้ผู้เกี่ยวข้องไปสู้คดี ไม่มีการประชุมเรื่องนี้เป็นกิจจะลักษณะ ทั้งก่อนและหลังวันเลือกตั้ง ทั้งที่ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทำให้เชื่อได้ว่า ก่อนดำเนินการดังกล่าวพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว จึงถือได้ว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีส่วนเกี่ยวข้องด้วกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสามารถลงสมัครได้ และนายบุญทวีศักดิ์ ู้เห็นยินยอมให้นายชวการ ผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ รับเงินจาก พลเอก ธรรมรักษ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครแข่งกับสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ยังได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ดังกล่าว

เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ร้องที่ ๒ ประกอบกับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขาธิการพรรคผู้ร้องที่ ๒ และนายเอนก จันทร์สนธิ เจริญฤทธิพรรคผู้ร้องที่ ๒ เบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า ผู้ร้องที่ ๒ มีมติให้ส่งผู้สมัครทั่วประเทศ แม้ยืนยันว่าผู้ร้องที่ ๒ ไม่ได้เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๓๖ คน ย่อมต้องใช้เงิน และต้องเป็นเงินจำนวนมากกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน นายบุญทวีศักดิ์ก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ร้องที่ ๒ ไม่มีเงิน จึงเชื่อได้ว่าการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ร้องที่ ๒ เช่นกัน และนายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้แทนผู้ร้องที่ ๒ จึงถือได้ว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์เป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๒ และมีผลผูกพันผู้ร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

ในส่วนของผู้ร้องที่ ๓ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญบาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ร้องที่ ๓ รู้เห็นยินยอมให้นางฐิติมา ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ร้องที่ ๓ รับเงินจากพลเอก ชรรมรัักษ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ร้องที่ ๓ ทั้งนายบุญบาบารมีภณ ยังออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ร้องที่ ๓ อันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกระทำของนายบุญบาบารมีภณดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ร้องที่ ๓ ประกอบกับนายศุภกิจ ดุลยเกียรติ เลขาธิการพรรคผู้ร้องที่ ๓ เบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า ทราบเรื่องและผู้ร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเป็นจำนวนมาก แม้ยืนยันว่าผู้ร้องที่ ๓ ไม่ได้เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๑๒๖ คน ย่อมต้องใช้เงิน และต้องเป็นเงินจำนวนมากกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเพียง ๕ คน นายบุญบาบารมีภณก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ร้องที่ ๓ ไม่มีเงิน จึงเชื่อได้ว่าการกระทำของนายบุญบาบารมีภณจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรค ผู้ร้องที่ ๓ แล้ว และนายบุญบาบารมีภณเป็นผู้แทนผู้ร้องที่ ๓ จึงถือได้ว่า การกระทำของนายบุญบาบารมีภณเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๓ และมีผลผูกพันผู้ร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๐ มีว่า การกระทำของผู้ร้องที่ ๑ เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑)

และ (๓) หรือไม่ และการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๓ เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตอบผู้ว่า การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติในมาตรา ๖๖ (๑) ส่วนแรก หมายถึง การทำให้การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง ประเทศโดยวิถีทางที่มีได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามที่บัญญัติในมาตรา ๖๖ (๑) ส่วนหลัง หมายถึง การได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ คือการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจ การปกครองด้วยกำลัง ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำ อันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วย ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำ ที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็น การกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อย

พิจารณาแล้วเห็นว่า การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่เป็นไปตามวิถีทาง ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หมายถึงการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยความยินยอมพร้อมใจ จากประชาชนส่วนใหญ่ที่แสดงออกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะทำหน้าที่พิจารณาให้ ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐๒ โดยกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังจะต้องเป็นไป โดยสุจริต เพื่อก่อให้เกิดความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจของพรรคการเมืองนั้น ในทางตรงข้าม การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยการเลือกตั้งที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นไปโดยไม่สุจริต ย่อมถือได้ว่า เป็นการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง ประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่มิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงมิได้หมายความ ถึงการได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยการปฏิวัติรัฐประหารหรือ

ยึดอำนาจการปกครองด้วยกำลัง ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างเท่านั้น

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ สนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเหตุเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ย่อมเป็นการสนับสนุนให้เกิดการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) และการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ย่อมมีผลเท่ากับผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่า ๑ คน ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๘ ที่บัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น” ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงกรณีมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปตามครรลองของกฎหมายตามปกติ โดยร่วมกันกระทำเป็นขบวนการกับพรรคการเมืองอื่น เพียงเพื่อให้การกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นไปโดยเร็วยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนหลัง และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนแรก ด้วยหรือไม่

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือได้ว่าเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าแทรกแซงบิดผันกระบวนการเข้าสู่อำนาจในการปกครองประเทศ

เพื่อสร้างภาพลวงตาว่ามีการแข่งขันกันตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งที่โดยเนื้อแท้มิได้เป็นเช่นนั้น ย่อมส่งผลให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องสั่นคลอนไม่มั่นคง ทำให้ประชาชนที่รู้ข้อเท็จจริงเสื่อมศรัทธาต่อระบบการเมือง อาจนำไปสู่การต่อต้านการใช้อำนาจปกครองโดยไม่ชอบธรรมของพรรคการเมือง ประกอบกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เป็นบทบัญญัติที่เป็นนโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๓) อีกด้วย และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ด้วยหรือไม่ เพราะไม่อาจทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติสามารถลงสมัครได้นั้น แม้มิใช่กระทำเพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศ แต่การกระทำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลียงผลบังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง จึงถือได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) ทั้งยังเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๓) อีกด้วย

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยนั้น การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อ

ความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นคนละกรณีกับการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และที่กล่าวอ้างว่า การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำความผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำความผิดกฎหมายเล็กน้อยนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หาได้เป็นความผิดกฎหมายเล็กน้อยดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างไม่ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้อ้างไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๑ มีว่า กรณีมีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติเพียงว่า พรรคการเมืองที่กระทำการตามบทบัญญัติดังกล่าว อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคได้ และกรณีมีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจซึ่งเรื้อรังมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นผลสำเร็จ และกระทำการตามนโยบายที่เป็นผลดีต่อประเทศชาติมากมาย จนเป็นที่นิยมของประชาชนส่วนใหญ่ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๘ คน เป็นอันดับหนึ่ง และเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งทั้งสิ้น ๓๗๗ คน จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรก มีสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบพรรคจะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคเหล่านั้น ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง ทั้งหากมีคำสั่งให้ยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น จะต้องมีบุคคลตั้งแต่ ๑๕ คนขึ้นไปรวมกัน จัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามบทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งหมายความว่า พรรคการเมืองจะต้องเป็นที่รวมของบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเช่นเดียวกัน และมีเจตนารมณ์ที่จะร่วมกันดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์แก่

ประชาชนโดยรวม แต่เมื่อพิจารณาถึงที่มาของการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ตามที่ปรากฏในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ ว่าเป็นเพราะมีการชุมนุมทางการเมืองของประชาชนและขยายตัวไปในทางที่กว้างขวางและรุนแรงขึ้น ซึ่งการชุมนุมดังกล่าวปรากฏในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ฌบับลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๐ ว่ามีสาเหตุมาจากการที่ประชาชนไม่พอใจที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชวწหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขายกิจการที่ได้รับสัมปทานจากรัฐให้แก่บริษัทที่เป็นของรัฐบาลต่างชาติเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาท โดยไม่เสียภาษีแก่รัฐ และปรากฏว่าก่อนการขายกิจการดังกล่าวเพียง ๓ วัน ก็มีการตราพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่มีเนื้อหาสาระเป็นการลดสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยในกิจการโทรคมนาคมแบบที่ ๒ และแบบที่ ๓ ออกมาใช้บังคับ อันเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยว่าเป็นกฎหมายที่ตราออกมาเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการขายกิจการดังกล่าว การยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ จึงมีสาเหตุมาจากเรื่องส่วนตัวของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างองค์กรฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ หรือระหว่างพรรคการเมืองในฝ่ายบริหารด้วยกันเอง หรือมีปัญหาอันเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะที่สมควรคินอำนาจการตัดสินใจทางการเมืองแก่ประชาชนด้วยการยุบสภา ทั้งการผลักดันกฎหมายที่เอื้อต่อธุรกิจของครอบครัวดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อำนาจเหนืออุดมการณ์ของพรรคอย่างเด็ดขาดในการกำหนดความเป็นไปของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งการกำหนด วันเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ภายหลังกยุบสภาผู้แทนราษฎรเพียง ๓๗ วันนั้น ก็เป็นการช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมือง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญก็ได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่า ทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรม ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และการกำหนดวันเลือกตั้งภายหลังกยุบสภาผู้แทนราษฎรเพียง ๓๗ วันดังกล่าว ก็ได้ทำให้พรรคการเมืองฝ่ายค้านทั้งสามพรรคนำมาเป็นข้ออ้างในการไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนำไปสู่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง ของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยการสนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว และผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ในเขตเลือกตั้งนั้น แต่ในที่สุดก็ไม่ได้เกิดผลสำเร็จตามประสงค์ เนื่องจากปรากฏว่า มีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียวจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวนถึง ๒๗๑ เขต จากจำนวนเขตเลือกตั้งทั้งหมด ๔๐๐ เขต และผลลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ปรากฏว่า มีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นไม่ได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น จำนวน ๓๗ เขตเลือกตั้งใน ๑๕ จังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง โดยกำหนดให้มีการลงคะแนนในวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๕ แต่เมื่อลงคะแนนแล้ว ยังมีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นไม่ได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นอีกจำนวน ๑๔ เขตเลือกตั้ง ใน ๕ จังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกเป็นครั้งที่ ๓ โดยกำหนดให้มีการลงคะแนนในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ดังที่ปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ๓.๕๑ แต่การเลือกตั้งในวันดังกล่าวไม่ได้มีขึ้น เนื่องจากศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้ระงับการเลือกตั้งในวันดังกล่าวไว้ก่อน และต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ให้เพิกถอนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และครั้งถัดมา หลังจากนั้นได้มีพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ แต่เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองเสียก่อน ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเริ่มมาจากปัญหาส่วนตัวของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เพียงเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนดังได้วินิจฉัยมาแล้วเท่านั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองอันเป็นสถาบันหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ย่อมต้องมีภาระหน้าที่ในการผดุงไว้ซึ่งหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือการที่ประชาชนจะต้องเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศที่แสดงออกในการเลือกตั้ง แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กลับทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเพียง

แบบพิธีที่จะนำไปสู่การผูกขาดอำนาจทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น ทั้งที่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปนั้น เป็นช่วงจังหวะเวลาและเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่งในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางที่สุดแก่ประชาชนที่จะได้ร่วมกันใช้สิทธิแสดงเจตจำนงและตกลงใจที่จะกำหนดทิศทางการเมือง และคัดสรรผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าของสิทธิเลือกตั้งของประชาชน อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการไม่เคารพยำเกรงต่อกฎหมายบ้านเมือง ทั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนสูงสุดในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปก่อนหน้านี้ ๒ ครั้ง ควรต้องสร้างความยั่งยืนให้แก่การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมั่นคงกับหลักการที่ว่า กฎหมายต้องอยู่เหนือสิ่งอื่นใด ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นข้อบ่งชี้ด้วยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่มุ่งพัฒนาประเทศชาติเพื่อให้คนในชาติมีความสุขทั่วหน้าดังที่ได้รณรงค์หาเสียงไว้ต่อประชาชนอย่างแท้จริง หากแต่มุ่งประสงค์เพียงดำเนินการในทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ นอกเหนือไปจากครรลองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศตลอดจนบทกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง จนยากที่หาอุดมการณ์อันแท้จริงของพรรคให้เกิดความมั่นใจแก่ประชาชนโดยรวมว่า เมื่อเป็นรัฐบาลมีอำนาจบริหารราชการแผ่นดินแล้ว จะดำเนินการปกครองโดยสุจริต ไม่ประพฤติมิชอบหรือบริหารราชการแผ่นดินโดยแอบแฝงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจดำรงความเป็นพรรคการเมืองที่จะสร้างสรรค์และจรรโลงความชอบธรรมทางการเมืองแก่ระบอบการปกครองของประเทศโดยรวมได้อีกต่อไป กรณีจึงมีเหตุอันสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การตั้งยุบพรรคจะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อนั้น เป็นเรื่องที่หัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อสมาชิกพรรคดังกล่าวเอง ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ นั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ

การเลือกตั้งแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นการให้ความร่วมมือแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จนก่อให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของผู้ก่อตั้งหรือคณะกรรมการบริหารพรรค มิได้เกิดจากการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองของบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเช่นเดียวกัน เพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองให้เป็นไปตามอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น เพราะบุคคลในพรรคเพียงไม่กี่คนก็สามารถนำพรรคไปรับจ้างพรรคการเมืองอื่นเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของพรรคการเมืองอื่นได้ พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ มิได้มีสภาพความเป็นพรรคการเมืองอยู่เลย กรณีจึงมีเหตุอันสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เช่นกัน

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๒ มีว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ใช้บังคับกับเหตุยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) ได้หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า เหตุยุบพรรคการเมืองทั้งมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ คือพรรคการเมือง “กระทำการ” อย่างไม่อย่างหนึ่งตามที่กำหนด แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ อ้างถึงคำสั่งยุบพรรคการเมืองเฉพาะ “กระทำการต้องห้าม” จึงใช้บังคับกับเหตุยุบพรรคที่ระบุในมาตรา ๖๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) ที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” และการห้ามกระทำการมีเพียงที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๔) จึงไม่อาจนำการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาเป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง (๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ใน

รัฐธรรมนูญ (๒) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ (๓) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ (๔) การทำผิดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ เห็นว่า ตามบทบัญญัติดังกล่าว แม้ความของมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) จะเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเรื่องของการกระทำการที่อาจถูกยุบพรรคการเมืองได้ แต่ขณะเดียวกันก็มีความหมายชัดเจนว่าเป็นบทบัญญัติที่ห้ามกระทำการอยู่ในตัว เพราะเมื่อพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวก็อาจถูกยุบพรรคการเมืองได้ จึงมีผลเท่ากับเป็นข้อห้ามมิให้พรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวนั่นเอง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๓ มีว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรคในคดีนี้หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลัง เนื่องจากประกาศฉบับดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ทั้งการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท จึงต้องกำหนดไว้แน่นอนล่วงหน้า หากตีความว่าให้มีผลย้อนหลังก็จะขัดกับหลักนิติรัฐและหลักการออกกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกยึดถือ

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ยุบพรรค”

ประกาศฉบับดังกล่าวมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ แต่การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๕ เกิดขึ้นในช่วงเวลาภายหลังพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับคือเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ จนถึงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ อันเป็นวันลงคะแนนเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงมีปัญหาว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พุทธศักราช ๒๕๔๕ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓
เป็นกฎหมายที่มีผลย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคล ต้องห้ามมิให้ใช้บังคับหรือไม่

หลักการห้ามออกกฎหมายมีผลย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลนั้น มีที่มาจากหลักการที่ว่า ไม่มี
กฎหมาย ไม่มีควมผิด ไม่มีโทษ แต่หลักการดังกล่าวใช้บังคับกับการกระทำอันเป็นความผิดอาญาเท่านั้น
ดังที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการ
อันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น
จะต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ซึ่งหลักการนี้ได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ในอดีตหลายฉบับ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นต้นมา

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนดห้าปี นับแต่
วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคเพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ นั้น แม้เป็นบทบัญญัติที่มีผลทำให้กรรมการบริหารพรรคการเมือง
ที่กระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑
มาตรา ๖๖ ก่อนที่ประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับต้องรับผลร้ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากเดิมเพียงแต่ได้รับผล
ตามมาตรา ๖๕ กล่าวคือ จะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง
หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้เท่านั้น แต่การเพิกถอน
สิทธิเลือกตั้งมิใช่โทษทางอาญา เป็นเพียงมาตรการทางกฎหมายที่เกิดจากผลของกฎหมายที่ให้อำนาจ
ในการยุบพรรคการเมืองที่กระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อมิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองและการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตยมีโอกาสที่จะกระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายซ้ำอีกในช่วง
ระยะเวลาหนึ่ง และแม้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในสังคมที่มีการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย แต่การมีกฎหมายกำหนดว่า บุคคลใดสมควรมีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เหมาะสมแก่สภาพ
แห่งสังคม หรือเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมนั้นดำรงอยู่อย่างมีได้ ประกาศคณะปฏิรูป
การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ จึงมีผล
ใช้บังคับย้อนหลังแก่การกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรคในคดีนี้ได้ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๔ มีว่า การที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งมีตำแหน่งในขณะเกิดเหตุ แต่ภายหลังลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวได้ หรือไม่

ในข้อนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ภายหลังวันที่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ กรรมการบริหารพรรคและพันตำรวจโท ทักษิณ ชวเกียรติุลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) และมีผลสมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และยังไม่ได้มีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใดๆ ทางการเมืองอยู่ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

พิจารณาแล้วเห็นว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ย่อมมีผลใช้บังคับแก่กรรมการบริหารพรรคทุกคนในขณะที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ดังนั้น การลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งซึ่งมีผลทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลือพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเวลาต่อมาก็ตาม ก็ไม่ลบล้างผลของการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดผลที่ไม่ควรจะเป็น กล่าวคือ หลังจากที่มีการกระทำอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายแล้ว กรรมการบริหารพรรคทั้งหลายลาออก เพื่อให้ตนเองมีต้องถูกตัดสิทธิทางการเมืองบังคับเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ย่อมตกเป็นอันไร้ผล

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และให้ยุบพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) กับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ฉบับลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคพัฒนาชาติไทย ฉบับลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแผ่นดินไทย ฉบับลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิได้สั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามประกาศ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายปัญญา ถนอมรอด	ประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
นายอักษราทร จุฬารัตน	รองประธานรัฐธรรมนูญ
นายสมชาย พงษ์ชา	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายธานีศ เกศวพิทักษ์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายจรัญ หัตถกรรม	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายกิตติศักดิ์ กิติคุณไพโรจน์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายนุรักษ์ มาประณีต	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายวิชัย ชื่นชมพูนุท	ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของนายปัญญา ถนอมรอด ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓ - ๕/๒๕๕๐

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง
ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง
ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบ พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดเสนอคำร้องลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๓ ฉบับ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย เนื่องจากความปรากฏต่อ นายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทย กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พรรคไทยรักไทย กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน อัยการสูงสุด พิจารณาแล้วเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองทั้งสามตามมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕

ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้ายึดอำนาจการปกครอง และมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ต่อมาวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงดำเนินการสอบสวนพิจารณาคดีนี้ต่อมา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาคดีตามคำร้องทั้งสามเข้าด้วยกัน โดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่า ผู้ร้อง เรียกพรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ เรียกพรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และเรียกพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

ผู้ร้องยื่นคำร้องและแก้ไขคำร้องทั้งสามคำร้องทำนองเดียวกันว่า ผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นพรรคการเมือง ตามกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค มีคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๑๑๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค มีคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๑๕ คน และผู้ถูกร้องที่ ๓ มีนายบุญบารมีภณ หรือบุญอุทธิพิล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค มีคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๗ คน เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ระหว่างวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อพลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการสมคบกันระหว่างผู้บริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคการเมืองอื่น และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองอื่น และว่าจ้างพรรคการเมืองอื่นให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพื่อหลีกเลียง

กรณีมีผู้สมัครเพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งที่ ๑๕๖ /๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสนอรายงานผลการสืบสวนสอบสวนแล้ว ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง มีความเห็นพ้องกับความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมีหนังสือส่งพยานหลักฐานให้ผู้ร้องเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งให้นายบุญญานันท์ หรือบุญอุทิศพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทราบว่า จะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งแก่ทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐ ล้านบาท โดยดูจากจำนวนผู้สมัครเป็นสำคัญ ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กัตันเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา มอบเงินค่าใช้จ่ายจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะดี ผู้ประสานงานพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมา ระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงินจำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท แก่นางฐิติมา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติม ๑๗ คน และเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงินจำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท แก่นางฐิติมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพิ่มอีก เป็นเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์และ พลโท ผดุงศักดิ์ รวม ๓ ครั้ง จำนวน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นายบุญบารมีภณและนางฐิติมา ยังได้ร่วมกัน จัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประเภท กิตติมศักดิ์อันเป็นความเท็จเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยบุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นเวลาติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานปรากฏว่า พลเอก ธรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กับนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล รองเลขาธิการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่าย ในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณวัฒน์ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรพัฒน์หรือ ด้อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นตัวแทน เริ่มติดต่อกันที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ น้อยกว่า ๕๐ วัน นับถึงวัน สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกพรรคไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน ต่อมาวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย มอบเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการ ที่กระทรวงกลาโหม เพื่อนำไปให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการพา สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปสมัครรับเลือกตั้ง ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีนำเงินไปให้ นายชวการ นับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๒ ครั้ง จำนวน ๓๘ ซอง และมอบให้ผู้สมัคร ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันในผู้ร่วมงาน วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท แก่นายชวการ เพื่อนำไปให้นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๗ คน ต่อมานายชวการนำหลักฐานสำเนา ใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปขอรับเงินค่าใช้จ่าย เพิ่มเติมจากพลเอก ธรรมรักษ์ ตามที่ตกลงกันไว้ แต่ไม่ได้รับเงิน นายชวการและนายสุขสันต์จึงไปแจ้ง ให้นายสุเทพทราบ นอกจากนี้เมื่อวันที่ ๖ และวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์

และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ น้อยกว่า ๕๐ วัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกพรรคไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน โดยใช้เลขที่ และวันรับสมัครของสมาชิกพรรคเดิม แต่นำชื่อและชื่อสกุลของสมาชิกพรรคคนใหม่ ใส่เข้าไปแทนชื่อและชื่อสกุลสมาชิกพรรคเดิม จำนวน ๖๑ คน ในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายบุญทวีศักดิ์ยังได้ทำหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมืองอันเป็นที่ ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งที่บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นเวลาติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

การกระทำของพลเอก ชรรมรัช และนายพงษ์ศักดิ์ ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหน้าที่จัดการบริหารทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ และในฐานะตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเลือกตั้งจังหวัดภาคใต้และเขตที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยได้รับการเลือกตั้งมาก่อน เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งในกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และร่วมกันสนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคน้อยกว่า ๕๐ วัน ให้เป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน เป็นการช่วยเหลือ และสนับสนุนให้มีการปลอมเอกสาร อันเป็นการดำเนินกิจการทางการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ร่วมกับกรรมการผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงาน

คณะกรรมการการเลือกตั้ง และออกหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมืองอันเป็นที่แจ้งในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งน้อยกว่า ๕๐ วัน เป็นผู้มิสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นความผิดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๗๔ และ มาตรา ๑๐๐ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญและกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

การกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ร่วมกับนางฐิติมา รับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ นายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครคนเดียว และการที่นายบุญบารมีภณ กับนางฐิติมา ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองการสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประเภทติดตัมศักดิ์อันเป็นความเท็จ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการสมัคร ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญและเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ผู้ร้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ มาตรา ๑๐๐

ขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กับขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามมีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ เนื่องจากอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดียุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาล และมีใช้องค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคท้าย บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้ เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐ นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีนี้ เนื่องจากพรรคประชาธิปไตย ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปไตยผู้ยื่นหนังสือร้องเรียน ไม่ได้รู้เห็นการกระทำตามหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง จึงไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในคดีนี้ไม่ชอบด้วยระเบียบและกฎหมาย เนื่องจากคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือพลเอก ธรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง และแสดงพยานหลักฐานว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้วินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้เป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคนตามมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ คณะปฏิรูปการปกครองฯ มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๓

ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลบังคับไปแล้ว จึงไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อีก เหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่เป็นความผิดต่อไป ทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ยังได้เพิ่มเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง แต่ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย นอกจากนี้หลักเกณฑ์การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ เนื่องจากให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที โดยไม่ต้องสั่งให้เลิกการกระทำก่อน ข้อเท็จจริงที่อ้างในคำร้องทุกข้อรับฟังไม่ได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และไม่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงินให้ ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เนื่องจาก นายสุเทพ ช่มชู่ หลอกลวง จ้างวาน ให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้ปรักปรำ และใส่ร้ายพลเอก ชรรmgrษ์ ซึ่งต่อมานางฐิติมาก็ได้กลับคำให้การดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นนิติบุคคล ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำตามมาตรา ๖๖ แม้เป็นการกระทำของกรรมการบริหารพรรคการเมือง หากมิได้กระทำโดยหัวหน้าพรรค

หรือตามมติของพรรคตามมาตรา ๒๐ ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมือง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยทราบมาก่อน ไม่เคยใช้ และไม่เคยสนับสนุนให้พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ หรือบุคคลอื่น กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ทั้งบุคคลทั้งสองไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๓๗ นายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้พิจารณาดำเนินการแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๗ ก่อนผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำที่กล่าวหา เพราะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องส่งผู้สมัครครบทั้ง ๕๐๐ คน และพรรคร่วมฝ่ายค้านเดิม คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ไม่ส่งผู้สมัคร ย่อมเป็นการแน่นอนว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะชนะการเลือกตั้งโดยเด็ดขาด และสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ แม้อาจมีบางเขตเลือกตั้งที่ต้องเลือกตั้งใหม่ เพราะผู้สมัครจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้คะแนนเสียงถึงร้อยละ ๒๐ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ก็ไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งทั่วประเทศเปลี่ยนแปลงไป คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งครั้งนี้ ให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อถึง ๔๘๕ คน แม้อาจมีการอ้างว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพราะยังไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ ๕๐๐ คน เนื่องจากมีปัญหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง ก็มีทางออกโดยขอให้ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ซึ่งแม้จะเน้นเข้าไปบ้าง พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ยังคงเป็นรัฐบาลรักษาการ ไม่จำเป็นต้องเร่งรัดในการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ เหตุยุบพรรคการเมืองทั้งมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ คือพรรคการเมือง “กระทำการ” อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ อ้างถึงคำสั่งยุบพรรคการเมืองเฉพาะ “การกระทำการต้องห้าม” ผู้ร้องจะอ้างประกาศฉบับดังกล่าวมาเป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคไม่ได้ นอกจากนี้การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากการล้มล้างการปกครองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนแรก หมายถึง กระทำการเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศตามที่บัญญัติในมาตรา ๖๖ (๑) ส่วนหลัง หมายถึงการได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตย คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ การกระทำ

ที่เป็นเจตนารมณ์ของมาตรานี้ ก็คือการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจการปกครองด้วยกำลัง การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) หมายถึง การกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำใดที่จะเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นเหตุให้ศาลอาจสั่งยุบพรรคการเมืองต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยที่ตั้งยุบได้ทุกกรณี กรณีไม่มีเหตุอันควรที่ตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากมาตรา ๖๓ วรรคสาม แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิได้บังคับเป็นเด็ดขาดให้ ศาลรัฐธรรมนูญตั้งยุบพรรคทันทีในทุกกรณี ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติมากมาย การยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน จะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกดังกล่าว ทั้งที่สมาชิกพรรคเหล่านั้นไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของกรรมการบริหารพรรคตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ที่ว่า ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลัง เพราะแม้การเพิกถอนเลือกตั้งมิใช่โทษทางอาญา แต่สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิเสรีภาพที่บรรดาชนชาวไทยเคยได้รับความคุ้มครองตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมาตรา ๓ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ ก็ยังให้การคุ้มครองอยู่ การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท ต้องกำหนดไว้แน่นอนล่วงหน้าว่า ถ้าได้กระทำผิดทางการเมืองอย่างไรจะได้รับโทษทางการเมืองอย่างไร ประกาศฉบับดังกล่าวจึงขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักการออกกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกยึดถือ เพราะหากยอมให้ทำได้ บุคคลก็ไม่อาจเชื่อมั่นในการใช้อำนาจรัฐ เพราะจะไม่รู้เลยว่า เรื่องที่ตนกระทำในวันนี้ ในภายหน้ารัฐจะออกกฎหมายกำหนดให้เป็นผลร้ายแก่ตนหรือไม่ อีกทั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุคดีนี้ไม่ได้ เนื่องจากหลังจากผู้ถูกร้อง

ที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ช่วงต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารพรรคลาออกจากตำแหน่ง และหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคด้วย เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งหมด ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้ว พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับหนังสือแจ้งการตอบรับดังกล่าวของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และจนถึงบัดนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใดๆ ทางการเมืองอยู่ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยรู้จักและไม่เคยเสนองานแก่นายอมรวิทย์ เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา อันเป็นวันเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหาว่า นายบุญทวีศักดิ์จ่ายเงินให้แก่นายอมรวิทย์นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไปที่อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พร้อมด้วยนายประพัฒน์ เพชรทอง และนายเอนก จินสนธิ เพื่อเช่ารถมาใช้ในการหาเสียง นายบุญทวีศักดิ์เดินทางกลับกรุงเทพมหานครวันรุ่งขึ้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒ ถึง ๔ นาฬิกา มีคนของพรรคประชาธิปัตย์ คือ นายไทกร พลสุวรรณ นายชวกร โตสวัสดิ์ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ไปที่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และนายชินวรณ์ บุญยเกียรติ กับพวก นั่งรถในรถยนต์ตู้ เสนอเงินให้นายบุญทวีศักดิ์ จำนวน ๑๕ ล้านบาท เพื่อให้นายบุญทวีศักดิ์ออกแถลงการณ์กล่าวหาพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นผู้จ่ายเงินให้แก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่นายบุญทวีศักดิ์ไม่ตกลงด้วย การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ เนื่องจากมิได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงพยานหลักฐาน และให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่า ได้จัดทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคนอีกด้วย ขอให้ยกคำร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งรวม ๑๒๖ คน โดยอาศัยงบประมาณจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่เคยรับเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ นางฐิติมา ภาวะดี และนายพันมิตร ดวงทิพย์ ไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรค การกระทำของนางฐิติมากับพวก เป็นการกระทำตนเองเฉพาะกลุ่ม หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีส่วนรู้เห็น และไม่ได้มอบหมาย ทั้งไม่ได้เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๓ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กล่าวในการประชุมพรรคการเมือง ๑๖ พรรค เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ว่า จะให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวม ๑๒๖ คนนั้น มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ทุกคน ส่วนใหญ่รับเป็นสมาชิกในการประชุมพรรคครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นการประชุมรับสมาชิกกิตติมศักดิ์ จำนวน ๑๕๑ คน มีบางคนรับเป็นสมาชิกในการประชุมพรรคครั้งที่ ๘/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นการประชุมรับสมาชิกกิตติมศักดิ์ จำนวน ๒๕ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีใบสมัครสมาชิกของผู้สมัครดังกล่าว เป็นหลักฐาน แต่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเห็นว่า ไม่มีรายชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงาน สมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี (แบบ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗) ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ประจำปี ๒๕๔๘ สมาชิกกิตติมศักดิ์เป็นสมาชิกที่รับเข้ามาแทนคนเก่าที่ปรับออกไป ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งรายชื่อสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี อันเป็นการดำเนินการตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๕ หมวด ๘ องค์กรปฏิบัติงานของพรรค (๒) พรรคแรก ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียงแต่จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ เคยดำเนินการเช่นเดียวกันมาแล้วในการเลือกตั้งวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นการประชุมรับสมาชิกกิตติมศักดิ์ ในการประชุมพรรคครั้งที่ ๘/๒๕๔๗ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ การออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญยารมิกณ เพื่อให้ผู้สมัครนำไป เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งจึงกระทำไปด้วยความถูกต้องและตรงตามเป็นจริง การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษา

ให้ยกเลิกเพิกถอนแล้ว จะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอันถูกยกเลิกไปแล้ว ตามคำสั่งการของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองฯ ข้อกล่าวหาทั้งหมดจึงตกไป การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้างขอให้ยกคำร้อง

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้คู่กรณีนำพยานบุคคลเข้าไต่สวนตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๐ รวม ๑๔ นัด เป็นพยานผู้ร้องจำนวน ๓๖ ปาก เข้าไต่สวน ๑ นัด พยานผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๓๐ ปาก ผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๕ ปาก และผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๒ ปาก รวม ๓ นัด

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นสมควรวินิจฉัยปัญหาตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทั้งสามในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การสืบสวนสอบสวนของนายทะเบียนพรรคการเมือง การยื่นคำร้องของผู้ร้อง และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามก่อน

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๑ มีว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดียุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาล และมีช่ององค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ทั้งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงแล้ว อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมเป็นอันสิ้นสุดลง แม้ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคท้าย บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้ เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐ

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ขณะที่คดีอยู่ระหว่างผู้ถูกร้อง

ทั้งสามยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองฯ เข้าทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ และมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นอันสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แต่ต่อมามีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบไปด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยบรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ หรือเมื่อมีปัญหาว่า กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และมาตรา ๓๕ วรรคท้าย บัญญัติให้บรรดาบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ดังนี้ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาบรรดาคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญก่อนศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงโอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ไม่ว่าจะคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นศาลหรือองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการหรือไม่ก็ตาม ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคท้าย บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐนั้น เห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยผู้พิพากษาและตุลาการที่มาจากศาลยุติธรรมและศาลปกครอง อันเป็นองค์กรตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์และมีความเป็นอิสระ อีกทั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังมีวิธีพิจารณาที่มีหลักประกันขั้นพื้นฐานในเรื่องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

การให้โอกาสแก่คู่กรณีแสดงความคิดเห็นและพยานหลักฐานของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิ คู่กรณีขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการรัฐธรรมนูญ และการให้ เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ออกตาม ความในมาตรา ๓๕ วรรคสาม แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๔๕ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ก่อนคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเริ่มการพิจารณา ได้สวนคดีนี้ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคท้าย บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงหาได้ ขัดต่อหลักนิติรัฐดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อที่ ๒ มีว่า การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ขอบด้วยระเบียบ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ บัญญัติว่า “ในระเบียบนี้ ... “ผู้ร้องเรียน” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการ การเลือกตั้ง หรือผู้ซึ่งพบการกระทำความผิดและได้ร้องเรียนตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้” คดีนี้ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามที่บัญญัติไว้ ในมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวที่บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ...” การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียน พรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ เมื่อการกระทำความผิดปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่า ผู้ร้องเรียนให้ปรากฏต่อ นายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ จะเป็นใครหรือรู้เห็นเหตุการณ์

นั้นด้วยตนเองหรือไม่ มิใช่ข้อสาระสำคัญ เพียงแต่เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบว่ามีพรรคการเมือง
กระทำการตามมาตรา ๖๖ ไม่ว่าจะนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบด้วยตนเอง หรือทราบจากบุคคลใด
นายทะเบียนพรรคการเมืองย่อมมีอำนาจสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อนำมาพิจารณาว่าสมควรแจ้งต่อ
อัยการสูงสุดเพื่อให้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่ แม้นายสุเทพ
เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ผู้ยื่นหนังสือร้องเรียนไม่ได้ เห็นการกระทำตามหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง
นายทะเบียนพรรคการเมืองก็ย่อมมีอำนาจสืบสวนสอบสวนว่า ข้อเท็จจริงเป็นดังที่นายสุเทพกล่าวอ้าง
หรือไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๓ มีว่า การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน
ข้อเท็จจริง ขอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด
พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ หรือไม่ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของ
คณะกรรมการการเลือกตั้งชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑
กำหนดให้ทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ
ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยอำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการ
เรื่องต่างๆ และการควบคุมดูแลเรื่องการเงินของพรรคการเมือง ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐ วรรคสาม
มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ ถึงมาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๔
เป็นต้น ส่วนอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้น ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมือง
การดำเนินการของพรรคการเมืองที่ต้องกระทำเป็นปกติธุระ และการควบคุมการดำเนินการกิจการทางการเมือง
ของพรรคการเมืองมิให้เป็นไปในทางที่มิชอบ ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔ ถึงมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๗
มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ ถึงมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๒
และมาตรา ๗๓ เป็นต้น

ในกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง
และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม กล่าวคือ ต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดง พยานหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้อัยการต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการวินิจฉัยชี้ขาด ของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณา วินิจฉัยทุกคน แต่ในกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีความจำเป็นต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหา ข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้นายทะเบียน พรรคการเมืองต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่ประการใด ประกอบกับพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้นายทะเบียน พรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานว่าพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ เมื่อการกระทำดังกล่าวปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของ นายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะพิจารณาว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ และสมควร เสนอเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคหรือไม่ ทั้งการ ดำเนินการของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ไม่มีบทบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมือง ต้องเสนอเรื่องต่อไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังเช่นกรณีพรรคการเมืองส่งงบการเงินและสำเนาบัญชี ของพรรคการเมืองและสาขาของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งมีบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๐ วรรคสาม ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนองบการเงินและสำเนาบัญชีดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ อีกทั้งการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ยังมีผลให้พรรคการเมืองนั้นต้องถูกยุบ ยังมีกระบวนการของอัยการสูงสุดที่จะต้องยื่น คำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พรรคการเมืองได้กระทำการ ดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งพรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหาย่อมมีโอกาสที่จะเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่ามีได้ กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ ต่างจากการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งส่วนใหญ่ เช่นในปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการเลือกตั้ง หรือการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งการประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นอำนาจ

ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๔๕ ประกอบมาตรา ๑๔๔ ซึ่งจำเป็นต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนมีคำวินิจฉัย การสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีตามคำร้องนี้ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจใช้ดุลพินิจว่า สมควรให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้งให้โอกาสสมาให้ถ้อยคำหรือไม่ และมีอำนาจวินิจฉัยได้เองว่าสมควรเสนอเรื่องไปยังอัยการสูงสุดหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องเสนอเรื่องไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดก่อน ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือแม้แต่พลเอก ชรรณรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน เป็นการไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่งนั้น เห็นว่า แม้การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงคดีนี้ เป็นการแต่งตั้งโดยคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ลงนามโดยพลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง และอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ แต่ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในกรณีนี้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ดังได้วินิจฉัยมาข้างต้น จึงต้องถือว่า การดำเนินการของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำสั่งดังกล่าว เป็นการดำเนินการตามคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง มิใช่การดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และ (๘) ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าว

เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระเบียบดังกล่าวข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง จึงกำหนดว่ากรณีที่มีผู้ร้องเรียนและเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่า ข้อร้องเรียนใดมีพยานหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ ให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเสนอเลขาธิการ เพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและเรียกผู้ร้องเรียนมาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมี ตามกฎหมายให้ผู้ร้องเรียนทราบต่อไป การดำเนินการของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงในคดีนี้จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีอำนาจใช้ดุลพินิจว่า สมควรแจ้งให้ผู้ร้องที่ ๑ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๔ มีว่า การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นใช้ผลบังคับไปด้วยหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ตราขึ้นเพื่อกำหนด ระเบียบการจัดตั้งและการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญ ตามที่บัญญัติไว้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๘ (๑) ถึง (๓) ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ตราขึ้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการของรัฐในการสนับสนุนการเลือกตั้ง การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง และการเสียสิทธิเลือกตั้ง โดยมีสาระสำคัญตามที่บัญญัติไว้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๖ (๑) ถึง (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับจึงเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นการขยายความ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติทั่วไปในระบบกฎหมายไทยมีกระบวนการในการตราและ

การแก้ไขเพิ่มเติมเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๒ ถึงมาตรา ๕๔ มาตรา ๑๖๕ ถึงมาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๓๑๓ ทั้งยังมีกระบวนการในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันกล่าวคือ ตามมาตรา ๒๖๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงมีศักดิ์หรือสถานะทางกฎหมายเท่ากับพระราชบัญญัติทั่วไป การยกเลิกหรือการทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นผลใช้บังคับจึงต้องใช้กระบวนการเดียวกัน กล่าวคือ ต้องมีกฎหมายยกเลิกหรือมีกฎหมายใหม่ออกมาใช้บังคับแทน ในอดีตเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสิ้นสุดลงภายหลังการเข้ายึดอำนาจการปกครอง หากคณะผู้เข้ายึดอำนาจการปกครองไม่ประสงค์ให้กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มีผลใช้บังคับต่อไป ก็จะมีประกาศหรือคำสั่งให้ยกเลิก ดังเช่น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๘๕ สิ้นสุดลงโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ คณะปฏิวัติก็ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๑ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๘ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๓ สิ้นสุดลงโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๕ คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินก็ได้ออกคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๖ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๑๕ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๓ หรือหากผู้เข้ายึดอำนาจการปกครองจะให้กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับต่อไป ก็จะมีประกาศระบุโดยชัดแจ้งว่า ไม่ได้ยกเลิกกฎหมายฉบับนั้น ดังเช่น เมื่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเข้ายึดอำนาจการปกครอง ได้ออกประกาศศกคช.รักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๐ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ว่า เพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างต่อเนื่องภายหลังจากที่สถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ จึงยังไม่ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ กรณีนี้ภายหลังคณะปฏิรูปการปกครองฯ เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แล้ว คณะปฏิรูปการปกครองฯ มิได้มีคำสั่งให้ยกเลิกหรือออกกฎหมายใหม่มาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๔ ให้ศาลทั้งหลาย นอกจากศาลรัฐธรรมนูญ

คงมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามบทกฎหมาย ซึ่งมีความหมายว่า บทกฎหมายทั้งปวง ที่มีผลใช้บังคับก่อนการเข้ายึดอำนาจการปกครองของคณะปฏิรูปการปกครองฯ ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไป พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับจึงมิได้สิ้นผลบังคับไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่เกิดขึ้นก่อนการสิ้นสุดลงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงยังมิได้ระงับสิ้นไป และการกระทำอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ยังคงเป็นความผิดต่อไปด้วย

ส่วนที่ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๑๕ วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป และต่อมามีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ มีข้อความว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญไม่ให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นการแสดงว่า กฎหมายฉบับนี้เพิ่งกลับมาใช้บังคับใหม่ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น เห็นว่า เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองฯ มิได้มีคำสั่งให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนที่จะมีคำสั่งดังกล่าว ทั้งเมื่อพิจารณาถ้อยคำของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ใช้ถ้อยคำว่า “ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป...” และประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ใช้ถ้อยคำว่า “การยกเลิกรัฐธรรมนูญมิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไป...” แล้ว ถ้อยคำดังกล่าวหาได้แสดงว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว และผู้มีอำนาจต้องการให้พระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับมาใช้บังคับอีกนับแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ อันเป็นวันที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ มีผลบังคับไม่ ต้องถือว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ทั้งสองฉบับเพียงแต่ยืนยันการมีผลใช้บังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ไม่มีกฎหมายใดกำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไปนั้น เมื่อไม่มีกฎหมายใดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้สิ้นผลใช้บังคับ ย่อมไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายใดมาบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า สำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองฯ มีคำสั่งแจ้งฉบับลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕ ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกไปแล้ว จึงไม่อาจนำมาอ้างอิงได้อีกนั้น คำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองฯ ดังกล่าว เป็นเพียงความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองฯ มิใช่คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองฯ จึงไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย และไม่มีผลทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับสิ้นผลบังคับ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้นเช่นกัน

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๕ มีว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติว่า

“การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย ...”

ข้อกล่าวอ้างที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ได้เพิ่มเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จึงเป็นการบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นการบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรอง จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งนั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๘ บัญญัติว่า “ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ... (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมิให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง” บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญยังให้อำนาจองค์กรนิติบัญญัติตรากฎหมายที่มีผลเป็นการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองได้ เพียงแต่กฎหมายดังกล่าวจะนำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งหรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมืองไม่ได้เท่านั้น ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีเงื่อนไขต้องเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ ๒ ประการ กล่าวคือ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายเพียงว่า องค์กรนิติบัญญัติจะตรากฎหมายจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ ๒ ประการดังกล่าวไม่ได้ ไม่ได้มีความหมายเลยไปถึงว่า องค์กรนิติบัญญัติจะตรากฎหมายลงโทษพรรคการเมืองไม่ได้ ไม่ว่าพรรคจะกระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองอย่างร้ายแรงเพียงใดก็ตาม เพราะมีเจตนา จะกลายเป็นว่า หากมิใช่การกระทำเพื่อการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่งแล้ว พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างไรก็ได้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) จึงมิใช่บทบัญญัติที่จำกัดสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติไว้ และเมื่อพิจารณาเหตุยิบพรรคการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว เห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อมิให้พรรคการเมืองที่กระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองอย่างร้ายแรงยังสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองต่อไปได้ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา (๒) (๓) และ (๔) จึงมิใช่บทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของบุคคลในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) จึงขอด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ส่วนข้อกล่าวอ้างที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง คือ เสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่ไม่ได้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา ๒๘ วรรคสองนั้น เห็นว่า เป็นข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๒ ให้สิทธิเฉพาะแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เท่านั้นที่จะโต้แย้งได้ และต้องโต้แย้งในขณะที่กฎหมายนั้นเป็นยังเพียงร่างกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่นายกรัฐมนตรียังไม่ได้นำร่างกฎหมายนั้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเท่านั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๒ หาได้ให้สิทธิผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่จะโต้แย้งในเรื่องดังกล่าวได้ไม่ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในข้อนี้

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๖ มีว่า หลักเกณฑ์การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สั่งการ “ให้เลิกการกระทำความผิด” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคสาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ กลับให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง หลักเกณฑ์การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ บัญญัติว่า

“บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำความผิด ย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สั่งการให้เลิกการกระทำความผิด แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการ ดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากนายทะเบียน และผู้แทนจากอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเอง ...”

จะเห็นได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง และวรรคสาม เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสอง กล่าวคือการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ได้ทันที มิใช่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสองก่อน ต่อเมื่อพรรคการเมืองไม่เลิกกระทำการศาลรัฐธรรมนูญจึงจะสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง ส่วนที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง โดยไม่ต้องร้องขอให้มีคำสั่งให้เลิกการกระทำก่อน เป็นกรณีการกระทำนั้นเสร็จสิ้นแล้ว ไม่อาจมีคำสั่งให้เลิกการกระทำก่อนโดยสภาพ บทบัญญัติดังกล่าวจึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๗ มีว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ร้องจะนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ยุบพรรคได้หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๓ กล่าวอ้างว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาให้ยกเลิกเพิกถอนแล้ว จะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ย่อมไม่ได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษา การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว ไม่มีผลเป็นการยกเลิกความผิดที่ได้กระทำไปแล้วไม่ เพราะเป็นคนละส่วนกัน ผู้ร้องยังนำเหตุที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้กระทำผิดซึ่งเกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว มาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๘ มีว่า ข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำร้องรับฟังได้หรือไม่ ซึ่งมีปัญหาต้องวินิจฉัยดังนี้

ข้อ ๑ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ผู้บริหารพรรคไทยรักไทยร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่

ข้อ ๒ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่

ข้อ ๓ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ร่วมกันให้เงินสนับสนุน นายบุญบารมีภณหรือบุญอิทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะลี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ แก่นายบุญบารมีภณ และนางฐิติมากระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ หรือไม่

ข้อ ๔ นายบุญบารมีภณหรือบุญอุทธิพล ชินราช จัดทำรายงานการประชุมและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นที่ง เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๑ พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่

ข้อเท็จจริงที่คู่กรณีไม่ได้โต้แย้งกันฟังได้ว่า นายอมรวิทย์ พนักงานการเลือกตั้ง กลุ่มปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง สำนักกิจการพรรคการเมือง และออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยนำรายชื่อผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกพรรคที่เคยแจ้งไว้ต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ณ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๕ ไปใส่ไว้แทนสมาชิกพรรคที่เคยแจ้งไว้ ณ วันดังกล่าว จำนวน ๖๑ ราย ตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ปี ๒๕๔๘ เอกสารหมาย ร.๖๐ และในจำนวนสมาชิก ๖๑ รายดังกล่าว ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จำนวน ๒๑ ราย แต่ถูกตัดสิทธิไม่ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด ส่วนใหญ่ถูกตัดสิทธิเพราะเหตุเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันเป็นเวลาน้อยกว่า ๕๐ วัน มีบางรายถูกตัดสิทธิเพราะเหตุเป็นสมาชิกหลายพรรคในเวลาเดียวกัน

พิจารณาแล้วเห็นว่า นายอมรวิทย์ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมาย ร.๒๓ ร.๒๔ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์โทรศัพท์ไปขอพบนายอมรวิทย์นอกสำนักงาน เมื่อนายอมรวิทย์ไปพบนายบุญทวีศักดิ์ นายบุญทวีศักดิ์ขอให้ช่วยเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่จะลงสมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหลักฐานการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน และเสนอให้ค่าตอบแทนแก่นายอมรวิทย์เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท นายอมรวิทย์ไปปรึกษานางภัทรลาหรือเลียม พงษ์อุคดา เพื่อนร่วมงานว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อ

สมาชิกพรรคทำได้หรือไม่ นางภัทรลภาให้คำแนะนำว่าทำได้ เพราะเป็นข้อมูลของพรรคนั่นเอง นายอมรวิทย์ มอบนามบัตรนายบุญทวีศักดิ์ให้แก่นางภัทรลภา นางภัทรลภาได้โทรศัพท์พูดคุยกับนายบุญทวีศักดิ์ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายอมรวิทย์ไปรับแผ่นดิสก์ข้อมูลสมาชิก พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่แก้ไขแล้วจำนวน ๒ แผ่น และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้น ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) จำนวน ๑๔ แผ่น จากนายบุญทวีศักดิ์และรับเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท จากนายบุญทวีศักดิ์ และเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๘ นาฬิกา นายอมรวิทย์นำแผ่นดิสก์ที่รับมาจากนายบุญทวีศักดิ์ไปดำเนินการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนายอมรวิทย์แล้วยังมีนายสุขสันต์ ให้ถ้อยคำต่อนายสุเทพ เพื่ออุทธรณ์ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๑๐ แผ่นที่ ๕ ถึง ๑๓ และให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามบันทึก ถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๓๗ ทั้งเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา ขณะที่นายสุขสันต์อยู่ที่จังหวัดนครพนม ได้รับการติดต่อจากนายชวการ โตสวัสดิ์ ซึ่งเป็นเพื่อนกันมานานประมาณ ๕ ปี ว่า ยินดีทำงานให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ เป็นงานจัดหา พรรคการเมืองเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่เป้าหมายคือภาคใต้ สุพรรณบุรี อ่างทอง สระแก้ว และปราจีนบุรี โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกค่าใช้จ่ายให้อย่างน้อย ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อคน ขณะที่นายสุขสันต์ขบถยนต์เข้ากรุงเทพมหานคร นายสุขสันต์ติดต่อพรรคการเมืองเล็กได้ ๔ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเกษตรกรไทย พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง เมื่อเดินทางถึง กรุงเทพมหานคร นายสุขสันต์ไปพบนายชวการ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่โรงแรม กานต์มณี พุดคุยหารือเกี่ยวกับการวางตัวผู้สมัครและค่าใช้จ่าย วันรุ่งขึ้นนายสุขสันต์พบหัวหน้าพรรค ที่เหลืออีก ๓ พรรค ที่โรงแรมกานต์มณี แล้วนายสุขสันต์ดำเนินการจัดหาผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยใช้โรงแรมกานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงาน เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาให้นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ผู้ประสงค์ลงสมัครคนหนึ่ง และ ผู้หญิงที่ไปกับนายอำนาจ รอดช่วย ผู้สมัครอีกคนหนึ่ง พิมพ์แก้ไขเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องพักที่ โรงแรมกานต์มณี โดยนำรายชื่อผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ใส่เข้าไปแทน สมาชิกเดิม นายสุขสันต์เป็นคนกำกับเองว่าจะเอาใครเข้า จะเอาใครออก และเมื่อนายบุญทวีศักดิ์ตรวจสอบแล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ดังกล่าวไปคืนเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยนายสุขสันต์

มอบเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าดำเนินการ วันรุ่งขึ้นเวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา นายสุขสันต์ให้นางสาวมณฑิราภรณ์ พิมพ์จันทร์ เลขานุการตรวจสอบรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปรากฏว่ามีรายชื่อผู้ที่ใส่เข้าไปใหม่ครบถ้วน ก่อนการเลือกตั้งปี ๒๕๔๘ นายสุขสันต์เคยแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ผู้ที่ลงสมัคร ในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่จังหวัดนครพนมมาแล้วครั้งหนึ่ง จำนวนประมาณ ๑๐ คน แต่ลงสมัคร เพียง ๑ คน ในครั้งนั้นนายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่นเดียวกัน เห็นว่า คำให้การและคำเบิกความของนายอมรวิทย์ และนายสุขสันต์ดังกล่าวสอดคล้องต้องกัน ในสาระสำคัญ ทั้งคำเบิกความและคำให้การของนายอมรวิทย์และนายสุขสันต์ดังกล่าวเป็นเรื่องที่อาจทำให้ ตนเองต้องรับโทษในคดีอาญา และมีใช้คำชดทอผู้อื่นเพื่อให้ตนเองพ้นผิด จึงมีน้ำหนักให้รับฟังได้ ประกอบกับตามบันทึกถ้อยคำของนายวิระศาสตร์ นริศบุญสนอง ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบ บริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง ผู้บังคับบัญชาของนายอมรวิทย์ เอกสารหมายเลข ร.๒๕ และ ร.๒๖ ปรากฏว่า นายอมรวิทย์ยอมรับมาตั้งแต่วันที่ ๑๕ หรือ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๘ อันเป็นช่วงเวลาภายหลัง มีข่าวว่ามีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองในคอมพิวเตอร์แม่ข่ายของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งได้ไม่นานว่า เป็นคนแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เองโดยได้รับการติดต่อ จากนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อนายอมรวิทย์ถูกดำเนินการทางวินัยนายอมรวิทย์ก็ได้ให้การเช่นเดียวกันต่อ คณะกรรมการสอบสวน และเมื่อนายอมรวิทย์ถูกดำเนินคดีอาญาข้อหาปลอมแปลงเอกสาร นายอมรวิทย์ ก็ได้ให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนและเบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า ไม่ประสงค์ต่อผู้ คดีอาญาที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ แสดงว่านายอมรวิทย์ยอมรับมาโดยตลอดว่า เป็นคนแก้ไขฐานข้อมูล สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยได้รับการติดต่อนายบุญทวีศักดิ์ นอกจากนี้นางภัทรลาหรือเลียม พงษ์อุคดา เพื่อนร่วมงานของนายอมรวิทย์ ยังได้ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนตามบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมายเลข ร.๒๗ และเบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า ในวันที่นายอมรวิทย์ไปปรึกษาเรื่อง การแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองนั้น นายอมรวิทย์ให้นามบัตรของบุคคลหนึ่ง แก่นางภัทรลา นางภัทรลายอมรับว่าได้โทรศัพท์ไปแจ้งบุคคลดังกล่าวว่า การแก้ไขชื่อทำได้ แต่ต้องทำ หนังสือมาตามขั้นตอน แม้นางภัทรลาอ้างว่า จำไม่ได้ว่านามบัตรที่นายอมรวิทย์มอบให้เป็นนามบัตร ของใคร และไม่ยืนยันว่าคนที่ตนโทรศัพท์พูดคุยด้วยเป็นใคร แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า เมื่อนางภัทรลาได้รับนามบัตรจากนายอมรวิทย์แล้ว นางภัทรลาเป็นฝ่ายโทรศัพท์ไปหาผู้ที่มีชื่อ

ในนามบัตรเอง และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญ เป็นไปไม่ได้ที่นางภัทรลาภจะไม่ดูชื่อเจ้าของนามบัตร และไม่สนใจที่จะทราบว่ามีผู้ที่ต้องการแก้ไขข้อมูลเป็นใคร เชื่อว่านางภัทรลาภทราบดีว่า บุคคลตามนามบัตรที่นางภัทรลาภพูดคุยด้วยคือนายบุญทวีศักดิ์ เป็นการสนับสนุนคำของนายอมรวิทย์และนายสุขสันต์ที่ว่า ผู้ที่ไปติดต่อกับนายอมรวิทย์เพื่อขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ คือนายบุญทวีศักดิ์นั่นเอง พยานผู้ร้องในเรื่องนี้ยังมีนายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ซึ่งให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๔๑ ว่า ภายหลังจากสภาผู้แทนราษฎร นายสายัณห์ประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสายัณห์เดินทางไปโรงแรมกานต์มณีเพื่อให้คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณา พบนายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และผู้ประสงค์ลงสมัครหลายคน และนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๔๑ ยืนยันตามภาพถ่ายของนายบุญทวีศักดิ์ว่า นายบุญทวีศักดิ์อยู่ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ และได้ร่วมกับนายสุขสันต์จัดทำเอกสารการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แสดงว่าในช่วงเวลาที่มีการเตรียมการจัดส่งผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่โรงแรมกานต์มณี นายบุญทวีศักดิ์อยู่ที่โรงแรมกานต์มณีและรู้เห็น โดยตลอด แม้นายสุขสันต์ให้การและเบิกความยืนยันว่า ระหว่างวันที่ ๖ และวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ไปพบเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๒ ครั้ง ครั้งแรกตอนไปปรับแผ่นดิสก์เพื่อนำมาทำการแก้ไขเมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ของวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และครั้งที่ ๒ ตอนนำแผ่นดิสก์ไปคืนเวลาประมาณ ๒ นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น ในขณะที่นายอมรวิทย์ยืนยันว่า คืนวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายอมรวิทย์พบนายบุญทวีศักดิ์ครั้งเดียวตอนไปปรับแผ่นดิสก์เมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา แต่เชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นดังถ้อยคำของนายอมรวิทย์ เพราะนายสายัณห์ ให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๔๑ ด้วยว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสายัณห์ไปปรับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคที่โรงแรมกานต์มณี นายสุขสันต์ขอให้พยานช่วยจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในภาคใต้ นายสายัณห์ออกจากโรงแรมกานต์มณีและเดินทางกลับเมื่อเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา แสดงว่า การแก้ไขแผ่นดิสก์ข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องดำเนินการแล้วเสร็จตั้งแต่ก่อนเวลา ๑๕ นาฬิกา และข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกพรรคเป็นเรื่องสำคัญ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพิ่งส่งแผ่นดิสก์รายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นในรอบปี ๒๕๔๘ แก่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนหน้านั้นไม่นาน นายบุญทวีศักดิ์ในฐานะหัวหน้าพรรคน่าจะต้องมีสำเนาไว้ จึงไม่มีความจำเป็น

ต้องไปขออนุญาตนายอมรวิทย์มาทำการแก้ไข ทั้งนายสุขสันต์ไม่รู้เห็นเหตุการณ์ขณะที่นายอมรวิทย์พบนายบุญทวีศักดิ์ด้วยตนเอง อาจจดจำเวลาและเรื่องราวคลาดเคลื่อนได้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ ร่วมกับนายอมรวิทย์ ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและคำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือว่า ในรายงานของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนระบุว่า วันเวลาที่มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ครั้งสุดท้ายคือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๑ นาฬิกา ขัดแย้งกับคำให้การของนายสุขสันต์ที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ที่แก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้วไปให้นายอมรวิทย์ คีน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ทั้งยังขัดแย้งกับคำของนายอมรวิทย์ที่ว่า นายอมรวิทย์ดำเนินการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๘ นาฬิกา คำให้การของนายสุขสันต์และนายอมรวิทย์รับฟังไม่ได้นั้น ในข้อนี้ นายอภิชาติ ศรีวิชัย อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เวลา ๑๕.๔๑ นาฬิกา ของวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กล่าวถึงในรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ปี ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข ร. ๖๐ แผ่นที่ ๓ คือ วันเวลาที่มีการแก้ไขข้อมูลในแผ่นดิสก์ และบันทึกข้อมูลที่แก้ไขในแผ่นดิสก์แผ่นนั้น ไม่ใช่วันเวลาที่มีการนำแผ่นดิสก์นั้นเข้าไปแก้ไขข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง คำให้การของนายสุขสันต์และนายอมรวิทย์จึงหาได้ขัดแย้งกับรายงานของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวแต่ประการใดไม่ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ไปที่อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พร้อมกับนายประพัฒน์ เพชรทอง และนายเอนก จินสนธิ เพื่อเช่ารถยนต์มาใช้ในการหาเสียง และเดินทางกลับวันรุ่งขึ้นนั้น นายประพัฒน์ และนายเอนก เป็นลูกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง คำเบิกความของนายประพัฒน์ และนายเอนก จึงไม่มีน้ำหนัก ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังกล่าวรับฟังไม่ได้

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ ในข้อนี้ นายชวการ โตสวัสดิ์ ให้การต่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณ

เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐ และ ร.๓๖ กับเปิดความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ นัดให้นายชวการไปพบที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งริมถนนนนทบุรี ตำบลใหม่ นายพงษ์ศรีสอบถามนายชวการว่า หาพรรคการเมืองลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงพรรคเดียวได้หรือไม่ มีค่าใช้จ่ายให้ผู้สมัครคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท นายชวการ โทรศัพท์ติดต่อนายสุขสันต์ ชัยเทศ นายสุขสันต์ โทรศัพท์กลับมาแจ้งว่า ติดต่อได้ ๔ พรรคคือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคเกษตรกรไทย ต่อมาวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ นายพงษ์ศรีโทรศัพท์แจ้งนายชวการว่า “นาย” ต้องการพบ และนัดให้นายชวการไปพบนายพงษ์ศรีที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตอนค่ำ นายชวการเดินทางไปถึงร้านอาหารดังกล่าวเวลาประมาณ ๑๕.๓๐ นาฬิกา พบนายพงษ์ศรี นายทวี สุวรรณพัฒน์ และนายธีรชัย หรือด้อย จุลพัฒน์ รอยู่ก่อน นายพงษ์ศรีแนะนำนายชวการให้รู้จักนายทวีและนายธีรชัย นายพงษ์ศรีแจ้งนายชวการว่า คนที่จะพาไปพบคือพลเอก ชรรมรัมย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายทวีเป็นคนสนิทของพลเอก ชรรมรัมย์ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา นายทวี นายพงษ์ศรีและนายธีรชัยพานายชวการขึ้นไปบนที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปรอพลเอก ชรรมรัมย์ ที่ห้องประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ติดห้องทำงานของพลเอก ชรรมรัมย์ หลังจากนั้นประมาณครึ่งชั่วโมง พลเอก ชรรมรัมย์ พร้อมด้วย นายพงษ์ศักดิ์ นายทหารนอกเครื่องแบบ ๒ คน และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เขต ๑๕ จังหวัดนครราชสีมา เข้ามาในห้อง โดยนั่งตามแผนผังแนบท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๑ พลเอก ชรรมรัมย์สอบถามนายทวีว่า เรื่องที่ให้ไปดำเนินการเรียบร้อยหรือไม่ นายทวีตอบว่า จัดหามาได้ ๓ พรรค พร้อมกับยื่นรายชื่อผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อพรรคละ ๕ คน รวม ๑๕ คน พลเอก ชรรมรัมย์ คุรายชื่อแล้วสอบถามถึงขั้นตอนและวิธีการแก้ไขคุณสมบัติของผู้สมัคร นายชวการชี้แจงว่า จะใช้วิธีการที่เรียกว่าตัดต่อพันธุกรรม โดยนำรายชื่อผู้ที่ต้องการจะส่งลงสมัครเข้าไปแทนสมาชิกที่มีคุณสมบัติครบ โดยคงหมายเลขสมาชิกกับวันที่รับสมัครไว้ และทำให้มีลักษณะกระจายกระจายเพื่อให้ยากต่อการตรวจสอบ หลังจากชี้แจงและพูดคุยรายละเอียดวิธีการในการดำเนินการเสร็จสิ้น พลเอก ชรรมรัมย์ หันไปถาม นายพงษ์ศักดิ์ว่า เอาตามนี้ละ นายพงษ์ศักดิ์ ตอบว่าตกลงตามนี้ แล้วนายพงษ์ศักดิ์แยกตัวกลับไป พลเอก ชรรมรัมย์เปรยขึ้นว่า จำเป็นต้องนำนายพงษ์ศักดิ์มานั่งฟังด้วยเพราะเขาเป็นผู้จ่ายเงิน วันรุ่งขึ้น

เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายธีรชัยโทรศัพท์แจ้งนายชวการว่า พลเอก ธรรมรักษ์ ให้ไปปรับเงินค่าสมัครของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายธีรชัยและนายชวการออกเดินทางไปที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พร้อมกับนายทวี นายพงษ์ศรีและนายธีรชัย ระหว่างทางมีคนโทรศัพท์เข้าโทรศัพท์มือถือของนายทวี แจ้งว่าพลเอก ธรรมรักษ์ ให้ไปปรับเงินที่กระทรวงกลาโหม เมื่อไปถึงกระทรวงกลาโหม นายชวการ นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยนั่งรออยู่ประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ธรรมรักษ์ เดินผ่านมา และเรียกนายทวีเข้าไปในห้องทำงาน สักครู่ นายทวีออกมาจากห้องถือเงินมามอบให้นายชวการ นำไปจัดการเรื่องการสมัครแบบบัญชีรายชื่อ แจ้งว่าพลเอก ธรรมรักษ์ ให้ค่าสมัครมาเพียงพรรคเดียว อีก ๒ พรรคให้ช่วยตัวเองไปก่อน ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีนำเงินไปให้นายชวการที่โรงแรมกานต์มณี ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๑๒ ซอง ซึ่งไม่พอจำนวนผู้สมัคร ๓๓ คน นายทวีก็กลับไปปรับเงินมาอีกครั้ง ใส่ซองได้ ๓๘ ซอง ซึ่งรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๙๖๐,๐๐๐ บาท มอบให้ผู้สมัครไป ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันระหว่างผู้ร่วมงาน ต่อมาวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงินให้นายชวการอีก ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ นายชวการ โอนไปเข้าบัญชีนายสุขสันต์ แล้วให้นายสุขสันต์มอบให้ผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ยังไม่ได้สมัครอีก ๙ คน ซึ่งแม้มีนายชวการเพียงคนเดียวที่ให้การและเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่คำให้การและคำเบิกความของนายชวการมีรายละเอียดของเหตุการณ์และสถานที่ ซึ่งโดยเนื้อหาเป็นเรื่องยากที่จะแต่งเรื่องราวขึ้นได้เอง ทั้งเหตุการณ์บางตอนยังสอดคล้องกับที่พยานผู้ร้องคือ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ให้ถ้อยคำต่อนายสุเทพ ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๑๐ แผ่นที่ ๕ ถึง ๑๓ และให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๑๗ ทั้งเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า วันที่ นายชวการติดต่อขอให้ นายสุขสันต์ ช่วยจัดหาพรรคการเมืองเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น นายชวการบอกด้วยว่า พื้นที่เป้าหมาย คือ ภาคใต้ สุพรรณบุรี อ่างทอง สระแก้ว และปราจีนบุรี ซึ่งก็ปรากฏว่า นายสุขสันต์จัดส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในภาคใต้ ซึ่งเป็นเขตเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมสูงจำนวนถึง ๒๑ คน จากจำนวนที่ส่งลงสมัครทั้งสิ้น ๓๓ คน เขตเลือกตั้งดังกล่าวล้วนเป็นเขตที่หากมีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว โอกาสที่จะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นเป็นไปได้ยาก เป็นการเชื่อมกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า นายพงษ์ศรีบอกนายชวการว่า พลเอก ธรรมรักษ์ เน้นให้หาผู้สมัครในพื้นที่จังหวัดภาคใต้อีกด้วย นอกจากนี้ นายสุขสันต์ยังให้การและเบิกความด้วยว่า เมื่อวันที่ ๘

มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการโทรศัพท์ถามนายสุสันต์ว่ามีผู้สมัครเหลืออีกกี่คน นายสุสันต์บอกว่าเหลือจังหวัดนครพนม ๕ เขต กับสกลนคร ๒ เขต รวม ๗ คน นายชวการจึงโอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีเงินฝากของนายสุสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม แต่เนื่องจากนายสุสันต์จัดเตรียมเอกสารให้ไม่ทันจึงไม่ส่งลงสมัคร และได้โอนเงินจำนวนดังกล่าวผ่านตู้เบิกถอนเงินอัตโนมัติคืนแก่นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอีกด้วย ทำให้คำให้การและคำเบิกความของนายชวการมีน้ำหนักน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ส่วนที่ปรากฏว่าพยานอื่นที่อยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน คือนายทวิ นายพงษ์ศรีและนายธีรชัย ให้การและเบิกความแตกต่างกับนายชวการนั้น เหตุการณ์ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งนายชวการยืนยันว่า วันดังกล่าวนายชวการ นายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ได้ขึ้นไปพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ มีการพูดคุยกันเกี่ยวกับรายละเอียดขั้นตอนและวิธีการแก้ไขคุณสมบัติโดยวิธีการที่เรียกว่าการตัดต่อพันธุกรรม แต่นายทวิ นายพงษ์ศรีและนายธีรชัยต่างให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๒๗๒ ร.๒๗๑ ร.๒๗๐ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า วันดังกล่าวนายชวการ นายทวิ นายพงษ์ศรีและนายธีรชัย ไม่ได้ขึ้นไปไปที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากได้รับแจ้งว่า ผู้ใหญ่ไม่ว่างั้น เมื่อพิจารณาคำให้การของนายทวิ นายพงษ์ศรีและนายธีรชัย โดยละเอียดแล้ว ตามคำให้การของนายทวิและนายธีรชัย ปรากฏว่า นายทวิไม่เคยทราบมาก่อนว่า นายชวการต้องการให้นายทวิติดต่อผู้ใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพิ่งทราบขณะที่นั่งรับประทานอาหารกัน แต่ตามคำให้การของนายพงษ์ศรี ทั้งนายทวิและนายธีรชัยทราบมาก่อนแล้วว่า นายชวการต้องการให้นายทวิติดต่อผู้ใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งนายชวการยืนยันว่า เมื่อพลเอก ธรรมรักษ์ เดินทางมา พลเอก ธรรมรักษ์เรียกนายทวิเข้าไปในห้องทำงาน สักครู่ นายทวิออกมาจากห้อง ถือเงินมาในมือ มอบให้นายชวการไปจัดการเรื่องการสมัครแบบบัญชีรายชื่อ และแจ้งว่าพลเอก ธรรมรักษ์ ให้ค่าสมัครมาเพียงพรรคเดียว อีก ๒ พรรคให้ช่วยตัวเองไปก่อน แต่นายทวิ นายพงษ์ศรีและนายธีรชัย ต่างให้การและเบิกความว่า ในวันดังกล่าว นายทวิไม่ได้เข้าไปในห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้รอพบ เนื่องจากพลเอก ธรรมรักษ์ มีแขก และนายชวการมีธุระสำคัญรอไม่ได้นั้น ตามคำเบิกความของนายทวิและนายธีรชัย ปรากฏว่า ก่อนไปกระทรวงกลาโหม นายทวิ นายธีรชัย และนายพงษ์ศรีทราบแล้วว่า ผู้ที่จะไปพบที่กระทรวงกลาโหม คือพลเอก ธรรมรักษ์ แต่นายพงษ์ศรีกลับให้การว่า แม้ขึ้นไปบนกระทรวงกลาโหมกันแล้ว ก็ยังไม่ทราบว่า

ผู้จะไปพบเป็นใคร นอกจากนี้ตามคำให้การของนายทวีและนายพงษ์ศรีไม่ปรากฏว่า ขณะที่ยังรอ พลเอก ธรรมรักษ์ อยู่ ณ นายธีรชัยแยกไปรอที่รถยนต์ก่อน แต่นายธีรชัยกลับให้การยืนยันว่า หลังจาก รอพลเอก ธรรมรักษ์ ได้ประมาณ ๑๐ นาที นายธีรชัยแยกไปรอที่รถยนต์ คำให้การของนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ทำการพรรคไทยรักไทยและที่กระทรวงกลาโหมจึงมี ข้อแตกต่างในสาระสำคัญหลายประการ

ส่วนเหตุการณ์ที่โรงแรมกานต์มณีเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การและ เปิดความว่า นายทวินำเงินไปให้นายชวการที่โรงแรมกานต์มณี ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๑๒ ซอง ไม่พอจำนวนผู้สมัคร ๓๓ คน นายทวีก็ออกไปรับเงินมาอีกครั้ง ใส่ซองได้ ๓๘ ซอง ซึ่งรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๙๖๐,๐๐๐ บาท มอบให้ผู้สมัครไป ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันระหว่างเพื่อนร่วมงานนั้น เรื่องนี้นายธีรชัยให้การและเปิดความรับว่า นายธีรชัยเป็นคนไปซื้อซองที่ร้านสะดวกซื้อตรงข้าม โรงแรมกานต์มณี แล้วช่วยนับเงินแบ่งใส่ซอง นายชวการเป็นคนนำไปมอบให้ผู้สมัคร แม้นายธีรชัย เปิดความว่า ไม่ทราบว่าเงินจำนวนดังกล่าวนายชวการได้มาจากใคร แต่เงินจำนวน ๙๖๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินจำนวนมาก นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ยืนยันตลอดมาว่า พรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๒ ไม่มีเงินที่จะนำไปสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง แสดงว่า เงินจำนวนดังกล่าวไม่ใช่เงินของผู้ถูกร้อง ที่ ๒ เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่า นายธีรชัยไม่เคยรู้จักนายชวการมาก่อน ในขณะที่นายธีรชัย เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนายทวี ถึงขนาดที่นายทวีจัดหาบัตรอนุญาตผ่านเข้าออกกระทรวงกลาโหม ให้นายธีรชัยนำไปติดกระจกรรถยนต์ การที่นายธีรชัยไปช่วยซื้อซองใส่เงินและช่วยนับเงินใส่ซองที่ โรงแรมกานต์มณีเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงเชื่อได้ว่า เป็นการไปช่วยงานของนายทวีที่ได้รับ มอบหมายจากพลเอก ธรรมรักษ์ และเชื่อได้ว่าเงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่นายทวินำไปมอบให้นายชวการ เพื่อนำไปแจกจ่ายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ดำเนินการ จัดหาผู้สมัคร

สำหรับเหตุการณ์ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การและเปิดความว่า นายทวี มอบเงินให้นายชวการอีก ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ นายชวการโอนไปเข้าบัญชีนายสุขสันต์ และให้นายสุขสันต์ มอบให้ผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ยังไม่ได้สมัครอีก ๙ คนนั้น นอกจากนายสุขสันต์จะได้ ให้การและเปิดความยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว ยังมีหลักฐานคือใบคำขอโอนเงินของธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนประดิพัทธ์ เอกสารหมายเลข ร.๒๒๓ มีข้อความระบุว่า นายชวการขอโอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท

ไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม เป็นพยานเอกสารสนับสนุนคำของ นายชวการและนายสุขสันต์อีกด้วย ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า นายสุขสันต์ให้การว่า วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุขสันต์อยู่ที่โรงแรมมายเฮาส์ กรุงเทพมหานคร ไม่มีทางที่นายสุขสันต์จะถอนเงิน และส่งเงินให้แก่ผู้สมัครได้ทัน การโอนเงินดังกล่าวจึงเป็นการสร้างหลักฐานเพื่อไต่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ในเรื่องนี้ นายสุขสันต์เบิกความว่า แม้เป็นบัญชีของธนาคารซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดนครพนม แต่นายสุขสันต์ ก็สามารถเบิกถอนเงินจำนวนดังกล่าวได้ด้วยบัตรถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งเป็นเหตุผลที่รับฟังได้ และวันที่ มีการโอนเงินคือวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น เป็นช่วงเวลาหลังจากนายชวการได้รับเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท จากนายทวีเพียง ๒ วัน ยังไม่มีเหตุที่ทำให้ นายชวการและนายสุขสันต์เกิดความรูสึกว่า จะไม่ได้รับเงินเพิ่มอีก จึงเชื่อได้ว่าการโอนเงินดังกล่าวมิได้เป็นการโอนเงินเพื่อสร้างหลักฐาน เพื่อเอาผิดกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายทวีมอบเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท แก่นายชวการด้วย

เงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ๗๖๐,๐๐๐ บาท และ ๑๔๐,๐๐๐ บาท นายทวีมอบให้นายชวการ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังกล่าวข้างต้นนั้น เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่รับฟังได้แล้วว่า การมอบเงินทั้งสามครั้งเกิดขึ้นภายหลังจากที่ นายชวการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ณ ที่ทำการพรรคไทยรักไทย และการพบกัน ในวันนั้นมีการพูดคุยกันเรื่องการติดต่อพันธมิตร และการจัดหาพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครรับเลือกตั้ง การมอบเงินทั้งสามครั้งน่าจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องที่พูดคุยกันในวันดังกล่าว อีกทั้งนายทวีไม่ได้ประโยชน์จากการมอบเงินให้แก่ นายชวการ จึงเชื่อได้ว่า เงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินนายทวีรับจากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์แล้วนำมามอบให้นายชวการ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตัดต่อเปลี่ยนแปลง ข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพลเอก ธรรมรักษ์ให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับ ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๒ นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ ให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่

ปัญหานี้ข้อเท็จจริงฟังได้ในเบื้องต้นว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๑ คน ปรากฏว่า ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับการประกาศจากผู้อำนวยความสะดวกเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งทุกคน ส่วนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในชั้นแรกได้รับการประกาศรายชื่อเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๒๑ คน ไม่ได้มีการประกาศรายชื่อ ๑๐ คน แต่ต่อมาผู้อำนวยความสะดวกเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการสมัครจำนวน ๑๘ คน และผู้ที่ไม่ได้รับการประกาศยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับสมัครจำนวน ๕ คน ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการสมัครเพราะเหตุเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วัน จำนวน ๑๗ คน และมีคำสั่งให้รับสมัครเพิ่ม ๑ คน จึงยังคงมีผู้สมัครแบบแบ่งเขตในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๕ คน ตามเอกสารสรุปผลการประกาศรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หมาย ร.๕๘

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นผู้สมัครทุกคนจะต้องมีหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค (แบบ ส.ส.๑๘/ข ๒) ที่ลงนามโดยหัวหน้าพรรคสำหรับสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ถูกตัดสิทธิเพราะเหตุเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วันนั้น หนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงนามโดยนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แม้นายบุญทวีศักดิ์ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนและเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า นายบุญทวีศักดิ์ลงนามในหนังสือรับรองดังกล่าวขณะที่ยังไม่ได้กรอกข้อความมอบให้นายสุขสันต์ แต่เมื่อปรากฏว่านายบุญทวีศักดิ์เป็นคนนำแผ่นดิสก์ข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่แก้ไขแล้ว และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) กับเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ไปมอบให้นายอมรวิทย์ด้วยตนเองดังได้วินิจฉัยมาแล้ว ย่อมแสดงว่า นายบุญทวีศักดิ์รู้เห็นการดำเนินการเพื่อให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่เป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมาโดยตลอด แม้ฟังว่านายบุญทวีศักดิ์ลงนามในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในขณะที่ยังไม่ได้กรอกข้อความ

มอบให้นายสุขสันต์ไว้ตั้งที่นายบุญทวีศักดิ์กล่าวอ้าง ก็ต้องถือว่านายบุญทวีศักดิ์ยินยอมให้มีการกรอกข้อความอันเป็นเท็จลงในหนังสือรับรองดังกล่าว ประกอบกับนายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๕๐ ว่า นายบุญทวีศักดิ์นำหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคไปให้นายปฏิพัฒน์ด้วยตนเอง เมื่อช่วงบ่ายของวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายปฏิพัฒน์เป็นผู้สมัครที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการรับสมัครเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารสรุปผลการประกาศรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หมายเลข ร.๕๘ แผ่นที่ ๑๕ ยิ่งแสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ต้องทราบดีว่า มีการออกหนังสือรับรองของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัคร ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์คือออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๓ พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญญาบริมภณหรือบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ชรรมรักษ์ หรือไม่

ข้อเท็จจริงฟังได้เป็นยุติตามพยานหลักฐานในสำนวนว่า นางฐิติมาไปให้ถ้อยคำที่ทำการพรรคประชาธิปไตยว่า นางฐิติมาได้รับเงินจาก พลโท ผดุงศักดิ์ ตัวแทนของพลเอก ชรรมรักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง ครั้งแรกวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๒ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และครั้งที่ ๓ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ที่สถานีบริการน้ำมันบางจาก ถนนพระรามหก ตามบันทึกคำให้การแนบท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๐ สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔/๑ และ ๔/๒ ต่อมาวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาเดินทางไปพักอาศัยที่บ้านของนายสุเทพ ที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีพันตำรวจโท สุวิชา จินดาคำ เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาลมักกะสัน พาไปส่งที่สนามบิน วันรุ่งขึ้นนางฐิติมาไปแจ้งความเป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีว่า ไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ

ตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมายเลข ร.๖๓ และเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมา ไปให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ห้องประชุมตำรวจภูธรภาค ๘ ยืนยัน ข้อเท็จจริงที่เคยให้ไว้แก่นายสุวโรชและนายสุเทพ โดยมีรายละเอียดเหตุการณ์บางตอนเพิ่มเติมว่า เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช ผู้สมัครในเขตภาคใต้ ได้โทรศัพท์ติดต่อ พลเอก ชรรmgrักษ์ และพลเอก ไตรรงค์ หลังจากนั้น พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ เดินทางไปที่ ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อดูแลความเรียบร้อยในการวางตัวผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ กลับไปเมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๓๐ นาฬิกา ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์กลับมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อีกครั้ง และนำเงินจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ไปมอบให้นางฐิติมา ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๖๓ แต่ภายหลังนางฐิติมาเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร และไปร้องทุกข์ที่กองบังคับการกองปราบปราม ให้ดำเนินคดีแก่นายสุเทพฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังและทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ ตามบันทึกคำให้การ เอกสารหมายเลข ร.๖๘ แล้ว วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปให้การเพิ่มเติมต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง กลับคำให้การเดิมเป็นว่า นางฐิติมาไม่เคยได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ เหตุที่ให้การปรักปรำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะนายสุเทพข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสาร เกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และจะให้นางฐิติมา ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งนายสุเทพยังเสนอให้ เงินจำนวนหนึ่งด้วย เมื่อนางฐิติมาเดินทางไปถึงบ้านของนายสุเทพ ที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีคนห้ามไม่ให้ออกไปไหน ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕

พิจารณาแล้วเห็นว่า นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึก ถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ด้วยว่า วันที่พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการ การเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และพลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงินให้นางฐิติมาครั้งแรกจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาทนั้น มีแกนนำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อยู่ด้วยและรู้เห็นกว่า ๑๐ คน รวมทั้งนายบุญชู ชื่นสุวรรณ และนายแฟนดี ประสู นางฐิตินำเงินที่รับมาจากพลโท ผดุงศักดิ์ ไปจ่ายแก่แกนนำเป็นค่าสรรหาผู้สมัครและแก่ผู้สมัคร พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยมีใบรับเงินที่มีลายมือชื่อผู้รับเงินลงไว้รวม ๑๓ แผ่น ใบเสร็จรับเงินของผู้สมัคร สายกรุงเทพมหานคร รวม ๘ แผ่น และรายการค่าใช้จ่ายของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวม ๑๔ แผ่น เอกสาร

หมาย ร.๖๒ เป็นหลักฐาน เมื่อนายบุญชูและนายแฟนดีไปให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง นายบุญชูและนายแฟนดีก็ได้อ้างว่า นายบุญชูและนายแฟนดีได้รับเงินจากนางฐิติมาจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท และ ๓๐,๐๐๐ บาท ตามลำดับ โดยนายบุญชูและนายแฟนดีลงลายมือชื่อในใบรับเงินเอกสารหมาย ร.๖๒ ให้ไว้เป็นหลักฐานจริง และในวันที่นายแฟนดีและนายบุญชูรับเงินจากนางฐิติมานั้น นายแฟนดีและนายบุญชูเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อเวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา สอบถามนางฐิติมาและแกนนำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เกี่ยวกับการวางตัวผู้สมัคร ตามบันทึกถ้อยคำของนายบุญชูและนายแฟนดี เอกสารหมาย ร.๘๓ และ ร.๘๔ ตามลำดับ ทำให้การครั้งแรกของนางฐิติมาจึงเชื่อมกับคำให้การของนายบุญชูและนายแฟนดี แม้นายบุญชูและนายแฟนดีมาเบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า ไม่เคยเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่างจากที่เคยให้การไว้ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง แต่นายบุญชูไปให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายแฟนดีไปให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕ อันเป็นเวลาภายหลังจากนางฐิติมากลับคำให้การแล้ว แต่นายบุญชูและนายแฟนดียังคงให้การเช่นนั้น โดยเฉพาะนายบุญชูให้การด้วยว่า รู้จักพลเอก ไตรรงค์ มาก่อนในขณะที่เรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง คำให้การของนายบุญชูและนายแฟนดีต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๘๓ และ ร.๘๔ มีน้ำหนักยิ่งกว่าคำเบิกความของบุคคลทั้งสองต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ส่วนที่นายบุญชูและนายแฟนดีอ้างว่า คำให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่ถูกต้อง แต่จำเป็นต้องให้การเช่นนั้น โดยนายบุญชูอ้างว่า มีอนุกรรมการ ๒ คน สัญญากับนายบุญชูว่าจะไปเป็นพยานในชั้นศาลให้นายบุญชู หากมีปัญหาเรื่องเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบ ๕๐ วัน ส่วนนายแฟนดีอ้างว่า ถูกสอบปากคำร่วม ๒ ชั่วโมงและผู้สอบปากคำหลอกว่าคนอื่นยอมรับหมดแล้วนั้น เป็นข้ออ้างที่ขัดต่อเหตุผลเพราะนายบุญชูจบการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต ย่อมต้องทราบดีว่า ปัญหาเรื่องเป็นสมาชิกพรรคครบ ๕๐ วัน หรือไม่ เป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับพยานเอกสาร ส่วนนายแฟนดีที่อ้างว่าถูกหลอกว่าคนอื่นยอมรับหมดแล้วนั้น หากไม่เป็นความจริง ย่อมไม่มีเหตุผลประการใดที่นายแฟนดีจะต้องยอมให้การเช่นนั้น และเมื่อนายแฟนดีและนายบุญชูให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า วันที่บุคคลทั้งสองรับเงินจากนางฐิติมาและเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ไปที่ศูนย์อำนวยการ

การเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ คือวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ มิใช่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังคำให้การของนางฐิติมา แต่นายแฟนดีให้การด้วยว่า วันที่รับเงินจากนางฐิติมา เป็นวันที่นางฐิติมาได้รับเงินมาจากบุคคลที่ไม่ทราบว่าเป็นใครจำนวน ๑,๔๐๐,๐๐๐ บาท เศษ และนายบุญชูให้การว่า นายบุญชูรับเงินจากนางฐิติมาตามใบรับเงินเอกสารหมายเลข ร.๕ วันเดียวกับนายแฟนดี จึงเชื่อได้ว่า นายแฟนดีและนายบุญชูจดจำวันที่รับเงินจากนางฐิติมาและวันที่เห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ คลาดเคลื่อนไป

ส่วนที่ต่อมานางฐิติมากลับคำให้การเดิมเป็นว่า พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ไม่เคยไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมาไม่เคยรับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ นางฐิติมาให้การที่พรรคประชาธิปัตย์และให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนครั้งแรกเช่นนั้น เพราะถูกนายสุเทพขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสาร และนายสุเทพเสนอว่าจะให้นางฐิติมาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ กับเสนอให้เงินจำนวนหนึ่งอีกด้วยตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕ ทั้งเมื่อมาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นางฐิติมาก็ได้ยืนยันข้อเท็จจริงที่ปรากฏในบันทึกคำให้การเพิ่มเติมขึ้น เมื่อพิจารณาข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุผลที่ยอมให้การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว เรื่องที่อ้างว่าถูกนายสุเทพขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสารนั้น นางฐิติมายืนยันตลอดมาว่าไม่ได้ปลอมแปลงเอกสารของผู้สมัครคนใด เพราะผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วน ย่อมไม่มีเหตุผลที่นางฐิติมาจะต้องเกรงกลัวการถูกดำเนินคดีตามคำขู่ของนายสุเทพ เรื่องที่อ้างว่านายสุเทพเสนอให้นางฐิติมาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ก็เป็นเรื่องอีกยาวนานและไม่มีความแน่นอน เพราะต้องรอจนถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด ส่วนเรื่องที่อ้างว่านายสุเทพเสนอให้เงิน ซึ่งนางฐิติมาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า นายสุเทพเสนอให้เงินจำนวน ๑ ล้านบาท และจ่ายแล้ว ๓๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ หากเป็นเช่นนั้นจริง ไม่น่าเชื่อว่านางฐิติมา จะกล้าเปลี่ยนใจภายหลังรับเงินจำนวนมากจากนายสุเทพได้เพียง ๑ หรือ ๒ วัน เท่านั้น ข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุที่ยอมให้การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีน้ำหนักน้อย และที่นางฐิติมาให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ว่า นางฐิติมาไปที่พรรคประชาธิปัตย์และให้การตามที่ปรากฏในบันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข ร.๑๐ สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔/๑ และ ๔/๒ เนื่องจาก พันตำรวจโท สุวิชา จินดาคำ ไปแจ้งว่านายสุเทพ เชิญไปพบนายบุญชูบารมีภคที่พรรคประชาธิปัตย์นั้น พันตำรวจโท สุวิชา ให้การต่อ

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๕๕ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า พันตำรวจโท สุวิชา เคยเป็นนายตำรวจติดตามตัวนายสุเทพขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา นายสุเทพแจ้งทางโทรศัพท์ให้พันตำรวจโท สุวิชา ไปพบที่โรงแรมฮิลตันปาร์ค นายเลิศ นายสุเทพแนะนำให้รู้จักนางฐิติมาและขอให้ช่วยดูแลความปลอดภัยให้นางฐิติมา พันตำรวจโท สุวิชา ขับรถยนต์ส่วนตัวพานางฐิติมาไปส่งที่พรรคแผ่นดินไทย และวันรุ่งขึ้น พันตำรวจโท สุวิชา ไปรับนางฐิติมาที่พรรคแผ่นดินไทยพาไปส่งที่สนามบินดอนเมืองเพื่อเดินทางไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี เห็นว่า ขณะที่ พันตำรวจโท สุวิชา ให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๕๕ และเบิกความคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น พันตำรวจโท สุวิชา รับราชการตำแหน่งสารวัตรสืบสวนสถานีตำรวจนครบาลมักกะสัน และไม่ได้ประโยชน์ประการใดจากการยืนยันดังกล่าว ไม่น่าเชื่อว่าจะนำความเท็จมากกล่าว คำให้การของนางฐิติมาตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๗๑ ที่อ้างเป็นทำนองว่า ถูกพันตำรวจโท สุวิชา หลอกไปที่พรรคประชาธิปัตย์จึงรับฟังไม่ได้ ส่วนที่นางฐิติมาให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๗๑ ว่า การบันทึกภาพและเสียงคำให้การของนางฐิติมาที่พรรคประชาธิปัตย์ นางฐิติมาอ่านตามคำบอกของนายสุเทพนั้น เรื่องนี้นางสาวมณีรัตน์ บุญสิน และนายชญาน์ทัต เทียนทอง ผู้ดำเนินการบันทึกภาพและเสียงขณะที่นางฐิติมาให้ถ้อยคำที่พรรคประชาธิปัตย์ ต่างให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๕๓ ร.๕๔ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันว่า ขณะบันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมานั้น ไม่มีใครบังคับขู่เข็ญนางฐิติมา และนางฐิติมาไม่ได้อ่านเอกสารใด ๆ แม้นางสาวมณีรัตน์และนายชญาน์ทัตเป็นเจ้าหน้าที่พรรคประชาธิปัตย์ แต่เป็นเพียงเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย ปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ และไม่ได้ประโยชน์ประการใดจากการนำความเท็จมากกล่าว เชื่อว่านางสาวมณีรัตน์และนายชญาน์ทัตให้การและเบิกความตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุผลทำให้นางฐิติมาเปลี่ยนใจ ไม่ปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อไป ซึ่งนางฐิติมาอ้างว่า ขณะอยู่ที่บ้านพักของนายสุเทพนั้น นางฐิติมาารู้สึกว่าการปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง อยากกลับบ้านเพื่อพูดความจริง จึงพยายามติดต่อน้องสาวให้ไปแจ้งความที่กองบังคับการกองปราบปรามเพื่อให้ส่งให้เจ้าพนักงานตำรวจไปรับ เมื่อน้องสาวไปแจ้งความแล้ว นายสุเทพโทรศัพท์ไปบอกว่า มีข่าวออกมาว่านางฐิติมาไปแจ้งความ และถามว่าไปแจ้งความทำไม นางฐิติมาตอบว่า อยากกลับบ้าน นายสุเทพบอกว่ายากกลับไม่ได้จะเอาคณะกรรมการการเลือกตั้งไปสอบก่อน

วันรุ่งขึ้นก็มีคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไปสอบปากคำนางฐิติมาที่ตำรวจภูธรภาค ๘ ดังนี้ เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไปสอบปากคำนางฐิติมาที่ตำรวจภูธรภาค ๘ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แสดงว่า วันที่นางฐิติมาเริ่มรู้สึกว่าการปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง อยากกลับบ้านเพื่อพูดความจริง คือวันที่ ๒๑ หรือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๖.๑๐ นาฬิกา นางฐิติมาไปแจ้งความเป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่า ไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ โดยมีรายละเอียดด้วยว่า นางฐิติมาเกรงความไม่ปลอดภัยในชีวิต สืบเนื่องจากไปเป็นพยานในการทุจริตการสมัครรับเลือกตั้ง ต้องการให้นายสุเทพคุ้มครองจนกว่าจะมั่นใจในความปลอดภัย ตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมายเลข ร.๖๗ ทั้งตามบันทึกของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๑๖๓ และ ร.๑๖๕ ปรากฏว่า การให้ถ้อยคำของนางฐิติมาต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น เป็นการให้ถ้อยคำที่ห้องประชุมตำรวจภูธรภาค ๘ ต่อหน้าสื่อมวลชนและประชาชนจำนวนประมาณ ๑๐๐ คน หากนางฐิติมาเห็นว่า การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและต้องการพูดความจริง โดยเริ่มรู้สึกเช่นนั้นมาตั้งแต่วันที่ ๒๑ หรือ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไม่น่าจะไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน มีข้อความตามที่ปรากฏในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมายเลข ร.๖๗ และไม่น่าจะไปให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๖๗ เพราะขณะนั้นนางฐิติมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ และต่อหน้าสื่อมวลชนกับประชาชนนับร้อยคน ไม่มีเหตุที่นางฐิติมาจะต้องเกรงกลัวใคร ไม่มีความจำเป็นประการใดที่นางฐิติมาจะต้องกลับมากรุงเทพมหานครและไปแจ้งความที่กองบังคับการกองปราบปรามว่านายสุเทพหน่วงเหนี่ยวกักขังก่อน แล้วจึงไปขอกลับให้การที่เคยให้ไว้ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุที่กลับคำให้การจึงไม่มีน้ำหนัก

ส่วนที่นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๕ ว่า มีการจ่ายเงินให้ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตกรุงเทพมหานคร คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท ในเขตภาคใต้ คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินตนเองประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท นอกนั้นเป็นเงินของ

นายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อหมายเลข ๑ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนายพันมิตร ได้มาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยื่นยันว่า ให้เงินสนับสนุนผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเงินจำนวน ๕๕๐,๐๐๐ บาท แต่นายพันมิตรเคยให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายได้ของตนตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๘๓ ว่า ประกอบอาชีพรับบริหารอาคารชุดและเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทรักษาความปลอดภัยซีเคียวสแตนดาร์ด จำกัด มีพนักงานรักษาความปลอดภัยจำนวน ๔๐ คน มีรายได้เดือนละประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งรายได้ต่อเดือนเพียงเท่านั้น ไม่น่าจะให้นายพันมิตรสามารถให้เงินสนับสนุนแก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นเงินนับล้านบาทได้ เชื่อว่า เงินที่นางฐิติมาจ่ายแก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ใช่เงินของนายพันมิตร ทั้งไม่ใช่เงินของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะนายบุญบารมีภณให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๗๗ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินในบัญชี ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น เพราะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียง ๕ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๑ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียง ๔ คน ตามที่ปรากฏในข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ เอกสารหมาย ถ. ๗๑ แสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีฐานะทางการเงินไม่ดีนัก จึงส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งครั้งก่อนเพียงไม่กี่คน และแม้ผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า เงินที่ใช้ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเงินที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในปีงบประมาณ ๒๕๔๕ เป็นเงิน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท แต่นายบุญบารมีภณ ก็ยอมรับเองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ภายหลังจากวันเลือกตั้ง ๒ วัน เงินที่มอบให้แก่ผู้นำและสมาชิกที่สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ก่อนวันเลือกตั้งจึงมิใช่เงินของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ได้มาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองอีกด้วย ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้นผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน ๓๖ คน และเขตอื่นจำนวน ๘๕ คน คิดเฉพาะเงินที่จ่ายให้ผู้สมัครในเขตกรุงเทพมหานครคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และในเขตอื่นอย่างน้อยคนละ ๓๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่ก่อนไปยื่นใบสมัครตามคำเบิกความของนางฐิติมาและนายบุญบารมีภณ ก็เป็นเงินจำนวนมากถึงสามล้านบาทเศษ แล้วแสดงว่า ต้องมีผู้ให้การสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้ง

เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และเชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นดังที่นางฐิติมาให้ถ้อยคำที่พรรคประชาธิปัตย์ และให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงครั้งแรกที่ว่า นางฐิติมาได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ ๓ ครั้ง เป็นเงินรวมทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อไปใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินไปมอบให้นางฐิติมาครั้งแรก ภายหลัง พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ด้วยกันเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อสอบถามเรื่องการวางตัวผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เชื่อว่า พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินไปมอบให้นางฐิติมา โดยที่พลเอก ไตรรงค์ มีส่วนรู้เห็นด้วย พยานฐานที่อยู่ของ พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ไม่มีน้ำหนัก เพียงพอที่จะหักล้างคำให้การของนางฐิติมาที่พรรคประชาธิปัตย์และต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงครั้งแรกดังกล่าว นายบุญญาบารมีภณเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า ทราบเรื่อง ที่นางฐิติมาจ่ายเงินแก่ผู้สมัครในเขตกรุงเทพมหานคร คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และแก่ผู้สมัครภาคใต้ คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาทด้วย แม้นายบุญญาบารมีภณอ้างว่าไม่ทราบว่าเงินดังกล่าวเป็นของใคร แต่นายบุญญาบารมีภณเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นไปไม่ได้ที่ทราบว่ามีคนจ่ายเงินแก่ผู้สมัคร ในนามพรรคแล้วจะไม่สอบถามผู้จ่ายว่าเป็นเงินของใคร เชื่อว่านายบุญญาบารมีภณทราบดีว่า เงินดังกล่าว เป็นเงินที่นางฐิติมารับมาจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ เพื่อนำไปใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ เป็นนายทหารที่ยังรับราชการอยู่ตามปกติ ไม่ได้รับประโยชน์ โดยตรงจากการนำเงินไปมอบให้นางฐิติมาใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ บุคคลทั้งสองเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่เป็นรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครลงแข่งขันกับผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ดังได้วินิจฉัยมาแล้ว จึงเชื่อได้ว่า เงินที่พลโท ผดุงศักดิ์ นำไปมอบให้นางฐิติมามีใช้เงินของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เอง แต่เป็นเงินที่พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ นำไปมอบให้นางฐิติมาในฐานะตัวแทนของพลเอก ชรรมรักษ์ นั่นเอง

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญญาบารมีภณ และนางฐิติมา เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต

ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ แก่นายบุญญาบารมีภณและนางฐิติมากระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๔ นายบุญญาบารมีภณ ชินราช ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นที่ง เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

ข้อเท็จจริงฟังได้เป็นยุติตามพยานหลักฐานในสำนวนและโดยที่คู่กรณีมิได้โต้แย้งกันว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับการประกาศรายชื่อทุกคน ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเอกสารหมายเลข ร.๑๓๓ ส่วนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้รับการประกาศรายชื่อจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๐ คน ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อจำนวน ๕๑ คน ต่อมาผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนการรับสมัคร และศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการรับสมัครอีก ๒๓ คน กับมีผู้สมัครที่ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อไปยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา และศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครเพิ่มอีก ๒ คน คงเหลือผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพียง ๕ คน ตามรายชื่อผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เอกสารหมายเลข ร.๕๘ แผ่นที่ ๑๐ ถึง ๑๘ โดยผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งไม่ประกาศรายชื่อและที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการรับสมัครทั้งหมดได้รับการวินิจฉัยว่า เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วัน ขาดคุณสมบัติการเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๖ (๔)

พิจารณาแล้วเห็นว่า นายบุญญาบารมีภณให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๓๘ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า เป็นผู้ลงลายมือชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ บางส่วน และมอบหมายให้นายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อหมายเลข ๑ ลงลายมือชื่อแทนบางส่วน แต่นายบุญญาบารมีภณยืนยันว่า มีการตรวจความถูกต้องก่อนแล้วว่าผู้สมัครทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วน โดยผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเกือบทุกคน ยกเว้นนางสาวพรพิมล มูลสาร เพียงคนเดียว

เป็นบุคคลที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเป็นสมาชิกประเภทสมาชิกกิตติมศักดิ์ในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ที่วัดบ้านยางสีสุราช หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านยางสีสุราช อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้มาร่วมบริหารจัดการกิจกรรมของพรรคและเป็นสมาชิกที่พรรคจัดเตรียมไว้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สำหรับสมาชิกประเภทสมาชิกกิตติมศักดิ์นั้น เป็นสมาชิกที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำไปเป็นสมาชิกแทนสมาชิกอื่นที่ตายหรือลาออก ตามข้อบังคับของผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งไปยังนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เอกสารหมายเลข ร.๕ แผ่นที่ ๒๒ ถึง ๓๕ หมวด ๒ ว่าด้วยสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๕ กำหนดว่า สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มี ๓ ประเภท คือ (๑) สมาชิกสามัญ (๒) สมาชิกกิตติมศักดิ์ และ (๓) สมาชิกสมทบ สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัครตามข้อบังคับพรรค และกรรมการบริหารพรรค มีมติอนุมัติเป็นสมาชิกได้ ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๑๐ สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ สมาชิกที่เป็นผู้ก่อตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และบุคคลซึ่งพรรคเลือกมาเป็นสมาชิก โดยสมาชิกสามัญและสมาชิกกิตติมศักดิ์ ต้องเสียค่าบำรุงพรรคประจำปี ส่วนอัตราที่เก็บเท่าไรและจะจัดเก็บเมื่อใดนั้น ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการบริหารพรรค ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๑๑ และสมาชิกสมทบ ได้แก่ ผู้ที่ยื่นใบสมัครและคณะกรรมการบริหารพรรคได้อนุมัติให้เป็นสมาชิกสมทบได้โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุงตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๑๒ โดยสมาชิกทั้งสามประเภทจะต้องยื่นใบสมัครตามแบบพิมพ์ของพรรคต่อนายทะเบียนหรือประธานสาขาพรรค แล้วให้เลขาธิการพรรคเสนอต่อคณะกรรมการบริหารพรรค และเมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคอนุมัติตามเสียงข้างมากเป็นสมาชิกได้ สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิได้รับบัตรประจำตัวสมาชิกพรรคไว้เป็นหลักฐาน ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๑๕ ข้อแตกต่างระหว่างสมาชิกทั้งสามประเภทของผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงมีแต่เพียงว่า สมาชิกสามัญเป็นผู้ที่ยื่นใบสมัครเข้ามาเอง ส่วนสมาชิกกิตติมศักดิ์เป็นผู้ก่อตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และบุคคลซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ เลือกมาเป็นสมาชิก ส่วนสมาชิกสมทบเป็นสมาชิกประเภทแรกที่คณะกรรมการบริหารพรรคมีมติให้เป็นสมาชิกโดยไม่ต้องเสียค่าบำรุงเท่านั้น ที่นายบุญบารมีภณกล่าวอ้างว่า สมาชิกประเภทสมาชิกกิตติมศักดิ์เป็นสมาชิกที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำไปเป็นสมาชิกแทนสมาชิกอื่นที่ตายหรือลาออก ไม่ปรากฏว่ามีอยู่ในข้อบังคับข้อใดของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่ประการใด และที่นายบุญบารมีภณกล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่จำเป็นต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกกิตติมศักดิ์ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ นั้น เมื่อข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ มิได้มี

ข้อความตอนใดให้อำนาจหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกกิตติมศักดิ์โดยไม่ต้องแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ แม้ข้อบังคับผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ (๒) ให้อำนาจหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรคเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลและตำแหน่งในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ตามความเหมาะสม แต่ความในข้อดังกล่าวเห็นได้ชัดว่า หมายถึงตัวบุคคลและตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เท่านั้น ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ว่าจะเป็สมาชิกประเภทใด ซึ่งต้องดำเนินการตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ ที่ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาพร้อมด้วยรายชื่ออาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด ให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมกราคมของทุกปี นอกจากนี้หากยอมให้พรรคการเมืองเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกโดยไม่ต้องแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ โดยเพียงแต่อ้างว่า เป็นบุคคลที่พรรคการเมืองนั้นคัดเลือกให้มาเป็นสมาชิกแทนสมาชิกเดิมที่ตายหรือลาออกแล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ ที่มีขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลในตรวจสอบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นสมาชิกพรรคนั้นนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) หรือไม่ ย่อมเป็นอันไร้ประโยชน์ ข้อกล่าวอ้างของนายบุญญานันท์มิกนังกล่าวจึงรับฟังไม่ได้ ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ กล่าวในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ เคยดำเนินการเช่นเดียวกันนี้ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยสมาชิกที่ลงสมัครเป็นผู้ที่คณะกรรมการบริหารพรรครับเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ในการประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๘/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ นั้น แม้ฟังว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ เคยดำเนินการเช่นเดียวกันนี้ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ย่อมไม่อาจยกเอาการดำเนินการที่ขัดต่อกฎหมายในการเลือกตั้งครั้งก่อนที่ไม่มีใครตรวจพบมากกล่าวอ้างว่า เป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการได้ในการเลือกตั้งครั้งนี้

การที่ข้อบังคับของผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีข้อความตอนใดที่แปลความได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่จำเป็นต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกกิตติมศักดิ์ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ บัญญัติไว้

โดยชัดแจ้งว่า จะต้องแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาพร้อมด้วยรายชื่ออาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด ให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมกราคมของทุกปี เชื่อว่า นายบุญบารมีภณซึ่งนักการเมืองระดับหัวหน้าพรรคการเมือง ย่อมต้องทราบดี และเชื่อว่า รายงานการประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ เป็นรายงานการประชุมอันเป็นเท็จที่จัดทำขึ้นเพื่อนำมาเป็นข้ออ้างให้ผู้ที่ เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งน้อยกว่า ๕๐ วัน สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้เท่านั้น ประกอบกับ นางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ และนายอุทัย นามวงศ์ ได้ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๕๒ ร.๕๑ และ ร.๕๕ ตามลำดับ ทำนองเดียวกันว่า บุคคลทั้งสามไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนวันสมัครรับเลือกตั้งวันสุดท้ายเพียง ๑ วัน ตามคำชักชวนของคนรู้จัก เจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตรวจสอบเอกสารและจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ในการสมัครรับเลือกตั้งให้ และมอบเงินให้ในวันนั้นคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท วันรุ่งขึ้นบุคคลทั้งสามก็ได้ไปสมัครรับเลือกตั้ง โดยนางสาวอุทัยวรรณ ลงสมัครที่เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดสมุทรปราการ นางสาวชนมณีลงสมัครที่เลือกตั้งที่เขต ๔ จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนนายอุทัย ลงสมัครที่เขตเลือกตั้งที่ ๒๑ กรุงเทพมหานคร ซึ่งต่อมาผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ไม่ประกาศรายชื่อบุคคลทั้งสาม บุคคลทั้งสามได้ไปยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาขอให้มีคำสั่งให้ผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำเขตรับสมัคร แต่ศาลฎีกาก็ได้มีคำสั่งยกคำร้อง ที่นายบุญบารมีภณยืนยันว่าผู้สมัครทุกคนของผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มาตั้งแต่เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ตามมติที่ประชุมพรรคครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ จึงรับฟังไม่ได้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญบารมีภณ จัดทำรายงานการประชุมและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๕ มีว่า ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้องและตามทางไต่สวนถือได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น แม้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองเป็นอำนาจหน้าที่

ของคณะกรรมการบริหารพรรค โดยมีหัวหน้าพรรคเป็นผู้แทนพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกตามมาตรา ๒๐ คดีนี้ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติให้พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์กระทำการอันเป็นการสนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือให้เงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ปรากฏว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มอบหมายให้พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ดำเนินการตามข้อกล่าวหา และไม่ปรากฏว่าบุคคลทั้งสองมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง แต่การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยสภาพย่อมเป็นไปได้ยากที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะมีมติหรือหัวหน้าพรรคจะมีหนังสือมอบหมายให้ผู้ใดกระทำในลักษณะดังกล่าว ทั้งหากจะต้องมีมติคณะกรรมการบริหารพรรค หรือมีหนังสือมอบหมายจากหัวหน้าพรรคเสียก่อน จึงถือได้ว่าการดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมีผลผูกพันพรรคแล้ว บทบัญญัติมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีทางที่จะมีผลใช้บังคับ ดังนั้น หากมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการบริหารพรรคหรือหัวหน้าพรรคมอบหมาย ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจด้วย การดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายนั้นก็ย่อมมีผลผูกพันพรรคการเมือง

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ทางการเมืองภายหลังการยุบสภาและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เมื่อพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๓ พรรคใหญ่คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัคร แม้โอกาสที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้รับชัยชนะโดยเด็ดขาด และจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียว มีความเป็นไปได้สูง เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๔๘ คน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึง ๓๗๗ คน ยิ่งพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๓ พรรคใหญ่ไม่ลงสมัครจำนวนสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ได้รับการเลือกตั้งย่อมต้องมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาที่ผู้ถูกร้อง

ที่ ๑ จะต้องเผชิญก็คือ ปัญหาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ที่บัญญัติว่า “ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้ง มีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละ ยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่ง และได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลให้ เขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น มิฉะนั้นต้องมีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้มีผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงตั้งแต่ ร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งก่อนหน้านี้ คือการเลือกตั้ง วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ปรากฏในหนังสือข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ๓๖๑ ว่า มีเขตเลือกตั้ง ที่พรรคฝ่ายค้าน ๓ พรรค ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๐ เขต และ ในจำนวน ๕๐ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นถึง ๓๗ เขต เป็นเขตเลือกตั้งในสิบสี่จังหวัดภาคใต้จำนวน ๓๐ เขต จังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน ๕ เขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี จังหวัดละ ๑ เขต และ ในจำนวน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึง ร้อยละ ๑๐ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๔ เขต และได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละ ๑๐ ถึงร้อยละ ๑๕ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๑๔ เขต จากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวลงสมัครใน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว โอกาสที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น คณะกรรมการ การเลือกตั้งจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่จนกว่าผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๒๐ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเมื่อใด และปัญหาที่จะต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องตามมาก็คือปัญหาจากบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๕ ที่บัญญัติว่า “การประชุมสภา

ผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ และมาตรา ๑๘๔ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้” บทบัญญัติดังกล่าวเคยเป็นปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อปี ๒๕๔๓ ว่า ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภายังมีจำนวนไม่ครบ ๒๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ว่า หากสมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ เพราะเมื่อสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คนตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ย่อมต้องถือว่ายังไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๕ และแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว อาจมีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๔ คือ การประชุมสภาผู้แทนราษฎรย่อมไม่อาจจะกระทำได้ ปรากฏใ้ยังมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบ ๕๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๘ และเมื่อการประชุมสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจจะกระทำได้ ก็จะมีผลต่อเนื่องไปถึงการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๒ บัญญัติว่า “ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๕” และมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก” ซึ่งหมายความว่า เมื่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ครบ ๕๐๐ คน การประชุมรัฐสภาครั้งแรกย่อมมีไม่ได้ และเมื่อการประชุมรัฐสภาครั้งแรกยังมีไม่ได้ การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีย่อมยังไม่อาจจะกระทำได้ ด้วยเหตุดังกล่าว ในเขตเลือกตั้งที่เคยเป็นพื้นที่ของพรรคฝ่ายค้าน หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของบุคคลที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นสมควร และการจัดตั้งรัฐบาลเข้าบริหารราชการแผ่นดินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องล่าช้าออกไป

และแม้เป็นไปได้ว่าในที่สุดแล้วหากไม่มีทางที่ผู้สมัครนั้นจะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น จะต้องมีการที่มีอำนาจเข้ามาชี้ขาดตัดสินว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนครบ ๕๐๐ คน ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง แต่กระบวนการดังกล่าวย่อมต้องใช้เวลาอีกระยะเวลาหนึ่ง คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีว่า จะปล่อยให้มีความเห็นเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นไม่ได้ และหากไม่ต้องการให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น สิ่งที่จะต้องดำเนินการก็คือ การจัดหาผู้สมัครจากพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีแนวโน้มว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นจะได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

พลเอก ชรรมรักษ์ เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรคและรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และยังได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนนายพงษ์ศักดิ์ เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรคและรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และยังได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมอีกด้วย ทั้งกระทรวงกลาโหมและกระทรวงคมนาคม ต่างเป็นกระทรวงที่มีความสำคัญ แสดงให้เห็นว่าทั้งพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นบุคคลสำคัญของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมต้องมีบทบาทในการบริหารงานและการกำหนดนโยบายในการดำเนินกิจการทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ การที่พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ สนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ดี ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ดี เชื่อได้ว่าการดำเนินการเพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อและไม่มีความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด เพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถกลับคืนสู่อำนาจได้โดยเร็วขึ้นเอง และเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไม่ได้รับประโยชน์ประการใดเป็นการส่วนตัวโดยตรง อีกทั้งพลเอก ชรรมรักษ์ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ไม่มีเขตเลือกตั้งใดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และปรากฏว่าพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ คือผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในความรับผิดชอบของพลเอก ชรรมรักษ์ เลย แต่ส่งผู้สมัครในเขตภาคใต้จำนวนถึง ๒๑ คน จากจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสิ้น ๓๑ คน ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ แม้ว่าจะได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๒๓ คน แต่ก็ส่งผู้สมัครในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ คือในเขตภาคใต้ถึง ๓๑ คน และที่จังหวัดสุพรรณบุรีอีก ๔ คน การที่พลเอก ธรรมรักษ์ เข้าไปเกี่ยวข้องกับทำให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อให้ส่งผู้สมัครจำนวนมากในเขตเลือกตั้งนอกพื้นที่ที่ความรับผิดชอบของตน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อและไม่มีความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด ซึ่งอาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ ภายหลังการเลือกตั้งเช่นนี้ เมื่อพิจารณาประกอบกับการสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัครลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง เมื่อไม่ปรากฏว่า คณะกรรมการบริหารพรรคหัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งหรือแสดงออกโดยชัดแจ้งว่า ไม่ยอมรับผลของการกระทำดังกล่าว จึงต้องถือว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีส่วนเกี่ยวข้องกับดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคเป็นเวลาน้อยกว่า ๕๐ วัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสามารถลงสมัครได้ และนายบุญทวีศักดิ์ ฐิเห็นยินยอมให้นายชวการ โดสวัตดี ผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครแข่งกับสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ยังได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ประกอบกับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายเอนก จันทร์สนธิ เจริญญิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีมติให้ส่งผู้สมัครทั่วประเทศ แม้ยืนยันว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัคร

จำนวนมากถึง ๓๖ คน ย่อมต้องใช้เงิน และต้องเป็นเงินจำนวนมากว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน นายบุญทวีศักดิ์ก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงิน จึงเชื่อได้ว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เช่นกัน และนายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงถือได้ว่าการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญญาบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รู้เห็นยินยอมให้นางฐิติมา ภาวะดี ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจาก พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งนายบุญญาบารมีภณ ยังออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกระทำของนายบุญญาบารมีภณ ดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ประกอบกับนายศุภกิจ คลยเกียรติ เลขานุการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า ทราบเรื่องของผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเป็นจำนวนมาก แม้ยืนยันว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๑๒๖ คน ย่อมต้องใช้เงิน และต้องเป็นเงินจำนวนมากว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเพียง ๕ คน นายบุญญาบารมีภณก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงิน จึงเชื่อได้ว่า การกระทำของนายบุญญาบารมีภณจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แล้วเช่น และนายบุญญาบารมีภณเป็นผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงถือได้ว่าการกระทำของนายบุญญาบารมีภณเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๑๐ มีว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) หรือไม่ และการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๓ เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) บัญญัติว่า

“มาตรา ๖๖ เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญ ตั้งยุบพรรคการเมือง

(๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ...

(๓) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ...”

ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ว่า การกระทำของพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนแรกที่ว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ” ส่วนหลังที่ว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ” และมาตรา ๖๖ (๓) ที่ว่า “กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” นั้น เห็นว่า การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่มิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยความยินยอมพร้อมใจจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่แสดงออกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะไปพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี โดยกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งยังจะต้องเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อให้การเลือกตั้งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนว่า เห็นชอบกับแนวนโยบาย บุคลากร และอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองใด ซึ่งจะส่งผลต่อความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจรัฐของพรรคการเมืองนั้น ดังนั้น การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจึงมิได้เพียงแต่หมายความถึง การได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๕ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างเท่านั้น การกระทำใดก็ตามที่ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จนถึงขนาดทำให้ไม่อาจทราบเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชน ย่อมอยู่ในความหมายของการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ทั้งสิ้น

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ สนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ และให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ย่อมไม่ใช่การลงสมัครเพื่อการแข่งขันที่แท้จริง ทั้งการกระทำดังกล่าวเห็นได้ชัดว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดปัญหาให้ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๙๔ วรรคสอง บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวแทนของกลุ่มคนจำนวนมากพอสมควรในเขตเลือกตั้งนั้น การกระทำดังกล่าวจึงทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมถึงขนาดทำให้ไม่อาจทราบเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชน ถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนหลัง ทั้งยังเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย และความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) หรือไม่ เพราะไม่ทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพนักงาน

เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติสามารถลงสมัครได้นั้น แม้มิใช่กระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศ แต่การกระทำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อช่วยให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงผลบังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง กรณีมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวในเขตเลือกตั้งที่พรรคฝ่ายค้านมีคะแนนนิยมสูงและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จึงถือได้ว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) ทั้งยังเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ และขัดต่อกฎหมาย และขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) อีกด้วย

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๑๑ มีว่า กรณีมีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น จะต้องมิบุคคลตั้งแต่ ๑๕ คน ขึ้นไปรวมกัน จัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามบทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งหมายความว่า พรรคการเมืองจะต้องเป็นที่รวมของบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเช่นเดียวกัน และมีเจตนารมณ์ที่จะร่วมกันดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนโดยรวม แต่เมื่อพิจารณาถึงที่มาของการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ตามที่ปรากฏในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ ว่าเป็นเพราะมีการชุมนุมทางการเมืองของประชาชนและขยายตัวไปในทางที่กว้างขวางและรุนแรงขึ้น ซึ่งการชุมนุมดังกล่าวปรากฏในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ฉบับลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๐ ว่า มีสาเหตุมาจากการที่ประชาชนไม่พอใจที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชววัฒนา พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขยายกิจการที่ได้รับสัมปทานจากรัฐให้แก่บริษัทที่เป็นของรัฐบาลต่างชาติเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาท โดยไม่เสียภาษีแก่รัฐ และปรากฏว่าก่อนการขยายกิจการดังกล่าวเพียง ๓ วัน ก็มีการตรา

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่มีเนื้อหาสาระเป็นการลดสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยในกิจการโทรคมนาคมแบบที่ ๒ และแบบที่ ๓ ออกมาใช้บังคับ อันเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยว่า เป็นกฎหมายที่ตราออกมาเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการขายกิจการดังกล่าว การยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ จึงมีสาเหตุมาจากเรื่องส่วนตัวของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างองค์กรฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ หรือระหว่างพรรคการเมืองในฝ่ายบริหารด้วยตนเอง หรือมีปัญหาอันเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะที่สมควรคืนอำนาจการตัดสินใจทางการเมืองแก่ประชาชนด้วยการยุบสภา ทั้งการผลักดันกฎหมายที่เอื้อต่อธุรกิจของครอบครัวดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อำนาจเหนืออุดมการณ์ของพรรคอย่างเด็ดขาดในการกำหนดความเป็นไปของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งการกำหนดวันเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ภายหลังยุบสภาผู้แทนราษฎรเพียง ๓๗ วันนั้น ก็เป็นการช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมือง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญก็ได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่า ทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรม ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และการกำหนดวันเลือกตั้งภายหลังการยุบสภาผู้แทนราษฎรเพียง ๓๗ วันดังกล่าว ก็ได้ทำให้พรรคการเมืองฝ่ายค้านทั้งสามพรรคนำมาเป็นข้ออ้างในการไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนำไปสู่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยการสนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เองเพื่อไม่ให้เกิดปัญหากรณีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว และผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งในที่สุดก็ไม่ได้เกิดผลสำเร็จตามประสงค์ เนื่องจากปรากฏว่า มีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียวจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวนถึง ๒๙๑ เขต จากจำนวนเขตเลือกตั้งทั้งหมด ๔๐๐ เขต และผลลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ปรากฏว่า มีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นไม่ได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นจำนวน ๓๘ เขตเลือกตั้ง ใน ๑๕ จังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยกำหนดให้มีการลงคะแนนในวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๕ แต่เมื่อลงคะแนนแล้ว ยังมีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครจากพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นไม่ได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่

ร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นอีกจำนวน ๑๔ เขตเลือกตั้ง ใน ๕ จังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกเป็นครั้งที่ ๓ โดยกำหนดให้มีการลงคะแนน ในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ แต่การเลือกตั้งในวันดังกล่าวไม่ได้มีขึ้น เนื่องจากศาลปกครองกลาง มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้ระงับการเลือกตั้งในวันดังกล่าวไว้ก่อน และต่อมาศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ให้เพิกถอนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และครั้งถัดมา หลังจากนั้นก็ได้มีพระราชกฤษฎีกา แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนด วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ แต่เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็ได้เข้ายึดอำนาจ การปกครองเสียก่อน

ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดจึงเกิดจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรที่กระทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาส่วนตัว ของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ความพยายามที่จะช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการเลือกตั้งครั้งใหม่ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้อง ที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขัน กับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ทั้งยังสนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ไม่มีสิทธิลงสมัครสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหากรณีมีผู้สมัครพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว และผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามที่กฎหมาย กำหนดไม่เพียงเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไป ตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและขัดต่อกฎหมายดังได้วินิจฉัยมาแล้วเท่านั้น ในฐานะที่ผู้ถูกร้อง ที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองอันเป็นสถาบันหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีภาระหน้าที่ในการผดุงไว้ซึ่งหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือการที่ประชาชน จะต้องเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองที่แสดงออกในการเลือกตั้ง แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กลับทำให้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเพียง แบบพิธีที่จะนำไปสู่การผูกขาดอำนาจทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น ทั้งที่การเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปนั้น เป็นช่วงจังหวะเวลาและเป็นกระบวนการทางการเมือง ที่มีความสำคัญยิ่งในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสอย่างกว้างขวาง

ที่สุดแก่ประชาชนที่จะได้ร่วมกันใช้สิทธิแสดงเจตจำนงและตกลงใจที่จะกำหนดทิศทางทางการเมือง และคัดสรรผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร นอกจากนี้การกระทำของผู้ร้องที่ ๑ ยังเป็นการแสดงถึงการไม่เคารพยำเกรงต่อกฎหมายบ้านเมือง ทั้งที่ผู้ร้องที่ ๑ ในฐานะพรรคการเมือง ที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนสูงสุดในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปก่อนหน้า ๒ ครั้ง ควรต้องสร้างความยั่งยืนให้แก่การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมั่นคง กับหลักการที่ว่า กฎหมายต้องอยู่เหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด การที่ผู้ร้องที่ ๑ การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ร้องที่ ๑ ไม่อาจที่จะดำรงความเป็นพรรคการเมืองที่สร้างสรรค์และจรรโลง ความชอบธรรมทางการเมืองแก่ระบบการเมืองทั้งหมดโดยรวมได้อีกต่อไปด้วย กรณีจึงมีเหตุอันสมควร ยุบพรรคผู้ร้องที่ ๑ ส่วนที่ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การตั้งยุบพรรคจะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรค ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็น เกี่ยวข้องนั้น เห็นว่า พรรคการเมืองมีสิทธิได้รับเงินงบประมาณของรัฐและเงินอื่นสนับสนุนตาม มาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อการกระทำผิดร้ายแรง รัฐก็ไม่ควรเสียเงินภาษีอากรไปสนับสนุนและให้คงเป็นพรรคการเมืองต่อไป กรณีตามข้อกล่าวอ้างเป็นเรื่องที่หัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ร้องที่ ๑ จะต้องร่วมกัน รับผิดชอบต่อสมาชิกพรรคดังกล่าวเอง ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ส่วนผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ นั้น การที่ผู้ร้องที่ ๒ และ ผู้ร้องที่ ๓ รับเงินจากผู้ร้อง ที่ ๑ และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ เพื่อให้เข้าไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการที่ผู้ร้องที่ ๒ ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ร้องที่ ๒ เป็นการให้ความร่วมมือแก่ผู้ร้อง ที่ ๑ จนก่อให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ ไม่อาจที่จะดำรง ความเป็นพรรคการเมืองที่สร้างสรรค์และจรรโลงความชอบธรรมทางการเมืองแก่ระบบการเมืองทั้งหมด โดยรวมได้อีกต่อไป นอกจากนี้พรรคการเมืองสามารถรวมกันจัดตั้งได้โดยบุคคลเพียง ๑๕ คน ขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘ และรัฐ ยังต้องออกเงินสนับสนุนพรรคการเมืองด้วย ตามมาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๑ เมื่อกระทำความผิด ร้ายแรงกรณีจึงมีเหตุอันสมควรยุบพรรคผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ เช่นกัน

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อ ๑๒ มีว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรคในคดีนี้หรือไม่

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรค ” ประกาศฉบับดังกล่าวประกาศเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ แต่การกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรคการเมืองในคดีนี้เกิดขึ้นระหว่างวันที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลบังคับจนถึงวันที่มีการลงคะแนนเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกาลับดังกล่าว กล่าวคือ ระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ จนถึงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จึงมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า ความในข้อ ๓ แห่งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรคในคดีนี้หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า กฎหมายที่คืบนั้นต้องตราขึ้นโดยอาศัยหลักนิติธรรม กล่าวคือ กฎหมายต้องตราขึ้นโดยสถาบันซึ่งประชาชนพลเมืองยอมรับนับถือให้มีสิทธิและอำนาจที่ตราขึ้นบังคับได้ กฎหมายจะต้องยอมรับในหลักที่ว่า ประชาชนทุกคนในประเทศนั้นมีเกียรติและเสมอกันในกฎหมาย จะไม่มี ผู้หนึ่งผู้ใดที่จะได้ประโยชน์จากกฎหมายยิ่งไปกว่าผู้อื่น กฎหมายจะกำหนดให้เอาตัวประชาชนผู้ใดไปลงโทษไม่ได้ เว้นไว้แต่ว่าประชาชนผู้นั้นจะได้กระทำการซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้ก่อนแล้วว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

เมื่อพิจารณาหลักนิติธรรมข้างต้นประกอบกับการตรากฎหมายนั้น โดยทั่วไปมีเจตนารมณ์เพื่อปรับใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต การใช้กฎหมายย้อนหลัง หากมีผลย้อนหลังไปเพื่อเป็นคุณหรือบรรเทาความเดือดร้อน และไม่กระทบถึงสิทธิของประชาชนนั้นสามารถจะกระทำได้แต่ในทางตรงข้าม หากใช้กฎหมายย้อนหลังไปในทางที่เป็นโทษหรือเพิ่มโทษ ถือว่าเป็นการใช้กฎหมายในทางที่เป็นปฏิปักษ์กับหลักความยุติธรรมสากล หลักนี้ใช้เคร่งครัดมากในคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษทางอาญา แต่เป็นที่ยอมรับในหลายประเทศว่า กฎหมายใดที่ออกมาบังคับใช้ย้อนหลังแล้วมี

ผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิของประชาชน หรือเป็นไปในทางลิดรอน เพิกถอน หรือจำกัดสิทธิของประชาชนที่มีอยู่ก่อนแล้วโดยชอบด้วยกฎหมายก็เป็นการต้องห้ามเช่นกัน ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนด ๕ ปี เป็นบทบัญญัติที่ตัดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่อยู่ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย จะพึงมี ผู้ที่ถูกตัดสิทธิเลือกตั้งนอกจากไม่อาจใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว ยังเสียสิทธิอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิทธิรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายด้วย เป็นต้น สิทธิของผู้ถูกตัดสิทธิจึงต่ำกว่าประชาชนทั่วไป จึงเป็นการตัดสิทธิทางการเมืองที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกตัดสิทธิมากกว่าการถูกลงโทษปรับในคดีอาญา การลงโทษบุคคลหรือการกำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบหรือถูกจำกัดสิทธิจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย แต่กฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือในการรักษาความยุติธรรม การตีความกฎหมายจะต้องถือความยุติธรรมเป็นหลัก ไม่ควรตีความกฎหมายให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของประชาชนที่มีอยู่แล้ว ขณะเกิดเหตุกฎหมายซึ่งใช้บังคับได้แก่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ กำหนดว่าเมื่อพรรคการเมืองต้องยุบไปเพราะกระทำผิดตามมาตรา ๖๖ กรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นจะขอตั้งพรรคการเมืองใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีกไม่ได้ภายใน ๕ ปี นับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ รัฐสภาซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้ออกกฎหมายให้ผู้ละเมิดต่อกฎหมายต้องรับผิดชอบเพียงเท่านั้น ประชาชนรวมทั้งกรรมการบริหารพรรคการเมืองต่าง ๆ ทราบว่า ผลบังคับที่สังคมต้องการมีเพียงเท่านั้น เมื่อกรรมการบริหารพรรคกระทำผิดฝ่าฝืนกฎหมายจนเป็นเหตุให้อัยการสูงสุดซึ่งเป็นผู้ร้องคดีนี้ร้องขอให้ยุบพรรคการเมือง ซึ่งเมื่อยุบพรรคแล้ว กรรมการบริหารพรรคจะได้รับผลร้ายตามมาตรา ๖๕ หลังจากศาลรัฐธรรมนูญสั่งรับคำร้องไว้พิจารณา คณะปฏิรูปการปกครองฯ ได้ยึดอำนาจอธิปไตยและออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับต่าง ๆ รวมทั้งฉบับที่ ๒๗ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนี้ด้วย ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องเพิ่มเติมขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรค คดีนี้หลังจากถูกยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรค ผู้ถูกร้องและกรรมการบริหารพรรคมิได้กระทำการอันฝ่าฝืนหรือต้องห้ามตามกฎหมายอีก การบัญญัติกฎหมายหรือการตีความกฎหมายให้บุคคลดังกล่าวต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้นอีกหลังจากกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายได้ยุติไปนานแล้ว ไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง และไม่เป็นประโยชน์แก่สังคม

รวมทั้งประเทศชาติ จึงเห็นว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ไม่มีผลย้อนหลัง เป็นผลร้ายแก่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม

จึงวินิจฉัยว่า ให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๖ (๑) (๓) และมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

นายปัญญา ถนอมรอด
ประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว

ของศาสตราจารย์ ดร.อักษรเทพ จุฬารัตน รองประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดยื่นคำร้องรวมสามคำร้อง ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย เนื่องจากพรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทยกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พรรคไทยรักไทยกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นกรณีที่ต้องด้วยตาม มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ คดีอยู่ใน ระหว่างที่พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศให้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงด้วย และภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติให้บรรดา การใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อ รัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และบรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ใน ระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจ และความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมา พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ให้รวมการพิจารณาคำร้องทั้งสามเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกัน โดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่า ผู้ร้อง และให้เรียก พรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คำร้องที่หนึ่ง เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๔๕ ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมือง มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน

เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้ความว่า พระราชกฤษฎีกา ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ต่อมา วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงษ์ไพศาล กรรมการบริหารพรรคในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ สมคบกับเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำการเปลี่ยนแปลง ข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และว่าจ้างให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งสมาชิก พรรคลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพื่อหลีกเลี่ยงหลักเกณฑ์ที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของ จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น กรณีมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาเห็นว่า การกระทำของพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันอาจเป็นภัย ต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงได้ส่งพยานหลักฐานพร้อมสำเนาการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ร้องพิจารณา ดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า

(๑) เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ห้วนหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งกับนายบุญอาบารมีภณ หรือบุญอุทธิพิล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่าย ในการลงสมัครทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐ ล้านบาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมาน้อย

เป็นสำคัญ ต่อมา วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ได้มอบเงินค่าใช้จ่ายจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะลี สมาชิกพรรคและผู้ประสานงานพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมา ระหว่างวันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงินจำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้นางฐิติมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติมอีก ๑๗ คน และในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงินให้นางฐิติมาอีกจำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งหมด ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

(๒) พลเอก ชรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณพัฒน์ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัยหรือต้อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ เป็นตัวแทนติดต่อมอบเงินให้นายชวการ โดสสวัสดิ์ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายครั้ง โดยเริ่มติดต่อที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ติดต่อข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังไม่ครบเก้าสิบวัน แก่ใจให้ครบเก้าสิบวัน นอกจากนี้ พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย มอบเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการนำสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมา วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีซึ่งเป็นคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ นำเงินไปให้นายชวการ

นับใส่ซองๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท และมอบให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไป ๓๓ ของที่เหลือแบ่งกันในผู้ร่วมงาน ต่อมา วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาทให้นายชวการเพื่อให้ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ นำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๙ คน ทั้งนี้ มีข้อตกลงว่าเมื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งแล้วให้นายชวการนำหลักฐานสำเนาใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครรับเลือกตั้งไปรับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากพลเอก ธรรมรักษ์ นายชวการทำตามข้อตกลง แต่ปรากฏว่า นายชวการและนายสุขสันต์ไม่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม จึงไปแจ้งข้อมูลแก่นายสุเทพ และเมื่อวันที่ ๖ และวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินตามที่ได้กล่าวแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวัน โดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้เลขที่และวันรับสมัครเป็นสมาชิกพรรคเดิม แล้วนำชื่อตัวและชื่อสกุลของสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ คนใหม่ ใส่แทนชื่อตัวและชื่อสกุลเดิม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๖๑ คน ในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ดังกล่าว เป็นการกระทำในฐานะกรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีหน้าที่จัดการบริหารทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องโดยขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า

(๑) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของผู้ร้องในคดียุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยึดอำนาจการปกครองประเทศและออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๓ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมสิ้นสุดลงไปโดยอัตโนมัติ บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญย่อมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ตาม ก็ไม่มีผลให้อรรถคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่ยุติลงไปแล้ว กลับมาอยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ นอกจากนี้การจัดตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นการตั้งองค์กรซึ่งมิใช่ศาลขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตุลาการ และมิได้บัญญัติให้กระทำในพระปรมาภิไธย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญได้ ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดกำหนดให้องค์กรอื่นที่ไม่ใช่ศาลมีหรือใช้อำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง ดังนั้น มาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ จึงขัดต่อหลักนิติรัฐ ขัดต่อหลักการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมา และขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) การร้องเรียนของนายสุเทพไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เนื่องจากนายสุเทพซึ่งเป็นเลขาธิการ

พรรคประชาธิปัตย์ไม่ใช่ผู้เสียหายตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง และนายสุเทพไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย

(๓) การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ไม่ชอบด้วยข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมือง ไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ ที่มีนายนาม ยิ้มยิ้ม เป็นประธาน ไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริง ทั้งที่ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเสนอเลขานุการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ โดยต้องแจ้งเป็นหนังสือ แต่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์จัดทำและนำไปมอบให้ฝ่ายเดียวแล้วสรุปความเห็นเสนอประธานกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาแก่พันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งที่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเคยให้ความเห็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งตามบันทึกข้อความ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ว่า ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามนัยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ไม่ได้ให้โอกาสดังกล่าวแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนกรณีที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำแล้วนั้น บุคคลทั้งสองไม่ใช่หัวหน้าพรรค ไม่ได้เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่บุคคลทั้งสองไปให้ถ้อยคำเนื่องจากได้รับเชิญไป

ในฐานะพยาน ไม่ใช่ในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามนัยมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งการให้สัมภาษณ์ ต่อสื่อมวลชนของพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่ถือว่าเป็นการให้ถ้อยคำต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเช่นกัน ในส่วนที่ ผู้ร้องอ้างข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสิทธิยื่นคำชี้แจงภายใน ๑๕ วัน ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และมีสิทธิ อ้างบุคคลหรือหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานรวมทั้งมีสิทธิตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องได้นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคนละเรื่อง และคนละขั้นตอนกับการที่ต้องดำเนินการในชั้นสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการ การเลือกตั้งทุกคนที่วินิจฉัย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แม้ว่ามาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะใช้คำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” แต่ที่จะปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ได้นั้น ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความผิดตามมาตรา ๖๖ เสียก่อน เพราะคำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” มิใช่เป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาวินิจฉัยได้เอง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มี อำนาจแจ้งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๔) เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง ส่งผลให้ บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับซึ่งรวมถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอันสิ้นสุดลงด้วย มีผลให้การกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น

สิ้นสุดลงด้วย และมีผลให้การกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น ไม่เป็นความผิดต่อไป เมื่อการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาและนำมาเป็นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำที่อาศัยเหตุอันเกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องยุติและสิ้นสุดลงด้วย แม้ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ประกาศฉบับดังกล่าวคงมีผลเพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และแม้ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ว่าการยกเลิกรัฐธรรมนูญมิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยังให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันประกาศเป็นต้นไป และจะนำพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นฐานในการดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่มีความผิดอีกต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งอาศัยมูลเหตุที่เกิดจากการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น เมื่อกฎหมายยกเลิกไปแล้วย่อมมีผลให้การกระทำที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุยื่นคำร้องในครั้งนี้ยุติและสิ้นสุดลงด้วย

(๕) เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพ

ดังกล่าว คงมีแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญฯ เท่านั้นที่ห้ามมิให้บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา ๖๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น การจะยุบพรรคการเมืองได้จึงต้องเป็นไปตามมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว การที่มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบเพิ่มเติมไว้ถึง ๔ เหตุ โดยการเพิ่มเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งผู้ร้องอาศัยเหตุตาม (๓) มาร้องให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการกำหนดเหตุยุบพรรคการเมืองเพิ่มเติมนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งเป็นบทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่มาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญรับรองไว้ อีกทั้งยังขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ได้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญตามที่มาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ

(๖) กรณีที่พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นการกระทำเดียวกันกับการกระทำตามที่ระบุในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ คือใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าวตามนัยมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกกระทำการดังกล่าวเท่านั้น ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง

ของรัฐธรรมนูญ และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการดังกล่าวแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติ มาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงขัดหรือแย้ง ต่อมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๓) การยุบพรรคการเมืองเป็นการทำให้สภาพความเป็นบุคคลของพรรคการเมืองตามกฎหมาย สิ้นสุดลง ทำให้สมาชิกภาพของมวลสมาชิกสิ้นสุดลง จึงเทียบได้กับการลงโทษทางอาญา จึงต้องตีความ กฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ควรตีความโดยการขยายความเพื่อลงโทษพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ การกระทำของ กรรมการบริหารพรรคมิใช่การกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ กรณีที่จะถือว่าเป็นการกระทำ ของพรรคการเมืองและถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า หัวหน้าพรรคการเมืองสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำนั้น หรือเป็นการกระทำของหัวหน้า พรรคการเมืองเอง ดังจะเห็นได้จากกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้แยกการกระทำของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรค ที่เป็นความผิดและต้องรับโทษแยกต่างหากจากการกระทำของพรรคการเมือง การกระทำที่ผู้ร้องอ้าง เป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น เป็นการกระทำในฐานะส่วนตัว ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นตัวการ สนับสนุน หรือส่งเสริม รู้เห็นเป็นใจให้พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไปกระทำการตามคำร้องแต่อย่างใด

(๔) การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากคำว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในมาตรา ๖๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว หมายถึง การกระทำเพื่อให้การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิ้นสุดลง แล้วใช้การปกครองอย่างอื่น ส่วนคำว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญนี้” หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ การกระทำที่มาตรา ๖๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติเป็นเหตุยุบพรรค คือ กระทำการ อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ

ประชาชนนั้น เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ดังนั้น การเปลี่ยนแปลง ข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง หรือการให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรตามคำร้องซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือกฎหมายว่าด้วย พรรคการเมือง จึงไม่ถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้ เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่ได้เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคง ของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แม้แต่มาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่ได้บัญญัติบทลงโทษกรณีหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหาร พรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง จัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดฝ่าฝืนนโยบาย พรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญไว้ ก็ไม่ถึงขั้นยุบพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดระดับความร้ายแรงของการกระทำ ของพรรคการเมืองและผู้บริหารพรรคการเมืองไว้เป็นลำดับขั้น เพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุอันเป็นการกระทำ ผิดเล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบได้โดยง่ายเนื่องจาก การกระทำของผู้บริหารพรรคบางคน ย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อสมาชิกของพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มี ส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำของกรรมการบริหารพรรคนั้นเลย

(๕) มีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ดุลพินิจไม่ควรสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากมาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มิได้บังคับเป็นเด็ดขาดให้ ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคในทุกรณี

(๑๐) ผู้ร้องไม่อาจอ้างประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคได้ เพราะข้อ ๓ ของประกาศคณะปฏิรูปดังกล่าวกำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” คำว่า “การกระทำการต้องห้าม” ตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ระบุในประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง
ดังกล่าว คือ “การห้ามกระทำการ” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น ส่วนมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓)
แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” ซึ่งไม่ใช่ข้ออ้างที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุ
ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ร้องจึงนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มาใช้บังคับกับเรื่องพิจารณานี้ไม่ได้

(๑๑) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ไม่มีผลย้อนหลังใช้บังคับแก่คดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เนื่องจาก
ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗
ที่เพิ่มเติมบทกำหนดโทษเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่มาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดไว้แต่เดิม โดยการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการ
บริหารพรรคการเมืองมีกำหนดห้าปี เป็นการตรากฎหมายให้มีผลบังคับย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคล
ที่เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งขัดต่อหลักนิติรัฐ เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
ขัดต่อหลักสากลทางอาญา ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้
ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕
และฉบับที่ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองถูกยุบเพราะไม่ดำเนินการ
ตามมาตรา ๖๖ ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบจะได้รับโทษก็เพียงเท่าที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๖๕ เท่านั้น

(๑๒) การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาลาออกจาก
การเป็นกรรมการบริหารพรรค และการที่พ้นดำรงโท ทักษิณ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง
ที่ ๑ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ โดยการพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว
เกิดขึ้นก่อนวันที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่สามารถเพิกถอน
สิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการ
บริหารพรรคทั้งสองคนไม่ได้กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง ก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง ทั้งนี้เพราะเขตเลือกตั้งในภาคใต้ พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านมีคะแนนนิยมดีกว่า เมื่อพรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคอื่นซึ่งลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีโอกาที่จะได้รับเลือกตั้งสูง นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่า กรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่อย่างไรก็ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อจะให้นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เพิ่งพบพลเอก ชรรมรัชย์ และนายพงษ์ศักดิ์ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และตนเพิ่งรู้จักกับนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นายชวการอ้างว่าไปชี้แจงเรื่องการติดต่อพันธมิตรหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อพลเอก ชรรมรัชย์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงรับฟังไม่ได้ว่า พลเอก ชรรมรัชย์ หรือนายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องอ้าง ส่วนที่นายสุขสันต์ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๑.๐๐ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นบันทึกข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาให้นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ เพื่อแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคในแผ่นบันทึกข้อมูลที่โรงแรมกานต์มณี แล้วนายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นบันทึกข้อมูลไปคืนเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒.๐๐ นาฬิกา นั้น ขัดแย้งกับรายงานการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ระบุวัน เวลา ครั้งสุดท้ายที่มีการบันทึกในฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา จึงเชื่อถือไม่ได้

(๒) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ผู้ร้องฟ้องเท็จจริงจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อพูดเรื่องตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งขัดกับคำให้การของนายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี ที่ยืนยันว่า ในวันนั้นทั้งสี่คนไม่ได้พบ พลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้ขึ้นไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การขัดกับนายธีรชัยและนายทวีที่ยืนยันว่า วันดังกล่าว ไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้รับเงินตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ ไม่จำเป็นต้องเรียกนายชวการให้ไปรับเงินเพียงจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ที่กระทรวงกลาโหมและไม่มี เหตุผลที่ต้องจ่ายเงินด้วยตนเอง ส่วนภาพที่นายสุเทพนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงนั้น เป็นภาพที่มีการตัดต่อลำดับภาพขึ้นใหม่ และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัคร ของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เท่านั้น แต่นายชวการกลับอ้างว่า เงินที่ได้รับจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น เป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้ มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ นายทวีก็เป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอาข่าวสถานการณ์ทางภาคใต้ไปให้ พลเอก ธรรมรักษ์ เท่านั้น มิได้เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ แต่อย่างใด ส่วนเหตุการณ์ ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การว่า นายชวการกับพวก ร่วมกัน นับเงินจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ ที่นายทวีกับพวกนำมาให้ ใใส่ซองๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท แล้ว นายธีรชัย มอบให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ซอง ซึ่งขัดกับคำให้การของนายทวีและนายพงษ์ศรีที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงิน จำนวนดังกล่าวมอบให้แก่นายชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากผู้ใด อีกทั้งจำนวนเงิน ที่อ้างมีความไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ประกอบกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เช่น นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบูรณ์ จิตตั้งสมบูรณ์ และร้อยตำรวจเอก เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี รวมทั้งที่นายชวการให้การว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีนำเงินไปมอบให้นายชวการจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เป็นค่าสมัครของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒

ที่จะลงสมัครที่จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน ก็ขัดกับคำให้การของนายทวีที่ว่า ไม่มีเหตุที่ต้องนำเงินมาให้แก่นายชวการซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีอำนาจในการส่งคนลงสมัครโดยตรง ส่วนเรื่องการโอนเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อเป็นค่าสมัครผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นอีก ๗ คน นั้น วันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังนั้น คำให้การของนายชวการและนายสุขสันต์เป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น

(๓) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ในข้อที่นางฐิติมา ภาวะดี ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในการประชุมของพรรคการเมืองที่อาคารวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งกับนายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งทุกพรรค ๆ ละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญนั้น หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยแจ้งหรือกล่าวว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่พรรคการเมืองใด และเป็นไปไม่ได้ที่จะแจ้งต่อหัวหน้าพรรคการเมืองจำนวนมากถึง ๑๕ พรรค ซึ่งร่วมประชุมกัน สอดคล้องกับคำให้การของนายบุญอุทธิพลฯ และนายฉัฐพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคง ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่ได้พูดเรื่องการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองอื่นแต่อย่างใด ส่วนที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ผู้ได้บังคับบัญชาและเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ มอบเงินให้นางฐิติมา รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น นางฐิติมาเป็นบุคคลที่นายสุเทพหึ่งข่มขู่ หลอกลวง จ้างวาน ให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อปรักปรำและใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งต่อมานางฐิติมาให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า คำให้การชั้นคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และตามบันทึกที่ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปไตยเป็นไปตามเอกสารที่นายสุเทพจัดเตรียมไว้ให้ โดยนายสุเทพเสนอเงินให้จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมเสนอตำแหน่ง

ทางการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งจะให้นางฐิติมาลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย ทำให้การของนางฐิติมาจึงรับฟังไม่ได้

(๔) ประเด็นสรุป ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑
ทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและ
สามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒
หรือผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียง
ไม่ถึงร้อยละยี่สิบตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒
และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรกรณี
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหา
ของผู้ร้องจึงขัดต่อเหตุผลและรับฟังไม่ได้ ประกอบกับมีพยานบุคคลที่เป็นผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒
และผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันในชั้นคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้สมัครของพรรคทั้งสอง
จำนวนมากออกค่าใช้จ่ายเอง เพราะมีความมั่นใจว่าจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในการเลือกตั้งคราวนี้ เนื่องจากพรรคฝ่ายค้านไม่ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม
๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สอง เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๔๕ ผู้ร้องยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕
และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒
เป็นพรรคการเมือง มีนายบุญทวีศักดิ์ เป็นหัวหน้าพรรค และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะ
นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๖๗
แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อเท็จจริงจากหลักฐาน
ที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เลขาธิการ
พรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการทุจริตในการรับสมัครการเลือกตั้ง
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดหา
ผู้สมัครรับเลือกตั้งลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้าน
ลงสมัคร เพื่อจะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละ

ยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยการกระทำของกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาเห็นว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการกระทำในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และได้แจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้วเห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และออกหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมืองอันเป็นเท็จ ส่งบุคคลที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวันลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ แสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องโดยขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง

ที่ ๒ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงข้อกล่าวหาได้ว่า

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่า ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งทุกคนที่วินิจฉัยชี้ขาด จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่อย่างใด และนายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักกับนายอมรวิทย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมาก่อน อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่คำร้องกล่าวอ้าง เนื่องจากวันและเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหา นั้น นายบุญทวีศักดิ์อยู่ต่างจังหวัด และไม่มีหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์เกี่ยวข้องในการกระทำดังกล่าว ส่วนกรณีการรับเงินจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลดังกล่าว ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ไม่เคยมีการมอบอำนาจให้กับบุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกร้องกล่าวหาแต่อย่างใด

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สาม เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๔๕ ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นพรรคการเมือง มีนายบุญอุทิศพล เป็นหัวหน้าพรรค และมีคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๗ คน

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๖๗

แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ร้องเรียนว่ามีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นแยกย้ายกันไปจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้งได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสารการทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ ก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า การกระทำของนายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำความผิดฐานสมัครรับเลือกตั้งโดยรู้ว่าตนเองไม่มีสิทธิรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และเป็นความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานและแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ตามมาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญและเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงแจ้งเรื่องและส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ร้องดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้วเห็นว่า การกระทำของนายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๒ ได้ดำเนินการรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ ผู้ช่วยหัวหน้าทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญฤทธิ์พลหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมาร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน ทั้งนี้ เพื่อช่วยผู้สมัครผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ (ที่ถูกรับเป็นมาตรา ๗๔) ย่อมแสดงว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องโดยขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกำหนดเวลาห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย

๑. คำร้องนี้ไม่มีมูล เนื่องจากศาลปกครองกลางมีคำสั่งเพิกถอนผลการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แล้วเพราะเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มูลคดี

ที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดี จึงสิ้นไปจะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งนี้มาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้

๒. การกระทำที่ถือเป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น ต้องกระทำโดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคมอบหมายให้กระทำการแทน บุคคลที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าไปรับเงินจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ใช่กรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ และไม่ได้รับมอบหมายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้กระทำการแทนบุคคลดังกล่าว จึงไม่มีอำนาจกระทำการใดแทนพรรค ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของนางฐิติมาและนายพันมิตรเป็นการกระทำส่วนบุคคล ไม่ใช่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของพรรค

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ โดยอาศัยงบประมาณจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการ ปีงบประมาณ ๒๕๕๕ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท โดยประธานที่ประชุมนำเสนอให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำเงินที่ได้รับอนุมัติไปสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๑๐ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคคนอื่น จำนวน ๑๑๖ คน ซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด ให้รับผิดชอบด้วยตนเองร่วมกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ การที่คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวน ๑,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น ขอชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับเงินดังกล่าวเลย ส่วนข้อกล่าวหาที่ว่า มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ บางคน เช่น นายอุทัย นามวงศ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า รับเงินค่าสมัครและค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็รับฟังไม่ได้ เนื่องจากนายอุทัยเป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ในการสร้างสถานการณ์เพื่อล้มการเลือกตั้ง และนายอุทัยเป็นบุคคลมีความรู้ถึงระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศแต่อ้างว่าถูกหลอกให้กระทำความผิด ข้อกล่าวหาคงเป็นเพียงเพื่อโยงความผิดไปถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ถูกดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เท่านั้น นอกจากนี้ ที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ร่วมประชุมการให้สัตยาบันร่วมกับพรรคการเมืองอีก ๑๕ พรรค และเล่าให้ฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะช่วยค่าใช้จ่ายทางการเงินในการส่งผู้สมัครของพรรคการเมืองทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กล่าวในการประชุมถึงเรื่องงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนในการเลือกตั้งแต่อย่างใด เรื่องที่นางฐิติมาให้การจึงไม่เป็นความจริง และข้อกล่าวหาที่ว่า นายบุญนิธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า ตามข้อบังคับของผู้ถูกร้องที่ ๓ สมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ มี ๓ ประเภท ได้แก่ สมาชิกสามัญ สมาชิกกิตติมศักดิ์ และสมาชิกสมทบ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นผู้สมัครระบบแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และระบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก ๑๒๑ คน รวม ๑๒๖ คน นั้น มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ทุกคน ส่วนใหญ่รับเป็นสมาชิกในการประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีใบสมัครสมาชิกของผู้สมัครดังกล่าวเป็นหลักฐาน แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้สมัครในนามผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเพียง ๑๐ คน เป็นผู้สมัครในระบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๕ คน ส่วนอีก ๑๑๖ คน ซึ่งเป็นผู้สมัครในระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัคร เนื่องจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเห็นว่า ไม่ได้เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากไม่มีรายชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี (แบบ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗) ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ประจำปี ๒๕๔๔ ซึ่งในรายงานดังกล่าวผู้ถูกร้องที่ ๓ รายงานเพียงว่า เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ มีสมาชิกจำนวน ๒๕,๓๐๖ คนในรอบปีที่ผ่านมาคือปี ๒๕๔๔ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวน ๗๐๐ คน และมีสมาชิกลดลงจำนวน ๓๑ คน และมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๒๕,๙๗๕ คน เหตุที่ไม่มียุติรายชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปีของผู้ถูกร้องที่ ๓ ประจำปี ๒๕๔๔

เนื่องจากสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๑๒๖ คน นั้น เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่รับแทนกัน เป็นการปรับคนใหม่เข้ามาแทนคนเก่าที่ต้องปรับออกไป ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งรายชื่อสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี อันเป็นการดำเนินการตามข้อบังคับของผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มีรายชื่อบุคคลดังกล่าวเพราะผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ส่ง ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียงแต่จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้นการออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญอุทธิพลหรือบุญยารมิกณ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งจึงกระทำไปด้วยความถูกต้องและเป็นจริง

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้คู่กรณีนำพยานบุคคลเข้าเบิกความตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๐ รวม ๑๔ นัด ซึ่งเป็นพยานฝ่ายผู้ร้อง รวม ๓๖ ปาก เข้าได้สวนรวม ๓ นัด เป็นพยานฝ่ายผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓๐ ปาก และพยานฝ่ายผู้ถูกร้องที่ ๒ รวม ๕ ปาก และพยานฝ่ายผู้ถูกร้องที่ ๓ รวม ๒ ปาก เข้าได้สวนรวม ๓ นัด

เมื่อพิจารณาคำร้องและคำร้องเพิ่มเติมของผู้ร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องทั้งสามแล้ว มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องวินิจฉัยก่อน รวมหกประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง ประเด็นที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างเป็นปัญหาข้อกฎหมายว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมิใช่ศาลหรือผู้ใช้อำนาจตุลาการ และมีได้กระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ จึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในทางหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไป เมื่อเกิดการปฏิวัติหรือรัฐประหารยึดอำนาจขึ้น แม้จะเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย แต่หากผู้กระทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารยึดอำนาจได้สำเร็จโดยปราศจากการขัดขวางจากประชาชนในที่สุด หรือประชาชนให้การยอมรับ ก็จะมีผลเป็นการเปลี่ยนคณะรัฐบาล โดยใช้กำลังทหารและหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเครื่องมือบังคับให้รัฐบาลต้องออกไป และทำให้ผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารได้อำนาจรัฐที่เรียกว่า รัฐประหารยึดอำนาจการกระทำนั้น จนกว่าจะมีการให้รัฐธรรมนูญเพื่อจัดองค์กรของรัฐและการปกครองประเทศขึ้นใหม่ ดังนั้น ประกาศหรือคำสั่งของผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารที่ออกมาใช้บังคับตลอดช่วงเวลาที่ยังมีได้มีการให้รัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ หากประกาศหรือคำสั่งเหล่านั้นมีลักษณะเป็นคำสั่งที่มี

ผลเป็นการบังคับทั่วไป ก็จะเป็นประกาศหรือคำสั่งที่เป็นกฎหมาย สำหรับในการที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาล จึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องนั้น เห็นว่า ในประเทศที่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรและรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่กฎหมายอื่นจะขัดหรือแย้งไม่ได้นั้น อำนาจหน้าที่ขององค์กรทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองหรือองค์กรอื่นใดที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญย่อมเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งในกรณีขององค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญ (Control of constitutional legality) อันเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งในหลายประการที่จะแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้น ๆ มีการปกครองในระบอบนิติรัฐ หรือไม่ รัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จะกำหนดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น บางประเทศอาจเรียกว่า ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court) บางประเทศอาจเรียกว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Constitutional Council or Tribunal) แต่องค์กรเหล่านี้จะมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยว่ากฎหมายหรือบทบัญญัติของกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ รวมทั้งอำนาจหน้าที่อย่างอื่น ซึ่งจะกำหนดไว้โดยแจ้งชัด เช่น การวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญหรือการวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภาหรือรัฐมนตรี สำหรับประเทศไทยหากไม่นับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพียงฉบับเดียวแล้ว บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของเราในทุกฉบับที่กำหนดเกี่ยวกับองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญและอำนาจหน้าที่อื่นที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง จะเรียกว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๔ และมีอำนาจหน้าที่ในลักษณะเดียวกันทั้งสิ้น ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๔ และรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้น ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และกำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ว่า บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่าการใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นในมาตรา ๓๕ วรรคสี่ ยังบัญญัติว่า บรรดาพรรคคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอย่างชัดแจ้ง ปัญหาไม่ได้อยู่ที่อำนาจตามรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวจะเรียกชื่อว่าเป็นศาลหรือไม่แต่อย่างใด การทำหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตั้งแต่องค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาและตุลาการศาลปกครองสูงสุด จากศาลยุติธรรมและศาลปกครองที่มีความเป็นอิสระและมีระเบียบวิธีพิจารณาคดีที่เป็นระบบสอดคล้องกับหลักนิติรัฐทุกประการ

ประเด็นที่สอง ในประเด็นที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ยื่นหนังสือร้องเรียนไม่ได้รู้เห็นการกระทำ จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามข้อ ๓ ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีนี้ กับทั้งการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ชอบด้วยระเบียบ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง และมีปัญหาว่าการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคของผู้ถูกร้องทั้งสามนั้นเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งตามกฎหมายเป็นบุคคลเดียวกับประธานกรรมการการเลือกตั้ง ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรณีนี้อำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าวจึงไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพราะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จริงอยู่ตามมาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แต่จะต้องเข้าใจว่า ระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะออกมาใช้บังคับได้หรือไม่ เพียงใด นั้น ย่อมสุดแล้วแต่เนื้อหาของบทบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับเหล่านั้นว่ากำหนดไว้อย่างไร ซึ่งกรณีของมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ว่าด้วยเรื่องคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง นั้น มีขั้นตอนในการดำเนินการเป็นการเฉพาะของนายทะเบียนพรรคการเมือง กล่าวคือเมื่อความปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใดต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ก็ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ซึ่งในกรณีนี้นายทะเบียนพรรคการเมืองก็ย่อมมีอำนาจที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อพิจารณาในการเสนอเรื่องต่ออัยการสูงสุดที่จะให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น อันเป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยแท้ จึงไม่มีกรณีที่จะต้องนำระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน ฯ ดังกล่าว มาใช้กับการทำหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมือง และโดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่านายสุเทพ เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่อย่างใด และเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องที่อ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ น่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะไม่ได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานในชั้นของอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ฯ หรือนายทะเบียนนั้น เห็นว่า การดำเนินการตามมาตรา ๖๗ จนถึงขั้นที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้นั้น กฎหมายจะกำหนดขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นลำดับ ตามมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งหลังจากนายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาเห็นว่า พรรคการเมืองใดมีการกระทำตามมาตรา ๖๖ ก็จะแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐาน หากผู้ร้องเห็นสมควรก็จะต้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองต่อไป อันเป็นไปตามระเบียบวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การอ้างระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน ฯ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่ใช่หน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองในการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แต่อย่างใด และนอกจากนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งของนายทะเบียนพรรคการเมือง และผู้ร้องในเรื่องนี้ก็ได้มีการแต่งตั้ง

คณะบุคคลหรือที่เรียกว่าคณะอนุกรรมการ ให้ช่วยทำหน้าที่พิจารณาก่อนการตั้งการตามหน้าที่ของตนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จนถึงการพิจารณาของศาลหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในที่สุด อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความเป็นธรรมอย่างเหมาะสมถูกต้อง จึงไม่มีเหตุผลใดที่จะกล่าวอ้างว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นไปตามกฎหมาย การที่จะอ้างว่ากระบวนการดำเนินการดังกล่าวไม่ถูกต้อง จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นที่สาม ในประเด็นข้อกฎหมายที่สำคัญที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ตามประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๑ ผู้ร้องจะอ้างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ และการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นก็ไม่ใช่ความผิดอีกต่อไป เหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ย่อมไม่ใช่ความผิดต่อไป นั้น

ในประเด็นนี้ พิจารณาเห็นว่า ปัญหาที่ว่าเมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะมีผลอย่างไรกับกฎหมายอื่นทั้งหลายที่ใช้บังคับอยู่นั้น ในเรื่องนี้ โดยหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปที่เป็นที่ยอมรับและปฏิบัติกันทั้งหลายในประเทศ เห็นว่า กฎหมายบางฉบับที่มีความสำคัญอย่างมาก และเกี่ยวข้องโดยตรงกับรัฐธรรมนูญย่อมจะต้องสิ้นสุดไปพร้อมกับการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วย ส่วนกฎหมายธรรมดาทั่วไปอย่างอื่นจะยังคงมีผลบังคับใช้ได้ต่อไป เพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐในการดำเนินการบริหารประเทศให้เป็นไปตามปกติเพื่อความสงบสุขของแผ่นดิน แต่ในขณะเดียวกันก็มีแนวความคิดในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปอีกด้านหนึ่งที่ถือว่าการปฏิวัติหรือรัฐประหารมีผลเป็นการยกเลิกเฉพาะรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกฎหมายลำดับที่ต่ำกว่าทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งได้ตรารั้งขึ้นจากอำนาจของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่มีผลสมบูรณ์แล้ว และในแนวความคิดดังกล่าว ในประการหลังนี้จะสอดคล้องกับสิ่งที่อาจเรียกได้ว่าเป็นประเพณีปฏิบัติที่เกิดจากรัฐธรรมนูญของไทย ที่ผ่านมาโดยตลอดก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ คือ เมื่อมีการปฏิวัติ

หรือรัฐประหารยึดอำนาจ และยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่แล้ว หากคณะผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารที่ยึดอำนาจ ประสงค์จะให้มีการยกเลิกในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอื่นใด ก็จะประกาศยกเลิกกฎหมายนั้น ๆ ให้ปรากฏโดยชัดแจ้ง อย่างเช่นประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ และอีกหลายครั้งต่อมา จะประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ที่ใช้บังคับอยู่ ซึ่งเป็นการยอมรับหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปที่ว่า การประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยการปฏิวัติ หรือรัฐประหารจะไม่มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายทั่วไปอย่างอื่น หากผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารประสงค์จะให้มิโดยยกเลิกกฎหมายใดก็จะต้องประกาศให้ยกเลิกกฎหมายนั้น โดยชัดเจน แม้ว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะได้นำหลักการในเรื่องกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างมากและเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญโดยตรงมากำหนดขึ้นไว้ ซึ่งอาจทำให้เห็นว่า หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปของประเทศคงจะหันไปยอมรับแนวความคิดแรกที่ว่าเมื่อประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่เฉพาะรัฐธรรมนูญเท่านั้น ที่สิ้นผลหากแต่ยังรวมถึงกฎหมายบางฉบับที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับรัฐธรรมนูญอีกด้วย แต่เมื่อได้พิจารณาลักษณะของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้นำมาบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หาได้ปฏิบัติให้มีลักษณะเช่นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของต่างประเทศไม่ เพราะกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่จะเรียกว่าเป็นกฎหมายที่มีหลักการสำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับรัฐธรรมนูญ โดยทั่วไปจะมีสิ่งที่สำคัญอย่างน้อยอีกหลายประการ เช่น จะกำหนดให้เห็นว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีฐานะที่สูงกว่ากฎหมายธรรมดาทั่วไป (แต่ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ) รวมทั้งมีวิธีการร่างและแก้ไขกฎหมายนั้นยากกว่าการร่างและแก้ไขกฎหมายธรรมดาทั่วไป ซึ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งหลายตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ หาได้มีลักษณะเช่นที่กล่าวไม่ ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้กันมาตลอดก่อนหน้านี้แล้ว ตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า ตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทย การประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยคณะปฏิวัติครั้งนี้ จึงมิได้มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายอื่นทั้งหลาย ไม่ว่ากฎหมายเหล่านั้นจะเรียกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือไม่ ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งมีสถานะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติทั่วไป จึงยังมีผลใช้บังคับอยู่ตลอดไป ส่วนการที่ปรากฏว่าในช่วงเวลาที่อยู่ในระหว่างการปฏิวัติหรือ

รัฐประหารของคณะปฏิรูป ฯ จะได้มีประกาศของคณะปฏิรูป ฯ ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอื่น ๆ มีผลใช้บังคับหรือแม้มีคำชี้แจงจากสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูป ฯ ก็เป็นเพียงการยืนยันการมีผลใช้บังคับของกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง เพื่อไม่ให้มีปัญหาเข้าใจผิดสำหรับคนที่อาจมองว่าเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มิได้มีผลในทางกฎหมายที่ทำให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง หรือกฎหมายเลือกตั้ง ฯ ที่ประกาศคณะปฏิรูป ฯ มิได้กล่าวถึง มีผลเปลี่ยนแปลงไปจากหลักกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด ข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่าไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอยุบพรรคผู้ร้องที่ ๑ หรือการกระทำอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ล้วนผลใช้บังคับ จึงไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่สี่ ผู้ร้องที่ ๑ แก่ข้อกล่าวหาว่า มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบไว้ถึง ๔ เหตุ ซึ่งมีเพียงเหตุตามมาตรา ๖๖ (๑) เท่านั้น ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ส่วนสาเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เป็นการกำหนดเกินเลยไปจากรัฐธรรมนูญ ทั้งเกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง

ในประเด็นนี้ พิจารณาเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งบัญญัติว่านอกจากหลักกฎหมายในเรื่องพรรคการเมืองที่กำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ที่จะตราขึ้นนั้นอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การจัดตั้งพรรคการเมือง.....ฯลฯ (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง และ (๓) การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง.....ฯลฯ ดังนั้น การบัญญัติเหตุที่พรรคการเมืองอาจถูกยุบตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นรายละเอียดที่เกิดจากสาระสำคัญที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ ให้อำนาจกับฝ่ายนิติบัญญัติที่จะออก

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นรายละเอียดในเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมือง การดำเนินการหลังจากการจัดตั้งพรรคการเมือง รวมตลอดถึงการเลิกพรรคการเมือง ซึ่งโดยบทบัญญัติในเรื่องนี้ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การเลิกพรรคการเมืองนั้น ย่อมรวมถึงการเลิกหรือยุบพรรคการเมือง ด้วยการกำหนดขึ้นโดยอาศัยอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้โดยชัดเจน จึงไม่ถือว่าเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเกินหรือนอกเหนือไปจากรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่ไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวเพื่อการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า หากการดำเนินการของพรรคการเมืองเป็นไปในลักษณะที่จะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พรรคการเมืองเช่นนั้นคงไม่ใช่สิ่งที่รัฐธรรมนูญไม่ว่าของประเทศใดเห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงจะอนุญาตให้กระทำได้อย่างแน่นอน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองดังกล่าวจึงสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงมิใช่บทบัญญัติที่เกินความจำเป็น และไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด บทบัญญัติดังกล่าว จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ พึงไม่ขึ้น

ส่วนข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ เกี่ยวกับมาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ว่า มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง คือ เสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง นั้น เป็นข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งในเรื่องนี้ความในมาตรา ๒๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้สิทธิเฉพาะแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เท่านั้นที่จะโต้แย้งและต้องโต้แย้งในขณะที่กฎหมายนั้นยังเป็นเพียงร่างกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่นายกรัฐมนตรี

ยังไม่ได้ให้นำร่างกฎหมายนั้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเท่านั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หาได้ให้สิทธิผู้ร้องที่ ๑ ที่จะโต้แย้งในเรื่องดังกล่าวได้ไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องที่ ๑ จึงรับฟังไม่ได้

ประเด็นที่ห้า ที่ว่า หลักเกณฑ์การดำเนินการมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ร้องมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ การที่มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หลักเกณฑ์การดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงน่าจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ในประเด็นนี้ พิจารณาเห็นว่า ตามมาตรา ๖๗ วรรคสองและวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังกล่าวย่อมเข้าใจได้เช่นที่คนธรรมดาทั่วไปจะพึงเข้าใจว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเห็นว่ามีกรกระทำอันเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ วรรคสาม ได้ทันที มิใช่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสองก่อน ต่อเมื่อ

พรรคการเมืองไม่เลิกกระทำการ ศาลรัฐธรรมนูญจึงจะสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้ การใช้และตีความบทบัญญัติของกฎหมายจะต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในกฎหมาย มิใช่มุ่งแปลถ้อยคำโดยไม่คำนึงถึงความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ในประเด็นที่หก ที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ กล่าวอ้างว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางมีประกาศให้ยกเลิกเพิกถอนแล้ว ดังนั้นจะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ย่อมไม่ได้ นั้น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว เป็นเรื่องพิพาทในทางคดีปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ส่วนการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่เป็นประเด็นข้อพิพาทในครั้งนี้ เป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งเป็นกรณีฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นเหตุอันอาจถูกยุบพรรค จึงเป็นคนละกรณี แม้จะมีส่วนในการกระทำเกี่ยวข้องกันอยู่ก็ตาม คำวินิจฉัยของศาลปกครองจึงไม่ผูกพันในคดีนี้ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้จึงไม่อาจรับฟังได้เช่นกัน

ประเด็นตามคำร้องทั้งสามที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาอันอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรคตามคำร้องหรือไม่

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ซึ่งเป็นอดีตพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประกาศไม่ส่งผู้สมัครของพรรคสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงมีพรรคการเมืองพรรคใหญ่ที่เคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงพรรคเดียวคือผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีพรรคการเมืองขนาดเล็กหลายพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค พลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรองหัวหน้าพรรค และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เป็นรองเลขาธิการพรรค พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีนายบุญอิตพิล หรือบุญบารมีภณ

ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งแต่ละพรรคดังกล่าวได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยที่ มาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน โดยเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๕๘ จำนวน ๑๐๐ คน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ จำนวน ๔๐๐ คน และมาตรา ๑๐๓ (๔) ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไว้ประการหนึ่งว่า เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน นอกจากนั้น มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง และวรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่งและได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น และมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติว่า ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก นอกจากนั้น จากข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามเอกสารหมายเลข ๓๑๑ หน้า ๓๕ ตาราง จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แสดงจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ ปรากฏว่า การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน ๑ คน และ ๔ คน ตามลำดับ ส่วนพรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ และ พรรคมหาชน ส่งผู้สมัคร ๒๖๕ คน ๓๕๕ คน และ ๓๐๑ คน ตามลำดับ แต่การเลือกตั้งเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ ปรากฏตามสรุปผลการประกาศรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ร.๕๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน ๓๑ คน และ ๑๒๑ คน ตามลำดับ ส่วนพรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคมหาชน ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

คดีมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ รวมหกประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือไม่

ประเด็นที่สอง พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ได้ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ในประเด็นที่หนึ่ง และร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ประเด็นที่สาม พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนของพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ประเด็นที่สี่ นายบุญอิตธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ร่วมกับพวกจัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ และพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญอิตธิพลกับพวกดังกล่าวหรือไม่

ประเด็นที่ห้า การกระทำตามคำร้องทั้งสามเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ประเด็นที่หก การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นเหตุอันอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ตามคำร้องได้หรือไม่

ในประเด็นที่หนึ่ง ที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นที่ใจให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า เมื่อต้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๕ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานการเลือกตั้งงานคอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตาม ท.พ.๖ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๕ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย โดยการนำชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายคนซึ่งเป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน ลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันเกินเก้าสิบวัน โดยใช้หมายเลขสมาชิกพรรค และวันเดือนปีที่รับสมัครเป็นสมาชิกพรรคของสมาชิกเดิมดังกล่าว ต่อมา นายอมรวิทย์ยอมรับว่าได้กระทำการดังกล่าวจริง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์ตามมาตรา ๒๖๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ตามหนังสือ ค่วนที่ ๓๓๐๑/๑๕๐๖ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕

มีปัญหาที่ต้องพิจารณาก่อนว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา กระทำการดังกล่าว หรือไม่

ตามทางได้สวนนายอมรวิทย์เบิกความประกอบถ้อยคำที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ว่า เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์โทรศัพท์ติดต่อขอพบพยานนอกสำนักงานหลายครั้ง หลังจากนั้นพยานได้พบกับนายบุญทวีศักดิ์ รวม ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรก ที่ร้านค้าแถวรามคำแหง ซึ่งนายบุญทวีศักดิ์บอกพยานว่าขอเปลี่ยนข้อมูลรายชื่อสมาชิกพรรคคนหนึ่งออกโดยจะเอาชื่อ

ผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งไว้แทนในระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งพยานบอกว่าต้องหารื้อเพื่อนก่อนและพยานได้หารื้อกับนางภัทรลภา หรือเลียม พงษ์อุทธา โดยนางภัทรลภาบอกว่าทำได้ตามขั้นตอนการแก้ไขข้อมูล ครั้งที่สอง บริเวณแยกลำสาดี ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ซึ่งนายบุญทวีศักดิ์ได้นำแผ่นซีดี กับ ท.พ.๖ ของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๓๔ แผ่น ให้พยานเพื่อนำไปลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองพร้อมกับให้เงินค่าตอบแทน ๓๐,๐๐๐ บาท โดยใส่ในกระเป๋าเสื้อของพยานการที่นายอมรวิทย์ได้พบนายบุญทวีศักดิ์ครั้งแรกขอเปลี่ยนข้อมูลสมาชิกพรรคซึ่งพยานบอกต้องหารื้อเพื่อนก่อน ต่อมาได้พบอีกโดยนายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีและ ท.พ.๖ เพื่อนำไปเปลี่ยนในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมืองและเป็นการนัดพบโดยลำพังในเวลาวิกาลนอกสำนักงาน จึงเชื่อได้ว่านายอมรวิทย์จัดจ่านายบุญทวีศักดิ์ได้ ทั้งสิ่งนี้นายอมรวิทย์กระทำเป็นผลร้ายต่อตนเองประกอบด้วยนางภัทรลภา เบิกความรับรองว่านายอมรวิทย์เคยมาปรึกษาเรื่องที่นายบุญทวีศักดิ์ขอเปลี่ยนชื่อสมาชิกพรรคการเมืองจริง จึงไม่มีข้อสงสัยว่านายอมรวิทย์จะให้ร้ายหรือปรักปรำนายบุญทวีศักดิ์ ถ้อยคำของนายอมรวิทย์จึงมีน้ำหนักรับฟังได้ อีกทั้งมีนายสาย์ณห์ เจริญสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาฝ้าย ตำบลทุ่งไส อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความว่า เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานไปที่โรงแรมกานต์มณีได้พบนายบุญทวีศักดิ์ และสมัครลงรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยพรรคนัดให้มารับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคในวันรุ่งขึ้น วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานจึงไปที่โรงแรมกานต์มณีอีก แต่หนังสือรับรองยังไม่เรียบร้อย นายสุขสันต์ขอร้องให้พยานช่วยนำรายชื่อที่คัดไว้แล้วลงพิมพ์ในคอมพิวเตอร์แล้วพิมพ์บัญชีรายชื่อดังกล่าวออกมานำไปให้นายสมยศ สัมเขียวหวาน ตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ที่ให้ถ้อยคำยืนยันภาพถ่ายของนายบุญทวีศักดิ์ว่า นายบุญทวีศักดิ์อยู่ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ และร่วมกับนายสุขสันต์จัดทำเอกสารการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และถ้อยคำของนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี ที่ยืนยันรูปถ่ายนายบุญทวีศักดิ์ว่าเป็นผู้ที่พักค้างคืนที่โรงแรมกานต์มณีจริง ทั้งนายสาย์ณห์ นายอานนท์ และนางรัตนา ถือว่าเป็นพยานคนกลาง จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ผู้ร้องยังมีนายสุขสันต์ ชัยเทศ มาเบิกความเป็นพยานรับรองว่า ในคืนวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ได้นำแผ่นดิสก์ข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาแก้ไขภายในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ ของโรงแรมกานต์มณี และพยานมอบให้นายสาย์ณห์เป็นผู้แก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับ

ถ้อยคำของนายอมรวิทย์ที่ยืนยันว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ นำแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาให้พยานนำไปลงแทนข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แม้รายละเอียดเรื่องเวลาจะแตกต่างจากถ้อยคำของนายสุขสันต์ที่ระบุว่านายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีไปให้นายอมรวิทย์ ในคืนวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ นาฬิกา แต่ปรากฏข้อเท็จจริงตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ปี ๒๕๔๘ ที่มีอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเอกสารหมายเลข ร.๑๓๕ ว่ามีเอกสารหลักฐาน ท.พ.๖ และแผ่นซีดีที่บันทึกข้อมูลพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำส่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน ๒ ชุด และจากการตรวจสอบข้อมูลที่อยู่ในแผ่นซีดีทั้ง ๒ ชุด ปรากฏว่าซีดีข้อมูลชุดที่ ๑ บันทึกข้อมูลไว้เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และซีดีข้อมูลชุดที่ ๒ บันทึกข้อมูลไว้เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และจากการเปรียบเทียบข้อมูลที่มีอยู่ในแผ่นซีดีทั้ง ๒ ชุด ปรากฏว่ามีข้อมูลที่ไม่ตรงกัน โดยเฉพาะหมายเลขสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ รายการ ที่หมายเลขสมาชิกพรรคคงเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลภายใน คือ หมายเลขประจำตัวประชาชน ชื่อ และนามสกุล รายชื่อของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งตรงกับวิธีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เกิดขึ้นตามคำให้การของนายสุขสันต์ การที่มีแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประจำปี ๒๕๔๘ อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งถึง ๒ ชุด จึงเชื่อว่า นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีข้อมูลที่เก็บไว้ที่สำนักงานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปให้แก๊งที่โรงแรมกานต์มณี โดยนายสุขสันต์เบิกความว่า คอมพิวเตอร์ที่ใช้เปลี่ยนข้อมูลรายชื่อสมาชิกพรรคนั้น นายบุญทวีศักดิ์ได้นำมาจากบ้านของนายบุญทวีศักดิ์ และสอดคล้องกับถ้อยคำของนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี และนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ที่ให้ถ้อยคำว่า คอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ที่ใช้ในห้องพักหมายเลข ๒๐๑ เป็นของผู้พักนำมาเอง ส่วนที่นายอมรวิทย์ให้ถ้อยคำว่าได้รับเงินจากนายบุญทวีศักดิ์จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท แต่นายสุขสันต์ให้ถ้อยคำว่าก่อนนายบุญทวีศักดิ์ไปรับแผ่นซีดีได้ให้เงินค่าใช้จ่ายไป ๕๐,๐๐๐ บาท จึงน่าจะเชื่อว่าเป็นเงินอีก ๒๐,๐๐๐ บาท นายบุญทวีศักดิ์เก็บไว้เสียเอง นอกจากนั้น นายสุขสันต์ยังเบิกความยืนยันว่า หลังจากนำรายชื่อผู้สมัครไปส่งไปแทนชื่อสมาชิกเดิมในแผ่นซีดีแล้วนายบุญทวีศักดิ์บอกให้พยานตรวจสอบว่ามีใครตกหล่นซึ่งพยานไล่ตามรายชื่อดูแล้วเห็นว่าเรียบร้อย จึงให้พิมพ์ ท.พ.๖ ฉบับใหม่ออกมาและนายบุญทวีศักดิ์

ได้ลงชื่อใน ท.พ.๖ ฉบับใหม่ แล้วนำไปคืนให้เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพร้อมแผ่นซีดีที่แก้ไขแล้ว

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่า นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักหรือเสนองเงินให้แก่นายอมรวิทย์ โดยในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ไปติดต่อขอเช่ารถเพื่อใช้หาเสียงเลือกตั้งอยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ กับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขานุการพรรค และนายอเนก จันทร์สนธิ เจริญฤทธิพรรค แล้วพักค้างคืนที่บ้านของนายประพัฒน์ โดยอ้างหลักฐานการเช่า โดยมีนายประพัฒน์กับนายอเนก มาเป็นพยานเบิกความนั้น เห็นว่า พยานผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสองเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยตรง มิใช่พยานคนกลาง และหลักฐานการเช่าก็สามารถทำย้อนหลังได้ จึงไม่น่าให้นักหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้อง ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปใช้เป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๓๗ ประกอบกับเบิกความในชั้นได้สวนว่า นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ นายชวการ โตสวัสดิ์ พันตำรวจตรี เสถียม สาราญรัตน์ นายอำนาจ รอดช่วย นายดิเรก หนูสาย นายวิรัตน์ ตรีโชติ นายประยูร พูลจันทร์ ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ล้วนเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ถึงเก้าสิบวันโดยการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคในแผ่นซีดีทั้งสิ้น ปรากฏตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๐ ซึ่งสอดคล้องกับรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นซีดีทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปรียบเทียบเฉพาะหมายเลขสมาชิกเหมือนกันแต่ชื่อสมาชิกต่างกัน ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗ ปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ คน โดยใช้หมายเลขสมาชิกพรรค และวันเดือนปีที่รับสมัครเป็นสมาชิกพรรคของสมาชิกเดิม และมีรายชื่อของผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ปรากฏอยู่แทนทั้ง ๖๑ คน และตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ปรากฏว่า นายชวการ เป็นผู้สมัครเขต ๒๕ กรุงเทพมหานคร นายชารัตน์ มณีศรี

เป็นผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ เป็นผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร นายดิเรก หนูสาย เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายอำนาจ รอดช่วย เป็นผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายวิรัตน์ ตรีโชติ เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรชัย เป็นผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดตรัง โดยนายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ เบิกความรับรองว่า พยานเพียงสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้พยานโดยระบุว่าพยานเป็นสมาชิกพรรค เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ โดยนายบุญทวีศักดิ์ยืนยันว่า หนังสือรับรองดังกล่าวนำไปสมัครรับเลือกตั้งได้ แม้ว่านายชาร์ตันจะได้เบิกความว่าพยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ นายวิรัตน์เบิกความว่าสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ นายดิเรกเบิกความว่า กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประมาณ วันที่ ๒๐ หรือวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นายอำนาจให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ รวมทั้ง นายปฏิพัฒน์ให้ถ้อยคำว่าเป็นสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ แต่พยานเหล่านี้ต่างยอมรับว่าถูกศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเดียวกันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นซีดีทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗ ถ้อยคำของนายชาร์ตัน นายวิรัตน์ นายดิเรก นายอำนาจ และนายปฏิพัฒน์ ดังกล่าว จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ เบิกความอ้างว่า พยานได้มอบหมายให้นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รับผิดชอบหาผู้สมัคร และพยานลงลายมือชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค (แบบ ส.ส. ๑๘/ข๒) ที่ยังไม่ได้กรอกข้อความแล้วมอบให้นายสุขสันต์ไปกรอกข้อความสมาชิกผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งเอง โดยพยานมิได้รู้เห็นกับการกระทำของนายสุขสันต์ดังกล่าว แต่ปรากฏว่า หนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ที่ออกให้แก่นายวิรัตน์ นายดิเรก และ นายอำนาจ ล้วนเป็นตัวพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่มีช่องว่างให้กรอกข้อความ ส่วนที่ออกหนังสือรับรองให้แก่นายปฏิพัฒน์ซึ่งมีช่องให้กรอกข้อความ นายปฏิพัฒน์เบิกความยืนยันว่า นายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้นำหนังสือรับรองดังกล่าวมาให้พยานที่จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕

เนื่องจากมีข้อความผิดพลาด คำเบิกความของนายบุญทวีศักดิ์จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างพยานหลักฐานดังกล่าวได้ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค อันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวเพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของจังหวัดต่าง ๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้สมัครดังกล่าวมิได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามความในมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นที่สอง พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์ในประเด็นที่หนึ่ง และร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

เห็นว่า นายชวการ โตสวัสดิ์ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นพยานสำคัญ ซึ่งเบิกความสอดคล้องกับบันทึกถ้อยคำของพยานทั้งสองที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๖ และ ร.๓๗ กับบันทึกข้อเท็จจริงที่ให้ไว้แก่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารแนบท้ายหมายเลข ร.๑๐ โดยได้ความจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒๖ หรือ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายยุทธพงศ์ หรือพงษ์ศรี ศิวาโมกษ์ นัดพบพยานที่ร้านอาหารริมถนนนนทบุรีใต้ใหม่ ระหว่างพูดคุยกัน มีโทรศัพท์มาหานายยุทธพงษ์จับใจความได้ว่าให้หาพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแก้ปัญหาผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง นายยุทธพงษ์จึงถามพยานว่าพยานทำได้หรือไม่ ต้องการหลายพรรค โดยมีค่าใช้จ่ายให้ผู้สมัครรายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท พยานจึงโทรศัพท์ถึงนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งรู้จักสนิทสนมกัน เพื่อให้ประสานหาพรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สักครู่ นายสุขสันต์โทรศัพท์กลับมาแจ้งว่าประสานได้สี่พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคชมมาธิปไตย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคเกษตรกรไทย นายยุทธพงษ์จึงโทรศัพท์กลับไปบอกนายทวี แต่ภายหลังประสานได้เพียงสามพรรคคือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคชมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง ต่อมาวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะที่พยานจะเดินทางขึ้นเครื่องบินจากอำเภอ

หาดใหญ่กลับกรุงเทพมหานคร นายยุทธพงษ์โทรศัพท์แจ้งพยานว่า “นาย” ต้องการพบตัวด่วน พยานจึงบอกนายยุทธพงษ์ว่าอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่กำลังกลับกรุงเทพมหานคร นายยุทธพงษ์จึงบอกว่าเมื่อถึงกรุงเทพฯ แล้วให้ไปพบกันที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ พยานจึงไปพบนายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัย หรือตั๋ย จุลพัฒน์ ที่ร้านอาหารตามสั่งหน้าทางเข้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอเวลาเข้าพบพลเอก ชรรมรัมย์ เนื่องจากติดประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พยานได้รับการแนะนำจากนายยุทธพงษ์ว่า นายทวีเป็นคนสนิทของพลเอก ชรรมรัมย์ ที่จะพาเข้าพบพลเอก ชรรมรัมย์ รอจนถึงเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย จึงพาพยานขึ้นลิฟต์ไปที่ชั้นบนของสำนักงานผู้ถูกร้องที่ ๑ และนั่งรอในห้องประชุมของประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ซึ่งอยู่ติดกับห้องทำงานของพลเอก ชรรมรัมย์ ระหว่างที่รอพยานโทรศัพท์สอบถามรายชื่อผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของสามพรรคจากนายสุขสันต์และจตุไร รอปประมาณครึ่งชั่วโมง พลเอก ชรรมรัมย์ และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เดินเข้ามาในห้องประชุมดังกล่าว แล้วพลเอก ชรรมรัมย์ ถามนายทวีว่าได้หรือไม่ นายทวีตอบว่าได้สามพรรค พยานจึงยื่นรายชื่อที่พยานรับแจ้งทางโทรศัพท์จากนายสุขสันต์ให้พลเอก ชรรมรัมย์ คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคชัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง พลเอก ชรรมรัมย์ ดูรายชื่อแล้วได้ถามถึงการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยเฉพาะพื้นที่พรรคฝ่ายค้านทั้งสามพรรค คือ ๑๔ จังหวัดภาคใต้ สุพรรณบุรี อ่างทอง และสระแก้ว เมื่อพยานรับปาก พลเอก ชรรมรัมย์ จึงสอบถามกรณีผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันจะทำอย่างไร พยานตอบว่าจะใช้วิธีที่เรียกว่า ตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งนายสุขสันต์เคยแจ้งวิธีการไว้ต่อพยาน โดยวิธีถอดชื่อและที่อยู่ของสมาชิกพรรคบางคนที่เป็นสมาชิกพรรคครบเก้าสิบวันออกจากบัญชีรายชื่อสมาชิกพรรค แล้วนำชื่อผู้ที่พรรคจะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งแต่ยังเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันใส่แทนที่ โดยคงหมายเลขสมาชิกและวันที่สมัครสมาชิกพรรคเดิมไว้ ให้มีลักษณะการจัดกระจายไม่เรียงลำดับเพื่อให้ยากแก่การตรวจสอบ และจะใช้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นหลักในการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคดังกล่าว เนื่องจากเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๕ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งรายชื่อสมาชิกพรรคเพิ่มเติมไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยจะไปเอาแผ่นบันทึกข้อมูลกลับมาเพื่อแก้ไข และนายสุขสันต์แจ้งว่าจะเป็นผู้ดำเนินการเอง ตลอดเวลาที่พูดคุยตกลงดังกล่าว นายพงษ์ศักดิ์นั่งฟังอยู่ด้วย เมื่อรับฟังการชี้แจงเป็นที่พอใจแล้ว พลเอก ชรรมรัมย์ หันไปถามนายพงษ์ศักดิ์ว่า เอาตามนี้นะ นายพงษ์ศักดิ์ตอบว่า ตกลงตามนี้ และขอตัวกลับไปก่อน เมื่อนายพงษ์ศักดิ์กลับออกไปแล้ว พลเอก

ธรรมรักษ์ พุดเปรยขึ้นว่าที่ต้องเอานายพงษ์ศักดิ์มานั่งฟังด้วยเพราะเขาเป็นคนจ่ายสตางค์ หลังจากนั้นได้คุยเรื่องค่าใช้จ่ายกรณีที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งตามที่พยานทราบผ่านนายทวีให้งบประมาณเพียงหนึ่งแสนอาจไม่พอ พลเอก ธรรมรักษ์ แจ้งว่า ถ้ามีโอกาสได้รับเลือกตั้งจะให้ค่าใช้จ่ายได้เต็มที่เท่ากับสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จากนั้น พยาน นายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัย กลับไปโรงแรมกานต์มณี เปิดห้องพักหมายเลข ๔๒๖ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ นาฬิกา นายสุขสันต์และนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปพบพยานที่ห้องพักหมายเลข ๔๒๖ ร่วมหารือในรายละเอียดการหาตัวผู้สมัครและค่าใช้จ่ายการเลือกตั้ง และแบ่งหน้าที่กันดำเนินการ ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ นาฬิกา นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย มาตามพยานให้ไปรับเงินจาก พลเอก ธรรมรักษ์ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงออกไปพร้อมกันทั้งสี่คนโดยรถยนต์ของนายธีรชัย ระหว่างอยู่ในรถมีโทรศัพท์ถึงนายทวีแจ้งว่า “นาย” ให้ไปรับเงินที่กระทรวงกลาโหม เพราะพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดปราศรัยใหญ่ที่สนามหลวง จึงพากันไปที่กระทรวงกลาโหมโดยไม่ต้องแลกบัตรผ่านประตูและทหารรักษาการก็ไม่ตรวจสอบ ขึ้นไปรอที่ระเบียงหน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ธรรมรักษ์ ก็มาถึง และเรียกนายทวีเข้าไปในห้อง ลักครู่หนึ่งนายทวีออกมาพร้อมกับเงินและบอกพยานให้ไปจัดการค่าสมัครของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อก่อน พยานนับเงินดังกล่าวได้จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท จึงนำไปมอบให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๔ - ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเริ่มติดต่อหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยใช้โรงแรมกานต์มณี ห้องประชุมเล็ก ๔๐๑ เป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ สรุปลยอดผู้สมัครได้ ๓๓ คน นายทวินำเงินมาให้ช่วยกันนับใส่ซอง ๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้จำนวน ๑๒ ซอง ไม่พอ นายทวีไปนำเงินมาให้อีกแบ่งใส่ซอง ๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ทั้งหมด ๓๔ ซอง มอบให้ผู้สมัครไปจำนวน ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันระหว่างผู้ร่วมงาน และในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา นายทวินำเงินค่าสมัครของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน มาให้พยานที่โรงแรมกานต์มณี พยานโอนเงินจำนวนดังกล่าวที่ธนาคารกสิกรไทย สาขาประดิพัทธ์ ไปเข้าบัญชีเงินฝากของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม เมื่อเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา และตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๕ มีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เดินทางมาทวงค่าใช้จ่ายจากพยานทุกวัน

ส่วนนายสุขสันต์ให้การว่า วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะพยานอยู่ที่จังหวัดนครพนมได้รับโทรศัพท์จากนายชวการสอบถามว่าพยานจะทำงานให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ พยานถามว่างานอะไร นายชวการบอกว่าให้ประสานพรรคการเมืองพรรคเล็ก เพื่อจัดส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงในพื้นที่เป้าหมาย คือ ภาคใต้ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดปราจีนบุรี โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะออกค่าใช้จ่ายให้อย่างน้อยคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท พยานตอบตกลง ระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร พยานติดต่อพรรคการเมืองได้ ๔ พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรค เกษตรกรไทย พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง พยานกับนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เดินทางถึงโรงแรมกานต์มณี เมื่อเวลาประมาณ ๒๓ นาฬิกา แล้วไปหารือกับ นายชวการเกี่ยวกับเรื่องการหาผู้สมัครตลอดจนค่าใช้จ่ายที่ห้องพักหมายเลข ๔๒๖ แล้วเริ่มดำเนินการหาผู้สมัครตั้งแต่วันที่ ๓ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยวิธีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่คัดเลือกลงสมัครเพียง ๓๓ คน ในเขตเลือกตั้งจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี ลำปาง จังหวัดละ ๑ คน จังหวัดแพร่ ๒ คน กรุงเทพมหานคร ๓ คน และในจังหวัดภาคใต้ ๒๕ คน หลังจากที่ได้ตรวจสอบรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒จากระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วพบว่ามีชื่อผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ดังกล่าว พยานจึงให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัครเพื่อนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้ง นายธีรชัยซึ่งเป็นคณะทำงานของพลเอก ชรรมรักษ์ เป็นผู้จ่ายเงินที่ใส่อยู่ในซองให้แก่ผู้สมัคร วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการได้โทรศัพท์ถามพยานว่ามีผู้สมัครเหลืออีกกี่คน พยานบอกว่าเหลือจังหวัดนครพนม ๕ เขต กับสกลนคร ๒ เขต รวม ๗ คน นายชวการจึงโอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เข้าบัญชีเงินฝากของพยานที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม แต่เนื่องจากจัดเตรียมเอกสารให้ไม่ทันจึงไม่ส่งลงสมัคร พยานจึงโอนเงินจำนวนดังกล่าวผ่านตู้เบิกถอนเงินอัตโนมัติคืนแก่นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากผู้สมัครยื่นใบสมัครเรียบร้อยแล้วได้ส่งโทรสารใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครมาให้แก่พยานที่โรงแรมมายเฮ้าส์ เพื่อนำไปให้นายชวการนำไปรับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ถ้อยคำของนายชวการและนายสุขสันต์ดังกล่าวมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันและมีความสมเหตุสมผล คือ ในเรื่องที่นายชวการติดต่อนายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ ถึง ๒๕ คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด ๓๓ คน พื้นที่ดังกล่าวหากไม่มีพรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ย่อมคาดหมายได้อย่างแน่นอนว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่น่าจะได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ซึ่งนายจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เปิดเผยยอมรับว่า ผลการเลือกตั้งทั่วไปแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคใต้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้รับเลือกตั้ง และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับเลือกตั้งเพียง ๑ คน ทั้งนายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รักษาการรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เปิดเผยว่าการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตลอดจนพรรคเล็กอื่น ๆ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคละไม่กี่คน แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมคาดหมายแล้วว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ น่าจะไม่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคใต้ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์เกือบทั้งหมด อันจะส่งผลทำให้ไม่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบห้าร้อยคนตามมาตรา ๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และอาจเรียกประชุมรัฐสภาไม่ได้ตามมาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีผลทำให้ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกไม่ครบองค์ประกอบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยในปัญหาข้อกฎหมายนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานในกรณีสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคนไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะที่เป็นพรรคการเมืองและมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภาย่อมทราบคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงรับฟังได้สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ เน้นให้หาผู้สมัครในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ การที่นายชวการไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดแต่กลับติดต่อนายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้หาผู้สมัคร โดยเน้นพื้นที่จังหวัดภาคใต้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นข้อสนับสนุนถ้อยคำของนายชวการดังกล่าวให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ และการที่นายชวการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การไว้ว่า นายทวินายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย พาพยานไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่ห้องประชุมของประธานสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ซึ่งอยู่ติดกับห้องของพลเอก ธรรมรักษ์ และพลเอก ธรรมรักษ์ ก็เบิกความรับว่าพยานมีตำแหน่งเป็นประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และปรากฏในเวลาต่อมาว่าการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เป็นไปตามวิธีการที่นายชวการแจ้งไว้แก่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ทราบ คือ วิธีการที่นายชวการเรียกว่า ตัดต่อพันธุกรรมการที่นายชวการกล้าให้รายละเอียดถึงห้องทำงานและห้องประชุมของพลเอก ธรรมรักษ์ ตลอดจนวิธีการหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาซึ่งมีโทษถึงจำคุก ซึ่งน่าจะเชื่อว่านายชวการได้พบ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์จริง ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า ในวันดังกล่าวที่นายพงษ์ศักดิ์เข้าร่วมประชุมกรรมการบริหารพรรค ๔ ภาค ไม่นานแล้วออกไปรับประทานอาหารกับนายสุรศักดิ์ อนรรฆพันธ์ ที่ร้านอาหารครัวเกษณี และระหว่างนั้นพลตำรวจตรี ประวุฒิ ธารวสิริ ที่ปรึกษาสมาคมกอล์ฟอาชีพแห่งประเทศไทย ก็มาสมทบพูดคุยเรื่องงานของสมาคมเนื่องจากนายพงษ์ศักดิ์เป็นประธานสมาคมจนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา ก็แยกย้ายกันกลับโดยมีนายสุรศักดิ์และพลตำรวจตรี ประวุฒิ ทำบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวที่นายพงษ์ศักดิ์มีตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จึงเป็นบุคคลสาธารณะที่สังคมให้ความสนใจและมักปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนต่าง ๆ อยู่เสมอ จึงเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักทั่วไป ประกอบกับนายชวการมีอาชีพค้าขายและมีกิจกรรมทางสังคมในการสร้างเครือข่ายเกษตรกรและสุราพื้นบ้านย่อมจะติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน จึงเชื่อว่านายชวการรู้จักและจดจำได้โดยไม่ผิดพลาดแม้ในวันดังกล่าวจะมีได้มีการแนะนำตัวใด ๆ ต่อกันดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้าง ถ้อยคำของพยานผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีน้ำหนักที่หักล้างถ้อยคำของนายชวการ อีกทั้งที่นายทวิเบิกความว่านายชวการอยากให้พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ เนื่องจากมีข่าวสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเมืองจะแจ้งให้ทราบ แต่พยานไม่ทราบว่าข่าวสำคัญนั้นเป็นเรื่องอะไรเพราะนายชวการไม่ได้บอก จึงเป็นเรื่องผิดปกติอย่างยิ่ง เนื่องจากพลเอก ธรรมรักษ์ มีตำแหน่งทางการเมืองเป็นถึงรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขณะนั้นเป็นถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม การที่นายทวิจะพานายชวการซึ่งเป็นบุคคลที่นายทวิเพิ่งรู้จักเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ในวันเดียวกันนั้นเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ โดยไม่ได้ถามว่าข่าวที่จะนำไปบอกนั้นเป็นข่าวอะไร สำคัญแค่ไหน ทั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า นายทวิเป็นผู้สื่อข่าวอิสระ ยิ่งเป็นเรื่องผิดปกติของคนที่เป็นผู้สื่อข่าว จึงไม่น่าหนักรับฟังได้ อีกทั้งการไปที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายทวิ นายพงษ์ศรี

และนายธีรชัย พานายชวการเข้าไปในกระทรวงกลาโหมได้โดยไม่ต้องรับบัตรผ่านเข้าออก และไม่ต้องถูกตรวจสอบจากทหารรักษาการณ์ และสามารถผ่านเข้าไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ถึงหน้าห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นเวลาถึงครึ่งชั่วโมงกว่า ทั้งที่เป็นบุคคลภายนอก แสดงว่านายทวีผ่านเข้าออกจนเป็นที่คุ้นเคยของทหารรักษาการณ์ ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์ก็ให้ถ้อยคำว่ารู้จักกับนายทวีซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวอิสระที่มาให้ข่าวเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ จึงเชื่อว่าการที่นายทวีพานายชวการไปที่กระทรวงกลาโหมในวันดังกล่าว มีการนัดหมายกับพลเอก ธรรมรักษ์ มาก่อนแล้ว ดังคำให้การของนายชวการว่า ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ่างบันทึกล็อกอินข้อมูลเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา และนำนายสมาน วงศ์วรายุทธ พลตรี พุฒท์ สุวรรณทัต พลเอก ธีรพงศ์ จิระวงศ์ และ พันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ มาเบิกความเป็นพยานว่า ในวันดังกล่าวนายทวีไม่ได้เข้าไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ในห้องทำงาน เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ไม่มีเวลาวางนั้น เห็นว่า เรื่องที่นายสมานมาพบพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นเพียงการพูดคุยในเรื่องที่พลเอก ธรรมรักษ์ จะไปเป็นประธานในพิธีเปิดงานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อและงานกาชาดประจำปี ๒๕๔๕ แทนพันตำรวจโท ทักษิณ ส่วนพลเอก ยุทธศักดิ์ และพลตรี พุฒท์ ที่มาพบพลเอก ธรรมรักษ์ ก็เพื่อจะไปร่วมฟังการปราศรัยของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สนามหลวงเท่านั้น ทั้งในบันทึกล็อกอินข้อมูลเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ อ้างว่าจำเวลาที่เข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์ ที่แน่ชัดไม่ได้ นอกจากนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์เบิกความว่า พันตำรวจตรี เสงี่ยม สาราญรัตน์ กับนาวาเอก อิชญา น้อยขาว และน้องสาว เป็นผู้ออกเงินค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ โดยมีได้รับมาจากนายชวการนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่เพ่งยกขึ้นอ้างในชั้นไต่สวน แต่บันทึกล็อกอินของพันตำรวจตรี เสงี่ยม ที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๔๖ และที่เบิกความในชั้นไต่สวน ไม่ปรากฏว่าพันตำรวจตรี เสงี่ยม เป็นผู้ให้เงินค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวนดังกล่าวแก่นายบุญทวีศักดิ์ จึงเป็นการอ้างลอยๆ ไม่มีน้ำหนักรับฟังได้ แต่ได้ความจากถ้อยคำของนายชวการว่า พลเอก ธรรมรักษ์ เรียกให้นายทวีเข้าไปในห้องทำงานเพียงครู่เดียวนายทวีก็ออกมาพร้อมกับเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท แล้วนำไปให้นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อ คำพยานของผู้ถูกร้องที่ ๑ และถ้อยคำของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างถ้อยคำของนายชวการและพฤติการณแห่งคดีดังกล่าว

ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้โรงแรมกานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงานจัดหาผู้สมัครนั้น ผู้ร้องมีบัตรจดนามผู้พัก ข้อมูลการเข้าพัก ทะเบียนผู้เข้าพัก และรายการค่าใช้จ่ายเป็นหลักฐาน

โดยปรากฏว่านายชวการมาเปิดห้องพักรั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๒ ห้อง คือ ห้องหมายเลข ๓๒๕ และ ๔๒๖ วันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการเปิดใช้ห้องประชุม หมายเลข ๔๐๑ และวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เปิดห้องพักรั้งเพิ่มอีก ๔ ห้อง และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เปิดอีก ๑ ห้อง ซึ่งนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี ให้ถ้อยคำว่าการ่าห้องพักรั้ง คำรับโทรสาร และคำห้องประชุม มีทีมงานที่อ้างว่าเป็นเลขานุการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และทีมงานของนายชวการเป็นผู้ชำระทั้งหมดซึ่งหากนายชวการไม่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจริง ก็ไม่มีเหตุผลใดที่นายชวการจะยอมเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวโดยตนเองเป็นเพียงผู้สมัครคนหนึ่งเท่านั้น ส่วนในประเด็นการรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ธรรมรักษ์ ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายประยูร พูลจันทร์ เบิกความยืนยันว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โอนเงินมาให้พยานจำนวน ๓๒,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพยานได้มอบเงินค่าสมัครให้แก่ผู้สมัครคนละประมาณ ๑๒,๐๐๐ บาท ซึ่งนายวิรัตน์ ตรีโชติ ให้ถ้อยคำว่าการ่านายประยูรเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้พยาน โดยเป็นค่าสมัคร ๑๐,๐๐๐ บาท ค่าถ่ายรูป ๒,๐๐๐ บาท และยังสนับสนุนค่าทำบัตรแนะนำตัวและเอกสารโฆษณาหาเสียงอย่างอื่น รับฟังได้ สอดคล้องกับถ้อยคำของนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ว่า ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานทั้งสามไปที่โรงแรมกานต์มณีจริง โดยนายธีรชัยรับว่าในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ประมาณ ๑๓ นาฬิกา พยานช่วยนายชวการนับเงินใส่ซองในห้องเฉพาะ จำนวน ๓๘ ซองๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อบริจาคให้ผู้สมัครโดยพยานไปซื้อซองที่ร้านสะดวกซื้อตรงข้ามโรงแรม และนายธีรชัย ยังให้การต่อไปว่า พยานไปที่โรงแรมกานต์มณีเพื่อช่วยนายทวีเกี่ยวกับเอกสารและผู้ที่จะมาสมัคร รับเลือกตั้ง ซึ่งไม่ใช่เรื่องทำสื่อประชาสัมพันธ์ตามที่นายทวีและนายยุทธพงษ์อ้าง และในส่วนของ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการโอนเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ไปให้นายสุขสันต์ที่จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องมีใบโอนเงินที่ระบุว่านายชวการได้โอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประจักษ์พิศ ไปเข้าบัญชีเงินฝากของนายสุขสันต์ที่ธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม ซึ่งตรงกับถ้อยคำของนายชวการและนายสุขสันต์ ที่ให้ถ้อยคำตรงกันว่าเป็นค่าสมัครของผู้สมัครในเขตเลือกตั้งจังหวัดนครพนม ๕ เขต และสกลนคร ๒ เขต แต่นายสุขสันต์จัดเตรียมเอกสารไม่ทันจึงไม่ส่งลงสมัครซึ่งวันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายสุขสันต์ได้โอนเงินจำนวนดังกล่าวจากตู้เบิกถอนเงิน

อัทโนมัตถิ คินให้นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงเชื่อว่านายชวการได้รับเงินจำนวนดังกล่าวมาจากพลเอก ธรรมรักษ์ จริง

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ซึ่งเป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์เดียวกันกับนายชวการ ต่างให้การตรงกันว่าวันเวลาที่นายชวการอ้างนั้นทั้งสี่คนไม่ได้เข้าพบ และไม่ได้รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำของนายยุทธพงศ์ นายทวี และนายธีรชัย ที่ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตรงกับถ้อยคำของนายชวการในเรื่องที่มีการพบกันที่ร้านอาหารตามสั่งหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ตลอดจนเรื่องที่ไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ และเรื่องที่ไปพบกันที่โรงแรมกานต์มณี ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ แม้แตกต่างกันในสาระสำคัญที่ว่า ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ หรือไม่ และในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ หรือไม่ รวมทั้งนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายชวการ ไปทำอะไรที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อพิเคราะห์ถ้อยคำของนายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัยตามเอกสารหมายเลข ร.๒๓๑ ร.๒๓๒ และ ร.๒๓๐ ตามลำดับแล้ว เห็นว่า พยานทั้งสามคนให้ถ้อยคำแตกต่างกันหลายประการทั้งที่เป็นพยานร่วมในเหตุการณ์เดียวกัน จึงเชื่อว่าพยานทั้งสามไม่ได้ให้ถ้อยคำตามความเป็นจริง เพื่อมิให้พาดพิงถึงพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ และพลเอก ธีรพงษ์ จิระวงศ์ มาเบิกความสนับสนุน แต่พยานทั้งสองเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ จึงมีเหตุเชื่อว่าพยานเบิกความเพื่อช่วยเหลือ พลเอก ธรรมรักษ์ คำพยานของนายยุทธพงษ์ นายธีรชัย นายทวี พันเอก เชิดพงษ์ และพลเอก ธีรพงษ์ จึงไม่มีน้ำหนักรับฟังได้

นอกจากนั้น จากถ้อยคำของพันตำรวจตรี เสงี่ยม นายประยูร พูลจันทร์ และถ้อยคำของนายบุญทวีศักดิ์ ได้ความตรงกันว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงิน แต่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครถึง ๓๑ คน จึงเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุนในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แม้จะไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นว่า พลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ได้มอบเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยตรงแต่นายชวการและนายสุขสันต์ต่างให้ถ้อยคำสอดคล้องและเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล จึงรับฟังได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ มอบหมายให้นายทวี สุวรรณพัฒน์ เป็นคนกลางติดต่อพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงเกณฑ์ที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยการจ่ายเงินผ่านนายทวีและนายชวกรให้แก่นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แม้นายสุขสันต์จะเป็นเพียงผู้อำนวยการการเลือกตั้ง แต่ทั้งนายชวกรและนายสุขสันต์ให้ถ้อยคำ่า ในวันที่ เดินทางไปพบนายชวกรที่โรงแรมกานต์มณี นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ร่วม ไปพูดคุยกับนายชวกรเกี่ยวกับการส่งผู้สมัครตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ได้ให้ถ้อยคำ่า นายสุขสันต์ได้แนะนำนายบุญทวีศักดิ์ให้รู้จักนายชวกรที่บริเวณล็อบบี้ของโรงแรมกานต์มณี แล้วได้ พุดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องการสมัคร นายสุขสันต์กับนายชวกรพูดว่าจะมีผู้สนับสนุน นายบุญทวีศักดิ์บอกว่า มีผู้สนับสนุนก็ดีแต่ต้องไม่มีข้อต่อรอง และนายบุญทวีศักดิ์ได้มอบหมายให้นายสุขสันต์ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และทำหน้าที่จัดหาผู้สมัครตลอดจนรับผิดชอบดูแลเรื่อง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมทั้งลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (ส.ส.๑๘/ข๒) ที่ยังมีได้ กรอกข้อความให้นายสุขสันต์ไปกรอกข้อความสมาชิกพรรคเอง การที่นายสุขสันต์และนายชวกร ร่วมกันรับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่านายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้รู้เห็นและยินยอมด้วย การกระทำของนายสุขสันต์จึงถือว่าการกระทำโดยได้รับมอบหมายจากนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ถือว่าเป็นการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีผลเสมือนว่า พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้สมัครเป็นผู้มีคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน แต่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัคร ดังกล่าวในระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ครบเก้าสิบวันหรือที่เรียกว่าติดต่อ พันธุกรรม ลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันดังกล่าวนำไปเป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งด้วย การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล จึงเป็นการร่วมกันสนับสนุน การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ดังกล่าว และร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้อง

ที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้อง

ประเด็นที่สาม พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ ประเด็นนี้ พยานบุคคลสำคัญ คือ นางฐิติมา ภาวะดี ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตลอดจนมีหน้าที่ดูแลค่าใช้จ่ายของผู้สมัครของพรรคดังกล่าว ให้ถ้อยคำไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ๖๓ ว่า พยานเคยไปให้ข้อเท็จจริงต่อนายสุเทพ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่พรรคประชาธิปัตย์ด้วยความสมัครใจ และขอยื่นยันรายละเอียดที่เคยให้ไว้ต่อนายสุเทพ โดยให้การว่าเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญบารมีภณ ไปร่วมประชุมหัวหน้าพรรคการเมืองที่รัฐสภา เมื่อกลับมาแล้วได้เล่าให้พยานฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ จะช่วยค่าใช้จ่ายการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่พรรคเล็กทุกพรรค ประมาณพรรคละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน โดยนายบุญบารมีภณให้พยานออกเงินสำรองค่าสมัคร จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช นำผู้จะสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้มาประชุมหารือที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ซอยอินทราภระ ๔๓ โดยนายไพฑูรย์ได้โทรศัพท์ไปยังพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา พุดเสียงดังว่าจะคุยเรื่องค่าใช้จ่าย พยานได้ยินว่าสรุปยอดค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้ คนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งจ่ายเป็นงวด ๒ งวด งวดแรกจ่ายในวันสมัครคนละ ๔๐,๐๐๐ บาท โดยหักให้ค่านายหน้าคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลือจ่ายให้เมื่อสมัครเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์ ให้นายไพฑูรย์ติดต่อไปที่ เสธ.ไอซ์ ทราบชื่อภายหลัง คือ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อีกประมาณครึ่งชั่วโมง เสธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต เดินทางมาพร้อมกับ เสธ.ผดุง หรือพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มาพบแกนนำสายภาคใต้ประมาณ ๒๐ กว่าคน เมื่อวางตัว

ผู้สมัครในภาคใต้เสร็จแล้ว พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต กับพลโท ผดุงศักดิ์ ก็กลับออกไปเมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ นาฬิกา พร้อมบอกว่าจะมีคนนำเงินมาให้ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ นาฬิกา คืนเดียวกัน พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้ จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มามอบให้พยานที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยพยานลงชื่อรับเงินด้วยตนเอง และพลโท ผดุงศักดิ์ มอบนามบัตรไว้ให้ด้วย พยานหักค่านายหน้าออกจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท และมอบให้นายหน้าไปตามจำนวนผู้สมัคร ส่วนที่เหลือประมาณ ๑,๐๕๐,๐๐๐ บาท พยานเก็บไว้จ่ายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในภาคใต้ ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้นำหลักฐานมาเขียนใบสมัครสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และใบสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งรับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยพยานจ่ายเงินให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนละ ๔๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจะจ่ายให้ภายหลังตามที่ตกลงกัน ซึ่งพยานให้เซ็นชื่อรับเงินไว้ด้วย และในวันเดียวกันนี้ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมาให้พยานอีกจำนวน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับผู้สมัครภาคใต้ที่เพิ่มอีก ๑๗ คน พยานและนายประพันธ์ลงชื่อรับเงินไว้ ทั้งนี้ พยานได้มอบสำเนาหลักฐานการรับเงิน พร้อมนามบัตรของพลโท ผดุงศักดิ์ กลับเสนาะ ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงด้วย และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมามอบให้พยานอีกเป็นครั้งที่ ๓ จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท โดยเป็นของผู้สมัครรับเลือกตั้งภาคใต้ที่เพิ่มอีก ๑๐ คน พยานได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท ต่อมาปรากฏว่าผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งส่งสมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน แทบทุกคนมีปัญหาเรื่องขาดคุณสมบัติโดยเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด พยานจึงไปที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อขอคำปรึกษาจากนายวิเศษศาสตร์ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้รับคำแนะนำให้ทำมติที่ประชุมพรรคย้อนหลังเพื่อเพิ่มเติมรายชื่อผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกพรรคให้ครบเก้าสิบวันตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด พยานจึงโทรศัพท์แจ้งหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ดำเนินการเพื่อมอบให้ผู้สมัครของพรรคที่ยังไม่ประกาศรับรองรายชื่อเข้าไปแสดงต่อศาลฎีกายืนยันว่าเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครบเก้าสิบวันแล้ว

ต่อมาวันที่ ๒๖ และวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ กับวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ นางฐิติมา ได้ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยกลับคำให้การเดิมที่ได้ให้ถ้อยคำ

ไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕ ยืนยันข้อเท็จจริงตามบันทึกคำให้การของพยานที่ไปร้องทุกข์ที่กองบังคับการกองปราบปรามเพื่อให้ดำเนินคดีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในข้อหากักขังหน่วงเหนี่ยวให้ปราศจากเสรีภาพและข่มขืนใจให้กระทำการใด ๆ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๐ ว่า ถ้อยคำของพยานที่ให้การไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ไม่เป็นความจริง เพราะนายสุเทพ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ มีคำมั่นสัญญาว่าจะให้ตำแหน่งในพรรคประชาธิปัตย์แก่พยานและให้พยานลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งเสนอเงินให้แก่พยาน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยให้อ่านข้อความที่นายสุเทพเตรียมไว้ ซึ่งมีข้อความพาดพิงถึงนางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ นาวาอากาศตรี ศิธา ทิวารี เกี่ยวกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พยานจึงอ่านข้อความในเอกสารดังกล่าวและมีการบันทึกภาพโทรทัศน์ไว้เสร็จแล้ว นายสุเทพให้เงินพยานจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลืออีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท จะมอบให้ในภายหลัง หลังจากนั้นนายสุเทพสั่งให้พันตำรวจโท สุวิชา จินดาคำ พาพยานไปเก็บตัวที่บ้านนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพยานไม่สมัครใจไป แต่เกรงอันตรายจึงยอมไปด้วย ประเด็นนี้ แม้นางฐิติมาจะเบิกความว่าบันทึกข้อมูลการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่นายสุวโรช พะลัง และนายถาวรทำขึ้นตามเอกสารท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ โดยเอกสารทั้งสองฉบับได้จัดทำขึ้นไว้ก่อนที่นางฐิติมาจะไปให้ถ้อยคำและนำมาให้พยานลงชื่อในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ปรากฏว่าเอกสารฉบับที่นายสุวโรชบันทึกขึ้นนั้น มีลายมือชื่อของนางฐิติมารับรองสำเนาถูกต้องและลงลายพิมพ์นิ้วมือไว้ทุกแผ่น และยังลงชื่อกำกับข้อความที่แก้ไขเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเดียวกับวันที่นางฐิติมาให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ส่วนบันทึกการให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่นายถาวร เสนเนียม นางฐิติมาก็ลงลายมือชื่อและพิมพ์ลายนิ้วมือไว้ทั้งสองแผ่นเช่นกัน จึงเชื่อว่าเป็นถ้อยคำของนางฐิติมาที่ได้ให้ข้อเท็จจริงไว้ตามข้อความที่บันทึกไว้ทั้งสองฉบับที่นางฐิติมาอ้างว่าได้อ่านข้อความตามเอกสารดังกล่าวในขณะที่มีการบันทึกภาพและเสียงนั้น พยานผู้ร้องมีนางสาวมณีนรัตน์ บุญสิน และนายชญานันท์ ต๊ะเทียนทอง ซึ่งเป็นผู้บันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมาในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายชญานันท์ ต๊ะเทียนทอง ซึ่งเป็นผู้บันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมาในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ต่างเบิกความรับรองว่า นางฐิติมาให้ถ้อยคำด้วยวาจา โดยไม่ได้อ่านข้อความตามเอกสารใด ๆ แม้นางสาวมณีนรัตน์ และนายชญานันท์ ต๊ะเทียนทองจะเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคประชาธิปัตย์ แต่เป็นเพียง

เจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย จึงน่าจะเชื่อว่าการตามความเป็นจริง นอกจากนั้น การบันทึกภาพและเสียงของ นางฐิติมาในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค ๘ ก็ปรากฏว่ามีผู้สื่อข่าว ร่วมบันทึกภาพและเสียงด้วย จึงไม่มีเหตุผลใดที่นายสุเทพกับพวกจะให้นางฐิติมาอ่านข้อความ ในเอกสารต่อหน้าผู้สื่อข่าว ถ้อยคำของนางฐิติมาดังกล่าวจึงไม่น่าเชื่อถือ สำหรับที่นางฐิติมาอ้างว่า ได้รับเงินจากนายสุเทพจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ได้ออนไปเข้าบัญชีของนางเพชรี ภาวะดี จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ได้นำไปใช้จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย มาสเตอร์การ์ด ๒๕,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซื้อโทรศัพท์ เคลื่อนที่ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท และใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น ช่วยค่าน้ำมันผู้สมัครนั้น ขัดแย้งกับ ถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ว่า นางฐิติมาได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ตามเอกสารสำเนาบัญชีเงินฝากของนางเพชรี ปรากฏ มีรายการโอนเงินมาเข้าจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และ นายศักรินทร์ ภาวะดี ให้ถ้อยคำว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาโทรศัพท์แจ้งว่าโอนเงิน เข้าบัญชีของนางเพชรี แต่ไม่บอกว่าได้เงินมาจากที่ใด และเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมา โทรศัพท์มาพูดโน้มน้าวว่าเป็นเงินของนายสุเทพไม่บอกนามสกุล โดยมีคนคอยกำกับให้นางฐิติมาพูด และนางฐิติมายังเน้นย้ำให้นำเงินที่โอนมาไปใช้ให้หมด นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่นางฐิติมาอ้างว่า ได้นำเงินที่ได้รับจากนายสุเทพไปชำระ เช่น จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ก็ปรากฏว่าเป็นการชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปก่อนวันที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจากนายสุเทพ ถ้อยคำ ของนางฐิติมาตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้ นอกจากนั้น หลังจากนางฐิติมาไปพัก อยู่ที่บ้านของนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ไปแจ้งความ ใ้หลังบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพินว่า นางฐิติมา มาขอพักอาศัยอยู่ที่ บ้านของนายสุเทพด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับ เนื่องจากเกรงความไม่ปลอดภัยในชีวิต และเมื่อ นางฐิติมาไปให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แล้ว นางฐิติมาก็ยังกลับไปพักอยู่ที่บ้านของนายสุเทพตามเดิมอีก และ รุ่งขึ้นวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร นางฐิติมาก็ยังไปแจ้งความให้ หลังบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพินว่า ผู้แจ้งมาอยู่ที่บ้านพักที่นายสุเทพ

จัดให้ด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ และในวันนี้ (๒๔ มีนาคม ๒๕๔๕) มีความประสงค์จะเดินทางกลับไปกรุงเทพมหานครพร้อมกับนางจินตนา ใจหมั่น น้องสาวของผู้แจ้ง กับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม ๒ คน ทั้งนางฐิติมาและนางจินตนา น้องสาว ยังแจ้งให้ลงบันทึกประจำวันต่อท้ายไว้ด้วยว่า ผู้แจ้งทั้งสองยืนยันว่านางฐิติมาไม่ได้ถูกบังคับ ขู่เข็ญ กักขัง หน่วงเหนี่ยวแต่อย่างใด ถ้อยคำของนางฐิติมาที่เบิกความว่า นางฐิติมาเดินทางไปจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยไม่สมัครใจ และระหว่างนั้นไปไหนมาไหนไม่ได้เพราะมีคนคอยเฝ้าตลอดเวลาและถูกข่มขู่ จึงขัดแย้งกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ดังกล่าว ไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้

สำหรับถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ โดยยืนยันข้อเท็จจริงตามบันทึกที่นายสุวโรช พะลัง กับบันทึกที่นายถาวร เสนเนียม ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์ตามท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ว่า เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ เศรษฐ.ไอซ์ หรือ พลเอก ไตรรงค์ มาพร้อมกับพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เมื่อความเรียบร้อยการวางตัวผู้สมัครภาคใต้ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เสร็จแล้ว ก็เดินทางกลับในเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มาให้พยานต่อหน้าแกนนำสายภาคใต้ และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมามอบให้พยานกับนายประพันธ์ที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งของพรรคอีก ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินมามอบให้พยานอีก ๕๒๕,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่พยานได้รับมาจากพลโท ผดุงศักดิ์ ๓ ครั้ง ทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น สอดคล้องกับถ้อยคำของนายบุญชูหรือชูวิทย์ ชู้นสุวรรณ และนายแฟนดี ประสู โดยนายบุญชูเบิกความยืนยันว่า เศรษฐ.ผดุงศักดิ์ กับ เศรษฐ.ไอซ์ เดินทางมาที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และยืนยันรูปถ่ายของพลโท ผดุงศักดิ์ กับพลเอก ไตรรงค์ ที่อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ดู และนายบุญชูยังให้ถ้อยคำที่เคยรู้จักเศรษฐ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ มาก่อนในขณะที่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง นอกจากนี้นายแฟนดีก็ยืนยันว่ารู้จักเศรษฐ.ไอซ์ โดยทราบชื่อจริงในภายหลังจากสื่อมวลชนว่าชื่อ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต ส่วนอีกคนหนึ่งไม่ทราบชื่อ แต่ยืนยันว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันตามภาพถ่ายที่อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ดู พยานทั้งสองต่างให้ถ้อยคำตรงกันในรายละเอียดว่า บุคคลทั้งสองได้พูดคุยกับนางฐิติมา นายประพันธ์ กับกลุ่มของพยานเกี่ยวกับรายละเอียดผู้สมัครและการลงสมัครรับเลือกตั้งว่า ส่งกี่คน ลงสมัครที่ไหนบ้าง โดยไม่มีการพูดคุยเกี่ยวกับการเงิน เชื่อว่า

พยานทั้งสองให้ถ้อยคำตามความเป็นจริง แม้ภายหลังมาเบิกความไม่รับรองบันทึกถ้อยคำในส่วนที่เกี่ยวกับพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ โดยเบิกความว่า พยานทั้งสองไม่รู้จักหรือเห็นพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ มาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่การที่พยานทั้งสองเป็นผู้ประสานงานหาผู้สมัครให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ และได้พูดคุยกับพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ จึงเชื่อว่าพยานทั้งสองเห็นและจำพลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ ได้ ถ้อยคำของนายบุญชูหรือชูวิทย์ ชื่นสุวรรณ และนายแฟนดี ประสู ที่ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงจึงมีน้ำหนักรับฟังเป็นจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นได้สวนซึ่งเชื่อได้ว่ากลับคำเพื่อช่วยเหลือพลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ รวมทั้งพลเอก ธรรมรักษ์ด้วย

ที่นางฐิติมาเบิกความว่า เงินที่จ่ายสนับสนุนให้แก่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มาจากนายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ อันดับ ๑ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายพันมิตร ดวงทิพย์ เบิกความรับรองว่า พยานให้เงินค่าสมัครแก่ผู้สมัครของพรรคผ่านนางฐิติมาจำนวน ๕๕๐,๐๐๐ บาท โดยพยานกู้เงินจากนางวริศรียา งามเกิดศิริ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท นอกจากนั้นหลักฐานใบรับเงินตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒ ตามบันทึกถ้อยคำเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมายอมรับว่าเป็นผู้ทำขึ้น ภายหลังกลับคำให้การว่าเจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้ทำ แต่เมื่อเปรียบเทียบลายมือเขียนของนางฐิติมาที่เขียนข้อความใบรับเงินให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง รวมทั้งที่เขียนคำให้การยืนยันข้อเท็จจริงของตนต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เห็นได้ชัดเจนว่า ลักษณะตัวอักษรและลักษณะการเขียนคล้ายคลึงกับลายมือของนางฐิติมาตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒ ทั้งนายแฟนดีกับนายบุญชูก็เบิกความยอมรับว่าได้รับเงินไปตามจำนวนใบรับเงินและลายมือเซ็นชื่อในใบรับเงินเป็นของพยานจริง จึงเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่านางฐิติมาเป็นผู้ทำใบรับเงินดังกล่าวจริง และตามใบรับเงินแผ่นที่ ๒ ท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ มีข้อความบรรทัดแรกระบุว่า ใบรับเงิน ๕ มี.ค. ๔๕ และข้อความในตอนท้ายว่า รับมาทั้งหมด ๑,๑๐๐,๐๐๐ บาท แสดงว่านางฐิติมาได้รับเงินในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๑๐๐,๐๐๐ บาท นำมาจ่ายให้แก่ผู้สมัครและผู้ประสานงานหาผู้สมัครให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าเงินที่นายพันมิตรอ้างว่าได้ให้แก่นางฐิติมาเพื่อสนับสนุนแก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ถ้อยคำของนางฐิติมาที่ได้ให้ไว้ต่อ

อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อมากกว่า
ถ้อยคำที่ให้ไว้เมื่อวันที่ ๒๖ และ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕ กับวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕

การที่พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต มีตำแหน่งเป็นหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ
พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์
กลิ่นเสนาะ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยฝ่ายเสนาธิการประจำพลเอก ชรรมรักษ์ และเป็นผู้ได้บังคับบัญชา
โดยตรงของพลเอก ไตรรงค์ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรค โดยพูดคุยเกี่ยวกับการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ
แบ่งเขตในลักษณะสมประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์เป็นรองหัวหน้าพรรค
หลังจากนั้น พลโท ผดุงศักดิ์ก็นำเงินไปให้นางจัฐติมาซึ่งดูแลรับผิดชอบในการหาผู้สมัครตลอดจนเป็น
ผู้จัดสรรค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมทั้งสิ้น ๓,๖๗๐,๐๐๐ บาท การกระทำของ
พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ จึงรับฟังได้ว่า เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก
ชรรมรักษ์ และเพื่อประโยชน์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกับนายบุญญาบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินในบัญชีและไม่มีเงินสนับสนุน
แก่ผู้สมัคร ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง แต่นายบุญญาบารมีภณก็ให้ถ้อยคำด้วยว่า
ผู้ถูกร้องที่ ๓ มอบหมายให้นายพันฉมิตรเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในภาคใต้ ส่วนพยานเป็น
ผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในภาคอีสาน และนางจัฐติมาเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานได้ลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัคร
ไม่เกินสิบคน โดยก่อนหน้านั้นพยานได้ลงชื่อรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัครประมาณ
สามสิบคน ส่วนผู้สมัครในภาคใต้พยานมอบหมายให้นายพันฉมิตรเป็นผู้ลงชื่อรับรองการเป็นสมาชิก
พรรคให้แก่ผู้สมัคร แต่นายพันฉมิตรซึ่งเป็นผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ถ้อยคำยืนยันว่า
การสรรหาผู้สมัครมีนายบุญญาบารมีภณกับกรรมการบริหารพรรครวมทั้งพยานและนางจัฐติมาได้ร่วมกัน
ทำการคัดเลือกที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง และได้ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขต
๑๒๑ คน ซึ่งมากกว่าจำนวนผู้สมัครในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ที่พรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน แสดงให้เห็นถึงความผิดปกติอย่างชัดเจน ทั้งการแจกเงินให้แก่
ผู้สมัครและผู้ประสานงานหาผู้สมัครก็กระทำกันที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงเชื่อว่า
พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรค รับรู้และยินยอมให้นางจัฐติมากับ

นายพันมิตร รับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จาก พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ และถือได้ว่านางฐิตีมา กับนายพันมิตรเป็นตัวแทนของ นายบุญญามารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และรับฟังได้ว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนของ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุน แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับ ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ประเด็นที่สี่ นายบุญญามารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ร่วมกับพวกจัดทำ รายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ ประเด็นนี้ นายบุญญามารมีภณ เบิกความว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งสิ้น ๑๒๑ คน เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ และผ่านมติ ที่ประชุมของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ โดยเป็นการนำ สมาชิกเข้าแทนสมาชิกที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออกตามข้อบังคับของพรรค แต่ขัดแย้งกับถ้อยคำ ของนางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง นางสาวชนมณี กัล้าณรงค์ และนายอุทัย นามวงศ์ ซึ่งต่างเป็น ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็น ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากขาดคุณสมบัติโดยเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบ เก้าสิบวัน ให้ถ้อยคำฯ พยานแต่ละคนเพิ่งไปกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ สอดคล้องกับคำเบิกความของนายบุญชูหรือชววิทย์ ชื่นสุวรรณ ว่า พยานกรอก ใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยไม่ได้ลงวันที่ให้แก่นางฐิตีมาในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายบุญชูก็ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน ถ้อยคำของพยานบุคคลดังกล่าวตรงกัน จึงมีน้ำหนักรับฟังมากกว่า ถ้อยคำของนายบุญญามารมีภณ ที่นายบุญญามารมีภณอ้างว่าผู้สมัครแต่ละคนเป็นสมาชิกพรรคตามมติ ที่ประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ จึงไม่อาจรับฟังได้ และปรากฏตามบัญชี รายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามเอกสาร หมายเลข ร.๕๘ จำนวน ๑๒๑ คน ผู้สมัครเกือบทั้งหมดไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งเนื่องจากไม่พบรายชื่อเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ของนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงรับฟังได้ว่า นายบุญญาบารมีณกับพวกได้ร่วมกันทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ประเด็นที่ห้า การกระทำตามคำร้องเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า การกระทำที่เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามคำร้องจะต้องเป็นการกระทำโดยหัวหน้าพรรค หรือผู้ที่หัวหน้าพรรคมอบหมายเป็นหนังสือ หรือกระทำโดยมติพรรค พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรค และไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกระทำตามมติคณะกรรมการบริหารพรรค ทั้งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อม และผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นที่แน่นอนว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะชนะการเลือกตั้งและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ แม้อาจมีบางเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครของพรรคอาจได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ก็ไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งทั่วประเทศเปลี่ยนแปลงไปในเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อแล้วถึง ๔๘๕ คน แม้จะมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากยังมีสมาชิกไม่ครบห้าร้อยคน แต่ก็มีทางออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ นั้น โดยที่วินิจฉัยแล้วว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าการให้เงินสนับสนุนพรรคเล็กส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจริง และการที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทิวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และสนับสนุนให้นายบุญทิวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประเด็นที่หนึ่ง หรือการที่พลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทิวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ในประเด็นที่สอง หรือการที่พลเอก ธรรมรักษ์ ให้พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนนำเงินไปให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประเด็นที่สาม ล้วนเป็นการกระทำซึ่งเป็นประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และลักษณะของการกระทำดังกล่าวตลอดจนผลที่จะได้รับมิได้เป็นประโยชน์ต่อพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการส่วนตัว เพราะบุคคลทั้งสองมิได้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง อีกทั้งการที่พลเอก ธรรมรักษ์ มีหน้าที่รับผิดชอบจัดเตรียมแผนการเลือกตั้งในภาคอีสานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะประธานคณะกรรมการภาคอีสาน แต่กลับให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ในการจัดส่งผู้สมัครของพรรคดังกล่าว รวมทั้งผู้สมัครที่ไม่มีคุณสมบัติลงรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ ๓ ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งพื้นที่ต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่พื้นที่เขตเลือกตั้งที่เป็นฐานเสียงของพรรคฝ่ายค้านโดยเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ เกือบทั้งหมด ดังที่นายจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เปิดความยอมรับว่า ผลการเลือกตั้งทั่วไปในภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้รับเลือกตั้ง และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับเลือกตั้งเพียง ๑ คน แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมรู้อยู่แล้วว่าการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ โอกาสที่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น มีสูงมาก โดยเฉพาะภาคใต้ อันจะทำให้การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบห้าร้อยคน ตามมาตรา ๘๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และไม่อาจเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ตามมาตรา ๑๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และทำให้ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีผลทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจจัดตั้งรัฐบาลได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน กรณีสมาชิกวุฒิสภาได้รับการเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคนย่อมไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมทราบคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นอย่างดีแล้ว การที่พลเอก ธรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่างเป็นกรรมการบริหารระดับสูงของพรรคและมีตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง โดยพลเอก ธรรมรักษ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

ซึ่งอยู่ในฐานะอันอาจอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนเอื้อประโยชน์ให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มากกว่า กรรมการบริหารพรรคที่มีได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเชื่อว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ได้กระทำไปโดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรค มีส่วนรู้เห็นยินยอมด้วย ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า การที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกัน สนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และได้ร่วมกัน สนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้ผู้สมัครนำไปเป็น หลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตลอดจนให้เงินสนับสนุนแก่นายบุญทวีศักดิ์เป็น ค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และการที่ พลเอก ธรรมรักษ์ ให้พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนนำเงิน ไปให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ล้วนเป็นการกระทำ ในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีผลผูกพันเสมือนเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้อง

ด้วยเหตุผลที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้น จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหาตาม คำร้อง

มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาเข้าหลักเกณฑ์ที่อาจสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และเข้าหลักเกณฑ์ที่อาจสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ตามกฎหมายเดียวกัน หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตอบสู้ว่า แม้พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นกรรมการบริหารพรรค แต่ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรค และไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคหรือมีมติพรรคหรือ มติของคณะกรรมการบริหารพรรคให้กระทำการตามข้อกล่าวหา หากบุคคลทั้งสองกระทำการตาม ข้อกล่าวหาที่เป็นเรื่องส่วนตัว ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้อง ที่ ๑ นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำที่กล่าวหา เพราะการที่พรรคฝ่ายค้านไม่ส่ง ผู้สมัครยอมทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชนะการเลือกตั้งโดยเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว

ได้อย่างแน่นอน แม้อาจมีบางเขตต้องมีการเลือกตั้งใหม่ และอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ก็เป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องชี้ขาดต่อไป ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่อสู่ว่า การกระทำที่กล่าวอ้างว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ ต้องเป็นการกระทำโดยคณะกรรมการบริหารพรรค เมื่อเป็นการกระทำโดยไม่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าพรรค จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เช่นกัน

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น แม้พรรคการเมืองมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้แทนของพรรคการเมืองอันได้แก่คณะกรรมการบริหารพรรค โดยมีหัวหน้าพรรคเป็นผู้แทนพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกตามมาตรา ๒๐ พรรคการเมืองไม่อาจดำเนินกิจการใดได้โดยไม่ผ่านผู้แทนของพรรคการเมือง แม้ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติให้พลเอก ชรรmgrักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ กระทำการอันเป็นการสนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือให้เงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ดี หรือพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มอบหมายให้พลเอก ชรรmgrักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ดำเนินการตามข้อกล่าวหาที่ดี แต่หากเป็นการดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยสภาพของภารกิจจะต้องเป็นการกระทำที่ไม่อาจเปิดเผย ย่อมเป็นไปได้ที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะมีมติ หรือหัวหน้าพรรคจะมีหนังสือมอบหมายให้ผู้ใดกระทำ มิฉะนั้นแล้วบทบัญญัติมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีทางที่จะมีผลใช้บังคับ

เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ภายหลังการยุบสภาและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ปรากฏว่า พรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๓ พรรคใหญ่ คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัคร แม้โอกาสที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้รับชัยชนะโดยเด็ดขาดและจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียวมีความเป็นไปได้สูง เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๔๘ คน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้ง

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๗๗ คน แต่ปัญหาที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประสบคือ ปัญหาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ที่บัญญัติว่า “ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่ง และได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลให้เขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น มิฉะนั้น ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้มีผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งก่อนหน้านี้นี้ คือการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ปรากฏในหนังสือข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ว่า มีเขตเลือกตั้งที่พรรคฝ่ายค้าน ๓ พรรค ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๐ เขต และในจำนวน ๕๐ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นถึง ๓๗ เขต และในจำนวน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๔ เขต และได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบถึงร้อยละสิบห้าของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๑๔ เขต ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวลงสมัครใน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว โอกาสที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ และปัญหาที่จะต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องตามมาก็คือปัญหาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๕ ที่บัญญัติว่า “การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภา ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ และมาตรา ๑๘๔ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้”

ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเคยเป็นปัญหาว่า ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภายังมีจำนวนไม่ครบ ๒๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ว่า หากสมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ เพราะเมื่อสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ย่อมต้องถือว่ายังไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภาด้วยเหตุนี้ ในเขตเลือกตั้งที่เคยเป็นพื้นที่ของพรรคฝ่ายค้าน หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพันตำรวจโท ทักษิณ และการจัดตั้งรัฐบาลเข้าบริหารราชการแผ่นดินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องล่าช้าออกไป เหตุการณ์ดังกล่าวคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีว่า จะปล่อยให้เกิดขึ้นไม่ได้ และหากไม่ต้องการให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น สิ่งที่จะต้องดำเนินการก็คือ ต้องจัดหาผู้สมัครจากพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีแนวโน้มว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นจะได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น แต่การหาผู้สมัครพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครก็มีข้อจำกัด เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน เพิ่งตัดสินใจไม่ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งก่อนเปิดการรับสมัครเพียงไม่กี่วัน โอกาสที่จะได้บุคคลที่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ เช่น สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ตามมาตรา ๑๐๗ (๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) หรือจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือเคยศึกษาหรือเคยรับราชการในจังหวัดนั้นตามระยะเวลาที่กำหนดหรือเกิดในจังหวัดนั้น ตามมาตรา ๑๐๗ (๕) ย่อมเป็นไปได้ยากโดยเฉพาะพรรคการเมืองเล็กที่ไม่ได้เตรียมการไว้ก่อน ซึ่งสิ่งที่จะต้องดำเนินการและข้อจำกัดดังกล่าว คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีเช่นกัน

พลเอก ชรรมรัักษ์ เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรค รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนนายพงษ์ศักดิ์ เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรค รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งทั้งกระทรวงกลาโหมและกระทรวงคมนาคมต่างก็เป็นกระทรวงใหญ่ แสดงให้เห็นว่า ทั้งพลเอก ชรรมรัักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นบุคคลสำคัญของผู้ถูกร้องที่ ๑ และได้รับความไว้วางใจอย่างยิ่งจากคณะกรรมการบริหารพรรคและหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องมีบทบาทในการบริหารงานและการกำหนดนโยบายในการดำเนินกิจการทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ อย่างสูง การที่พลเอก ชรรมรัักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ สนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติลงสมัครได้ก็ดีให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ดี เชื่อได้ว่าเป็นการดำเนินการเพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อและไม่มีความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด เพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถกลับคืนสู่อำนาจได้โดยเร็วขึ้นเอง และเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า พลเอก ชรรมรัักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้ได้รับประโยชน์ประการใดเป็นการส่วนตัวจากการดำเนินการดังกล่าว ในทางกลับกันหากการดำเนินการดังกล่าวสำเร็จผลแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกับพลเอก ชรรมรัักษ์ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ไม่มีเขตเลือกตั้งใดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และปรากฏว่า พรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพลเอก ชรรมรัักษ์ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในความรับผิดชอบของพลเอก ชรรมรัักษ์ เลย แต่ส่งผู้สมัครในเขตภาคใต้จำนวนถึง ๒๑ คน จากจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสิ้น ๓๑ คน ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ แม้ว่าจะได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๒๓ คน แต่ก็ส่งผู้สมัครในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ คือ ในเขตภาคใต้ถึง ๓๑ คน และที่จังหวัดสุพรรณบุรีอีก ๔ คน การที่พลเอก ชรรมรัักษ์ เข้าไปเกี่ยวข้องกับการให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อให้ส่งผู้สมัครจำนวนมากในเขตเลือกตั้งนอกพื้นที่ความรับผิดชอบของตน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อและไม่มีความ

ความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด ซึ่งอาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ ภายหลังการเลือกตั้งเช่นนี้ เมื่อพิเคราะห์ประกอบกับการสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัคร ลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อ ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ทำให้เชื่อได้ว่า ก่อนดำเนินการดังกล่าว พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว จึงถือได้ว่า การกระทำของ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ ข้อต่อสู้ของ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่เป็น สมาชิกพรรคเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสามารถลงสมัครได้ และนายบุญทวีศักดิ์ รู้เห็นยินยอมให้นายชวการผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ รับเงินจาก พลเอก ธรรมรักษ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครแข่งกับสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว และ ผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ยังได้ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อให้หน้าไปเป็น หลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ดังกล่าว เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ประกอบกับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขานุการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายเอนก จันทร์สนธิ์ เจริญญิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เบิกความต่อคณะกรรมการ รัฐธรรมนูญว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีมติให้ส่งผู้สมัครทั่วประเทศ แม้ยืนยันว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๓๖ คน ย่อมต้องใช้เงิน และต้องเป็นเงิน จำนวนมากกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน นายบุญทวีศักดิ์ก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงิน จึงเชื่อได้ว่า การกระทำของ นายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงถือได้ว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์เป็นการกระทำของ

ผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รู้เห็นยินยอมให้นางฐิติมา ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๑ รับเงินจากพลเอก ชรรมภ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนายบุญญาบารมีภณ ยังออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกระทำของนายบุญญาบารมีภณ ดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกับนายศุภกิจ ดุลยเกียรติ เลขานุการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า ทราบเรื่องของผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครเป็นจำนวนมาก แม้ยืนยันว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๑๒๖ คน ย่อมต้องใช้เงินและต้องเป็นเงินจำนวนมากกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครเพียง ๕ คน นายบุญญาบารมีภณ ก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีเงินจึงเชื่อได้ว่า การกระทำของนายบุญญาบารมีภณจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว และนายบุญญาบารมีภณ เป็นผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงถือได้ว่า การกระทำของนายบุญญาบารมีภณ เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ สนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ย่อมเป็นการสนับสนุนให้เกิดการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๓ (๔) และการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้อำนาจสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ย่อมมีผลเท่ากับผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่า ๑ คน ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๘ ที่บัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น” ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยง

กรณีมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปตามครรลองของกฎหมายตามปกติ โดยร่วมกันกระทำเป็นขบวนการกับพรรคการเมืองอื่น เพียงเพื่อให้การกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นไปโดยเร็วยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนหลัง และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนแรกด้วยหรือไม่

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือได้ว่าเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าแทรกแซงบิดผันกระบวนการเข้าสู่อำนาจในการปกครองประเทศเพื่อสร้างภาพลวงตาว่ามีการแข่งขันกันตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ โดยเนื้อแท้มิได้เป็นเช่นนั้น ย่อมส่งผลให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องสั่นคลอนไม่มั่นคง ทำให้ประชาชนที่รู้ข้อเท็จจริงเสื่อมศรัทธาต่อระบบการเมือง อาจนำไปสู่การต่อต้านการใช้อำนาจปกครองโดยไม่ชอบธรรมของพรรคการเมือง ประกอบกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เป็นบทบัญญัติที่เป็นนโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๑) อีกด้วย และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ด้วยหรือไม่ เพราะไม่อาจทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ เพื่อให้หน้าไปเป็น

หลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติสามารถลงสมัครได้นั้น แม้มิใช่กระทำเพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศ แต่การกระทำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงผลบังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง จึงถือได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) ทั้งยังเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) อีกด้วย

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยนั้น การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นคนละกรณีกับการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และที่กล่าวอ้างว่า การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากได้เป็นความผิดกฎหมายเล็กน้อยดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างไม่ ขัดต่อผู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

จริงอยู่ แม้จะเป็นที่ยอมรับเป็นการทั่วไปและเป็นสากลว่า พรรคการเมืองนั้นถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสิ่งที่แสดงออกของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีแนวความคิดในทางการเมืองร่วมกัน และเป็นสิ่งสำคัญเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในทางการเมือง แต่ก็ต้องเข้าใจว่าก็เหมือนกับสิ่งทั้งหลายตามธรรมชาติ ที่แม้จะเป็นสิ่งสำคัญและดี

มีประโยชน์ แต่หากนำเครื่องมือหรือสิ่งสำคัญที่วางนั้นไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องชอบธรรม ไม่ว่าจะการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศด้วยวิธีการที่ไม่เป็นปกติและชอบธรรมเพียงเพื่อให้ได้คะแนนเสียงเด็ดขาดอย่างท่วมท้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้ คนทั้งหลายไม่ว่าในประเทศไทยหรือต่างประเทศ ไม่อาจยอมรับได้ว่าเป็นพรรคการเมืองในนัยของพรรคการเมืองที่จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการเป็นเครื่องมือในการทำให้การปกครองของประเทศเป็นประชาธิปไตยได้ การกล่าวเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าในประเทศไทยจะไม่มีพรรคการเมืองที่จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เช่นในประเทศต่าง ๆ อย่างน้อยก็ยังมีพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ของการเป็นพรรคการเมืองในระบบสากลและมีการวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลา ๓๐ กว่าปีก็มี ๖๐ กว่าปีก็มี ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับระบบพรรคการเมืองในประเทศต่าง ๆ และที่สำคัญไปกว่านั้น การเลือกตั้งแม้จะเป็นส่วนสำคัญของการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย แต่ก็ต้องอยู่ในพื้นฐานเช่นเดียวกับเรื่องพรรคการเมืองซึ่งประเทศทั้งหลายในโลกที่พัฒนาทางการเมืองแล้ว จะไม่มีปัญหาในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ และพิทักษ์ห่วงแหวนสิทธิทางการเมืองในการเลือกตั้งของประชาชนเหมือนอย่างในบ้านเรา ดังนั้น ในทุกครั้งที่เกิดปัญหาในประเทศของเราอย่างเช่นครั้งนี้ คนต่างชาติก็จะเรียกร้องก่อนอื่นทั้งหมด คือ การที่ต้องให้มีการเลือกตั้งก่อนเพียงอย่างเดียวเท่านั้นเสมือนว่าการเลือกตั้งเป็นคำกล่าวที่ศักดิ์สิทธิ์ว่า หากให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้นแล้วก็จะทำให้ประเทศชาตินั้นเป็นประชาธิปไตยเหมือน ๆ กับในประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย ซึ่งในเรื่องนี้คงต้องทำให้เขาทั้งหลายเหล่านั้นเข้าใจว่าสถานการณ์ของสังคมไทยเช่นที่มีกรณีในคดีนี้เป็นตัวอย่างย่อมแสดงว่าหากพรรคการเมืองมิได้มีสภาพเป็นสถาบันการเมืองอย่างแท้จริง และมีการใช้เงินสนับสนุนการเลือกตั้งอย่างไม่ถูกต้องเพื่อให้ได้อำนาจรัฐอย่างที่เกิดขึ้น ถ้าพึงเพียงต้องมีการเลือกตั้งอย่างเดียวคงไม่สามารถทำให้เกิดประชาธิปไตยเช่นในที่อื่น ๆ ได้

เมื่อได้พิเคราะห์พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในคดีนี้ ดังได้กล่าวแล้วตั้งแต่ต้น และเหตุผลที่ได้วินิจฉัยไว้ จึงเห็นว่า พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นและปรากฏจากหลักฐาน ย่อมไม่อาจพิจารณาเป็นอย่างอื่นได้นอกจากมีเหตุอันสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดในครั้งนี้ด้วย

ในขณะเดียวกัน เห็นเป็นการสมควรที่จะได้วินิจฉัยต่อไปด้วยว่า ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่าการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามความในข้อ ๓ ของคณะปฏิรูปฯ

ฉบับที่ ๒๗ ไม่อาจนำไปใช้ย้อนหลังเพื่อบังคับ หรือลงโทษแก่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นกรกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการประกาศใช้บังคับ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังนี้ เป็นหลักที่เกิดจากคำกล่าวตั้งแต่สุภาษิตลาติน Nullum crimen sine lege ไม่มีการกระทำความผิดหากไม่มีกฎหมายกำหนด และ Nulla poena sine lege บุคคลจะไม่ต้องรับโทษหากไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ หลักกฎหมายดังกล่าว มิใช่เป็นหลักกฎหมายที่เป็นหลักเด็ดขาดแต่อย่างใด ที่เป็นที่เข้าใจกัน คือ จะตรากฎหมายให้มีผลย้อนหลังเป็นการลงโทษทางอาญาไม่ได้ ความคิดในสมัยแรก ๆ แม้จะมีขึ้นเพื่อให้มีการป้องกันสิทธิเสรีภาพของเอกชน แต่ในระยะเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันแนวคิดในทางกฎหมายเห็นว่า สังคมต้องมีการพัฒนาและกฎหมายที่ได้ตราขึ้นใหม่ย่อมเป็นที่เข้าใจและยอมรับว่าเป็นกฎหมายที่ดีกว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมเป็นธรรมต่อสังคมและเหมาะสมกว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้ว ดังนั้น จึงควรให้กฎหมายที่ได้ตราขึ้นใหม่มีผลใช้บังคับได้ทันที แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีกรยอมรับว่า จะต้องให้กฎหมายมีความแน่นอนในการบังคับใช้ เป็นแต่ความจำเป็นของสังคมในเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ อาจจะต้องมีความสำคัญมากกว่าความแน่นอนในบทกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น ในทางกฎหมายจึงมีข้อยกเว้นเกี่ยวกับการให้อำนาจแก่ฝ่ายนิติบัญญัติในการตรากฎหมายให้มีผลย้อนหลังได้ โดยเฉพาะในอันที่เห็นว่าจะเป็นไปได้เพื่อป้องกันหรือทำให้หมดไปในสิ่งที่เห็นว่าเป็นอันตรายหรือเป็นที่มาของความไม่เป็นธรรมเพื่อคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงและความยุติธรรมในสังคมด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในตำราความรู้เบื้องต้นกฎหมายทั่วไปของประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม หลักในเรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังก็ยังคงยึดถือในกรอบของการลงโทษทางอาญาเป็นหลัก

สำหรับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มองว่าการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมือง มีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภทนั้น เห็นว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย่อมไม่ใช่โทษในทางอาญาอย่างแน่นอน หากแต่เป็นเพียงมาตรการทางกฎหมายที่เกิดจากผลของกฎหมายที่ให้อำนาจในการยุบพรรคการเมืองที่กระทำการต้องห้ามตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อมิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีโอกาสที่จะกระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายซ้ำอีกในช่วงเวลาหนึ่ง อันเป็นมาตรการที่เหมาะสมแก่การคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวม เพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

ที่สำคัญยิ่งนั้น สามารถดำรงอยู่ได้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในลักษณะดังกล่าว ซึ่งเป็นกรณีการตัดสินใจเลือกตั้งที่ผ่านมา พบว่า การกระทำที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีเคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ อันเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑ พ.ศ. ๒๕๑๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับมิได้มีบทบัญญัติห้ามใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งแต่อย่างใด แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้บัญญัติจำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะเหตุมีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๐๗ ว่า บุคคลผู้มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ... (๓) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่ และ (๔) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ต่อมา เมื่อมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ บทบัญญัติเรื่องลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๑๐๓ ว่าบุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ ... (๓) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และ (๔) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ก็ได้บัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในมาตรา ๑๐๕ (๖) และ (๗) โดยมีบทบัญญัติเช่นเดียวกันกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๐๓ (๓) และ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ จากบทบัญญัติในมาตรา ๑๐๗ (๓) และ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๐๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ และมาตรา ๑๐๕ (๖) และ (๗) ของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะเห็นได้ว่า การตัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลที่เคยกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ หรือเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามดังที่กล่าวข้างต้น อันเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ เป็นบทบัญญัติที่ชัดเจน และแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่า ต้องการตัดสิทธิบุคคลที่เคยกระทำการดังกล่าว แม้จะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการบัญญัติห้ามไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้บัญญัติห้ามบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามเพราะเคยกระทำการดังกล่าว มิให้เข้าสู่การเมือง ย่อมหมายความว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประสงค์ที่จะให้บทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับได้ทันทีกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อน หากวินิจฉัยหรือตีความว่า บทบัญญัติในมาตรา ๑๑๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ และมาตรา ๑๐๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๓๔ รวมทั้งฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ และรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ แล้ว ย่อมมีผลให้ผู้ที่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญคงไม่ประสงค์เช่นนั้นที่จะให้บุคคลดังกล่าวเข้าสู่การเมือง เพียงเพราะการถือหลักอย่างเคร่งครัดว่า กฎหมายไม่ใช่บังคับย้อนหลังกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อน และเมื่อเปรียบเทียบลักษณะต้องห้ามในการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว กับการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และการกระทำตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว จะเห็นได้ว่า การกระทำตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มีลักษณะของการกระทำที่รุนแรงกว่าการกระทำที่มีลักษณะต้องห้ามที่กล่าวมาข้างต้น ในการคัดกรองคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐย่อมมีอำนาจโดยชอบธรรมที่จะตัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลได้ หากเห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ด้วยการบัญญัติมาตรการในการบังคับมิให้บุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามเช่นนั้นใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีก ดังนั้น มาตรการที่คณะปฏิรูป ฯ ประกาศกำหนดในฉบับที่ ๒๗ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมิกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบ พรรคการเมือง เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเกิดจากการที่พรรคการเมืองนั้นกระทำการถึงขั้นที่เรียกว่าร้ายแรงอันเป็นปฏิปักษ์ ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และ เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศเช่นกัน การเพิกถอนสิทธิในการเลือกตั้งในกรณีนี้ จึงต้องถือว่าเป็น มาตรการที่จำเป็นและเหมาะสม เพื่อธำรงและรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของระบอบการปกครองของประเทศ อันอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะให้บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีผลย้อนหลังได้เพราะเหตุผลความจำเป็น และประโยชน์ส่วนรวมของสังคม มากกว่าที่จะถือเพียงความแน่นอนของกฎหมายเท่านั้น

สำหรับในส่วนของพรรคการเมือง นั้น เมื่อคำนึงถึงว่า การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และจากข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ชัดเจนว่า บุคคลที่เป็น กรรมการบริหารพรรคการเมืองด้วยการรู้เห็นยินยอมจากหัวหน้าพรรคได้กระทำการเพื่อให้ได้มา ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ ด้วยการสนับสนุนให้เงินแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ในการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับผลประโยชน์และการกระทำ ในลักษณะสมรู้ร่วมคิด โดยมีการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นขบวนการ มิได้คำนึงถึงความถูกต้อง ตามกฎหมายและปราศจากการคัดค้านการกระทำนั้น โดยมิได้มีการตรวจสอบกันอย่างจริงจังหลังจาก เกิดเรื่องร้องเรียนกล่าวหาขึ้น การกระทำดังกล่าวมีลักษณะรุนแรงถึงขนาดที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันอยู่ในขั้นที่เป็นสาเหตุให้ยุบพรรคการเมืองนั้นได้ตามมาตรา ๖๓ ประกอบกับมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แม้จะมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า ภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ชี้แจงหักล้างข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แล้วว่ามีกรรมการบริหารพรรคซึ่งรวมถึงหัวหน้าพรรคลาออกตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง ก็ไม่มีผลทำให้มิต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งที่ตนเป็นกรรมการบริหาร พรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่

จึงเห็นว่า สมควรมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กบให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน และผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน ทั้งนี้ ตามคำร้องของอัยการสูงสุด มีกำหนดเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวตามประกาศคณะปฏิรูปฯ ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕

ศาสตราจารย์ ดร.อักษราทร จุฬารัตน
รองประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของหม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓-๕/๒๕๕๐

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง { อัยการสูงสุด ผู้ร้อง
พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

ระหว่าง { อัยการสูงสุด ผู้ร้อง
พรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

ระหว่าง { อัยการสูงสุด ผู้ร้อง
พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดยื่นคำร้องรวมสามคำร้อง ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย เนื่องจากปรากฏต่อ นายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยกระทำการฝ่าฝืน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) พรรคไทยรักไทยกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานตาม

หนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๕๕๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ หนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/ ๕๐๐๐ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ และหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๗๑๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ตามลำดับ อัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง และศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ คดีอยู่ในระหว่างที่พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศให้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ และภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจ ของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้เป็นอำนาจของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของ ศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมา พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ ตามลำดับ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ให้รวมการพิจารณาคำร้อง ทั้งสามเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกันโดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่า ผู้ร้อง และให้เรียก พรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คำร้องที่หนึ่ง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติม คำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ สรุปความได้ว่า

พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕

และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ กำหนดหลักเกณฑ์การนับคะแนนและการประกาศผลว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้ง มีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ประกาศให้ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตนั้น

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจาก นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ

ตามคำบงการหรือคำสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้ง ได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิบัติการต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการกระทำในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และให้แจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน อันเป็นการกระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิบัติการต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๓๒๗ และมาตรา ๓๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้คำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้คำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีกำหนดห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้
คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า

(๑) การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งให้โอกาสมาให้อัยการต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบกับการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่าทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยมอบอำนาจให้กับบุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกร้องกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดย นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวหาและนายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักกับ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาก่อน อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่คำร้องกล่าวหา เนื่องจากวันและเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหา นั้น นายบุญทวีศักดิ์อยู่ต่างจังหวัด และไม่มีหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์เกี่ยวข้องในการกระทำตามที่กล่าวหา ส่วนกรณีการรับเงินจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลตามที่ผู้ร้องกล่าวหา

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ลงับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ลงับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

คำร้องที่สอง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ลงับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ลงับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ สรุปความได้ว่า

พรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๕ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๓ คน โดยมีนายบุญญาบารมีภณหรือบุญฤทธิพล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ ผลสำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจากนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖

(๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนว่า มีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นแยกย้ายกันไปจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสั่งสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้งได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิบัติการต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่าการกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำความผิดฐานสมัครรับเลือกตั้งโดยรู้ว่าตนเองไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และเป็นความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน และแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ นั้น เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) จึงแจ้งเรื่องและส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ร้องดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะดี ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๒ ได้ดำเนินการรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ศฤงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ประเภทกิตติมศักดิ์อันเป็นความเท็จเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน ทั้งนี้ เพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิกิริยาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกำหนดห้าปี นับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการเลือกตั้งในครั้งดังกล่าว ผู้ร้องไม่อาจนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ เนื่องจากมูลคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดีสิ้นไปแล้ว ควรยกคำร้องนี้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่เคยมอบอำนาจให้แก่บุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ ที่ว่า ต้องกระทำโดยนิติบุคคล โดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคมอบหมายให้ทำการแทน ซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดลงโทษพรรคการเมืองได้นั้น ผู้กระทำความผิดต้องเป็นกรรมการบริหารของพรรค แต่นางฐิติมาและนายพันมิตร ดวงทิพย์ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าไปรับเงินจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่มีอำนาจกระทำการใดแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ แต่เป็นพฤติกรรมที่เป็นการกระทำเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีส่วนรับรู้ ไม่ได้เกี่ยวข้อง ไม่ได้มอบหมาย และไม่ใช่ว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๓

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) ประเด็นเรื่องการที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรค นางฐิติมาและ นายพันมิตร เจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ ในการเลือกตั้งคราวนี้ โดยส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน และแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน รวมทั้งสิ้น ๑๒๖ คน ซึ่งอาศัยงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายจากกองทุน เพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการ ประจำปี ๒๕๔๕ จำนวนเงิน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เป็นไปตามมติการประชุม เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยประธานที่ประชุมนำเสนอให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำเงินที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๑๐ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัคร ที่เป็นสมาชิกคนอื่น อีกจำนวน ๑๑๖ คน ซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด ให้รับผิดชอบด้วยตนเอง โดยร่วมกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีนายพันมิตรเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้ง ของผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๑ นำเงินส่วนตัวมาช่วยสนับสนุน โดยนายพันมิตรกู้ยืมเงินจากนางวริศรียา งามเกิดศิริ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท และต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยกรรมการบริหารพรรคนำเงินดังกล่าวไปใช้จ่ายตาม แผนงานโครงการประจำปี ๒๕๔๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๕ ดังนั้น การที่คณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมีความเห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้มอบหมาย แต่เป็นการกระทำของนางฐิติมาและนายพันมิตรซึ่งไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรค และผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้รับประโยชน์จากการกระทำของกลุ่มบุคคลดังกล่าว หากผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจะต้อง ดำเนินการตามเงื่อนไขการบริจาคเงินให้แก่พรรค ส่วนที่ว่า มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ บางคน เช่นนายอุทัย นามวงศ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า รับเงินค่าสมัครและ ค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้นรับฟังไม่ได้ เนื่องจากนายอุทัยเป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ใน

การสร้างสถานการณ์เพื่อล้มการเลือกตั้ง ประกอบกับนายอุทัยเป็นบุคคลมีความรู้ถึงระดับปริญญาเอก จากต่างประเทศข้อกล่าวหาของผู้ร้องเป็นเพียงการเชื่อมโยงความคิดไปถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ผู้ถูก ดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) เท่านั้น นอกจากนี้ที่ นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ร่วมประชุมการให้สัตยาบันร่วมกับพรรคการเมืองอีก ๑๕ พรรค และเล่าให้ฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครของพรรคการเมือง ทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ในวันประชุมดังกล่าวมีหัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้แทนของพรรคการเมืองเข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๖ พรรค เพื่อทำสัตยาบันการปฏิรูปการเมืองร่วมกัน นอกจากพรรคการเมืองแล้วยังมีสื่อมวลชนเข้าร่วมจำนวนมาก หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กล่าว ในที่ประชุมถึงเรื่องงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนในการเลือกตั้งแต่อย่างใด

(๒) ประเด็นเรื่องที่นายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จ ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐาน ในการสมัครรับเลือกตั้ง นั้น ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มี ๓ ประเภท ได้แก่ (๑) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๐ คือ สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัครตาม ข้อบังคับพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติเป็นสมาชิกพรรคได้ (๒) สมาชิกตาม ข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๑ คือ สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ สมาชิกที่เป็นผู้ก่อตั้งพรรค และบุคคลซึ่งพรรค เลือกมาเป็นสมาชิก หมายถึงสมาชิกที่ปรับแทนตำแหน่งที่มีอยู่ จึงไม่เป็นสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เพียงปรับเข้าและออก (๓) สมาชิกตามข้อบังคับพรรคข้อ ๑๒ คือ สมาชิกสมทบ ได้แก่ บุคคลที่ยื่น ใบสมัคร และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติให้เป็นสมาชิกสมทบได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุง ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน รวม ๑๒๖ คนนั้น มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ทุกคน โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเป็นสมาชิกในคราวประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นการประชุม

รับสมัครปรับปรุงสมาชิกกิตติมศักดิ์ จำนวน ๑๕๑ คน และในการประชุมพรรค ครั้งที่ ๘/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำนวน ๒๕ คน ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ มีใบสมัครสมาชิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นหลักฐาน แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเพียง ๑๐ คน แบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก ๑๑๖ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศรายชื่อให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเห็นว่า ผู้สมัครดังกล่าวไม่ได้เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะไม่มีรายชื่อปรากฏในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลด ในรอบปี ๒๕๔๘ (แบบ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗) ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งในรายงานดังกล่าวผู้ถูกร้องที่ ๓ รายงานเพียงว่า เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกจำนวน ๒๕,๓๐๖ คน ในรอบปีที่ผ่านมาก็คือ ปี ๒๕๔๘ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวน ๗๐๐ คน และมีสมาชิกลดลงจำนวน ๓๑ คน และมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๒๕,๙๗๕ คน เหตุที่ไม่มีการรายชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปี ๒๕๔๘ ของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๑๒๖ คน เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่เป็นการปรับคนใหม่เข้ามาแทนคนเก่าที่ต้องปรับออกไป ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งรายชื่อสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี ซึ่งเป็นการดำเนินการตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มีรายชื่อบุคคลดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียงแต่จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ กำหนดไว้ และ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็เคยดำเนินการเช่นเดียวกันมาแล้วในการเลือกตั้งในคราววันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ดังนั้น การออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญญาบารมีภณเพื่อให้ผู้สมัครนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง จึงกระทำไปด้วยความถูกต้องและเป็นจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สาม ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน โดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจากพลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล กรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการสมคบระหว่างผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองอื่น และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรค โดยว่าจ้างพรรคเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงพยานหลักฐานและพฤติการณ์ประกอบความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของพลเอก ชรรณรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์เป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมี

ลักษณะเป็นการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) จึงได้ส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า เมื่อระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเวลาที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ ปรากฏข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานว่า

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งต่อนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นคือ พลเอก ชรรมรักษ์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กัลลเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ ได้มอบเงินค่าใช้จ่าย จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะดี สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้ประสานงานของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียว แล้วได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมาระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงิน จำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติมอีก ๑๗ คน และในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงิน จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาอีก เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ทั้ง ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ พลเอก ธรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นกรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณวัฒน์ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัยหรือต่อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์เป็นตัวแทนติดต่อมอบเงินให้นายชวการ โตสวัสดิ์ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายครั้ง โดยเริ่มติดต่อที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ติดต่อข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน และมอบเงินค่าใช้จ่ายให้สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิออกเสียงในเขตนั้น โดยพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย มอบเงิน จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการนำสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีซึ่งเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์นำเงินไปให้นายชวการนับใต้ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท และมอบให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันในผู้ร่วมงาน และต่อมาวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการเพื่อนำไปให้นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ นำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๗ คน โดยมีหลักฐานการส่งสำเนาใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้นายชวการนำไปรับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากพลเอก ธรรมรักษ์ตามที่ได้ตกลงกันได้ แต่ปรากฏว่า นายชวการและนายสุขสันต์ไม่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจึงไปแจ้งข้อมูลแก่นายสุเทพผู้ร้องเรียนในกรณีนี้ และในช่วงวันที่ ๖ และ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินตามที่ได้กล่าวแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์

สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิก ใช้เลขที่และวันรับสมัครของสมาชิกพรรคคนเดิม แล้วนำชื่อและชื่อสกุลของสมาชิกคนใหม่ ไล่แทนชื่อและชื่อสกุลสมาชิกคนเดิมที่เรียกว่า การติดต่อพันธุกรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๖๑ คน และในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์และผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนแล้ว

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของพลเอก ชรรมภ์และนายพงษ์ศักดิ์ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และร่วมกันสนับสนุนให้มีการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนให้มีการปลอมเอกสาร การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๓๒๗ และมาตรา ๓๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า

(๑) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดอำนาจการปกครองประเทศ และออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ จึงย่อมสิ้นสุดลงไปด้วยโดยอัตโนมัติ บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญย่อมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลให้อรรถคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญและยุติลงไปแล้ว กลับมาอยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคำร้องของผู้ร้อง การถ่ายโอนอรรถคดีและอำนาจดังกล่าว ไม่มีความถูกต้องชอบธรรม สิทธิของคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรมและมีลักษณะเลือกปฏิบัติเป็นการตั้งองค์กระ ซึ่งมิใช่ศาลขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะไม่เป็นไปตาม ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า การจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่ง หรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาคดีนั้น

จะกระทำมิได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีความชอบธรรมและไม่มีอำนาจพิจารณาคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ นอกจากนี้ ในการพิจารณาวินิจฉัยคดียุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตุลาการ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทน ศาลรัฐธรรมนูญได้ เพราะขัดกับหลักนิติรัฐอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในอารยประเทศ ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ศาลต้องกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และผู้พิพากษาหรือตุลาการ มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งเป็นหลักประกันแก่ผู้มีอรรถคดีทั้งปวงว่าจะได้รับความเป็นธรรม ไม่มีผู้ใดมาสั่งหรือชี้นำผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และไม่ได้รับรองให้ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดกำหนดให้องค์กรอื่นที่ไม่ใช่ศาลมิหรือใช้อำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ขอให้ยุบเลิกพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการมาโดยตลอด โดยจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๔๘ ที่ให้ศาลฎีกาพิจารณาและมีคำสั่งคดีที่ขออภัยการขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา และมีคำสั่งกรณีที่ยกการสูงสุดขอให้ยุบพรรคการเมือง ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีและใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกำหนดให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นการกำหนดอำนาจและถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ที่ขัดต่อหลักนิติรัฐ อีกทั้งยังเป็นการขัดต่อหลักการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมา และขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เนื่องจากนายสุเทพซึ่งเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน

สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง และนายสุเทพไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำดังกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคำร้องเรียนของนายสุเทพได้

(๓) การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ ที่มีนายนาม ยิ้มแย้ม เป็นประธาน ไม่เคยแจ้งข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแม้แต่แจ้งพลเอก ชรรณรักษ์หรือนายพงษ์ศักดิ์ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ทั้งที่ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๓) และมาตรา ๑๕ กำหนดให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อร้องเรียน พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ โดยการแจ้งผู้ถูกร้องเรียนดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ แต่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์จัดทำและนำไปมอบให้ฝ่ายเดียว แล้วสรุปความเห็นเสนอประธานกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ให้โอกาสพันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งที่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเคยให้ความเห็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งปรากฏตามบันทึกข้อความฉบับลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ว่า ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ ส่วนที่พลเอก ชรรณรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำแล้วนั้น บุคคลทั้งสองไม่ใช่หัวหน้าพรรค

ไม่ได้เป็นผู้แทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่บุคคลทั้งสองไปให้ถ้อยคำเนื่องจากได้รับเชิญไปในฐานะพยาน ไม่ใช่ในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองแล้ว และการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่ถือว่าเป็นการให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง ส่วนที่ผู้ร้องอ้างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสิทธิยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และมีสิทธิอ้างบุคคลหรือหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานรวมทั้งมีสิทธิตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องได้นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคนละเรื่องและคนละขั้นตอนกับการที่ต้องดำเนินการในชั้นสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม แม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จะใช้คำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” แต่ที่จะปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ได้นั้น ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความผิดตามมาตรา ๖๖ เสียก่อน เพราะคำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” มิใช่เป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาวินิจฉัยได้เอง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจแจ้งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ได้ และผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๔) การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลใช้บังคับไปด้วย เนื่องจากเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง ส่งผลให้บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับซึ่งรวมถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอันสิ้นสุดลงด้วย ซึ่งต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขชี้แจงว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกทั้งหมด ทั้งนี้ ตามคำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕ เมื่อการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาและนำมาเป็นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำที่อาศัยเหตุอันเกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และเหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องยุติและสิ้นสุดลงด้วย แม้ต่อมาวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ประกาศฉบับดังกล่าวคงมีผลเพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และแม้ต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญมิได้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยังให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ได้ประกาศเป็นต้นไป และจะนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นฐานในการดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหา ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไป การกระทำตามที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งอาศัยมูลเหตุที่เกิดจากการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อกฎหมายยกเลิกไป ย่อมมีผลให้การกระทำที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุยื่นคำร้องในครั้งนี้ยุติและสิ้นสุดลงด้วย

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมสอดคล้องกันได้รวมตัวเข้าด้วยกันเพื่อจะนำแนวความคิดนั้นมากำหนดเป็นนโยบายและนำไปบริหารหรือตรวจสอบการบริหารประเทศตามอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลนั้นตามวิถีทางประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงให้ความคุ้มครองแก่พรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นและไม่ต้องการให้มีการยุบพรรคได้โดยง่ายแม้ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือส่งสมัครแล้วแต่ไม่มีสมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้ง ก็ไม่เป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แต่เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว คงมีแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง เท่านั้น ดังนั้น การจะยุบพรรคการเมืองได้จึงต้องเป็นไปตามเหตุมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ที่ว่าการที่บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) บัญญัติไว้สอดคล้องกับมาตรา ๖๓

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบเพิ่มเติมไว้ถึง ๔ เหตุ โดยการเพิ่มเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งผู้ร้องอาศัยเหตุตาม (๓) มาร้องให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ด้วย จึงเป็นการกำหนดเหตุยุบพรรคการเมืองเพิ่มเติมนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญกำหนดและเป็นบทบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นบทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ รับรองไว้ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รับรองไว้ เนื่องจากการยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองที่มาตรา ๔๗ รับรองไว้ ซึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ได้ระบубทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องระบубทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติหลักเกณฑ์การดำเนินการว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว นั้น มีลักษณะเป็น

หลักเกณฑ์ การดำเนินการที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๑ เพราะถ้าพรรคการเมืองกระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) ซึ่งเป็นการกระทำเกี่ยวกับการกระทำตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง คือใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าว อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง เท่านั้น และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๗ จึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดกระบวนการเพื่อไปสู่การยุบพรรคการเมืองที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทั้งที่เหตุในการยุบนั้นเป็นเหตุแบบเดียวกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๑

(๓) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากการกระทำตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นผู้กระทำและไม่ได้มอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารพรรคกระทำ อีกทั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้มีมติให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ กำหนดไว้ กรรมการบริหารพรรคจะดำเนินการแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยลำพังไม่ได้ จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะการที่กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งจะดำเนินการในนามของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อจัดการนอกเหนือจากที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบนั้นไม่อาจกระทำได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งซึ่งมีค่าใช้จ่ายและต้องผ่านขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งพลเอก ชรรmgrักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๗ แต่อย่างใด อีกทั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคย

ทราบมาก่อน ไม่เคยมอบหมาย ไม่เคยใช้และไม่เคยสนับสนุนให้บุคคลทั้งสองหรือบุคคลอื่นใดกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ประการใด หากบุคคลทั้งสองกระทำการตามข้อกล่าวหาที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลทั้งสอง ไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๑ แต่อย่างไร การยุบพรรคการเมืองเป็นการทำให้สภาพความเป็นบุคคลของพรรคการเมืองตามกฎหมายสิ้นสุดลง ทำให้สมาชิกภาพของมวลสมาชิกสิ้นสุดลง จึงเทียบได้กับการลงโทษประหารชีวิตในทางอาญา การวินิจฉัยและตีความจึงต้องตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด ไม่ควรตีความในการขยายความเพื่อลงโทษพรรคผู้ร้องที่ ๑ การกระทำของกรรมการบริหารพรรคมิใช่เป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ ซึ่งกรณีที่จะให้ถือว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมืองและถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า เป็นการกระทำหรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจของหัวหน้าพรรคการเมือง ดังนั้น การกระทำของกรรมการบริหารพรรคอันจะถือได้ว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคผู้นั้นต้องเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองเท่านั้น ทั้งนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังได้แยกการกระทำของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคที่เป็นความผิดและต้องรับโทษแยกต่างหากจากการกระทำของพรรคการเมือง กล่าวคือ การกระทำของหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา ๗๖ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ หรือการกระทำของกรรมการบริหารพรรคตามมาตรา ๗๗ และมาตรา ๘๔ ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปว่า ผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษ ถ้าไม่ได้กระทำความผิดผู้นั้นไม่ต้องรับโทษและไม่ต้องรับโทษจากการกระทำของผู้อื่น การกระทำที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ร้องที่ ๑ นั้น ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคของผู้ร้องที่ ๑ ในขณะที่มีการยื่นคำร้องนี้เป็นตัวการ สนับสนุน หรือส่งเสริม รู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลทั้งสองที่ถูกกล่าวหาไปกระทำตามคำร้องแต่อย่างใดทั้งสิ้น

(๘) การกระทำของผู้ร้องที่ ๑ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคผู้ร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ได้เนื่องจากคำว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) หมายถึง การกระทำเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สิ้นสุดลง แล้วใช้การปกครองอย่างอื่น ส่วนคำว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยผู้ที่ได้อำนาจนั้นมาจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมใช้อำนาจดังกล่าว ดังเช่นการยึดอำนาจปฏิวัติ หรือรัฐประหารของคณะบุคคลที่เรียกตัวเองว่า “คณะปฏิวัติ” ส่วนการกระทำที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) บัญญัติเป็นเหตุยุบพรรค คือ กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น ซึ่งกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ ดังนั้น การกระทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง หรือการให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามคำร้อง ซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง จึงไม่ถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะความร้ายแรงของการกระทำถึงขนาดที่สมควรจะยุบพรรคการเมืองนั้นเสียก็คือ การกระทำการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจปกครองประเทศโดยใช้กำลัง ซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่ได้เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากการกระทำใดอันเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง แม้อาจจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ไม่เคยปรากฏหรือเคยมีคำวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือกระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด โดยเหตุนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ ที่บัญญัติไว้ว่า หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือ ถ้าไม่ปฏิบัติตาม

คำเตือนของนายทะเบียน ให้มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไข การกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือ บางคนออกจากตำแหน่งได้ และผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้น กำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง แสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดระดับความรุนแรงของการกระทำของพรรคการเมือง และ ผู้บริหารพรรคการเมืองไว้เป็นลำดับขั้นเพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุอันเป็นการกระทำผิดเล็กน้อยขึ้นอ้าง เพื่อให้ยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบได้โดยง่ายเนื่องจากการกระทำของผู้บริหาร พรรคบางคน ย่อมมีผลกระทบต่อสมาชิกของพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็น กับการกระทำของกรรมการบริหารพรรคคนนั้นเลย

(๕) กรณีมีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม มิได้เป็นบทบังคับเด็ดขาดให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรค ในทุกกรณี เพียงแต่บัญญัติว่า “...ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมือง ...” และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่า “เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง...” จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าแม้พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเข้าข่ายที่จะถูกยุบพรรค ได้ก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคหรือไม่ยุบก็ได้ ประกอบกับ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ ที่กำหนดความรุนแรงตามลักษณะของการกระทำไว้ในหลายระดับ หากไม่รุนแรงถึงขั้น เป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ อาจจะใช้มาตรการเพียงการเตือน หรือมีอำนาจสั่งให้ ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำตามที่กล่าวหา หรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหาร พรรคการเมืองทั้งคณะ หรือบางคนออกจากตำแหน่ง นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่ยุบก็ได้ และกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีเหตุ ที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่ เรือร้างมาตั้งแต่เข้าทำหน้าที่รัฐบาลเป็นผลสำเร็จ และกระทำตามนโยบายที่เป็นผลดีต่อประเทศชาติ มากมาย จนเป็นที่นิยมของประชาชนส่วนใหญ่ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๘ คน และ

เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๓๗๗ คน จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็น ครั้งแรก นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคเหล่านั้น ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง ทั้งหากมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

(๑๐) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ใช้บังคับกับเหตุยุบพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เพื่อเป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคไม่ได้ เพราะเหตุยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) คือ พรรคการเมือง “กระทำการ” อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ที่กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” เห็นว่า “การกระทำความต้องห้าม” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ระบุในประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ คือ “ห้ามกระทำการ” ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๔) เท่านั้น ส่วนมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” ซึ่งไม่ใช่ข้ออ้างที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ร้องจึงนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มาใช้บังคับกับคดีนี้ไม่ได้

(๑๑) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เนื่องจากประกาศคณะปฏิรูปการปกครองใน

ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เพิ่มเติมบทกำหนดโทษ เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ กำหนดไว้แต่เดิม โดยการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีกำหนดห้าปี จึงเป็นการตราและยกเลิกกฎหมายที่ปราศจากความชอบธรรม อันย้อนหลังเป็นผลร้าย แก่บุคคลที่เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งขัดต่อหลักนิติรัฐ เป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกที่เจริญแล้วยึดถือปฏิบัติ ขัดต่อหลักสากล ทางอาญา ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการลิดรอนสิทธิที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ว่า ให้ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นองค์กรศาล และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ และเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการกระทำในพระปรมาภิไธยนั้น เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีของผู้ร้อง การถ่ายโอนอำนาจ มาเป็นของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอันเป็นองค์กรที่มีอิสระศาล จึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แม้ว่าการให้ “เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง” จะมีใช้ “โทษทางอาญา” แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เห็นว่า “สิทธิเลือกตั้ง” เป็นสิทธิเสรีภาพที่บรรดาชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓ ก็ยังให้การคุ้มครองอยู่ ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและ มีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท ดังนั้น การกระทำใดที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ กำหนดโทษไว้ในมาตรา ๖๕ ให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตาม มาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป ซึ่งเป็นการ กำหนดโทษทางการเมืองสำหรับผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบพรรคการเมือง หากตีความว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับดังกล่าวที่เพิ่มบทกำหนดโทษให้มีผลย้อนหลังจะขัดหลักนิติรัฐที่ห้ามตรากฎหมายย้อนหลังอันเป็น ผลร้ายแก่บุคคลทั้งในกรณีโทษทางอาญาและในกรณีอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญาด้วย เพราะบุคคลก็ไม่ อาจเชื่อมั่นในการใช้อำนาจรัฐ ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองถูกยุบเพราะ ไม่ดำเนินการตามมาตรา ๖๖ ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบจะได้รับโทษเพียงเท่าที่บัญญัติในมาตรา ๖๕ เท่านั้น

นอกจากนี้ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลัง เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยนัยของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงทำให้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดในกฎหมายดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับไปด้วยการกระทำใดที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติให้เป็นเหตุร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองจึงไม่สามารถนำมาใช้ภายหลังที่มีการประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ได้อีกต่อไป จนกระทั่งถึงวันที่ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับมีผลใช้บังคับต่อไป แต่อย่างไรก็ดี ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงใช้บังคับเฉพาะกับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไปเท่านั้น แต่เหตุที่ผู้ร้องอ้างขอให้สั่งยุบพรรคเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องจึงไม่สามารถอ้างการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนมาเป็นเหตุขอให้สั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๑๒) การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้ เนื่องจากภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ในช่วงต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่ง โดยหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งหมด ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้ว และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับหนังสือแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ดังนั้น การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรค

ผู้ร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และจนถึงบัดนี้ผู้ร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการทางการเมืองตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ผู้ร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคทั้งสองคนไม่ได้กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ จริง ก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ร้องที่ ๑ แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องที่ ๒ เอง โดยผู้ร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งการที่ผู้ร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครลงสมัครทุกเขตนั้นไม่ได้หมายความว่าได้รับเลือกตั้งทุกเขต เพราะในบางเขตซึ่งส่วนมากเป็นเขตเลือกตั้งในภาคใต้ พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านมีคะแนนนิยมคิดว่า เมื่อพรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคอื่นซึ่งลงสมัครแข่งขันกับผู้ร้องที่ ๑ จึงมีโอกาที่จะได้รับเลือกตั้งสูง แต่อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน จึงเป็นเหตุจูงใจให้พรรคการเมืองบางพรรคทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของตนด้วยการถอดชื่อสมาชิกเดิมออกแล้วนำชื่อผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่เข้ามาแทน ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวมิได้เพิ่งกระทำในคราวนี้เป็นครั้งแรก ในการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง พยานบางปากให้การว่า เคยดำเนินการเช่นนี้มาก่อนแล้วในคราวเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่า กรรมการบริหารพรรคผู้ร้องที่ ๑ ผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ แต่อย่างใด ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อจะให้นายอมรวิทย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปลาย

เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เพิ่งพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายชวการเพิ่งรู้จักกับนายบุญทวีศักดิ์เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่ นายชวการอ้างว่า ไปชี้แจงเรื่องการตัดต่อพันธุกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงรับฟังไม่ได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องอ้าง ส่วนที่นายสุขสันต์ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นบันทึกข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมาให้ นายสุขสันต์โดยมีนายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ทำการแก้ไข ข้อมูลสมาชิกพรรคในแผ่นบันทึกข้อมูลที่โรงแรมกานต์มณี แล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นบันทึกข้อมูล ไปคืนเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒ นาฬิกา นั้น ขัดแย้งกับรายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ระบุวัน เวลา ครั้งสุดท้ายที่มีการบันทึกในฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเชื่อถือไม่ได้

(๒) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยง คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ผู้ร้องฟังข้อเท็จจริงจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อพูดเรื่องตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งขัดกับคำให้การของนายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี ที่ยืนยันว่า ในวันนั้นบุคคลทั้งสี่ไม่ได้พบ พลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้ขึ้นไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การขัดกับนายธีรชัยและนายทวีที่ยืนยันว่า วันดังกล่าว ไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้รับเงินตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ ไม่จำเป็นต้องเรียกนายชวการให้ไปรับเงินเพียงจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ที่กระทรวงกลาโหม และไม่มี เหตุผลที่ต้องจ่ายเงินด้วยตนเอง ส่วนภาพที่นายสุเทพนำเสนอต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน

ข้อเท็จจริงนั้น เป็นภาพที่มีการตัดต่อลำดับภาพขึ้นใหม่ และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่นายชวการกลับอ้างว่า เงินที่ได้รับจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้นเป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ นายทวีก็เป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอาข่าวสถานการณ์ทางภาคใต้ไปให้พลเอก ชรรมรักษ์เท่านั้น มิได้เป็นคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์แต่อย่างใด สำหรับเหตุการณ์ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การว่า นายชวการกับพวก ร่วมกันนับเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท ที่นายทวีกับพวกนำมาให้ใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท แล้วนายธีรชัยมอบให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ซอง ขัดกับคำให้การของนายทวีและนายพงษ์ศรีที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมอบให้แก่นายชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากผู้ใด อีกทั้งจำนวนเงินที่อ้างมีความไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ประกอบกับคำให้การของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เช่น นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ และพันตำรวจตรี เสงี่ยม สาราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี นอกจากนี้ ที่นายชวการให้การว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวินำเงินไปมอบให้นายชวการ จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท นำไปให้นายสุขสันต์เพื่อเป็นค่าสมัครของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่จะลงสมัครที่จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน ก็ขัดกับคำให้การของนายทวีที่ว่า ไม่มีเหตุที่ต้องนำเงินมาให้ นายชวการ ซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้แก่ นายบุญทวีศักดิ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และเป็นผู้มีอำนาจในการส่งคนลงสมัครโดยตรง ส่วนเรื่องการโอนเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา เพื่อเป็นค่าสมัครผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นอีก ๗ คนนั้น วันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังนั้น คำให้การของนายชวการและนายสุขสันต์เป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น

(๓) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ในข้อที่นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในการประชุมของพรรคการเมืองที่อาคารวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ห้วนหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งต่อนายบุญابرมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยแจ้งหรือกล่าวว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่พรรคการเมืองใด และเป็นไปไม่ได้ที่จะแจ้งต่อหัวหน้าพรรคการเมืองจำนวนมากถึง ๑๕ พรรคที่ร่วมประชุมกันว่า จะจ่ายเงินดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนายบุญอุทธิพลและนายฉัฐพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคงที่ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่ได้พูดเรื่องการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองอื่นแต่อย่างใด ส่วนที่นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ได้บังคับบัญชา และเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์มอบเงินให้แก่นางฐิติมารวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า นางฐิติมาเป็นบุคคลที่นายสุเทพทั้งข่มขู่ หลอกลวง จ้างวาน ให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อปรักปรำและใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งต่อมานางฐิติมาให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า คำให้การชั้นคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และตามบันทึกที่ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นไปตามเอกสารที่นายสุเทพจัดเตรียมไว้ให้ โดยนายสุเทพเสนอเงินให้ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมเสนอตำแหน่งทางการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งจะให้นางฐิติมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย คำให้การของนางฐิติมา จึงรับฟังไม่ได้

(๔) ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓

ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์การกรรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องจึงขัดต่อเหตุผล และรับฟังไม่ได้ ประกอบกับมีพยานบุคคลที่เป็นผู้สมัครของพรรคการเมืองทั้งสองพรรคยืนยันในชั้น คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้สมัครของพรรคทั้งสองจำนวนมากออกค่าใช้จ่ายเอง เพราะมีความมั่นใจว่าจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งคราวนี้เนื่องจาก พรรคใหญ่ฝ่ายค้านไม่ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ร้องที่ ๑ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญคำร้องของผู้ร้อง ลงรับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ลงรับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้กรรมการนำพยานบุคคลเข้าไต่สวนตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๐ รวม ๑๔ นัด เป็นพยานผู้ร้องจำนวน ๓๖ ปาก เข้าไต่สวน ๗ นัด พยานผู้ร้องที่ ๑ จำนวน ๓๐ ปาก ผู้ร้องที่ ๒ จำนวน ๕ ปาก และผู้ร้องที่ ๓ จำนวน ๒ ปาก รวม ๗ นัด

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ในเบื้องต้นว่า ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับ รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ผู้ร้องทั้งสามเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองจาก นายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ และวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ ผู้ร้องที่ ๑ มีกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๑๑๑ คน โดยมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค ผู้ร้องที่ ๒ มีกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๑๕ คน โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค และผู้ร้องที่ ๓ มีกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๓ คน โดยมีนายบุญยวาทรมิถน หรือบุญยวาทริพล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค และก่อนเกิดเหตุผู้ร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งแรกวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้สมัครพรรคผู้ร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๒๐๐ คน และแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๔๘ คน รวม ๒๔๘ คน ผู้ร้องที่ ๑ เป็นแกนนำ

ในการจัดตั้งรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชวเกียรติุภักดี หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และครั้งที่ ๒ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๑๐ คน และแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๖๗ คน รวม ๓๗๗ คน ผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดตั้งรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว และพันตำรวจโท ทักษิณ ชวเกียรติุภักดี ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ ๒ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ส่งผู้สมัครในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔ คน ไม่มีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ คนใดได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลย ต่อมาวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ พรรคการเมืองฝ่ายค้านที่มีสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรรวม ๓ พรรค ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๑๐๐ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งครบทุกเขตจำนวน ๔๐๐ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๘ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์กับพวก มีหนังสือคัดค้านการประกาศรับรองผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๘ และเขตเลือกตั้งที่ ๙ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เนื่องจากไม่ปรากฏชื่อบุคคลทั้งสามในแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประจำปี ๒๕๔๘ ต่อมาวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๘ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อพลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองว่ามีการสมคบกันระหว่างผู้บริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคการเมืองอื่น และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองอื่น และว่าจ้างพรรคอื่นให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีมีผู้สมัครเพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้น
ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ พลดำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการ
การเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน
ข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการ
สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสนอรายงาน
ผลการสืบสวนสอบสวน ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีความเห็นว่า
ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒)
และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงได้มี
หนังสือส่งพยานหลักฐานให้ผู้ร้องเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม
ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และ
อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม รวม ๓ คำร้อง เมื่อวันที่ ๖
กรกฎาคม ๒๕๔๕ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามคำร้อง เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕
ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข เข้ายึดอำนาจการปกครอง และมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง
พร้อมทั้งรัฐธรรมนูญ และต่อมาวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา ๓๕ ให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควรวินิจฉัยปัญหาตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทั้งสาม
ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การสืบสวนสอบสวนของ
นายทะเบียนพรรคการเมือง การยื่นคำร้องของผู้ร้อง และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย
ประกอบรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามก่อน

ประเด็นข้อ ๑ มีว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดียุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาล ซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการมาโดยตลอด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาล เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงแล้ว อำนาจและหน้าที่ภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมเป็นอันสิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดี

เห็นว่า ก่อนมีการปฏิรูปการปกครองโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น อัยการสูงสุดได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณา เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ดังนั้น คดีนี้จึงตกอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่วันดังกล่าวเป็นต้นมา แม้อันต่อมาศาลรัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงโดยการปฏิรูปการปกครองก็หาทำให้คดีที่ค้างพิจารณาระงับหรือสิ้นสุดลงไปด้วยไม่ เพราะการกระทำที่ถูกฟ้องร้องยังคงมีอยู่ เพียงแต่ไม่มีศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาและวินิจฉัยคดีต่อไปเท่านั้น เมื่อปรากฏต่อมาว่า มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีปัญหาว่า กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย...” มาตรา ๓๕ วรรคสุดท้ายบัญญัติต่อไปว่า “บรรดาพรรคคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของตุลาการรัฐธรรมนูญ” และวรรคสามยังบัญญัติด้วยว่า “องค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยให้เป็นไปตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และบัญญัติให้ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังที่ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงแล้ว ดังนั้นข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นข้อ ๒ มีว่า การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ขอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตอบผู้ว่า พรรคประชาธิปัตย์ ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ยื่นหนังสือร้องเรียน ไม่ได้รู้เห็นการกระทำตามหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง จึงไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนคดีนี้

เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ ประธานกรรมการการเลือกตั้งนอกจากมีฐานะเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งสถานะหนึ่งแล้ว ยังมีฐานะเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองอีกสถานะหนึ่งด้วย การใช้อำนาจแต่ละฐานะย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ในกรณีที่มีระเบียบหรือข้อบังคับใดที่ออกตามความในกฎหมายเช่นระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ วรรคท้าย การดำเนินการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดก็ต้องเป็นไปตามระเบียบดังกล่าวมานั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าเหตุในคดีนี้เป็นกรณีที่อัยการสูงสุดยื่นคำร้องให้ยุบพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและจากอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งให้อัยการสูงสุด เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเอง...” ตามบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใด อาจเกิดจากเหตุใดเหตุหนึ่งใน ๒ กรณี กล่าวคือ เมื่อมีข้อเท็จจริงปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเอง

ไม่ว่าข้อเท็จจริงนั้นจะได้มาโดยทางใด กับอีกกรณีหนึ่งเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า มีพรรคการเมืองใดได้กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ ดังที่บัญญัติไว้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ดังนั้นการเริ่มต้นคดียุบพรรคการเมืองเพราะเหตุกระทำการตามมาตรา ๖๖ จึงเป็นอำนาจโดยเฉพาะของนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยไม่ต้องคำนึงว่าข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุที่นายทะเบียนจะดำเนินการแจ้งให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้มาจากบุคคลใด หรือเป็นพรรคการเมืองที่จะต้องส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งในครั้งนั้นหรือไม่ และในที่สุดหากอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรค นายทะเบียนก็มีอำนาจที่จะยื่นคำร้องเองได้ โดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้นการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำสั่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของนายสุเทพที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ รวม ๒ ฉบับ คือหนังสือที่ ปชป ๔๕๐๐๔๔๕/๒๕๔๕ และ ปชป ๔๕๐๐๔๕๑/๒๕๔๕ จึงเป็นการได้ข้อเท็จจริงมาโดยชอบด้วยกฎหมาย และนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจที่จะดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานต่อไปได้ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นข้อ ๓ มีว่า การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่งหรือไม่ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมือง ชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือแม้แต่พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา หรือนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน

และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ และผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ กล่าวอ้างว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง มิได้ให้โอกาสผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานว่า ผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และมีได้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้เป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่ พิจารณาวินิจฉัยทุกคนตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจ ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยในประเด็นข้อที่ ๒ แล้วเห็นว่า ในกรณีใดที่มีการออกระเบียบ เช่น ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และมาตรา ๑๕ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อมีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องสืบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาด คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็น เงื่อนไขในการทำการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเรื่องนั้น ๆ ว่าอยู่ในอำนาจการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่ ซึ่งตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองในบางกรณีบัญญัติให้เป็นอำนาจของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และบางกรณีบัญญัติให้เป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมือง ที่บัญญัติ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่น การจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๕ และ มาตรา ๒๕ การเงินของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๒ ถึง ๔๔ การสนับสนุนพรรค การเมืองโดยรัฐตามมาตรา ๕๖ ถึงมาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ ถึงมาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๔ เป็นต้น เมื่อการเสนอหลักฐานต่ออัยการสูงสุดเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นอำนาจ ของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยเฉพาะ ทั้งไม่มีการวางระเบียบว่าด้วยการไต่สวนแสวงหา พยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมืองในการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ไว้ นายทะเบียน

พรรคการเมืองจึงมีสิทธิที่จะใช้ดุลพินิจในการแสวงหาพยานหลักฐานโดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นธรรมได้ ปรากฏข้อเท็จจริงตามทางใต้สวนของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามข้อร้องเรียน โดยมีคำสั่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๘ และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ เพื่อให้ได้พยานหลักฐานประกอบการพิจารณาว่า สมควรจะแจ้งต่ออัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ พลตำรวจเอก วาสนากี่ได้ให้การยืนยันต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญในการใต้สวนเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ (ข้อความถอดเทปหน้า ๒๔) ว่า “กรณีดังกล่าวนี้ไม่จำเป็นต้องปรึกษากรรมการการเลือกตั้ง เพราะเป็นเรื่องอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามกฎหมายพรรคการเมือง...” เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง ประกอบ จะเห็นได้ว่า พยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องได้รับการกลั่นกรองจากอัยการสูงสุดอีกชั้นหนึ่ง ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีความเห็นในทางที่จะไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ กฎหมายบังคับให้นายทะเบียนพรรคการเมืองตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจากอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งอัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีคณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเอง แสดงว่ากรณียุบพรรคตามคำร้องนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่านายทะเบียนพรรคการเมืองหรือคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นข้อ ๔ มีว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นอันสิ้นสุดลงตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๘ มีผลให้การกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นสิ้นสุดลงด้วยหรือไม่ และมีผลให้การกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นยังคงเป็นความผิดต่อไปหรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑ ข้ออ้างอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีความผิดอีกต่อไป

ตุลาการรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยในประเด็นที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้สิ้นสุดลงแล้วหรือไม่เสียก่อน

เห็นว่า แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ตราขึ้นเพื่อขยายความบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และต้องใช้บังคับควบคู่ไปกับรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงเป็นกฎหมายที่มีความขัดแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อบัญญัติใช้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก และกฎหมายรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็มีได้กำหนดสถานะของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้ให้แตกต่างจากพระราชบัญญัติทั่วไป ประกอบกับกระบวนการในการออกและแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติทั่วไปในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๘๒ ถึงมาตรา ๘๔ และมาตรา ๑๖๕ ถึงมาตรา ๑๗๘ ก็ให้กระทำเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ห้ามมิให้พระราชบัญญัติทั่วไปขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเหมือนกับกฎหมายรัฐธรรมนูญที่บัญญัติห้ามมิให้กฎหมายอื่นขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้นความแตกต่างระหว่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกับพระราชบัญญัติทั่วไปคงมีเพียงแต่ชื่อเท่านั้น นอกจากนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญก็มีบทบัญญัติในส่วนของการกระทำและบทกำหนดโทษเหมือนกับพระราชบัญญัติทั่วไป ดังนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจึงมีศักดิ์หรือสถานะ

ทางกฎหมายเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติทั่วไป การที่จะยกเลิกหรือทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญสิ้นผลบังคับนั้น จึงต้องใช้กระบวนการเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติทั่วไป ก็จะต้องมีการออกกฎหมายยกเลิกหรือมีกฎหมายใหม่ออกมาใช้บังคับแทน ซึ่งเท่ากับเป็นการยกเลิกโดยปริยาย ดังนั้นเมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้ยกเลิกหรือออกกฎหมายใหม่มาใช้แทนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ก็มิได้ออกกฎหมายยกเลิก หรือออกกฎหมายใหม่มาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้นการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง จึงไม่ส่งผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับไปด้วยไม่ จึงต้องถือว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ ผู้ร้องจึงมีอำนาจนำการกระทำที่อ้างว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองได้

ส่วนปัญหาที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้สิ้นสุดลงแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ดังนั้นข้ออ้างอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วยนั้น

ดังได้วินิจฉัยมาแล้วว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญยังไม่สิ้นสุดลง เว้นแต่จะมีการตรากฎหมายออกมายกเลิก หรือมีการตรากฎหมายออกมาใช้บังคับแทน ยังปรากฏว่าต่อมาได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลบังคับใช้ต่อไป จึงเป็นการยืนยันถึงความมีอยู่ของพรรคการเมืองและกฎหมายดังกล่าว การกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองซึ่งเกิดขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงจึงยังคงมีผลอยู่ต่อไปมิได้สิ้นสุดลงไปด้วย ทั้งการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ถึง (๔) ไม่จำเป็นต้องอาศัยแต่เฉพาะฐานความผิดที่เกิดจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น อาจเกิดจากการกระทำใด ๆ หรือพฤติการณ์อื่นใดที่ต้องด้วยลักษณะดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจในการวินิจฉัยคดีนี้ต่อไปได้

ประเด็นข้อ ๕ มีว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เป็นบทบัญญัติที่ขัดด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสองหรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ข้อแรกว่า สิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ไม่ได้ให้อำนาจองค์กรนิติบัญญัติออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้ การยุบพรรคการเมืองจึงต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งตรงกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เป็นเหตุยุบพรรคการเมืองนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จึงเป็นการบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นการบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรอง จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และต่อสู้ในข้อต่อมาว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคสอง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กลับไม่ได้ระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย

เห็นว่า บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๒๕ ก็ดี มีเจตนารมณ์ที่จะให้พรรคการเมือง หรือบุคคลมีเสรีภาพที่จะดำเนินการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่ แต่ไม่ได้หมายความว่าพรรคการเมืองหรือบุคคลจะมี

เสรีภาพที่จะกระทำการใด ๆ ก็ได้ จึงต้องมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับการกระทำที่ฝ่าฝืนและมีบทกำหนดโทษไว้ เช่น ถ้าผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจะจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองอื่น ด้วยวิธีการเช่น ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินยอมเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๔ (๒) ซึ่งต้องรับโทษตามมาตรา ๑๐๑ กำหนดโทษจำคุกไว้หนึ่งปีถึงสิบปี และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี หรือตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ผู้ใดรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้สมัครรับเลือกตั้ง หรือยินยอมให้พรรคการเมืองเสนอชื่อในการสมัครรับเลือกตั้ง...ต้องระวางโทษจำคุกหนึ่งปีถึงสิบปีและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จึงเป็นเพียงบทบัญญัติมาตราหนึ่งที่วางกรอบในการลงโทษบุคคลหรือพรรคการเมืองเอาไว้เท่านั้น จะต้องพิจารณาประกอบกับมาตรา ๓๒๘ ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่บัญญัติไว้ว่า “นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การจัดตั้งพรรคการเมือง... (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งหรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งมาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง.....(๓) ถึง (๗)” จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวเห็นได้ว่าจะต้องมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองขึ้น และใน (๒) มีข้อห้ามในการตราแต่เพียงว่า ห้ามมิให้เอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งมาเป็นเหตุให้เลิกหรือยุบพรรคการเมืองเท่านั้น รัฐสภาจึงอาจตราเหตุแห่งการยุบพรรคอื่น ๆ ด้วยตามที่เห็นสมควรได้ ดังนั้นการบัญญัติเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) นอกเหนือไปจากเหตุตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จึงมิใช่เป็นการบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดแต่อย่างใด กับเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องเกื้อกูลกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๗ ส่งเสริมให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความเข้มแข็งขึ้น โดยสนับสนุนเปิดโอกาสให้บุคคลหรือพรรคการเมืองมีเสรีภาพที่จะดำเนินการทางการเมืองโดยสุจริตได้อย่างเต็มที่ ในทางกลับกันจะกำจัดบุคคลหรือพรรคการเมืองที่เข้าสู่วิถีทางระบอบประชาธิปไตยโดยมิชอบ และถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดเช่นล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็อาจถูกสั่งยุบพรรคการเมืองได้

ส่วนข้อต่อสู้ที่ว่า การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง เพราะมิได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายไว้ด้วยนั้น

เห็นว่า ปัญหาดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๒๘/๒๕๔๗, ๒๖-๓๔/๒๕๔๕ และ ๓๕-๓๖/๒๕๔๔ ว่า ผู้ที่จะมีสิทธิโต้แย้งว่า การตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ จะมีได้แต่เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี ดังนั้น ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นพรรคการเมือง จึงไม่อาจหยิบยกปัญหาดังกล่าวขึ้นโต้แย้งได้ จึงไม่วินิจฉัยให้

สรุปแล้วข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งสองข้อฟังไม่ขึ้น

ประเด็นข้อ ๖ มีว่า หลักเกณฑ์การดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ถ้าพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกการกระทำตามมาตรา ๖๗ วรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสามได้ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ กลับให้อัยการสูงสุดมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันทีโดยไม่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเลิกการกระทำเสียก่อน

เห็นว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ ที่บัญญัติในวรรคหนึ่งว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมิได้” เป็นเพียงการวางกรอบไว้กว้าง ๆ เกี่ยวกับเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง ซึ่งใช้บังคับกับบุคคลธรรมดาหรือพรรคการเมืองก็ได้ มิได้มุ่งเน้นเฉพาะการกระทำความผิดของพรรคการเมือง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๘ ให้อำนาจรัฐสภาตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองบัญญัติเหตุแห่งการยุบพรรคเพิ่มเติมให้ชัดเจนได้อีกชั้นหนึ่ง

โดยมีข้อห้ามเพียงสองประการคือ ห้ามมิให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งมาเป็นเหตุให้ต้องเลิก หรือยุบพรรคการเมืองเท่านั้น ดังได้วินิจฉัยมาแล้วในข้อ ๕ เมื่อพิจารณาการกระทำอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ (๕) ซึ่งได้แก้ไข ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒ เช่น หัวหน้าพรรคการเมืองไม่จัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือน มีนาคมของทุกปี ตามมาตรา ๓๕ ซึ่งเป็นการกระทำของพรรคการเมืองที่มีลักษณะไม่ร้ายแรง ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจมีคำสั่งให้แก้ไขหรือระงับการกระทำโดยไม่ต้องสั่งยุบพรรคได้ ส่วนตามตรา ๖๖ (๑) ถึง (๔) เป็นกรณีที่พรรคการเมืองกระทำการที่มีลักษณะร้ายแรง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจสั่ง ยุบพรรคการเมืองได้ แต่บทบัญญัติมาตรา ๖๖ ก็มีไว้บทบังคับเด็ดขาดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคำสั่ง ยุบพรรคการเมืองสถานเดียวเท่านั้น ศาลรัฐธรรมนูญอาจใช้ดุลพินิจที่จะไม่สั่งยุบพรรคการเมืองที่ถูก กล่าวหาก็ได้ แต่ก็อาจมีบางกรณีที่พรรคการเมืองได้กระทำการบางอย่างที่เกิดขึ้นมีลักษณะดังที่บัญญัติ ไว้ในมาตรา ๖๖ (๑) ถึง (๔) ได้เสร็จสิ้นยุติลงไม่อาจเยียวยาแก้ไข เพราะล่วงเลยเวลาที่จะสั่งให้แก้ไข หรือให้เลิกการกระทำดังกล่าวตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง จึงเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวนี้ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งได้เพียงประการเดียวคือ ยุบพรรคการเมืองนั้น เช่น พรรคการเมืองหรือสมาชิกผู้ใดรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ใด เพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๒ ซึ่งต้องรับโทษทางอาญา และถูกสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี ตามมาตรา ๘๕ เป็นต้น ดังนั้นหลักเกณฑ์การดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง ดังที่ผู้ร้องข้อที่ ๑ ต่อผู้

ประเด็นข้อ ๑ มีว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ร้องจะนำเหตุ ที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอยุบพรรคได้หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่อสู้ว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาให้เพิกถอนแล้วจะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้

เห็นว่า คดีของศาลปกครองกลาง หมายเลขแดงที่ ๖๐๗-๖๐๘/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ระหว่างนายโพธิพงษ์ บันลือวงศ์ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ กับพวกรวม ๑๑ คน และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ กับพวกรวม ๔ คน นั้น ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาให้เพิกถอนการเลือกตั้ง โดยให้เหตุผลว่าผู้ถูกฟ้องที่ ๑ มีมติกำหนดให้ดำเนินการปรับแผนผังที่เลือกตั้งโดยจัดเรียงคูหาเลือกตั้ง จากเดิมที่ให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งหันหลังให้ผนังหรือฉากกั้นที่เลือกตั้งมาเป็นที่ผู้มาใช้สิทธิหันหน้าไปทางผนังหรือฉากกั้นที่เลือกตั้งในทุกหน่วยเลือกตั้งเป็นการกระทำที่ทำให้การออกเสียงลงคะแนนไม่เป็นไปโดยลับ เป็นการไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๐๔ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่ที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ คดีนี้เป็นการอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นคนละเหตุกับคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นข้อ ๘ มีว่า ข้อเท็จจริงที่อ้างในคำร้องรับฟังได้หรือไม่

ในประเด็นนี้ผู้ร้องอ้างว่าพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล รองเลขาธิการพรรคไทยรักไทย กรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ กับนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันปลอมเอกสารโดยการแก้ไขทะเบียนสมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีการว่าจ้างหรือให้เงินสนับสนุนพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ กับพรรคการเมืองอื่น ๆ เพื่อให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพื่อหลีกเลี่ยงช่วยเหลือผู้สมัครคนเดียวของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีที่จะได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบ

ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่าพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ และไม่เคยจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยรู้จักกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แก่นายอมรวิทย์และไม่เคยรับเงินจากกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้างว่านายบุญอิตพิลหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำของกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่กรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓

ในการไต่สวนพยานบุคคลนั้น ผู้ร้องได้รับอนุญาตให้นำพยานบุคคลเข้าเบิกความในชั้นไต่สวนรวม ๓๖ ปาก โดยเป็นพยานที่เคยให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งผู้ร้องได้ส่งบันทึกคำให้การดังกล่าวเป็นพยานและพยานบางปากได้ส่งบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น รวมทั้งได้ส่งเอกสารจำนวน ๒๗๗ อันดับและวัตถุเป็นพยานจำนวน ๑๑ อันดับ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับอนุญาตให้นำพยานเข้าเบิกความในชั้นไต่สวน ๓๐ ปาก ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับอนุญาตให้นำพยานเข้าเบิกความในชั้นไต่สวน ๕ ปาก และผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับอนุญาตให้นำพยานเข้าเบิกความในชั้นไต่สวน ๒ ปาก โดยเป็นพยานที่ส่งบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริง หรือความเห็นและมีพยานบางปากได้เคยให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งผู้ถูกร้องทั้งสามส่งเอกสารและวัตถุเป็นพยานจำนวน ๑๐๗ อันดับด้วย

เมื่อพิจารณาจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ของคู่กรณีแล้วข้อเท็จจริงตามที่คู่กรณีรับและไม่ได้โต้แย้งกันรับฟังยุติว่า พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุรักษาการในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เป็นรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุรักษาการในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม โดยพลเอก ธรรมรักษ์ รู้จักกับนายทวี สุวรรณวัฒน์ ส่วนนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญอิตพิล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่วนนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เป็นเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์

ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหน้าที่จัดเก็บข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองต่าง ๆ ตรวจสอบแล้ว นำรายการสมาชิกพรรคที่เพิ่มขึ้น (ท.พ.๖) ลงในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศกำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ ถึง ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งครบทุกเขตเลือกตั้ง ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๓๑ เขต และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ เขต ส่วนมากเป็นเขตเลือกตั้งในจังหวัดทางภาคใต้ และภาคอื่น ๆ ที่จังหวัดสุพรรณบุรี สระแก้ว อ่างทอง แต่พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และ พรรคมหาชน ซึ่งเป็นอดีตพรรคร่วมฝ่ายค้าน ไม่ได้ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้

มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามประเด็นว่าพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ร่วมกันให้การสนับสนุนหรือว่าจ้างให้พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงและช่วยเหลือกรณีที่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นหรือไม่

ปัญหานี้ผู้ร้องมีนายชวการ โตสวัสดิ์ นายสุขสันต์ ชัยเทศ นางฐิติมา ภาวะลี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และนายถาวร เสนเนียม เป็นพยาน โดยนายชวการได้เคยให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยื่นยันข้อเท็จจริงว่า เมื่อประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พยานซึ่งเป็นสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับการติดต่อจากนายยุทธพงศ์ หรือพงษ์ศรี ศิวาโมกษ์ ให้ช่วยหาพรรคการเมืองส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อช่วยเหลือผู้สมัครของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตที่ลงสมัครเพียงคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงการเลือกตั้งใหม่ กรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น โดยมีค่าใช้จ่ายให้ผู้สมัครอย่างน้อยคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท นายชวการจึงติดต่อไปที่นายสุขสันต์ ชัยเทศ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ติดต่อไปที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อมานายยุทธพงศ์ ได้โทรศัพท์นัดให้นายชวการ ไปพบผู้ใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ณ ที่ทำการพรรค ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕

เวลา ๒๐.๓๐ นาฬิกา เมื่อถึงวันดังกล่าวนายชวการ นายยุทธพงศ์ นายธีรชัย และนายทวี ได้ไปที่พรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าร่วมประชุมกับพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ซึ่งในการประชุมพลเอก ธรรมรักษ์ นั่งหัวโต๊ะ และพลเอก ธรรมรักษ์ได้มีการสอบถามเรื่องการติดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในกรณีที่ผู้สมัครที่เป็นสมาชิกของพรรคไม่ครบ ๕๐ วันซึ่งนายชวการ ได้ชี้แจงว่าจะทำการแก้ไขโดยจะลบชื่อของสมาชิกพรรคบางคนที่เป็นสมาชิกพรรคครบ ๕๐ วันออก แล้วใส่รายชื่อของผู้ที่จะให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน ซึ่งเรียกวิธีการดังกล่าวว่า “การตัดต่อพันธุกรรม” และได้พูดคุยกันเรื่องค่าใช้จ่าย ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ต่างเห็นชอบกับวิธีดังกล่าว และพลเอก ธรรมรักษ์ ยังได้กล่าวในที่ประชุมถึงเหตุที่ให้นายพงษ์ศักดิ์เข้าร่วมประชุมหรือด้วยเพราะว่านายพงษ์ศักดิ์เป็นผู้จ่ายเงิน หลังจากนั้นนายชวการ นายยุทธพงศ์ นายทวี และนายธีรชัย ได้ไปที่โรงแรมกานต์มณี เพื่อหารือกับนายสุขสันต์ และนายบุญทวีศักดิ์ เกี่ยวกับการหาตัวผู้สมัครและค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยให้แบ่งสายไปจัดหาผู้สมัครที่จบปริญญาตรี ส่วนการติดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคนั้น นายบุญทวีศักดิ์ รับที่จะไปเอาแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยได้ติดต่อกับนายอมรวิทย์ปลายเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายยุทธพงศ์กับนายธีรชัย ได้โทรศัพท์แจ้งให้นายชวการ ไปปรับเงินค่าใช้จ่ายในการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ กับพลเอก ธรรมรักษ์ ที่กระทรวงกลาโหม ในเวลา ๑๔ นาฬิกา ซึ่งในการไปที่กระทรวงกลาโหมนั้น นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัย ขับรถไปปรับนายชวการ แล้วจึงไปปรับนายทวี เมื่อไปถึงกระทรวงกลาโหม เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายชวการ นายธีรชัย และนายยุทธพงศ์ รออยู่ที่ระเบียงหน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนนายทวี เข้าไปในห้องเพื่อรับเงิน ลักครุ่นายทวี ออกมาพร้อมเงินสดจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท หลังจากนั้นนายธีรชัย และนายยุทธพงศ์ ได้ขับรถไปส่งนายชวการ ที่สนามกีฬาพนมิตบุตร ซึ่งเป็นสถานที่รับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อนำเงินไปมอบให้แก่ นายบุญทวีศักดิ์

ต่อจากนั้นนายชวการ นายสุขสันต์ และนายบุญทวีศักดิ์ ได้ร่วมกันจัดหาผู้สมัคร โดยใช้โรงแรมกานต์มณี เป็นศูนย์ประสานงาน โดยในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นำเงินจำนวน ๓๖๐,๐๐๐ บาท ไปให้นายชวการ ที่โรงแรมกานต์มณี และช่วยกันนับใส่ซองๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๓๘ ซอง เพื่อมอบให้แก่ผู้สมัครจำนวน ๓๓ คน ส่วนที่เหลือแบ่งปันกันในผู้ร่วมงาน หลังจากนั้นในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี มอบเงินให้นายชวการอีก ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อโอนเข้าบัญชีนายสุขสันต์

ที่ธนาคารกสิกรไทย (มหาชน) จำกัด สาขานครพนม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร และนครพนม อีก ๗ คน

นายสุขสันต์ ชัยเทศ เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ได้รับการประสานงานจากนายชวการ ให้หาพรรคการเมืองขนาดเล็กเพื่อจัดส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดภาคใต้ และภาคอื่น ในจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง สระแก้ว และปราจีนบุรี เพื่อช่วยเหลือผู้สมัครของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงประสานงานกับพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่นายสุขสันต์ เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคเกษตรกรไทย พรรคธรรมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง โดยทุกพรรคยินดีจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งในการดำเนินการ นายสุขสันต์ พร้อมนายบุญทวีศักดิ์ ได้ไปพบนายชวการ ที่โรงแรมกานต์มณี เพื่อหารือในการจัดหาผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัคร หลังจากนั้นในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุขสันต์ได้ประชุมร่วมกับหัวหน้าพรรคเกษตรกรไทย พรรคธรรมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง เพื่อหารือเกี่ยวกับเรื่องการจัดหาผู้สมัคร โดยให้มีการประสานงานกับตัวแทนจัดหาผู้สมัครในพื้นที่ภาคใต้ และเมื่อหาผู้สมัครได้แล้วให้จัดส่งหลักฐานการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ที่จะสมัครมาทางโทรสารที่โรงแรมกานต์มณี โดยในส่วนของพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ นั้นได้มอบหมายให้นางสาวมณฑิราพรหรือบัว พิมพ์จันทร์ เป็นผู้กรอกใบสมัครแทน โดยในวันที่ลงสมัครเป็นสมาชิก และช่องหมายเลขสมาชิกไว้ และให้นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ เป็นผู้พิมพ์เอกสาร โดยอยู่ในความควบคุมและสั่งการของนายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวมี นายทวี นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัย เข้าร่วมอยู่ด้วยตลอดเวลา ในการดำเนินการมีผู้ส่งหลักฐานการสมัครเข้ามาจำนวน ๘๖ ราย แต่คัดเลือกลงสมัครเพียง ๓๓ ราย ส่วนในการแก้ไขข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรคนั้น ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ นำแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาแก้ไขโดยมอบให้นายสายัณห์เป็นผู้ดำเนินการแล้วในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ ได้มอบแผ่นดิสก์คืนให้แก่นายอมรวิทย์เพื่อนำไปลงในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยนายสุขสันต์ ได้มอบเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้นายบุญทวีศักดิ์ เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และในวันเดียวกันเวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา ได้ให้นางสาวมณฑิราพร ไปตรวจสอบข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปรากฏว่ามีรายชื่อผู้ที่จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ ว่าเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งครบถ้วนแล้ว จึงให้นายบุญทวีศักดิ์ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง

เห็นว่านายชวการ โตสวัสดิ์ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ นอกจากจะเป็นพยานในชั้นไต่สวนของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแล้ว พยานทั้งสองได้เคยให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๖ และ ร.๓๗ นอกจากนี้ ก่อนหน้านั้น ในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานทั้งสองได้ไปร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และได้ให้การไว้ต่อนายสุเทพ และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นนักกฎหมายของพรรคประชาธิปัตย์ ประกอบด้วยนายถาวร เสนเนียม นายวิทยา แก้วภราดัย และนายสุวโรช พะลัง ตามบันทึกการให้ข้อเท็จจริงที่แนบท้าย เอกสารหมายเลข ร.๑๐ และ ร.๑๐๐ และในขณะเดียวกันพยานทั้งสองยังได้ให้การต่อทนายความของสำนักงานทนายความคณิง ฉายชัย ซึ่งในการให้การของนายชวการ และนายสุขสันต์ ทุกครั้งจะสอดคล้องและตรงกัน แม้จะเป็นการให้การต่างวันเวลากันก็ตาม ทั้งข้อเท็จจริงที่นายชวการ และนายสุขสันต์ให้การไว้ก็สอดคล้องและเชื่อมโยงกันโดยไม่มีข้อพิรุธ ซึ่งในข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่นายชวการ และนายสุขสันต์ กล่าวนั้น ผู้ร้องยังมีพยานเข้าไต่สวนเพื่อสนับสนุนคำให้การของพยานทั้งสองด้วย โดยในส่วนของ การไปพบกัน ณ ที่ทำการพรรคไทยรักไทย ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายธีรชัย นายยุทธพงศ์ และนายทวี พยานของผู้ร้อง ซึ่งนอกจากจะมาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแล้ว ยังได้เคยให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร. ๒๗๐ ถึง ๒๗๒ ว่าได้พยานายชวการไปเพื่อพบพลเอก ธรรมรักษ์ แม้พยานทั้งสามจะอ้างว่าไม่ได้เข้าพบเพราะพลเอก ธรรมรักษ์ไม่ว่างก็ตาม แต่คำให้การของพยานทั้งสามก็แสดงให้เห็นได้ว่าพยานทั้งสามได้มีนัดหมายกับนายชวการ ให้ไปพบกับพลเอก ธรรมรักษ์จริง และข้อเท็จจริงดังกล่าวยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่า นายชวการ กับนายธีรชัย นายยุทธพงศ์ และนายทวี มีการพบปะและติดต่อกันในเรื่องดังกล่าว ในการติดต่อเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ นั้น นายธีรชัย นายยุทธพงศ์ และนายทวี ต่างให้ถ้อยคำยืนยันว่ารู้จักและสนิทสนมกันมาก่อน นายทวีสามารถเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ได้ โดยการติดต่อผ่านพันเอก เชิดพงศ์ บุญเกียรติ และในขณะเดียวกันนายทวียังขอใบอนุญาตติดรถยนต์ผ่านเข้าออกกระทรวงกลาโหมให้นายธีรชัย นอกจากนี้นายทวียังสามารถนำนายชวการและนายยุทธพงศ์ ผ่านเข้าออกกระทรวงกลาโหม โดยไม่ต้องแลกบัตรและบันทึกชื่อไว้ ซึ่งเป็นความจริงดังที่กล่าวเพราะจะเห็นได้จากการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่กระทรวงกลาโหม ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายทวี เป็นผู้ติดต่อ และนัดหมายพยานายชวการเข้าไปในกระทรวงกลาโหม รถยนต์ของนายธีรชัยสามารถผ่านเข้าไปในกระทรวงกลาโหม โดยไม่มีการแลกบัตรและบันทึกชื่อจากยามรักษาการณ์ และสามารถขึ้นไปบนศาลาว่าการกลาโหมชั้น ๒

ตรงระเบียบหน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อรอเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ โดยรออยู่ประมาณ ๒๐ นาที แล้วนายทวีได้เข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งนอกจากจะปรากฏในบันทึกคำให้การของนายชวการแล้วยังปรากฏอยู่ในวิซีดี และภาพถ่ายที่บันทึกจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดของกระทรวงกลาโหมตามวัตถุพยานหมายเลข ๑๐๔ และภาพถ่ายหมายเลข ๒๖๑ ซึ่งพลตรี หม่อมหลวงสุปรีดี ประวิตร กรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีมีการแพร่รูปจากระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในกระทรวงกลาโหม ของกระทรวงกลาโหม พยานของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ให้ถ้อยคำยืนยันว่าภาพดังกล่าวเป็นภาพที่คัดลอกมาจากโทรทัศน์วงจรปิดภายในศาลาว่าการกลาโหมจริง

ตุลาการรัฐธรรมนูญได้ตรวจดูภาพถ่าย และภาพเคลื่อนไหวจากวิซีดีดังกล่าวอย่างละเอียดแล้วเห็นว่าในวันและเวลาดังกล่าว นายชวการ นายธีรชัย นายยุทธพงศ์ และนายทวี ได้เข้าไปที่ห้องชั้น ๒ ในกระทรวงกลาโหมจริง ซึ่งเป็นระเบียบหน้าห้องทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อสังเกตการแต่งกายของบุคคลเหล่านี้ ปรากฏว่าแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบลำลอง นายชวการสวมเสื้อยืดลายแดงดำ ส่วนนายยุทธพงศ์ ใส่เสื้อลายสก๊อต เป็นลักษณะของการแต่งกายตามสบาย นอกจากนี้จากปฏิกิริยาของบุคคลเหล่านี้ยังแสดงถึงความคุ้นเคยกับสถานที่และบุคคล ณ สถานที่นั้น เพราะวางตัวอยู่ในลักษณะสบายๆ ไม่มีพิธีรีตอง มีการยืนหรือเดินและพูดโทรศัพท์เคลื่อนที่ไปด้วย ซึ่งข้าราชการทหารที่อยู่ในนั้นก็ไม่ได้ให้ความสนใจปล่อยให้บุคคลดังกล่าวนี้ยืนกันตามลำพังทั้งๆ ที่เป็นวันและเวลาราชการที่กระทรวงกลาโหมเปิดทำการตามปกติ และในภาพดังกล่าวก็มีข้าราชการทหารและทหารยามรักษาการณ์ด้วย แต่ก็ไม่ได้ให้ความสนใจบุคคลเหล่านี้ พลเอก ธีรพงศ์ จิระวงศ์ นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พยานผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ให้เบาะแสยืนยันว่าในวันและเวลาดังกล่าวพยานอยู่ในบริเวณนั้นด้วยจึงปรากฏภาพของพยานอยู่ในภาพถ่ายดังกล่าวด้วย พฤติการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นข้อบ่งชี้ที่ยืนยันให้เห็นได้ว่านายทวีกับพวกดังกล่าว รู้จักและคุ้นเคยกับพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นอย่างดี ข้าราชการทหารและบุคคลที่ทำงานอยู่ที่ศาลาว่าการกลาโหม กับพลเอก ธรรมรักษ์ ก็ทราบเป็นอย่างดีด้วย มิฉะนั้นนายทวีคงไม่สามารถเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ ในกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นสถานที่ราชการเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ และเป็นสถานที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ที่จะต้องมีการดูแลรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดและเข้มงวดเป็นพิเศษมากกว่าหน่วยงานราชการอื่น ๆ โดยไม่ต้องผ่านการตรวจตราใด ๆ ทั้งสิ้นจากทหารยามรักษาการณ์ และไม่เป็นที่ผิดสังเกตจากข้าราชการทหารชั้นผู้ใหญ่ในสถานที่ดังกล่าว จึงน่าจะเชื่อว่านายทวี สุวรรณพัฒน์ เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา จริง

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่าพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ว่าจ้างหรือให้เงินสนับสนุนพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่

เห็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติตามที่ได้อธิบายมาแล้วว่านายทวิ สุวรรณพัฒน์ เป็นคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ นอกจากนี้นายทวิ นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัย มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับในคดีนี้ บุคคลทั้งสามได้เข้ามาเกี่ยวข้องและไปด้วยกันตลอดสอดคล้องกับข้อเท็จจริงจากบันทึกการให้การของนายชวการ และในการดำเนินการเรื่องนี้เริ่มต้นจากการที่นายยุทธพงศ์ เป็นผู้ติดต่อนายชวการ ให้ช่วยหาพรรคการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีที่ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น โดยแจ้งว่ามีค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครอย่างน้อยคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท หลังจากนั้นนายชวการได้ไปพบพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ที่ทำการของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยในวันนั้น นายชวการ และนายยุทธพงศ์ ได้ชี้แจงพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เกี่ยวกับการติดต่อข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบ ๕๐ วัน โดยเรียกวิธีนี้ว่าการติดต่อพันธมิตร และพูดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์ ได้หันไปถามนายพงษ์ศักดิ์และเมื่อนายพงษ์ศักดิ์ตกลงนายทวิ ได้พานายชวการไปรับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ ที่กระทรวงกลาโหม นอกจากนี้นายทวิ ยังได้นำเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาทไปมอบให้นายชวการ ที่โรงแรมกานต์มณี เพื่อให้เป็นค่าใช้จ่ายแก่ผู้จะลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยมีการนับเงินใส่ซองๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๘ ซอง เพื่อมอบให้แก่ผู้จะลงสมัครจำนวน ๓๓ คน ส่วนที่เหลือแบ่งระหว่างผู้ดำเนินการ หลังจากนั้นนายทวิ ยังนำเงินไปให้นายชวการที่โรงแรมกานต์มณีอีก ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้นายชวการโอนให้นายสุขสันต์ เป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม อีก ๗ คน ซึ่งในข้อเท็จจริงนี้ นายทวิ นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัย ได้ให้ถ้อยคำยอมรับว่าได้พานายชวการไปที่พรรคไทยรักไทย และกระทรวงกลาโหมเพื่อขอพบพลเอก ชรรมรักษ์ จริง และยังยอมรับอีกว่าในช่วงต้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ กำลังจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งที่โรงแรมกานต์มณีนั้น บุคคลทั้งสามไปที่โรงแรมกานต์มณีจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายธีรชัยยังให้การยอมรับอีกว่าเป็นผู้ช่วยนายทวิ เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารของผู้ที่จะมาสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕

เวลา ๑๓ นาฬิกา นายธีรชัย ยังช่วยนายชวกรนับเงินใส่ซองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของละ ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๘ ซอง โดยนายธีรชัยเป็นผู้ไปซื้อซองมาจากร้าน เซเวนอีเลฟเว่น ที่อยู่ตรงข้ามโรงแรมกานต์มณี จึงเป็นการให้การที่มีข้อเท็จจริงบางส่วนเชื่อมกับการให้การของนายชวกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง แม้บุคคลทั้งสามนี้จะให้การอ้างว่า การไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ทั้งที่พรรคไทยรักไทย และกระทรวงกลาโหมนั้นไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ไม่ว่าง และการที่บุคคลทั้งสามไปที่โรงแรมกานต์มณีก็เพื่อไปถ่ายรูปทำป้ายโฆษณาหาเสียง ให้แก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงจากวิซีดีและภาพถ่ายที่มีการบันทึกภาพในช่วงที่ นายชวกร และนายทวี กับพวก อยู่ในบริเวณระเบียบงหน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ดังที่ได้ วินิจฉัยมาแล้ว ยังมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากภาพดังกล่าวอีกว่า ในระหว่างที่นายชวกร และนายทวี กับพวกรอพบพลเอก ธรรมรักษ์นั้น มีภาพของพลเอก ธรรมรักษ์ กับพลเอก ไตรรงค์ หรือเสธไอซ์ อินทรทัต ในภาพถ่ายภาพที่ ๕ โดยพลเอก ธรรมรักษ์ เดินขึ้นมามีพลเอก ไตรรงค์ เดินตามหลัง ส่วนภาพที่ ๖ เมื่อพลเอก ธรรมรักษ์ เดินขึ้นมาแล้ว มีนายชวกรและนายทวี กับพวกรออยู่นอกจากนี้เมื่อดูภาพเคลื่อนไหวจากวิซีดี ปรากฏว่าเมื่อนายทวีออกมาจากห้องของพลเอก ธรรมรักษ์ เห็นนายทวีถือซองสีขาวออกมาด้วย แล้วทั้งหมดเดินออกมาทางระเบียบ นายทวีได้ส่งมอบซองดังกล่าว ให้แก่นายยุทธพงศ์ แล้วนายยุทธพงศ์เก็บใส่ในกระเป๋าเสื้อ นอกจากนี้ยังมีบันทึกคำให้การของนายชวกร ในเรื่องนี้อีกว่า เมื่อบุคคลดังกล่าวมาที่รถแล้ว นายยุทธพงศ์ได้มอบเงินให้แก่นายชวกร ดังนี้ ข้อเท็จจริงจากภาพถ่ายและภาพเคลื่อนไหวจากวิซีดี กับบันทึกคำให้การของนายชวกร จึงมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกัน เชื่อว่านายชวกร และนายทวี กับพวก ไปรับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์จริง ส่วนที่พลเอก ธรรมรักษ์ส่งบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น อ้างว่านายทวี มาพบเพื่อนำข้อมูลข่าวเกี่ยวกับ ทางภาคใต้มาให้ นั่น ก็ขัดแย้งกับคำให้การของนายทวี นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัยที่ให้การอ้างว่านายชวกร ให้พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ เพราะมีข่าวสำคัญทางการเมืองจะแจ้งให้ทราบ ซึ่งแม้จะเป็นข้ออ้าง เกี่ยวกับข่าวก็ตามแต่เป็นข่าวคนละประเด็นกันระหว่างข่าวปัญหาภาคใต้ กับข่าวปัญหาทางการเมือง นอกจากนี้หากเป็นตามที่พลเอก ธรรมรักษ์อ้างว่าเป็นข่าวปัญหาทางภาคใต้ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ และเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยในภาคใต้ จึงไม่มีเหตุผลและความจำเป็นใดที่นายทวี จะต้องนำนายชวกร นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัย ไปด้วย และประการสำคัญที่สุดขณะนั้นพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นกระทรวงสำคัญที่ดูแลเกี่ยวกับความมั่นคงและ

ความปลอดภัยของประเทศ มีอำนาจรัฐและกำลังทหารจำนวนมากอยู่ภายใต้บังคับบัญชา หากพลเอก ธรรมรักษ์ มิได้กระทำการตามที่กล่าวหาแล้วก็ไม่เป็นเหตุผลและความจำเป็นใดเลยที่นายชวการจะกล่าวร้องเรียน และให้การอันเป็นการใส่ร้าย พลเอก ธรรมรักษ์ โดยปราศจากมูลความจริง

สำหรับนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล นั้น เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่าอยู่ร่วมประชุมกับพลเอก ธรรมรักษ์ นายชวการ นายทวี นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัย โดยได้มีการสอบถามขั้นตอนและรายละเอียดในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขทะเบียนสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและตกลงกันเรื่องค่าใช้จ่าย โดยพลเอก ธรรมรักษ์ได้แจ้งให้นายชวการทราบว่านายพงษ์ศักดิ์ เป็นผู้จ่ายเงิน แต่นายพงษ์ศักดิ์ ก็ไม่ได้ปฏิเสธ และยังตอบตกลงด้วย แม้ในชั้นไต่สวนนายพงษ์ศักดิ์ ได้ทำบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นโดยปฏิเสธอ้างฐานที่อยู่ก็ตาม แต่จากคำให้การของนายชวการ มีการพาดพิงถึงนายพงษ์ศักดิ์ เฉพาะช่วงการเข้าประชุมกับพลเอก ธรรมรักษ์ ที่ทำการพรรคไทยรักไทย ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๐.๓๐ นาฬิกาเท่านั้น โดยนายชวการ ไม่ได้กล่าวหรือพาดพิงถึงนายพงษ์ศักดิ์ในตอนอื่น ๆ อีก โดยน่าจะเชื่อว่านายชวการให้การตามความจริง หากนายชวการ ต้องการที่จะใส่ความนายพงษ์ศักดิ์แล้วน่าจะให้การพาดพิงถึงนายพงษ์ศักดิ์ในส่วนอื่น ๆ เพื่อให้ดูหนักแน่นยิ่งขึ้นได้อีก ประกอบกับขณะนั้นนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นบุคคลสำคัญในคณะรัฐมนตรี ไม่ปรากฏว่ามีเหตุโกรธเคืองกับนายชวการมาก่อน หากนายพงษ์ศักดิ์มิได้อยู่ในเหตุการณ์ และร่วมประชุมดังกล่าวด้วยแล้ว ก็ไม่มีเหตุผลและความจำเป็นใดที่นายชวการจะกล่าวร้องเรียนและให้การอันเป็นการใส่ร้ายนายพงษ์ศักดิ์โดยปราศจากมูลความจริง

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรค นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่

เห็นว่าข้อเท็จจริงที่คู่กรณีรับและไม่ได้โต้แย้งรับฟังยุติว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น สมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ส่งลงสมัครรับเลือกตั้งนั้น ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่รับ และศาลฎีกาเพิกถอนเกือบทั้งหมดเนื่องจากผู้สมัคร

ขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคไม่ถึง ๕๐ วัน ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) โดยมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในประเด็นนี้ผู้ร้องมีนายสุขสันต์ ชัยเทศ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นพยาน โดยพยานทั้งสองนอกจากจะเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแล้วยังได้ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกคำให้การของนายสุขสันต์ เอกสารหมายเลข ร.๓๗ และบันทึกคำให้การของนายอมรวิทย์ เอกสารหมายเลข ร.๒๓ และ ร.๒๔ โดยก่อนหน้านี้ นายสุขสันต์ ยังได้ร้องเรียนเรื่องนี้ต่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และให้การต่ออดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นทีมงานด้านกฎหมายของพรรคประชาธิปัตย์ และให้การต่อทนายความของสำนักงานทนายความหญิง ฤทัยดังปรากฏตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐ และ ร.๑๐๐ แม้จะมีการให้การต่างเวลาและต่างสถานที่กันก็ตาม นายสุขสันต์ก็ยืนยันข้อเท็จจริงมาโดยตลอดว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับนายอมรวิทย์ ตัดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นการให้การที่สอดคล้องและเชื่อมกับการให้การของนายอมรวิทย์ ที่ยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยนายอมรวิทย์ ยอมรับด้วยว่า ได้รับการว่าจ้างจากนายบุญทวีศักดิ์ เป็นเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท แม้ในเรื่องนี้ นายบุญทวีศักดิ์จะให้การปฏิเสธว่าไม่เคยรู้จักและไม่เคยพบกับนายอมรวิทย์มาก่อน และไม่เคยนำแผ่นซีดีไปให้นายอมรวิทย์และยังอ้างอีกว่าการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคนั้น นายสุขสันต์เป็นผู้กระทำแต่เพียงผู้เดียว ส่วนเรื่องการออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคนั้น ได้ลงลายมือชื่อในใบรับรองเปล่า ซึ่งยังไม่ได้รับชื่อผู้สมัครให้นายสุขสันต์ไว้ นายสุขสันต์เป็นผู้กรอกรายชื่อผู้ที่มีคุณสมบัติเองนั้น เห็นว่าจากการให้การของนายบุญทวีศักดิ์ ดังกล่าว นายบุญทวีศักดิ์ไม่ได้ปฏิเสธว่าไม่มีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพียงแต่อ้างว่านายบุญทวีศักดิ์ไม่ได้เป็นผู้ทำ แต่ในเรื่องนี้ปรากฏข้อเท็จจริงจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ถูกตัดสิทธิแทบทั้งสิ้น และนายอมรวิทย์ ก็ให้การยอมรับแล้วว่าเป็นผู้กระทำ โดยยอมรับสารภาพต่อนายวิระศาสตร์ นริศบุญสนอง ผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ นายอมรวิทย์ได้นำเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท มามอบคืนให้แก่พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง พร้อมกับยอมรับสารภาพ ซึ่งการกระทำดังกล่าวของนายอมรวิทย์ เข้าข่ายเป็นความทางอาญา และมีความผิดทางวินัยด้วย การที่นายอมรวิทย์ ให้การเช่นนี้ แม้จะกล่าวพาดพิง

ถึงนายบุญทวีศักดิ์ แต่ก็ไม่ใช่เป็นการขัดทอด ทั้งเป็นการให้การปรักปรำตนเองให้ต้องรับโทษทางอาญา จึงมีน้ำหนัก เมื่อพิจารณาประกอบกับคำให้การของนายสุขสันต์ แล้วเห็นว่าคำให้การของพยานทั้งสอง มีความสอดคล้องต้องกันจึงน่าจะเชื่อว่านายบุญทวีศักดิ์ เป็นผู้ควบคุมสั่งการ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในครั้งนี้ตามที่พยานทั้งสองให้การจริง ส่วนที่นายบุญทวีศักดิ์ อ้างว่า ไม่เคยรู้จักและไม่เคยว่าจ้างนายอมรวิทย์ติดต่อข้อมูลสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ ขัดแย้งกับพยานผู้ร้องดังได้วินิจฉัยมาแล้ว ที่นายบุญทวีศักดิ์ อ้างว่าเป็นการกระทำของนายสุขสันต์ และอ้างอีกว่าได้ลงลายมือชื่อไว้ในใบรับรองเปล่า โดยไม่ได้กรอกชื่อผู้สมัครนั้น ขัดต่อเหตุผล เพราะนายบุญทวีศักดิ์ เป็นถึงหัวหน้าพรรคการเมือง ซึ่งนอกจากจะต้องมีหน้าที่ออกหนังสือรับรองของ หัวหน้าพรรคว่าส่งสมาชิกผู้นั้นเข้าสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๑ วรรคสอง และ ยังต้องมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับพรรคอีกด้วย ซึ่งการเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองนั้นอาจ ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยให้เข้ามาทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติหรือบริหารประเทศ นอกจากจะต้องมีภาวะของความเป็นผู้นำและมีความเสียสละแล้ว ยังต้องมีความรอบคอบเป็นพิเศษ แต่นายบุญทวีศักดิ์กลับลงชื่อในเอกสารสำคัญซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่การจะได้รับเลือกเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายมาใช้บังคับแก่ประชาชน แต่กลับอ้างว่า เป็นการลงเป็นชื่อโดยที่ยังไม่ได้กรอกข้อความแล้วมอบให้ผู้อื่นดำเนินการจนมีการใช้เป็นเอกสาร ดังกล่าวในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สำคัญเอกสารดังกล่าวมีการลงรายการข้อมูล ที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริง ดังนี้ข้ออ้างของนายบุญทวีศักดิ์จึงเป็นการปฏิเสธความรับผิดชอบทั้ง ๆ ที่มีหน้าที่โดยตรง จึงน่าจะเชื่อถือ เชื่อว่านายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ร่วมกันติดต่อ เปลี่ยนแปลง ข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง ถือได้ว่าเป็นการร่วมกัน ทำลายระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่าพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ร่วมกันสนับสนุนในการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ด้วยหรือไม่ เห็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้เป็นยุติแล้วว่าพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นผู้ว่าจ้าง ให้พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียว ของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ และในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะต้องมีการ

เปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อส่งบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากไม่มีสมาชิกผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนในจังหวัดนั้น ๆ ที่จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งได้ เมื่อในการดำเนินการดังกล่าวนี้ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ได้ร่วมประชุมและตกลงให้ดำเนินการดังกล่าว ทั้งยังได้มอบเงินให้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจริง การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงเป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก ในการที่นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ ทำการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูล การเป็นสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ด้วย

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ รับจ้างพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เพื่อจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งลงสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ดังได้วินิจฉัยมาข้างต้นว่าพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ว่าจ้างให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ จริง ซึ่งในประเด็นนี้ นายชวการ และนายสุขสันต์ ได้ให้การยอมรับข้อเท็จจริงว่านายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับจ้างพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์จัดหาผู้สมัครลงแข่งขันเพื่อช่วยเหลือพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ควบคุมสั่งการทุกขั้นตอนที่โรงแรมกานต์มณี และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล ได้มีการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งและมีการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรค นอกจากนี้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ครั้งที่ผ่านมามีวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ปรากฏว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งสมาชิกลงรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เพียง ๑ คน ที่จังหวัดนครพนม แต่ในการสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งสมาชิกลงรับเลือกตั้งถึง ๓๑ คน ซึ่งมากกว่าเดิมมากจึงจะต้องมีค่าใช้จ่ายการส่งสมัครรับเลือกตั้งเป็นจำนวนสูงมากเช่นกัน แต่นายบุญทวีศักดิ์ ได้ให้การไว้ว่าพรรคไม่มีเงินและผู้สมัครเป็นผู้จ่ายเงินค่าสมัครกันเอง ซึ่งเป็นข้อกล่าวอ้างลอย ๆ ทั้งยังขัดกับข้อเท็จจริงที่วินิจฉัยแล้วข้างต้นว่า นายทวีได้นำเงินของพลเอก ธรรมรักษ์ มาให้นายชวการ จำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครและมีการนับเงินใส่ซองให้แก่ผู้สมัครรายละ ๒๐,๐๐๐ บาทจริง จึงทำให้ข้ออ้างของนายบุญทวีศักดิ์ ไม่น่าเชื่อถือ ดังนี้ข้อเท็จจริง น่าเชื่อได้ว่านายบุญทวีศักดิ์รับจ้างพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล จัดหาผู้สมัครลงเลือกตั้งเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ จริง เมื่อนายบุญทวีศักดิ์ เป็นหัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ วรรคสอง จึงถือว่าการกระทำความผิดของนายบุญทวีศักดิ์เป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่าพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญอุทธิพล (บุญาบารมีภณ) ชินราช หัวหน้าพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะดี หรือไม่

ในปัญหานี้ผู้ร้องมีนางฐิติมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และเป็นผู้ประสานงานของพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้รู้เห็นเกี่ยวข้องในประเด็นนี้ โดยตรงเป็นพยาน โดยนางฐิติมาได้เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในการไต่สวนว่านางฐิติมา ยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ได้ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการเลือกตั้งในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕ มีนาคม และ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๓๑ , ร. ๓๔ และ ร. ๓๕ จึงแตกต่างจากที่นางฐิติมาร้องเรียนต่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามคดีวัตถุพยานหมายเลข ร. ๑๑ ทำให้การที่ให้นายสุเทพ และนายถาวร เสนเนียม นายวิทยา แก้วภราดัย และนายวินัย เสนเนียม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นคณะทำงานด้านกฎหมายของพรรคประชาธิปัตย์ตามเอกสารหมายเลข ร. ๑๐ และทำให้การที่ให้ไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๖๓

เห็นว่า นอกจากนางฐิติมาจะเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามที่อ้างถึงแล้ว ก่อนหน้านั้นวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ไปพบนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ หัวหน้าและผู้ช่วยนายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ว่าจ้างให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ จัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อช่วยเหลือพรรคไทยรักไทย ต่อมาในวันรุ่งขึ้นนางฐิติมา ได้ให้การต่อนายสุเทพ นายถาวร นายวิทยา และนายวินัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นคณะทำงานด้านกฎหมายของพรรคประชาธิปัตย์ โดยยืนยันว่า วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคแจ้งให้นางฐิติมาทราบว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครพรรคละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ ได้มาประชุมหารือกับแกนนำพรรคสายภาคใต้ ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการสมัครจนถึงเวลา ๒๒ นาฬิกาและหลังจากนั้นพลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาทมาให้นางฐิติมา ต่อมาวันที่ ๕ ถึง ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดภาคใต้ นำหลักฐาน

มารอกไปสมัครและรับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของหัวหน้าพรรค โดยนางฐิติมาจ่ายเงินให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และให้ลงลายมือชื่อรับเงินไว้ ต่อมาพลโท ศุภศักดิ์ยังนำเงินมามอบให้นางฐิติมาอีก ๒ ครั้ง ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๒๕,๐๐๐ บาท ดังปรากฏตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐ , ร.๖๒ นอกจากนี้ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมายังให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ โดยการร้องเรียนและการให้การของนางฐิติมาทั้งสามครั้งนี้ได้ยืนยันข้อเท็จจริงมาโดยตลอดและตรงกัน ส่วนที่ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในสามครั้งหลังและเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น นางฐิติมาให้การปฏิเสธ โดยอ้างว่าถูกบังคับ ชูเชื้อ และถูกนายสุเทพจ้างเพื่อให้ปรักปรำพรรคไทยรักไทยด้วยเงินหนึ่งล้านบาทนั้น เห็นว่าการให้การของนางฐิติมาในครั้งหลัง ๆ นี้ขัดต่อคำให้การในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นการให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้แต่งตั้งเช่นกันและในการสืบสวนสอบสวนดังกล่าวก็เป็นการกระทำโดยเปิดเผยที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ โดยมีข้าราชการตำรวจ สื่อมวลชน และประชาชนร่วมรับฟังและสังเกตการณ์เป็นจำนวนมาก ดังนั้นหากมีการบังคับชูเชื้อตามที่อ้างจริงแล้ว นางฐิติมาก็น่าจะแจ้งให้สื่อมวลชน หรือบุคคลที่อยู่ในที่นั้นทราบ แต่ก็ไม่ปรากฏว่านางฐิติมาได้ดำเนินการดังกล่าว คงให้การไปตามปกติ ทั้งเมื่อพิจารณาจากคดีการให้สัมภาษณ์ของนางฐิติมาหลังให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ วัตถุประสงค์หมาย ร.๕ ที่มีการบันทึกไว้ก็ไม่มีข้อบ่งชี้ให้เห็นว่ามีการบังคับ ชูเชื้อ ประกอบกับการให้การดังกล่าวก็สอดคล้องและมีข้อเท็จจริงตรงกับคำให้การที่นางฐิติมาให้นายสุเทพ นายถาวร นายวิทยา และนายวินัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นฝ่ายกฎหมายของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งได้มีการบันทึกภาพไว้และเมื่อได้ดูแล้ว ก็ไม่ปรากฏพฤติการณ์ใด ๆ ที่สื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นการให้การที่ถูกบังคับหรือชูเชื้อ นอกจากนี้นางฐิติมาได้ยอมรับข้อเท็จจริงตั้งแต่แรกแล้วว่าเป็นผู้ไปพบนายสุเทพด้วยตนเอง และผู้ร้องก็มีนายสุเทพ มาให้การยืนยันดังกล่าวด้วย นอกจากนี้เป็นการให้การหลังจากเกิดเหตุไม่นาน นางฐิติมาไม่มีเวลาไตร่ตรองแก้ไขหรือถูกชี้หน้าจากบุคคลอื่น จึงเชื่อว่าการให้การของนางฐิติมาต่อนายสุเทพและคำให้การของนางฐิติมาต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐ และ ร.๖๓ เป็นความจริง

การที่นางฐิติมาได้ให้การยืนยันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการที่พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ว่าจ้างพรรคแผ่นดินไทย โดยมีข้อเท็จจริงว่าในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ เข้าร่วมประชุม ในการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงแข่งขันเพื่อช่วยเหลือพรรคไทยรักไทย และมีการพูดคุย เรื่องค่าใช้จ่าย ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคแผ่นดินไทย และพลโท ผดุงศักดิ์นำเงินมาให้นางฐิติมา ๓ ครั้ง เป็นค่าใช้จ่ายรวม ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น ผู้ร้องยังมีนายบุญชู ชื่นสุวรรณ และนายเฟนดี ประสู เป็นพยาน โดยบุคคลทั้งสองได้ให้การต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๒๖ และ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๕ นายบุญชูให้การว่า เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๘ ถึง ๑๙ นาฬิกา พลเอก ไตรรงค์ หรือเสธไอซ์ และพลโท ผดุงศักดิ์เดินทางมาศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคแผ่นดินไทย พลโท ผดุงศักดิ์ สอบถามนางฐิติมาว่า พรรคส่งผู้สมัครลงที่ไหนบ้าง นายบุญชูยืนยันว่ารู้จักพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ จึงไม่น่าจะจำผิดพลาด ส่วนนายเฟนดีให้การว่า วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา พลเอก ไตรรงค์ หรือเสธไอซ์ กับทหารอีกคนหนึ่งมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคแผ่นดินไทย พูดคุยกับนางฐิติมา เกี่ยวกับรายละเอียดของผู้สมัครว่าจะส่งกี่คน เห็นได้ว่าพยานทั้งสองได้ให้การสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับคำให้การของนางฐิติมาที่ให้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในครั้งแรก แต่ที่นายบุญชูและนายเฟนดีเบิกความในชั้นไต่สวนต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ปฏิเสธข้อเท็จจริงดังกล่าวซึ่งเป็นการกลับคำให้การนั้น เห็นว่าที่พยานทั้งสองได้ให้การต่อ คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๒๖ และ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๕ หลังจากเกิด เหตุการณ์ไม่นานพยานน่าจะยังไม่มีความคิดปรุงแต่ง แต่เมื่อเบิกความเป็นพยานต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีช่วงเวลาห่างกันเกือบ ๑๐ เดือน พยานทั้งสองจึงมีความตรึงตรองแก้ไขและอาจถูกกดดันจากผู้ที่ได้รับ ผลร้ายอันเกิดจากคำให้การที่เคยให้ไว้ นอกจากนี้การกล่าวอ้างก็เป็นการปฏิเสธลอยโดยไม่ทำให้เหตุผล ว่าเหตุใดคำเบิกความของพยานทั้งสองจึงต่างกับบันทึกคำให้การที่ได้เคยให้ไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อการให้การต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงกระทำหลังเกิดเหตุคดีนี้ ไม่นานจึงเชื่อว่าพยานทั้งสองให้การไปตามความจริง

ยังปรากฏข้อเท็จจริงอีกด้วยว่าในการส่งสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ส่งผู้สมัคร ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตจำนวน ๑๒๑ คน ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับพรรคส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เพียง ๔ คน ตามข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข

๓.๗๑ การส่งผู้สมัครเป็นจำนวนมากเช่นนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๓ จะต้องมีค่าใช้จ่ายในการสมัครและมอบให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำเนินการเป็นจำนวนเงินที่สูง ตามบันทึกคำให้การที่ให้ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของนายบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เอกสารหมายเลข ๓๘ อ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินเป็นค่าใช้จ่าย ดังนั้นผู้สมัครจะต้องออกค่าใช้จ่ายเองโดยมีค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับจากกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง ปี ๒๕๔๕ แต่จากบันทึกคำให้การของนายแฟนดีกลับได้ความว่าได้ลงชื่อรับเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท เป็นค่าบริหารในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้จากนางฐิติมา และผู้สมัครอีกหลายคนต่างให้ถ้อยคำยืนยันทำนองเดียวกันว่าได้รับเงินมาจากนางฐิติมาและพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมายังมอบสำเนาหลักฐานใบเสร็จรับเงินและหลักฐานค่าใช้จ่ายต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ๖๒ จึงขัดต่อคำให้การของนายบุญอุทธิพล ส่วนที่นายบุญอุทธิพลอ้างว่าค่าสมัครส่วนหนึ่งได้รับมาจากกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง ปี ๒๕๔๕ นั้น จากการตรวจสอบข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพิ่งได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง ปี ๒๕๔๕ ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นการได้รับหลังจากที่ปิดการรับสมัครแล้ว คำให้การของนายบุญอุทธิพล จึงขัดกับข้อเท็จจริงและเหตุผล ทำให้ไม่น่าเชื่อถือ ส่วนที่นายพันมิตร ดวงทิพย์ พยานผู้ร้องเบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญอ้างว่า เป็นผู้สนับสนุนเงินให้แก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๕๕๐,๐๐๐ บาท กลับปรากฏว่าก่อนหน้านั้นนายพันมิตร เคยให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ๘๒ และ ๘๓ ระบุว่ามียาได้เพียงเดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท และไม่ได้ให้การว่าให้การสนับสนุนเงินจำนวนดังกล่าวแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งในเรื่องการให้เงินสนับสนุนนี้น่าจะเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อแก้ข้อร้องเรียน ดังนี้หากนายพันมิตรให้เงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ จริงดังที่อ้างแล้ว นายพันมิตร ก็จะต้องให้การดังกล่าวไว้ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงด้วย การที่นายพันมิตรเพิ่งมาเบิกความในชั้นไต่สวนของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ จึงทำให้คำเบิกความของนายพันมิตร ดูเป็นพิรุธไม่น่าเชื่อถือ ส่วนที่พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ อ้างว่าไม่รู้จักนางฐิติมา และนายบุญอุทธิพลไม่เคยจ่ายเงินให้บุคคลดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งให้แก่บุคคลดังกล่าวก็ขัดกับคำให้การของนางฐิติมา นายบุญชู และนายแฟนดี ประกอบกับ พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ หากไม่ได้ทำการดังกล่าวแล้ว ก็ไม่มีเหตุผลและความจำเป็นใด ที่พยานจะให้การเพื่อใส่ร้ายหรือปรักปรำ นอกจากนี้ไม่ปรากฏว่าพยานทั้งสามมีสาเหตุ

โทษเกี่ยวกับพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ และไม่มีเหตุจงใจใด ๆ ที่จะให้การเช่นนั้น จึงไม่น่าเชื่อว่าพยานจะให้การกลับแก้งพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ข้ออ้างของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์จึงไม่น่าเชื่อ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่าพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่นายบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของผู้ถูกร้องที่ ๓ จริง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่าพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลับเสนอจะกระทำการดังกล่าวในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา หรือไม่

เห็นว่า บุคคลทั้งสองเป็นข้าราชการทหาร สังกัดกระทรวงกลาโหม โดยพลเอก ไตรรงค์ ดำรงตำแหน่งหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนพลโท ผดุงศักดิ์ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดและเป็นผู้ได้บังคับบัญชาโดยตรงของพลเอก ธรรมรักษ์ และโดยสภาพของนายทหารฝ่ายเสนาธิการต้องมีหน้าที่ช่วยวางแผนและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ จากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจ่ายเงินสนับสนุนให้พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังที่วินิจฉัยมาแล้ว ก็ปรากฏว่ามีพลเอก ไตรรงค์ อยู่ในเหตุการณ์ด้วย ดังปรากฏตามวิซีดี วัตถุพยานหมายเลข ถ.๑๐๔ และภาพถ่ายภาพที่ ๕ แนบท้ายเอกสารหมายเลข ร.๒๖๑ นอกจากนี้ การกระทำของบุคคลทั้งสองก็มิได้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการและต่อส่วนตัวแต่อย่างใด แต่กลับจะเป็นประโยชน์ต่อพรรคไทยรักไทยที่พลเอก ธรรมรักษ์ เป็นกรรมการบริหารพรรคอยู่โดยตรงและเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่พลเอก ธรรมรักษ์ ได้กระทำต่อพรรคการเมืองอื่น ๆ ตามที่วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น จึงเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวของบุคคลทั้งสอง เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา จริง

มีปัญหาต้องวินิจฉัยเป็นประการสุดท้ายว่านายบุญอุทธิพล ชินราช กระทำการแทนพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ เมื่อนายบุญอุทธิพล เป็นหัวหน้าพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ วรรคสอง จึงถือว่าการกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ด้วย

ประเด็นข้อ ๕ มีว่า การกระทำดังที่วินิจฉัยมาแล้วในประเด็นข้อ ๔ ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามด้วยหรือไม่

ในประเด็นข้อนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อเท็จจริงยุติตามที่ได้วินิจฉัยแล้วว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ คงเหลือเฉพาะปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยเพียงประการเดียวว่าการกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ที่ร่วมกันว่าจ้างและให้เงินสนับสนุนแก่พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้สมัครของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในกรณีที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียวและจะได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ และเป็นผู้สนับสนุนในการแก้ไขทะเบียนสมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะข้อมูลของสำนักคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น เป็นการกระทำของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

เห็นว่าข้อเท็จจริงยุติแล้วว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ อดีตพรรคร่วมฝ่ายค้านประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ได้ตกลงกันที่จะไม่ส่งสมาชิกพรรคของตนลงสมัครรับเลือกตั้ง จึงเหลือพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงพรรคเดียวที่จะส่งสมาชิกของพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ครบจำนวนและครบทุกเขตเลือกตั้ง สำหรับการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งนั้น หากเขตเลือกตั้งใดมีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียว ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นจะต้องได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น จึงจะได้รับการประกาศให้เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งหมายความว่าผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่ไม่มีสมาชิกพรรคอื่นลงแข่งขันจะต้องได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงจะได้รับการประกาศให้เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง และหากกรณีที่ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ จากสถิติการเลือกตั้งที่ผ่านมา และข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รับทราบกันเป็นการทั่วไปแล้วว่า ฐานเสียงของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในจังหวัดภาคใต้จะมีค่อนข้างน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ผ่านมากในหลายเขตเลือกตั้งทางภาคใต้และจังหวัดอื่น เช่น สุพรรณบุรี ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบ ซึ่งหากไม่มีพรรคการเมืองอื่นลงสมัครแข่งขันแล้ว โอกาสที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครบจำนวน ๕๐๐ คน ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๘๘ จึงเป็นไปได้ยาก โดยจะต้องจัดการเลือกตั้งไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบจำนวน จึงจะเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ ทั้งนี้ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ ว่าหากสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคน ไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้ ดังนั้นกรณีของสภาผู้แทนราษฎรก็เช่นกันที่ไม่อาจเปิดสมัยประชุมได้เลย จึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองอื่นลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ น่าจะได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบ ประกอบกับพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน เพิ่งตัดสินใจที่จะไม่ส่งสมาชิกลงรับเลือกตั้งก่อนหน้าที่จะมีการเปิดรับสมัครไม่กี่วัน โอกาสจะได้บุคคลตามที่กฎหมายกำหนดจึงยากขึ้นและถึงแม้จะมีพรรคการเมืองอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากก็ตามแต่ก็เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าเป็นพรรคการเมืองขนาดเล็กที่ไม่ได้มีสมาชิกหรือดำเนินกิจการทางการเมืองครอบคลุมทุกจังหวัด เหมือนพรรคการเมืองขนาดใหญ่หรือขนาดกลาง และในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) และ (๕) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสาระสำคัญว่าจะต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือเคยศึกษาหรือเคยรับราชการในจังหวัดตามระยะเวลาที่กำหนดหรือเกิดในจังหวัดนั้น เป็นต้น ซึ่งหากเป็นพรรคการเมืองขนาดเล็กและไม่ได้เตรียมการไว้ก่อนแล้วยากที่จะหาผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เพื่อส่งลงสมัครได้ยาก โดยเฉพาะกรณีที่มีระยะเวลาอันสั้นเพราะเพิ่งทราบ เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน เพิ่งตัดสินใจที่จะไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งก่อนที่จะมีการเปิดรับสมัครเลือกตั้งเพียงไม่กี่วัน ยิ่งเป็นข้อจำกัดที่พรรคการเมืองขนาดเล็กจะหาสมาชิกที่มีคุณสมบัติครบถ้วนลงสมัครรับเลือกตั้งได้ยากยิ่งด้วย

ข้อจำกัดดังกล่าวนี้ทำให้พรรคการเมืองขนาดเล็กโดยเฉพาะอย่างพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงได้มีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ จากฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ด้วยการตัดรายชื่อสมาชิกพรรคที่เป็นสมาชิกพรรค

ครบ ๕๐ วันออก แล้วใส่รายชื่อของผู้ที่ประสงค์จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งแทน โดยมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ดำเนินการให้ตั้งที่วินิจฉัยมาแล้ว ดังนั้นการที่พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รองหัวหน้าพรรค และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล รองเลขาธิการพรรค ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทำการจ้างพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดทางภาคใต้กับจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นเขตเลือกตั้งที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีฐานเสียงหรือมีอยู่แต่น้อย และคาดหมายได้ว่า จะได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ นอกจากจะต้องใช้เงินจำนวนมากแล้วยังไม่เป็นประโยชน์ใด ๆ เป็นส่วนตัวกับพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์เลย แต่ในทางกลับกันการกระทำดังกล่าวหากสำเร็จแล้วจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยตรง กรณีจึงน่าจะเชื่อว่าพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์เป็นตัวแทนกระทำการดังกล่าวเพื่อพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑

นอกจากนี้การที่พลเอก ธรรมรักษ์ เป็นรองหัวหน้าพรรค และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นรองเลขาธิการพรรค ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว พลเอก ธรรมรักษ์ยังได้รับความไว้วางใจให้เป็นประธานสาขาภาคอีสานของพรรค มีหน้าที่ในการคัดเลือกสมาชิกของพรรคที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด ซึ่งเป็นภาคที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด และในขณะเดียวกันพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ยังได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้าพรรคให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมตามลำดับ ซึ่งเป็นกระทรวงขนาดใหญ่และสำคัญหรือเรียกกันโดยทั่วไปว่ากระทรวงเกรดเอ และกระทรวงกลาโหมนั้น เป็นกระทรวงที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของรัฐบาล ซึ่งที่ผ่านมาหากนายรัฐมนตรีไม่ควบตำแหน่งนี้ ก็จะมอบหมายให้บุคคลที่นายรัฐมนตรีไว้วางใจจริง ๆ เป็นรัฐมนตรี พฤติการณ์จึงเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าทั้งพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ และเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจเป็นอย่างดีจากหัวหน้าพรรค จึงเป็นไปได้ที่บุคคลทั้งสองนี้จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจสำคัญบางประการแทนพรรคหรือหัวหน้าพรรคได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจที่ไม่ต้องการให้บุคคลทั่วไปทราบ ซึ่งเมื่อพิจารณาการกระทำดังกล่าวของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าโดยสภาพของภารกิจจะต้องเป็นการกระทำที่ไม่อาจเปิดเผยได้เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือความมั่นคงแห่งรัฐ หรือ

ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้วพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจจัดประชุมเพื่อ
ขอมติพรรคได้ และในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้กระทำการเป็นทางการได้
ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า ไม่มีการมอบหมายเป็นหนังสือ นั้น เห็นว่าการกระทำที่จะต้องมีการมอบหมาย
เป็นหนังสือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐
วรรคสอง นั้น หมายถึงการดำเนินกิจการทางการเมืองที่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นไปตามนโยบายพรรค
ข้อบังคับของพรรค และมติที่ประชุมใหญ่ของพรรค คงมิได้หมายความรวมถึงการกระทำใดที่ไม่ชอบหรือ
ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ประกอบกับในเรื่องนี้ หลังจากที่มีการกระทำความถูกร้องเรียน เปิดเผยแพร่สาธารณชน
และเป็นข่าวอย่างครึกโครมและกว้างขวางแล้ว ทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับผลกระทบและได้รับความ
เสียหายโดยตรง ดังนี้หากการกระทำความถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้มอบหมายหรือร่วมรู้เห็น
เป็นใจกับพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ด้วยแล้ว เหตุใดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือหัวหน้าพรรค
จึงไม่ดำเนินการกับพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ที่เป็นต้นเหตุในการกระทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑
ได้รับความเสียหาย แต่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงแต่อ้างว่าการกระทำความถูกร้องที่ ๑ หากจะเป็นความผิดก็เป็น
การกระทำโดยส่วนตัวของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์เอง เท่านั้น นอกจากนี้ยังปรากฏข้อเท็จจริง
จากบันทึกคำให้การของนางฐิติมา ภาวะลี ว่าในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญฤทธิ์พล
หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้แจ้งให้ทราบว่าจากการไปประชุมกับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แล้ว
พันตำรวจโท ทักษิณ บอกว่าจะช่วยสนับสนุนเงินให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๑๐ ล้านบาท ซึ่งแม้
จะเป็นพยานบอกเล่าแต่ก็เชื่อมกับพฤติการณ์ตามที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว จึงน่าเชื่อว่าการกระทำความถูกร้องที่ ๑
ของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์นั้น พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคทราบและมีส่วนรู้เห็น
และรับเอาผลของการกระทำนั้นด้วย ซึ่งพรรคการเมืองเป็นนิติบุคคล การกระทำต่าง ๆ ของพรรคการเมือง
จะต้องแสดงออกโดยหัวหน้าพรรคหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทน ดังนี้การกระทำของพลเอก
ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ดังกล่าวนี้นี้ จึงเป็นการกระทำของ
พรรคไทยรักไทยผู้ถูกร้องที่ ๑

ประเด็นข้อ ๑๐ มีว่า การกระทำที่ผู้ร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) หรือไม่
ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๖๖ (๑) ตอนแรก หมายถึงการกระทำเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศตามที่บัญญัติในมาตรา ๖๖ (๑) ตอนหลัง หมายถึงการได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการคือการปฏิวัติ รัฐประหาร ยึดอำนาจการปกครองด้วยกำลังทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงตามมาตรา ๖๖ (๓) ตอนแรก เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตอนหลัง ต้องเป็นการกระทำที่รุนแรง มิใช่การกระทำผิดกฎหมายเล็ก ๆ น้อย ๆ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ มีผู้สมัคร ๑๖ พรรคถูกตัดสิทธิเนื่องจากขาดคุณสมบัติ ก็ไม่ได้มีการขอให้ยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุนี้

เห็นว่า การกระทำตามมาตรา ๖๖ (๑) หรือมาตรา ๖๖ (๓) รวมตลอดทั้งตาม (๒) และ (๔) กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่า ต้องเกิดจากการกระทำของพรรคการเมือง จึงมิใช่การกระทำที่เกิดจากการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งเป็นเรื่องการใช้กำลังเข้ายึดอำนาจ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้าง และที่มาตรา ๖๖ (๓) บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐก็มิได้หมายถึงการกระทำตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ เท่านั้น เพราะถ้าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีเจตนารมณ์ให้หมายถึงแต่เฉพาะการกระทำ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ก็คงจะระบุไว้ในมาตรา ๖๖ (๓) โดยชัดเจนแล้ว ดังนั้นการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สิ้นสุดลงหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) จึงหมายถึงการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ก็ได้ เช่น พรรคการเมืองมีการกระทำที่เป็นการฝักใฝ่หรือมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไปเป็นอีกระบบหนึ่งซึ่งมิได้มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือพรรคการเมืองใดที่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการใช้เงินซื้อเสียงจากประชาชนจนทำให้พรรคของตนได้เสียงข้างมากที่สุดในสภาผู้แทนราษฎร หรือใช้วิธีซื้อตัวสมาชิกผู้แทนราษฎรจากพรรคอื่น หรือใช้เงินซื้อพรรคการเมืองอื่นทั้งพรรคให้มารวมกับพรรคของตน หรือกระทำการใด ๆ ที่ขัดต่อกฎหมาย เช่นจ้างให้บุคคล

ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อหลีกเลี่ยงที่พรรคการเมืองของตนหากส่งผู้สมัครลงในเขตใดเขตหนึ่งเพียงคนเดียวจะได้คะแนนไม่ถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง โดยการกระทำดังกล่าวมามีลักษณะเป็นการกระทำอย่างกว้างขวาง มิใช่เพียงเขตใดเขตหนึ่งในขอบเขตอันจำกัด หรือพรรคการเมืองใดที่พยายามเข้าไปครอบงำคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เอื้อประโยชน์ให้แก่พรรคการเมืองของตนเพื่อให้ผู้สมัครของพรรคตนได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร การกระทำดังกล่าวมาข่มเถื่อได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ และยังได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “... การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง” และตามวรรคท้ายของมาตราดังกล่าวบัญญัติว่า “มติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร...” หรือพรรคการเมืองใดเมื่อได้เป็นรัฐบาลแล้ว ถ้าพรรคการเมืองนั้นมีการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ เช่น พยายามเข้าครอบงำองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญไม่ว่าโดยวิธีการใด ๆ เช่น ไม่จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการขึ้นนำองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนนโยบายแห่งรัฐ เช่น ไม่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช และบูรณภาพแห่งอาณาเขต เป็นต้น

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระทำอย่างเดียวกันหรือผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราเดียวกันมิได้หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะเท่าเทียมกันเสมอไป เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งรายหนึ่งซื้อเสียงเพื่อให้ตนได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ข่อมแตกต่างกับกรณีที่พรรคการเมืองใช้เงินกว้านซื้อเสียงเพื่อให้ผู้สมัครพรรคการเมืองของตนได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกเขตเลือกตั้งซึ่งก็หมายความว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ดังนั้นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ดี หรือมีการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นก็ดี ต้องพิจารณาอีกชั้นหนึ่งว่าการกระทำนั้น ๆ ต้องด้วยบทบัญญัติแห่งมาตรา ๖๖ ของกฎหมายดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ มิได้ถือจาก

จำนวนพรรคที่กระทำการฝ่าฝืนว่ามีจำนวนมากหรือน้อยเพราะแต่ละพรรคอาจกระทำการฝ่าฝืนซึ่งมีลักษณะไม่ร้ายแรง ก็ไม่อาจมีคำสั่งยุบพรรคดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ได้

ประเด็นข้อ ๑๑ มีว่า มีเหตุอันควรยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ในประเด็นนี้มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งในปัญหานี้พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ มิได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ แต่เห็นควรวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ในคราวเดียวกันว่าเป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ด้วยหรือไม่

ข้อเท็จจริงยุติแล้วว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ให้ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงพรรคเดียวเพื่อหลีกเลี่ยงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ อันเป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในกรณีที่จะได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ สนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ นอกจากจะรับจ้างผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการส่งสมาชิกลงรับเลือกตั้งดังกล่าวแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงทะเบียนสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย นั้น

เห็นว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ถูกร้องทั้งสาม เป็นการกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้รับเลือกตั้งแม้จะได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็ตาม ถือได้ว่าเป็นการทำลายการแสดงเจตนาของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่ใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อให้บังเกิดผลตามกฎหมาย เพราะการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิหรือไปใช้สิทธิแต่ไม่ได้เลือกผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้นซึ่งเป็นผู้สมัครเพียงคนเดียว เป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าประชาชนได้แสดงเจตนาใช้สิทธิเลือกตั้งของตนโดยสมบูรณ์แล้ว

ว่าจะไม่ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนั้นเป็นผู้แทนของตนในสภาผู้แทนราษฎร การกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายดังกล่าว เป็นการฝ่าฝืนต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายอันเป็นพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และในขณะเดียวกันยังเป็นการกระทำเพื่อให้ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตให้ครบจำนวน ๔๐๐ คน ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๙๘วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ โดยเป็นการกระทำในลักษณะกว้างขวางทุกเขตเลือกตั้งที่คิดว่าพรรคการเมืองของตนจะไม่สามารถได้รับเลือกหากมีผู้สมัครเพียงคนเดียวทั้งเพื่อให้ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดโดยวิธีการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนและร่วมกับผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการติดต่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอาจมีความผิดทางอาญา เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญา หมวด ๓ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับเอกสารหรือความผิดต่อเจ้าพนักงาน หรือต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นต้นแล้วยังเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ลงสมัครติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน ซึ่งคุณสมบัติของผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ถือเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่ง มิฉะนั้นแล้วคงไม่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกจากจะต้องทำหน้าที่ในการตรากฎหมายแล้ว ยังมีหน้าที่อื่นที่จะสนับสนุนหรือตรวจสอบการกระทำของรัฐบาลด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคัดเลือคนบุคคลเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี และหากมีเพียงพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด หรือมีเป็นจำนวนมากพอที่จะตรากฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ หรือมีมากจนฝ่ายค้านไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้แล้ว ก็จะเป็นเผด็จการทางรัฐสภา เมื่อการได้บุคคลที่มีพฤติกรรมเช่นนี้เข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเข้ามาโดยวิธีการฉ้อฉลหลีกเลี่ยงกฎหมายย่อมจะเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

นอกจากนี้การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วันนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้พรรคการเมืองซึ่งเป็นสถาบันหลัก มีความมั่นคง

และเข้มแข็งสามารถดำเนินการตามเจตนารมณ์และความมุ่งหมายของการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งนอกจากพรรคการเมืองจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับพรรคแล้ว พรรคการเมืองจะต้องกระทำการเพื่อส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่วนการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศจะต้องเป็นการได้มาโดยชอบตามเงื่อนไขและวิธีการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องทั้งสาม กระทำการเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ และเป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) โดยเป็นการกระทำที่ร้ายแรง ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นการกระทำที่อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ และในขณะเดียวกันยังเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวยังเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๖๖ (๒) อีกด้วย

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และผู้ถูกร้องที่ ๒ และ ๓ กระทำการตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แล้ว มีเหตุสมควรยุบผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่

ปัญหานี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตอบสู้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกมากถึงจำนวน ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคที่ไม่ได้มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง และหากสั่งยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อถือต่อระบบการเมืองไทย ส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

เห็นว่า การจะสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นดุลพินิจตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาจากการกระทำของพรรคการเมืองนั้น และผลกระทบที่เกิดจากการกระทำ มิใช่พิจารณาจากความเสียหายของพรรคการเมืองที่จะเกิดขึ้นจากคำสั่งยุบพรรคตามที่อ้าง เมื่อพิเคราะห์พฤติการณ์แห่งการกระทำและผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามแล้ว เห็นว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ถูกร้องทั้งสาม นอกจากเป็นการกระทำ

เพื่อหลีกเลี่ยงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ แล้ว ยังกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ว่า เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแค่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ทั้งการว่าจ้างให้ผู้สมัครพรรคอื่น มาลงแข่งขันกับพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวข้างต้น เป็นการฉ้อฉลให้ดูประหนึ่งว่ามีผู้สมัคร ลงแข่งขันมากกว่าหนึ่งคนโดยรูปแบบเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครมากกว่า หนึ่งคน ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการสมรู้ร่วมคิดกันดังกล่าวก็คือการกระทำของคนเดียวกัน ที่ต้องการให้ผู้สมัคร ของพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนั้น โดยหลีกเลี่ยง ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๘ ที่บัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น” ซึ่งการกระทำเพื่อให้เกิดผลดังกล่าว ยังมีการกระทำความผิดอาญา อื่น ๆ ดังได้วินิจฉัยมาแล้ว เช่นว่า มีการปลอมแปลงเอกสาร รับรองเอกสารอันเป็นเท็จ แจ้งความเท็จต่อ เจ้าพนักงาน หรือความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ ที่รู้ว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร .. และมาตรา ๑๐๑ ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และศาลจะต้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการไม่เคารพสิทธิของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยในการที่จะใช้อำนาจ ตัดสินใจอิสระเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ แต่กลับถูกบังคับ ให้เลือกบุคคลที่ไม่เหมาะสมได้มาจากกลอุบายแยบยล หลอกลวงฉ้อฉล ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย โดยประชาชน ไม่มีทางเลือกเป็นการทำลายสิทธิขั้นมูลฐานในระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ต้น ซึ่งการที่ผู้ถูกร้องทั้งสาม จงใจหลีกเลี่ยงและฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยมีการร่วมกันกระทำ ระหว่างผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะผู้ว่าจ้างและผู้สนับสนุนค่าใช้จ่าย กับผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ในฐานะ ผู้รับจ้างและผู้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่าย นอกจากนี้จากทางไต่สวนยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังว่าจ้างพรรคการเมืองอื่นอีกหลายพรรคให้กระทำการในลักษณะนี้ โดยมีการกระทำกันเป็นขบวนการ และผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย หลายพรรคการเมือง นอกจากนี้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่

และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง ในฐานะข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และที่สำคัญการกระทำดังกล่าวนี้มีพฤติการณ์ที่บ่งชี้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสามได้รับความช่วยเหลือและได้รับการเอื้อประโยชน์จากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กระอิสระตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรง จนศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการเลือกตั้งโดยให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ศาลปกครองกลาง ได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดงที่ ๖๐๗-๘/๒๕๔๕ ให้เพิกถอนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นอกจากนี้ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษ อดีตประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งรวม ๓ คนในความผิดตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ฐานกระทำการอันไม่ชอบด้วยหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือพรรคไทยรักไทย ตามคดีหมายเลขแดงที่ ๒๓๔๓/๒๕๔๕ และ ๓๑๗๕/๒๕๔๕ ซึ่งคำพิพากษาของศาลอาญาแม้จะยังไม่ถึงที่สุด แต่คำวินิจฉัยและคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองกลาง และศาลอาญา ล้วนบ่งชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า การดำเนินการเลือกตั้งดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้กระทำการอันเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้รับประโยชน์ ประกอบกับการไต่สวนของผู้ร้อง นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้ยื่นบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงว่าในคืนวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้นัดพบนายสุเทพ เพื่อเกลี้ยกล่อมให้พรรคประชาธิปัตย์ลงสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือพรรคไทยรักไทย ให้มีคู่แข่งด้วย

ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะประชาชนจะใช้สิทธิของตนเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของตน พรรคการเมืองจึงต้องมีหน้าที่คัดเลือกรับสมัครบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ลงสมัครรับเลือกตั้ง และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ด้วย แต่การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม เป็นการส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยการฉ้อฉลและหลอกลวงประชาชนเพื่อให้หลงผิดในตัวบุคคลและพรรคการเมืองที่ลงสมัครว่าเป็นผู้ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งอย่างแท้จริงเป็นการบิดเบือนให้ประชาชนใช้สิทธิต่อบุคคลที่ไม่อาจเข้าไปเป็นผู้มีอำนาจในการตรากฎหมายและเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่เริ่มต้น และการที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ว่าจ้างให้พรรคการเมืองอื่นส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเท่ากับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ใช้กลยุทธ์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่า ๑ คน ซึ่งผลของการเลือกตั้งไม่ว่าสมาชิกพรรคของผู้นำจ้างหรือผู้ถูกจ้างได้รับเลือกก็ล้วนเป็นบุคคลที่ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะเป็นการได้มาโดยวิธีการที่ไม่ชอบหรือไม่ได้มีความประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งอย่างแท้จริง เป็นการกระทำที่ขาดคุณธรรมและขาดจิตสำนึกที่มีต่อประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ เพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติและบริหารประเทศเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายหรือผลการกระทำที่จะเกิดแก่ประเทศชาติทั้งทางตรงและทางอ้อมเพราะบุคคลเหล่านี้อาจตรากฎหมายใด ๆ ก็ได้เพื่อประโยชน์ของตนหรือพวกพ้องหรือใช้อำนาจในการปกครองประเทศไปในการทำงานเดียวกันและเป็นภัยต่อประเทศชาติอย่างมหันต์ จึงมีเหตุอันสมควรที่ยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓

ประเด็นข้อ ๑๒ มีว่า ผู้ร้องอ้างประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตอบผู้ว่า เหตุยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ต้องเป็นเรื่องพรรคการเมือง “กระทำการ” ใดๆอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ มิได้ประกาศเช่นนั้น แต่ระบุเฉพาะการกระทำต้องห้าม ให้ถือเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคเท่านั้น ซึ่งการกระทำอันมีลักษณะ “ต้องห้าม” คงมีบัญญัติไว้แต่เฉพาะในมาตรา ๖๖ (๔) เท่านั้น ซึ่งผู้ร้องมิได้อ้างเป็นเหตุในการยุบพรรคด้วย

เห็นว่า แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จะบัญญัติว่า กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ ตาม (๑) หรือกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตาม (๓) ก็ตาม แต่เมื่อการกระทำดังกล่าว นอกจากจะต้องถูกสั่งยุบพรรคการเมืองแล้ว ยังอาจต้องรับโทษในทางอาญาอีกด้วย จึงเป็นการกระทำที่กฎหมายต้องห้ามมิให้กระทำอยู่ในตัว มิฉะนั้นคงไม่กำหนดมาตรการในการลงโทษเอาไว้เช่นเดียวกับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ซึ่งมีโทษขั้นสูงสุดถึงประหารชีวิต

ก็มีได้บัญญัติว่า ห้ามมิให้ฆ่าผู้อื่น แต่บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษ...” ซึ่งสามัญชนทั่วไปย่อมเข้าใจได้ว่า เป็นบทบัญญัติ “ต้องห้าม” มิให้ฆ่าคน ความแตกต่างจึงอยู่ที่วิธีเขียนเท่านั้น แต่นัยแห่งความหมายมิได้แตกต่างกัน ดังนั้นประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดเพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” ประกาศดังกล่าวย่อมครอบคลุมถึงการกระทำตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ด้วย

ประเด็นข้อ ๑๓ มีว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ มีผลใช้บังคับย้อนหลังหรือไม่

ผู้ร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลย้อนหลัง และการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษทางอาญาบางประการ จึงต้องกำหนดไว้แน่นอนล่วงหน้า หากตีความว่ามีผลย้อนหลัง ก็จะขัดต่อนิติรัฐและการออกกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกยึดถือ

เห็นว่าหลักกฎหมายในเรื่อง “กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง” นั้น เป็นหลักที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” หลักการดังกล่าวเป็นกรณีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่า “การกระทำความผิดอาญา” และ “โทษทางอาญา” ไม่มีผลย้อนหลัง ซึ่งเป็นกรณีเฉพาะความผิดทางอาญาและโทษทางอาญา ซึ่งมีอยู่ ๕ ประการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เท่านั้น แม้แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งเป็นบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาและมีผลเป็นการจำกัดสิทธิ แต่เมื่อไม่ใช่โทษทางอาญาก็ไม่อยู่ในข้อห้ามดังกล่าว นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๒ ยังให้ใช้บังคับในขณะที่ศาลพิพากษาอีกด้วย ในส่วนของการกระทำและการให้ยุบพรรคนั้นมีบัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ แล้ว คงมีปัญหาเฉพาะในส่วนของ การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเท่านั้นว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จะสั่งให้เพิกถอนสิทธิดังกล่าวได้หรือไม่

เมื่อการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ใช่การลงโทษทางอาญาและไม่สามารถเปรียบได้กับโทษทางอาญาที่ประกาศดังกล่าวก็ไม่มีข้อห้ามมิให้ย้อนหลังด้วยแล้ว จึงไม่ตกอยู่ในบังคับแห่งหลักกฎหมายในเรื่องการห้ามมิผลย้อนหลังและไม่ขัดต่อหลักนิติรัฐ ประกอบกับสิทธิเลือกตั้ง เป็นสิทธิที่รัฐรับรองให้ตามกฎหมาย มิใช่สิทธิที่มีมาตั้งแต่กำเนิดหรือสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้นหากผู้ที่ได้รับสิทธิใช้สิทธินั้นโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย หรือมีกรณีที่รัฐเห็นสมควร รัฐก็พึงที่จะเพิกถอนหรือจำกัดสิทธินั้นได้ เช่น การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๓) กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าจะ “ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา” ทำให้ผู้ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และไม่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ทั้ง ๆ ที่เดิมบุคคลเหล่านี้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิที่รัฐสามารถทำได้ เช่นกัน

นอกจากนี้หากพิจารณาจากประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใด ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนด ๕ ปี แล้วแสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของคณะปฏิรูปการปกครองฯ ได้ว่าประกาศดังกล่าวมุ่งหมายให้มีผลย้อนหลังไปถึงการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนประกาศนี้ เพราะวาระที่ประกาศคณะปฏิรูปฉบับนี้มีผลใช้บังคับ พรรคการเมืองไม่สามารถประชุมหรือดำเนินกิจการใด ๆ ทางการเมืองได้ เมื่อพรรคการเมืองยังไม่อาจกระทำการใด ๆ ได้แล้ว โดยสภาพจึงยอมไม่อาจกระทำการใด ๆ ที่จะขอให้ยุบพรรคได้ นอกเสียจากการกระทำที่ได้เกิดขึ้นก่อนหน้าแล้วด้วย ซึ่งการปฏิวัติหรือรัฐประหารนั้น แม้จะเป็นสิ่งที่ประชาชนและนานาชาติจะมองว่าไม่พึงประสงค์ก็ตาม แต่ก็มีได้หมายความว่าต้องมี การปฏิเสธการกระทำของคณะปฏิวัติหรือรัฐประหารในทุกกรณี ทั้งคำสั่งของคณะปฏิวัติก็มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย ประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ใช้กฎหมายหรืออยู่ภายใต้กฎหมายก็จำเป็นต้องปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากประกาศของคณะปฏิวัตินั้นมุ่งคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ดังนั้นเมื่อประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ประชาชนหรือนักการเมืองที่มีส่วนในการบริหารพรรคการเมืองโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อย่างร้ายแรงจนพรรคการเมืองนั้น

ถูกยุบไม่ให้ไปมีสิทธิดำเนินการในทางการเมืองเป็นการชั่วคราว ก็สมควรที่จะได้รับการยอมรับหรือสนับสนุนเพื่อให้เกิดสภาพบังคับอย่างแท้จริง ประกอบกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดังกล่าว ผู้มีสิทธิอื่น ๆ และเสรีภาพเหมือนประชาชนทั่วไป และการเพิกถอนสิทธินี้ ก็เป็นการชั่วคราวมีกำหนดเพียง ๕ ปี เมื่อครบกำหนดแล้วผู้ใดก็สามารถใช้สิทธิทางการเมืองได้ตามปกติ กรณีไม่ใช่โทษและไม่สามารถเปรียบเทียบกับการลงโทษประหารชีวิตหรือการลงโทษทางอาญาอื่นตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยกเป็นข้ออ้างได้เลย เพราะการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคนี้เป็นมาตรการที่เบาและหากเปรียบเทียบกับผลการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามที่ประเทศชาติและประชาชนจะได้รับ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง แม้การลงโทษทางอาญาสถานใด ๆ ก็ไม่สามารถเยียวยาแก้ไขได้ นอกจากนี้การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้ผู้ใดใช้สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง จึงเปรียบเสมือนการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาดำเนินการทางการเมืองไว้ล่วงหน้าอีกด้วย

ประเด็นข้อ ๑๔ มีว่า การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งแล้ว ก่อนวันที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้หรือไม่

ประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า หลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารพรรคลาออกจากตำแหน่ง โดยหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ รับหนังสือแจ้งการตอบรับเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ปัจจุบันผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใด ๆ ทางการเมืองตามประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗

เห็นว่า ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๑ กำหนดว่า “การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยังใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก” ซึ่งได้วินิจฉัยในประเด็นข้อ ๔ แล้วว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงมีอยู่ มิได้

ถูกระงับหรือยกเลิกไปในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง การกระทำต่าง ๆ ของพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจึงยังคงมีอยู่ตลอดมา ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ย่อมอาจถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคได้ และผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปี นับตั้งแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ ส่วนประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ จึงเป็นเพียงบทบัญญัติเพิ่มเติมให้หลังโทษกรรมการบริหารพรรค โดยถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปี ประกาศดังกล่าวย่อมมีผลใช้บังคับกับกรรมการบริหารพรรคทุกคน ในขณะที่มีการกระทำความผิดของพรรคการเมือง ดังนั้น การลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคในเวลาต่อมา ก็ไม่มีผลบดบังต่อการกระทำที่เกิดขึ้น ในขณะที่กรรมการผู้นั้นยังดำรงตำแหน่งอยู่มีจะก่อให้เกิดผลที่ไม่ควรจะเป็น กล่าวคือ หลังจากที่มีการกระทำอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายแล้วกรรมการทั้งหลายต่างจึงกันลาออกจากกรรมการบริหารพรรคเพื่อให้ตนเองไม่ต้องถูกตัดสิทธิทางการเมือง การบังคับเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายย่อมตกเป็นอันไร้ผล ทั้งเป็นการสนับสนุนให้กรรมการบริหารพรรคกระทำการโดยวิธีการอันฉ้อฉล ย่อมจะส่งผลต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างร้ายแรง และมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ฟังไม่ขึ้น

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ตุลาการรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ให้ยุบพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ห้ามมิให้กรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องทั้งสามไปดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่องตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ฉบับลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง

เรื่อง ตอรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคพัฒนาชาติไทย ฉบับลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน ตามประกาศ นายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแผ่นดินไทย ฉบับลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ มีกำหนดห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓

หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของนายสมชาย พงษ์ธา ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓ - ๕/๒๕๕๐

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรค

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรค

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรค

คดีสำนวนแรก อัยการสูงสุดยื่นคำร้องว่า เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๘ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๘ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม

๒๕๔๕ ระหว่างเวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองมีกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๑๕ คน โดยมี นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้มีหนังสือ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๕๕๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ ส่งหลักฐานให้ผู้ร้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ประกอบมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามหลักฐานที่ส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ได้ร้องเรียนต่อพลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้งว่ามีการทุจริตในการรับสมัครเลือกตั้งโดยผู้บริหารพรรคไทยรักไทยว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง และตามคำบงการหรือคำสั่งสนับสนุนดังกล่าวได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พฤติกรรมของผู้บริหารพรรคไทยรักไทยสมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวนำผู้ถูกร้อง และพรรคแผ่นดินไทย เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตย

เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ มีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้รายงานผลการสืบสวนสอบสวน ดังนี้

๑.๑) กรณีกล่าวหาว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งปลอมแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อส่งบุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติตามกฎหมายลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ หรือไม่

คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ได้สอบสวนนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นางเลียม พงษ์อุคทา เจ้าพนักงานสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ประกอบพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้ว

ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานฟังได้ว่า วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายอมรวิทย์ไปรับแผ่นซีดีพร้อม ท.พ.๖ และเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท จากนายบุญทวีศักดิ์ แล้วได้นำข้อมูลจากแผ่นซีดี ที่ได้รับมาดังกล่าว เพิ่มเข้าไปในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันรุ่งขึ้น แต่นายอมรวิทย์มิใช่เจ้าพนักงาน การกระทำของนายอมรวิทย์ จึงเป็นความผิดตามมาตรา ๒๖๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ส่วนนายบุญทวีศักดิ์ ถือว่าเป็นตัวการร่วมหรือสนับสนุนให้นายอมรวิทย์เปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลพรรคการเมือง จึงเป็นความผิด ตามมาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง มีความเห็นว่าควรร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญา แก่นายอมรวิทย์ในความผิดตามมาตรา ๒๖๔ และตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยแก่นายอมรวิทย์

๑.๒) กรณีกล่าวหาว่า การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว เกิดจากการสมคบกับผู้บริหารระดับสูงของพรรคไทยรักไทยกับผู้ถูกร้องหรือไม่

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง พิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแล้ว ฟังได้ว่า ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายชวการ โตสวัสดิ์ ได้รับการติดต่อจากนายพงษ์ศรี ศิวาโมกษ์ นายทวี สุวรรณพัฒน์ และนายด้อย ไม่ทราบนามสกุล คนสนิทพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้หาผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่พรรคไทยรักไทยคาดว่าจะได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ ๒๐ ของจำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น นายชวการได้ติดต่อนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้ง พรรคผู้ถูกร้องให้จัดหาผู้สมัคร ต่อมานายสุขสันต์ได้ประสานพรรคการเมือง ๓ พรรค ได้แก่ ผู้ถูกร้อง พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคธัมมาธิปไตย วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรีบอกนายชวการ ให้ไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ที่พรรคไทยรักไทย ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เมื่อพบพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงษ์ไพศาล แล้วได้พูดคุยตกลงว่าจะทำการติดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองกรณีที่มีผู้สมัคร เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบ ๕๐ วัน หรือเรียกว่าการติดต่อพันธมิตรโดยถอดชื่อสมาชิกพรรคบางคน ออกจากบัญชีรายชื่อสมาชิกพรรค แล้วนำรายชื่อผู้ที่จะส่งลงสมัคร เข้าไปแทนโดยใช้หมายเลขและ วันสมัครสมาชิกพรรคเดิมตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายชวการ นายทวี นายพงษ์ศรี และนายด้อยได้เดินทางไปที่กระทรวงกลาโหม พลเอก ธรรมรักษ์ ได้เรียกนายทวีเข้าไปในห้อง แล้วนายทวีกลับออกมาพร้อมกับเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท มอบให้นายชวการ นำไปให้นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ วันที่ ๔ และ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕

นายชวการติดต่อหาผู้สมัครโดยใช้โรงแรมกานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทิวนำเงินมาให้แล้วแบ่งใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๓๘ ซอง และมอบให้ผู้สมัคร ๓๓ คน จำนวน ๓๓ ซอง วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทิวนำเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท มาให้นายชวการแล้ว นายชวการโอนไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม นายสุขสันต์ได้ให้นางมณฑิราพร พิมพ์จันทร์ กับนายสายันต์ เจียมสวัสดิ์ จัดทำเอกสารการรับสมัคร และนำข้อมูลจากแผ่นซีดีในตัวเลขสมาชิกพรรค วันเดือนปี การเป็นสมาชิกพรรค มาลงในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แล้วให้นายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องลงชื่อรับรอง เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการสมัครรับเลือกตั้ง ข้อเท็จจริงดังกล่าว มีพยานให้ด้วยคำสอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการ โดยในช่วงการสมัครรับเลือกตั้งผู้ถูกร้องไม่มีเงิน นำเชื่อว่าผู้ถูกร้องโดยนายบุญทวีศักดิ์ นายชวการ และนายสุขสันต์ ได้รับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของพรรคไทยรักไทยเพื่อให้จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ การที่นายชวการและผู้บริหารระดับสูงของพรรคไทยรักไทย ตกลงที่จะทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง โดยมีนายสุขสันต์เป็นผู้ดำเนินการและ นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองเอกสารการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ มอบให้นายชวการ นายอำนาจ รอดช่วย นายดิเรก หนูสาย และนายวิรัตน์ ตรีโชติ ซึ่งไม่มีคุณสมบัติรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๓ (๔) ของรัฐธรรมนูญ นำไปสมัครรับเลือกตั้ง นายชวการ นายอำนาจ นายดิเรก และนายวิรัตน์ จึงมีความผิด ตามมาตรา ๑๓๓ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์ มีความผิดตามมาตรา ๑๓๓ มาตรา ๒๖๗ และ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง มีความเห็นสรุปได้ดังนี้

(๑) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายบุญทวีศักดิ์ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๓ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๓ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายสุขสันต์ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๓) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายชวการในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๓ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

(๔) ให้ดำเนินคดีอาญาแก่นายอำนาจ นายดิเรก และนายวิรัตน์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้อง จังหวัดนครราชสีมา ตามมาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

(๕) เนื่องจากการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องได้ออกหนังสือรับรอง อันเป็นที่มาให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานะ ตัวแทนของผู้ถูกร้อง การกระทำดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เห็นควรแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐาน เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้พิจารณารายงานผลการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของ คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงพร้อมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วมีมติให้แจ้งผู้ร้อง พร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากปรากฏหลักฐานว่าผู้ถูกร้อง โดยนายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรค นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการเลือกตั้ง นายชวการ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคผู้ถูกร้อง ร่วมกันเป็น ผู้ดำเนินการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องให้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งโดยนายบุญทวีศักดิ์ได้ทำหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรค (แบบ ส.ส. ๑๘/ข ๒) อันเป็นที่ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยบุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกพรรคนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลา ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน อันเป็นความผิดทางอาญาดังกล่าว การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค

ผู้ถูกร้อง เป็นการกระทำในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ด้วย

ต่อมาพลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้พิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวเพื่อให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ในฐานะเป็นผู้แทนผู้ถูกร้องที่ได้ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยและพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องในฐานะข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และออกหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมือง อันเป็นเท็จส่งผู้สมัครซึ่งไม่มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐, ๓๑, ๓๔, ๑๐๐ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ๘๖, ๑๓๗, ๒๖๗ ย่อมแสดงว่าผู้ถูกร้องกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญและกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗, ๑๓๖, ๑๔๔, ๑๔๕, ๓๒๗, ๓๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓), ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕, ๓๐, ๓๑, ๓๔ ๑๐๐ ดังนี้

๑) ให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องโดยนายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรค เป็นผู้แทนผู้ถูกร้อง กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐและขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๒) ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง มีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๓

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องไม่เคยรู้จักนายอมรวิทย์ และไม่เคยเสนอเงิน เพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกพรรค วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ อยู่ที่อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ แล้วเดินทางกลับกรุงเทพมหานครในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้อง ไม่เคยได้รับเงิน สนับสนุนในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจากบุคคลใด เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ระหว่างเวลา ๒ นาฬิกา ถึงเวลา ๔ นาฬิกา นายไทร พลสุวรรณ นายชวการ และนายสุขสันต์ ไปที่ทำการพรรคผู้ถูกร้อง พร้อมกับนายสุเทพกับพวก ๓ ถึง ๔ คน รวมทั้งนายชินวรณ์ บุญยเกียรติ ซึ่งได้เสนอเงิน ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้ผู้ถูกร้องเพื่อกล่าวหาพลเอก ชรรณรักษ์และนายเพ็งว่าเป็นผู้จ่ายเงินให้ ผู้ถูกร้องในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนายชวการและนายสุขสันต์ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้อง การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงโดยมิได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเป็นหนังสือและแสดงหลักฐานกับให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ได้จัดทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งทุกคน ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้อง ขอให้ยกคำร้อง

คดีจำนวนที่สอง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องว่า เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ระหว่างเวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

แล้ว ผู้ถูกร้อง เป็นพรรคการเมือง และมีกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๓ คน โดยมีนายบุญอุทธิพิล หรือบุญอาบารมีภณ ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้มีหนังสือ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๐๐๐ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ ส่งหลักฐานให้ผู้ร้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ประกอบมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามหลักฐานที่ส่งมา ได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ กรรมการบริหารพรรคและเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ได้ร้องเรียนต่อพลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้งว่า มีการทุจริตในการรับสมัครการเลือกตั้งโดยผู้บริหารพรรคไทยรักไทยว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง และตามคำบงการหรือสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของพรรคไทยรักไทยได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พฤติกรรมของผู้บริหารพรรคไทยรักไทยสมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวก้าวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย และผู้ถูกร้อง เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตย

วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้มีคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ แต่งตั้งอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้รายงานผลการสืบสวนสอบสวน ดังนี้

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้พิจารณาแล้ว จากการสอบสวนนางฐิติมา ภาวะลี ให้ถ้อยคำว่า วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญอุทธิพิลไปร่วมประชุมแล้วกลับมาเล่าให้นางฐิติมาฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณจะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน ได้แก่ นายพันมิตร ดวงทิพย์ นางฐิติมา พันตำรวจตรี สุขุม พันธุ์เพ็ง นายเรืองชัย เรืองวิศิษฐ์ และนายประพันธ์ พรหมรัตน์ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช ได้นำผู้สมัครภาคใต้มาหารือที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคและมีพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต (เสธ.ไอซ์)

มาประชุมแทน พลเอก ชรรmgrักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ตลอดเวลานายไพฑูริย์ได้โทรศัพท์คุยกับ พลเอก ชรรmgrักษ์ ก่อนกลับ พลเอก ไตรรงค์บอกนางฐิติมาว่าจะนำเงินมาให้ เวลา ๒๒ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ กั่นเสนาะ ได้นำเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มาให้นางฐิติมา วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้สมัคร เขตพื้นที่ภาคใต้ได้นำหลักฐานมากรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคและใบสมัครรับเลือกตั้งกับได้แนบหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคเพื่อนำไปสมัครในแต่ละจังหวัด นางฐิติมาได้จ่ายเงินให้ผู้สมัครดังกล่าว วันเดียวกัน พลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินมาให้นางฐิติมา ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ ได้นำเงินมาให้นางฐิติมาอีกจำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท โดยพลโท ผดุงศักดิ์ขอเก็บเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ไว้แล้ว จะนำมามอบให้ในภายหลัง รวมเป็นเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลโท ผดุงศักดิ์ทั้งสิ้น ๑,๖๖๕,๐๐๐ บาท แต่ผู้สมัครของพรรคแทบทุกคนขาดคุณสมบัติเนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคไม่ถึงเก้าสิบวันตามกฎหมาย พันตำรวจตรี สุขุม พันธุ์เพ็ง ผู้สมัครสังกัดพรรคผู้ถูกร้อง ให้ถ้อยคำว่า ได้รับเงินค่าสมัครจาก นายบุญอุทธิพลและนางฐิติมา ศาสตราจารย์อุทัย นามวงศ์ ผู้สมัครกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ ๒๑ ให้ถ้อยคำว่า ได้รับเงินค่าสมัครจากนางฐิติมาและนายพันธมิตร และนายบุญอุทธิพลให้ถ้อยคำว่า ณ สิ้นปี ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องไม่มีเงินในบัญชี แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีเลือกตั้ง ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑๒๑ คน หากนับรวมจำนวนเงินเฉพาะค่าสมัครยังไม่รวมค่าใช้จ่ายอื่น เป็นค่าสมัคร ๑,๒๖๐,๐๐๐ บาท และยังมีค่านายหน้าผู้สมัครภาคใต้ จำนวน ๔๐ คน เป็นเงิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท ตามถ้อยคำของนางฐิติมาเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เจือสมกับคำให้การ ของนายไพฑูริย์ ว่า นายไพฑูริย์หาผู้สมัครภาคใต้มาทั้งหมด ๔๐ คน ได้ค่านายหน้าผู้สมัคร คนละ ๑๐,๐๐๐ บาท การที่นางฐิติมาถ้อยคำให้การดังกล่าวในภายหลังและกล่าวหาว่านายสุเทพว่าจ้างให้ใส่ร้าย พรรคไทยรักไทยและถูกบังคับขู่เข็ญให้ไปให้ถ้อยคำที่กองบังคับการตำรวจภูธรภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้นไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้พิจารณาแล้ว น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องโดย นายบุญอุทธิพล นางฐิติมา และนายพันธมิตร ได้รับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของพรรค ไทยรักไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศจริง และการที่ นายบุญอุทธิพลรับรองเอกสารการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องอันเป็นเท็จมอบให้แก่ผู้สมัครนำไปใช้ในการสมัครรับเลือกตั้ง เป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำการสมัครรับเลือกตั้งโดยรู้ว่า

ตนไม่มีสิทธิรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และเป็นความผิดฐานแจ้งความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานและแจ้งให้เจ้าพนักงานจัดข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ โดยมีนางฐิติมา และนายพันธมิตร เป็นผู้ร่วมจัดทำเอกสารหนังสือรับรองอันเป็นเท็จดังกล่าว นายบุญอุทธิพล นางฐิติมา และนายพันธมิตร จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง มีความเห็นควรดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายบุญอุทธิพล ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒) ให้ดำเนินคดีอาญาแก่นายอุทัย นามวงศ์ และนายสมมุติ วงศ์ราษฎร์ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สังกัดพรรคผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

(๓) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นางฐิติมา และนายพันธมิตรในความผิดตามมาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๔) เนื่องจากการกระทำของนายบุญอุทธิพลที่ได้ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานะตัวแทนผู้ถูกร้อง เป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

เห็นควรแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อไป

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้พิจารณารายงานผลการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง แล้วมีมติให้แจ้งผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากปรากฏหลักฐานว่าผู้ถูกร้อง โดยนายบุญอุทธิพล นางฐิติมา และนายพันธมิตร ได้รับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของพรรคไทยรักไทย เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ และการที่นายบุญอุทธิพล รับรองเอกสารการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง อันเป็นเท็จมอบให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำไปใช้ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำความผิดฐานสมัครรับเลือกตั้งโดยรู้ว่าคุณตนไม่มีสิทธิรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และเป็นความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานและแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗, ๒๖๗ โดยมีนางฐิติมา และนายพันธมิตร เป็นผู้ร่วมจัดทำหนังสือรับรองอันเป็นเท็จดังกล่าว นายบุญอุทธิพล นางฐิติมา และนายพันธมิตร จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗, ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

พลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้พิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว จึงส่งหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมาเพื่อให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่านายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคเป็นผู้แทนผู้ถูกร้อง และนางฐิติมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุนจาก พลเอก ไตรรงค์ หัวหน้านายทหาร

ฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของ พลเอก ธรรมรักษ์ ผู้บริหารพรรคไทยรักไทยเพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครพรรคไทยรักไทยหลีกเลี่ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญอุทธิพล และนางฐิติมา ได้ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องประเภทกิตติมศักดิ์อันเป็นความเท็จเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน เพื่อช่วยผู้สมัครพรรคไทยรักไทยหลีกเลี่ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ ย่อมแสดงว่าผู้ถูกร้องกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗, ๑๓๖, ๑๔๔, ๑๔๕ ๓๒๓, ๓๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓), ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕, ๓๐, ๓๑, ๓๔, ๑๐๐ ดังนี้

๑) ให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องโดยนายบุญอุทธิพล หรือบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรค เป็นผู้แทนผู้ถูกร้อง กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญและการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐและขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๒) ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง มีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๓

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งสิ้น ๑๒๖ คน แยกเป็น แบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑๒๑ คน ผู้สมัครทุกคนเป็นสมาชิกพรรค ในการ ประชุมพรรคครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ โดยเป็นการปรับปรุงสมาชิกประเภท กิตติมศักดิ์ กล่าวคือ รับแทนสมาชิกที่ตาย ลาออก และปรับออก เพื่อเตรียมสมาชิกลงสมัครรับ เลือกตั้งในโอกาสหน้า จำนวนสมาชิกจึงเท่าเดิมไม่เพิ่มไม่ลด ที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติเพราะไม่มีรายชื่อในฐานข้อมูลเพิ่มลดประจำปีและนายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครโดยมิได้ทำการตรวจสอบจากทะเบียนสมาชิกพรรค พรรคผู้ถูกร้องเป็นการไม่ถูกต้อง ส่วนที่อ้างว่า ผู้ถูกร้องได้รับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารพรรคไทยรักไทย ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่เป็นความจริง ความจริงอาศัยเงินจากงบประมาณกองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมือง จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๑ บาท เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๕ คน รวม ๑๐ คน ค่าใช้จ่ายนอกจากนี้ผู้สมัครต้องรับผิดชอบร่วมกับ คณะกรรมการอำนวยการการเลือกตั้งของพรรค การกระทำของพรรคไทยรักไทยที่บ่งการว่าจ้าง หรือ สนับสนุนให้พรรคการเมืองขนาดเล็กส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง และการกระทำของนายสุเทพ ที่ต้องการล้มล้างการเลือกตั้งและหาช่องทางเอาผิดกับพรรคไทยรักไทยโดยการประสานงานของนายไทรกร ผ่านทางนางฐิติมา ผู้ถูกร้องมิได้รู้เห็นหรือเกี่ยวข้อง นางฐิติมา นายพันมิตร นายอุทัย และนายสมมุติ มิใช่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง คำให้การของนางฐิติมาที่ว่า นายบุญอุทธิพลไปประชุมแล้วกลับมา เล่าให้นางฐิติมาฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ จะช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองพรรคเล็กนั้น ไม่เป็นความจริง นางฐิติมาและนายพันมิตรจะได้รับเงินสนับสนุนจากกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย หรือไม่ อย่างไร หรือการที่นางฐิติมาให้ข่าวร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์หรือกลับคำให้การว่าถูก พรรคประชาธิปัตย์หลอกลวง ข่มขู่ ใช้งาน เป็นพฤติกรรมส่วนตัวของนางฐิติมาและนายพันมิตร ไม่เกี่ยวกับผู้ถูกร้อง ทั้งมิใช่กระทำในฐานะตัวแทนผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องและนายบุญอุทธิพลไม่เคยได้รับ เงินใด ๆ จากบุคคลใด และในการประชุมพรรคผู้ถูกร้อง ครั้งที่ ๔/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๔๕ ที่ประชุมพรรคได้มีมติเอกฉันท์ให้ลบชื่อนายพันมิตรและนางฐิติมาออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคแล้ว

พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่กล่าวหาผู้ถูกร้องไม่มีน้ำหนักรับฟัง เมื่อการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองยกเลิกฟ้องแล้ว มูลเหตุจากการเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายก็ควรยกเลิกนิรโทษกรรม ขอให้ยกคำร้อง

คดีสำนวนที่สาม อัยการสูงสุดยื่นคำร้องว่า เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ระหว่างเวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมาย ปัจจุบันมีกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๑๑๑ คน โดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค

เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๗๑๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ ส่งหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยเห็นว่าผู้ถูกร้องทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามหลักฐานที่ส่งมานั้น ได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ได้ร้องเรียนต่อพลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการสมคบระหว่างผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้อง เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองอื่น และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองโดยว่าจ้างพรรคเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕

แต่งตั้งอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ได้กำหนดประเด็นสอบสวนและมีมติตามประเด็นดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนี้

เรื่องที่ ๑ กรณีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ร้องเรียนว่า มีการสมคบระหว่างผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้อง เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองอื่น และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองโดยที่จ้างพรรคเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑.๑) กรณีกล่าวหาว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งปลอมแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อส่งบุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติตามกฎหมายลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ หรือไม่

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ได้สอบสวนนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นางเลียม พงษ์อุตทา เจ้าพนักงานสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย ประกอบพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้ว ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานฟังได้ว่า วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ นายอมรวิทย์ไปรับแผ่นซีดีพร้อม ท.พ.๖ และเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท จากนายบุญทวีศักดิ์ แล้วได้นำข้อมูลจากแผ่นซีดี ที่ได้รับมาดังกล่าว เพิ่มเข้าไปในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันรุ่งขึ้น แต่นายอมรวิทย์มิใช่เจ้าพนักงาน การกระทำของนายอมรวิทย์ จึงเป็นความผิดตามมาตรา ๒๖๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ส่วนนายบุญทวีศักดิ์ ถือว่าเป็นตัวการร่วมหรือสนับสนุนให้นายอมรวิทย์จัดให้มีการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลพรรคการเมือง จึงเป็นความผิดตามมาตรา ๒๖๔ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง มีความเห็นว่า ควรร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายอมรวิทย์ ในความผิดตามมาตรา ๒๖๔ และตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยแก่นายอมรวิทย์

๑.๒) กรณีกล่าวหาว่า การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังกล่าวเกิดจากการสมคบกันกับผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องกับพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องกับพรรคแผ่นดินไทยหรือไม่

๑.๒.๑) กรณีพรรคพัฒนาชาติไทย คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง พิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแล้วฟังได้ว่า ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ นายชวการ โตสวัสดิ์ ได้รับการติดต่อจากนายพงษ์ศรี ศิวาโมกษ์ นายทวี สุวรรณพัฒน์ และนายต้อย ไม่ทราบนามสกุล

คนสนิท พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้หาผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่พรรค
ผู้ถูกร้องคาดว่าจะได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น นายชวการ
ได้ติดต่อ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคพัฒนาชาติไทยให้จัดหาผู้สมัคร ต่อมานายสุขสันต์
ได้ประสานพรรคการเมือง ๓ พรรค ได้แก่ พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคธัมมาธิปไตย
วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรีบอกนายชวการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่พรรคผู้ถูกร้อง
ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เมื่อพบ พลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงษ์ไพศาล แล้วได้พูดคุย
ตกลงว่าจะทำการติดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองกรณีที่มีผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบ
๕๐ วัน หรือเรียกว่าการติดต่อพันธุกรรมโดยถอดชื่อสมาชิกพรรคบางคนออกจากบัญชีรายชื่อ
สมาชิกพรรค แล้วนำรายชื่อผู้ที่จะส่งลงสมัครเข้าไปแทนโดยใช้หมายเลขและวันสมัครสมาชิกพรรค
เดิมตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายชวการ
นายทวี นายพงษ์ศรี และนายต้อยได้เดินทางไปที่กระทรวงกลาโหม พลเอก ธรรมรักษ์ ได้เรียก
นายทวีเข้าไปในห้อง แล้วนายทวีกลับออกมาพร้อมกับเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท มอบให้นายชวการนำไปให้
นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ วันที่ ๔ และ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการ
ติดต่อหาผู้สมัครโดยใช้โรงแรมกานต์มณี เป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี
นำเงินมาให้แล้ว แบ่งใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๓๘ ซอง และมอบให้ผู้สมัคร ๓๓ คน
จำนวน ๓๓ ซอง วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีนำเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท มาให้นายชวการแล้ว
นายชวการโอนไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม
นายสุขสันต์ได้ให้นางมณฑิราพร พิมพ์จันทร์ กับนายสายันต์ เจียมสวัสดิ์ จัดทำเอกสารการรับสมัคร
และนำข้อมูลจากแผ่นซีดีในส่วนเลขสมาชิกพรรค วันเดือนปีการเป็นสมาชิกพรรคมาลงในหนังสือ
รับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แล้วให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย
ลงชื่อรับรองเพื่อเป็นหลักฐานประกอบการสมัครรับเลือกตั้ง ข้อเท็จจริงดังกล่าวมีพยานให้ถ้อยคำ
สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการ โดยในช่วงการสมัครรับเลือกตั้งพรรคพัฒนาชาติไทยไม่มีเงิน
นำเชื่อว่าพรรคพัฒนาชาติไทยโดย นายบุญทวีศักดิ์ นายชวการ และนายสุขสันต์ ได้รับเงินสนับสนุน
จากผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องเพื่อให้จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ
การที่นายชวการและผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องตกลงที่จะทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
สมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย โดยมีนายสุขสันต์เป็นผู้ดำเนินการและนายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรอง

การเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จมอบให้นายชวกร นายอำนาจ รอดช่วย นายดิเรก หนูสาย และนายวิรัตน์ ตรีโชติ ซึ่งไม่มีคุณสมบัติรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญ นำไปสมัครรับเลือกตั้ง นายชวกร นายอำนาจ นายดิเรก และนายวิรัตน์ จึงมีความผิดตามมาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ และ มาตรา ๒๖๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์ มีความผิดตามมาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง มีความเห็นสรุปได้ดังนี้

(๑) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายบุญทวีศักดิ์ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๓ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายสุขสันต์ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๓ หรือมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๓) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายชวกรในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๓ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

(๔) ให้ดำเนินคดีอาญาแก่นายอำนาจ นายดิเรก และนายวิรัตน์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพัฒนาชาติไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามมาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

(๕) เนื่องจากการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทยได้ออกหนังสือรับรองอันเป็นที่ใจให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานะตัวแทนพรรคพัฒนาชาติไทย การกระทำดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เห็นควรแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๑.๒.๒) กรณีพรรคแผ่นดินไทย คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้พิจารณาแล้วจากการสอบสวนนางฐิติมา ภาวะลิ ให้ถ้อยคำ่าว่า วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ นายบุญอุทธิพิล ษิณราช หัวหน้าพรรคแผ่นดินไทย ไปร่วมประชุมแล้วกลับมาเล่าให้นางฐิติมาฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณจะช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการลงสมัครพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ พรรคแผ่นดินไทยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน ได้แก่ นายพันธมิตร ดวงทิพย์ นางฐิติมา พันตำรวจตรี สุขุม พันธุ์เพ็ง นายเรืองชัย เรืองวิศิษฐ์ และนายประพันธ์ พรหมรัตน์ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๘ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช ได้นำผู้สมัครภาคใต้มาหารือที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคแผ่นดินไทย และมีพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต (เสธ.ไอซ์) มาประชุมแทนพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ตลอดเวลานายไพฑูรย์ได้โทรศัพท์คุยกับพลเอก ชรรมรักษ์ ก่อนกลับพลเอก ไตรรงค์บอกนางฐิติมาว่าจะนำเงินมาให้ เวลา ๒๒ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ กัดันเสนาะ ได้นำเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาทของผู้สมัครภาคใต้มาให้นางฐิติมา วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘ ผู้สมัครเขตพื้นที่ภาคใต้ได้นำหลักฐานมากรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคแผ่นดินไทยและใบสมัครรับเลือกตั้งกับได้แนบหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคเพื่อนำไปสมัครในแต่ละจังหวัด นางฐิติมาได้จ่ายเงินให้ผู้สมัครดังกล่าว วันเดียวกัน พลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินมาให้นางฐิติมา ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๘ พลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินมาให้นางฐิติมาอีกจำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท โดยพลโท ผดุงศักดิ์ขอเก็บเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาทไว้แล้วจะนำมามอบให้ในภายหลัง รวมเป็นเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลโท ผดุงศักดิ์ทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท แต่ผู้สมัครของพรรคแทบทุกคนขาดคุณสมบัติเนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคไม่ถึงเก้าสิบวันตามกฎหมาย พันตำรวจตรี สุขุม พันธุ์เพ็ง ผู้สมัครสังกัดพรรคแผ่นดินไทย ให้ถ้อยคำ่าว่า ได้รับเงินค่าสมัครจากนายบุญอุทธิพิลและนางฐิติมา ศาสตราจารย์อุทัย นามวงศ์ ผู้สมัครกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ ๒๑ ให้ถ้อยคำ่าว่า ได้รับเงินค่าสมัครจากนางฐิติมาและนายพันธมิตร และนายบุญอุทธิพิลให้ถ้อยคำ่าว่า ณ สิ้นปี ๒๕๔๘ พรรคแผ่นดินไทยไม่มีเงินในบัญชี แต่พรรคแผ่นดินไทยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ

บัญชีเลือกตั้ง ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑๒๑ คน หากนับรวมจำนวนเงินเฉพาะค่าสมัครยังไม่รวมค่าใช้จ่ายอื่นเป็นค่าสมัคร ๑,๒๖๐,๐๐๐ บาท และยังมีค่านายหน้าผู้สมัครภาคใต้ จำนวน ๔๐ คน เป็นเงิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท ตามถ้อยคำของนางฐิติมาเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เจือสมกับคำให้การของนายไพฑูรย์ว่า นายไพฑูรย์หาผู้สมัครภาคใต้มาทั้งหมด ๔๐ คน ได้ค่านายหน้าผู้สมัครคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท การที่นางฐิติมาให้ถ้อยคำกลับคำให้การดังกล่าวในภายหลังและกล่าวหาว่านายสุเทพว่าจ้างให้ไต่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องและถูกบังคับขู่เข็ญให้ไปให้ถ้อยคำที่กองบังคับการตำรวจภูธรภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ

คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้พิจารณาแล้ว น่าเชื่อว่าพรรคแผ่นดินไทยโดยนายบุญอิตธิพล นางฐิติมา และนายพันธมิตร ได้รับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศจริง และการที่นายบุญอิตธิพลรับรองเอกสารการเป็นสมาชิกพรรคแผ่นดินไทยอันเป็นเท็จมอบให้แก่ผู้สมัครนำไปใช้ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำการสมัครรับเลือกตั้งโดยรู้ว่าตนไม่มีสิทธิรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และเป็นความผิดฐานแจ้งความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานและแจ้งให้เจ้าพนักงานจัดข้อความอันเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ โดยมีนางฐิติมา และนายพันธมิตรเป็นผู้ร่วมจัดทำเอกสารหนังสือรับรองอันเป็นเท็จดังกล่าว นายบุญอิตธิพล นางฐิติมา และนายพันธมิตรจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง มีความเห็นควรดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นายบุญอิตธิพลในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒) ให้ดำเนินคดีอาญาแก่นายอุทัย นามวงศ์ และนายสมมุติ วงศ์ราษฎร์ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สังกัดพรรคแผ่นดินไทย ตามมาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

(๓) ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาแก่นางฐิติมา และนายพันธมิตรในความผิดตามมาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๔) เนื่องจากการกระทำของนายบุญฤทธิ์พิล หัวหน้าพรรคแผ่นดินไทยที่ได้ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานะ ตัวแทนพรรคแผ่นดินไทย เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เห็นควรแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อไป

เรื่องที่ ๒ กรณีนายชินวรณ์ บุญยเกียรติ กับพวก ร้องเรียนว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๕, ๘ และ ๙ สังกัดพรรคพัฒนาชาติไทย ซึ่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ประกาศให้เป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราชไปแล้ว ปรากฏว่าไม่มีชื่อในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปี ปฏิทินที่ผ่านมา

คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้พิจารณาแล้วเห็นว่า จากการตรวจสอบฐานข้อมูล ของนายทะเบียนพรรคการเมือง ปรากฏว่าฐานข้อมูลของพรรคพัฒนาชาติไทยได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง รายชื่อสมาชิกพรรคโดยใช้เลขที่และวันรับสมัครเป็นสมาชิกพรรคเดิม แล้วนำชื่อคนใหม่ใส่แทนชื่อ คนเดิมมีจำนวน ๖๑ คน และในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สังกัดพัฒนาชาติไทย โดยมีชื่อนายอำนาจ รอดช่วย นายวิรัตน์ ศรีโชติ และนายดิเรก หนูสาย อยู่ด้วย นายอำนาจ นายวิรัตน์ และนายดิเรก จึงเป็นบุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง

เรื่องที่ ๓ กรณีนายณัฐประชา เกื้อสกุล ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๓ ขอให้ตรวจสอบการเป็นสมาชิกภาพของพรรคผู้ถูกร้อง คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้พิจารณาแล้วเห็นว่า นายณัฐประชาเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

เรื่องที่ ๔ กรณีผู้ถูกร้อง คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เห็นว่าจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานน่าจะเชื่อว่าผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องได้กระทำการตามข้อร้องเรียน จึงเห็นควรแจ้งข้อกล่าวหาบุคคลที่เกี่ยวข้องและทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้เสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติตามประเด็นที่คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสนอ กล่าวโดยเฉพาะเรื่องที่ ๔ เกี่ยวกับกรณีผู้ถูกร้อง ดังนี้

คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า จากรายงานการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมีการพาดพิงถึงสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องหลายคน จึงมีมติให้คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไปสอบสวนพยานเพิ่มเติมในส่วนที่พาดพิงทั้งหมดให้แล้วเสร็จภายใน ๑๐ วัน แล้วเสนอความเห็นว่ามีบุคคลดังกล่าวเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องหรือไม่ และมีความผิดอย่างไรหรือไม่

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมและมีความเห็นโดยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ผู้ถูกร้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนกรว่าจ้างหรือให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองอื่นให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ได้พิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเรื่องร้องเรียนเรื่องที่ ๑ ดังกล่าว ทั้งพรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยต่างไม่มีเงินที่จะสนับสนุนในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ก็ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคของตน ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า พรรคพัฒนาชาติไทยได้รับการสนับสนุนเงินหรือได้รับการว่าจ้างจากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ผู้บริหารระดับสูงพรรคผู้ถูกร้องเพื่อให้ส่งคนสมัครรับเลือกตั้ง และพรรคแผ่นดินไทย

ได้รับการสนับสนุนเงินหรือได้รับการว่าจ้างจากพลเอก ชรรมรักษ์ ผู้บริหารระดับสูงพรรคผู้ถูกร้อง เพื่อให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ จริง ตามคำร้องเรียน

ประเด็นที่ ๒ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ร้องเรียนดังต่อไปนี้มีความผิดหรือไม่ อย่างไร เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำของพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์

คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เห็นว่า พลเอก ชรรมรักษ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และดำรงตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนปรากฏว่า พลเอก ชรรมรักษ์ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กระทำการใด ๆ เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองเป็นความผิดตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยให้เงินสนับสนุนแก่พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของทั้งสองพรรคในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องเพื่อหลีกเลี่ยงกรณีคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ด้วยการติดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคกรณีที่มีผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน หรือที่เรียกว่าติดต่อพันธมิตร โดยผู้ถูกร้องได้ประโยชน์จากการกระทำดังกล่าว จึงถือว่าเป็นการกระทำในนามของผู้ถูกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศโดยมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ขณะเดียวกัน การกระทำดังกล่าวอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมีความผิดฐานสนับสนุนผู้ที่รู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ รวมทั้งมีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้บุคคลอื่นปลอมแปลงเอกสารตามมาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ส่วนนายพงษ์ศักดิ์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนปรากฏว่ามีส่วนร่วมอยู่ด้วยตลอดเวลาในระหว่างที่พลเอก ชรรมรักษ์ พுகุลยกับนายชวกร นายพงษ์ศรี นายทวี และนายธีรชัย หรือด้อย เพื่อวางแผนตกลงกันว่าจะทำการติดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบ ๕๐ วัน ที่เรียกว่าติดต่อพันธมิตรดังกล่าว พฤติการณ์ถือเป็นการร่วมกระทำหรือก่อนสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจให้มีการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศโดยมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ขณะเดียวกัน การกระทำดังกล่าวอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมีความผิดฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง เป็นความผิดตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และมีความผิดฐานสนับสนุนผู้ที่รู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ รวมทั้งมีความผิดฐานเป็นผู้ชี้ให้บุคคลอื่นปลอมแปลงเอกสารตามมาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๘ ประกอบมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การที่พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกันสนับสนุนให้มีการติดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยซึ่งเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน และร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องเพื่อหลีกเลี่ยงกรณีจะได้รับความเสียหายเลือกตั้งไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น สำหรับพรรคพัฒนาชาติไทย มีนายทวี คนสนิทพลเอก ชรรมรักษ์เป็นตัวแทน ส่วนพรรคแผ่นดินไทยมีพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ผู้ได้บังคับบัญชาพลเอก ชรรมรักษ์เป็นตัวแทนนั้น เห็นว่า พลเอก ชรรมรักษ์มีตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนนายพงษ์ศักดิ์ มีตำแหน่งรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ถือว่าต่างเป็นผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้อง เงินที่ให้การสนับสนุนดังกล่าวก็เป็นเงินจำนวนมาก ประกอบกับผลที่ได้รับก็เป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกร้อง ดังนี้ จึงฟังไม่ได้ว่าเป็นการ

กระทำในฐานะส่วนตัว แต่มีหลักฐานควรเชื่อว่าเป็นการกระทำในฐานะตัวแทนผู้ถูกร้อง มีผลผูกพันเสมือนเป็นการกระทำของผู้ถูกร้อง คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าสมควรแจ้งข้อกล่าวหาแก่พันตำรวจโท ทักษิณ รัชการนายกรัฐมนตรีน ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง และดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปตามลำดับ

พลตำรวจเอก วาสนา ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้พิจารณาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานและพฤติการณ์ประกอบความเห็นของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าว และได้ส่งหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ผู้ร้องได้มีคำสั่งอัยการสูงสุดที่ ๑/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ พิจารณาแล้วเสนอความเห็นพ้องด้วยกับอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าวโดยเห็นว่า ผู้ถูกร้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำของพลเอก ชรรมรัชย์ และนายพงษ์ศักดิ์ ที่ว่าจ้างหรือให้เงินสนับสนุนพรรคพัฒนาชาติไทย และการกระทำของพลเอก ชรรมรัชย์ ที่ว่าจ้างหรือให้เงินสนับสนุนพรรคแผ่นดินไทยจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องในเขตเลือกตั้งที่พรรคฝ่ายค้านเคยลงสมัครเพื่อจะได้ไม่ต้องเกิดปัญหากรณีที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ฯ โดยมีเหตุควรเชื่อว่าการกระทำของพลเอก ชรรมรัชย์ และนายพงษ์ศักดิ์เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนผู้ถูกร้อง อันมีผลผูกพันเสมือนเป็นการกระทำของผู้ถูกร้อง ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องสอบสวนหรือเรียกตัวผู้บริหารผู้ถูกร้องมาให้การหรือชี้แจงเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาเท่านั้น ถ้าพิจารณาแล้วเห็นสมควรยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญก็สามารถดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้ ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องดังกล่าวจึงถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ

มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ผู้ร้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้วเห็นว่า

๓.๑) เมื่อระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเวลาที่ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๔๕ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ

กรณีพรรคแผ่นดินไทย ขอให้จริงจากพยานหลักฐาน นางฐิติมา ภาวะดี พยานให้การว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ได้แจ้งกับ นายบุญอุทธิพิล ฉินราช หัวหน้าพรรคแผ่นดินไทยว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครทุกพรรค พรรคละ ประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อันทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (พลเอก ธรรมรักษ์) พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม นายทหารคนสนิทพลเอก ธรรมรักษ์ ได้มอบเงินค่าใช้จ่าย ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาสมาชิกและผู้ประสานพรรคแผ่นดินไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องเพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมา ระหว่างวันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ ได้มอบเงิน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้นางฐิติมา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคแผ่นดินไทยในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติม อีก ๑๗ คน และในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ ได้มอบเงิน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ให้นางฐิติมาอีกเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ๓ ครั้ง เงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

กรณีพรรคพัฒนาชาติไทย ขอให้จริงจากพยานหลักฐาน พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งทั้งสองเป็นกรรมการบริหารระดับสูง ของพรรคผู้ถูกร้อง ได้ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคพัฒนาชาติไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัคร

เลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องเพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องได้คะแนนเลือกตั้งไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณวัฒน์ นายพงษ์ศรี ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัย หรือต่อย จุลพัฒน์ คนสนิทพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นตัวแทนติดต่อมอบเงินให้กับนายชวการ โดสวัศดี สมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยหลายครั้งโดยเริ่มติดต่อที่ทำการพรรคผู้ถูกร้อง เพื่อให้ตัดต่อข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยกรณีที่มีผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน ให้ครบเก้าสิบวันและมอบเงินค่าใช้จ่ายให้สมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยไปสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับพรรคผู้ถูกร้องในเขตเลือกตั้งที่มีพรรคผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวเพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงในเขตนั้น ๆ โดยพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องได้ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย หรือต่อย มอบเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการ ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำไปให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย จ่ายเป็นค่าสมัครรับเลือกตั้งของสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีคนสนิทพลเอก ธรรมรักษ์ ได้นำเงินมาให้แก่นายชวการนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๒ ครั้ง ได้จำนวน ๕๐ ซอง และมอบให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไป ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันในระหว่างผู้ร่วมงาน วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวียังได้มอบเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อนำไปให้นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งนำไปจ่ายเป็นค่าสมัครให้กับผู้สมัครพรรคพัฒนาชาติไทย จำนวน ๑ คน และให้ผู้สมัครนำหลักฐานสำเนาใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครส่งมาเพื่อรวบรวมให้นายชวการนำไปรับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ แต่นายชวการและนายสุขสันต์ไม่ได้รับเงินดังกล่าวจึงแจ้งข้อมูลให้แก่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ร้องเรียนทราบ

การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่จัดการบริหารทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ และเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องในการที่สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตคนเดียวในแต่ละเขต โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้และพรรคผู้ถูกร้องไม่เคยได้รับการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นมาก่อนจึงได้มีการว่าจ้างผู้สมัครพรรคการเมืองอื่นลงแข่งขันเพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลในกรณีที่ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น

อันเป็นการดำเนินกิจการทางการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๓.๒) เมื่อวันที่ ๖ และวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย ได้รับเงินตามข้อ ๓.๑ แล้ว นายบุญทวีศักดิ์ได้ร่วมกับนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการพรรคพัฒนาชาติไทย และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ซึ่งไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยไม่ครบเก้าสิบวัน โดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย โดยใช้เลขที่และวันรับสมัครเป็นสมาชิกพรรคเดิมแล้วนำชื่อและสกุลของสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยคนใหม่ใส่แทนชื่อและสกุลคนเดิมมีจำนวนทั้งหมด ๖๑ คน ในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคพัฒนาชาติไทย การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เห็นชอบตามความเห็นของอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์ กับผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนและตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยนายอมรวิทย์แล้ว

การกระทำดังกล่าวของพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์กรมการบริหารระดับสูงและในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องกระทำการเพื่อประโยชน์ของพรรคผู้ถูกร้อง โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครเลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้อง และได้ร่วมกันสนับสนุนให้มีการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของพรรคพัฒนาชาติไทยที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนให้มีการปลอมเอกสารเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยอาศัยบทบัญญัติ

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๓, ๑๓๖, ๑๔๔, ๑๔๕, ๓๒๓ ๓๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๓) ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕, ๓๐, ๓๑, ๓๔, ๑๐๐ ดังนี้

๑) ให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องโดยพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล กรรมการบริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้อง และในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้อง กระทำการอันมีลักษณะเป็นการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๒) ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องมีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๓

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองมีกรรมการบริหารพรรค ๑๑๕ คน โดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ เป็นหัวหน้าพรรค การบริหารและดำเนินการทั่วไปของผู้ถูกร้อง เป็นไปตามข้อบังคับของผู้ถูกร้อง และการเตรียมการเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องได้ตั้งคณะทำงานเตรียมการเลือกตั้งอย่างชัดเจน ดังนี้ (๑) กรุงเทพมหานคร มีคุณหญิงสุภารัตน์ เกตุราพันธ์ เป็นประธาน คณะทำงาน (๒) ภาคกลาง มีนายสรอรรถ กลิ่นประทุม เป็นประธานคณะทำงาน (๓) ภาคเหนือ มีนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ เป็นประธานคณะทำงาน (๔) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพลเอก ชรรมรักษ์ เป็นประธานคณะทำงาน (๕) ภาคใต้ มีนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา เป็นประธานคณะทำงาน การเลือกตั้ง เป็นการทั่วไปเมื่อปี ๒๕๔๔ และปี ๒๕๔๘ สมาชิกผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อรวม ๒๔๘ คน และ ๓๗๗ คน ตามลำดับ และ ผลจากการเลือกตั้งเมื่อปี ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องได้จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวนับตั้งแต่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การบริหารพรรคของผู้ถูกร้องได้จัดวางระบบให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับ อย่างเคร่งครัด เพราะผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่และมีสมาชิกถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน

กรรมการบริหารพรรคคนหนึ่งคนใดจะดำเนินการในนามของผู้ถูกร้องเพื่อจัดการนอกเหนือจากที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบไม่ได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ข้อต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติเกี่ยวกับการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองไว้ ๕ มาตรา คือ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๗ มาตรา ๖๓ มาตรา ๑๑๘ (๕) และมาตรา ๓๒๘ (๒) บทบัญญัติดังกล่าวนี้มีไว้ให้อำนาจในการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อกำกัศสิทธิ์และเสรีภาพของพรรคการเมืองด้วยการให้เลิกหรือยุบด้วยเหตุใดหรือกระบวนการใดก็ได้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ กำหนดการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกตั้งยุบไว้ถึง ๔ เหตุ มีกรณีเฉพาะเหตุตามมาตรา ๖๖ (๑) ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ส่วนเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) กำหนดเกินเลยจากรัฐธรรมนูญ ทั้งเกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และเมื่อเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิ์และเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง แต่กลับไม่ได้ระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิ์และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง ไว้ ส่วนมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังกำหนดหลักเกณฑ์ดำเนินการที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคสอง ผู้ร้องจึงอ้างเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ขอให้มีการตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องไม่ได้

มูลเหตุที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งกล่าวหาว่ามีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนเป็นจำนวนมากจนชนะการเลือกตั้งติดต่อกัน ๒ ครั้ง ทำให้พรรคประชาธิปไตยวิถัดกั่วงวลที่จะหมดโอกาสชนะการเลือกตั้ง ประกอบกับมีกลุ่มบุคคลที่ไม่พอใจผู้ถูกร้องได้รวมตัวกันตั้งขบวนการล้มล้างรัฐบาลโดยเปิดปราศรัยโจมตีผู้ถูกร้องและพันธมิตรวาท ทักษิณ พรรคประชาธิปไตยได้กำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมืองมุ่งทำลายความเชื่อมั่นและความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อพันธมิตรวาท ทักษิณ โดยเรียกว่า “ระบอบทักษิณ” และให้ระบอบทักษิณเป็นที่รังเกียจของประชาชน เพื่อหวังให้พันธมิตรวาท ทักษิณ ยุติบทบาททางการเมือง พรรคประชาธิปไตยกับองค์กรและบุคคลบางกลุ่มที่เป็นปฏิปักษ์กับพันธมิตรวาท ทักษิณ ได้วิพากษ์วิจารณ์การบริหารของพันธมิตรวาท ทักษิณ โดยไม่เป็นธรรม

และปราศจากความจริง เพื่อปลุกกระแสต่อต้านพันตำรวจโท ทักษิณ ทำให้เกิดการชุมนุมเรียกร้องขยายตัวไปอย่างกว้างขวาง แม้ภายหลังการยุบสภาเพื่อคืนอำนาจให้ประชาชน พรรคประชาธิปัตย์ยังได้กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยร่วมกับพรรคชาติไทยและพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและแสดงความคิดเห็นให้สาธารณชนเชื่อว่าในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ จะไม่มีการเลือกตั้ง ทั้งได้กระทำการต่อต้านหลายรูปแบบ เช่น ระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ถึงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคหลายคนร่วมกันปราศรัยใส่ร้ายและจูงใจให้ประชาชนเข้าใจผิดในคะแนนนิยมของพันตำรวจโท ทักษิณ และสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องซึ่งสมัครรับเลือกตั้งทั่วประเทศและชักชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๙ นายทักษิณ กี่สู้่น สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ และอดีตผู้ช่วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ว่าจ้างบุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติรับเลือกตั้งให้ไปสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดตรังแล้วบิดเบือนว่าผู้ถูกร้องเป็นผู้ว่าจ้าง วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๙ นายสุเทพ นายชินวรณ์ บุญเกียรติ กรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ นายไทกร พลสุวรรณ คนสนิทนายสุเทพ นายชวการ นายสุขสันต์ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์กับพวก ได้ร่วมกันว่าจ้างนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาชาติไทย ให้ยุติการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและใส่ร้าย พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องว่าจ้างพรรคพัฒนาชาติไทยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่นายบุญทวีศักดิ์ ไม่ตกลง วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๙ นายไทกร ตัวแทนของนายสุเทพได้ว่าจ้างนายวรรณวิทย์ ตันติภิรมย์ หัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่า จัดให้มีการแถลงข่าวใส่ร้ายนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องและเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อด้วยความเท็จว่าเป็นผู้ว่าจ้าง และวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ในจังหวัดสงขลา นายถาวร เสนเนียม นายวินัย เสนเนียม นายวิรัตน์ กัลยาศิริ นายเจือ ราชสีห์ และนายประพร เอกอรรคนสนิทนายไทรรงค์ สุวรรณศิริ รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ขัดขวางมิให้ผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ ก้าวหน้าสมัครรับเลือกตั้ง

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องหรือแม้แต่พลเอก ชรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน เพียงแต่รับฟังพยานหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์จัดทำและนำไปมอบให้ฝ่ายเดียว แล้วสรุปความเห็นเสนอต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง การสืบสวน

สอบสวนจึงไม่ชอบด้วยข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ออกตามความในมาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และ มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แม้ประธานกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับผลสรุปการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานรวมทั้งไปให้ถ้อยคำ ทั้ง ๆ ที่คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้เสนอความเห็นไว้ในสรุปผลการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมโดยมีมติว่าสมควรแจ้งข้อกล่าวหาแก่พันตำรวจโท ทักษิณ ชัยภักดิ์ รักษาการนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องและดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปตามระเบียบ ที่ผู้ร้องอ้างว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำแล้วนั้น บุคคลทั้งสองไม่ใช่หัวหน้าพรรคไม่ได้เป็นผู้แทนผู้ถูกร้อง การไปให้ถ้อยคำของบุคคลทั้งสองเป็นเพียงการรับเชิญไปในฐานะพยานไม่ใช่ในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้อง ส่วนที่ปรากฏตามสื่อมวลชนว่าพันตำรวจโท ทักษิณให้สัมภาษณ์ปฏิเสธว่าผู้ถูกร้องไม่เกี่ยวข้องกับกรณีการร้องเรียน ก็เป็นเรื่องการให้สัมภาษณ์โดยยังไม่ทราบข้อเท็จจริงมิใช่เป็นการให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งก่อนประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองจะส่งเรื่องให้ผู้ร้อง คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้มีการประชุมและลงมติวินิจฉัย รวมทั้งไม่มีการทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งทุกคน ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งผู้ร้องมีหนังสือท้วงติงนายทะเบียนพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองก็ได้ขอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประชุมพิจารณาและลงมติความผิดของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้อง

ผู้ถูกร้องไม่ได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา แต่มีขบวนการที่นำเอาการกระทำของบุคคลอื่นมาบิดเบือนใส่ร้ายว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้อง โดยข่มขู่และจ้างวานพยานกับสร้างพยานหลักฐานเท็จปรักปรำผู้บริหารของผู้ถูกร้องและพันตำรวจโท ทักษิณ

(๑) เรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย

หากมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็น เมื่อพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ย่อมเป็นโอกาสของพรรคอื่นที่จะได้รับการเลือกตั้งและเป็นมูลเหตุจูงใจให้

พรรคการเมืองบางพรรคแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของตน การแก้ไขข้อมูลสมาชิกด้วยวิธีดังกล่าว มิได้กระทำการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นครั้งแรก นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคพัฒนาชาติไทย ได้ให้การต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า นายสุขสันต์เคยดำเนินการดังกล่าวมาก่อนแล้ว ในการเลือกตั้งเมื่อปี ๒๕๔๘ นายสุขสันต์แม้เป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้งพรรคพัฒนาชาติไทย แต่ยังเป็น สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งยังเคยสมัครรับเลือกตั้งในนามสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อปี ๒๕๓๘ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย จังหวัดนครพนม เมื่อปี ๒๕๔๘ นายสุขสันต์ ได้กล่าวอ้างประสบการณ์ทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพรรคประชาธิปัตย์มาโดยตลอด ทำให้การ ของนายสุขสันต์และนายสายัณห์ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแตกต่างกัน กล่าวคือ นายสายัณห์ให้การว่า นายสุขสันต์ขอให้นายสายัณห์ช่วยจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งภาคใต้ ทั้งหมด มิใช่ให้ช่วยแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ซึ่งเป็นคนละเรื่อง คนละขั้นตอนกัน ทั้งทำให้การของนายสุขสันต์ในเรื่องการนำแผ่นซีดีจากสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งมาแก้ไขข้อมูลแล้วนายบุญทวีศักดิ์นำไปคืนเพื่อนำไปบันทึกในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูล สมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒ นาฬิกาเศษ จัดกับคำให้การ ของนายอมรวิทย์ และรายการตรวจสอบข้อมูลของพรรคพัฒนาชาติไทยปี ๒๕๔๘ ของอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่พบว่า ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยระบุว่า มีการบันทึกเปลี่ยนแปลงข้อมูล ๒ ครั้ง ครั้งแรก วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๐.๒๒ นาฬิกา (10:22:16 a.m.) เป็นการบันทึกข้อมูลจากแผ่นซีดีที่พรรคพัฒนาชาติไทยนำส่งรายงานจำนวนสมาชิก เพิ่มหรือลดในรอบปี ๒๕๔๘ ครั้งสุดท้าย วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา (3:43:08 p.m.) เป็นการบันทึกเปลี่ยนแปลงข้อมูลจากแผ่นซีดีใหม่ที่ได้รับมาจากนายบุญทวีศักดิ์ สอดคล้องตรงกับ คำให้การของนายอมรวิทย์ คำให้การของนายสุขสันต์จึงไม่มีน้ำหนัก ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อ จะให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการ ให้การว่า เพิ่งไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ที่สำนักงานของผู้ถูกร้องครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่าพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการกระทำ ดังกล่าว ช่วงนายบุญทวีศักดิ์ติดต่อให้นายอมรวิทย์เปลี่ยนแปลงข้อมูลตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ไม่ปรากฏว่านายชวการมีส่วนร่วมในเรื่องนี้แต่อย่างใด และตามคำให้การของนายบุญทวีศักดิ์ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ได้ให้การว่า เพิ่งรู้จักนายชวการเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยคำแนะนำ

ของนายสุขสันต์ การที่นายชวการอ้างภายหลังว่าได้มาชี้แจงเรื่องการติดต่อพันธกรรมแก่พลเอก ธรรมรักษ์ ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ย่อมไม่สอดคล้องกัน ทำให้การของนายชวการจึงเชื่อไม่ได้

(๒) เรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่พรรคพัฒนาชาติไทย

พยานหลักฐานของผู้ร้องที่เชื่อว่า พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคพัฒนาชาติไทยโดยรับฟังคำให้การของนายชวการ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้นเชื่อไม่ได้ กล่าวคือ ที่นายชวการอ้างว่า นายชวการได้รับการติดต่อจากนายพงษ์ศรีหรือยุทธพงศ์ ให้หาสมาชิกพรรคการเมืองลงสมัครขัดแย้งกับคำให้การของนายพงษ์ศรี ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ ที่ให้การว่า นายชวการเองที่ถามนายพงษ์ศรีว่ารู้จักผู้ใหญ่ในพรรคของผู้ถูกร้องหรือไม่เพื่อจะให้พานายชวการไปพบ แต่นายพงษ์ศรีว่าไม่รู้จัก จึงเชื่อไม่ได้ว่านายพงษ์ศรีจะเป็นผู้ติดต่อให้นายชวการให้หาสมาชิกพรรคการเมืองขนาดเล็กสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายชวการอ้างว่านายพงษ์ศรีได้โทรศัพท์แจ้งนายชวการว่า พลเอก ธรรมรักษ์ ให้นายชวการไปพบ ขัดแย้งกับคำให้การของนายธีรชัยหรือต้อยที่ว่า ขณะนายธีรชัย นายพงษ์ศรี และนายทวี นั่งรับประทานอาหารที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้อง นายชวการเข้ามาหา นายพงษ์ศรี ได้แนะนำให้รู้จัก นายชวการขอให้นายทวีติดต่อผู้ใหญ่นี้อาจมีธุระสำคัญ เมื่อนายทวีโทรศัพท์ติดต่อแล้วได้รับแจ้งว่าผู้ใหญ่มิว่าง จึงแยกย้ายกันกลับไม่ได้ขึ้นไปที่พรรคผู้ถูกร้อง สอดคล้องกับคำให้การของนายทวีและนายพงษ์ศรี และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กระทรวงกลาโหม นายชวการอ้างว่า ระหว่างนั่งรอประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ธรรมรักษ์ เดินผ่านมาแล้วเรียกนายทวีเข้าไปในห้อง ลักครู่ก็ออกมาพร้อมกับเงินมาแล้วบอกให้นายชวการไปจัดการเรื่องค่าสมัครระบบบัญชีรายชื่อก่อน ขัดกับคำให้การของนายธีรชัย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนายทวีที่ว่า วันนั้นไม่ได้พบกับพลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้รับเงินตามที่นายชวการอ้าง ทั้งไม่มีเหตุผลที่พลเอก ธรรมรักษ์ จะนำเงินไปรับเงินเพียง ๕๐,๐๐๐ บาท กับตน เพราะอาจมอบให้คนอื่นนำไปให้ได้โดยไม่ต้องเรียกให้ไปรับที่ กระทรวงกลาโหม และภาพต่าง ๆ ที่นายสุเทพนำไปมอบให้นุกรรมการสืบสวนสอบสวนเป็นภาพที่มีการติดต่อและลำดับภาพขึ้นใหม่ แล้วจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การของนายชวการ ตามที่ได้สร้างเรื่องและชักซ้อมไว้ก่อนเพื่อปรักปรำใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายแก่พรรคพัฒนาชาติไทยก็น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัครของผู้สมัครระบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบเท่านั้น แต่นายชวการกลับอ้างว่าที่ได้รับเงิน

๕๐,๐๐๐ บาท ในวันดังกล่าว เป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จึงขัดกับข้ออ้างในคำร้องของผู้ร้อง ทั้งนายทวิมิได้เป็นคนสนิทพลเอก ธรรมรักษ์ หากเป็นเพียงนักข่าวอิสระที่เคยนำข่าวเรื่องภาคใต้ไปให้พลเอก ธรรมรักษ์ และทุกครั้งที่ติดต่อกับพลเอก ธรรมรักษ์ นายทวิจะต้องติดต่อผ่านพันเอก เชิดพงษ์

เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่โรงแรมกานต์มณีในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ คำให้การของนายชวการที่อ้างว่า นายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยหรือด้อย นำเงินไปให้นายชวการที่โรงแรมกานต์มณี แล้วช่วยกันนับเงินใส่ซอง ๓๘ ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท นั้นขัดกับคำให้การของนายทวิและนายพงษ์ศรี ที่ให้การว่าไม่มีการนำเงินดังกล่าวไปให้นายชวการ และไม่ปรากฏว่าเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท ได้มาจากผู้ใด ทั้งผู้สมัครแบบแบ่งเขตก็มีเพียง ๓๑ คน หากมีการนำไปให้ก็เป็นเงินเพียง ๖๒๐,๐๐๐ บาท และผู้สมัครพรรคพัฒนาชาติไทยที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ไม่มีผู้ใดไม่ว่า นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชรัตน์ มณีศรี นายสมบุญ ตั้งจิตสมบุญ และร้อยตำรวจเอก เสี่ยม คำราญรัตน์ ให้การว่า ได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท จากนายด้อยที่โรงแรมกานต์มณี และที่นายชวการอ้างว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวิได้นำเงินไปมอบให้นายชวการ ๑๔๐,๐๐๐ บาท ขัดกับคำให้การของนายทวิที่ว่า ไม่เคยมอบเงินให้นายชวการ ทั้งนายชวการไม่มีตำแหน่งหน้าที่ในพรรคพัฒนาชาติไทยที่นายทวิจะนำเงินดังกล่าวไปให้เป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครพรรคพัฒนาชาติไทยที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน ดังที่นายชวการอ้าง และที่นายชวการอ้างว่าได้โอนเงินจำนวนดังกล่าวไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๒ นาฬิกา ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง นายสุขสันต์ให้การว่า นายสุขสันต์อยู่ที่โรงแรมมายเฮาส์ กรุงเทพมหานคร ไม่มีทางที่นายสุขสันต์จะถอนเงินและส่งให้แก่ผู้สมัครได้ทัน หลักฐานที่ว่าได้มีการถอนและโอนเงินเป็นค่าธรรมเนียมของผู้สมัครในวันเดียวกัน เป็นการสร้างขึ้นเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้อง นายสุขสันต์เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนนายชวการเป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความผูกพันกับนายสุเทพและพรรคประชาธิปัตย์ และตามด้วยคำของนายบุญทิวีศักดิ์ให้การว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑.๓๐ นาฬิกา นายสุขสันต์ นายชวการ และนายไทกร ไปพบที่บ้านนายบุญทิวีศักดิ์ นายชวการบอกว่ามีผู้ใหญ่ในพรรคหนึ่งเสนอให้เงิน ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้หยุดส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยนายชวการขอ ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท นายสุขสันต์กับนายไทกรขอ ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท นายสุขสันต์บอกว่า นายสุเทพอยากพบและรอนรถ นายบุญทิวีศักดิ์ไปที่รถพบนายสุเทพกับนายชินวรณ์ จึงถามนายสุเทพว่าจะให้

ทำอะไร นายสุเทพบอกว่าให้เป็นพยานว่าไปรับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ ทำให้เห็นว่านายชวการและนายสุขสันต์ได้รับเงินจำนวนมากจากนายสุเทพเพื่อให้ไสร้อยพลเอก ชรรมรักษ์ และผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ตามบันทึกการสนทนาระหว่างนายไทรกับนายวรรชวริทธิ์ หัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่า นายไทรก็พยายามชักจูงให้นายวรรชวริทธิ์ไสร้อยกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง แสดงให้เห็นถึงความไม่น่าเชื่อถือพยานของนายสุเทพ พยานหลายคนมีข้อมูลบ่งชี้ว่าผ่านการเลี่ยมสอนหรือถูกบังคับขู่เข็ญ ไม่น่าเชื่อว่าพยานเหล่านั้นจะให้ถ้อยคำตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง พยานบางคนในภายหลังสำนึกผิดกลับคำให้การใหม่ตามความเป็นจริง

(๓) เรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่พรรคแผ่นดินไทย

คำร้องของผู้ร้องที่อ้างว่า นางฐิติมาให้การว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ได้แจ้งกับนายบุญอุทธิพิลหรือบุญอุบารมีภณ หัวหน้าพรรคแผ่นดินไทยว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครของทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ไม่เป็นความจริง พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่เคยพูดเรื่องเช่นนั้น และเป็นไปไม่ได้ที่หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องจะพูดกับหัวหน้าพรรคการเมืองที่มาร่วมประชุมที่อาคารวุฒิสภามีจำนวนมากถึง ๑๕ พรรค ทั้งขัดแย้งกับคำให้การของนายบุญอุทธิพิลและนายฉัตรพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคง ที่เข้าร่วมประชุม และที่นางฐิติมาให้การว่า ได้รับเงินจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ และได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ ระหว่างวันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ รวม ๓ ครั้ง จำนวน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เป็นคำให้การเท็จที่นางฐิติมาถูกข่มขู่ หลอกลวง จ้างวาน มีคำมั่นสัญญาจากนายสุเทพเป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้การปรับปรุงพลเอก ชรรมรักษ์ กับผู้ถูกร้อง ต่อมานางฐิติมาได้ให้การเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ สรุปได้ว่าที่ให้การดังกล่าวต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนและตามบันทึกที่ทำที่พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นไปตามเอกสารที่นายสุเทพเตรียมไว้โดย นายสุเทพให้เงินแล้ว ๓๐๐,๐๐๐ บาท จะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท และเสนอให้ตำแหน่งรวมทั้งจะสนับสนุนให้นางฐิติมาสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร คำให้การของนางฐิติมาจึงรับฟังไม่ได้

นอกจากนั้นการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคจะต้องเป็นการกระทำโดยหัวหน้าพรรค หรือผู้ที่หัวหน้าพรรคมอบหมายเป็นหนังสือ หรือกระทำโดยมติพรรค พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรค และไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคหรือมีมติของคณะกรรมการ

บริหารพรรค บุคคลทั้งสองไม่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อม และผู้ถูกร้องไม่เคยทราบมาก่อนไม่เคยใช้หรือสนับสนุนให้บุคคลทั้งสองกระทำการตามข้อกล่าวหา หากมีการกระทำตามข้อกล่าวหาก็เป็นความผิดเฉพาะตัว ทั้งผู้ถูกร้องไม่ได้ประโยชน์อย่างใด เพราะแน่นอนอยู่แล้วว่า ผู้ถูกร้องจะชนะการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ แม้อาจมีบางเขตเลือกตั้งที่ต้องเลือกตั้งใหม่เพราะผู้สมัครจะได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบ แต่ไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อแล้วถึง ๔๘๕ คน แม้จะมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาเนื่องจากมีสมาชิกไม่ครบ ๕๐๐ คน แต่ก็มีทางออกโดยการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาด และการกระทำไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทยก็ดำเนินการให้เงินสนับสนุนพรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยก็ดี ไม่ใช่เป็นการกระทำเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญหรือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิใช่เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ เพราะไม่ต้องด้วยลักษณะทำนองเดียวกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอันเป็นเหตุให้อาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้จะต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่การกระทำผิดกฎหมายเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่ผ่านมาก็ไม่เคยมีการขอให้ยุบพรรคการเมืองใดเพราะเหตุที่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ขาดคุณสมบัติ โดยในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี ๒๕๔๘ มีพรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๒๕ พรรค และมีผู้สมัครจาก ๑๖ พรรค ถูกตัดสิทธิเนื่องจากขาดคุณสมบัติ ผู้ถูกร้องได้แก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เรื้อรังมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ จนเป็นผลดีแก่ส่วนรวม เป็นที่นิยมชมชอบของประชาชนส่วนมาก ทั้งมีศักยภาพที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามความประสงค์ของประชาชนส่วนใหญ่ หากผู้ถูกร้องต้องโทษให้ถูกยุบพรรค สมาชิกพรรคซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องจำนวน ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน ก็จะต้องถูกลงโทษในทางการเมืองด้วย

เมื่อรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับ รวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

พรรคการเมืองฯ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาฯ และบรรดาคดีที่ค้างอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมสิ้นสุดลงด้วย แม้ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ จะได้บัญญัติให้โอนบรรดาอรรถคดีที่ค้างอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลให้คดีที่ยุติลงแล้วกลับมาอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมิใช่องค์กรที่ใช้อำนาจทางตุลาการและศาล มิได้ดำเนินการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติรับรองว่าตุลาการรัฐธรรมนูญมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ทั้งไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับใดที่ให้องค์กรอื่นใช้อำนาจตุลาการและไม่อาจตั้งองค์กรอื่นขึ้นมาใช้อำนาจตุลาการแทนศาล ทั้งยังขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักการปกครองตามรัฐธรรมนูญที่ผ่านมา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาคดีของผู้ถูกร้อง เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้สิ้นสุดลง แม้คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ออกประกาศ คปค. ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๙ ให้พระราชบัญญัตินี้ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปได้ และฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๙ ที่ให้การยกเลิกรัฐธรรมนูญมิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม ก็ต้องถือว่ามีผลใช้บังคับใหม่ ตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๙ เป็นต้นไป จึงนำพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาเป็นฐานดำเนินคดีผู้ถูกร้อง ที่มีมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๙ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่สิ้นสุดลง เมื่อไม่มีกฎหมายใดกำหนดให้ใช้บังคับต่อไป การกระทำของผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไป และมีผลให้การกระทำทั้งหลายที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุขอให้ยุบพรรคสิ้นสุดลง ทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ยังขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ จึงนำมาใช้บังคับแก่คดีผู้ถูกร้องไม่ได้

ตามประกาศ คปค. ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้นไม่ได้กำหนดให้ประกาศทั้งสองฉบับมีผลย้อนหลัง เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปตามรัฐธรรมนูญ

ตามประกาศ คปค. ฉบับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แล้ว จึงทำให้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวสิ้นผลไป การกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุยุบพรรคการเมืองตามบทบัญญัติดังกล่าว ก็ไม่อาจนำมาอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคการเมืองภายหลังมีประกาศ คปค. ฉบับที่ ๓ อีกต่อไปได้ และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่กำหนดให้การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรณีมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติถึง “การห้ามกระทำการ” แต่มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” และการห้ามกระทำการมีเพียงที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๔) ซึ่งมี ๓ กรณี แต่มีข้ออ้างที่นำมาเป็นเหตุยุบพรรคผู้ถูกร้อง แม้การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจะมีใช้โทษทางอาญา แต่สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ยังให้การคุ้มครองอยู่ ทั้งการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองอันเป็นโทษทางการเมือง มีความร้ายแรงกว่าโทษทางอาญา จึงต้องกำหนดไว้ในแน่นอนล่วงหน้า เทียบได้กับการกระทำผิดวินัยของข้าราชการ การตีความให้ประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๗ มีผลย้อนหลัง ย่อมเป็นการกำหนดโทษย้อนหลัง ทั้งเป็นผลร้ายแก่กรรมการบริหารพรรคการเมือง ทำให้บุคคลไม่อาจเชื่อมั่นในการใช้อำนาจรัฐ ไม่รู้เลยว่าเรื่องที่ตนกระทำในวันนี้ในภายหน้ารัฐจะออกกฎหมายกำหนดให้เป็นผลร้ายแก่ตนหรือไม่ จึงไม่อาจนำประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๗ ไปบังคับแก่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องอันเกี่ยวกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนประกาศดังกล่าวใช้บังคับได้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑/๒๔๘๕๕ ระหว่าง คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม โจทก์ พันโท พระสารศาสน์พลชั้นซ์ จำเลย และ ๕๒๑/๒๕๓๖ ระหว่าง นายสุบิน ปิ่นขยัน ผู้ร้อง พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้คัดค้าน หลังจากผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแล้ว ต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ กรรมการบริหารพรรครวมทั้งหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องได้ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ตามข้อบังคับของผู้ถูกร้อง ข้อ ๕.๕ (๒) ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคให้ผู้ถูกร้องแล้ว เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจึงมีผลสมบูรณ์ ขอให้ยกคำร้อง

คดีทั้งสามสำนวน ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้ยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ตามลำดับ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติให้รับคำร้องทั้งสามคดีดังกล่าว ไว้พิจารณาวินิจฉัย ระหว่างพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง และวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลรัฐธรรมนูญ สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และตามมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คดีทั้งสามจึงได้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่าเพื่อความสะดวกในการดำเนินกระบวนการพิจารณา จึงมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาคดีทั้งสามเข้าด้วยกันโดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่าผู้ร้อง เรียกพรรคไทยรักไทยว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้ผู้ร้อง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตรวจสอบหลักฐานและฟังคำแถลงของคู่ความทุกฝ่ายและพิจารณาเหตุผลและความจำเป็นตามที่ปรากฏในบัญชีระบุพยานของคู่ความประกอบกับพฤติการณ์แห่งคดี สมควรให้คู่ความนำพยานบุคคลเข้าไต่สวน ดังนี้

พยานผู้ร้อง รวม ๓๕ ปาก ได้แก่ ลำดับ ๑ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลำดับ ๒ นายชินวรณ์ บุญเกียรติ ลำดับ ๑๑ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา ลำดับ ๑๒ นางเลียม พงษ์อุคทา ลำดับ ๑๓ นายชนพงศ์ รัตนรัตน์ ลำดับ ๑๔ นายไพบุลย์ ร่วมสุข ลำดับ ๑๕ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ลำดับ ๒๐ นางสาวมณฑิราพร พิมพ์จันทร์ ลำดับ ๒๒ นายสายันห์ เจียมสวัสดิ์ ลำดับ ๑๕ นายทวี สุวรรณพัฒน์ ลำดับ ๑๖ นายยุทธพงษ์ หรือพงษ์ศรี สีวาโมกษ์ ลำดับ ๑๗ นายธีรชัยหรือต้อย จุลพัฒน์ ลำดับ ๑๘ นายชวการ โตสวัสดิ์ ลำดับ ๒๑ นางสาวหนึ่งฤทัย ปลิวลอย ลำดับ ๒๕ นายประยูร พูลจันทร์ ลำดับ ๒๖ พันตำรวจตรี เสงี่ยม ลำราญรัตน์ ลำดับ ๒๗ นายสมบูรณ์ จิตตั้งสมบูรณ์ ลำดับ ๒๘ นายชารัตน์ มณีศรี ลำดับ ๒๙ นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย ลำดับ ๓๔ นายวิรัตน์ ตรีโชติ ลำดับ ๓๕ นายดิเรก หนูสาย ลำดับ ๓๐ นางสาวมณีรัตน์ บุญสิน ลำดับ ๓๗ นายชญาน์ทัต เทียนทอง ลำดับ ๓๘

นางฐิติมา ภาวะลี ลำดับ ๔๐ นายบุญอุทธิพล หรือบุญอาบารมีภณ ชินราช ลำดับ ๓๖ พันตำรวจโท สุวิชชา จินดาคำ ลำดับ ๔๖ นางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง ลำดับ ๔๗ นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ ลำดับ ๔๘ ศาสตราจารย์อุทัย นามวงศ์ ลำดับ ๔๙ นายแผ่นดิน ประสู ลำดับ ๕๐ นายบุญชู หรือ ชูวิทย์ ชู่นสุวรรณ ลำดับ ๗ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ลำดับ ๑๐ นายนาม ยิ้มแย้ม ลำดับ ๕๔ นายอภิชาติ ศรีวิชัย และลำดับ ๖๐ พันตรี โกเมธ ประทีปทอง

พยานผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓๗ ปาก ได้แก่ ลำดับ ๑ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ลำดับ ๒ นายจาตุรงค์ ฉายแสง ลำดับ ๓ นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา ลำดับ ๕ นายพรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช ลำดับ ๑๓ นายวรรธวรวิทย์ ตันติภิรมย์ ลำดับ ๑๕ พันตำรวจโท รุทพล เนาวรัตน์ ลำดับ ๑๖ นายทวี สุระบาล ลำดับ ๑๗ นางบุศยมาศ กลิ่นเพชร ลำดับ ๒๖ นางฐิติมา ภาวะลี ลำดับ ๒๒ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ ลำดับ ๒๕ นางสาวสำราญ จันทะมิตร ลำดับ ๓๗ พลตำรวจตรี เอกชัย วารุณประภา ลำดับ ๔๗ นายอภิชาติ ศรีวิชัย ลำดับ ๓๘ พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ลำดับ ๔๐ พลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา ลำดับ ๔๑ พลโท พฤษณ์ สุวรรณทัต ลำดับ ๔๒ นายสมาน วงศ์วรายุทธ ลำดับ ๔๓ พลตรี หม่อมหลวงสุปรีย์ ประวิตร ลำดับ ๔๔ พลเอก พีรพงษ์ จิระวงศ์ ลำดับ ๕๒ พันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ ลำดับ ๕๖ นายทวี สุวรรณพัฒน์ ลำดับ ๕๗ นายยุทธพงษ์ ทิวาโมกษ์ ลำดับ ๕๙ นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ลำดับ ๕๗ พันตำรวจตรี ประวุฒิ ถาวรศิริ ลำดับ ๕๔ นายสุรศักดิ์ อนรรฆพันธ์ ลำดับ ๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต ลำดับ ๕๕ นางมาณวิภา อินทรทัต ลำดับ ๕๖ พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ลำดับ ๔๙ นายปรีชา เขียมบุรเศรษฐ์ ลำดับ ๕๐ พันตำรวจโท พิทักษ์ กลางแก้ว ลำดับ ๕๑ พันเอก วิษณุศักดิ์ กลั่นเสนาะ ลำดับ ๕๘ นายอำนาจ รอดช่วย ลำดับ ๕๙ นายวิรัตน์ ตรีโชติ ลำดับ ๖๐ นายดิเรก หนูสาย ลำดับ ๖๕ พันตำรวจตรี เสงี่ยม สำราญรัตน์ ลำดับ ๖๑ นางสาววิมล ภูมิสิงหาราช และลำดับ ๖๒ นายฉัฐฉนพรหม นุสติ

พยานผู้ถูกร้องที่ ๒ รวม ๙ ปาก ได้แก่ ลำดับ ๑ นายเอก จันทร์สนธิ์ ลำดับ ๒ นายประพัฒน์ เพชรทอง ลำดับ ๓ นายธีรเดช เพ็ชรกุล ลำดับ ๔ นายวิรัตน์ ตรีโชติ ลำดับ ๕ นายดิเรก หนูสาย ลำดับ ๖ นายภาคภูมิ หนูแก้ว ลำดับ ๗ นายอำนาจ รอดช่วย ลำดับ ๘ สิบตำรวจเอก พันยา บรรีรักษ์ และลำดับ ๑๐ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์

พยานผู้ถูกร้องที่ ๓ รวม ๓ ปาก ได้แก่ ลำดับ ๑ นายบุญอุทธิพล หรือบุญอาบารมีภณ ชินราช ลำดับ ๓ นายสุภกิจ คุณเกียรติ และลำดับ ๔ นายรัชชัยหรือชนารักษ์ นาคมงคล

ระหว่างได้สวน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จึงอนุญาตให้ได้สวนพยานบุคคลเพิ่มเติม คือ นายพันมิตร ดวงทิพย์ พยานผู้ร้องลำดับที่ ๔๕

พิจารณาข้อเท็จจริงในเบื้องต้นแล้วฟังได้ว่า ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นับตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป และได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ขึ้นใช้บังคับโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ ดังกล่าวมีผลให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นต้นไป และในการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด และจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวโดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรค ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดูแลรับผิดชอบบริหารราชการแผ่นดิน และมีพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นหัวหน้าพรรค และเป็นผู้นำพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นเลขาธิการพรรค จนกระทั่ง วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ ระหว่างเวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ต่อมาวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ และวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้มีหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๗๑๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕, หนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๕๕๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ และหนังสือที่ (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๐๐๐ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ส่งหลักฐานให้ผู้ร้องยื่นคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามลำดับ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ และ

มาตรา ๖๗ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองทั้งสามดังกล่าว และวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง และวุฒิสภาสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลรัฐธรรมนูญ สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ และวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ใช้บังคับนับแต่วันดังกล่าวเป็นต้นไปจนถึงปัจจุบัน

ก่อนอื่นสมควรวินิจฉัยข้อกฎหมายที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ยกขึ้นอ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเสียก่อน ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แก้ข้อกล่าวหาว่า ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญแล้ว ทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสภาพการเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติดังกล่าวในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และมีผลให้คำร้องที่ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เสร็จไปในวันดังกล่าวไม่อาจโอนมาอยู่อำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ นั้น เห็นว่า ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ เพียงให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงโดยมิได้กล่าวถึงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายจัดตั้งองค์กรพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ แต่บทกฎหมายดังกล่าวก็มีศักดิ์หรือฐานะเพียงเทียบได้กับพระราชบัญญัติทั่วไปดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ที่ผ่านมา หากมีการปฏิบัติ รัฐประหารหรือยึดอำนาจการปกครองประเทศ คณะบุคคลที่ทำการปฏิบัติหรือรัฐประหารหรือยึดอำนาจ ก็จะออกคำสั่งให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งในเวลาต่อมา ดังนั้น แม้กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๓ จะใช้ชื่อเรียกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ยังมีผลทำให้เป็นบทกฎหมายที่เทียบได้กับรัฐธรรมนูญไม่ นอกจากนั้น การที่ประกาศ

คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ยังได้กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป เพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปได้ ยิ่งทำให้เห็นได้ชัดว่าการสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ดังกล่าว ไม่มีผลทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ทั้งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ที่แก้ไขประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ดังกล่าว ยังมีความว่า เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการมีผลใช้บังคับของกฎหมายดังกล่าว จึงให้ยกเลิกความในข้อ ๑ ของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ดังกล่าว และให้ใช้ความต่อไปนี้ ข้อ ๑ การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขหรือยกเลิก ยิ่งแสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิได้ถูกกระทบกระเทือนไปโดยเหตุที่รัฐธรรมนูญนั้นสิ้นสุดลงไม่ และยังมีผลใช้บังคับอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดมา มิใช่สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และกลับมีผลใช้บังคับใหม่ในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ หรือวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ เมื่อมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ หรือฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๖ ยังบัญญัติรับรองให้บรรดาประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ได้ประกาศหรือสั่งในระหว่างวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จนถึงวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปใด และไม่ว่าประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ ให้มีผลใช้บังคับต่อไป และให้ถือว่าประกาศหรือคำสั่งตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้น ไม่ว่าจะในการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นจะกระทำก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นประกาศ

หรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๕ ก็ดี หรือฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ก็ดี ย่อมเป็นประกาศหรือคำสั่งมีผลใช้บังคับที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ สภาพการเป็นนิติบุคคลของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ของผู้ถูกร้องที่ ๑ คงตั้งอยู่ตลอดมาอย่างต่อเนื่อง คำร้องของผู้ร้องที่ได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมิได้เสร็จสิ้นไปในวันดังกล่าวและเป็นคดีที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ย่อมโอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ฟังไม่ขึ้น

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างด้วยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น เห็นว่า แม้ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้องเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕, ๓๐, ๓๑, ๓๔, ๑๐๐ โดยมาตรา ๑๐๐ เป็นบทกำหนดโทษทางอาญา แต่การยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิใช่โทษในทางอาญา ดังนั้น ไม่ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จะได้สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แก้ข้อกล่าวหาหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่ลบล้างการกระทำตามข้อกล่าวหาของผู้ร้องที่ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แก้ข้อกล่าวหาต่อไปว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มิใช่ศาลหรือผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยมีกฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีและมีได้กระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ จึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และยังเป็นการจัดตั้งองค์กรอื่นขึ้นเพื่อทำหน้าที่ศาลหรือใช้อำนาจตุลาการซึ่งขัดต่อประเพณีการปกครอง

ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและขัดต่อหลักนิติรัฐนั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บรรดาการใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ... ให้เป็นอำนาจของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือก โดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน สองคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ” วรรคสี่บัญญัติว่า “บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจ และความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวรับรองไว้ โดยชัดแจ้งว่า ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีอำนาจแก่การใด ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจ ของศาลรัฐธรรมนูญที่สิ้นสุดลงตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ รวมทั้งยังให้มีอำนาจและ ความรับผิดชอบบรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ ซึ่งได้โอนมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น คณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ จึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งโอน มาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จะเป็นศาลหรือผู้ใช้อำนาจตุลาการหรือกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์หรือไม่ ก็ไม่มีผล ต่ออำนาจและความรับผิดชอบคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และเมื่อ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งไว้แล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะยกข้ออ้างว่าตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรอื่นที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ศาลหรือ ใช้อำนาจตุลาการซึ่งเป็นการขัดต่อประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แก้ออกกล่าวหาในประเด็นเกี่ยวกับความเป็น อิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นคณะบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง มีอำนาจเกี่ยวกับบรรดาการใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ หรือ

เมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ก็ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยองค์ประกอบของคณะตุลาการ ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา และตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ต่างล้วนเป็นข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับบรรดาอรรถคดีในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ซึ่งไม่ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ต่างมีบทบัญญัติให้ข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมและตุลาการศาลปกครองมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ซึ่งการใช้อำนาจและความรับผิดชอบในบรรดาอรรถคดีหรือการใด ๆ ของบุคคลดังกล่าวที่มาทำหน้าที่ตุลาการรัฐธรรมนูญอีกตำแหน่งหนึ่งอันมีนัยอย่างเดียวกันโดยเสมือนหนึ่งเป็นองค์กรใช้อำนาจตุลาการตามหลักนิติรัฐ และย่อมมีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน คำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหาที่ ๑ ฟังไม่ขึ้น

ประเด็นตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในข้อที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และมาตรา ๖๓ วรรคสองนั้น ในประเด็นข้อนี้ แม้ภายหลังผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะได้สิ้นสุดลงตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ก็ตาม แต่เมื่อคดีได้มีประเด็นดังกล่าวอยู่แล้วตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และหากบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง ก็ย่อมมีผลให้บทบัญญัติเช่นนี้เป็นอันใช้บังคับมิได้ตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ทำให้ผู้ร้องไม่อาจนำมาอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ ประเด็นในข้อนี้จึงเป็นสาระแก้คดีที่จำต้องวินิจฉัย

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ กำหนดการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบไว้ถึง ๔ เหตุ ซึ่งมีเพียงเหตุตามมาตรา ๖๖ (๑) เท่านั้นที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ส่วนเหตุตาม

มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เป็นการกำหนดเงื่อนไขไปจากรัฐธรรมนูญ ทั้งเกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นตาม มาตรา ๓๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งบัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) ... (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง ... ดังนั้น การบัญญัติเหตุที่พรรคการเมืองอาจถูกยุบตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ใน (๒) ที่ว่า กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ (๓) ที่ว่า กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ (๔) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ ซึ่งมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พรรคการเมืองรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง” มาตรา ๕๒ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใดรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ใด เพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรของประเทศ หรือเป็นการบั่นทอนสุขภาพอนามัยของประชาชน” และมาตรา ๕๓ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใดรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมืองหรือดำเนินกิจการในทางการเมืองจาก (๑) บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย (๒) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศ ที่ประกอบธุรกิจหรือกิจการหรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร (๓) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในราชอาณาจักรซึ่งมีบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีทุนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละยี่สิบห้า (๔) องค์กรหรือนิติบุคคลที่ได้รับทุนหรือได้รับเงินอุดหนุนจากต่างประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์

ของบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย หรือมีผู้จัดการ หรือกรรมการเป็นบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย (๕) บุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลที่ได้รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดเพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองจากบุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) (๖) บุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง” นั้น จึงเป็นการกำหนดขึ้นโดยอาศัยอำนาจที่ให้อำนาจไว้ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ถือว่าเป็นบทบัญญัติที่กำหนด เกินเลยไปจากรัฐธรรมนูญ ทั้งเหตุที่กำหนดขึ้นดังกล่าวล้วนเป็นการกระทำที่ร้ายแรงเช่นเดียวกับการ กระทำอันเป็นเหตุที่อาจยุบพรรคการเมืองตาม (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ว่า กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม จึงมิใช่บทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบ กระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ แต่อย่างใด ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๖๖ (๒) (๓) (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาอีกว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิได้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายที่ จำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวไว้ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสองนั้น เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญ ได้เคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๘/๒๕๔๗ ว่าการโต้แย้งว่า กฎหมายตราขึ้น โดยมีได้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย เป็นการโต้แย้งว่า กฎหมาย ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ ผู้มีสิทธิยื่นได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรีเท่านั้นที่จะโต้แย้งได้ มิได้ให้สิทธิผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ที่จะโต้แย้งได้ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในข้อนี้

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาในประการที่ว่า บทบัญญัติมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคสอง กล่าวคือ หากพรรคการเมืองใดกระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

สั่งการให้พรรคการเมืองนั้นเลิกกระทำดังกล่าว ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ เห็นว่า มาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญบัญญัติเพียงว่า ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ ตามบทบัญญัติดังกล่าว มิได้มีความหมายว่าการที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใดได้จะต้องมีคำสั่งให้พรรคการเมืองนั้นเลิกกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองนั้นเสียก่อน แต่เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำดังกล่าวได้ด้วย และหากพรรคการเมืองนั้นได้หยุดกระทำดังกล่าวแล้วก็หาจำเป็นต้องมีคำสั่งให้เลิกกระทำนั้นอีกไม่ บทบัญญัติมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคสอง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ฟังไม่ขึ้น

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า มาตรา ๖๖ และ ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทกฎหมายที่กำหนดถึงการกระทำของพรรคการเมือง อันอาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง ส่วนมาตรา ๖๗ เป็นบทกฎหมายที่กำหนดถึงวิธีดำเนินการเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองมาตรา จึงกำหนดขึ้นเพื่อมิให้พรรคการเมืองใดกระทำการอันขัดต่อกฎหมาย ทั้งเป็นการธำรงและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนเพื่อความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หาได้เป็นบทกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓ ไม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคบรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยกขึ้นอ้างแต่อย่างใด คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ฟังไม่ขึ้น

ประเด็นตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ที่ว่า การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ร้อง

จึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ นั้น เห็นว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ซึ่งบัญญัติว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว การที่พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง มีหนังสือแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมหลักฐานขอให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ เห็นได้ชัดว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ ประกอบมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง มิใช่เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ และมาตรา ๑๐ (๖) ทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวของนายทะเบียนพรรคการเมืองไว้โดยเฉพาะ และไม่มีบทบัญญัติใดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนตลอดจนวิธีการและวินิจฉัยชี้ขาดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาใช้บังคับแก่นายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กรณีเช่นนี้ ย่อมไม่อาจนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ รวมทั้งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาใช้บังคับแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ยกขึ้นอ้าง แม้พลตำรวจเอก วาสนา จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง ก็ถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่โดยกฎหมาย ดังนั้น การดำเนินการของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ตั้งขึ้นก็ดี หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ดี ไม่ว่าจะชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ก็ตาม ก็ไม่มีผลถึงอำนาจของ นายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อพลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง มีหนังสือ แจ้งพร้อมด้วยหลักฐานไปยังผู้ร้องเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งบทบัญญัติดังกล่าว แสดงว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า ข้อเท็จจริงและหลักฐานเท่าที่ปรากฏต่อนายทะเบียนนั้นเป็นอันเพียงพอ ที่จะแจ้งให้ผู้ร้องดำเนินการตามบทบัญญัติเช่นว่านั้นแล้ว จึงเป็นดุลพินิจของนายทะเบียนพรรคการเมือง ที่สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ได้จำกัดอยู่เพียงตามคำขอที่นายสุเทพขอให้ดำเนินการ ตามหนังสือร้องเรียนเท่านั้นไม่ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ อ้างว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งและ คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง มิได้ให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ มีหนังสือชี้แจง ข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานรวมทั้งให้ถ้อยคำที่ดี คณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ได้จัดทำคำวินิจฉัยชี้ขาด เป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน เป็นการไม่ชอบด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ก็ดี และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างด้วยว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ร้องเรียน มิใช่เป็น ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหา ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ ก็ดี การที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการไปในฐานะพยานมิใช่ในฐานะ ผู้แทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ถูกกล่าวหา ทั้งพันตำรวจโท ทักษิณ ให้สัมภาษณ์ตามสื่อมวลชนว่าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีการร้องเรียนจึงมิใช่เป็นการให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็ดี เมื่อประธานกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับผลสรุปการสืบสวนสอบสวน เพิ่มเติมของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงซึ่งมีมติเสนอว่า สมควรแจ้งข้อกล่าวหา แก่พันตำรวจโท ทักษิณ รักษาการนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำเนินการ สืบสวนสอบสวนต่อไปตามระเบียบ แต่ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง มิได้ดำเนินการตามมติของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนดังกล่าวก็ดี และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง มิได้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประชุมพิจารณาและลงมติชี้มูลความผิด ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามข้อท้วงติงของผู้ร้อง แต่กลับมีหนังสือชี้มูลความผิดแจ้งไปยังผู้ร้องเสียเองก็ดี เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและ

คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของประธานกรรมการการเลือกตั้งทั้งสิ้น ย่อมไม่มีผลต่ออำนาจหน้าที่ของประธานกรรมการการเลือกตั้งซึ่งใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังได้วินิจฉัยมาแล้ว เมื่อผู้ร้องเห็นสมควรดำเนินการตามหนังสือแจ้งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ขอให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ก็เป็นดุลพินิจของผู้ร้องที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ประกอบมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง ต่อไปได้ ผู้ร้องจึงมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ฟังไม่ขึ้น

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งแจงแก้ข้อกล่าวหาว่า เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางยกเลิกเพิกถอนแล้ว มูลเหตุจากการเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายก็ควรยกเลิกนิรโทษกรรมไปนั้น เห็นว่า แม้การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จะเป็นโมฆะดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้างก็ตาม แต่มูลเหตุของคดีดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่มูลเหตุของคดีนี้เป็นข้อกล่าวหาพรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นกฎหมายคนละฉบับและต่างประเด็นกัน จึงเป็นคนละเรื่องกัน แม้การเลือกตั้งทั่วไปจะเป็นโมฆะดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้าง ก็ไม่มีผลให้ลบล้างหรือนิรโทษกรรมการกระทำของพรรคการเมืองใดที่กระทำการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นเหตุที่อาจยุบพรรคการเมืองนั้นได้ แม้การกระทำการดังกล่าวได้เกิดขึ้นในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งเดียวกันนั้นก็ตาม คำแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๓ ฟังไม่ขึ้น

ประเด็นตามคำร้องที่จะได้วินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ กระทำการตามที่ถูกร้องกล่าวอ้างอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรคตามคำร้องหรือไม่ ข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่ไม่ได้แย้งกันฟังได้ว่าการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และ

พรรคมหาชน อดีตพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประกาศไม่ส่งผู้สมัครของพรรคลงรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปดังกล่าว การเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จึงมีพรรคการเมืองพรรคใหญ่ที่เคยมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากเพียงพรรคเดียวคือผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีพรรคการเมืองพรรคขนาดเล็กหลายพรรคเท่านั้นที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งโดยผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค พลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรองหัวหน้าพรรค และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เป็นรองเลขาธิการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค และผู้ถูกร้องที่ ๓ มีนายบุญอิตธิพล หรือบุญญารมิกณ ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค แต่ละพรรคได้จัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๘ กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๕๕ จำนวน ๑๐๐ คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ จำนวน ๔๐๐ คน และมาตรา ๑๐๓ กำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ประการหนึ่งใน (๔) ว่า เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน อนึ่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่งและได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น” และในการประชุมรัฐสภาครั้งแรก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๕ บัญญัติว่า “ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก” และตามมาตรา ๑๖๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดการประชุม” และวรรคสอง บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๕

วรรคหนึ่งด้วยพระองค์เองหรือจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์ มาทำรัฐพิธีก็ได้” และจากข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ๓๗๑ หน้า ๓๕ ตารางจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ที่แสดงจำนวน ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ของพรรคการเมืองต่าง ๆ ปรากฏว่า การเลือกตั้งเป็นการทั่วไปในปี ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน ๑ คน และ ๔ คน ตามลำดับ ส่วนพรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคมหาชน ได้ส่งผู้สมัคร ๒๖๕ คน ๓๕๕ คน และ ๓๐๑ คน ตามลำดับ แต่การเลือกตั้ง เป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน ๓๑ คน และ ๑๒๑ คน ตามลำดับ ตามสรุปผลการประกาศรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ร.๕๘ คดีมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และ ที่ ๓ ดังนี้

ข้อ ๑ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรอง การเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นที่ตั้งกล่าวให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่

ข้อ ๒ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ได้ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิก พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังกล่าว และร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ข้อ ๓ นายบุญอิตธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ร่วมกับพวกจัดทำรายงาน การประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัคร

ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่

ข้อ ๔ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กัลันเสนาะ เป็นตัวแทนพลเอก ชรรมภ์ ให้นำเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ข้อ ๕ การกระทำในประเด็นข้อ ๒ ของพลเอก ชรรมภ์ และนายพงษ์ศักดิ์ กับการกระทำในประเด็นข้อ ๔ ของพลเอก ชรรมภ์ เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ข้อ ๖ การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นเหตุอันอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ตามคำร้องได้หรือไม่

ประเด็นข้อ ๑ ที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จดังกล่าวให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟังได้ว่า เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๔๕ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานการเลือกตั้ง งานคอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองตามที่พรรคการเมืองต่าง ๆ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ ภายในเดือนมกราคมของทุกปี ตามแบบแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทิน (ท.พ. ๕) แบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ท.พ. ๖) และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่ลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ท.พ.๗) ลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของผู้ร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตาม ท.พ. ๖ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ผู้ร้องที่ ๒ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบในปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๕ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย โดยการนำชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายคน ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันเกินเก้าสิบวันโดยใช้เลขประจำตัวสมาชิก และวัน

เดือนปีที่รับสมัครเป็นสมาชิกของพรรคของสมาชิกเดิมดังกล่าว ต่อมานายอมรวิทย์ยอมรับว่าได้กระทำการดังกล่าวจริง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติเห็นชอบตามความเห็นของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ และส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๔ ปัญหาที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ กระทำการดังกล่าวหรือไม่ ตามทางใดส่วนใด ความจากนายอมรวิทย์ เบิกความประกอบถ้อยคำของพยานที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๒, ๒๓, ๒๔ และ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมาย ร. ๒๓ ร. ๒๔ ว่า ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ได้โทรศัพท์ติดต่อขอพบพยานหลายครั้ง พยานจึงได้ไปพบนายบุญทวีศักดิ์ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ที่ร้านค้าแถวรามคำแหงเมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ได้พูดคุยกับพยานในเรื่อง ที่ขอพบโดยจะให้พยานเปลี่ยนข้อมูลรายชื่อสมาชิกพรรคการเมืองคนหนึ่งออกแล้วเอาชื่อผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งลงแทนในระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่สอง บริเวณแยกลำสาละใน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ ได้นำแผ่นซีดีกับ ท.พ. ๖ จำนวน ๓๔ แผ่น ให้พยานนำไปลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง กับได้ให้เงินค่าตอบแทนพยาน ๓๐,๐๐๐ บาท พยานพยายามคืนให้แต่นายบุญทวีศักดิ์ไม่รับ การที่นายอมรวิทย์ได้มีโอกาสพบกับนายบุญทวีศักดิ์ถึง ๒ ครั้ง แต่แต่ละครั้งเป็นการพบปะพูดคุยกันสองต่อสองในสถานที่ที่เปิดเผย ทั้งเรื่อง ที่พูดคุยกันย่อมจะต้องใช้เวลากว่าตกลงได้ เชื่อว่านายอมรวิทย์เห็นและจดจำนายบุญทวีศักดิ์ได้อย่างแน่นอน โดยไม่มีข้อสงสัย ทั้งนายอมรวิทย์ได้ดูแลการกระทำความผิดของตนเอง ยังไม่มีข้อระแวงว่านายอมรวิทย์จะให้ร้ายหรือปรักปรำนายบุญทวีศักดิ์ ถ้อยคำของนายอมรวิทย์ จึงมีน้ำหนักรับฟังได้ นอกจากนั้น นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาฝ้าย หมู่ ๗ ตำบลทุ่งไเส อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความประกอบถ้อยคำของพยานที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร. ๔๑ ว่า เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานไปที่โรงแรมกานต์มณี และได้พบกับผู้สมัครหลายคนที่มาให้คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัคร พยานยังพบนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค และนายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นนายประยูร นายอัสดา น้อยขาว (ที่ถูก นาวาอากาศเอก อธิญา น้อยขาว)

นายสมยศ สัมเจิวหวาน นายพีรเดช เพชรกุล นายอำนาจ รอดช่วย และพยานได้รับคัดเลือกให้ลงสมัครโดยนัดให้มารับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคในวันรุ่งขึ้น วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานจึงไปที่โรงแรมกานต์มณีอีก แต่หนังสือรับรองยังไม่เรียบร้อย นายสุขสันต์ได้ขอร้องให้พยานช่วยเลขานายสุขสันต์จัดทำบัญชีผู้สมัครภาคใต้กับให้นำไปลงพิมพ์ในคอมพิวเตอร์แล้วพิมพ์บัญชีรายชื่อดังกล่าวออกมานำไปให้นายสมยศ สัมเจิวหวาน ตรวจโดยนายประยูร พูลจันทร์ เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำของพยานที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๔๔ ว่า ในวันที่พยานไปรับหนังสือรับรองที่โรงแรมกานต์มณี พยานก็ได้พบนายสายัณห์ด้วย นอกจากนั้น นายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ได้ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร. ๔๗ ยืนยันตามภาพถ่ายของนายบุญทวีศักดิ์ว่า นายบุญทวีศักดิ์อยู่ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ และได้ร่วมกับนายสุขสันต์จัดทำเอกสารการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งนายสายัณห์และนายอานนท์ ถือว่าเป็นพยานคนกลางถ้อยคำของบุคคลทั้งสองจึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือและพยานผู้ร้องยังมีนายสุขสันต์ เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำของพยานที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร. ๓๗ หรือ ร. ๑๐๐ หรือเอกสารแนบท้ายเอกสารหมายเลข ร. ๑๐ ว่า ในคืนวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ ได้นำแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาแก้ไขภายในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ ของโรงแรมกานต์มณี และพยานได้ให้นายสายัณห์เป็นผู้แก้ไข สอดคล้องกับบัตรจดนามผู้พักของโรงแรมกานต์มณีตามเอกสารหมายเลข ร. ๑๔๖ ที่ระบุว่า นายสายัณห์ได้เข้าห้องพักหมายเลข ๒๐๓ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ทั้งตรงกับคำของนายอมรวิทย์ที่ยืนยันว่า นายบุญทวีศักดิ์ เป็นผู้นำแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาให้พยานนำไปลงแทนข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แม้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวันเวลาที่นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีไปให้นายอมรวิทย์ตามถ้อยคำของนายสุขสันต์จะระบุว่า ในคืนวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒ นาฬิกา ส่วนนายอมรวิทย์ให้ถ้อยคำว่า ได้รับแผ่นซีดีจากนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ก็ดี หรือถ้อยคำของนายสุขสันต์ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๓๗ ที่ระบุว่า ก่อนนายบุญทวีศักดิ์จะไปรับแผ่นบันทึกข้อมูลหรือซีดี นายบุญทวีศักดิ์บอกว่ามีค่าใช้จ่าย ๕๐,๐๐๐ บาท พยานจึงเรียไรเงินกันได้จำนวนดังกล่าวให้นายบุญทวีศักดิ์ไป ส่วนนายอมรวิทย์ให้ถ้อยคำว่า วันที่ได้รับแผ่นซีดีจากนายบุญทวีศักดิ์ นายบุญทวีศักดิ์ได้ให้เงินพยาน ๓๐,๐๐๐ บาท ก็ดี สำหรับถ้อยคำ

ของนายสุขสันต์กับนายอมรวิทย์ที่แตกต่างกันในเรื่องแผ่นซีดีที่นำไปลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองนั้น ปรากฏข้อเท็จจริงตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ปี ๒๕๔๘ ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เอกสารหมายเลข ร.๑๓๕ ของผู้ร้องว่ามีเอกสารหลักฐาน ท.พ. ๖ และแผ่นซีดีบันทึกข้อมูลนำส่ง กกต. อยู่ ๒ ชุด จากการตรวจสอบข้อมูลที่อยู่ในแผ่นซีดีทั้ง ๒ ชุดดังกล่าว ปรากฏว่าซีดีข้อมูลชุดที่ ๑ ได้บันทึกข้อมูลเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ และซีดีข้อมูลชุดที่ ๒ ได้บันทึกข้อมูลเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ และจากการเปรียบเทียบข้อมูลที่มีอยู่ในแผ่นซีดีทั้ง ๒ ชุด ปรากฏว่ามีข้อมูลไม่ตรงกันโดยเฉพาะมีหมายเลขสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ รายการ ที่หมายเลขสมาชิกคงเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลภายใน คือ หมายเลขประจำตัวประชาชน ชื่อ และนามสกุล รายชื่อของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ปรากฏในฐานข้อมูลของ กกต. จึงเป็นข้อมูลของแผ่นซีดีชุดที่ ๒ ตรงกับวิธีการทุจริตด้วยการติดต่อเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เกิดขึ้น การที่แผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ปี ๒๕๔๘ อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งถึง ๒ ชุด แทนที่จะมีอยู่เพียงชุดเดียว คือ แผ่นซีดีข้อมูลชุดที่ ๑ พร้อม ท.พ. ๕ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเดือนมกราคม ๒๕๔๘ เช่นนี้ จึงเชื่อได้โดยไม่มีข้อสงสัยว่า นายบุญทวีศักดิ์มิได้ไปนำซีดีแผ่นที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวมาแก้ไขดังที่นายสุขสันต์ให้ถ้อยคำ แต่ได้นำแผ่นซีดีข้อมูลดังกล่าวที่เก็บไว้ ณ สำนักงานใหญ่ผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือทำสำเนาแผ่นซีดีข้อมูลดังกล่าวขึ้นแล้วนำไปให้แก้ไขที่โรงแรมกานต์มณี เพราะได้รับความจากนายสุขสันต์บอกความว่า คอมพิวเตอร์ที่นายสายัณห์ให้เปลี่ยนข้อมูลรายชื่อสมาชิกพรรค นายบุญทวีศักดิ์ก็ได้นำมาจากบ้านของนายบุญทวีศักดิ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยเช่าจากนางสาวสำราญ จันทะมิตร สอดคล้องกับถ้อยคำของนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี และนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ที่ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๔๒ และ ร.๔๓ ตามลำดับ ว่า คอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ที่ใช้ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ เป็นของผู้พักนำมาเอง ส่วนคำของนายอมรวิทย์ที่ว่า ได้รับเงินจากนายบุญทวีศักดิ์ ๓๐,๐๐๐ บาท แต่นายสุขสันต์ให้ถ้อยคำว่า ก่อนนายบุญทวีศักดิ์ไปปรับแผ่นซีดีได้ให้เงินใช้จ่ายไป ๕๐,๐๐๐ บาท เชื่อได้ว่าเงินอีก ๒๐,๐๐๐ บาท นายบุญทวีศักดิ์เก็บไว้เสียเอง แม้ถ้อยคำของนายสุขสันต์กับนายอมรวิทย์ที่ให้การต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวจะแตกต่างกัน แต่ก็เห็นได้ว่าเป็นคำตอบตามคำถามที่

อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงถาม ผู้ตอบยอมจะมุ่งแต่ตอบคำถามยิ่งกว่าจะคำนึงว่าคำถามจะตรงตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือไม่ ข้อแตกต่างดังกล่าว จึงไม่ถึงกับทำให้ถ้อยคำของพยานเป็นพิรุธ นอกจากนั้น ได้ความจากนายสุขสันต์เบิกความไต่สวนยืนยันอีกว่า หลังจากนำรายชื่อของผู้สมัครไปส่งไปแทนชื่อสมาชิกเดิมในแผ่นซีดี แล้วนายบุญทวีศักดิ์ได้ตรวจสอบและบอกให้พยานควรมีใครตกหล่น พยานได้ตามรายชื่อแล้วเห็นว่าเรียบร้อย จึงให้พิมพ์ ท.พ. ๖ ฉบับใหม่ แล้วนายบุญทวีศักดิ์ได้ลงชื่อก่อนนำไปคืนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่า นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักหรือเสนอเงินให้แก่นายอมรวิทย์ ทั้งในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ ไปติดต่อขอเช่ารถเพื่อใช้หาเสียงเลือกตั้งอยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ กับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขานุการพรรคและนายเอนก จันทร์สนธิ เจริญฤทธิพรรค แล้วพักค้างคืนที่บ้านของนายประพัฒน์ โดยอ้างหลักฐานการเช่ากับมีนายประพัฒน์ และนายเอนกมาเป็นพยานเบิกความนั้น พยานผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสองเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยตรง มิใช่พยานคนกลางทั้งหลักฐานการเช่าก็ง่ายแก่การทำย้อนหลัง พยานผู้ถูกร้องที่ ๒ มีน้ำหนักน้อยจึงไม่พอฟังหักล้างพยานหลักฐานดังกล่าวตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดีได้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง

สำหรับปัญหาที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จดังกล่าวให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ ได้ความจากถ้อยคำของนายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๓๑ ประกอบกับคำเบิกความในชั้นไต่สวนว่า ผู้ที่ขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคไม่ถึงเก้าสิบวันที่จะลงสมัครมีทั้งหมดประมาณ ๘๐ คน แต่ได้ลงสมัครจริง ๆ ๓๐ กว่าคน ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบเก้าสิบวัน ๓ คน คือ พันเอก เต็ดดวง ฦ ลำปาง ผู้สมัครเขต ๓ จังหวัดลำปาง นางสุทิน ชิดชม ผู้สมัครเขต ๓ จังหวัดแพร่ และนายตำรวจ ปัญญา ผู้สมัครเขต ๒ จังหวัดปราจีนบุรี ส่วนผู้สมัครนอกนั้นไม่ว่าพันตำรวจตรี เสี่ยงม ลำราญรัตน์ นายอำนาจ รอดช่วย นายดิเรก หนูสาย นายประยูร พูลจันทร์ นายชวการ โตสวัสดิ์ ล้วนเป็นผู้สมัครที่มีการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคในแผ่นซีดีทั้งสิ้น ตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทำเอกสารหมายเลข ร. ๑๐ ส่วนบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ขาดคุณสมบัติรับเลือกตั้งซึ่งพยานทำขึ้นตามเอกสารทำเอกสารหมายเลข ร. ๑๐๐ เอกสาร

เดียวกับเอกสารท้ายหมาย ร.๑๐ ได้ขาดตกชื่อของนายอำนาจ รอดช่วยไป และสำหรับหนังสือยืนยันการเป็นสมาชิกพรรคที่พยานมีไปถึงประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดต่าง ๆ ๔ คน คือ นายอนุสรณ์ สมทา ผู้สมัครเขต ๒ จังหวัดแพร่ นายณัฐวุฒิ ดวงรัตน์ ผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดสระแก้ว นายพินิจ แสงสว่าง ผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนายฉลอง นนทพ่าย ผู้สมัครเขต ๑๓ กรุงเทพมหานคร ตามเอกสารท้ายเอกสารหมาย ร.๑๐ แผ่นที่ ๒๑ ถึง ๓๐ ปรากฏว่าบุคคลทั้งสี่มาภายหลังจากที่ได้นำแผ่นซีดีไปคืนแล้วแต่บุคคลทั้งสี่จะลงสมัครให้ได้ พยานจึงปรึกษานายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค นายบุญทวีศักดิ์แนะนำให้พยานรับรองว่าเป็นสมาชิกพรรคแต่ไม่มีชื่อใน ท.พ. ๖ ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แล้วว่าบุคคลทั้งสี่ลงสมัครไม่ได้เพราะไม่มีรายชื่อใน ท.พ. ๖ ถ้อยคำของนายสุขสันต์ดังกล่าว สอดคล้องกับทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นซีดีทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปรียบเทียบเฉพาะหมายเลขสมาชิกเหมือนกันแต่ชื่อสมาชิกต่างกันตามเอกสารหมาย ร. ๑๕๗ ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ คน โดยใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของสมาชิกเดิม และมีรายชื่อของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นนายชวการ โดสวัสดี ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้ชื่อ ไสว จินดาวงศ์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ นายชารัตน์ มณีศรี ใช้เลขประจำตัวสมาชิกของผู้ชื่อ สำราญ ฤทธิธวัช นายสมบุญ จิตตั้งสมบุญ ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้ชื่อ กุสุมา อุทานิช ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๕ นายดิเรก หนูสาย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้ชื่อ สมพร ธงทอง ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ นายอำนาจ รอดช่วย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้ชื่อ วภาส กะตารัตน์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๘ นายวิรัตน์ ตรีโชติ ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้ชื่อ จันทา คชมิตร ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้ชื่อ ณัฐวุฒิ ทิพวัลย์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ อยู่ด้วย เป็นต้น โดยปรากฏตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เอกสารหมาย ร.๑๒๑ แผ่นที่ ๗๘ และ ๗๙ ว่า นายชวการ เป็นผู้สมัครเขต ๒๕ กรุงเทพมหานคร นายชารัตน์ มณีศรี เป็นผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง นายสมบุญ จิตตั้งสมบุญ เป็นผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร นายดิเรก หนูสาย เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช

นายอำนาจ รอดช่วย เป็นผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายวิรัตน์ ตรีโชติ เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช และนายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย เป็นผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดตรัง โดยนายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ ผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวน เอกสารหมาย ร. ๔๗ ยอมรับว่า พยานพึงสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้พยานโดยระบุว่าพยานเป็นสมาชิกพรรคเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ (น่าจะเป็นวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมาย ร. ๑๕๗) หมายเลขสมาชิกพรรค ๗๕๕๕/๒๕๔๘ ซึ่งเป็นหมายเลขสมาชิกเดิมที่ชื่อ กุสุมา อุทยานิช ตามเอกสารหมาย ร. ๔๗ แผ่นที่ ๑๓ โดยนายบุญทวีศักดิ์บอกว่า หนังสือรับรองดังกล่าวนำไปสมัครรับเลือกตั้งได้ แม้นายชารัตน์ มณีศรี ผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เอกสารหมาย ร. ๔๘ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ หมายเลขสมาชิก ๐๗๔๓๔/๒๕๔๘ ก็ดี นายวิรัตน์ ตรีโชติ ผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมาย ร. ๑๐๕ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ตามเอกสารหมาย ร. ๑๐๕ แผ่นที่ ๔ ก็ดี นายดิเรก หนูสาย ผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความยืนยันบันทึกถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมาย ร. ๑๐๖ และ ร. ๑๐๖ ว่า พยานได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประมาณวันที่ ๒๐ หรือวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรค รับรองว่าพยานเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมาย ร. ๑๐๖ แผ่นที่ ๔ ก็ดี หรือนายอำนาจ รอดช่วย ผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมาย ร. ๑๐๗ และ ร. ๑๐๔ ว่า พยานได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ พรรคมิมติรับเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๘ ตามหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรค เอกสารหมาย ร. ๑๐๔ แผ่นที่ ๔ - ๕ ก็ดี พยานเหล่านี้ ต่างยอมรับว่าได้ถูกศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเดิมนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า

เก้าสิบวันทั้งสิ้น สอดคล้องกับทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นซีดีทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเอกสารหมายเลข ร. ๑๕๗ ถ้อยคำของนายชาวัฒน์ นายวิรัตน์ นายดิเรก และนายอำนาจ จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ นำนายบุญทวีศักดิ์ มาเบิกความ อ้างว่า พยานได้มอบหมายให้นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรค รับผิดชอบหาผู้สมัครและ พยานลงลายมือชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค (แบบ ส.ส. ๑๘/ข ๒) ที่มีได้กรอกข้อความ แล้วให้นายสุขสันต์ไปกรอกข้อความสมาชิกผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งเองโดยพยานมิได้รู้เห็นกับการกระทำของนายสุขสันต์ดังกล่าวนั้น จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างพยานหลักฐานและพฤติการณ์แห่งคดีได้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นที่แจ้งให้แก่ ผู้สมัครดังกล่าวนำไปเป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดต่าง ๆ โดยรู้อยู่ แล้วผู้สมัครดังกล่าวมิได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นเวลาติดต่อกันถึงเก้าสิบวันไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔)

ประเด็นข้อ ๒ ที่ว่า พลเอก ชรรmgrักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ได้ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์ ในการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็น สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ พยานหลักฐานสำคัญในประเด็นข้อนี้มีนายชวกร โตสวัสดิ์ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เบิกความประกอบบันทึกถ้อยคำของพยานทั้งสองที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร. ๓๖ และ ร. ๓๗ กับบันทึกการให้ข้อเท็จจริงที่ให้ไว้ แก่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารแนบท้าย เอกสารหมายเลข ร. ๑๐ ได้ความจากคำของนายชวกรว่า เมื่อวันที่ ๒๖ หรือ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายยุทธพงศ์หรือพงษ์ศรี สีวาโมกษ์ นัดพยานไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารริมถนนนนทบุรีตัดใหม่ ระหว่างพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง ได้มีโทรศัพท์มาหานายพงษ์ศรี พยานฟังแล้วจับใจความ ได้ว่าให้หาพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแก้ปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเรื่อง ๒๐ เปอร์เซนต์ นายพงษ์ศรีถามพยานว่ามีไหม พยานตอบว่ามีพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพราะพยานรู้จักนายสุขสันต์ ชัยเทศ มาก่อน นายพงษ์ศรีจึงโทรศัพท์กลับไป บุคคลดังกล่าวบอกให้นายพงษ์ศรีหาอีก ๒ ถึง ๓ พรรค พยานได้โทรศัพท์แก่นายสุขสันต์ทันทีและบอกว่ามีค่าใช้จ่ายหัวละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตามที่ได้พูดคุยกับ

นายพงษ์ศรี ครุหนึ่งนายสุขสันต์โทรศัพท์มาบอกว่าหาได้ ๔ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคเกษตรกรไทย แต่ภายหลังประสานได้เพียง ๓ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะพยานจะเดินทางขึ้นเครื่องบิน จากอำเภอหาดใหญ่กลับกรุงเทพมหานคร นายพงษ์ศรีโทรศัพท์แจ้งพยานว่านายต้องการพบด่วน พยานบอกว่าอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ นายพงษ์ศรีบอกว่า เมื่อถึงกรุงเทพมหานครให้ไปพบกันที่พรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ หลังจากเดินทางถึงกรุงเทพมหานครแล้ว พยานก็ไปที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้พบนายตั๋ย นายพงษ์ศรี กับนายทวี ที่ร้านอาหารตามตั้งข้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายพงษ์ศรีแนะนำนายทวีว่าเป็น คนใกล้ชิดของพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และกำลังรอพบพลเอก ชรรมรักษ์ ซึ่งติดประชุมพรรค เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา นายตั๋ย นายพงษ์ศรี กับนายทวี ได้พาพยานไปรอที่ห้องประชุม ประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานอยู่ติดกับห้องของพลเอก ชรรมรักษ์ ระหว่างนั้นพยานโทรศัพท์ สอบถามรายชื่อของผู้สมัครเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของ ๓ พรรคดังกล่าวจากนายสุขสันต์ ประมาณ ๓๐ นาทีต่อมา เมื่อพยานได้พบกับพลเอก ชรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล พยานได้ มอบรายชื่อผู้ที่จะลงสมัครเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของ ๓ พรรคดังกล่าวให้พลเอก ชรรมรักษ์ พลเอก ชรรมรักษ์ถามนายทวีว่าได้ไหม นายทวีตอบว่า ได้ ๓ พรรค พลเอก ชรรมรักษ์ถามถึงผู้สมัครแบ่งเขต ของ ๓ พรรค โดยเฉพาะพื้นที่ของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสระแก้ว พยานก็รับปาก พลเอก ชรรมรักษ์ ถามว่า เมื่อสมัครแบบบัญชีรายชื่อและหมายเลขสมัครของพรรคแล้ว จะส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตได้หรือไม่ พยานตอบว่าได้ พลเอก ชรรมรักษ์ถามว่า พวกที่ไม่ครบ ๕๐ วัน จะทำอย่างไร พยานตอบว่า จะทำการติดต่อพันธมิตรโดยไปนำแผ่นดิสก์ข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรค ที่ส่งไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพิ่มเติมเมื่อต้นปีกลับมาเปลี่ยนชื่อสมาชิกพรรค บางคนออกแล้วนำรายชื่อของผู้สมัครใส่เข้าไปแทนโดยใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัคร ของสมาชิกเดิม พลเอก ชรรมรักษ์ ถามนายพงษ์ศักดิ์ซึ่งนั่งอยู่ว่าเอาตามนี้ละ นายพงษ์ศักดิ์ตอบว่า ตกลงตามนี้ แล้วนายพงษ์ศักดิ์ขอตัวกลับ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายตั๋ย แจ้งพยานว่า นายให้ไปรับเงินที่พรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ พยานนายทวี นายพงษ์ศรี และนายตั๋ย ได้เดินทางไปที่พรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ระหว่างทางมีโทรศัพท์บอกนายทวีว่า นายเปลี่ยนให้ไปรับเงิน ที่กระทรวงกลาโหม จึงพากันไปที่กระทรวงกลาโหม พยานกับพวกรอประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ชรรมรักษ์ มาถึงได้เรียกนายทวีเข้าไปในห้อง ครุหนึ่งนายทวีออกมาพร้อมเงินและบอกพยานว่า

ให้ไปจัดการค่าสมัครของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อก่อน พยานนับเงินได้จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท จึงนำไปให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อ วันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเริ่มติดต่อหาผู้สมัครโดยใช้โรงแรมกานต์มณี ห้องพักหมายเลข ๔๐๑ เป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ สรุบบยอดผู้สมัครได้ ๓๓ คน นายทวินำเงินมาให้ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ๑๒ ซอง ไม่พอจ่ายแก่ผู้สมัคร ๓๓ คน นายทวินำเงินมาอีกแบ่งใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ๓๘ ซอง และให้ผู้สมัครไป ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันระหว่างผู้ร่วมงาน วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา นายทวินำเงินค่าสมัครของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท มาให้พยานที่โรงแรมกานต์มณี พยานได้ออนเงินดังกล่าวที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประดิพัทธ์ ไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม เมื่อเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา และได้ความจากคำของนายสุขสันต์ตามบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมายเลข ร.๓๗ กับเอกสารท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๐ หรือ ร.๑๐๐ ว่า วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะพยานอยู่ที่จังหวัดนครพนมได้รับโทรศัพท์จากนายชวการสอบถามว่า พยานจะทำงานให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ พยานถามว่า งานอะไร นายชวการบอกว่า ให้ประสานพรรคการเมืองพรรคเล็กเพื่อจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เป้าหมาย คือ ภาคใต้ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดปราจีนบุรี โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ จะออกค่าใช้จ่ายให้อย่างน้อยคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท พยานตกลงระหว่างเดินทางมากรุงเทพมหานคร พยานได้ติดต่อพรรคการเมืองได้ ๔ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเกษตรกรไทย พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคฤๅษีไทยมั่นคง พยานกับนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เดินทางถึงโรงแรมกานต์มณีเมื่อเวลาประมาณ ๒๓ นาฬิกา แล้วไปหารือกับนายชวการเกี่ยวกับเรื่องการหาผู้สมัครตลอดจนค่าใช้จ่ายที่ห้องพักหมายเลข ๔๒๖ และเริ่มหาผู้สมัครตั้งแต่วันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยวิธีการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่คัดเลือกผู้สมัคร ๓๓ คน ในเขตเลือกตั้งจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี ลำปาง จังหวัดละ ๑ คน จังหวัดแพร่ ๒ คน กรุงเทพมหานคร ๓ คน และจังหวัดภาคใต้ ๒๕ คน หลังจากตรวจสอบรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วพบว่า มีชื่อผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังกล่าว พยานได้ให้นายบุญทวีศักดิ์ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกแก่ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้ง นายต้องจ่ายเงิน

ที่ใส่อยู่ในซองให้แก่ผู้สมัคร วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการได้โทรศัพท์ถามพยานว่า มีผู้สมัครเหลืออีกกี่คน พยานบอกว่า เหลือจังหวัดนครพนม ๕ เขต กับสกลนคร ๒ เขต รวม ๗ คน นายชวการได้โอนเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เข้าบัญชีของพยานที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม แต่พยานจัดเตรียมเอกสารไม่ทันจึงไม่ส่งลงสมัคร และโอนเงินผ่านตู้เบิกถอนเงินอัตโนมัติ (A.T.M) คืนให้นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากผู้สมัครแต่ละคนสมัครเสร็จแล้วได้ส่งโทรสารใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครมาให้พยานที่โรงแรมมายเฮาส์ เพื่อรวบรวมให้นายชวการไปปรับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ ถ้อยคำของนายชวการ และนายสุขสันต์ดังกล่าว นอกจากสอดคล้องกันแล้วยังเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผล กล่าวคือ ประการแรก เรื่องที่นายชวการติดต่อนายสุขสันต์ให้หาพรรคการเมืองพรรคเล็กส่งผู้สมัครโดยเน้นพื้นที่ในจังหวัดภาคใต้ ก็ปรากฏว่านายสุขสันต์จัดส่งผู้สมัครลงพื้นที่ในจังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ถึง ๒๕ คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด ๓๓ คน พื้นที่ดังกล่าวหากไม่มีพรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัคร ก็ย่อมคาดหมายได้ว่าผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่น่าจะได้คะแนนเสียงถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเจตนานั้น เจือสมกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า นายพงษ์ศรีบอกนายชวการว่า พลเอก ธรรมรักษ์ เน้นให้หาผู้สมัครในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ การที่นายชวการมิได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดแต่กลับติดต่อนายสุขสันต์ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้หาผู้สมัครโดยเน้นพื้นที่จังหวัดภาคใต้ แสดงชัดเจนว่าเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นข้อสนับสนุนถ้อยคำของนายชวการดังกล่าวให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ประการที่สอง ถ้อยคำของนายชวการที่ว่า ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ภายหลังจากที่ได้พบกับนายพงษ์ศรี นายธีรชัยหรือต้อย และนายทวี ที่ร้านอาหารตามสั่งหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการ ได้ให้การถึงห้องที่ไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นห้องประชุมของประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานติดกับห้องของพลเอก ธรรมรักษ์ และได้ความว่าพลเอก ธรรมรักษ์ มีตำแหน่งเป็นประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานของผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเวลาต่อมาก็เป็นไปตามวิธีการที่นายชวการแจ้งให้แก่พลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ทราบ หากนายชวการมิได้เข้าไปที่พรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ก็ไม่น่าจะกล้าให้รายละเอียดถึงห้องดังกล่าวตลอดจนวิธีการหาผู้สมัครเพื่อประโยชน์แก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งยอมเสี่ยงกระทำผิดอาญาซึ่งมีโทษถึงจำคุกเสียเองที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า ในวันดังกล่าว นายพงษ์ศักดิ์ เข้าร่วมประชุมกรรมการบริหารพรรค ๔ ภาค ไม่นาน

แล้วออกไปรับประทานอาหารกับนายสุรศักดิ์ อนรรฆพันธ์ ที่ร้านอาหารครัวเกษณี และระหว่างนั้น พลตำรวจตรี ประวุฒิ ถาวรสิริ ที่ปรึกษาสมาคมกอล์ฟอาชีพแห่งประเทศไทย ได้มาสมทบพูดคุยเรื่องงานของสมาคม เนื่องจากนายพงษ์ศักดิ์เป็นประธานสมาคม จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา ก็แยกย้ายกันกลับโดยมีนายสุรศักดิ์ และพลตำรวจตรี ประวุฒิ ทำบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ นายพงษ์ศักดิ์ มีตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นับว่าเป็นกระทรวงที่สำคัญกระทรวงหนึ่ง ถือเป็นบุคคลสาธารณะที่สังคมย่อมจะให้ความสนใจ และปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นที่รู้จักทั่วไป เชื่อว่า นายชวการรู้จักและจดจำได้โดยไม่ผิดตัว แม้ในวันดังกล่าวจะมีได้มีการแนะนำตัวใด ๆ ต่อกัน ถ้อยคำของพยานผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งสองดังกล่าวไม่มีน้ำหนักหักล้างคำของนายชวการได้ ประการที่สาม การไปที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย พานายชวการเข้าไปในกระทรวงกลาโหมได้โดยไม่ต้องรับบัตรผ่านเข้าออกและถูกตรวจสอบจากทหารรักษาการณ์ หรือสามารถผ่านเข้าไปรอพบพลเอก ชรรมรัมย์ ถึงหน้าห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทั้ง ๆ ที่เป็นบุคคลภายนอก แสดงว่านายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ผ่านเข้าออกจนเป็นที่คุ้นเคยของทหารรักษาการณ์และแน่นอนใจว่าจะได้พบกับพลเอก ชรรมรัมย์ ทั้งได้รับความจากพลเอก ชรรมรัมย์ ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๒๖๑ ว่า รู้จักกับนายทวี ซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวอิสระที่มาให้ข่าวเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ จึงเชื่อได้ว่าการที่นายทวี พานายชวการไปกระทรวงกลาโหม ในวันดังกล่าว ได้มีการนัดหมายกับพลเอก ชรรมรัมย์มาก่อน สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า ระหว่างเดินทางไปพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ นายทวีได้รับโทรศัพท์แจ้งว่า นายให้เปลี่ยนที่รับเงินไปที่กระทรวงกลาโหม ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ่างบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา และนำนายสมาน วงศ์วรายุทธ พลตรี พลุฑที่ สุวรรณทัต พลเอก ธีรพงศ์ จิระวงศ์ และ พันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ มาเบิกความเป็นพยานว่า วันดังกล่าว นายทวีไม่ได้เข้าไปพบพลเอก ชรรมรัมย์ ในห้องทำงานเพราะพลเอก ชรรมรัมย์ไม่มีเวลาว่างได้ความว่า นายสมานมาพบพลเอก ชรรมรัมย์เป็นการพูดคุยในเรื่องที่พลเอก ชรรมรัมย์จะไปเป็นประธานในพิธีเปิดงานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อและงานกาชาดประจำปี ๒๕๔๕ แทนพันตำรวจโท ทักษิณ หรือที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า พลเอก ยุทธศักดิ์อยู่ในห้องกับพลเอก ชรรมรัมย์ ได้ความว่า เป็นเพียงการมารอเพื่อจะไปร่วมฟังการปราศรัยของผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น มิใช่กิจธุระสำคัญถึงกับนายทวีไม่อาจเข้าไปพบพลเอก ชรรมรัมย์ในช่วงเวลาดังกล่าว ได้ความจากถ้อยคำ

ของนายชวการว่า พลเอก ชรรมรักษ์ เรียกให้นายทวีเข้าไปพบเพียงครั้งเดียวนายทวีก็ออกมาพร้อมเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท จึงสมเหตุผล ถ้อยคำพยานของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างถ้อยคำของนายชวการ ตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าว ประการที่สี่ การใช้โรงแรมกานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงานหาผู้สมัคร ในข้อนี้ ผู้ร้องมีบัตรจดนามผู้พัก (รายการเข้าพัก) เอกสารหมาย ร. ๑๔๖ ข้อมูลการเข้าพักเอกสารหมาย ร. ๑๔๖ ทะเบียนชื่อผู้เข้าพักเอกสารหมาย ร. ๑๔๕ และรายการค่าใช้จ่ายเอกสารหมาย ร. ๑๕๐ เป็นหลักฐาน โดยปรากฏว่านายชวการได้มาเปิดห้องพักตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๒ ห้อง คือห้องหมายเลข ๓๒๕ และ ๔๒๖ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการเปิดใช้ห้องประชุม คือห้องหมายเลข ๔๐๑ เป็นเวลา ๓ วัน ระหว่างวันที่ ๔ ถึง ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้เปิดห้องพักเพิ่มอีก คือ ห้องหมายเลข ๒๐๑, ๒๐๓, ๓๐๑ และ ๕๒๒ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ อีก ๑ ห้อง คือ ห้องหมายเลข ๓๐๒ โดยมี ๒ ห้อง ที่เปิดในนามของบุคคลอื่นเป็นผู้พัก คือ ห้องหมายเลข ๒๐๓ นายสาวัฒน์ เจียมสวัสดิ์ เป็นผู้พัก และห้องหมายเลข ๓๐๑ นายฉลอง นนทพ่าย ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามบัญชีรายชื่อท้ายเอกสารหมาย ร.๓๘ เป็นผู้พักโดยมีข้อความเขียนระบุว่า ลูกค้ำมาสมัครนอนห้อง ๔๐๑ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ความจากถ้อยคำของนางรัตนา ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี ตามเอกสารหมาย ร. ๔๒ ว่า ค่าห้องหมายเลข ๒๐๓, ๓๒๕, ๔๒๖ ค่ารับโทรศัพท์ และค่าห้องประชุมหมายเลข ๔๐๑ ที่ทีมงานที่ดูแลค่าใช้จ่ายอ้างว่าเป็นเลขาราชการพรรค เป็นผู้ชำระ ส่วนค่าห้องอื่น ๆ ที่ทีมงานของนายชวการชำระ หากนายชวการไม่ได้รับการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายตามที่ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมาย ร. ๓๖ และเอกสารท้ายเอกสารหมาย ร. ๑๐ ก็ไม่มีเหตุผลใดที่นายชวการจะยอมเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวโดยตนเองมิได้มีส่วนได้เสียเลย ประการที่ห้า เกี่ยวกับการโอนเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ วันสุดท้ายของการรับสมัครเลือกตั้ง ผู้ร้องมีใบโอนเงินตามเอกสารหมาย ร. ๒๒๓ ระบุว่า นายชวการได้โอนเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประจักษ์ไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม เป็นหลักฐาน ประกอบถ้อยคำของนายชวการ และนายสุขสันต์ ที่ให้ถ้อยคำตรงกันว่า เป็นค่าสมัครของผู้สมัครที่เหลือ ๓ คน ในเขตเลือกตั้งที่จังหวัดนครพนม ๕ เขต และสกลนคร ๒ เขต แต่นายสุขสันต์จัดเตรียมเอกสารไม่ทันจึงไม่ส่งสมัคร และนายสุขสันต์ได้โอนเงินจำนวนดังกล่าวจากตู้เบิกถอนเงินอัตโนมัติ (A.T.M) คืนให้นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยนายชวการเบิกความในชั้น

ได้สวนรับรองในข้อนี้ เชื่อได้ว่านายชวการได้รับเงินดังกล่าวมาจากพลเอก ธรรมรักษ์ ดังคำของนายชวการ โดยไม่มีข้อพิรุธสงสัย

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า บันทึกล้อยคำของนายชวการที่อ้างว่า นายชวการได้รับติดต่อจากนายพงษ์ศรีให้หาพรรคการเมืองลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนไม่ถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ขัดแย้งกับคำให้การของนายยุทธพงศ์หรือพงษ์ศรี ศิวาโมกษ์ จึงไม่น่าเชื่อว่านายพงษ์ศรีเป็นผู้ติดต่อนายชวการให้หาพรรคเล็กลงสมัครรับเลือกตั้ง และการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการอ้างว่า นายพงษ์ศรีโทรศัพท์บอกนายชวการว่าพลเอก ธรรมรักษ์ให้นายชวการไปพบ ก็ขัดแย้งกับคำให้การของนายธีรชัยหรือด้อยซึ่งให้การสอดคล้องกับคำให้การของนายทวีกับนายพงษ์ศรีว่า ในวันนั้นไม่ได้พบกับพลเอก ธรรมรักษ์ จึงไม่น่าเชื่อว่าในวันดังกล่าวได้มีการพบพลเอก ธรรมรักษ์ รวมทั้งที่นายชวการให้ถ้อยคำว่า นายทวีได้รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ ขัดแย้งกับคำให้การของนายธีรชัยซึ่งให้การสอดคล้องกับคำให้การของนายทวีว่าในวันนั้นไม่ได้พบหรือรับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำให้การหรือบันทึกล้อยคำของนายพงษ์ศรี นายทวี และนายธีรชัย ที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เอกสารหมายเลข ร. ๒๗๑ ร. ๒๗๒ และ ร. ๒๗๐ ตามลำดับ ตรงกับถ้อยคำของนายชวการในเรื่องที่มีการพบกันที่ร้านอาหารตามสั่งหน้าที่ทำการของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ตลอดจนเรื่องที่ไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่ว่า ในวันที่ ๒ ดังกล่าวได้มีการพบกับพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ หรือไม่ และวันที่ ๓ ได้มีการพบกับพลเอก ธรรมรักษ์ หรือไม่ เมื่อพิจารณาถ้อยคำของนายพงษ์ศรี นายทวี และนายธีรชัยแล้ว มีข้อแตกต่างกันหลายประการ ไม่ว่าในเรื่องที่บุคคลทั้งสามให้ถ้อยคำเกี่ยวกับนายชวการและการติดต่อผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยนายพงษ์ศรีให้ถ้อยคำว่า นายชวการได้สอบถามว่านายพงษ์ศรีรู้จักผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ นายพงษ์ศรีบอกว่าไม่รู้จักแต่จะช่วยติดต่อสายสื่อสารการเมืองให้ ภายหลังนายพงษ์ศรีได้ทราบจากนายธีรชัยว่านายทวีรู้จักผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่นายทวีกลับให้ถ้อยคำว่า นายพงษ์ศรี กับนายธีรชัยแนะนำให้นายทวีรู้จักนายชวการ นายชวการขอให้นายทวีพาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากมีข่าวสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเมืองจะแจ้งให้ทราบ ขณะที่นายธีรชัยให้ถ้อยคำว่า นายธีรชัยเพิ่งรู้จักนายชวการในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยนายพงษ์ศรีแนะนำให้นายธีรชัย กับนายทวี

รู้จักนายชวการ จึงขอให้นายทวิตติดต่อผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยนายธีรชัยมิได้ระบุว่าผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นใคร แตกต่างกับถ้อยคำของนายทวิตที่ยืนยันว่า นายชวการขอให้นายทวิตพาไปพบ พลเอก ธรรมรักษ์ แม้กระทั่งในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายพงษ์ศรี นายทวิต กับนายธีรชัย พา นายชวการไปที่กระทรวงกลาโหม นายธีรชัยให้ถ้อยคำว่าเป็นนายทวิตพาไปพบ พลเอก ธรรมรักษ์ ส่วน นายพงษ์ศรีกลับให้ถ้อยคำว่า ขณะไปกระทรวงกลาโหม นายพงษ์ศรีไม่รู้ว่านายทวิตพาไปพบใคร เพราะผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีทั้ง พลเอก ธรรมรักษ์ และเสธ.ไอซ์ ประการต่อมา การนัดพบที่ ร้านอาหารตามสั่งเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรีให้ถ้อยคำว่าเป็นนายทวิตให้นายพงษ์ศรี ไปพบ นายพงษ์ศรี จึงโทรศัพท์แจ้งนายชวการ แต่นายทวิตกลับให้ถ้อยคำว่าเป็นนายพงษ์ศรี และนายธีรชัย นัดให้นายทวิตไปพบบอกว่า นายชวการมีเรื่องสำคัญ นายทวิตไปรออนจนกระทั่งเวลา ๑๗.๓๐ นาฬิกา นายพงษ์ศรี กับนายธีรชัยก็มาถึง ส่วนนายชวการตามมาสมทบเมื่อเวลาประมาณ ๑๘ นาฬิกา แต่นายธีรชัยกลับให้ถ้อยคำว่าเป็นนายชวการ นายพงษ์ศรี และนายทวิต นัดกันไปรับประทานอาหารในเวลา ประมาณ ๑๕ นาฬิกา นายชวการได้มาสมทบ อีกทั้งวันที่ไปกระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวิตให้ถ้อยคำว่าเป็นการเข้าไปในกระทรวงกลาโหมไม่ได้แลกบัตรเพราะรถของนายธีรชัย มีบัตรอนุญาตผ่านเข้าออกติดอยู่หน้ากระจกโดยนายทวิตขอจากพันเอก เชิดพงษ์หรืออ้วน บุญเกียรติ ช่างภาพประจำตัวของ พลเอก ธรรมรักษ์มาให้ นายธีรชัย และได้เข้าออกมาหลายครั้งแล้ว นายธีรชัยกับ นายพงษ์ศรี กลับให้ถ้อยคำว่าเป็นนายทวิตมีบัตรพิเศษผู้สื่อข่าวของกระทรวงกลาโหมจึงได้รับอนุญาต โดยไม่ต้องแลกบัตรและจดชื่อหรือแจ้งให้ทหารยามทราบ และนายพงษ์ศรียังให้ถ้อยคำอีกว่า นายพงษ์ศรี มาในฐานะผู้ติดตามนายทวิต นอกจากนั้น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรอฟบ พลเอก ธรรมรักษ์ ที่ระเบียบ หน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นายทวิตให้ถ้อยคำว่าเป็นนายทวิต นายพงษ์ศรี นายธีรชัย กับ นายชวการ รอที่ระเบียบชั้นสองหน้าห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำกระทรวงห่างห้องทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประมาณ ๓๐ เมตร นายทวิตได้โทรศัพท์ไปหาพันเอก เชิดพงษ์หรืออ้วน และได้รับแจ้งว่าให้รอก่อน นายยังมีแขก สักครู่หนึ่งพันเอก เชิดพงษ์ออกมาบอกว่าสงสัยจะนาน แล้วกลับเข้าห้องทำงานไป แต่นายชวการรอไม่ได้ เพราะมีธุระสำคัญจึงพากันกลับ แต่นายพงษ์ศรี ให้ถ้อยคำว่าเป็นตอนที่นายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายชวการ รอที่ระเบียบ นายทวิตเดินเข้าไปในสำนักงาน จะไปติดต่อกับผู้ใดไม่ทราบ ประมาณ ๒๐ ถึง ๓๐ นาที นายทวิตออกมาบอกว่า ไม่สามารถติดต่อ เข้าพบผู้ใหญ่ได้จึงพากันกลับ ส่วนนายธีรชัยให้ถ้อยคำว่าเป็นนายชวการ และนายทวิต

รที่ระเบียงทางเดิน นายธีรชัยขอตัวไปรอที่รถ ถ้อยคำของนายพงษ์ศรี นายทวี และนายธีรชัย ที่ให้การเกี่ยวกับเหตุการณ์เดียวกันในระหว่างกันเองแตกต่างกันดังกล่าว ส่อว่าบุคคลทั้งสามมิได้ให้การด้วยความสัตย์จริง เชื่อว่าบุคคลทั้งสามมีเจตนาบิดเบือนข้อเท็จจริงตามถ้อยคำของนายชวการ เพื่อมิให้พาดพิงถึง พลเอก ชรรมภ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งกว่าการให้ความจริงอย่างตรงไปตรงมา แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ และพลเอก ชีรพงษ์ จีระวงศ์ มาเบิกความสนับสนุนโดยพันเอก เชิดพงษ์ เบิกความว่า วันที่ ๒ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีกับผู้ที่มาด้วยกันไม่ได้พบกับพลเอก ชรรมภ์ ที่พรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่กระทรวงกลาโหม และพลเอก ชีรพงษ์ เบิกความว่า ไม่มีการมอบเงินหรือเอกสารอะไรกันระหว่างกันตามภาพที่ ๘ หมายเลข ร. ๒๖๑ แต่คำเบิกความของพันเอก เชิดพงษ์ แตกต่างกับถ้อยคำของนายทวีในเรื่องที่มาขอพบพลเอก ชรรมภ์ พันเอก เชิดพงษ์อ้างว่านายทวีมาขอพบเนื่องจากมีข่าวดีทางชายแดนภาคใต้ แต่นายทวีกลับให้ถ้อยคำว่าเป็นข่าวสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ประกอบกับพันเอก เชิดพงษ์ เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมภ์โดยตรง ส่วนพลเอก ชีรพงษ์ เป็นฝ่ายเศษ. ประจำพลเอก ชรรมภ์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รูปคดีมีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานทั้งสองเบิกความเพื่อช่วยเหลือพลเอก ชรรมภ์ ยิ่งกว่าการให้ความจริง คำเบิกความยืนยันถ้อยคำของนายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี ที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าว รวมทั้งคำเบิกความของพันเอก เชิดพงษ์ และพลเอก ชีรพงษ์ จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงอย่างหนึ่งอย่างใดได้

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า นายชวการเป็นชาวสุราษฎร์ธานีเช่นเดียวกับนายสุเทพ ส่วนนายสุกสันต์เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ได้ร่วมกันวางแผนใส่ร้ายพลเอก ชรรมภ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ นั้น แม้นายชวการเป็นชาวสุราษฎร์ธานี เช่นเดียวกับนายสุเทพ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ แต่นายชวการได้กระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมายโดยเป็นผู้สมัครคนหนึ่งที่มีได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกในระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และมีโทษทางอาญา เชื่อว่านายชวการมุ่งหวังประโยชน์ตอบแทนตามคำของนายพงษ์ศรีที่ว่า ผู้สมัครจะได้รับเงินใช้จ่ายคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ๓๐๐,๐๐๐ บาท ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามความสำคัญของแต่ละคน มิฉะนั้นไม่มีเหตุผลใดที่นายชวการจะเสี่ยงกระทำผิดเสียเอง ยิ่งกว่านั้น นายชวการรู้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เปรียบทางการเมืองเหนือกว่าพรรคการเมืองอื่นและเป็นรัฐบาล

รักษาการในช่วงก่อนการเลือกตั้งมีอำนาจควบคุมกลไกของรัฐ ยิ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้นายชวการยอมเสีย
กระทำผิดโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เพราะคาดว่าไม่ว่าอย่างไรผู้ถูกร้องที่ ๑ คงจะให้ความช่วยเหลือได้
ส่วนนายสุขสันต์แม้เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ แต่ได้ความว่า นายสุขสันต์เคยเป็นสมาชิก
พรรคประชาธิปัตย์มาแล้วครั้งหนึ่ง แต่ลาออกไปร่วมจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และลาออกไปเป็น
สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม แต่เมื่อ
ไม่ได้รับเลือกตั้งจึงลาออกจากสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาสมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์อีก
แต่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็แต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรค และต่อมา
ได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๕ โดยผู้อำนวยการ
การเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์มีหนังสืออนุญาตให้ลาออกเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พฤติการณ์
ของนายสุขสันต์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามิได้มีความผูกพันอยู่กับพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งโดยเฉพาะ
หากแต่สมัครเป็นสมาชิกพรรคนั้นเพียงเพื่อหวังผลการเลือกตั้ง ยิ่งกว่านั้น ตามบันทึกถ้อยคำของ
นายสุขสันต์ที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร. ๓๗ ก็มีได้พาดพิง
ถึงพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ หรือผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่อาจฟังว่านายสุขสันต์สมคบกับนายชวการ
สร้างเรื่องใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ และไม่ว่านายชวการกับนายสุขสันต์จะร่วมมือกับพรรคประชาธิปัตย์
วางแผนใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อถ้อยคำ
ของนายชวการมีน้ำหนักเชื่อได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ได้เกี่ยวข้องโดยยอมรับข้อเสนอ
ของนายชวการที่บอกว่าจะหาผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงแข่งขันกับผู้สมัครสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง
ที่ ๑ ด้วยการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกไม่ครบเก้าสิบวัน
เป็นให้ครบเก้าสิบวัน หรือที่เรียกว่าตัดต่อพันธุกรรม ทั้งบุคคลที่นำเงินค่าใช้จ่ายของผู้สมัครไปให้
ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีความเกี่ยวข้องกับพลเอก ธรรมรักษ์ เช่นนี้แล้ว ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า
นายชวการกับนายสุขสันต์ให้ถ้อยคำใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงไม่มีน้ำหนักรับฟัง
ทั้งยังไม่มีเหตุที่จะนำเอาวัตถุพยานแถบบันทึกเสียงการสนทนาระหว่าง นายไทรกร พลสุวรรณ กับ
นายวรรณวิทย์ ดันติภิรมย์ หัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่า ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า นายไทรกรชักจูง
นายวรรณวิทย์ ให้ใส่ร้ายกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อแสดงถึงความไม่น่าเชื่อถือถ้อยคำของ
นายชวการ กับนายสุขสันต์ มาประกอบการรับฟังพยานในคดีนี้ เนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงคนละเรื่องกัน
ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ว่านายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรชัย

นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบุรณ์ ตั้งจิตสมบุรณ์ และร้อยตำรวจเอก เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท จากนายค้อยที่โรงแรมกานต์มณีตามที่นายชวการให้ถ้อยคำนั้น ข้อนี้แม้พยานดังกล่าวจะไม่มีผู้ใดให้ถ้อยคำว่าได้รับเงินจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท จากนายธีรชัยหรือค้อย แต่นายปฏิพัฒน์ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมาย ร. ๕๐ ว่าหลังจากพยานสมัครแล้วประมาณ ๑ สัปดาห์ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้โอนเงินมาให้นายชารัตน์ ๓๐,๐๐๐ บาท แล้วนายชารัตน์นำมาให้พยาน ๑๕,๐๐๐ บาท นายชารัตน์ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมาย ร.๔๘ ว่าหลังจากสมัคร พันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ผู้ประสานงานได้โอนเงินมาเข้าบัญชีของพยานที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาคันตัง จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท โดยบอกว่าเป็นค่าจัดทำเอกสารหาเสียงในการสมัครรับเลือกตั้งและบอกให้พยานแบ่งให้นายปฏิพัฒน์ ๑๕,๐๐๐ บาท นายสมบุรณ์ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมาย ร. ๔๗ ว่า พยานออกค่าสมัครและค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง แต่ก็ทราบจากผู้สมัครด้วยกันพูดคุยกันว่า มีพรรคใหญ่ไม่ทราบว่าพรรคใดให้การสนับสนุนค่าสมัครโดยเฉพาะภาคใต้ แม้พันตำรวจตรี เสงี่ยม ผู้สมัครให้ถ้อยคำตามเอกสารหมาย ร. ๔๖ ว่า พยานออกค่าสมัครเอง และยังได้ออกค่าใช้จ่ายจัดทำเอกสารให้นายชารัตน์ กับนายปฏิพัฒน์ คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท ผู้ถูกร้องที่ ๒ และหัวหน้าพรรคไม่มีเงิน ผู้สมัครยังต้องออกค่าสมัครเองหรือเรียกรู้กัน นายประยูร ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมาย ร. ๔๔ ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคได้มอบเงินค่าสมัครของผู้สมัครจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้พยาน จำนวน ๑๒,๐๐๐ บาท พยานจ่ายค่าสมัครให้ผู้สมัครคนละ ๑๒,๐๐๐ บาท แม้ถ้อยคำของพยานดังกล่าวแตกต่างกัน แต่ก็ได้รับความตรงกันว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ไม่มีเงินสนับสนุนผู้สมัครของพรรคและยังต้องจ่ายค่านายหน้าให้ผู้ประสานงานหาผู้สมัครด้วย จึงเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุนในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการและนายสุขสันต์ดังกล่าว คดีนี้แม้จะไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็น ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ได้มอบเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่คดีก็ได้ความจากนายชวการ และนายสุขสันต์ ต่างให้ถ้อยคำเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล พยานหลักฐานก็เป็นอันเพียงพอให้รับฟังได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ได้มอบหมายให้นายทวิเป็นคนกลางติดต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงเกณฑ์ที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยการจ่ายเงินผ่านนายทวิ และนายชวการให้แก่ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แม้นายสุขสันต์เป็นเพียงผู้อำนวยการการเลือกตั้ง

แต่ได้ความจากนายสุขสันต์ว่า ในวันที่เดินทางไปพบนายชวการที่โรงแรมกานต์มณี นายบุญทวีศักดิ์ก็ร่วมพูดคุยกับนายชวการ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ได้ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๓๕ ว่า นายสุขสันต์ได้แนะนำนายบุญทวีศักดิ์ให้รู้จักนายชวการที่บริเวณล็อบบี้ของโรงแรมกานต์มณี แล้วมีการพูดคุยเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้ง นายสุขสันต์ กับนายชวการพูดว่า จะมีผู้สนับสนุน นายบุญทวีศักดิ์บอกว่ามีผู้สนับสนุนก็ดีแต่ต้องไม่มีข้อต่อรอง ยิ่งกว่านั้น นายสุขสันต์มิใช่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่กลับได้มอบหมายจากนายบุญทวีศักดิ์ให้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหน้าที่หาผู้สมัครตลอดจนรับผิดชอบดูแลเรื่องค่าใช้จ่าย การที่นายสุขสันต์และนายชวการได้ร่วมกันรับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ จากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงเชื่อได้ว่านายบุญทวีศักดิ์ได้รู้เห็นเป็นใจด้วย การกระทำความผิดของนายสุขสันต์ ย่อมถือว่าเป็นการกระทำโดยได้รับมอบหมายจากนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยปริยาย จึงถือว่าเป็นการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าพรรคที่ ๒ และมีผลเสมือนว่าพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้สมัครเป็นผู้มีคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครดังกล่าวในระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ครบเก้าสิบวันหรือเรียกว่าตัดต่อพันธุกรรม ลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงเป็นการร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์ ให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จริงตามคำร้อง

ประเด็นข้อ ๓ นายบุญอิตธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ร่วมกับพวกจัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ได้ความจากนายบุญอิตธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำของพยานที่ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวน

ข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๗๘ และ ร. ๗๙ ตามลำดับ ตามบันทึกถ้อยคำทั้งสองฉบับได้ความจากนายบุญฤทธิพิลว่า ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งสิ้น ๑๒๑ คน โดยผู้สมัครทั้งหมดได้ผ่านมติที่ประชุมของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ และยืนยันว่าผู้สมัครแต่ละคนได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคผ่านตัวแทนจัดหาสมาชิกแล้วรวบรวมส่งมาให้พยานนำเข้าไปที่ประชุมกรรมการบริหารพรรคในการประชุมประจำเดือนเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ และผู้สมัครทั้งหมดเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ยกเว้นนางสาวพรพิมล มุลสาร เป็นสมาชิกสามัญประจำสาขาพรรคลำดับ ๒๔ จังหวัดขอนแก่น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ส่งรายงานการประชุมดังกล่าวไปให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเพราะเป็นการนำสมาชิกดังกล่าวเข้าแทนสมาชิกที่ลาออก ตาย หรือ ถูกปรับออกตามข้อบังคับของพรรคข้อ ๓๕ แต่ถ้อยคำของนายบุญฤทธิพิลดังกล่าวขัดแย้งกับถ้อยคำของนางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ และนายอุทัย นามวงศ์ ซึ่งต่างเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต สังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน บุคคลทั้งสามต่างให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ๕๒ ร. ๕๑ และ ร. ๕๕ ตามลำดับ ทำนองเดียวกันว่า พยานแต่ละคนเพิ่งไปกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นางสาวชนมณีให้ถ้อยคำยืนยันว่า พยานกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยเจ้าหน้าที่ของพรรคบอกว่าไม่ต้องลงวันที่ในใบสมัคร นายอุทัย ให้ถ้อยคำว่า วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานได้รับการชักชวนจากนายพีระคุณ อันตะเกตุ ซึ่งเป็นหลานชายชักชวนพยานให้ไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง พยานได้พูดคุยกับนายพีระคุณว่า พยานเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันจะไม่มีปัญหาหรือแต่นายพีระคุณบอกว่า พรรคจัดการให้ทุกอย่างและพยานได้ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เจ้าหน้าที่ในศูนย์อำนวยการเลือกตั้งบอกว่า พยานมีสิทธิลงรับเลือกตั้งและให้พยานมาในวันพรุ่งนี้ตอนเช้าจะได้กรอกใบสมัคร วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานจึงได้ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยได้รับใบสมัครแล้วนำมากรอกข้อความเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แล้วพยานก็ได้รับหมายเลขสมาชิกพรรคลำดับ ๐๗๗ ถ้อยคำของบุคคลทั้งสามสอดคล้องกับคำเบิกความของ นายบุญชูหรือชูวิทย์ ชื่นสุวรรณ ผู้สมัครเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสงขลา ที่เบิกความรับรองถ้อยคำของพยานที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวน

สอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๘๓ แม้พยานจะให้ถ้อยคำว่ายาน ได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อกลางเดือนกันยายน ๒๕๔๘ แต่พยานก็ได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยไม่ได้ลงวันที่ให้แก่นางฐิติมาในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘ ซึ่งนางฐิติมาอ้างว่าเอกสารที่พยานเคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคอยู่ที่จังหวัดมหาสารคาม แต่ต่อมาก็ปรากฏว่านายบุญชูไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน และศาลฎีกามีคำสั่งยกคำร้องของพยานแล้ว แสดงว่านายบุญชูเป็นผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งโดยขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเช่นเดียวกับนางสาวอุทัยวรรณ นางสาวชนมณี และนายอุทัย บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นเพียงผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต่างก็เพิ่งได้รับการชักชวนให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวก็มีลักษณะให้การอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีพิรุณ จึงมีน้ำหนักรับฟังยิ่งกว่าถ้อยคำของนายบุญชูอิทธิพล นอกจากนี้ นายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เปิดความรับรองบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร. ๘๓ ว่าการคัดเลือกผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง ไม่ว่าผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขต ๑๒๑ คน นายบุญชูอิทธิพล หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค พยาน และนางฐิติมา ได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกเมื่อปรากฏตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๕๘ แผ่นที่ ๑๐ ถึงแผ่นที่ ๑๘ จำนวน ๑๒๑ คน ผู้สมัครเกือบทั้งหมดไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเลย เนื่องจากไม่พบรายชื่อเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานะข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และนายบุญชูอิทธิพลเปิดความรับรองบันทึกถ้อยคำของพยานตามเอกสารหมายเลข ร. ๑๘ ด้วยว่า พยานได้ตรวจสอบความเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งทุกคน เมื่อเห็นว่าถูกต้องจึงได้ออกหนังสือรับรองให้ไปสมัครรับเลือกตั้ง หากพยานไม่อยู่ก็ได้มอบหมายให้นายพันมิตร เป็นผู้ออกหนังสือรับรองให้ผู้สมัคร แต่พยานได้ออกหนังสือรับรองให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สมัครทั้งหมด แสดงว่านายบุญชูอิทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รู้ว่า ผู้สมัครของพรรคเป็นบุคคลผู้ไม่มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน แต่ได้จัดทำรายงานการประชุมเพื่อเพิ่มเติมสมาชิกของผู้สมัครย้อนหลัง ที่นายบุญชูอิทธิพลให้ถ้อยคำว่ายาน ผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคเป็นสมาชิกประเภทกิตติมศักดิ์พรรคโดยเข้าแทนที่สมาชิกที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออกตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๑๕ ตามรายงานการประชุมพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่จำเป็นต้องแจ้งรายงานการประชุมดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทรานนั้น เห็นว่า ประเภทสมาชิกกิตติมศักดิ์ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เอกสารหมายเลข ๕ ข้อ ๕ ไม่มีจำพวกที่เข้ามาแทนที่สมาชิกที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออก อยู่ในข้อบังคับของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่ประการใด รวมทั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่จะต้องแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาพร้อมด้วยรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราน โดยไม่มีข้อยกเว้นไม่ว่ากรณีใด ข้ออ้างของนายบุญอุทธิพิลดังกล่าวจึงรับฟังไม่ได้ ข้อเท็จจริงจึงเชื่อได้ว่าโดยไม่มีข้อสงสัยว่า นายบุญอุทธิพิลกับพวกได้ร่วมกันทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ประเด็นข้อ ๔ ที่ว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กั่นเสนาะ เป็นตัวแทน พลเอก ชรรณรักษ์ ให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ พยานบุคคลสำคัญที่ให้ถ้อยคำไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ได้ให้เงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ คือ นางฐิติมา ภาวะลี ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหาผู้สมัครรับเลือกตั้งตลอดจนดูแลค่าใช้จ่ายของผู้สมัครดังกล่าวให้แก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามบันทึกถ้อยคำลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร.๖๓ แต่ในวันที่ ๒๖ และ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ กับวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ไปให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมกลับคำให้การเดิมที่ได้ให้ถ้อยคำไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังกล่าวตามใบต่อคำให้การของพยานเพิ่มเติมเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕ ตามลำดับ โดยยืนยันข้อเท็จจริงตามบันทึกคำให้การของพยานที่ไปร้องทุกข์ที่กองปราบปรามให้ดำเนินคดีแก่นายสุเทพในข้อหากักขังหน่วงเหนี่ยวให้ปราศจากเสรีภาพและข่มขืนใจให้กระทำการใด ๆ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์เอกสารหมายเลข ร.๗๐ ซึ่งสรุปได้ว่า ถ้อยคำของพยานที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่

๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ไม่เป็นความจริง เพราะนายสุเทพ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ มีคำมั่นสัญญาว่าจะให้ตำแหน่งในพรรคประชาธิปัตย์แก่พยาน และให้พยานสมัครรับเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครกับเสนองินให้แก่พยาน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยให้อ่านข้อความที่นายสุเทพเตรียมไว้ ซึ่งมีข้อความพาดพิงถึงนางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ นาวาตรี ศิธา ทิวารี เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ให้เงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๓ พยานเห็นแก่ผลประโยชน์ที่นายสุเทพจะมอบให้จึงอ่านข้อความตามเอกสารดังกล่าวแล้วมีการบันทึกภาพไว้ เสร็จแล้วนายสุเทพได้ให้เงินแก่พยาน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลืออีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท จะมอบให้หลังจากเป็นพยานต่อศาลแล้ว หลังจากนั้นนายสุเทพได้สั่งให้สารวัตรสุวิชาพาพยานไปเก็บตัวที่บ้านของนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยพยานไม่สมัครใจ แต่เนื่องจากพยานเกรงอันตรายจึงยอมเดินทางไป นอกจากนี้ นายบุญชูหรือชูวิทย์ ชื่นสุวรรณ กับนายแฟนดี ปะสู ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ให้ถ้อยคำไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเห็น พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ อยู่ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามบันทึกถ้อยคำของพยานลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร.๘๗ และเอกสารหมายเลข ร. ๘๘ ตามลำดับ แต่เมื่อพยานทั้งสองมาเบิกความในชั้นไต่สวน พยานทั้งสองกลับไม่รับรองบันทึกถ้อยคำของพยานดังกล่าวบางส่วนที่ว่า พยานทั้งสองได้มีหนังสือขอไปให้การต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามเอกสารหมายเลข ร.๒๖๖ และ ร. ๒๗๗ ตามลำดับ โดยจะให้การเพิ่มเติมว่า พยานทั้งสองไม่รู้จักหรือเห็น พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้น เห็นว่าก่อนนางฐิติมาจะไปให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๖๓ ได้ความจากนางฐิติมาเบิกความว่า นางฐิติมาได้ไปให้ถ้อยคำที่พรรคประชาธิปัตย์ โดยมีการบันทึกภาพและเสียงไว้เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ถ้อยคำตามที่บันทึกภาพและเสียงไว้ดังกล่าวมีข้อเท็จจริงตรงกับถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ แม้นางฐิติมาเบิกความว่าบันทึกข้อมูลการสมัคร ส.ส. พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่นายสุวโรช พะลัง บันทึกขึ้นในตอนท้ายระบุวันที่ไว้ว่า วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารท้ายเอกสารหมายเลข ร. ๖๓ แผ่นที่ ๘ และบันทึกการให้ข้อเท็จจริงของพยานเพิ่มเติมต่อนายถาวร เสนเนียม ที่นายถาวรทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารท้ายเอกสารหมายเลข ร. ๖๓ แผ่นที่ ๑๒ เอกสารทั้งสองฉบับได้จัดทำไว้ก่อนที่

นางฐิติมาจะไปให้ถ้อยคำและได้นำมาให้พยานลงชื่อในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ปรากฏว่าเอกสารฉบับที่นายสุวโรชบันทึกขึ้นดังกล่าว มีลายมือชื่อของนางฐิติมารับรองสำเนาถูกต้องและลงลายพิมพ์นิ้วมือไว้ทุกแผ่น และยังลงชื่อกำกับข้อความที่แก้ไขเป็นวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ วันเดียวกับวันที่นางฐิติมาได้ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๖๓ ส่วนบันทึกการให้ข้อเท็จจริงที่นายถาวร เสนเนียม ทำขึ้นอีกฉบับหนึ่งดังกล่าว นางฐิติมาก็ได้ลงชื่อไว้ในแผ่นสุดท้าย ส่วนแผ่นแรกนางฐิติมาลงชื่อและพิมพ์ลายนิ้วมือไว้ด้วย ไม่ว่าเอกสารทั้งสองฉบับจะทำมาก่อนแล้วหรือไม่ก็ตาม แต่นางฐิติมาได้มีโอกาสอ่านและแก้ไขข้อความในเอกสารดังกล่าวพร้อมกับลงชื่อกำกับข้อความที่แก้ไขหรือรับรองสำเนาและลงลายพิมพ์นิ้วมือไว้แล้ว จึงเชื่อได้ว่าเป็นถ้อยคำของนางฐิติมาที่ได้ให้ข้อเท็จจริงไว้ตามข้อความที่บันทึกไว้ทั้งสองฉบับ ส่วนที่นางฐิติมาอ้างว่า นางฐิติมาได้อ่านข้อความตามเอกสารดังกล่าวในขณะที่มีการบันทึกภาพและเสียงนั้น พยานผู้ร้องมีนางสาวมณีรัตน์ บุญสิน และนายชญานต์ เทียนทอง ซึ่งเป็นผู้บันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมาในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายชญานต์ ซึ่งเป็นผู้บันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมาในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ต่างเบิกความรับรองถ้อยคำของพยานที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๕๓ และ ร. ๕๔ ตามลำดับ ว่า นางฐิติมาให้ถ้อยคำเองด้วยวาจา โดยมีได้อ่านข้อความตามเอกสารใด ๆ ที่นางฐิติมาอ้างว่าวางอยู่บนโต๊ะ แม่นางสาวมณีรัตน์ และนายชญานต์ เทียนทอง เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ในการบันทึกภาพและเสียงในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ปรากฏว่ามีผู้สื่อข่าวร่วมบันทึกภาพและเสียงด้วย จึงไม่มีเหตุผลใดที่นายสุเทพกับพวกจะให้นางฐิติมาอ่านข้อความในเอกสารต่อหน้าต่อตาผู้สื่อข่าว เพราะย่อมรู้ดีว่าจะทำให้ถ้อยคำของนางฐิติมาหมดความน่าเชื่อถือไป ทั้งตามคำให้การของนางฐิติมาเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร. ๗๑ นางฐิติมาให้การว่า ในวันที่มีการบันทึกภาพและเสียงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ มีผู้สื่อข่าวอยู่ในห้องของนายสุเทพด้วย ยิ่งกว่านั้น นางฐิติมายังให้การว่า ในวันดังกล่าว ได้เกิดการโต้เถียงกันระหว่าง นายสุเทพกับนางฐิติมา ต่อหน้าผู้สื่อข่าวที่อยู่ในห้องของนายสุเทพในเรื่องที่นายสุเทพกล่าวหาว่า นางฐิติมากับนายบุญฤทธิ์พล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ปลอมแปลงเอกสารเพื่อให้ผู้สมัครของพรรคมีคุณสมบัติครบถ้วน ทำให้ยังไม่เชื่อว่านายสุเทพจะกล้าเสนอผลประโยชน์ให้แก่นางฐิติมาไม่ว่าในเรื่องที่จะให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเสนอเงินจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้นางฐิติมาให้การพาดพิงสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนางฐิติมาเองก็คงจะไม่กล้ายอมรับ

ข้อเสนอดังกล่าวต่อหน้าผู้สื่อข่าว ทั้ง ๆ ที่ตนเองได้เพียงว่ามีได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาของนายสุเทพ ถ้อยคำของนางฐิติมาดังกล่าวจึงเลื่อนลอยและไม่สมเหตุผล เฉพาะอย่างยิ่งหลังจากนางฐิติมาไปพักอยู่ที่บ้านของนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ไปแจ้งความให้ลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ตามรายงานประจำวันเอกสารหมายเลข ร.๖๗ ว่านางฐิติมามาขออาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพดังกล่าวด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับแต่อย่างใด เนื่องจากเกรงความไม่ปลอดภัยในชีวิต สืบเนื่องจากผู้แจ้งไปเป็นพยานในการทุจริตการรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เขตกรุงเทพมหานคร ทั้งภายหลังจากนางฐิติมาไปให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงประกอบด้วยพันตำรวจโท สุวิชา บุญมี นายประวิทย์ อึ้งพาณิชย์ และร้อยตำรวจเอก มนูญ วิเชียรนิษฐ์ ซึ่งทำการสอบสวนที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๖๗ ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แล้ว นางฐิติมาก็ยังกลับไปพักอยู่ที่บ้านที่นายสุเทพจัดให้ตามเดิมโดยไม่ปรากฏพฤติการณ์อันใดที่จะแสดงให้เห็นว่านางฐิติมาอยู่ในระหว่างการถูกบังคับขู่เข็ญ ในวันรุ่งขึ้นวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร นางฐิติมาก็ยังไปแจ้งความให้ลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน ตามเอกสารหมายเลข ร. ๖๘ อีกว่า ผู้แจ้งมาอยู่ที่บ้านพักที่นายสุเทพจัดให้ด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญแต่อย่างใด และในวันนี้ (๒๔ มี.ค. ๔๕) มีความประสงค์จะเดินทางกลับไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกับพวก ๓ คน ซึ่งมีนางจินตนา ใจหมั่น กับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม ๒ คน ถ้อยคำของนางฐิติมาที่เบิกความว่านางฐิติมาเดินทางไปจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยไม่สมัครใจ และระหว่างนั้นไปไหนมาไหนไม่ได้เพราะมีคนคอยเฝ้าตลอดเวลาและถูกข่มขู่ ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าวจึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้ ส่วนถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตามเอกสารหมายเลข ร. ๗๑ และ ร. ๗๕ เกี่ยวกับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ที่อ้างว่าได้รับจากนายสุเทพว่า ได้ออนไปเข้าบัญชีของนางเพชรี ภาวะลี จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ได้นำไปใช้จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย มาสเตอร์การ์ด ๒๕,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท และเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่ห้างบิ๊กซี จำนวน ๒ เครื่อง เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท นอกนั้นใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น ช่วยค่าน้ำมันผู้สมัคร ขัดแย้งกับถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตามเอกสารหมายเลข ร. ๗๑ ว่า นางฐิติมาได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และตามเอกสารหมาย ร. ๘๑ แผ่นที่ ๕ ซึ่งเป็นบัญชีของนางเพชรที่นางฐิติมาได้โอนเงินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีดังกล่าว ปรากฏว่ามีรายการโอนเงินมาเข้าบัญชีจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ตรงกับถ้อยคำของนางเพชร ภาวะที่ ให้การไว้ก่อนอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร. ๘๑ ว่า ก่อนโอนเงินมาเข้าบัญชีของพยาน ระหว่างพยานพูดคุยอยู่กับนายศักรินทร์ นางฐิติมาได้ติดต่อผ่านนายศักรินทร์ในวันเดียวกันนั้น ส่วนค่าใช้จ่ายที่นางฐิติมาอ้างว่าได้นำเงินที่ได้รับจากนายสุเทพไปชำระ ปรากฏว่าบางรายการได้มีการชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปก่อนวันที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจากนายสุเทพ ถ้อยคำของนางฐิติมาตามเอกสารหมาย ร. ๙๑ จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้

ส่วนถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ก่อนอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมาย ร. ๖๓ โดยยืนยันตามบันทึกที่นายสุวโรช พะลัง กับบันทึกที่นายถาวร เสนเนียม ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารท้ายเอกสารหมาย ร. ๖๓ แผ่นที่ ๘ ถึง ๑๓ ว่า เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช นายแฟนดี ปะสู นายวรพล (นิยม) ไม่ทราบนามสกุล นายจารึก เขาวฤทธิ นายบุญชู ชื่นสุวรรณ นายประพันธ์ พรหมรัตน์ นายธีระพงษ์ ลาเลิศ นายปราโมทย์ ไม่ทราบนามสกุล นายนรินทร์ ไม่ทราบนามสกุล นายประภากร ไม่ทราบนามสกุล และนายสิริภพ เหล่าลาทะ ได้มาร่วมประชุมที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นายไพฑูรย์ได้โทรศัพท์พูดคุยกับพลเอก ชรรmgrักษ์ว่า ประชุมกันเรียบร้อยแล้วจะขอคุยเรื่องค่าใช้จ่าย พลเอก ชรรmgrักษ์ว่าให้ติดต่อไปที่เสธ.ไอซ์ นายไพฑูรย์จึงโทรศัพท์ไปหาเสธ.ไอซ์ แล้วได้รับแจ้งว่าอีกประมาณ ๒๐ นาที จะเข้ามาประชุมด้วย ประมาณ ๒๐ ถึง ๓๐ นาที เสธ.ไอซ์ มาพร้อมกับพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เมื่อ เสธ. ไอซ์ ความเรียบร้อยการวางตัวผู้สมัครภาคใต้ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เสร็จแล้ว ก็เดินทางกลับในเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ มาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพร้อมนำเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มาให้พยานต่อหน้าแกนนำสายภาคใต้ พยานกับนายประพันธ์ ได้ลงชื่อรับเงินดังกล่าวจากพลโท ผดุงศักดิ์ พลโท ผดุงศักดิ์ยังมอบนามบัตรให้พยานไว้สำหรับติดต่อโดยตรงตามที่มอบให้อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง พยานได้จ่ายเงินดังกล่าวให้แกนนำภาคใต้เป็นค่าสรรหาผู้สมัครคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท และให้ลงชื่อรับเงินไว้ กับจ่ายให้ผู้สมัครสายภาคใต้ ๓๑ เขต คนละ ๔๐,๐๐๐ บาท ๓๐,๐๐๐ บาท และหากประกาศ

รับรองแล้วจะจ่ายอีกคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๙ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมามอบให้ พยานกับนายประพันธ์ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคอีก ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๙ พลโท ผดุงศักดิ์ ได้นำเงินมามอบให้พยานที่สถานีบริการน้ำมันบางจาก บริเวณลานจอดรถ สถานีรถไฟสามเสนอีก ๕๒๕,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่พยานได้รับมาจากพลโท ผดุงศักดิ์ ๓ ครั้ง ทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท ข้อเท็จจริงตามถ้อยคำของนางฐิติมาดังกล่าวกับถ้อยคำของนายบุญชู หรือ ชูวิทย์ ชื่นสุวรรณ และนายแฟนดี ประสู สอดคล้องกันในสาระสำคัญอันเกี่ยวกับการกระทำและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยนายบุญชูหรือชูวิทย์ และนายแฟนดีต่างเบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำของพยานที่ได้ให้ไว้ ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๘๓ และ ร.๘๘ ตามลำดับ เฉพาะอย่างยิ่ง ตามถ้อยคำของนายบุญชูยืนยันว่า เสธ.ผดุงศักดิ์ กับ เสธ.ไอซ์ เดินทางมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และยืนยันตามรูปถ่ายของพลโท ผดุงศักดิ์ กับพลเอก ไตรรงค์ ที่อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ดูว่า เป็นเสธ.ผดุงศักดิ์ กับเสธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต ซึ่งมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง โดยนายบุญชูให้ถ้อยคำว่า เคยรู้จักเสธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ มาก่อน ในขณะที่พยานเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนถ้อยคำของนายแฟนดี ยืนยันว่ารู้จัก เสธ.ไอซ์ โดยทราบชื่อจริงในภายหลังจากสื่อสารมวลชนว่าชื่อ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต ส่วนอีกคนหนึ่งไม่ทราบชื่อ แต่ก็ยืนยันว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับตามภาพถ่ายที่อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ดู พยานทั้งสองต่างให้ถ้อยคำตรงกันในรายละเอียดว่าบุคคลทั้งสองได้พูดคุยกับนางฐิติมา นายประพันธ์ กับกลุ่มของพยานเกี่ยวกับรายละเอียดผู้สมัครและการลงสมัคร โดยไม่มีการพูดคุยเกี่ยวกับการเงินแต่อย่างใด ถ้อยคำของพยานทั้งสองได้ให้การอย่างตรงไปตรงมา แม้พยานทั้งสองจะมาเบิกความขึ้นไต่สวนไม่รับรองบันทึกถ้อยคำดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ โดยเบิกความว่า พยานทั้งสองไม่รู้จักหรือเห็นพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ มาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็ตาม แต่พยานทั้งสองซึ่งเป็นเพียงผู้ประสานงานหาผู้สมัครให้แก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ หากพยานทั้งสองไม่เห็นพลเอก ไตรรงค์ หรือพลโท ผดุงศักดิ์ ในวันดังกล่าวก็คงไม่กล้าที่จะให้ถ้อยคำมาแต่แรกว่าเห็นบุคคลทั้งสองที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งด้วย การที่พยานทั้งสองมีโอกาสเห็นพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ซึ่งเป็นนายทหารระดับสูงเข้ามาพูดคุยกับนางฐิติมา และนายประพันธ์ กับกลุ่มของผู้ประสานงานหาผู้สมัคร ทั้งนายบุญชูเคยรู้จักพลเอก ไตรรงค์ มาก่อนตั้งแต่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัย ย่อมจะต้องให้ความสนใจแก่บุคคลดังกล่าวมากกว่าธรรมดาเช่นอย่างบุคคลซึ่งตนไม่เคย

รู้จักมาก่อน นำเชื่อว่าพยานทั้งสองเห็นและจำพลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ ได้อย่างแน่นอนไม่ผิดตัว ถ้อยคำของนายบุญชู หรือชววิทย์ ชื่นสุวรรณ และนายแฟนดี ปะสู ที่ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร. ๘๗ และ ร. ๘๘ จึงมีน้ำหนักรับฟังเป็นจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นไต่สวนซึ่งเชื่อได้ว่ามุ่งจะกลับคำเพื่อช่วยเหลือพลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ ยิ่งกว่าจะให้การด้วยความสัตย์ ดังนั้น แม้ถ้อยคำของนายบุญชู และนายแฟนดีจะแตกต่างกับถ้อยคำของนางฐิติมาเกี่ยวกับวันที่พลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็เป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียดไม่ถึงกับทำให้ถ้อยคำส่วนที่เป็นสาระสำคัญดังกล่าวเป็นพิรุธที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต มาเบิกความรับรองถ้อยคำของพยานที่ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร. ๒๖๓ โดยมีนางมานวิภา อินทรทัต มาเบิกความสนับสนุนว่า ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเสาร์และเป็นวันครอบครัวของพลเอก ไตรรงค์ พลเอก ไตรรงค์อยู่ที่บ้านกับครอบครัว และในวันอาทิตย์ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ไปปฏิบัติหน้าที่กรรมการสนามม้าก็ดี หรือผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพลโท ผดุงศักดิ์ กลับเสนาะ มาเบิกความรับรองถ้อยคำที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร. ๒๖๒ ว่า ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ไปที่บ้านของพันเอก วิษณุศักดิ์ กลับเสนาะ น้องชาย พุดคุยเกี่ยวกับการทำบุญครบ ๑๐๐ วันของบิดาซึ่งถึงแก่กรรม ตั้งแต่เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา จนถึงเวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกาจึงกลับบ้าน แล้วนายปรีชา เจริญบุตรเศรษฐี แวะมาหาพุดคุยกันถึงเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา และได้นัดไปรับประทานอาหารกันในวันรุ่งขึ้น วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์จึงออกไปรับประทานอาหารกับนายปรีชาที่ร้านอาหารของนายปรีชาในเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกาตามนัด และมีพันตำรวจโท พิทักษ์ กลางแก้ว มาสมทบร่วมรับประทานอาหารด้วยจนถึงเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา แล้วต่างแยกย้ายกันกลับโดยมีนายปรีชา และพันตำรวจโท พิทักษ์ มาเบิกความสนับสนุนก็ดี พยานดังกล่าวมิใช่คนกลางจึงง่ายแก่การสมอ้างเข้ามาสืบ คำของพยานดังกล่าวไม่มีน้ำหนักพอที่จะหักล้างถ้อยคำของนางฐิติมา นายบุญชู และนายแฟนดี ดังกล่าวได้ ส่วนที่นางฐิติมาเบิกความในการไต่สวนว่า เงินที่จ่ายสนับสนุนให้แก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มาจากนายพันธมิตร ดวงทิพย์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ อันดับ ๑ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายพันธมิตร ดวงทิพย์ เบิกความรับรองถ้อยคำของพยานที่ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร. ๘๒ และ ร. ๘๓ และเบิกความว่า พยานได้ให้เงินค่าสมัครแก่ผู้สมัครของพรรค

ผ่านนางฐิติมาประมาณ ๕๕๐,๐๐๐ บาท แต่ได้ความจากถ้อยคำของนางวริศยา งามเกิดศิริ ที่ให้การไว้ ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๕๘ ว่า นายพันธมิตรเคยกู้ยืมเงิน จากพยานหลายครั้ง และประมาณ ๒ สัปดาห์ที่ผ่านมา (กลางเดือนมีนาคม ๒๕๔๕) นายพันธมิตร ก็ได้กู้ยืมเงินจากพยานจำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท โดยนายบุญฤทธิ์พล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สั่งจ่ายเช็ค ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนำโฉนดที่ดินของบริษัทของนายพันธมิตรที่อำเภอปรางค์บุรีมาประกันหนี้ เงินกู้ดังกล่าว นายพันธมิตรบอกว่าจะนำไปคืนให้แก่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และ จะได้เงินก้อนใหม่ออกมา แต่จนบัดนี้พยานก็ยังไม่ได้รับเงินคืน นอกจากนั้นตามใบรับเงินตามเอกสาร หมายเลข ร. ๖๒ แผ่นที่ ๒ ที่นางฐิติมายอมรับว่าเป็นผู้ทำขึ้นตามถ้อยคำเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร. ๖๓ มีข้อความบรรทัดแรกว่า ใบรับเงิน ๕ มี.ค. ๔๕ และข้อความในตอนท้ายว่า รับมาทั้งหมด ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท ตรงกับจำนวนเงินที่นางฐิติมาให้ถ้อยคำในตอนต้นว่าได้รับเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท จากพลโท ผดุงศักดิ์ เป็นครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แม้นางฐิติมา จะให้ถ้อยคำเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๗๑ ว่า เจ้าหน้าที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้หญิงชื่อเล่นชื่อน้อยเป็นผู้ทำใบรับเงินดังกล่าว แต่เมื่อได้เปรียบเทียบลายมือเขียนของ นางฐิติมา ที่เขียนข้อความใบรับเงินไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสาร หมายเลข ร. ๗๓ แล้ว เห็นได้ชัดว่ามีลักษณะลีลาการเขียนคล้ายคลึงกับลายมือของนางฐิติมาตามเอกสาร หมายเลข ร. ๖๒ ทั้งนางฐิติมาเบิกความยอมรับว่า ในการบันทึกถ้อยคำของพยาน พยานได้ส่งใบรับเงิน ตามเอกสารหมายเลข ร. ๖๒ ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง จึงเชื่อได้ว่านางฐิติมาเป็นผู้ทำ ใบรับเงินดังกล่าวจริง แสดงว่านางฐิติมาได้รับเงินในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท นำมาจ่ายให้แก่ผู้สมัครและผู้ประสานงานหาผู้สมัครให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าเงินที่นายพันธมิตร อ้างว่าได้ให้แก่นางฐิติมาเพื่อสนับสนุนแก่ผู้สมัครมาก คำเบิกความของนายพันธมิตรจึงรับฟังเป็นจริง ไม่ได้ ถ้อยคำของนางฐิติมาที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๖๓ จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อยิ่งกว่าถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๖ และ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ ตามเอกสาร หมายเลข ร. ๗๑ ร. ๗๔ และ ร. ๗๕ ซึ่งยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ได้แจ้งความไว้ต่อกองปราบปรามเพื่อให้ ดำเนินคดีแก่นายสุเทพ ตามเอกสารหมายเลข ร. ๗๐ การที่พลเอก ไตรรงค์ ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้า นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำพลเอก ชรรมภ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์

ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยฝ่ายเสนาธิการประจำพลเอก ธรรมรักษ์ และเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ไตรรงค์ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกรับสมัครเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรค โดยพูดคุยเกี่ยวกับการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตในลักษณะสมประโยชน์แก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นรองหัวหน้าพรรค หลังจากนั้นพลโท ผดุงศักดิ์ ก็นำเงินไปให้นางฐิติมาซึ่งดูแลรับผิดชอบในการหาผู้สมัครตลอดจนเป็นผู้จัดสรรค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมทั้งสิ้น ๓,๖๓๐,๐๐๐ บาท การกระทำของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ดังกล่าวจึงรับฟังได้โดยไม่มีข้อสงสัยว่า เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ และเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ และข้อเท็จจริงได้ความจากนายบุญฤทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองถ้อยคำที่พยาน ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๑๑ และ ร.๑๒ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินในบัญชีและไม่มีเงินสนับสนุนแก่ผู้สมัคร ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง แต่ก็ได้ความจากนายบุญฤทธิพลให้ถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๑๑ อีกว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มอบหมายให้นายพันมิตรเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในภาคใต้ ส่วนพยานเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในภาคอีสาน และนางฐิติมาเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในกรุงเทพมหานคร ในช่วงวันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ พยานไม่ได้อยู่ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง และเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานได้ลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัครไม่เกิน ๑๐ คน แต่ก่อนหน้านั้น พยานได้ลงชื่อรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัครประมาณ ๓๐ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สมัครในกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภาคกลาง ส่วนผู้สมัครในภาคใต้พยานได้มอบหมายให้นายพันมิตรเป็นผู้ลงชื่อรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัคร แต่ปรากฏตามถ้อยคำของนายพันมิตร ผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๓ ยืนยันว่า การสรรหาผู้สมัคร นายบุญฤทธิพล กับกรรมการบริหารพรรค รวมทั้งพยานและนางฐิติมาได้ร่วมกันทำการคัดเลือกที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง และได้ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขต ๑๒๑ คน การที่นางฐิติมาเป็นเพียงผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อคนหนึ่งของผู้ถูกร้องที่ ๓ มิได้มีตำแหน่งหน้าที่ใดในพรรค แต่นายบุญฤทธิพล ได้มอบหมายให้นางฐิติมาเข้ามามีบทบาทในการสรรหาผู้สมัครร่วมกับนายพันมิตรผู้อำนวยการพรรค และให้จัดส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตจำนวนถึง ๑๒๑ คน มากกว่าจำนวนผู้สมัครในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน แสดงชัดเจนถึงความผิดปกติอย่างไม่มีข้อสงสัย ทั้งการแจกเงินให้แก่ผู้สมัครและผู้ประสานงานหาผู้สมัครดังกล่าวได้กระทำ

กันที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อที่นายบุญฤทธิ์พิลอ้างว่า นางฐิติมาเป็นเพียงเจ้าหน้าที่ประสานงานพรรค ไม่รู้ว่าเงินที่นางฐิติมากับนายพันมิตรนำมาแจกให้แก่ผู้สมัครกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภาคใต้นำมาจากผู้ใดนั้น จึงไม่สมเหตุผลไม่อาจหักล้างพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าวได้ เชื่อว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญฤทธิ์พิล หัวหน้าพรรค ระบุว่านางฐิติมากับนายพันมิตรได้รับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ดังกล่าว และถือได้ว่านางฐิติมากับนายพันมิตรเป็นตัวแทนของนายบุญฤทธิ์พิล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยปริยาย ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ ก่อตั้งเป็นตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จริงตามคำร้อง

ประเด็นข้อ ๕ ที่ว่า การกระทำในประเด็นข้อ ๒ ของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์กับการกระทำในประเด็นข้อ ๔ ของพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ ในประเด็นข้อนี้ ถ้อยคำที่นางฐิติมาได้ให้การต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญฤทธิ์พิล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งไปร่วมประชุมที่รัฐสภา ได้กลับมาเล่าให้นางฐิติมาฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บอกว่าจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ข้อเท็จจริงที่นางฐิติมาได้รับฟังมาจากนายบุญฤทธิ์พิลเป็นพยานบอกเล่าทั้งนายบุญฤทธิ์พิลเบิกความรับรองถ้อยคำที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๗๘ ว่า พันตำรวจโท ทักษิณไม่ได้พูดถึงเรื่องเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองตรงกับถ้อยคำของนายฉัตรพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคง ที่ไปร่วมประชุมในวันดังกล่าวตามเอกสารหมายเลข ร.๕๖ ถ้อยคำของนางฐิติมาดังกล่าวจึงไม่มีน้ำหนักรับฟัง แต่การที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญฤทธิ์พิล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ นายอมรวิทย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กิติ หรือการที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญฤทธิ์พิล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในประเด็นข้อ ๒ กิติ หรือการที่พลเอก ธรรมรักษ์ ให้พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ เป็นตัวแทนนำเงินไปให้แก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในประเด็นข้อ ๔ ก็คือ ล้วนเป็นการกระทำซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ลักษณะแห่งการกระทำตลอดจนผลที่จะได้รับ มิได้เป็นประโยชน์แก่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์เป็นการส่วนตัว เพราะบุคคลทั้งสองมิได้ ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เฉพาะอย่างยิ่ง พลเอก ธรรมรักษ์ มีหน้าที่รับผิดชอบจัดเตรียม แผนการเลือกตั้งในภาคอีสานของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่กลับให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่มีคุณสมบัติรับเลือกตั้ง สมัครรับเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ โดยมีได้จำกัดอยู่ในเขตเลือกตั้งในพื้นที่ภาคอีสานเท่านั้น หากแต่มุ่งเน้นไปที่ เขตเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่จุดอ่อนมากที่สุดของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะมิใช่เป็นพื้นที่ของ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มีฐานคะแนนเสียงจากประชาชนในการเลือกตั้งเท่าที่ผ่านเลย หากมีเพียงผู้สมัครของ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครเพียงคนเดียว โอกาสที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่ถึง ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น จึงมีโอกาสดูงมาก และจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้ง ใหม่โดยไม่มีที่ท่าว่าผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้รับคะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของจำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นอันจะทำให้การเลือกตั้งเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ สำเร็จเด็ดขาด ลงได้ ทั้งจะส่งผลให้เป็นปัญหาในการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากมีจำนวนสมาชิกไม่ครบ ๕๐๐ คน จนทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจจัดตั้งรัฐบาลได้ด้วยความชอบธรรมในเวลาอันรวดเร็ว แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่ายังมีทางออกอื่นเช่นให้ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดปัญหาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญได้ก็ตาม แต่เป็นวิธีการที่ต้องอาศัยเวลา ทั้งก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งทางความคิดไม่ว่าในข้อกฎหมายและความชอบธรรม ในทางการเมืองที่ฝ่ายต่าง ๆ อาจหยิบยกมาเป็นประเด็นเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยรวม แม้พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จะไม่ได้รับมอบหมายหรือมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ การเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อม รวมทั้งมิได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการเลือกตั้งทั่วไป แต่บุคคลทั้งสองเป็นกรรมการบริหาร ระดับสูงของพรรคและมีตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองโดยพลเอก ธรรมรักษ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม ส่วนนายพงษ์ศักดิ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม แม้ในระหว่างนั้น จะเป็นเพียงรักษาการรัฐมนตรีในการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปก็ตาม แต่ก็ย่อมอยู่ในฐานะอันอาจอาศัย ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยิ่งกว่ากรรมการบริหารพรรคที่มีได้มีตำแหน่ง ทางการเมือง พฤติการณ์แห่งคดีเชื่อได้ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเป็นผู้มี

อำนาจกระทำการแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รู้เห็นเป็นใจกับการกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และ นายพงษ์ศักดิ์ดังกล่าว การกระทำในประเด็นข้อ ๒ ของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ กับการกระทำในประเด็นข้อ ๔ ของพลเอก ธรรมรักษ์ จึงฟังได้ว่าเป็นการกระทำในฐานะตัวแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันเสมือนหนึ่งเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑

ประเด็นข้อ ๖ ที่ว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นเหตุอันอาจมีคำสั่งให้ ยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ตามคำร้อง ได้หรือไม่ เห็นว่า การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ให้เงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้ง ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ และสนับสนุนให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำเนินการเปลี่ยนแปลงทะเบียน สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทิน ที่ผ่านมาพร้อมด้วยรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๔ วรรคสอง โดยว่าจ้าง นายอมรวิทย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลง ข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองที่ หัวหน้าพรรคการเมืองได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบตาม ท.พ. ๕ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗ ซึ่งนายอมรวิทย์ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๑๒๑ คน เกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวันซึ่งไม่มีคุณสมบัติสมัคร รับเลือกตั้งเฉพาะอย่างยิ่ง การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ มีลักษณะสมคบและวางแผน ร่วมกันกระทำอย่างเป็นขบวนการเสมือนเป็นพรรคการเมืองเดียวกันส่งผู้สมัครหลายคนแข่งขันกันเอง ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน โดยไม่ยำเกรงต่อกฎหมาย อันส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วไปโดยรวม จึงถือว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยชัดแจ้ง แม้การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ และสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง มิใช่เป็น การกระทำที่จะล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตาม รัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ก็เป็นการกระทำที่มุ่งประสงค์ให้ได้ซึ่งอำนาจของรัฐในการปกครองประเทศ กล่าวคือ เพื่อให้มีผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคอื่นลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยง

การที่ผู้ที่จะได้รับการประกาศให้เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งในเขตนั้นจะต้องได้รับคะแนนเสียงถึงร้อยละ ยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น มิฉะนั้นจะต้องมีการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้ง นั้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อันจะมีผลให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจได้มาซึ่งอำนาจของรัฐโดยสมบูรณ์ จึงถือว่าเป็น การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิใช่เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติ ไว้ในรัฐธรรมนูญ ยิ่งกว่านั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ดังกล่าวยังเป็นการบ่อนทำลาย การปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีการเลือกตั้งโดยประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญ กับยิ่งจะทวีความแตกแยก ความสามัคคีของประชาชนในชาติที่มีการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายในทางการเมืองและทางความคิดในขณะนั้น ให้ลุกลามเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐอันเกิดผลกระทบต่อประชาชน ระหว่างพรรคการเมือง ตลอดจน กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ของประเทศอย่างไม้อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงถือว่าเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัย ต่อความมั่นคงของรัฐด้วย การกระทำการดังกล่าวของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงต้องด้วยพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๓) อนึ่ง การกระทำอันอาจเป็น ภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นคนละเรื่องกับความผิดในทางอาญาตามประมวล กฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่ มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ จึงไม่อาจนำมาเทียบเคียงให้ต้องมีลักษณะอย่างเดียวกันดังที่ผู้ถูกร้อง ที่ ๑ กล่าวอ้าง ส่วนการกระทำการของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ดังกล่าว จึงต้องด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) ทั้งยังส่งผล กระทบต่อการเลือกตั้งอันเป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย อันถือได้ว่าเป็นการกระทำอันอาจเป็น ปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) ตามคำร้อง อีกด้วย กรณีไม่อาจจะนำเอากรณีการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับ การกระทำในอดีตที่ผ่านมาได้ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แก้ไขปัญหา วิกฤตเศรษฐกิจที่เรื้อรังมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ จนเป็นผลดีต่อส่วนรวม และเป็นที่ยินยอมชอบของประชาชน ส่วนมาก ทั้งมีศักยภาพที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไปตามความประสงค์ของประชาชนส่วนใหญ่มาก และมีสมาชิกจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน หากผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องโทษถูกยุบ สมาชิกเหล่านั้น ซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องกับกรณีการดำเนินการของกรรมการบริหารพรรคจะต้องถูกลงโทษในทาง การเมืองไปด้วย เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่และมีสมาชิกจำนวนมาก

การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองยิ่งควรจะต้องสร้างพรรคให้เป็นพรรคการเมืองที่เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้านไม่ว่าในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในประเทศ ทั้งในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม มิใช่จะมุ่งก่อให้เกิดผลงานในด้านเศรษฐกิจตลอดจนการสร้าง ความเข้มแข็งของพรรคตนเองโดยมิได้คำนึงถึงพื้นฐานสำคัญของการธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นชาติ ด้วยการสร้างแบบอย่างของชีวิตที่พอเพียงให้แก่ประชาชนอันประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไปได้อย่างยั่งยืนภายใต้การได้มา ซึ่งอำนาจการปกครองของรัฐตามกฎหมายและความชอบธรรม แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะมีส่วนช่วยแก้ปัญหา วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศที่เรื้อรังมานาน แต่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยร่วมกับ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ กระทำการอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐและขัดต่อกฎหมายหรือความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่นนี้จึงมีเหตุอันสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และ ที่ ๓ ได้ตามคำร้อง

ปัญหาต่อมาที่ว่า จะมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ได้หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาที่ว่า ประกาศ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเมื่อมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น เป็นบทบัญญัติถึง “การห้ามกระทำการ” เท่านั้น แต่มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) ที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุให้ยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” และการห้ามกระทำการมีเพียงที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๖๖ (๔) จึงไม่อาจนำการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาเป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูก ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง (๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (๒) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์

ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ (๓) กระทบการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ (๔) การทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ เห็นว่า ตามบทบัญญัติดังกล่าว แม้ความของมาตรา ๖๖ (๑) (๒) (๓) จะเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเรื่องของการกระทำที่อาจถูกยุบพรรคการเมืองได้ แต่ขณะเดียวกันก็มีความหมายชัดเจนว่าเป็นบทบัญญัติที่ห้ามการกระทำอยู่ในตัว เพราะเมื่อพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวก็อาจถูกยุบพรรคการเมืองได้ จึงมีผลเท่ากับเป็นข้อห้ามมิให้พรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวนั่นเอง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

ปัญหาประการสุดท้ายที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ไม่อาจนำไปใช้ย้อนหลังบังคับหรือลงโทษแก่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนประกาศดังกล่าวใช้บังคับนั้น เห็นว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมิใช่โทษทางอาญาดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวแก้มาในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเป็นเพียงมาตรการทางกฎหมายที่เกิดจากผลของกฎหมายที่ให้ยุบพรรคการเมืองซึ่งกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อมิให้ผู้บริหารพรรคการเมืองของพรรคการเมืองนั้นมีโอกาสที่จะกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองซ้ำอีกในช่วงระยะเวลาหนึ่งดังกล่าว ทั้งสิทธิเลือกตั้งมิใช่เป็นสิทธิของบุคคลอันมีกฎหมายรับรองคุ้มครองไว้โดยชัดแจ้ง หากแต่เป็นสิ่งที่ประชาชนในประเทศนั้นมีอยู่เป็นการโดยทั่วไปภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดให้บุคคลพึงใช้ได้ แม้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองก็ตาม แต่รัฐก็มีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลใดที่กระทำการอันเป็นภัยอย่างร้ายแรงของประเทศเพื่อป้องกันหรือรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยแก่สาธารณะหรือความมั่นคงของประเทศหรือระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงไม่อาจนำการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไปเทียบเคียงกับโทษทางอาญาหรือโทษวินัยของข้าราชการที่จะต้องใช้โทษตามกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดบังคับแก่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องวินัยนั้น เฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) มาตรา ๓๖ บัญญัติรับรองให้บรรดา

ประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ได้ประกาศหรือสั่งในระหว่างวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จนถึงวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ไม่ว่าจะเป็นในรูปใด และไม่ว่าประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติในทางบริหารหรือในทางตุลาการให้มีผลใช้บังคับต่อไปและให้ถือว่าประกาศหรือคำสั่งตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นไม่ว่าในการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นจะกระทำก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นประกาศหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ย่อมมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงนำบทกำหนดที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคมีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามประกาศดังกล่าวมาใช้บังคับย้อนหลังแก่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ได้ แม้จะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนประกาศดังกล่าวใช้บังคับก็ตาม คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างมานั้นรูปเรื่องไม่ตรงกับคดีนี้ จึงไม่อาจนำมาเทียบเคียงกันได้ คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

อนึ่ง แม้ภายหลังผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แล้ว กรรมการบริหารพรรคและพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออก ทำให้กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พ้นจากตำแหน่ง โดยมีผลสมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ แล้วก็ตาม ก็ไม่มีผลที่จะให้กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พ้นจากการต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งซึ่งตนเป็นกรรมการบริหารพรรคอยู่ในวันที่มีการกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

อาศัยเหตุดังวินิจัยมา จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๓) ประกอบมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง ให้ยุบพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) ประกอบมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง กับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ จำนวน ๑๑๑ คน ๑๕ คน และ ๓ คน ตามลำดับ ตามคำร้อง มีกำหนดคนละห้าปี

นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๘

นายสมชาย พงษ์ธา

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของนายกิตติศักดิ์ กิติคุณไพโรจน์ ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓-๕/๒๕๕๐

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ระหว่าง { อัยการสูงสุด ผู้ร้อง
พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

ระหว่าง { อัยการสูงสุด ผู้ร้อง
พรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

ระหว่าง { อัยการสูงสุด ผู้ร้อง
พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

เรื่องพิจารณาทั้งสามสำนวนนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ร่วมการพิจารณาและวินิจฉัยเข้าด้วยกัน โดยให้เรียกผู้ร้องทั้งสามสำนวนว่า ผู้ร้อง เรียกพรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ เรียกพรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และเรียกพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

ผู้ร้องยื่นคำร้องและขอแก้ไขคำร้องทั้งสามสำนวนใจความว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ซึ่งอยู่ระหว่างวันเวลาที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีผลบังคับใช้ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งแก่นายบุญฤทธิพลหรือบุญญาบารมีภณ ชินราช หัวหน้า

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่ายการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง
ทุกพรรคประมาณพรรคละ ๑๐ ล้านบาท โดยดูจำนวนการส่งผู้สมัครเป็นสำคัญ ต่อมาพลเอก ธรรมรักษ์
อิสรานกูร ณ อยุธยา รองหัวหน้า และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล รองเลขาธิการของผู้ถูกร้องที่ ๑
ในฐานะตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อผลประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกันให้เงินค่าใช้จ่าย
ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓
เพื่อลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑
เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ในเขตนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒
ได้ร่วมกับพลเอก ธรรมรักษ์ นายพงษ์ศักดิ์ กรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ และพนักงานเจ้าหน้าที่
ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒
ในฐานะข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วออกหนังสือรับรอง
ของหัวหน้าพรรคการเมืองอันเป็นที่โจว่า ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นสมาชิก
ของผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ส่วนนายบุญอิทธิพล
หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ กับนางฐิติมา ภาวะลี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ
ลำดับที่ ๒ ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหาร
ฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้า
นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นนายทหาร
ผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ กรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ นำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการ
จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ไม่ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบ
ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งนั้น และได้ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมการรับสมัคร
สมาชิกและออกหนังสือรับรองสมาชิกประเภทกิตติมศักดิ์ของผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นที่โจ เพื่อใช้เป็น
หลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติว่าเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน
การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๑๐๗ (๔) และเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ , ๓๐ , ๓๔ , ๑๐๐ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ , ๘๖ , ๑๓๗ , ๒๖๗ อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการ ซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำที่อาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) (๓) ขอให้ยุบพรรคไทยรักไทย พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องทั้งสาม ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องทั้งสามมีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่มิได้สั่งให้ยุบผู้ถูกร้องทั้งสามตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ ข้อ ๓

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและแก้ไขคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำตามที่ถูกร้องกล่าวหาหรือไม่ รวมทั้งมิได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง ผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำความผิดดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๑ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ไม่เคยให้เงินค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่เคยแจ้งแก่พรรคการเมืองใดว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นเพียงกรรมการบริหารมิได้เป็นหัวหน้าพรรคและมีใช้กรรมการบริหารที่มีอำนาจบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยมอบหมายทั้งทางตรงทางอ้อม หรือทางลับให้พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ มีหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑ และไม่เคยใช้หรือสนับสนุนให้พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ หรือบุคคลอื่นใดกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา หากพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ กระทำการตามที่ถูกร้องกล่าวหาจริงก็เป็นการกระทำส่วนตัวและไม่ถือว่าเป็นการกระทำแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งการกระทำดังกล่าวมิใช่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการ ซึ่งมีได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือเป็นกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ แต่เป็นเพียงการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายซึ่งไม่ใช่เป็นกรณีร้ายแรงที่เป็นเหตุให้ยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน และออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมสิ้นสุดลงไปด้วยโดยอัตโนมัติ บรรดาพรรคคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญย่อมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ จะได้บัญญัติว่าบรรดาพรรคคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลให้พรรคคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญและยุติลงไปแล้ว กลับมาอยู่ในอำนาจการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ก็บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ แต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวมิได้เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ จึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญได้ เพราะขัดกับหลักนิติรัฐอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปของอารยประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะรับโอนและรับผิดชอบบรรดาคดีที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๕ วรรคสี่ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)

พุทธศักราช ๒๕๔๕ แต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ต้องพิจารณาและวินิจฉัยคดีตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ผู้ร้องอ้างขอให้ยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงแล้ว บรรดาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ทุกฉบับรวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นอันสิ้นสุดลงด้วยตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ออกคำชี้แจงว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกทั้งหมด ตามคำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕ เมื่อไม่มีกฎหมายที่ผู้ร้องขอให้ยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ เหตุแห่งการยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสิ้นสุดไปด้วย แม้ต่อมา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จะออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ก็เพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และแม้เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จะออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญมิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีผลใช้บังคับใหม่ตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันที่ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เป็นต้นไป และจะขอให้ยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมูลคดี

เกิดขึ้นก่อนดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งได้ถูกยกเลิกไปตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น ไม่มีกฎหมายใดกำหนดให้นำกลับมาใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไป นอกจากนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ด้วย เพราะเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ตามที่มาตรา ๔๗ รับรองไว้ และเป็นการบัญญัติเหตุขยุบพรรคการเมืองนอกเหนือไปจากบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นการเกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของเสรีภาพของบุคคล ในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง ทั้งไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย มาจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสองด้วย จึงนำบทบัญญัติของกฎหมาย ดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ ส่วนที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ กำหนดว่า ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนดห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบ พรรคการเมืองนั้น จะต้องเป็นกรณีที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบเพราะได้กระทำการอันเป็นการต้องห้าม กระทำการตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๔) บัญญัติไว้เท่านั้น แต่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุขอให้ยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการ กระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) มิใช่การกระทำอันเป็นการต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุในพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๔) ทั้งประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน

พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลัง เพราะสิทธิเลือกตั้ง เป็นสิทธิเสรีภาพที่บรรดา
ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ซึ่งมาตรา ๓ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕
ก็ยังให้การคุ้มครองอยู่ การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิ
ทางการเมือง เป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท จึงต้องกำหนดไว้
แน่นอนล่วงหน้าว่าถ้าได้กระทำความผิดทางการเมืองอย่างไรจะได้รับโทษทางการเมืองอย่างไร เพียงใด
เทียบได้กับกรณีข้าราชการกระทำความผิดวินัยต้องรับโทษทางวินัยตามที่กำหนดไว้ในขณะกระทำความผิดเท่านั้น
จะกำหนดเพิ่มโทษย้อนหลังให้เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ การกระทำใดที่เป็นความผิด
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กฎหมายดังกล่าว
กำหนดโทษไว้ในหมวด ๖ ตั้งแต่ มาตรา ๗๕ ถึงมาตรา ๘๑ โทษที่จะถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
มีกำหนดไว้ในมาตรา ๗๗ , ๗๖ และ ๗๕ กรณีที่มีการกระทำความผิดจนเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมือง
ก็ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในมาตรา ๖๕ ว่าผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไป
จะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้ง
พรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป
โดยไม่ได้บัญญัติให้ผู้เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบต้องถูกเพิกถอนสิทธิ
เลือกตั้งด้วย หากให้ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร
พรรคการเมืองที่ถูกยุบมีผลบังคับใช้ย้อนหลัง ก็จะขัดกับหลักนิติรัฐและหลักการออกกฎหมายที่
อารยประเทศทั่วโลกยึดถือ ซึ่งห้ามตรากฎหมายย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลทั้งในกรณีโทษทางอาญา
และในกรณีอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญาดำเนิน และไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)
พุทธศักราช ๒๕๔๕ จึงไม่อาจนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ มาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ และในช่วงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕
ถึงต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่ง ต่อมาเมื่อวันที่
๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค ทำให้กรรมการบริหาร
ที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งหมด ตามข้อบังคับผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) และนายทะเบียนพรรคการเมือง

ได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๙ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลิกกรรมการบริหารชุดใหม่ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ผู้ร้องเรียนไม่ใช่ผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ ขอให้ยกคำร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยืนยันแจ้งว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยรู้จักนายอมรวิทย์ สุวรรณผา ไม่เคยเสนองาน หรือสิ่งของใด ๆ เพื่อให้ นายอมรวิทย์ แก่ใจเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง เนื่องจากวันเวลาเกิดเหตุ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ อยู่ต่างจังหวัดและไม่มีหลักฐานใดที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เกี่ยวข้องด้วย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยรับเงินจากบุคคลใด ไม่เคยมอบอำนาจให้ผู้ใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา ทั้งการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง ขอให้ยกคำร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันแจ้งว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งสมาชิกพรรคที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๑) ถึง (๕) จำนวน ๑๒๖ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ จำนวน ๑๒๑ คน และสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน ไม่เข้าข่ายความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ , ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้ง ๑๒๖ คน เป็นสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการประชุมพรรคครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ นายบุญอิตทิพลหรือบุญญาบารมีภณ ชินราช หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ นางฐิติมา ภาวะดี และนายพันมิตร ดวงทิพย์ เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๓

ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารของผู้ร้องที่ ๑ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งมีได้มีส่วนร่วมหรือรับรู้กับการที่พลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา คุณหญิงสุภารัตน์ เกตุราพันธ์ นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงษ์ไพศาล นายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช และนาวาอากาศตรี ศิวา ทิวารี แบ่งงานกันเป็นสาย ๆ บงการสั่งการว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นแยกย้ายกันไปจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ร้องที่ ๑ ไม่เคยพบกับบุคคลดังกล่าวโดยตรงและไม่รู้จักกันมาก่อน ค่าสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกของผู้ร้องที่ ๓ จำนวน ๑๒๖ คน จำนวน ๑,๒๖๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินที่ผู้สมัครแต่ละคนรับผิดชอบเองโดยการสนับสนุนจากผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งที่ผู้ร้องที่ ๓ แต่งตั้งมอบหมาย บันทึกถ้อยคำของหัวหน้าผู้ร้องที่ ๓ ที่ให้การต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งคลาดเคลื่อนจากคำให้การจริง ข้อกล่าวหาที่ว่า หัวหน้าผู้ร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่สมาชิกของผู้ร้องที่ ๓ นำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เป็นความจริง เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ซึ่งมีการประชุมและทำสัตยาบันร่วมกันของหัวหน้าพรรคการเมืองที่รัฐสภามีหัวหน้าพรรคการเมืองเข้าร่วมประชุม ๑๖ พรรค การประชุมดังกล่าวได้ข้อสรุปว่า หลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แล้วจะทำการปฏิรูปการเมืองโดยเร็ว เริ่มต้นด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๓ เพื่อกำหนดให้มีคณะบุคคลดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และรายละเอียดในการปฏิรูปการเมืองกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นอื่น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มิได้เอ่ยคำว่าจะช่วยสนับสนุนพรรคการเมืองทุกพรรคประมาณพรรคละ ๑๐ ล้านบาท ทั้งศาลปกครองกลางก็มีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และการเลือกตั้งทั่วไปครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ร้องจึงไม่อาจนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการกระทำในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งดังกล่าวมายื่นคำร้องขอให้ยุบผู้ร้องที่ ๓ ได้ ขอให้ยกคำร้อง

พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงตามคำร้องและคำชี้แจงของผู้ร้องและผู้ถูกร้องทั้งสามรับฟังเป็นยุติว่า ภายหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับ รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมีผล

ใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องทั้งสามจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ ขณะเกิดเหตุคดีนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีคณะกรรมการบริหารซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของพรรค ๑๑๓ คน แต่ก่อนวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารลาออก ๒ คน คงเหลือกรรมการบริหาร ๑๑๑ คน โดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้า พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรองหัวหน้า และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เป็นรองเลขาธิการ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีคณะกรรมการบริหาร ๑๕ คน ปัจจุบันมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้า ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ เดิมมีคณะกรรมการบริหาร ๑๘ คน ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงและเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารชุดใหม่ ๗ คน โดยมีนายบุญอุทธิพิล หรือบุญอุบลารมิกณ ชินราช เป็นหัวหน้า นับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปมาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๒๐๐ คน และได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๔๘ คน รวม ๒๔๘ คน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๓๑๐ คน และได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๖๗ คน รวม ๓๗๗ คน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้จัดตั้งรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองเดียว และพันตำรวจโท ทักษิณ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ ๒ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เพิ่งส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑ คน ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๔ คน แต่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ โดยเมื่อวันที่

๑ มีนาคม ๒๕๔๕ พลดำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้งออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ ถึง ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๑๐๐ คน ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งครบทุกเขตเลือกตั้ง ๔๐๐ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๓๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑๒๑ คน วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์กับพวกทำหนังสือคัดค้านการประกาศรับรองผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๘ และเขตเลือกตั้งที่ ๙ ซึ่งเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ รวม ๓ คน เนื่องจากไม่ปรากฏชื่อในแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองเพิ่ม/ลดในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ประจำปี ๒๕๔๘) ของผู้ถูกร้องที่ ๒ และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อพลดำรวจเอก วาสนา ว่ามีการสมคบกันระหว่างผู้บริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคการเมืองอื่นและพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองอื่น และว่าจ้างพรรคการเมืองอื่นให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีในเขตเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๙๔ พลดำรวจเอก วาสนา ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และมีคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ

สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) เมื่อพลตำรวจเอก วาสนา พิจารณารายงานผลการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงได้ทำหนังสือในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ส่งพยานหลักฐานให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการสั่งยุบผู้ถูกร้องทั้งสามตามมาตรา ๖๓ แห่งกฎหมายดังกล่าว ซึ่งอัยการสูงสุดได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการสั่งยุบผู้ถูกร้องทั้งสามรวม ๓ คำร้องและศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เข้ายึดอำนาจการปกครอง และออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญ และเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕ ให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ และบรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้สวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว คดีมีประเด็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงที่จะต้องวินิจฉัย ดังนี้

(๑) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่าแม้คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศได้เป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และเป็นผู้ใช้อำนาจธิปไตยในขณะนั้น จะได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง โดยให้วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ด้วยก็ตาม แต่ก็มีได้กำหนดให้บรรดาพรรคคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญเป็นอันยุติหรือระงับลงตามการสิ้นสุดของศาลรัฐธรรมนูญด้วย ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ซึ่งทำให้ประเทศไทยกลับสู่ความเป็นนิติรัฐ คือ รัฐที่มีการปกครองโดยกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ จึงเป็นกฎหมายอันสมบูรณ์และถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดที่กฎหมายอื่นใดจะบัญญัติขัดหรือแย้งไม่ได้ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งในมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ว่า บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๓๕ วรรคท้าย บัญญัติว่า บรรดาพรรคคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ทั้งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ก็มีได้ระบุให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาเฉพาะคดีใดคดีหนึ่งจึงมิใช่การแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อพิจารณาคดีใดโดยเฉพาะ ดังนั้น การกำหนดให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงชอบด้วยกฎหมายและคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้ซึ่งเป็นคดีที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และโอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ บัญญัติไว้ดังกล่าวได้ เพราะมิใช่กรณีที่ไม่มีความขัดแย้งหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีนี้ ซึ่งจะต้องวินิจฉัยไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และกรณีนี้ได้ขัดกับหลักนิติรัฐ ตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยกขึ้นกล่าวอ้างในคำชี้แจงแต่อย่างใด

(๒) การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ และข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน

ในการสืบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาแก้ข้อกล่าวหา ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของ คณะกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน

วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ส่วนระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “กรณีที่อยู่ผู้ถูกร้องเรียนและเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน ทำการสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่าข้อร้องเรียนใดมีพยานหลักฐานสนับสนุนเพียงพอที่จะได้ว่าผู้ถูกร้องเรียน กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่ ถูกร้องเรียนให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเสนอเลขานุการเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและเรียกผู้ถูกร้องเรียนมา แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาพร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่พึงจะมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ การแจ้ง ผู้ถูกร้องเรียนให้ทำเป็นหนังสือ”

เห็นว่า บทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบดังกล่าวเป็นการกำหนดวิธีปฏิบัติในเรื่องการสืบสวน สอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญต่าง ๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้อง ทำการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดด้วยตนเอง มิใช่เป็นวิธีปฏิบัติของนายทะเบียนพรรคการเมือง แม้ประธานกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองอีกตำแหน่งหนึ่งตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ แต่อำนาจหน้าที่ของประธานกรรมการ การเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองได้กำหนดไว้ในกฎหมายคนละฉบับแยกต่างหากกัน โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕

วรรคสองและวรรคสาม และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ เป็นกฎหมายและระเบียบที่กำหนดเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของประธานกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่กำหนดระเบียบการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแล จัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองดังกล่าวด้วย สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีเพียงให้ความเห็นชอบ และควบคุมวงเงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ เท่านั้น ส่วนอำนาจหน้าที่อื่นนอกจากนี้ รวมทั้งการแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ล้วนแล้วแต่เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองทั้งสิ้น ดังนั้น การแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๖๖ (๑) (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อให้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๗ จึงมิใช่อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยเฉพาะ ไม่มีเหตุที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องเข้าไปสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติไว้ส่วนการดำเนินการของนายทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าวก็ไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิได้บัญญัติกำหนดขั้นตอนการดำเนินการรวบรวมหลักฐานในกรณีนี้ของ

นายทะเบียนพรรคการเมืองไว้ ดังนั้น แม้การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีได้ดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ โดยไม่ได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดง พยานหลักฐาน รวมทั้งมิได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มาให้ถ้อยคำ และคณะกรรมการการเลือกตั้งยังมิได้ มีการวินิจฉัยชี้ขาด ก็หาเป็นเหตุให้อัยการสูงสุดไม่มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่อย่างใดไม่ ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ใช่ ผู้ได้รับความเสียหายเพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และนายสุเทพมิได้รู้เห็นการกระทำดังกล่าวนั้น เห็นว่า ผู้ร้องเรียนตามความหมายของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ นอกจากจะหมายความถึง ผู้ได้รับความเสียหายจากการ ฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว ยังหมายความถึงผู้ซึ่งพบการกระทำดังกล่าวและได้ร้องเรียนตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบดังกล่าวด้วย แต่ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวมิได้กำหนดว่าผู้ซึ่งพบการฝ่าฝืนหรือการกระทำดังกล่าว นั้น จะต้องพบเห็นด้วยตนเอง ตามคำร้องเรียนนายสุเทพที่อ้างว่า ได้รับแจ้งจากนางฐิติมา ภาวะดี นายชวการ โตสวัสดิ์ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ว่ามีการทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ถือได้ว่า นายสุเทพเป็นผู้พบเห็นการฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับ คณะกรรมการการเลือกตั้ง นายสุเทพจึงเป็นผู้ร้องเรียนตามความหมายของระเบียบคณะกรรมการ การเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓

(๓) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลบังคับไปด้วยหรือไม่ และผู้ร้องยังคงอาศัยเหตุแห่งการกระทำที่เป็นความผิด

และฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับดังกล่าวมาขึ้นคำร้อง เพื่อให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบผู้ถูกร้องทั้งสามได้อีกหรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการของรัฐในการสนับสนุนการเลือกตั้ง การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งและการเสียสิทธิเลือกตั้งเพื่อบุญการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๘ วรรคสอง วรรคสาม , ๑๐๐ วรรคสอง ๑๐๔ วรรคสาม , ๑๐๕ วรรคสอง , ๑๑๒ , ๑๑๓ วรรคสาม , ๑๒๔ , ๑๒๕ และ ๓๒๖ ซึ่งกำหนดหลักการสำคัญเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงย่อมต้องยึดโยงอยู่กับรัฐธรรมนูญดังกล่าวโดยปริยาย ดังนั้น เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยึดอำนาจของรัฐได้โดยเด็ดขาดและเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในขณะนั้น ได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงย่อมสิ้นสุดลงตามไปด้วย ยิ่งกว่านั้นการที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในขณะนั้นมิได้ออกประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป ดังเช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่นอีก ๖ ฉบับ จากทั้งหมด ๘ ฉบับ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๒ ถึงที่ ๑๕ , ฉบับที่ ๑๕ , และ ฉบับที่ ๒๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๐ ยับยั้งมติให้คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ จึงเป็นการยืนยันอย่างชัดเจนว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายอีกต่อไปแล้ว

แต่การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลบังคับไป ย่อมมีผลเพียงให้การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามตามที่ผู้ร้องระบุในคำร้องไม่เป็นความผิดและต้องรับโทษทางอาญาตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ หมวด ๔ ซึ่งเป็นบทกำหนดโทษบัญญัติไว้เท่านั้น แต่หาได้มีผลทำให้การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามที่ได้กระทำลงไปแล้วสิ้นผลแห่งการกระทำลงไปด้วยไม่ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ และแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ รัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๓๖ ก็ยังบัญญัติรับรองไว้ว่าบรรดาประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ได้ประกาศหรือสั่งในระหว่างวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ จนถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปใดและ ไม่ว่าจะประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการให้มีผลใช้บังคับต่อไปและให้ถือว่าประกาศหรือคำสั่ง ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นไม่ว่าการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นจะกระทำก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นประกาศหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น โดยผลของกฎหมายดังกล่าว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงยังคงมีผลบังคับต่อเนื่องต่อไปเสมือนไม่เคยมีการสิ้นสุดลงมาก่อน ดังนั้น ผู้ร้องจึงยังคงอาศัยเหตุแห่งการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามที่ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) (๓) มายื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

ยุบผู้ถูกร้องทั้งสามโดยเหตุนี้ได้ เพราะเป็นการอ้างเหตุแห่งการกระทำตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ตลอดมาตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และ ๒๗ ดังกล่าว

(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ขอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสองหรือไม่ และหลักเกณฑ์การดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง จะบัญญัติไว้แต่เพียงว่าบุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้มิได้ แต่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวก็ยังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๘ อีกว่านอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑๓๓

(๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมิให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง

๑๓๓

แสดงว่านอกจากเหตุยุบพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติกำหนดไว้แล้ว รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมาตรา ๑๒๘ ยังให้อำนาจในการบัญญัติเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองอื่นออกไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้อีก ซึ่งนอกจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะบัญญัติเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองไว้ในมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) แล้วยังบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๕ อีกหลายประการด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากการจะรวมกันเป็นพรรคการเมืองได้นั้นต้องมีเจตนารมณ์เพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข การรวมกันของบุคคลโดยมิได้มีเจตนารมณ์เพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ย่อมไม่อาจจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองได้ ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองไว้ดังกล่าว จึงเป็นเพียงการกำหนดกรอบให้พรรคการเมืองต้องดำเนินกิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีเจตนารมณ์มิให้พรรคการเมืองที่กระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองอย่างร้ายแรงยังสามารถดำเนินกิจการทางการเมืองต่อไปได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้พรรคการเมืองนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองต่อไป กรณีจึงมิใช่เป็นการบัญญัติเหตุยุบพรรคการเมืองนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งนี้ไม่เกินความจำเป็นและมีได้กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒๘ ดังนั้น แม้ในการตราบทกฎหมายดังกล่าวไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายไว้ ก็หาเป็นการไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง แต่อย่างใดไม่

ส่วนที่ผู้ร้องที่ ๑ อ้างว่าหลักเกณฑ์การดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ นั้น เห็นว่า มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่เฉพาะของนายทะเบียนพรรคการเมืองและอัยการสูงสุด รวมถึงหลักเกณฑ์ วิธีการและขั้นตอนในการยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการตามมาตรา ๖๖ โดยกำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้แจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน เพื่อให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว หากอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ให้นายทะเบียน

พรรคการเมืองตั้งคณะทำงานเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อไป หากไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ก็ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจยื่นคำร้องได้เอง ส่วนมาตรา ๖๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจผู้รู้เห็นการกระทำของบุคคลที่จะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกกระทำการดังกล่าว อันเป็นการกำหนดตัวบุคคลและวิธีการเกี่ยวกับการร้องขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้เลิกกระทำการดังกล่าว บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองมาตราดังกล่าว จึงเป็นเรื่องการกำหนดตัวบุคคลที่มีสิทธิหรืออำนาจในการร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง หรือมีคำสั่งให้เลิกกระทำการตามที่บัญญัติไว้แตกต่างกัน ทั้งการยุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ โดยเฉพาะ มิได้ขึ้นอยู่กับความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรืออัยการสูงสุด มิใช่เมื่อพรรคการเมืองกระทำการต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และนายทะเบียนพรรคการเมืองหรืออัยการสูงสุด เห็นควรให้ยุบพรรคการเมืองนั้นมาตรา ๖๖ แล้วศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นเสมอไป บทบัญญัติของมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓

(๕) การที่ศาลปกครองกลางมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ร้องจะนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการกระทำในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมายื่นคำร้องขอให้ยุบผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า คำวินิจฉัยของศาลปกครองกลางที่ ๖๐๗ - ๖๐๘ / ๒๕๔๕ ที่ให้เพิกถอนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมดในทุกเขตเลือกตั้ง และการกระทำต่อมาภายหลังอันเป็น

ผลสืบเนื่องจากการเลือกตั้งทั่วไป ด้วยเหตุที่คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดการเลือกตั้งโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนั้น มีผลเป็นเพียงให้กระบวนการในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคณะกรรมการการเลือกตั้งในครั้งดังกล่าวเป็นอันถูกยกเลิกเพิกถอนไปเท่านั้น ส่วนการกระทำใด ๆ ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หาได้ถูกยกเลิกเพิกถอนไปตามคำวินิจฉัยของศาลปกครองกลางดังกล่าวไม่ เพราะไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งของกระบวนการที่เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น ผู้ร้องจึงยังคงนำเหตุตามข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มายื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้

(๖) นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณพานิชงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่ และนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ ออกหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมืองอันเป็นเท็จ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวันหรือไม่

พิจารณาแล้ว ผู้ร้องมีนายอมรวิทย์ สุวรรณพานิช เบิกความเป็นพยานต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า นายอมรวิทย์เคยให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามเอกสารหมายเลข ร. ๒๓ และ ร. ๒๔ ซึ่งสรุปความได้ว่า เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายอมรวิทย์ได้รับการติดต่อทางโทรศัพท์จากนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อนายอมรวิทย์ไปพบนายบุญทวีศักดิ์ นายบุญทวีศักดิ์ขอให้นายอมรวิทย์เปลี่ยนข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยเอารายชื่อสมาชิกเดิมออกแล้วใส่ชื่อคนอื่นเข้าไปแทนและนายบุญทวีศักดิ์เสนอเงินให้ ๓๐,๐๐๐ บาท ต่อมา นายบุญทวีศักดิ์ นำแบบ ท.พ. ๖ จำนวน ๓๔ แผ่น แผ่นซีดีและเงินจำนวนดังกล่าวมามอบให้นายอมรวิทย์ ได้นำข้อมูลจากแผ่นซีดีดังกล่าวไปใส่แทนข้อมูลเก่าที่เคยลงไว้ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ร้องนำนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ มาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญสนับสนุนว่า นายสุขสันต์เคยให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งสรุปความได้ว่า

นายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้นำแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ มาแก้ไขโดยลบชื่อที่อยู่ หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิกเดิมออก คงเหลือไว้เฉพาะหมายเลขสมาชิก แล้วนำชื่อที่อยู่และหมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้ที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดไปแทนที่ โดยทำการแก้ไขข้อมูลดังกล่าวในห้อง ๒๐๓ ของโรงแรมกานต์มณี ซึ่งมีนายสาย์ณห์ เจียมสวัสดิ์ กับผู้หญิงอีก ๑ คน เป็นผู้ดำเนินการ แล้วนายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีซึ่งได้รับการแก้ไขข้อมูลแล้วไปคืนที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หลังจากนั้นนางสาวมณฑิราพร พิมพ์จันทร์ ได้ตรวจสอบในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมือง ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทางอินเทอร์เน็ต ปรากฏว่ามีรายชื่อของผู้ที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบถ้วน จึงให้นายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในนามสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ นอกจากนั้นผู้ร้องมีนายชวการ โตสวัสดิ์ มาเบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเป็นพยานอีกว่า ได้มีการแก้ไขข้อมูลเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ให้นายชวการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งผู้ร้องยังมีรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำขึ้นมาแสดงเป็นหลักฐาน ซึ่งได้ความจากรายงานดังกล่าวว่า เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๕ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับหนังสือจาก ผู้ถูกร้องที่ ๒ เรื่อง แจ้งจำนวนสมาชิกเพิ่ม/ลด ในรอบปี ๒๕๔๔ สิ่งที่ส่งมาด้วยมี ทพ.๕ จำนวน ๑ ชุด ทพ.๗ จำนวน ๑ ชุด ส่วน ทพ. ๖ จะส่งให้ในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ มีเอกสารหลักฐาน ทพ. ๖ และแผ่นซีดีที่บันทึกข้อมูลนำส่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๒ ชุด จากการตรวจสอบข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในแผ่นซีดีทั้งสองชุดพบว่า ซีดีข้อมูลชุดที่ ๑ บันทึกข้อมูลเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ซีดีข้อมูลชุดที่ ๒ บันทึกข้อมูลเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ จากการเปรียบเทียบ ข้อมูลที่อยู่ในซีดีทั้งสองชุดปรากฏว่า ซีดีชุดที่ ๒ มีข้อมูลสมาชิก ๔๕๕ คน ส่วนซีดีชุดที่ ๑ มีข้อมูลสมาชิก ๔๕๔ คน ข้อมูลหมายเลขสมาชิก ๓ หมายเลขที่พบในซีดีชุดที่ ๑ ไม่พบในซีดีชุดที่ ๒ ข้อมูลหมายเลขสมาชิก ๒ หมายเลขที่พบในซีดีชุดที่ ๒ ไม่พบในซีดีชุดที่ ๑ ซึ่งเกิดจากการตัดหมายเลขสมาชิกออก ๓ หมายเลข และเพิ่มเข้าไป ๒ หมายเลข ทำให้ซีดีทั้งสองแผ่นมีข้อมูลแตกต่างกัน ๑ รายการ และมีหมายเลขสมาชิก ๖๑ รายการ ที่หมายเลขสมาชิกคงเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลง หมายเลขประจำตัวประชาชน ชื่อ นามสกุล ซึ่งนายอมรวิทย์ เจ้าหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ยอมรับว่า ได้นำข้อมูลในซีดีทั้งสองชุด บันทึกเข้าไปในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง รายชื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ปรากฏในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นข้อมูลของซีดีชุดที่ ๒ นายบุญทวีศักดิ์เองก็ยืนยันที่ก้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจริง แต่อ้างว่าเป็นเรื่องของนายสุขสันต์ เพียงผู้เดียว โดยให้เหตุผลว่านายสุขสันต์มีความชำนาญและเคยทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้วในการเลือกตั้งครั้งก่อน และนายสุขสันต์ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุขสันต์ได้รับการประสานงานจากนายชวการ ให้ร่วมมือกันหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงสมัครในเขตเลือกตั้งพื้นที่เป้าหมายโดยนัดพบเพื่อวางแผนกันที่ห้อง ๔๒๖ โรงแรมกานต์มณี ต่อมาวันที่ ๓ ถึง ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นางสาวฉวีพร มาจัดการกรอกข้อมูลในใบสมัครเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งหมดโดยเว้นวันที่และหมายเลขประจำตัวเอาไว้ เมื่อได้แผ่นซีดีจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในคืนวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ แล้วได้นำมาแก้ไข เข้าวันถัดไปได้ให้คนไปตรวจสอบข้อมูลในอินเทอร์เน็ตพบว่ารายชื่อที่ได้รับการแก้ไขเข้าไปสู่ระบบฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมือง ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างถูกต้องทั้ง ๘๖ คน นอกจากนั้นนายบุญทวีศักดิ์ยังให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งและบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า ได้ลงลายมือชื่อในใบ ส.ส. ๑๘ หรือใบรับรองการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยไม่ได้กรอกข้อความซึ่งปรากฏว่าหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่นายบุญทวีศักดิ์ออกให้นายปฎิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย โดยระบุว่า เป็นสมาชิกลำดับที่ ๐๗๕๘๒/๒๕๔๘ นั้น ข้อมูลในซีดีแผ่นที่ ๑ กลับระบุว่า เป็นหมายเลขสมาชิกของนายฉัฐวุฒิ ทิปวัลย์ ซึ่งมีหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๓๔๕๐๕๐๐๒๑๓๐๑๒ ส่วนหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของนายปฎิพัฒน์ คือ ๓๕๒๕๘๐๐๐๕๘๕๓๕ เป็นคนละหมายเลขกัน ยิ่งกว่านั้นยังได้ความว่าสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีทั้งหมดถึง ๒๐ คน คือ นายสมบุญ จิตตั้งสมบุญ นายชวการ โตสวัสดิ์ นายอุทัย ขุนนวล นายวิรัตน์ ตรีโชติ นายสมยศ สัมเขียวหวาน นายดิเรก หนูสาย นายพิสิฐ พรหมรักษา นายภาคภูมิ หนูแก้ว นายเชมวุฒิ สุวรรณ สิบตำรวจเอก พันยา บริรักษ์ นายวรเชษฐ์

ธารพระจันทร์ นายธนฤกษ์ ปิ่นทอง นายฉัตรชัย ธารพระจันทร์ นายกิติพงษ์ ศรีสุวรรณบัณฑิต นายนราธิป สุวรรณ นายปฏิพัฒน์ เกียรติศิริวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายฉัตรเดช เพ็ชรกุล นายบัลลังก์ อนุภักดิ์ และนายจารุพล เรืองเกตุ ซึ่งนายบุญทวีศักดิ์ลงลายมือชื่อรับรองว่ามีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งดังกล่าวครบเก้าสิบวัน โดยนางสาวมณฑิราพร ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวัน แต่นายบุญทวีศักดิ์ ก็ยังออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองให้แก่บุคคลดังกล่าว เห็นว่า พยานบุคคลดังกล่าวของผู้ร้องให้การและเบิกความถึงพฤติการณ์และรายละเอียดการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ได้สอดคล้อง และต่อเนื่องกันโดยไม่มีข้อพิรุธที่น่าระแวงสงสัยว่าจะไม่เป็นความจริง เมื่อนำตามคำของพยานบุคคลดังกล่าวมารับฟังประกอบรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียน พรรคการเมือง ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงและคำเบิกความของนายบุญทวีศักดิ์เองสามารถรับฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์กับพวกร่วมกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงตัดต่อ ข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้วให้นายอมรวิทย์นำไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยนายบุญทวีศักดิ์ จ้างวานนายอมรวิทย์ เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท นายบุญทวีศักดิ์จึงทราบดีว่าบุคคลเหล่านั้นมีคุณสมบัติ เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่ครบเก้าสิบวัน แต่นายบุญทวีศักดิ์ยังออกหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมืองว่าบุคคลดังกล่าว เป็นสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ตามที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ซึ่งใช้บังคับในขณะนั้นกำหนด จึงเป็น การออกหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมืองอันเป็นเท็จ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่เป็นสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่ครบเก้าสิบวันด้วย พยานหลักฐานที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ นำสืบอ้างว่านายบุญทวีศักดิ์มิได้ร่วมรู้เห็น หรือเกี่ยวข้องกับการตัดต่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียน พรรคการเมือง ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และนายบุญทวีศักดิ์ลงชื่อในหนังสือรับรอง ไป ส.ส.๑๘ ในขณะที่ยังไม่ได้กรอกข้อความไม่มีน้ำหนักับฟังหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้องได้

(๓) ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจากพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา กรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงในเบื้องต้นรับฟังเป็นยุติได้ตามพยานหลักฐานของผู้ร้องและผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต เป็นหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา กรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะที่เกิดเหตุ ส่วนปัญหาที่ว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ หรือไม่ ผู้ร้องมีนางฐิติมา ภาวะดี เบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า ได้เคยให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กองบังคับการตำรวจภูธรภาค ๘ ว่านางฐิติมาเคยไปให้การต่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ในกรณีมีการทุจริตในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ได้ถูกชักจูงหรือ ถูกบังคับขู่เข็ญจากบุคคลใดและยังคงยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าว โดยนางฐิติมาให้การต่อนายสุเทพว่า นางฐิติมาเป็นผู้ประสานงานของผู้ถูกร้องที่ ๓ เกี่ยวกับการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีหน้าที่ควบคุมการเบิกจ่ายเงินที่ใช้จ่ายเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้จัดทำรายชื่อ ผู้ที่ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับการมอบหมายจากหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ดำเนินการกรอกหนังสือรับรองสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงนามไว้ล่วงหน้า โดยหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งรายชื่อมาให้กรอกในภายหลัง เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หลังจากนั้นนายบุญอุทธิพลหรือบุญญาบริมภณ ชินราช หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ กลับมาจากการประชุม ที่รัฐสภาได้เล่าให้นางฐิติมาฟังว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ บอกว่าจะสนับสนุน ค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งทุกพรรคประมาณพรรคละ ๑๐ ล้านบาท วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพันมิตร ดวงทิพย์ นำเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท มามอบให้นางฐิติมาพร้อมกับบอกว่าผู้พันปุ่นนำมา

มอบให้นายพันมิตรและนางวิศรา ๓๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร คนละ ๓๐,๐๐๐ บาท โดยให้จ่ายเป็น ๒ งวด งวดแรกจ่ายในวันสมัคร ๑๕,๐๐๐ บาท และงวดที่ ๒ เมื่อสมัครเสร็จแล้วให้จ่ายเพิ่มอีก ๑๕,๐๐๐ บาท ส่วนเงินอีก ๔๐๐,๐๐๐ บาท นายพันมิตรจะนำไปเปิดบัญชีให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในวันดังกล่าวนายไพฑูรย์ วงศ์วานิช โทรศัพท์ติดต่อกับพลเอก ชรรมรักษ์ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่พลเอก ชรรมรักษ์ ให้ติดต่อไปยังพลเอก ไตรรงค์ เมื่อนายไพฑูรย์ติดต่อไปแล้ว พลเอก ไตรรงค์ แจ้งว่า จะเข้าร่วมประชุมกับผู้ถูกร้องที่ ๓ ด้วย หลังจากนั้นประมาณ ๓๐ นาที พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ เดินทางมาร่วมประชุมกับแกนนำสายภาคใต้ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ประมาณ ๒๐ คน เมื่อประชุมเสร็จพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ เดินทางกลับ ต่อมาเวลา ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มามอบให้โดยนางฐิติมาเป็นผู้ลงชื่อรับเงิน นอกจากนั้นพลโท ผดุงศักดิ์ ยังมอบนามบัตรและหมายเลขโทรศัพท์ ๐-๕๔๓๒-๗๖๖๖ สำหรับติดต่อกับพลโท ผดุงศักดิ์ โดยตรงให้แก่นางฐิติมาด้วย นางฐิติมาจ่ายค่าหัวกระดาษผู้สมัครสายภาคใต้ให้แก่แกนนำคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท จ่ายเงินให้ผู้สมัครสายภาคใต้ ๓๑ คน คนละ ๔๐,๐๐๐ บาท บ้าง ๓๐,๐๐๐ บาท บ้าง หากได้รับการประกาศรับรองก็จะจ่ายให้อีกคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมาให้ ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท นางฐิติมาและนายประพันธ์เป็นผู้ลงชื่อรับไว้ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมาให้อีก ๕๒๕,๐๐๐ บาท นางฐิติมาไปรับเงินจำนวนดังกล่าวที่ปั้มน้ำมันบางจากข้างลานจอดรถสถานีรถไฟสามเสน วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปพบนายวิระศาสตร์ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายวิระศาสตร์แนะนำให้ทำมติการประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ย้อนหลังเพิ่มเติม เมื่อได้รับคำแนะนำแล้วนางฐิติมาโทรศัพท์แจ้งให้นายบุญฤทธิ์พล หัวหน้าพรรคดำเนินการตามคำแนะนำของนายวิระศาสตร์เพื่อมอบให้ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ประกาศรับรองคุณสมบัตินำไปยื่นแสดงต่อศาลฎีกา ในการให้การครั้งแรกดังกล่าว นางฐิติมาได้มอบนามบัตรของพลโท ผดุงศักดิ์ และหลักฐานการรับเงินของแกนนำที่เป็นผู้จัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสายภาคใต้ ๑๓ แผ่น ใบเสร็จรับเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสายกรุงเทพมหานคร ๘ แผ่น และรายการค่าใช้จ่ายของผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๑๔ แผ่น

ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ประกอบคำให้การด้วย เห็นว่า คำให้การของนางฐิติมาดังกล่าวมีรายละเอียดและมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับคำของนายแฟนดี ประสู และนายบุญชูหรือชิววิทย์ ชื่นสุวรรณ ที่ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งและเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ยืนยันว่า ทั้งสองคนได้ไปร่วมประชุมกับผู้ถูกร้องที่ ๓ เห็นพลเอก ไตรรงค์และนางฐิตินำไปสมัคร เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ มาให้กรอกข้อความ เมื่อจัดการเสร็จนางฐิตีมาอบเงินให้นายบุญชู ๖๐,๐๐๐ บาท ให้นายแฟนดี ๗๐,๐๐๐ บาท โดยให้บุคคลทั้งสองลงลายมือชื่อในใบสำคัญการรับเงิน นอกจากนี้นางสาวมนิรัตน์ บุญสิน และนายชญาทัต เทียนทอง ผู้ร่วมในเหตุการณ์การบันทึกวิดีโอ ที่นางฐิตีมาแถลงเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคประชาธิปัตย์ ต่างให้การ ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งและเบิกความต่อ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยืนยันตรงกันว่า ขณะกำลังบันทึกวิดีโอดังกล่าวไม่มีผู้ใดบังคับขู่เข็ญหรือ หลอกลวงให้นางฐิตีมาแถลงข้อเท็จจริง นางฐิตีมาไม่มีการปกปิดทุกอย่างไม่มีอาการกลัวหรือสั่น แม้ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิตีมาจะให้การเพิ่มเติมที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ชั้น ๑๖ ไม่ยืนยันคำให้การครั้งแรกที่ให้ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าว โดยอ้างว่านายสุเทพ จ้างวานและชักจูงให้นางฐิตีมาอ่านข้อความที่เขียนว่า นางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ พลเอก ชรรmgrษ์ พลโท ผดุงศักดิ์ นาวาอากาศตรี ศิธา ทิวารี ร่วมกันสนับสนุนเงินพรรคขนาดเล็ก เพื่อให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของผู้ถูกร้องที่ ๑ เสร็จแล้วนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายองอาจ คล้ามไพบูลย์ และนายสุเทพมอบเงิน ให้นางฐิตีมา ๓๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนนามบัตรของพลโท ผดุงศักดิ์ และเอกสารประกอบคำให้การครั้งแรก ที่มอบให้แก่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้รับมาจากนายสุเทพก็ตาม แต่ในการให้การ เพิ่มเติมดังกล่าวนางฐิตีมาก็ยังให้การยืนยันว่า นางฐิตีมาไปแจ้งความที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน โดยสมัครใจ และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้ให้การเพิ่มเติมครั้งที่ ๓ ที่สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ชั้น ๑๒ อีกว่า การสอบสวนที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ คณะกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงอ่านถ้อยคำของนางฐิตีมาทุกแผ่นให้ฟังก่อนให้ลงลายมือชื่อ เมื่อเห็นว่า ถูกต้องแล้วนางฐิตีมาจึงลงลายมือชื่อด้วยความสมัครใจ และได้รับสำเนาคำให้การด้วย ๑ ชุด

ทั้งยังเปิดความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยืนยันว่า ไปอาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพและไปลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพินโดยสมัครใจ และรับว่าให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยมิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของนางฐิติมาดังกล่าวย่อมแสดงว่า นางฐิติมาให้การครั้งแรกต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ โดยสมัครใจและเป็นความจริง และพลโท ผดุงศักดิ์ ให้นำบัตรแก่นางฐิติมาเพื่อติดต่อกันจริง รวมถึงหลักฐานการรับเงินของแกนนำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่เป็นผู้จัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสายภาคใต้ ๑๓ แผ่น ใบเสร็จรับเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสายกรุงเทพมหานคร ๘ แผ่น และรายการค่าใช้จ่ายของผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๑๔ แผ่น ที่มอบให้แก่คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงประกอบคำให้การในครั้งแรกก็ล้วนแล้วแต่เป็นเอกสารที่นางฐิติมากับพวกทำขึ้นเองทั้งสิ้น มิใช่ได้มาจากนายสุเทพตามที่นางฐิติมาให้การเพิ่มเติมในภายหลัง ยิ่งกว่านั้นนายบุญอุทธิพล หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ยังให้การยืนยันว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินสนับสนุนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่เหตุใดผู้ถูกร้องที่ ๓ กลับส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ได้ถึง ๑๒๖ คน ซึ่งต้องใช้เงินเป็นค่าสมัครและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และนางฐิติมาก็มีเงินจ่ายให้แก่สมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ทุกคน โดยเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ นางฐิติมาให้การเพิ่มเติมที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอีกว่า เงินที่จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรุงเทพมหานคร คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคใต้ คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินของผู้ให้การสนับสนุนพรรค แต่ไม่ขอระบุนามส่วนนายบุญอุทธิพลหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่าเงินที่นายพันมิตรและนางฐิติมาจ่ายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรุงเทพมหานคร คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสายภาคใต้คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท นำมาจากใครไม่ทราบ ย่อมแสดงว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินจากผู้อื่นจริง เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่านางฐิติมาให้การครั้งแรกต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ โดยสมัครใจและเป็นความจริง ย่อมรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินจาก

พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ซึ่งเป็นหัวหน้านายทหารและผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ กรรมการบริหาร พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้นจริง พยานหลักฐานของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อ้างว่าพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ไม่ได้นำเงินไปให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีน้ำหนักรับฟังหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้องได้

(๘) พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงษ์ไพศาล มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรู้เห็นกับการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และให้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่

พิจารณาแล้ว ส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ร้องมีนายชวการ โตสวัสดิ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งและเปิดความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สรุปได้ความว่า เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ นายยุทธพงศ์หรือพงษ์ศรี สีวาโมกษ์ แจ้งต่อนายชวการว่ามีคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ติดต่อมาว่าต้องการหาพรรคการเมือง ขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งโดยมีค่าใช้จ่ายให้หัวละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท นายชวการจึงติดต่อกับนายสุขสันต์ ชัยเทศ ให้ช่วยจัดหาพรรคการเมืองให้ นายสุขสันต์แจ้งว่ามี ๔ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคเกษตรกรไทย ต่อมาวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ นายยุทธพงศ์ติดต่อมาว่า พลเอก ธรรมรักษ์ ต้องการพบ นายชวการจึงเดินทางกลับมาจากหาดใหญ่ เมื่อมาถึงกรุงเทพมหานคร แล้วได้เดินทางไปยังร้านอาหารตามสั่งข้างที่ทำการผู้ถูกร้องที่ ๑ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ตามที่ได้นัดหมายไว้ นายยุทธพงศ์แนะนำให้ นายชวการรู้จักกับนายทวี สุวรรณวัฒน์ ซึ่งนั่งรออยู่กับนายธีรชัยหรือต้อย จุลวัฒน์ และพูดคุยกันจนถึงเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา ทั้งสามคนเดินเข้าไปในตึกที่ทำการ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขึ้นลิฟท์ไปชั้นบน แล้วนายทวีพาเข้าไปในห้องประชุมประธานภาคอีสานซึ่งอยู่ติดกับห้องของพลเอก ธรรมรักษ์ สักครู่พลเอก ธรรมรักษ์ นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงษ์ไพศาล และผู้ติดตาม เข้ามาในห้องประชุม พลเอก ธรรมรักษ์ นั่งที่หัวโต๊ะแล้วถามนายทวีว่า “เฮ้ย ได้ไหมวะ” นายทวีตอบว่า “ได้ ๓ พรรค” พลเอก ธรรมรักษ์ สอบถามถึงขั้นตอนและวิธีการแก้ไขคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าทำอย่างไร นายชวการชี้แจงว่าใช้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นหลัก เพราะถ้าแก้ไข ทุกพรรคอาจเกิดปัญหา ส่วนกระบวนการแก้ไขจะใช้วิธีที่เรียกว่าตัดต่อพันธุกรรมเอารายชื่อ ที่อยู่ของ

สมาชิกที่มีคุณสมบัติครบออกแล้วใส่ชื่อของผู้ที่จะส่งสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปแทนที่ในลักษณะที่ให้กระจัดกระจายเพื่อให้ยากแก่การตรวจสอบ โดยคงหมายเลขสมาชิกกับวันที่รับเข้าเป็นสมาชิกไว้ จะไม่ใช้วิธีเพิ่มรายชื่อเข้าไปเพราะจะทำให้ถูกตรวจสอบได้ง่าย พลเอก ธรรมรักษ์ถามว่าแน่ใจไหม นายชวการยืนยันว่าแน่ใจเพราะเคยทำอย่างนี้มาแล้ว พลเอก ธรรมรักษ์ ย้ำว่าเป้าหมายของการส่งผู้สมัครครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่พื้นที่ของพรรคร่วมฝ่ายค้านทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ในเขต ๑๔ จังหวัดภาคใต้ สุพรรณบุรี อ่างทอง สระแก้ว หลังจากพูดคุยกันเสร็จสิ้นแล้ว พลเอก ธรรมรักษ์หันไปถามนายพงษ์ศักดิ์ว่า “เอาตามนี้นะ” นายพงษ์ศักดิ์บอกว่า “ตกลงตามนี้” แล้วนายพงษ์ศักดิ์ขอตัวกลับออกไป ส่วน พลเอก ธรรมรักษ์ เปรยขึ้นมาว่าที่จำเป็นต้องเอา นายพงษ์ศักดิ์มานั่งฟังด้วย เพราะเป็นคนจ่ายเงิน ส่วน พลเอก ธรรมรักษ์ เป็นแค่ผู้ดำเนินการ หลังจากนั้นได้นั่งคุยกันเรื่องผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าในกรณีที่มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งนั้น ค่าใช้จ่ายที่จะให้เพียงแสนบาทอาจไม่พอ ก็ได้รับคำยืนยันจาก พลเอก ธรรมรักษ์ ว่าหากมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งจริงก็สามารถอัดค่าใช้จ่ายได้เต็มที่เท่ากับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีงบประมาณให้เบื้องต้นคนละ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๑ นาฬิกา นายชวการนัดพบกับหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคชมมาชิปไทย แล้วแจ้งเรื่องผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อว่าจะดำเนินการอย่างไร หาผู้สมัครได้หรือไม่ โดยมีนายยุทธพงศ์และนายธีรชัยร่วมอยู่ด้วย เพื่อรอรับค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่ตกลงกับ พลเอก ธรรมรักษ์ ไว้ จนถึงเวลา ๑๔ นาฬิกา นายทวิ นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัยมาตามนายชวการให้ไปรับเงินที่ทำการผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเดินทางออกไปพร้อมกันทั้งสี่คน ระหว่างเดินทางอยู่ในรถยนต์มีโทรศัพท์เข้ามาที่นายทวิ แล้วนายทวิบอกว่า พลเอก ธรรมรักษ์ เปลี่ยนให้ไปรับเงินที่กระทรวงกลาโหมเพราะผู้ถูกร้องที่ ๑ มีปราศรัยใหญ่ที่ท้องสนามหลวง เมื่อไปถึงกระทรวงกลาโหมและนั่งรออยู่ประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ธรรมรักษ์ เดินผ่านมาแล้วเรียกนายทวิเข้าไปในห้อง สักครู่หนึ่ง นายทวิถือเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ออกมามอบให้นายชวการนำไปจัดการเรื่องค่าสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อก่อน โดยบอกว่า พลเอก ธรรมรักษ์ ตัดสินใจให้ลงพรรคเดียว นายชวการกับนายยุทธพจน์ำเงินไปให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่สนามกีฬาไทยญี่ปุ่นดินแดงซึ่งเป็นสถานที่สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และแจ้งให้นายบุญทวีศักดิ์ทราบด้วยว่า พลเอก ธรรมรักษ์ ให้ค่าสมัครมาเพียงพรรคเดียว ส่วนอีก ๒ พรรคให้ช่วยเหลือตัวเองไปก่อน

นายชวการขอร้องให้นายธีรชัยช่วยเหลืออีก ๒ พรรคบ้างเพราะได้พูดคุยหารือกันมาก่อนแล้ว ต่อมา ได้มีการให้ความช่วยเหลือโดยให้เงินพรรคละ ๒๐,๐๐๐ บาท ในวันที่ ๔ และ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เริ่มการติดต่อหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้โรงแรมกานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงาน มีคนติดต่อเข้ามาเป็นจำนวนมากต้องเปิดห้องประชุม ๔๐๑ เป็นสถานที่อธิบายหลักเกณฑ์ต่าง ๆ แก่ผู้ที่ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยแจ้งว่าได้รับการติดต่อจากผู้ใหญ่ใครบ้าง แต่กำชับว่าห้ามแพร่งพรายไปบอกใคร วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๐ สรุปยอดผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ทั้งสิ้น ๓๓ คน ช่วงบ่ายนายทวีเอาเงินมาให้และได้ช่วยกันนับเงินใส่ซอง ๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒ ซอง แต่ไม่พอกับจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายทวีเดินทางไปรับเงินอีกครั้งแล้วนำมาใส่ซองได้ทั้งสิ้น ๓๘ ซอง มอบให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๓ ซอง ที่เหลือได้แบ่งปันกันในระหว่างผู้ร่วมงาน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่วันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นายยุทธพงศ์และนายธีรชัยร่วมอยู่ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ทุกชั้นตอน เข้าวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นายธีรชัยแจ้งว่ารายชื่อที่ได้รับการแก้ไขปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเรียบร้อยแล้ว และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ตอนเช้านายธีรชัยบอกให้นายชวการพบ นายทวีช่วงเวลา ๑๑ นาฬิกา เพื่อรับค่าใช้จ่ายเป็นค่าสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อถึงเวลานัดหมายนายทวีนำเงินมาให้และสอบถามว่ายังมีใครที่ไม่ได้ลงสมัครอีกบ้าง นายชวการสอบถามนายสุขสันต์แล้วได้รับแจ้งว่ายังมีอีก ๗ คน นายทวีจึงมอบเงินให้อีก ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้โอนเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม ส่วนนายชวการได้รับเงินจากนายทวี ๕,๐๐๐ บาท สมทบกับเงินส่วนตัวไปเปิดบัญชีกระแสรายวันที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประดิพัทธ์ จากนั้นนายชวการได้เดินทางไปสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร แล้วเดินทางไปทำธุระที่จังหวัดเชียงรายโดยกลับถึงกรุงเทพมหานครอีกครั้งเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๕ เมื่อกลับมาถึงกรุงเทพมหานครแล้วมีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของผู้ถูกร้องที่ ๒ มาทวงถามค่าใช้จ่ายทุกวัน จนถึงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการติดต่อขอค่าใช้จ่ายจากนายยุทธพงศ์ โดยขอเป็นค่าเดินทางไปเป็นพยานศาลในกรณียื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เรื่องผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนถูกตัดสิทธิและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แต่นายยุทธพงศ์ ปฏิเสธไม่รับผิดชอบ นายชวการได้หารือกับนายสุขสันต์และเห็นพ้องกันว่าน่าจะถูกผู้ใหญ่หักหลัง

และไม่ดูแลแล้ว จึงตัดสินใจเปิดเผยเรื่องราวทั้งหมดต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและไปให้การต่อศาลฎีกา แต่หลังจากที่หารือกันและได้ฟังคำแนะนำจากบุคคลหลายคนแล้วได้ตัดสินใจไปพบนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยเปิดเผยข้อเท็จจริงทั้งหมดพร้อมมอบเอกสารเท่าที่หามาได้ให้แก่นายสุเทพ เห็นว่า แม้ผู้ร้องจะมีนายชวการเพียงคนเดียวที่ให้การและเบิกความยืนยันว่าพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เกี่ยวข้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ โดยให้นายทวิ นายยุทธพงษ์และนายธีรชัยร่วมกันจัดหาพรรคการเมืองขนาดเล็กมาลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งพลเอก ธรรมรักษ์ ยังสอบถามถึงวิธีการซึ่งนายชวการได้แจ้งว่ากระทำโดยวิธีตัดต่อพันธุกรรมจนพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ พอใจและเห็นด้วย แม้นายชวการจะเป็นผู้ร่วมกระทำการทุจริตดังกล่าวด้วย แต่เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากที่นายชวการอ้างว่าเข้าไปพบกับพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ดังกล่าวแล้ว นายชวการได้ร่วมกับนายสุขสันต์และนายบุญทวีศักดิ์แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยนายบุญทวีศักดิ์ว่าจ้างนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นผู้ดำเนินการให้เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท และส่งสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ได้รับการแก้ไขข้อมูลดังกล่าวลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึง ๒๐ คน ตามที่วินิจฉัยมาแล้วทั้ง ๆ ที่นายบุญทวีศักดิ์อ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงินส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนนายทวิ นายยุทธพงษ์และนายธีรชัย ก็ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งและเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตรงกันว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการไปพบบุคคลทั้งสามที่ร้านอาหารตามสั่งข้างที่ทำการผู้ถูกร้องที่ ๑ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ บุคคลทั้งสามกับนายชวการเดินทางไปที่กระทรวงกลาโหมด้วยกันเพื่อเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ ทั้งสองวัน สอดคล้องกับคำของนายชวการจริง แมื่บุคคลทั้งสาม จะอ้างว่า ไม่มีการเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าหลังจากนั้น ทั้งนายทวิ นายยุทธพงษ์และนายธีรชัย ต่างก็ไปอยู่กับนายชวการที่โรงแรมกานต์มณีซึ่งเป็นสถานที่ดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตลอดมาถึงแม้นายทวิจะอ้างว่าไปที่โรงแรมกานต์มณีเพราะนายชวการจ้างให้ไปทำปายหาเสียง แต่ก็ไม่มีเหตุผลให้นำรับฟังเพราะข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงินแม้แต่จะส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงไม่มีเหตุผลที่จะต้องจ้างนายทวิทำปายหาเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่วนที่นายทวิ นายยุทธพงศ์และนายธีรชัยอ้างว่านายชวการมาขอให้ช่วยพาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ โดยอ้างว่ามีเรื่องสำคัญจะแจ้งให้ทราบ หากเป็นตามที่นายทวิ นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัยกล่าวอ้างจริง บุคคลทั้งสามก็น่าจะต้องสอบถามนายชวการก่อนว่ามีเรื่องสำคัญอะไร และต้องมีการนัดหมายกับพลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นถึงรองหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมให้แน่นอนและชัดเจนก่อนด้วย แต่บุคคลทั้งสามดังกล่าวกลับไม่สอบถามทั้งยังพานายชวการไปรอเพื่อขอเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ โดยมีได้นัดหมายให้แน่นอนก่อน และหลังจากที่นายทวิ นายยุทธพงศ์และนายธีรชัยอ้างว่าไม่สามารถเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ ได้ก็ไม่ปรากฏว่านายชวการมีความต้องการจะเข้าพบกับพลเอก ธรรมรักษ์ เพราะเหตุมีเรื่องสำคัญอีกเลย แต่กลับปรากฏข้อเท็จจริงจากนายธีรชัยว่า นายธีรชัยได้ไปช่วยนายชวการนับเงินใส่ซองที่โรงแรมกานต์มณี โดยนายธีรชัยเป็นผู้ไปซื้อซองใส่เงินดังกล่าวจากร้านเซเว่นอีเลฟเว่น หากกรณีเป็นเรื่องของนายชวการที่ต้องการเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ ฝ่ายเดียวแต่ไม่ได้เข้าพบจริงตามที่นายทวิ นายยุทธพงศ์และนายธีรชัยกล่าวอ้าง ก็ไม่น่าจะมีเหตุผลอันใดที่บุคคลทั้งสามดังกล่าวจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับนายชวการที่โรงแรมกานต์มณีตลอดเวลาที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ อีก ทำให้การของทั้งนายทวิ นายยุทธพงศ์และนายธีรชัยจึงไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและไม่สมเหตุผล พฤติการณ์นับแต่ที่นายยุทธพงศ์ขอให้นายชวการหาพรรคการเมืองขนาดเล็กแล้วพานายชวการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ และนายชวการกับพวกกลับไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคในฐานะข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยวิธีตัดต่อพันธุกรรมตามที่นายชวการแจ้งแก่พลเอก ธรรมรักษ์ โดยนายทวิ นายยุทธพงศ์ และนายธีรชัยไปร่วมอยู่ในโรงแรมกานต์มณีซึ่งเป็นสถานที่ดำเนินการดังกล่าว และนายธีรชัยร่วมนับเงินใส่ซองด้วย ย่อมมีเหตุผลรับฟังได้ว่าพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือรู้เห็นกับการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และให้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยผ่านนายทวิตามที่นายชวการให้การและเบิกความไว้ดังกล่าวจริง พยานหลักฐานของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อ้างว่าพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้พบกับนายชวการและพลเอก ธรรมรักษ์ ไม่ได้ให้เงินนายทวิเพื่อนำไปมอบให้นายชวการเป็นค่าสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีน้ำหนักรับฟังหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้องได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ร้องที่ ๓ นั้น นางฐิติมา ภาวะดี เคยให้การครั้งแรกต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ซึ่งได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้นว่า นางฐิติมาให้การโดยสมัครใจและเป็นความจริง โดยยืนยันว่า ก่อนที่พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัตและพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาจะ มาร่วมประชุมที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของผู้ร้องที่ ๓ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช โทรศัพทไปหาพลเอก ชรรมรัชย์ แล้วพลเอก ชรรมรัชย์ ให้นายไพฑูรย์โทรศัพทติดต่อกับพลเอก ไตรรงค์ โดยตรง หลังจากนั้นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ เดินทางมาประชุมกับแกนนำของผู้ร้องที่ ๓ สายภาคใต้ประมาณ ๒๐ คน เมื่อประชุมเสร็จพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ได้เดินทางกลับ ต่อมาเวลา ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์นำเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มามอบให้โดยนางฐิติมาเป็นผู้ส่งชื่อรับเงินไว้ โดยไม่ปรากฏว่าทั้งพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ มีผลประโยชน์ส่วนตัวอย่างใดที่จะต้องมาประชุมรวมและนำเงินมาให้ผู้ร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การกระทำดังกล่าวของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กลับเจือสมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามคำให้การและคำเบิกความของนายชวการที่ว่า พลเอก ชรรมรัชย์ ต้องการหาพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งตามที่ผู้ร้องกล่าวหา พฤติการณ์ดังกล่าวย่อมเชื่อได้ว่า ทั้งพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ เป็นตัวแทนของพลเอก ชรรมรัชย์ นำเงินมาให้ผู้ร้องที่ ๓ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่าพลเอก ชรรมรัชย์ มอบเงินให้แก่ผู้ร้องที่ ๓ ผ่านทางพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ เพื่อให้ผู้ร้องที่ ๓ ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จริง พยานหลักฐานของผู้ร้องที่ ๑ ที่อ้างว่าพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ มิได้นำเงินไปให้ผู้ร้องที่ ๓ ไม่มีน้ำหนักรับฟังหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้องได้

(๕) นายบุญอิตธิพล หรือบุญอารมิมถ ชินราช ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครของผู้ร้องที่ ๓ อันเป็นเท็จเพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า นางฐิติมา ภาวะดี เคยให้การครั้งแรกต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ซึ่งได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้นว่า นางฐิติมาให้การโดยสมัครใจและเป็นความจริง โดยนางฐิติมาได้รับการมอบหมายจากนายบุญอิตธิพล หรือบุญอารมิมถ ชินราช หัวหน้าผู้ร้องที่ ๓ ให้ดำเนินการกรอกหนังสือรับรอง

สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่นายบุญอุทธิพิลลงนามไว้ล่วงหน้า โดยนายบุญอุทธิพิล ส่งรายชื่อมาให้กรอกในภายหลัง ในปัญหานี้ปรากฏว่า นายบุญอุทธิพิล หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๒๖ คน แต่ผ่านคุณสมบัติการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ครบเก้าสิบวัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดเพียง ๑๐ คน และไม่ผ่านคุณสมบัติดังกล่าวถึง ๑๑๖ คน ซึ่งในวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๕ นางจตุติมาได้ไปพบนายวิระศาสตร์ ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายวิระศาสตร์แนะนำให้ทำมติการประชุมพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ ย้อนหลังเพิ่มเติม เมื่อได้รับคำแนะนำแล้วนางจตุติมาได้โทรศัพท์แจ้งให้นายบุญอุทธิพิล หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ดำเนินการเพื่อมอบให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ประกาศรับรองคุณสมบัตินำไปยื่นแสดงต่อศาลฎีกา แสดงว่านายบุญอุทธิพิลรู้เรื่องเกี่ยวกับการทำรายงานมติการประชุมพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ ย้อนหลังอันเป็นเท็จ ทั้งนายบุญอุทธิพิลเอง ก็ยังให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วยว่า สมาชิกกิตติมศักดิ์ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและถูกตัดสิทธิ เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่นำรายชื่อเข้าไปแทนสมาชิกที่ตาย หรือที่ลาออกหรือถูกปรับออก ตามข้อบังคับของผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ แต่ไม่ได้รายงานต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง การกระทำดังกล่าวของผู้ถูกร้องที่ ๓ ย่อมไม่ชอบด้วยระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับการเพิ่ม/ลดจำนวนของสมาชิกพรรคการเมือง เพราะการที่จะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นเรื่องเฉพาะตัวของสมาชิกนั่นเอง ไม่เกี่ยวกับความมีอยู่หรือไม่มีอยู่ของสมาชิกรายอื่น ไม่อาจใช้หมายเลขลำดับการเป็นสมาชิกแทนกันได้ นายบุญอุทธิพิลหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานะที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองย่อมรู้หรือควรจะต้องรู้ว่าการกระทำดังกล่าวนอกจากจะเป็นการผิดระเบียบแล้วยังผิดกฎหมายอีกด้วย แต่นายบุญอุทธิพิล ก็ยังกล้ากระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องและรับรองความเป็นสมาชิกของสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๓ ขัดต่อความเป็นจริง ดังกล่าวอีก และเมื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ดังกล่าวถูกตัดสิทธิเพราะมีคุณสมบัติการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ครบเก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็ยังหาวิธีเพื่อไม่ให้สมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ถูกตัดสิทธิ โดยการสร้างพยานหลักฐานทำรายงานมติการประชุมพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ ย้อนหลังอันเป็นเท็จ แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ ดำเนินกิจการพรรคการเมืองโดยทุจริตตลอดมาจนถือเป็นเรื่องปกติ อันมิใช่เป็นการดำเนินกิจการในทางการเมือง ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญโดยชื่อตรงและสุจริต นายบุญอุทิศพล หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ จะอ้างว่ามติพรรคดังกล่าวไม่ชอบและปิดความรับผิดชอบได้ จากพฤติการณ์ดังกล่าวรับฟังเป็นยุติได้ว่า นายบุญอุทิศพล ในฐานะหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นเท็จเพื่อให้สมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ นำไปใช้เป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจริง พยานหลักฐานของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่นำสืบอ้างว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ มีคุณสมบัติความเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบถ้วน แต่การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่รับรองสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ส่งรายงานสมาชิกเพิ่ม/ลดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่มีรายชื่อในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายบุญอุทิศพล หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ มิได้เกี่ยวข้องกับรายงานการประชุมอันเป็นเท็จ แต่เป็นการดำเนินการของคณะอำนาจการผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งไม่มีกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๓ เข้าไปร่วมประชุมด้วย จึงตกเป็นโมฆะ และนายบุญอุทิศพลมิได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นเท็จนั้น ไม่มีน้ำหนักรับฟังหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้องได้

(๑๐) การกระทำของพลเอก ชรรmgrักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ตามคำร้องของผู้ร้องถือเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๑ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า แม้พลเอก ชรรmgrักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เป็นเพียงรองหัวหน้า และรองเลขาธิการของผู้ถูกร้องที่ ๑ มิใช่ผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ วรรคสองบัญญัติไว้ แต่เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ก่อนที่บุคคลทั้งสองจะร่วมกันกระทำการว่าจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ให้ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ และสมคบกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาไม่ครบเก้าสิบวันในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะที่รักษาการในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้เชิญหัวหน้าพรรคการเมืองต่างๆ เข้าร่วมประชุมที่อาคารรัฐสภา ในระหว่างการประชุมดังกล่าวได้รับความจากคำให้การของนางฐิติมา ภาวะลี

ที่ให้การครั้งแรกต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งรับฟังได้ตามที่วินิจฉัยมาดังกล่าวข้างต้นว่า หลังจากเสร็จจากการประชุมร่วมระหว่างหัวหน้าพรรคการเมืองต่าง ๆ กับพันตำรวจโท ทักษิณ นายบุญอุทธิพิล หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ กลับมาเล่าให้นางฐิติมาฟังว่าพันตำรวจโท ทักษิณ บอกในระหว่างการประชุมดังกล่าวว่าจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่พรรคการเมืองที่เข้าร่วมประชุมทุกพรรคประมาณ พรรคละ ๑๐ ล้านบาท แม้ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะมีนางฐิติมาซึ่งเป็นเพียงพยานบอกเล่าในส่วนนี้ ให้การไว้เพียงคนเดียว แต่เรื่องราวดังกล่าวก็สอดคล้องกับพฤติการณ์ที่นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช โทศัพท์ ติดต่อกับพลเอก ชรรมรักษ์ เรื่องค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ แล้วพลเอก ชรรมรักษ์ ให้ติดต่อไปยังพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ รองหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น เมื่อนายไพฑูรย์ติดต่อไปที่ พลเอก ไตรรงค์ ไม่นานพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ ก็ไปร่วมประชุมประสานงานกับแกนนำสายภาคใต้ของผู้ถูกร้องที่ ๓ และหลังจากนั้นพลโท ผดุงศักดิ์ ก็นำเงินไปให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ หลายครั้ง รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท ส่วนพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ก็ร่วมกันดำเนินการให้นายชวกรหาพรรคการเมืองขนาดเล็กมาลงสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ อันเป็นการกระทำต่อเนื่องจากการประชุมร่วมของหัวหน้าพรรคการเมืองที่อาคารรัฐสภาดังกล่าว และยังปรากฏข้อเท็จจริงว่าสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ที่มีคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งที่ครบและไม่ครบเก้าสิบวันดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งได้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้ มักจะลงสมัครในเขตเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่มีได้เป็นฐานคะแนนเสียงของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นฐานคะแนนเสียงของพรรค ร่วมฝ่ายค้านในอดีตซึ่งมิได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยทั้งสิ้นเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งเขตนั้นเพียงคนเดียว ประกอบกับการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ จัดการให้สมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกครบเก้าสิบวันตามกฎหมายลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว ย่อมเป็นที่เห็นได้ชัดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ มิได้หวังผลว่าสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ จะให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นสำคัญ จึงไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ดำเนินการหาคะแนนเสียงอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและจริงจัง แต่การส่งสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ กลับเป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยตรง โดยทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียงคนเดียวและมีสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันประกบอยู่ด้วยนั้น สามารถได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แม้ไม่ได้รับคะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ทั้งเมื่อเริ่มมีการนำเรื่องที่ พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ กระทำตามที่วินิจฉัยมาดังกล่าวออกเปิดเผยสู่สาธารณชน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เพียงแต่มิได้ดำเนินการใด ๆ ในเรื่องนี้เพื่อสร้างความชัดเจนให้เกิดขึ้นในสังคมว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ร่วมรู้เห็นกับการกระทำดังกล่าวของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เพราะผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือเป็นนิติบุคคลสาธารณะที่ต้องดำเนินกิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยสุจริตเพื่อประโยชน์ของประเทศไทยและประชาชนโดยรวม ซึ่งย่อมถูกตรวจสอบจากประชาชนและสังคมโดยทั่วไปไปแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังดำเนินการให้โฆษก รองโฆษก กรรมการบริหารและสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ เองออกมาปกป้องการกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ดังกล่าวอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ อีกหลายคนยังออกมาดำเนินการกล่าวหาผู้ที่นำข้อมูลออกมาเปิดเผยว่าเป็นขบวนการใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ ในขณะที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กลับยื่นคำชี้แจงต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในลักษณะที่มีเงื่อนไขว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำในฐานะส่วนตัวไม่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีเหตุผลให้น่าเชื่อว่าพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ กระทำการดังกล่าวโดยความรู้เห็นยินยอมของพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ สำหรับกรณีที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดถือเป็นการกระทำของพรรคการเมืองหรือไม่นั้น หากเป็นการดำเนินการโดยสุจริตตามปกติทั่วไปย่อมเป็นเรื่องที่ต้องแสดงออกโดยทางนโยบายของพรรคการเมือง มติของที่ประชุมใหญ่สมาชิกพรรคการเมือง มติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือหัวหน้าพรรคการเมืองซึ่งเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่พฤติการณ์ของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ตามที่ได้ความดังวินิจฉัยมาดังกล่าวแล้วมิใช่การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

โดยสุจริตตามปกติทั่วไป แต่ถือได้ว่าเป็นกรณีที่พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ในฐานะกรรมการบริหารพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการจดทะเบียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแล้ว กระทำการใด ๆ ฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมือง หรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ ซึ่งโดยหลักเมื่อเกิดกรณีเช่นนี้ขึ้นแล้วย่อมต้องถือเป็นหน้าที่ของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารหรือสมาชิกคนอื่น ๆ ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าว ต้องดำเนินการให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทำการตักเตือนให้พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ระวังหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นเสีย แต่ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการดังกล่าวแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงตามที่ได้วินิจฉัยมาดังกล่าวย่อมถือได้ว่าการกระทำของพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้องของอัยการสูงสุดผู้ร้อง พยานหลักฐานของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อ้างว่าพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ มิใช่ผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ดี พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้รับการมอบหมายจากพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ว่าทางตรง ทางอ้อมให้ดำเนินการดังกล่าวก็ดี หรือผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้รับประโยชน์จากการกระทำดังกล่าวก็ดี ไม่มีน้ำหนักรับฟังหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้องได้

(๑๑) การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรืออาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรืออาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามคำร้องของผู้ร้องหรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ใช้เงินจำนวนมากให้การสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เพื่อว่าจ้างให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่เคยเป็นฐานเสียงของพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายค้านในอดีต ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงเกณฑ์ที่ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับการเลือกตั้งเพียงคนเดียวตามที่กฎหมายกำหนด และเพื่อให้ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ ๕๐๐ คน ประกอบกันเป็นสภาผู้แทนราษฎรตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้ ด้วยการสมคบกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาไม่ครบเก้าสิบวันตามรัฐธรรมนูญ ในฐานะข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วส่งสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ทั้งที่มีสิทธิและไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามกฎหมายลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แข่งขันกับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ยังออกหนังสือรับรองหัวหน้าพรรคการเมืองอันเป็นที่ให้สมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการแทรกแซงกระบวนการเลือกตั้งให้ไม่เป็นไปอย่างตรงไปตรงมาโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามเจตนารมณ์ของการที่จะให้ได้มาซึ่งผู้แทนราษฎรที่ดีมีความรู้ ความสามารถในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ก่อให้เกิดความเสียหายไม่เพียงแต่กระบวนการจัดการเลือกตั้ง แต่ยังเป็นการทำลายหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย และทำให้รัฐธรรมนูญซึ่งกฎหมายสูงสุดสำหรับใช้ในการปกครองประเทศไร้ความหมาย ขาดความศักดิ์สิทธิ์ เสมือนหนึ่งว่าผู้ถูกร้องทั้งสามอยู่นอกกฎหมายบ้านเมือง ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามจึงถือได้ว่าเป็นการร่วมกันกระทำการเพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญอีกด้วย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) (๓) ดังคำร้องของผู้ร้อง

(๑๒) กรณีมีเหตุอันควรยุบผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า แม้พรรคการเมืองจะเกิดขึ้นโดยการรวมตัวของผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งหมายความว่าในการดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น สมาชิกพรรคการเมืองทุกคนมีสิทธิและเสียงเท่ากัน แต่พรรคการเมืองในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยการรวมตัวกัน โดยอาศัยความนิยมในตัวบุคคลผู้เป็นหัวหน้าพรรคคนเดียวหรือแกนนำสำคัญเพียงไม่กี่คนเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น หากได้มีการกระทำทางการเมืองให้เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและประชาชนอย่างแท้จริงไม่ เมื่อความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคการเมืองหรือแกนนำสำคัญเหล่านั้นเสื่อมถอยลงไม่ได้รับความนิยมในหมู่ประชาชน หรือเมื่อหัวหน้าพรรคการเมืองหรือแกนนำสำคัญนั้นลาออกจากพรรค สมาชิกพรรคการเมืองนั้นก็มักจะโยกย้ายไปอยู่ในพรรคการเมืองอื่นที่ได้รับความนิยมาจากประชาชนโดยไม่มีการให้ความสำคัญใด ๆ ต่อสมาชิกอื่น ๆ ของพรรค และพรรคการเมืองนั้นก็จะได้ไม่ได้รับความนิยมจากประชาชนอีกต่อไปจนกระทั่งหมดบทบาททางการเมืองหรือยุบเลิกกันไปในที่สุด ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้ได้เกิดขึ้นแก่พรรคการเมืองในประเทศไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังเช่นพรรคธรรมสังคม พรรคกิจสังคม พรรคพลังธรรม พรรคก้าวหน้า พรรคมวลชน และพรรคประชากรไทย เป็นต้น พรรคการเมืองในประเทศไทยส่วนใหญ่จึงยังไม่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองตามอุดมคติและอุดมการณ์ที่มั่นคงในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง และเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปในประเทศไทยว่า พรรคไทยรักไทยผู้ร้องที่ ๑ ได้รับการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองโดยรวบรวมบรรดาสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นที่เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการคาดหมายว่าจะได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกเข้ามาเป็นสมาชิกของผู้ร้องที่ ๑ เพียงเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อปี ๒๕๔๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้รับความนิยมาจากประชาชนอย่างสูงในขณะนั้นเป็นหัวหน้าพรรคและเป็นผู้สนับสนุนเงินทุนรายใหญ่ที่สุดของผู้ร้องที่ ๑ เป็นนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ จึงมีอำนาจตัดสินใจในกิจการทางการเมืองของผู้ร้องที่ ๑ แต่เพียงผู้เดียว ส่วนกรรมการบริหารพรรคอื่น ๆ ก็ได้รับการแต่งตั้งขึ้นเพียงให้ครบถ้วนตามกฎหมายที่กำหนดไว้เท่านั้น หากได้มีสิทธิมีเสียงในพรรคอย่างจริงจังแต่อย่างใดไม่ แม้กระทั่งการจัดบัญชีรายชื่อสมาชิกพรรคเพื่อส่งลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ผ่านมา พันตำรวจโท ทักษิณก็เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจเองทั้งสิ้น ดังที่นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ซึ่งมีตำแหน่งเป็นถึงรองเลขาธิการผู้ร้องที่ ๑ เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า ตนเองเพิ่งทราบว่าไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ หลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไปแล้ว ทั้งการดำเนินกิจการทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็มีลักษณะเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่มีได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกันอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากการที่ต่อมาเมื่อความนิยมในตัวพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องที่ ๑ เริ่มเสื่อมถอยลง จนเกิดเหตุการณ์ชุมนุมต่อต้านเรียกร้องกดดันให้พันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะนายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่งจนกระทั่งพันตำรวจโท ทักษิณ ต้องประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหาร และสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เริ่มทยอยกันลาออกจากการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๑ และสุดท้ายเมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดอำนาจการปกครองประเทศ ในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ประกอบกับการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกขู่กล่าวหาของ อัยการสูงสุดผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ กรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ยังทยอยกันลาออกจากการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ลาออกไปด้วย โดยมีได้มีผู้ใดให้ความสำคัญต่อการเป็นพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ของพรรคที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่ามีจำนวนถึง ๑๔ ล้านคนแต่อย่างใด ทั้งเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่กรรมการบริหารพรรคบางส่วนจัดให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการอันฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๓) ตามที่ได้ความดังกล่าว และมีผู้เข้ามาเปิดเผยตีแผ่ผ่านสื่อมวลชนจนเป็นที่รับรู้กันทั่วไปในสังคมจนนำไปสู่การร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองและอัยการสูงสุดในเรื่องนี้ นอกจากจะไม่มีกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ คนอื่น ๆ รวมทั้งพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกมาดำเนินการใด ๆ เพื่อสร้างความชัดเจนให้เกิดขึ้นในเรื่องนี้แล้ว ยังกลับออกมาช่วยกันปกป้องและปกปิดการกระทำดังกล่าวพร้อมกับให้กรรมการบริหารและสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกมาร้องเรียนกล่าวหาผู้ที่นำข้อมูลมาเปิดเผยอีกด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้ย่อมไม่ใช่วิสัยที่พึงกระทำตามเจตนารมณ์ทางการเมืองและแนวทางของพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยเพื่อประชาชนอันนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองแต่อย่างใด พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้เกิดขึ้นจากเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและอุดมการณ์ในทางประชาธิปไตยโดยแท้จริง แต่เป็นเพียงการรวมตัวกันของกลุ่มการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ

และผลประโยชน์ในทางการเมืองเท่านั้น มิได้มุ่งประสงค์ที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนเป็นหลักแต่อย่างใด จึงมีลักษณะไม่แตกต่างจากพรรคการเมืองส่วนใหญ่ของประเทศไทยดังที่กล่าวมา ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงยังไม่มีสถานะของความเป็นสถาบันการเมืองตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ร่วมกับผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ สมคบกันกระทำการเพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ยังเป็นปฏิกิริยาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ในขณะที่ประเทศชาติกำลังอยู่ในสภาวะที่สับสนวุ่นวาย มีการชุมนุมประท้วงเรียกร้องของประชาชนจนเกิดความแตกแยกในสังคมลุกลามไปทั่วทั้งประเทศเช่นนี้ แสดงว่าผู้ถูกร้องทั้งสามมิได้ใส่ใจความเป็นไปของบ้านเมืองว่าจะเกิดความเสียหายใหญ่หลวงอย่างไร มุ่งประสงค์เพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศของพวกเขาเท่านั้น และกระทำการไปโดยไม่คำนึงว่าการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศนั้นจะถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ อันเป็นการทำลายระบอบการปกครองและเป็นอุปสรรคขัดขวางพัฒนาการของประชาธิปไตยในประเทศไทยอย่างร้ายแรง ลักษณะการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามถือเป็นเรื่องรุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องขอให้ยุบผู้ถูกร้องทั้งสามตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น อาศัยเหตุผลตามที่ได้อธิบายมาดังกล่าว จึงเห็นสมควรมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยรักไทย พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องทั้งสามตามคำร้องของผู้ร้อง

(๑๓) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๓ มีผลใช้บังคับเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งของปวงชนชาวไทย และเป็นสิทธิที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เกือบทุกฉบับได้รับรองไว้จนเป็นประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ

ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันก็ยังไม่ให้การรับรองคุ้มครองไว้ในมาตรา ๓ ด้วย การจำกัดตัดสิทธิขั้นพื้นฐานของ
ปวงชนชาวไทยดังกล่าวจึงกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยเฉพาะ
และโดยปกติกฎหมายจะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศหรือถัดจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนทราบข้อความของกฎหมายล่วงหน้า แต่ถ้าผู้มีอำนาจในการตรากฎหมาย
ประสงค์จะให้กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับย้อนหลังได้ก็ต้องกำหนดไว้ในกฎหมายนั้นให้ชัดเจน
ส่วนกรณีกฎหมายมิได้กำหนดวันบังคับใช้ไว้ดังกล่าว จะต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมที่ว่า
กฎหมายไม่มีผลใช้ย้อนหลัง ซึ่งหมายความว่ากฎหมายฉบับนั้นจะใช้บังคับแก่กรณีที่เกิดขึ้นในอนาคต
นับแต่วันที่ประกาศใช้กฎหมายเป็นต้นไปเท่านั้น และกฎหมายนั้นจะไม่ใช้บังคับแก่การกระทำหรือ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าวันที่กฎหมายใช้บังคับ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายนั้นมีผลย้อนหลังเป็นคุณ
เท่านั้น การที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญ
หรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้าม
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
ของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” นั้น
ถือเป็นกฎหมายที่จำกัดตัดสิทธิขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทยตามประเพณีการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดังกล่าว จึงเป็นกฎหมายที่เป็นผลร้ายต่อผู้ที่จะต้อง
เสียสิทธิเลือกตั้ง ทั้งตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ก็มีได้ระบุว่า ให้ใช้บังคับเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหาร
พรรคการเมืองที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบ ซึ่งได้
กระทำการดังกล่าวตั้งแต่วันที่ใด จึงต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมที่ว่า “กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง”
ดังนั้นเมื่อการกระทำที่ผู้ร้องทั้งสามอันเป็นเหตุให้ต้องยุบผู้ถูกร้องทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เกิดขึ้นก่อนประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มีผลบังคับใช้ จึงไม่อาจเพิกถอนสิทธิ
เลือกตั้งของกรรมการบริหารผู้ถูกร้องทั้งสามตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ได้

ดังเหตุผลทั้งหมดที่ได้วินิจฉัยมาข้างต้น จึงมีความเห็นว่า ให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย
ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่วนคำขอให้
เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องทั้งสาม เป็นเวลา ๕ ปี ให้ยก

นายกิตติศักดิ์ กิติคุณไพโรจน์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของนายธานีศ เกศวพิทักษ์ ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓ - ๕/๒๕๕๐

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดยื่นคำร้องรวมสามคำร้อง ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย เนื่องจากปรากฏต่อนายทะเบียน พรรคการเมืองว่า พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) พรรคไทยรักไทยกระทำการ ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓)

นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานตามหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๕๕๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ หนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๐๐๐ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ และ หนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๗๑๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ตามลำดับ อัยการสูงสุดพิจารณา แล้วเห็นสมควรให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองทั้งสามตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง และศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ คดีอยู่ในระหว่างที่ พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูป การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ และภายหลัง มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของ ศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ และให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมา พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทยยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ ตามลำดับ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ให้รวมการพิจารณาคำร้อง ทั้งสามเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกัน โดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่า ผู้ร้อง และให้เรียก พรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คำร้องที่หนึ่ง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติม คำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ สรุปความได้ว่า

พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน

๒๕๔๕ และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ กำหนดหลักเกณฑ์การนับคะแนนและการประกาศผลว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ประกาศให้ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตนั้น

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจาก นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้ง

ได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์โดยก้ำวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการกระทำในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และให้แจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน อันเป็นการกระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ

มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้พิจารณาคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูป การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง ที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้พิจารณาคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๒ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจง แก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า

(๑) การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งให้โอกาสมาให้อัยการคัดค้านคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบกับการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ การเลือกตั้งไม่ปรากฏว่า ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๒ เนื่องจากผู้ร้องที่ ๒ ไม่เคยมอบอำนาจให้กับบุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกร้องหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า ผู้ร้องที่ ๒ โดย นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวหา และนายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักกับ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาก่อน อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ ตามที่คำร้องกล่าวหา เนื่องจากวันและเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหา นั้น นายบุญทวีศักดิ์อยู่ต่างจังหวัด และไม่มีหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์เกี่ยวข้องในการกระทำตามที่กล่าวหา ส่วนกรณีการรับเงินจากกรรมการบริหารพรรคผู้ร้องที่ ๑ นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลตามที่ผู้ร้องกล่าวหา

ผู้ร้องที่ ๒ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สอง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคแผ่นดินไทย ผู้ร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๕ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑ คน โดยมีนายบุญญาบารมีภณหรือบุญอิตธิพล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๓ เนื่องจากนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ร้องที่ ๑ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนว่า มีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่น แยกย้ายกันไปจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้าน ลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดตั้งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำสั่งหรือ คำสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้งได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติ ไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไป แก่ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิบัติการต่อการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงาน ผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของ นายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำ ในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำความผิดฐานสมัคร รับเลือกตั้ง โดยรู้ว่าตนเองไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ ประกอบประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และเป็นความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน และแจ้งให้ เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ นั้น เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) จึงแจ้งเรื่องและส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ร้องดำเนินการ ตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะลี ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๒ ได้ดำเนินการรับเงินสนับสนุนจาก พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และ พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมภ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประเภทกิตติมศักดิ์อันเป็นความเท็จเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน ทั้งนี้ เพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ย่อมแสดงว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการเลือกตั้งในครั้งดังกล่าว ผู้ร้องไม่อาจนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ เนื่องจากมูลคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดี ลื่นไปแล้ว ควรยกคำร้องนี้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่เคยมอบอำนาจให้แก่บุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ ที่ว่า ต้องกระทำโดยนิติบุคคล โดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคมอบหมายให้ทำการแทน ซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดลงโทษพรรคการเมืองได้นั้น ผู้กระทำต้องเป็นกรรมการบริหารของพรรค แต่นางฐิติมาและนายพันมิตร ดวงทิพย์ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ไปรับเงินจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่มีอำนาจกระทำการใดแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ แต่เป็นพฤติกรรมที่เป็นการกระทำเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีส่วนรับรู้ ไม่ได้เกี่ยวข้อง ไม่ได้มอบหมาย และไม่ใช่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๓

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) ประเด็นเรื่องการที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรค นางฐิติมา และ นายพันมิตร เจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ ในการเลือกตั้งคราวนี้ โดยส่ง สมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน และแบบ บัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน รวมทั้งสิ้น ๑๒๖ คน ซึ่งอาศัยงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายจากกองทุน เพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการ ประจำปี ๒๕๔๕ จำนวนเงิน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เป็นไปตามมติการประชุม เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยประธานที่ประชุมนำเสนอให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำเงินที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๑๐ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัคร ที่เป็นสมาชิกคนอื่น อีกจำนวน ๑๑๖ คน ซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด ให้รับผิดชอบด้วยตนเอง โดยร่วมกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีนายพันมิตรเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้ง ของผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๑ นำเงินส่วนตัวมาช่วยสนับสนุน โดยนายพันมิตรกู้ยืมเงินจากนางวริศรียา งามเกิดศิริ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท และต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยกรรมการบริหารพรรคนำเงินดังกล่าวไปใช้จ่ายตาม แผนงานโครงการ ประจำปี ๒๕๔๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๕ ดังนั้น การที่คณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้มอบหมาย แต่เป็นการกระทำของนางฐิติมาและนายพันมิตรซึ่งไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรค และผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้รับประโยชน์จากการกระทำของกลุ่มบุคคลดังกล่าว หากผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจะต้อง ดำเนินการตามเงื่อนไขการบริจาคเงินให้แก่พรรค ส่วนที่ว่า มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ บางคน เช่นนายอุทัย นามวงศ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า รับเงินค่าสมัครและ ค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้นรับฟังไม่ได้ เนื่องจากนายอุทัยเป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปไตย ในการสร้างสถานการณ์เพื่อล้มการเลือกตั้ง ประกอบกับนายอุทัยเป็นบุคคลที่มีความรู้ถึงระดับปริญญาเอก

จากต่างประเทศ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องเป็นเพียงการเชื่อมโยงความผิดให้ไปถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ผู้ถูกร้องดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) เท่านั้น นอกจากนี้ที่นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ร่วมประชุมการให้สัตยาบันร่วมกับพรรคการเมืองอีก ๑๕ พรรค และเล่าให้ฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครของพรรคการเมืองทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ในวันประชุมดังกล่าวมีหัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้แทนของพรรคการเมืองเข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๖ พรรค เพื่อทำสัตยาบันการปฏิรูปการเมืองร่วมกัน นอกจากพรรคการเมืองแล้วยังมีผู้สื่อข่าวเข้าร่วมจำนวนมาก หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กล่าวในที่ประชุมถึงเรื่องงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนในการเลือกตั้งแต่อย่างใด

(๒) ประเด็นเรื่องที่นายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง นั้น ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มี ๓ ประเภท ได้แก่ (๑) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๐ คือ สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัครตามข้อบังคับพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติเป็นสมาชิกพรรคได้ (๒) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๑ คือ สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ สมาชิกที่เป็นผู้ก่อตั้งพรรค และบุคคลซึ่งพรรคเลือกมาเป็นสมาชิก หมายถึงสมาชิกที่ปรับแทนตำแหน่งที่มีอยู่ จึงไม่เป็นสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เพียงปรับเข้าและออก (๓) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๒ คือ สมาชิกสมทบ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัคร และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติให้เป็นสมาชิกสมทบได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุง ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน รวม ๑๒๖ คนนั้น มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ทุกคน โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเป็นสมาชิกในคราวประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นการประชุมรับสมัครปรับปรุงสมาชิกกิตติมศักดิ์ จำนวน ๑๕๑ คน และในการประชุมพรรค ครั้งที่ ๘/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำนวน ๒๕ คน ซึ่งผู้ถูกร้อง

ที่ ๓ มีใบสมัครสมาชิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นหลักฐาน แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเพียง ๑๐ คน แบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง อีก ๑๑๖ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศรายชื่อให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเห็นว่า ผู้สมัครดังกล่าวไม่ได้เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะไม่มีรายชื่อปรากฏในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลด ในรอบปี ๒๕๔๘ (แบบ ท.พ. ๖ และ ท.พ.๗) ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งในรายงานดังกล่าวผู้ถูกร้องที่ ๓ รายงานเพียงว่า เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกจำนวน ๒๕,๓๐๖ คน ในรอบปีที่ผ่านมาคือ ปี ๒๕๔๘ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวน ๑๐๐ คน และมีสมาชิกลดลงจำนวน ๓๑ คน และมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๒๕,๕๓๕ คน เหตุที่ไม่มีรายชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปี ๒๕๔๘ ของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๖ คน เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่เป็นการปรับคนใหม่เข้ามาแทนคนเก่าที่ต้องปรับออกไป ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งรายชื่อสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี ซึ่งเป็นการดำเนินการตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มีรายชื่อบุคคลดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียงแต่จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ กำหนดไว้ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็เคยดำเนินการเช่นเดียวกันมาแล้วในการเลือกตั้งในคราววันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ดังนั้น การออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญบารมีภณ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง จึงกระทำไปด้วยความถูกต้องและเป็นจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สาม ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน โดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจากพลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล กรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการสมคบระหว่างผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองอื่น และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรค โดยว่าจ้างพรรคเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานและพฤติการณ์ประกอบความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของพลเอก ชรรณรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีลักษณะเป็นการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) จึงได้ส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวน การสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่าเมื่อระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเวลาที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ ปราบกฏข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานว่า

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชวทันยาพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งต่อนายบุญบารมีภักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นคือ พลเอก ชรรมรักษ์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ ได้มอบเงินค่าใช้จ่าย จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะดี สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้ประสานงานของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมาระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงิน จำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติมอีก ๑๗ คน และในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงิน จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาอีกเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ทั้ง ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ พลเอก ชรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นกรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกันให้เงิน

สนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณพัฒน์ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัยหรือต่อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นตัวแทนติดต่อมอบเงินให้นายชวการ โตสวัสดิ์ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายครั้ง โดยเริ่มติดต่อที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ตัดต่อข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน และมอบเงินค่าใช้จ่ายให้สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิออกเสียงในเขตนั้น โดยพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย มอบเงิน จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปให้ นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการนำสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีซึ่งเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ นำเงินไปให้นายชวการ นับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท และมอบให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันในผู้ร่วมงาน และต่อมาวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงิน จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการเพื่อนำไปให้นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ นำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๙ คน โดยมีหลักฐานการส่งตำเนาใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้นายชวการนำไปรับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากพลเอก ธรรมรักษ์ ตามที่ได้ตกลงกันได้ แต่ปรากฏว่า นายชวการและนายสุขสันต์ ไม่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจึงไปแจ้งข้อมูลแก่นายสุเทพ ผู้ร้องเรียนในกรณีนี้ และในช่วงวันที่ ๖ และ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินตามที่ได้กล่าวแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ สุวรรณพา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิก ใช้เลขที่และวันรับสมัคร

ของสมาชิกพรรคคนเดิม แล้วนำชื่อและชื่อสกุลของสมาชิกคนใหม่ ไล่แทนชื่อและชื่อสกุลสมาชิกคนเดิม ที่เรียกว่า การตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๖๑ คน และในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งร้องทุกข์ดำเนินคดี แก่ นายอมรวิทย์และ ผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนแล้ว

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของพลเอก ชรรมภ์และนายพงษ์ศักดิ์ ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และร่วมกันสนับสนุนให้มีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนให้มีการปลอมเอกสาร การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง

ที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า

(๑) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยึดอำนาจการปกครองประเทศและออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญจึงย่อมสิ้นสุดลงไปด้วยโดยอัตโนมัติ บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญย่อมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลให้อรรถคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญและยุติลงไปแล้ว กลับมาอยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคำร้องของผู้ร้อง การถ่ายโอนอรรถคดีและอำนาจดังกล่าว ไม่มีความถูกต้องชอบธรรม ลิดรอนสิทธิของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรมและมีลักษณะเลือกปฏิบัติเป็นการตั้งองค์กรซึ่งมิใช่ศาลขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ว่าการจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้นจะกระทำมิได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีความชอบธรรมและไม่มีความพิจารณาคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ นอกจากนี้ ในการพิจารณาวินิจฉัย คดียุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้เป็น

อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตุลาการ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญได้ เพราะขัดกับหลักนิติรัฐอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในอารยประเทศ ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ศาลต้องกระทำในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ และผู้พิพากษาหรือตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งเป็นหลักประกัน แก่ผู้มีอรรถคดีทั้งปวงว่าจะได้รับความเป็นธรรม ไม่มีผู้ใดมาสั่งหรือชี้นำผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการ รัฐธรรมนูญกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และไม่ได้รับรองให้ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอิสระ ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดกำหนดให้องค์กรอื่น ที่ไม่ใช่ศาลมีหรือใช้อำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง เป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการมาโดยตลอด โดยจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติ พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๔๘ ที่ให้ศาลฎีกาพิจารณาและมีคำสั่งคดีที่ขอเชิญบิดพรรคการเมือง ขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและมีคำสั่งกรณีที่ยกการสูงสุดขอให้ยุบพรรคการเมือง ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕ ที่กำหนดให้คณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญมีและใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกำหนดให้บรรดาอรรถคดีหรือการใด ที่อยู่ระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและ ความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นการกำหนดอำนาจและถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ที่ขัด ต่อหลักนิติรัฐ อีกทั้งยังเป็นการขัดต่อหลักการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ผ่านมา และขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เนื่องจากนายสุเทพซึ่งเป็น เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครลงสมัคร รับเลือกตั้ง และนายสุเทพไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจ สืบสวนสอบสวนคำร้องเรียนของนายสุเทพได้

(๓) การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ ที่มีนายนาม ยิ้มแย้ม เป็นประธาน ไม่เคยแจ้งข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแม้แต่แจ้งพลเอก ชรรมภ์หรือนายพงษ์ศักดิ์ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ทั้งที่ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ กำหนดให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อร้องเรียน พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ โดยการแจ้งผู้ถูกร้องเรียนดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ แต่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์จัดทำและนำไปมอบให้ฝ่ายเดียว แล้วสรุปความเห็นเสนอประธานกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ให้โอกาส พันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งไม่ให้โอกาส ผู้ถูกร้องที่ ๑ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งที่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเคยให้ความเห็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งปรากฏตามบันทึกข้อความ ฉบับลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ว่าต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ ส่วนที่พลเอก ชรรมภ์และนายพงษ์ศักดิ์ ไปให้ถ้อยคำแล้วนั้น บุคคลทั้งสองไม่ใช่หัวหน้าพรรค ไม่ได้เป็นผู้แทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่บุคคลทั้งสองไปให้ถ้อยคำเนื่องจากได้รับเชิญไปในฐานะพยาน ไม่ใช่ในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองแล้ว และการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนของพันตำรวจโท

ทักษิณ หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่ถือว่าเป็นการให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง ส่วนที่ผู้ร้องอ้างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสิทธิยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และมีสิทธิอ้างบุคคลหรือหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานรวมทั้งมีสิทธิตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องได้นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคนละเรื่อง และคนละขั้นตอนกับการที่ต้องดำเนินการในชั้นสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ กรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม แม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จะใช้คำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” แต่ที่จะปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ได้นั้น ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความผิดตามมาตรา ๖๖ เสียก่อน เพราะคำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” มิใช่เป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาวินิจฉัยได้เอง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจแจ้งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ได้ และผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องเพื่อให้พิจารณา วินิจฉัยสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๔) การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงใช้บังคับไปด้วย เนื่องจากเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง ส่งผลให้บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับซึ่งรวมถึง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอันสิ้นสุดลงด้วย ซึ่งต่อมาคณะกรรมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขชี้แจงว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกทั้งหมด ทั้งนี้ ตามคำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะกรรมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๘ เมื่อการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาและนำมาเป็นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำที่อาศัยเหตุอันเกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และเหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องยุติและสิ้นสุดลงด้วย แม้ต่อมาวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๘ คณะกรรมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ประกาศฉบับดังกล่าวคงมีผลเพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และเมื่อต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๘ คณะกรรมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศฉบับที่ ๒๗ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญมิได้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยังให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศฉบับที่ ๒๗ ได้ประกาศเป็นต้นไป และจะนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นฐานในการดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๘ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะกรรมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๘ นั้น ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหา ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่มีความผิดอีกต่อไป การกระทำตามที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งอาศัยมูลเหตุที่เกิดจากการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อกฎหมายยกเลิกไป ย่อมมีผลให้การกระทำที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุ ยื่นคำร้องในครั้งนี้อยู่ดีและสิ้นสุดลงด้วย

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมสอดคล้องกัน ได้รวมตัวเข้าด้วยกันเพื่อจะนำแนวความคิดนั้นมากำหนดเป็นนโยบายและนำไป บริหารหรือตรวจสอบการบริหารประเทศตามอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลนั้นตามวิถีทางประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงให้ความคุ้มครองแก่พรรคการเมืองที่ตั้งขึ้น และไม่ต้องการให้มีการยุบพรรคได้โดยง่ายแม้ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือส่งสมัครแล้วแต่ไม่มีสมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้ง ก็ไม่เป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แต่เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว คงมีแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง เท่านั้น ดังนั้น การจะยุบพรรคการเมืองได้จึงต้องเป็นไปตามเหตุมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ที่ว่าการที่บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้ เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) บัญญัติไว้สอดคล้องกับมาตรา ๖๓ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบเพิ่มเติม ไปถึง ๔ เหตุ โดยการเพิ่มเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งผู้ร้องอาศัยเหตุตาม (๓) มาร้อง ให้อยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ด้วย จึงเป็นการกำหนดเหตุยุบพรรคการเมืองเพิ่มเติมนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ กำหนดและเป็นบทบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นบทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและ กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ รับรองไว้ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ เนื่องจากการยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองที่มาตรา ๔๗ รับรองไว้ ซึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติหลักเกณฑ์การดำเนินการว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว นั้น มีลักษณะเป็นหลักเกณฑ์การดำเนินการที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ เพราะถ้าพรรคการเมืองกระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ซึ่งเป็นการกระทำเดียวกับการกระทำตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง คือ ใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการ

ดังกล่าว อัยการสูงสุดมีอำนาจเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง เท่านั้น และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดกระบวนการเพื่อไปสู่การยุบพรรคการเมืองที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทั้งที่เหตุในการยุบนั้นเป็นเหตุแบบเดียวกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓

(๓) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๑ เนื่องจากการกระทำตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง หัวหน้าพรรคผู้ร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นผู้กระทำและไม่ได้มอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารพรรคกระทำ อีกทั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ร้องที่ ๑ ไม่ได้มีมติให้ผู้ร้องกล่าวหากระทำการตามคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ กำหนดไว้ กรรมการบริหารพรรคจะดำเนินการแทนผู้ร้องที่ ๑ โดยลำพังไม่ได้ จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๑ เพราะการที่กรรมการบริหารพรรคคนหนึ่งจะดำเนินการในนามของผู้ร้องที่ ๑ เพื่อจัดการนอกเหนือจากที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบนั้นไม่อาจกระทำได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งซึ่งมีค่าใช้จ่ายและต้องผ่านขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งพลเอกธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ แต่อย่างใด อีกทั้งผู้ร้องที่ ๑ ไม่เคยทราบมาก่อน ไม่เคยมอบหมาย ไม่เคยใช้และไม่เคยสนับสนุนให้บุคคลทั้งสองหรือบุคคลอื่นใดกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ประการใด หากบุคคลทั้งสองกระทำการตามข้อกล่าวหาที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลทั้งสอง ไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๑ แต่อย่างใด การยุบพรรคการเมืองเป็นการทำให้สภาพความเป็นบุคคลของพรรคการเมืองตามกฎหมายสิ้นสุดลง ทำให้สมาชิกภาพของมวลสมาชิกสิ้นสุดลง จึงเทียบได้กับการลงโทษประหารชีวิตในทางอาญา การวินิจฉัยและตีความจึงต้องตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด ไม่ควรตีความในการขยายความเพื่อลงโทษพรรคผู้ร้องที่ ๑ การกระทำของกรรมการบริหารพรรคมิใช่เป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ ซึ่งกรณีที่จะให้ถือว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมืองและถือว่าพรรคการเมืองนั้น

กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า เป็นการกระทำหรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจของหัวหน้าพรรคการเมือง ดังนั้น การกระทำของกรรมการบริหารพรรคอันจะถือได้ว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคผู้นั้นต้องเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองเท่านั้น ทั้งนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังได้แยกการกระทำของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคที่เป็นความผิดและต้องรับโทษแยกต่างหากจากการกระทำของพรรคการเมือง กล่าวคือ การกระทำของหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา ๗๖ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ หรือการกระทำของกรรมการบริหารพรรค ตามมาตรา ๗๗ และมาตรา ๘๔ ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปว่า ผู้ใดกระทำความผิดผู้นั้นต้องรับโทษ ถ้าไม่ได้กระทำความผิดผู้นั้นไม่ต้องรับโทษและไม่ต้องรับโทษจากการกระทำของผู้อื่น การกระทำที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในขณะที่มีการยื่นคำร้องนี้เป็นตัวการสนับสนุน หรือส่งเสริมรู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลทั้งสองที่ถูกกล่าวหาไปกระทำตามคำร้องแต่อย่างใดทั้งสิ้น

(๘) การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ได้เนื่องจากคำว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) หมายถึง การกระทำเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิ้นสุดลงแล้วใช้การปกครองอย่างอื่น ส่วนคำว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยผู้ที่ได้อำนาจนั้นมาจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมใช้อำนาจดังกล่าว ดังเช่นการยึดอำนาจปฏิวัติ หรือรัฐประหารของคณะบุคคลที่เรียกตัวเองว่า “คณะปฏิวัติ” ส่วนการกระทำที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) บัญญัติเป็นเหตุยุบพรรค คือ กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น ซึ่งกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑

ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ ดังนั้น การกระทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง หรือการให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามคำร้องซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง จึงไม่ถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะความร้ายแรงของการกระทำถึงขนาดที่สมควรจะยุบพรรคการเมืองนั้นเสียก็คือ การกระทำการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจปกครองประเทศ โดยใช้กำลัง ซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่ได้เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากการกระทำการใดอันเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง แม้อาจจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ไม่เคยปรากฏหรือเคยมี คำวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือกระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด โดยเหตุนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ ที่บัญญัติไว้ว่า หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือ ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของนายทะเบียน ให้มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้ และผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง แสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดระดับความรุนแรงของการกระทำของพรรคการเมือง และผู้บริหารพรรคการเมืองไว้เป็นลำดับขั้นเพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุอันเป็นการกระทำผิดเล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อให้ยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบได้โดยง่ายเนื่องจากการกระทำของผู้บริหารพรรคบางคน ย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อสมาชิกของพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำของกรรมการบริหารพรรคนั้นเลย

(๘) กรณีมีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม มิได้เป็นบทบังคับเด็ดขาดให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคในทุกรณี เพียงแต่บัญญัติว่า “...ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมือง ...” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่า “เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง...” จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าแม้พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเข้าข่ายที่จะถูกยุบพรรคได้ก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคหรือไม่ยุบก็ได้ ประกอบกับเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ ที่กำหนดความรุนแรงตามลักษณะของการกระทำไว้ในหลายระดับ หากไม่รุนแรงถึงขั้นเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ อาจจะใช้มาตรการเพียงการเตือน หรือมีอำนาจสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำตามที่กล่าวหา หรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ทั้งคณะ หรือบางคนออกจากตำแหน่ง นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่ยุบก็ได้ และกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เรื้อรังมาตั้งแต่เข้าทำหน้าที่รัฐบาลเป็นผลสำเร็จ และกระทำตามนโยบายที่เป็นผลดีต่อประเทศชาติมากมาย จนเป็นที่นิยมของประชาชนส่วนใหญ่ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๘ คน และเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๓๗๗ คน จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรก นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคเหล่านั้น ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง ทั้งหากมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

(๑๐) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ใช้บังคับกับเหตุยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เพื่อเป็นเหตุ

เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคไม่ได้ เพราะเหตุขบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) คือ พรรคการเมือง “กระทำการ” อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ที่กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ขบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ขบพรรคการเมือง” เห็นว่า “การกระทำความต้องห้าม” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ระบุในประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ คือ “ห้ามกระทำการ” ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๔) เท่านั้น ส่วนมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” ซึ่งไม่ใช่ข้ออ้างที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุขบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ร้องจึงนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มาใช้บังคับกับคดีนี้ไม่ได้

(๑๑) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำอันเป็นเหตุให้ขบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เนื่องจากประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เพิ่มเติมบทกำหนดโทษเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ กำหนดไว้แต่เดิม โดยการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนดห้าปี จึงเป็นการตราและยกเลิกกฎหมายที่ปราศจากความชอบธรรม อันย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลที่เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งขัดต่อหลักนิติรัฐ เป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกที่เจริญแล้วยึดถือปฏิบัติ ขัดต่อหลักสากลทางอาญาไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการลิดรอนสิทธิที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ว่า ให้ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรศาล และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ และเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการกระทำในพระปรมาภิไธยนั้น

เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีของผู้ร้อง การถ่ายโอนอำนาจมาเป็นของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญอันเป็นองค์กรที่มีอิสระ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แม้ว่าการให้“เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง” จะมีชื่อ “โทษทางอาญา” แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เห็นว่า “สิทธิเลือกตั้ง” เป็นสิทธิเสรีภาพที่บรรดาชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓ ก็ยังให้การคุ้มครองอยู่ ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท ดังนั้น การกระทำใดที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ กำหนดโทษไว้ในมาตรา ๖๕ ให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป ซึ่งเป็นการกำหนดโทษทางการเมืองสำหรับผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบพรรคการเมือง หากตีความว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขฉบับดังกล่าวที่เพิ่มบทกำหนดโทษให้มีผลย้อนหลังจะขัดหลักนิติรัฐที่ห้ามตรากฎหมายย้อนหลังอันเป็นผลร้ายแก่บุคคลทั้งในกรณีโทษทางอาญาและในกรณีอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญาด้วย เพราะบุคคลก็ไม่อาจเชื่อมั่นในการใช้อำนาจรัฐ ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองถูกยุบเพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา ๖๖ ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบจะได้รับโทษเพียงเท่าที่บัญญัติในมาตรา ๖๕ เท่านั้น นอกจากนี้ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลังเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยนัยของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงทำให้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดในกฎหมายดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับไปด้วย การกระทำใดที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติให้เป็นเหตุร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองจึงไม่สามารถนำมาใช้ภายหลังที่มีการประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ได้อีกต่อไป จนกระทั่งถึงวันที่ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับมีผลใช้บังคับต่อไป แต่อย่างไรก็ดี ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขฉบับดังกล่าว ก็ไม่ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงใช้บังคับเฉพาะกับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไปเท่านั้น แต่เหตุที่ผู้ร้องอ้างขอให้สั่งยุบพรรคเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องจึงไม่สามารถอ้างการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนมาเป็นเหตุขอให้สั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๑๒) การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันที่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้ เนื่องจากภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ในช่วงต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่ง โดยหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้ว และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับหนังสือแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ดังนั้น การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และจนถึงบัดนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการทางการเมืองตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคทั้งสองคนไม่ได้กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ หากมีการเปลี่ยนแปลง ข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง ก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์

ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครลงสมัครทุกเขตนั้นไม่ได้หมายความว่า จะได้รับเลือกตั้งทุกเขต เพราะในบางเขตซึ่งส่วนมากเป็นเขตเลือกตั้งในภาคใต้ พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านมีคะแนนนิยมดีกว่า เมื่อพรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคอื่นซึ่งลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีโอกาที่จะได้รับเลือกตั้งสูง แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน จึงเป็นเหตุจูงใจให้พรรคการเมืองบางพรรคทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของตนด้วยการถอดชื่อสมาชิกเดิมออกแล้วนำชื่อผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่เข้าแทน ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวมิได้เพิ่งกระทำในคราวนี้เป็นครั้งแรก ในการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง พยานบางปากให้การว่า เคยดำเนินการเช่นนี้มาก่อนแล้วในคราวเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่า กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่อย่างใด ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อจะให้นายอมรวิทย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เพิ่งพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายชวการเพิ่งรู้จักกับนายบุญทวีศักดิ์เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นายชวการอ้างว่า ไปชี้แจงเรื่องการติดต่อพันธุกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงรับฟังไม่ได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์หรือนายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องอ้าง ส่วนที่นายสุขสันต์ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นบันทึกข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมาให้ นายสุขสันต์ โดยมีนายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคในแผ่นบันทึกข้อมูลที่โรงแรมกานต์มณี แล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นบันทึกข้อมูล

ไปคืนเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒ นาฬิกา นั้น ขัดแย้งกับรายงานการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ระบุ วัน เวลา ครั้งสุดท้ายที่มีการบันทึกในฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเชื่อถือไม่ได้

(๒) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผู้ร้องฟังข้อเท็จจริงจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อพูดเรื่องตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งขัดกับคำให้การของนายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี ที่ยืนยันว่า ในวันนั้นบุคคลทั้งสี่ไม่ได้พบ พลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้ขึ้นไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การขัดกับนายธีรชัยและนายทวีที่ยืนยันว่า วันดังกล่าว ไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้รับเงินตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ ไม่จำเป็นต้องเรียกนายชวการให้ไปรับเงินเพียงจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ที่กระทรวงกลาโหม และไม่มีเหตุผลที่ต้องจ่ายเงินด้วยตนเอง ส่วนภาพที่นายสุเทพนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงนั้น เป็นภาพที่มีการตัดต่อลำดับภาพขึ้นใหม่ และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่นายชวการกลับอ้างว่า เงินที่ได้รับจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้นเป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ นายทวีก็เป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอาข่าวสถานการณ์ทางภาคใต้ไปให้พลเอก ธรรมรักษ์เท่านั้น มิได้เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์แต่อย่างใด สำหรับเหตุการณ์ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การว่า นายชวการกับพวก ร่วมกันนับเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท ที่นายทวีกับพวกนำมาให้ใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท แล้ว

นายธีรชัยมอบให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ของ ชัดกับคำให้การของนายทวีและนายพงษ์ศรีที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมอบให้แก่นายชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากผู้ใด อีกทั้งจำนวนเงินที่อ้างมีความไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ประกอบกับคำให้การของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เช่น นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ และพันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี นอกจากนี้ที่นายชวการให้การว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทิวินำเงินไปมอบให้นายชวการ จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท นำไปให้นายสุขสันต์เพื่อเป็นค่าสมัครของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่จะลงสมัครที่จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน ก็ขัดกับคำให้การของนายทวีที่ว่า ไม่มีเหตุที่ต้องนำเงินมาให้ นายชวการ ซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้แก่ นายบุญทวีศักดิ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และเป็นผู้มีอำนาจในการส่งคนลงสมัครโดยตรงส่วนเรื่องการโอนเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา เพื่อเป็นค่าสมัครผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นอีก ๗ คน นั้น วันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังนั้น คำให้การของนายชวการและนายสุขสันต์เป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น

(๓) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในชื่อที่นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในการประชุมของพรรคการเมืองที่อาคารวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งต่อ นายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง ทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยแจ้งหรือกล่าวว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่พรรคการเมืองใด และเป็นไปไม่ได้ที่จะแจ้งต่อหัวหน้าพรรคการเมืองจำนวนมากถึง ๑๕ พรรคที่ร่วมประชุมกันว่า จะจ่ายเงินดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนายบุญอิทธิพลและนายฉัฐพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคงที่ว่า พันตำรวจโท ทักษิณไม่ได้พูดเรื่องการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองอื่นแต่อย่างใด ส่วนที่นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ได้บังคับบัญชาและเป็นคนสนิท

ของพลเอก ธรรมรักษ์มอบเงินให้แก่นางฐิติมารวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงแข่งขันกับ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า นางฐิติมาเป็นบุคคลที่นายสุเทพทั้งข่มขู่ หลอกลวง ใช้งาน ให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงเพื่อปรักปรำและใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ซึ่งต่อมา นางฐิติมาให้การต่อพนักงานสอบสวน เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า ทำให้การขึ้นคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และ ตามบันทึกที่ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นไปตามเอกสารที่นายสุเทพจัดเตรียมไว้ให้ โดยนายสุเทพ เสนอเงินให้ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมเสนอตำแหน่งทางการเมือง ในพรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งจะให้นางฐิติมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัด พรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย ทำให้การของนางฐิติมา จึงรับฟังไม่ได้

(๔) ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งแบบบัญชี รายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและสามารถจัดตั้ง รัฐบาลพรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบ ตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องจึงขัดต่อเหตุผล และรับฟังไม่ได้ ประกอบกับมีพยานบุคคลที่เป็นผู้สมัครของพรรคการเมืองทั้งสองพรรคยืนยันในชั้น คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้สมัครของพรรคทั้งสองจำนวนมากออกค่าใช้จ่ายเอง เพราะมีความมั่นใจว่าจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งคราวนี้เนื่องจากพรรคใหญ่ ฝ่ายค้านไม่ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

พิเคราะห์แล้ว ตามคำร้องของผู้ร้องทั้งสามสำนวนและคำชี้แจงข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทั้งสาม มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้หรือไม่

๒. นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามหนังสือร้องเรียนของ นายสุเทพ เพื่อสอบสวน หรือไม่

๓. การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ขอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ หรือไม่ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองขอบด้วยกฎหมาย มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่

๔. การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลบังคับไปด้วยหรือไม่

๕. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ หรือไม่

๖. หลักเกณฑ์การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ หรือไม่

๗. การที่ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ร้องจะนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ยุบพรรคได้หรือไม่

๘. พรรคผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำตามที่ผู้ร้องกล่าวหาหรือไม่ และการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่จะสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ หรือไม่

๕. ผู้ร้องจะอ้างประกาศประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ มาเป็นเหตุฟ้องสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม ได้หรือไม่

๑๐. การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันที่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะฟ้องสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าว ได้หรือไม่

ต่อไปจะได้พิจารณาวินิจฉัยตามประเด็นดังกล่าวข้างต้นไปตามลำดับ

๑. ประเด็นแรก คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้หรือไม่

พิเคราะห์แล้ว ในประเด็นนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การต่อสู้ในคำชี้แจงพอสรรูปสาระสำคัญได้ว่า อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดียุบพรรคการเมืองตามคำร้องของผู้ร้องเป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาล และมีใช้องค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการและดำเนินการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ อีกทั้งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงแล้ว อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมเป็นอันสิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติ แม้อำนาจรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคท้าย กำหนดให้โอนบรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันยึดอำนาจมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ตาม ก็ไม่มีผลทำให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐ ประเด็นข้อนี้เห็นว่า คำว่า “นิติรัฐ” ซึ่งในทางหลักวิชาการนิติศาสตร์ หมายถึง รัฐภายใต้กฎหมาย หรือ Legal State นั้น มีหลักการสำคัญว่า รัฐหรือองค์กรของรัฐจะกระทำการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ดังนั้น หลักนิติรัฐจึงยึดหลักความชอบด้วยกฎหมายแห่งการใช้อำนาจรัฐซึ่งต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานสำคัญ ๒ ประการ คือ ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐหรือองค์กรของรัฐ ประการหนึ่ง และการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐโดยองค์กรตุลาการที่มีอิสระ อีกประการหนึ่ง แม้การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ข้อ ๑ กำหนดให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง และ ข้อ ๒ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมรัฐธรรมนูญ จะมีผลให้บ้านเมืองในขณะที่มีการยึดอำนาจ

ก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ นั้น ไม่มีสภาพที่จะดำรงลักษณะสำคัญของการเป็นนิติรัฐได้ เพราะไม่มีทั้งรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นองค์กรผู้ควบคุมการใช้อำนาจรัฐอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของหลักนิติรัฐก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ก็ได้ตระหนักถึงปัญหาสำคัญดังกล่าว ต่อมาเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ อันมีผลให้บ้านเมืองมีรัฐธรรมนูญแทนรัฐธรรมนูญเดิมที่สิ้นสุดลงแล้ว ความในมาตรา ๓๕ วรรคแรกจึงกำหนดให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญขึ้นแทนองค์กรศาลรัฐธรรมนูญเดิม โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจนว่า “บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ...” นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ยังได้กล่าวแสดงถึงเจตนารมณ์ของการยึดอำนาจการปกครอง เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ไว้ในความตอนต้นของรัฐธรรมนูญว่า “...เหตุที่ทำการยึดอำนาจและประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเสีย นั้น ก็โดยปรารถนาจะแก้ไขความเสื่อมศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน ความไร้ประสิทธิภาพในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทำให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยไม่อาจหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ อันเป็นวิกฤตการณ์ร้ายแรงทางการเมืองการปกครอง และปัญหาความขัดแย้งในมวลหมู่ประชาชนที่ถูกปลุกปั่นให้แบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่ายจนเสื่อมสลายความรู้สึกสามัคคีของชนในชาติอันเป็นวิกฤตการณ์รุนแรงทางสังคม แม้หลายภาคส่วนจะได้ใช้ความพยายามแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวแล้ว แต่ก็ไม่เป็นผลกลับมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นจนถึงขั้นใช้กำลังเข้าปะทะกัน ซึ่งอาจมีการสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อได้ นับว่าเป็นภัยอันตรายใหญ่หลวงต่อระบอบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และความสงบเรียบร้อยของประเทศ จำเป็นต้องกำหนดกลไกทางปกครองที่เหมาะสมแก่สถานการณ์เพื่อใช้ไปพลางก่อน โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม ตามประเพณีการปกครองของประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การฟื้นฟูความรู้สึกสามัคคี ระบบเศรษฐกิจและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง การเสริมสร้างระบบการตรวจสอบทุจริตที่เข้มแข็งและระบบจริยธรรมที่ดีงาม การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน การปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติ พันธกรณีตามสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศ การส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ การดำรงชีวิตตามหลัก

เศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันก็เร่งดำเนินการให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางจากประชาชนในทุกชั้นตอน เพื่อให้การเป็นไปตามที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...” ซึ่งแสดงให้เห็นเจตนาชัดเจนว่า การยึดอำนาจและประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญนั้น คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้มีเจตนาที่จะล้มเลิกหลักนิติรัฐอันเป็นรากฐานสำคัญแห่งระบบการปกครองประเทศตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่กับต่างประเทศโดยสิ้นเชิง หากแต่ยังพยายามที่จะดำรงความเป็นนิติรัฐของชาติบ้านเมืองไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในสถานการณ์ขณะนั้น โดยจะเห็นได้จากความในข้อ ๓ แห่งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฯ ฉบับที่ ๓ ฉบับนี้ให้ศาลทั้งหลายนอกจากศาลรัฐธรรมนูญยังคงมีอำนาจในการพิจารณาบรรดาคดีตามบทกฎหมายและตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฯ ต่อไป ยิ่งกว่านั้น ต่อมาเมื่อสถานการณ์บ้านเมืองคลี่คลายจนสามารถประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวได้ เพื่อเสริมเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปให้ประเทศชาติสามารถดำรงความเป็นนิติรัฐได้อย่างต่อเนื่องสมบูรณ์เสมือนหนึ่งมิได้มีการยึดอำนาจและยกเลิกรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญเลย ความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคท้าย จึงบัญญัติว่า “บรรดาคดี หรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและคำพิพากษาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” ด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕ วรรคแรก แล้ว เท่ากับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้ดำรงความเป็นนิติรัฐของชาติบ้านเมืองไว้อย่างเหนียวแน่นโดยไม่ยอมให้มีช่องว่างเว้นขาดออกไป เพราะการยึดอำนาจและยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฯ ฉบับที่ ๓ แต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะองค์กรที่ถูกยกเลิกไปเนื่องจากการยึดอำนาจคือศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ก็ได้กำหนดให้มีองค์กรใหม่มาทำหน้าที่แทนคือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญโดยให้รับโอนภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญที่ยังค้างอยู่ก่อนวันยึดอำนาจมารับผิดชอบดำเนินการต่อไปด้วย

ข้อที่น่าพิจารณาคงมีเพียงว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นใหม่นั้น มีอิสระเพียงพอที่จะทำหน้าที่ตุลาการใช้อำนาจควบคุมการใช้อำนาจรัฐหรือองค์กรของรัฐตามหลักนิติรัฐได้อย่างแท้จริงหรือไม่ เพราะมิฉะนั้น การกำหนดให้มีองค์กรควบคุมการใช้อำนาจรัฐโดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็จะมีผลเพียงเป็นการสร้างภาพว่าบ้านเมืองยังยึดหลักนิติรัฐโดยรูปแบบเท่านั้น แต่โดยเนื้อหาสาระที่แท้จริงแล้วหาเป็นนิติรัฐไม่ ในข้อนี้เห็นว่า แม้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเป็นผลพวงจากการยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฯ ก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญแห่งอำนาจอิสระขององค์กรนี้ จึงกำหนดองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ชัดเจนว่า “...ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา โดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ” ซึ่งจะเห็นได้ว่าที่มาของตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะประกอบด้วยประธานและรองประธานตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่งนั้น เป็นประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุด ส่วนผู้พิพากษาศาลฎีกาและผู้พิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ประกอบขึ้นเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๕ วรรคแรก ดังกล่าวข้างต้นนั้น ล้วนมาจากผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา และตุลาการศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยวิธีลงคะแนนลับของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี โดยคณะปฏิรูปการปกครองฯ ผู้ทำการยึดอำนาจหรือบุคคลอื่นใด ห้ามส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องในการกำหนดตัวบุคคลผู้ที่จะเข้ามาเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญไม่อีกทั้งขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ประธานและรองประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ รวมทั้งตุลาการรัฐธรรมนูญทุกคน ต่างก็ยังคงดำรงตำแหน่งเดิมอยู่ในศาลฎีกา และศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณี ซึ่งศาลทั้งสองต่างก็มีระบบประกันอิสระในการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาและตุลาการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์เหมือนเดิมทุกประการ จนอาจกล่าวได้ว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา หรือตุลาการศาลปกครองสูงสุดแต่อย่างใด ดังนั้น โดยโครงสร้างขององค์กรคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคแรก

จึงมีเนื้อหาสาระที่ชี้ให้เห็นได้อยู่ในตัวว่าเป็นองค์การตุลาการที่มีอิสระในการทำหน้าที่ควบคุมการใช้ อำนาจรัฐอันเป็นปัจจัยพื้นฐาน ในการดำรงความเป็นนิติรัฐของชาติบ้านเมืองต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าศาลรัฐธรรมนูญเดิมที่ถูกยกเลิกไป ยิ่งกว่านั้นความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสาม ยังบัญญัติว่า “องค์คณะในการพิจารณา พิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัยให้เป็นไปตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา” อันเป็นบทบัญญัติกำหนดให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาและการมีคำวินิจฉัย ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดด้วย จึงเป็นเครื่องบ่งชี้ สนับสนุนให้เห็นความเป็นนิติรัฐ โดยเนื้อหาที่ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะแม้คณะตุลาการ รัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่ควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจรัฐ แต่ขณะเดียวกันคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญเองก็ต้องอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการ (due process) ขององค์การตุลาการด้วย หากว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจหรือเกินขอบเขต ที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ และก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะรับโอนคดีนี้และคดีอื่น ๆ มารับพิชชอบ ดำเนินการต่อจากศาลรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕ วรรคท้าย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ได้พิจารณาออกข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๓ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ แล้ว และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ได้ใช้ข้อกำหนดดังกล่าว เป็น due process ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและทำคำวินิจฉัยคดีนี้ด้วย ด้วยเหตุผลดังที่ได้ วินิจฉัยมา จึงสรุปได้ว่า เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ถูกยกเลิกไปพร้อมกับศาลรัฐธรรมนูญ แล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้กำหนดให้มี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นมาทำหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญที่ถูกยกเลิกไปกับกำหนดให้คณะตุลาการ รัฐธรรมนูญรับโอนคดีและภารกิจต่าง ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญที่ยังค้างอยู่ก่อนวันยึดอำนาจมารับพิชชอบ ดำเนินการต่อไปด้วย เพื่อให้ชาติบ้านเมืองสามารถดำรงความเป็นนิติรัฐได้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน และเพื่อยืนยันความเป็นนิติรัฐอย่างสมบูรณ์ทั้งทางด้านรูปแบบและเนื้อหา โดยรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้ให้หลักประกันแห่งอำนาจอิสระของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญโดยกำหนดให้องค์การตุลาการระดับสูงสุดของประเทศที่ยังคงเหลืออยู่ คือ

ศาลฎีกา และศาลปกครองสูงสุด ร่วมกันเลือกผู้แทนของแต่ละศาลมาประกอบกับประมุขของแต่ละศาลดังกล่าวเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว กับทั้งยังได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดด้วย ดังนั้น การพิจารณาวินิจฉัยคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทุกประการ อีกทั้งเมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินสำเร็จเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ แล้ว หัวหน้าคณะผู้ก่อการยึดอำนาจการปกครองได้สำเร็จ ย่อมดำรงฐานะเป็นรัฐอธิปไตย (Sovereign) ผู้มีอำนาจออกกฎหมายมาบังคับใช้แก่ประชาชนได้ ครั้นสถานการณ์บ้านเมืองคลี่คลายจนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว มาตรา ๓๕ ก็บัญญัติให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นองค์กรตุลาการเพื่อทำหน้าที่ควบคุมการใช้อำนาจรัฐแทนศาลรัฐธรรมนูญเดิม โดยมีหลักการที่ต้องชอบธรรมตามหลักนิติรัฐทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหาและเป็นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น ดังนั้น แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ จะกำหนดชื่อขององค์กรผู้ทำหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญเดิมว่า “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” โดยมีได้มีคำนำหน้าองค์กรว่า “ศาล” เหมือนองค์กรตุลาการอื่น ๆ ของประเทศ เช่นเดียวกับศาลทั้งหลายของศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองก็ตาม แต่เมื่อภารกิจและอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ วรรคแรกและวรรคท้าย ล้วนเป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเดิมทั้งสิ้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงถือว่าเป็นองค์กรตุลาการอีกส่วนหนึ่งที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ กำหนดให้ทำหน้าที่ควบคุมการใช้อำนาจรัฐและองค์กรของรัฐ อันเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานประการหนึ่งของชาติบ้านเมืองที่ปกครองภายใต้หลักนิตรัฐนั่นเอง ประกอบกับผู้พิพากษาศาลฎีกาและตุลาการศาลปกครองสูงสุดที่ประกอบกันเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นล้วนเป็นผู้พิพากษาและตุลาการที่กระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น เมื่อเป็นตัวแทนของศาลทั้งสองมาทำหน้าที่วินิจฉัยอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญ ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงดำรงตำแหน่งเดิมอยู่ในศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดอยู่ กรณีจึงต้องถือว่าการพิจารณาวินิจฉัยอรรถคดีของคณะตุลาการ

รัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ตามมาตรา ๓๕ วรรคแรกและวรรคท้าย เป็นการทำหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ด้วยเช่นกัน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาและทำคำวินิจฉัยคดีนี้ได้ หากเป็นการขัดต่อหลักนิติรัฐดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างในคำชี้แจงไม่ ขอกล่าวอ้างของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้อ้างไม่ขึ้น

๒. ประเด็นที่ ๒ นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามหนังสือร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ หรือไม่ ในปัญหานี้ ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า พรรคประชาธิปไตยไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปไตยยื่นหนังสือร้องเรียน ไม่ได้รู้เห็นการกระทำตามหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง จึงไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีนี้ เห็นว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ กำหนดว่า “ในระเบียบนี้ “ผู้ร้องเรียน” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือผู้ซึ่งพบการกระทำดังกล่าวและได้ร้องเรียนตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว...” จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติให้อำนาจนายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่ามีพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ ส่วนการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองจะรู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองหรือมีบุคคลใดเป็นผู้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบมิใช่ข้อสาระสำคัญ ขอให้เพียงแต่ปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ นายทะเบียนพรรคการเมืองก็ย่อมมีอำนาจแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ ดังนั้น เมื่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีหนังสือ ที่ ปชป. ๔๙๐๐๔๕๑/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม

๒๕๔๕ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองย่อมมีอำนาจให้สืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องที่นายสุเทพร้องเรียนได้ ไม่ว่านายสุเทพจะได้รับความเสียหายในเรื่องที่ร้องเรียนหรือไม่ ข้อกล่าวอ้างของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

๓. ประเด็นที่ ๓ การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง หรือไม่ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ ในข้อนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่าคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือแม้แต่พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา หรือนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ตามข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๒ และผู้ถูกร้องที่ ๑ กับที่ ๒ กล่าวอ้างว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามที่ถูกร้องหาหรือไม่ ตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมีได้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้เป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคนตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ด้วย ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประเด็นข้อนี้เห็นว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ โดยมาตรา ๑๐ บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑)....

ฯลฯ

(๖) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ

สมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ...”

มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน

ในการสืบสวน สอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาส ผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้อัยการต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน

วิธีการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในกรณีที่รู้ตัวผู้ถูกร้องเรียน ให้เจ้าหน้าที่สืบสวน สอบสวนเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อร้องเรียนตามที่ปรากฏในเรื่องร้องเรียนให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามระเบียบนี้ และให้ทำบันทึกการแจ้งเป็นคู่ฉบับมอบให้ผู้ถูกร้องเรียนหนึ่งฉบับเก็บไว้ในสำนวนการสืบสวนหนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกร้องเรียนลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย ในกรณีนี้ เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนจะดำเนินการตามข้อ ๔๑ ต่อไปก็ได้” และข้อ ๖๗ กำหนดว่า

“เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการวินิจฉัยหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยพลัน

การลงมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบการพิจารณาวินิจฉัย และกรรมการการเลือกตั้งที่ลงมติตามวรรคสอง ทุกคนต้องลงลายมือชื่อด้วย”

ตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จะใช้ถ้อยคำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อ นายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตาม มาตรา ๖๖...” ซึ่งดูประหนึ่งว่ากฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจเฉพาะของนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยลำพังที่จะเป็นผู้พิจารณาดำเนินการแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการตามมาตรา ๖๖ ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีอำนาจ โดยพลการที่จะใช้อำนาจดำเนินการตามมาตรา ๖๖ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการ การเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง และ ข้อ ๖๗ ก่อนก็ตาม แต่การใช้และตีความกฎหมายนั้นจะพิจารณาเพียงเฉพาะตามถ้อยคำในตัวบท กฎหมายเพียงมาตราเดียวไม่ได้ หากแต่จะต้องพิจารณาประกอบบทบัญญัติทั้งหลายในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของ คณะกรรมการการเลือกตั้งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันเป็นที่มาของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ ดังกล่าวข้างต้นด้วย สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๖ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าต้องประกอบด้วยประธาน กรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ที่มีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ส่วนอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการการเลือกตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๕ (๑) ถึง (๖) กล่าวโดยเฉพาะใน (๑) กำหนด ให้มีอำนาจหน้าที่ “สืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น

ตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง” และความในมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง บัญญัติให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองด้วย ซึ่งจะเห็นหลักการของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๔๕ (๑) ถึง (๖) และมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองด้วยนั้น ต้องประกอบกับกรรมการการเลือกตั้งอื่นอีก ๔ คน เป็น “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ตามมาตรา ๑๓๖ วรรคหนึ่ง จึงจะมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๑) ถึง (๖) และมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ได้ กล่าวคือประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งต้องประกอบกันเป็นหนึ่งเดียว จึงจะได้ชื่อว่าเป็น คณะกรรมการการเลือกตั้งและมีอำนาจหน้าที่ประกอบภารกิจตามที่รัฐธรรมนูญมอบหมายได้ คำพิงประธานกรรมการการเลือกตั้งแม้มีฐานะเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ นั้น ห้ามมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๑) ถึง (๖) และมาตรา ๑๔๔ วรรคสองไม่ ดังนั้น เมื่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐(๖) (๗) และ มาตรา ๑๕ มีรากฐานที่มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๔๕ (๓) และมาตรา ๑๔๔ จึงต้องตีความว่าประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องประกอบกับ กรรมการการเลือกตั้งอื่นอีก ๔ คน เป็น “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ วรรคแรก จึงจะมีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยคำพิงห้ามมีอำนาจไม่ โดยเหตุนี้แม้ถ้อยคำตามมาตรา ๖๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะระบุในทำนองเป็น อำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ตาม แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองก็ต้องกระทำภายในขอบ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งเดียวกันนั่นเอง โดยเหตุนี้ การดำเนินการ ตามมาตรา ๖๗ ของนายทะเบียนพรรคการเมืองจึงต้องอยู่ในบังคับที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และ ขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง และข้อ ๖๗ ด้วย เมื่อข้อเท็จจริงในประเด็นนี้รับฟังได้เป็นยุติว่า อัยการสูงสุดผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยเพียงแต่อาศัยสำนวนการสอบสวนที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้ผู้ร้อง โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และข้อ ๖๗ ก่อนจึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ข้อต่อสู้ตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอนี้ฟังขึ้น

เมื่อผลแห่งคำวินิจฉัยเป็นดังนี้ กรณีจึงมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ จะมีผลทำให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ ในข้อนี้ เห็นว่า แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และข้อ ๖๗ จะกำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อันมีลักษณะเป็นกฎหมายที่กำหนดกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย (due process of law) ในทำนองเกี่ยวกับบทบัญญัติเรื่องการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความก็ตาม แต่การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็น due process ที่กฎหมายมิใช่เพียงกำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการจัดระบบการถ่วงดุลอำนาจระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ในการที่จะพิจารณาผลของการสอบสวนด้วยว่าตามพยานหลักฐานที่รวบรวมมาสมควรที่จะยุติคดีด้วยการสั่งไม่ฟ้อง หรือควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๐ ถึงมาตรา ๑๔๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็น due process ที่กำหนดขั้นตอนการดำเนินคดีโดยกำหนดขั้นตอนให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานฝ่ายบริหารในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้น อันได้แก่ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ มีอำนาจพิจารณาให้ความเป็นธรรมเบื้องต้นแก่ผู้ต้องหาด้วยการยุติคดีโดยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลก็ได้ จึงเป็น due process ที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งที่กฎหมายบังคับให้พนักงานสอบสวนและพนักงาน

อัยการต้องปฏิบัติ มิฉะนั้น พนักงานอัยการจะไม่มีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ แต่ due process ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และข้อ ๖๗ นั้น หาได้มีเจตนารมณ์ที่จะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและอัยการสูงสุดร่วมกันพิจารณาลำนวนการสอบสวนแล้วมีอำนาจยุติคดีด้วยการสั่งไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ ทั้งนี้เพราะเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานให้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ยุบพรรคการเมืองที่กระทำการตามมาตรา ๖๖ แล้ว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติขั้นตอนการดำเนินการต่อไปว่า “...ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจากอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน แล้วส่งให้อัยการสูงสุด เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเอง” ตามบทบัญญัติของกฎหมายเช่นนี้ แสดงว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจตามมาตรา ๖๗ โดยเด็ดขาดที่จะพิจารณาและตัดสินใจในท้ายที่สุดว่าจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการตามมาตรา ๖๖ หรือไม่ ทั้งนี้เพราะแม้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานแล้วไม่อาจหาข้อยุติได้ กฎหมายก็ยังให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเองได้ due process ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๖๗ จึงมิใช่ขั้นตอนที่กฎหมายบังคับให้กระทำก่อนอัยการสูงสุดจะมีอำนาจยื่นคำร้องเหมือน due process เรื่องการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนต้องกระทำให้ครบถ้วนสมบูรณ์ก่อน พนักงานอัยการจึงจะมีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ แต่อย่างไรก็ดี ดังนั้น การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้ดำเนินการตาม due process ที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๖๗ กำหนดไว้ แม้จะเป็นการดำเนินการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็ห้ามมิผลทำให้คำร้องของอัยการสูงสุดตามมาตรา ๖๗

ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เสียไปไม่ หากจะมีผลก็เพียงในแง่ของคุณค่า หรือน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรวบรวมมาโดยไม่ปฏิบัติตาม due process ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น แต่คดีนี้เมื่อคดีเข้าสู่การพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแล้ว ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ได้ดำเนินการตามข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาวิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๒๐, ๒๔, ๒๕ และ ๒๕ ด้วย อันเป็นการให้โอกาสคู่กรณีคือทั้งผู้ร้อง และผู้ถูกร้องได้โต้แย้งคำคัดค้านและนำพยานหลักฐานเข้าสืบสนับสนุนข้ออ้างและข้อเถียงของตนอย่างเต็มที่แล้วด้วย ดังนั้น การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยอาศัยสำนวนการสอบสวนที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้โดยไม่ได้ดำเนินการตาม due process ที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และข้อ ๖๗ กำหนดไว้จึงไม่มีผลทำให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องไม่ ข้อต่อสู้ตามคำชี้แจงข้อนี้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

๔. ประเด็นที่ ๔ การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลบังคับไปด้วยหรือไม่ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ คือเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อีก เหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีความผิดต่อไป เห็นว่า พระราชบัญญัติที่ตราขึ้น

โดยรัฐสภานั้นมีทั้งพระราชบัญญัติทั่วไปและพระราชบัญญัติที่มีความสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญ โดยการตราพระราชบัญญัติทั่วไปที่ไม่มีความสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญมีหลักอยู่ว่า ต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่วนเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัตินั้น จะเป็นเรื่องใดก็ได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติเหล่านั้นไม่ได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ แต่ยังมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการยกเลิก สำหรับพระราชบัญญัติที่มีความสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญแยกได้เป็นพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด กับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในส่วนของพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามรัฐธรรมนูญกำหนดเป็นกฎหมายที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีขึ้น โดยให้รัฐสภากำหนดขอบเขตเนื้อหาในรายละเอียด เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๓ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๒๘๔ ตามลำดับ เป็นต้น พระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเหล่านี้ แม้รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้มีขึ้น รัฐสภาก็ยังสามารถตราขึ้นได้อยู่เองไม่ได้ผูกติดอยู่กับรัฐธรรมนูญ ดังนั้น แม้รัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงพระราชบัญญัติเหล่านี้ก็ทำได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญด้วยไม่ แต่ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการยกเลิกเช่นกัน แต่ในส่วนของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้รัฐสภาตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รวม ๘ ฉบับ และบัญญัติด้วยว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญในเรื่องใดบ้าง และต้องดำเนินการตราให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๔, ๓๒๓, ๓๒๖, ๓๒๗, ๓๒๘, ๓๒๙, ๓๓๐, ๓๓๑, ๓๓๒ และ ๓๓๓ ซึ่งต่อมารัฐสภาได้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งแปดฉบับออกมาใช้บังคับ แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเป็นกฎหมายที่ต้องใช้ประกอบควบคู่ไปกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกับพระราชบัญญัติทั่วไปและพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดจะมีความแตกต่างกันอยู่บางประการ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะต้องตราให้มีสาระสำคัญครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ส่วนพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและพระราชบัญญัติทั่วไปนั้น รัฐสภาสามารถตราขอบเขตของเนื้อหาได้กว้างเพราะไม่มีกรอบเนื้อหาสาระสำคัญ

ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เพียงแต่ต้องไม่ให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญและประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เท่านั้น แต่กระบวนการตราและการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด พระราชบัญญัติทั่วไป และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยทั่วไปมีหลักการเช่นเดียวกัน คงแตกต่างกันเฉพาะในกรณีร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเท่านั้น ซึ่งหากสภาผู้แทนราษฎรมิได้ให้ความเห็นชอบและคะแนนเสียงไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่ง ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๗๓ ซึ่งกรณีนี้จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติทั่วไปที่คณะรัฐมนตรีระบุว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่สำคัญ หากสภาผู้แทนราษฎรไม่ให้ความเห็นชอบ คณะรัฐมนตรีผู้เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่งได้ จึงเป็นที่เห็นได้ว่ากระบวนการตรากฎหมายที่มีกระบวนการตราเป็นพิเศษแตกต่างไปจากการตราพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและพระราชบัญญัติปกติทั่วไปดังกล่าว มิได้มีใช้แต่เฉพาะกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ยังใช้กับร่างพระราชบัญญัติที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินด้วย เมื่อกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินเป็นดังนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินก็ต้องมีกระบวนการเช่นเดียวกันด้วย ซึ่งแตกต่างไปโดยสิ้นเชิงกับกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังที่บัญญัติไว้ในหมวด ๑๒ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๓ ซึ่งมีกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อนและกระทำไต่ยากกว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมากมาย ดังนั้น หากพิจารณาในแง่ของกระบวนการตรากฎหมายและการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังที่ได้กล่าวมาจึงไม่ทำให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแตกต่างจากร่างพระราชบัญญัติทั่วไปแต่อย่างใด แต่แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับกระบวนการตราและการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ สำหรับการควบคุมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น โดยทั่วไปรัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดวิธีการควบคุมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้แตกต่างจากร่างพระราชบัญญัติทั่วไปแต่อย่างใด คงจะมีความแตกต่างเพียง

ประการเดียวคือในการเสนอคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นที่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๒ (๒) บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคนมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งกระทำได้ง่ายกว่าพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและพระราชบัญญัติทั่วไป เพราะกรณีของร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและร่างพระราชบัญญัติทั่วไปนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอความเห็นต่อประธานได้ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ (๑)

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงพอกกล่าวโดยสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติทั่วไปกับพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดล้วนมีกระบวนการในการตราและการแก้ไข รวมทั้งการควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในสาระสำคัญเป็นอย่างเดียวกัน หากจะมีข้อแตกต่างเสริมเพิ่มเติมบ้างก็เพียงเล็กน้อย อีกทั้งหากพิจารณาในเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งแปดฉบับดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็จะเห็นได้ว่ามิใช่มีเนื้อหากล่าวถึงเฉพาะหลักเกณฑ์ส่วนที่เป็นบทขยายความของรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากแต่มีเนื้อหาที่เป็นรายละเอียดของการบังคับให้บุคคลต้องกระทำการใดหรืองดเว้นไม่กระทำการใด และมีโทษทางอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไว้ด้วย ซึ่งเนื้อหาส่วนนี้เป็นบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) เหมือนพระราชบัญญัติทั่วไปหรือพระราชบัญญัติที่รัฐธรรมนูญกำหนดนั่นเอง ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจึงมีสถานะเป็นเพียงพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งเท่านั้น หากได้มีศักดิ์สูงไปกว่าพระราชบัญญัติทั่วไป หรือพระราชบัญญัติที่รัฐธรรมนูญกำหนดไม่ ดังนั้น เมื่อตราออกมาบังคับใช้แล้ว ย่อมมิใช่บังคับได้อยู่ตลอดไปจนกว่าจะถูกยกเลิก การที่จะให้กฎหมายใดถูกยกเลิกหรือสิ้นสภาพไปต้องเป็นไปตามหลักกฎหมาย คือ รัฐสภาตรากฎหมายออกมามีผลโดยตรง มีการตรากฎหมายใหม่ออกมาบังคับใช้แทนกฎหมายเก่า หรือถูกยกเลิกโดยปริยาย เช่น มีการตรากฎหมายใหม่ในเรื่องเดียวกันเกี่ยวข้องกันแตกต่างขัดแย้งกันซึ่งย่อมทำให้กฎหมายที่ตราออกมาก่อนถูกยกเลิกไปโดยปริยาย หรือกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติของกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอันทำให้บทบัญญัตินั้น

ใช้บังคับมิได้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ กฎหมายจะไม่ถูกยกเลิกไปโดยอัตโนมัติ ดังนั้น แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จะเรียกชื่อว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และต้องใช้ควบคู่ไปกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่เมื่อมีสถานะเป็นพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งที่มีการประกาศใช้แยกมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ บัญญัติให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง จึงทำให้ผลทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดตามไปด้วย แม้จะดูเหมือนว่าเมื่อมีการยึดอำนาจปกครองประเทศและมีการประกาศให้รัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จะถูกยกเลิกโดยอัตโนมัติตามรัฐธรรมนูญไปด้วย เนื่องจากในส่วนของ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะไม่มีที่ใช้เพราะรัฐสภาสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ในบทบัญญัติส่วนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่เป็นการกระทำความผิดและโทษ ซึ่งเป็นบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) นั้น เจตนารมณ์ของการทำรัฐประหารยังคงให้มีผลใช้บังคับได้อยู่ต่อไป หากได้ยกเลิกไปตามรัฐธรรมนูญไม่ อีกทั้งตามประเพณีการปกครองในอดีตที่ผ่านมา เมื่อมีการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เช่นเมื่อปี ๒๕๓๔ ที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งใช้บังคับมาก่อนมีการยึดอำนาจก็ยังมีผลใช้บังคับอยู่ ดังจะเห็นได้ว่าต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ อันมีผลทำให้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ บางประการไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เป็นเหตุให้ต่อมารัฐสภาจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ขึ้นมาใช้บังคับใหม่เป็นต้น นอกจากนี้ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๔ ยังได้กำหนดว่า “ศาลทั้งหลาย นอกจากศาลรัฐธรรมนูญ

ลงมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามกฎหมาย ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตย” ก็เป็นการแสดงเจตนาของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งเป็นรัฐชาติปิตัยในขณะนั้นว่ามุ่งประสงค์ที่จะรับรองให้บรรดา
กฎหมายทั้งปวงที่มีผลใช้บังคับอยู่ก่อนการปฏิรูปการปกครองซึ่งรวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปด้วย
ดังนั้น แม้การที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ไม่ประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ
พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ได้ประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒
มีผลใช้บังคับต่อไป ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑๔
ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๑๕ ตามลำดับ นั้น การประกาศให้มีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ย่อมมีผลเป็นเพียงแต่ยืนยันการมีผลบังคับใช้ของพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวซึ่งกำลังมีปัญหาที่โต้เถียงกันเกิดขึ้นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย
ประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับดังกล่าวอยู่ในสถานการณ์ขณะนั้นเท่านั้น เพราะผลบังคับของ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีอยู่ก่อนแล้วตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ข้อ ๔ ดังวินิจฉัยมาข้างต้น
ส่วนคำชี้แจงสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข เรื่อง การดำเนินการของหน่วยงานที่มีกฎหมายจัดตั้งหรือรองรับ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕
ที่ชี้แจงว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับสิ้นผลใช้บังคับลงเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ได้ถูกยกเลิกแล้ว เว้นแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งหกฉบับที่คณะปฏิรูปการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ประกาศเป็นการเฉพาะให้มีผลใช้บังคับต่อไปนั้น เห็นว่าคำชี้แจงดังกล่าวเป็นเพียงความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิใช่ประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นรัฐอธิปไตยผู้มีอำนาจออกกฎหมายจึงมิได้มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย ดังนั้น เมื่อไม่มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับใดออกมาระบุให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับดังกล่าวจึงยังมีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ยังเป็นความผิดต่อไป ผู้ร้องจึงมีอำนาจร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยอาศัยเหตุแห่งการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในประเด็นนี้จึงฟังไม่ขึ้น

๕. ประเด็นที่ ๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ หรือไม่

ในข้อนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรองเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองโดยมิได้บัญญัติว่าจะออกกฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง คงมีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเพียงมาตราเดียวคือ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง การออกกฎหมายจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองจึงมิได้เฉพาะเมื่อมีเหตุตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ได้เพิ่มเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จึงเป็นการบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นการกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรอง จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และพรรคผู้ร้องที่ ๑ ยังอ้างต่อไปว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง แต่หาได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสองบัญญัติว่า

“การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายไว้ให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย...”

สำหรับข้อกล่าวอ้างเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๘ บัญญัติว่า “นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้... (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งหรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง” ตามบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญให้อำนาจรัฐสภาตรากฎหมายที่มีผลเป็นการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองได้ เพียงแต่กฎหมายดังกล่าวจะนำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งหรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมืองไม่ได้เท่านั้น ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีเงื่อนไขต้องเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ ๒ ประการ กล่าวคือ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติมาตรา ๔๗ มีความหมายเพียงว่า รัฐสภาจะตรากฎหมายจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีวัตถุประสงค์

เพื่อประโยชน์ ๒ ประการดังกล่าวไม่ได้ แต่ไม่ได้มีความหมายรวมไปถึงว่า รัฐสภาจะตรากฎหมายลงโทษพรรคการเมืองที่กระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างร้ายแรงไม่ได้ เพราะมิฉะนั้น จะกลายเป็นว่า หากมิใช่การกระทำเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่งแล้ว พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างใดก็ได้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) จึงมิใช่บทบัญญัติจำกัดสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ และเมื่อพิจารณาเหตุผลพรรคการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว เห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อมิให้พรรคการเมืองที่กระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างร้ายแรงยังสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติต่อไป พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) จึงมิใช่บทบัญญัติที่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ส่วนข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง คือเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ไม่ได้ระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง นั้น เป็นข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๒ ให้สิทธิเฉพาะแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เท่านั้นที่จะโต้แย้งได้ และต้องโต้แย้งในขณะที่กฎหมายนั้นยังเป็นเพียงร่างกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่นายกรัฐมนตรี ยังไม่ได้ให้นำร่างกฎหมายนั้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย เท่านั้น พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่มีสิทธิโต้แย้งในเรื่องดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยขอโต้แย้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในข้อนี้

๖. ประเด็นที่ ๖ หลักเกณฑ์การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ หรือไม่ ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคสาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ กลับให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง หลักเกณฑ์การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ นั้น

ประเด็นข้อนี้ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ บัญญัติว่า

“บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าว ย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจากอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเอง...” เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง และวรรคสาม เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง กล่าวคือ เลิกการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ได้ทันที มิใช่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำสั่งให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองก่อน ต่อเมื่อพรรคการเมืองไม่เลิกกระทำการดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงจะสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

๗. ประเด็นที่ ๗ การที่ศาลปกครองกลางมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ร้อง

จะนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ยุบพรรคได้หรือไม่ ในข้อนี้ที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้แย้งว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางมีประกาศให้ยกเลิกเพิกถอนแล้ว จะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ย่อมไม่ได้ นั้น เห็นว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว นั้น ห้ามผลเป็นการยกเลิกความผิดที่ได้กระทำไปแล้วไม่ เพราะเป็นคนละส่วนกัน ผู้ร้องยังนำเหตุที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้กระทำผิดซึ่งเกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

๘. ประเด็นที่ ๘ พรรคผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำตามที่ผู้ร้องกล่าวหาหรือไม่ และการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่จะสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ หรือไม่

ประเด็นนี้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ในเบื้องต้นว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นพรรคการเมือง ซึ่งได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๕ ในช่วงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกรรมการบริหารพรรค ๑๑๓ คน พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีกรรมการบริหารพรรค ๕ คน และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกรรมการบริหารพรรค ๓ คน โดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ และนายบุญอิทธิพลหรือ บุญบารมีภณ ชินราช เป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามตามลำดับ ก่อนคดีนี้ ในระหว่างที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังมีผลใช้บังคับได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๔๘ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๒๐๐ คน รวม ๒๔๘ คน พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลโดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๑๐๐ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๔๐๐ คน

และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกแบบบัญชีรายชื่อ ๖๗ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๓๑๐ คน รวมเป็น ๓๗๗ ได้จัดตั้งรัฐบาลโดยมีพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงพรรคเดียว และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ ๒ ส่วนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เพิ่งส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑ คน และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔ คน แต่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ไม่ได้รับเลือกตั้งเลย

เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ และต่อมาวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๘ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อตั้งแต่วันที่ ๒ ถึงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๘ และรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ระหว่างวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๘ ต่อมาวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ได้เข้าเจรจากับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่บ้านพิษณุโลก เสนอให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทำสัตยาบันร่วมกับพรรคร่วมฝ่ายค้าน ซึ่งประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ว่าหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งนี้แล้วจะร่วมมือกันแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นการปฏิรูปการเมืองไทย วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ฝ่ายรัฐบาล โดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ปฏิเสธการทำสัตยาบันตามที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอ แต่กลับเสนอว่าจะทำสัญญาประชาคมแทน โดยพันตำรวจโท ทักษิณได้เชิญพรรคการเมืองทุกพรรคไปประชุมหารือร่วมกันที่สภาผู้แทนราษฎรมีพรรคการเมืองที่เรียกว่าพรรคขนาดเล็ก ซึ่งไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในสภาเข้าร่วมประชุมกับพันตำรวจโท ทักษิณ ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทยและพรรคมหาชนไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย แต่ได้ร่วมประชุมกันที่ห้องประชุมผู้นำฝ่ายค้านอาคารรัฐสภาแล้วมีมติร่วมกันว่าพรรคร่วมฝ่ายค้านทั้งสามพรรคจะไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘

ในวันที่ ๒ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๑๐๐ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัคร

รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๑ คน และพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน
๑๒๑ คน วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ อธิบดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
นครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์กับพวก มีหนังสือคัดค้านการประกาศรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๘ และเขตเลือกตั้ง
ที่ ๙ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รวม ๓ คน คือนายวิรัตน์ ตรีโชติ นายอำนาจ รอดช่วย และนายดิเรก
หนูสาย เนื่องจากไม่ปรากฏชื่อบุคคลทั้งสามในแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบ
ปีปฏิทินที่ผ่าน (แบบ ท.พ.๖) ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประจำปี ๒๕๔๘ ต่อมาวันที่ ๒๐ มีนาคม
๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อพลตำรวจเอก วาสนา
เพิ่มลาภ ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการสมคบกัน
ระหว่างผู้บริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคการเมืองอื่น และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองอื่น และว่าจ้างพรรคอื่นให้ลงสมัคร
รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพื่อหลีกเลี่ยง
กรณีมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบ
ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่
ตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ พลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่
๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง
และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน
ข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) เมื่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสนอรายงานผลการสืบสวน
สอบสวน แล้ว ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีความเห็นว่า พรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖(๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา
๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑
จึงได้มีหนังสือส่งพยานหลักฐานให้ผู้ร้องเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้อง
ทั้งสามตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

และอัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามรวม ๓ คำร้อง เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามคำร้องเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้ายึดอำนาจการปกครอง และมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นอันสิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ และต่อมาวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา ๓๕ กำหนดให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และบรรดาพรรคใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งรวมทั้งคดีทั้งสามสำนวนนี้ด้วย ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

สำหรับประเด็นที่ ๘ ซึ่งมีปัญหาข้อเท็จจริงต้องวินิจฉัยว่า พรรคผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหาหรือไม่ นั้น เห็นสมควรแยกวินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็น ๒ กรณี คือ กรณีของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ กรณีหนึ่ง และกรณีของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๓ อีกกรณีหนึ่ง ดังนี้

๘.๑ กรณีของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒

การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ตามคำร้องของผู้ร้องและคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ มีประเด็นย่อยที่ต้องวินิจฉัย ดังนี้

๘.๑.๑ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ซึ่งเป็นกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งติดต่อเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

ประเด็นนี้มีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องซึ่งรับฟังได้เป็นยุติในเบื้องต้นว่า นายชวการ โตสวัสดิ์ รู้จักกับนายยุทธพงษ์หรือพงษ์ศรี สีวาโมกษ์ ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๔๘ นายพงษ์ศรีได้โทรศัพท์นัด

นายชวการไปพบที่ร้านอาหารใกล้กับอาคารที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ร้านอาหารดังกล่าว นายพงษ์ศรีแนะนำให้นายชวการรู้จักกับนายทวี สุวรรณพัฒน์ ต่อมาในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายชวการ นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย หรือด้อย จุลพัฒน์ ได้ร่วมกันไปที่กระทรวงกลาโหมและมีภาพของบุคคลดังกล่าวปรากฏอยู่ในกล้องโทรทัศน์วงจรปิดของกระทรวงกลาโหม ต่อมาวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เริ่มติดต่อหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยใช้โรงแรมกานต์มณี ซึ่งตั้งอยู่ที่สะพานควาย กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์ประสานงาน เมื่อได้ตัวบุคคลที่ต้องการแล้วก็จะมีการส่งโทรสารบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และใบรับรองวุฒิการศึกษาของบุคคลนั้นไปที่โรงแรมกานต์มณีในชื่อของ นายชวการ เมื่อได้เอกสารดังกล่าวครบถ้วนแล้ว นายสุขสันต์มอบเอกสารเหล่านั้นให้นางสาวมณฑิราพร พิมพ์จันทร์ เขียนใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคให้บุคคลที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเว้นวันที่สมัครกับเลขที่สมาชิกไว้ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลากลางคืนมีการนำแผ่นดิสก์หรือแผ่นซีดีซึ่งบันทึกรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พร้อมกับใบ ท.พ. ๖ มาแก้ไขโดยลบชื่อและข้อมูลของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคมาแล้วเป็นเวลาเก้าสิบวันขึ้นไปออก แล้วเอาชื่อและหมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จะส่งสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ ใส່แทน จากนั้นนำแผ่นดิสก์หรือแผ่นซีดีไปว่าจ้างนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งเพื่อให้แก้ไขข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ตรงกับแผ่นดิสก์หรือแผ่นซีดีและใบ ท.พ. ๖ โดยมีการจ่ายค่าจ้างจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายอมรวิทย์

ในประเด็นนี้ เห็นสมควรวินิจฉัยเสียก่อนว่า พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ ปัญหานี้มีนายชวการ โดสวัสดี เป็นพยานปากสำคัญที่ได้ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนและเปิดความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญสรุปได้ว่า ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๐.๓๐ นาฬิกา นายชวการ นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ได้เข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ที่ห้องประชุมชั้น ๔ ข้างห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์ ในอาคารที่ทำการของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยพลเอก ธรรมรักษ์พูดตกลงให้นายชวการจัดหาผู้สมัครจากพรรคขนาดเล็กลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิลงคะแนน โดยมีเป้าหมายให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งมุ่งเน้นไปในพื้นที่ที่เป็นฐานเสียง

ของพรรคร่วมฝ่ายค้านโดยเฉพาะใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสระแก้ว โดยนายชวการเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญถึงวิธีการที่น่าเสนอต่อพลเอก ชรรมรักษ์ด้วยว่า นายชวการจะใช้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นหลักในการแก้ไขคุณสมบัติของผู้สมัคร เพราะถ้าแก้ไข ทุกพรรคอาจจะทำให้มีปัญหาได้ ส่วนกระบวนการแก้ไข จะใช้วิธีที่เรียกว่าการตัดต่อพันธุกรรม จะไม่ใช่ วิธีเพิ่มรายชื่อ เพราะการเพิ่มรายชื่ออาจถูกตรวจสอบได้ กับชี้แจงต่อพลเอก ชรรมรักษ์ ถึงกรรมวิธีการตัดต่อพันธุกรรมโดยจะใช้รายชื่อบุคคลที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จะส่งลงสมัครนั้นเข้าไปแทนที่ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่มีคุณสมบัติในการเป็นสมาชิกครบ (หมายความว่า เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔)) โดยคงหมายเลขสมาชิกกับวันที่ รับสมัครไว้ แล้วถอดเอาชื่อ ที่อยู่ออก จากนั้นเอาชื่อผู้ที่ต้องการส่งลงสมัครใส่เข้าไป ให้มีลักษณะ กระจายกระจายเพื่อให้ยากต่อการตรวจสอบ หลังจากพูดคุยถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและกระบวนการ ในการดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว พลเอก ชรรมรักษ์ได้หันไปถามนายพงษ์ศักดิ์ว่าเอาตามนี้ละ ซึ่งนายพงษ์ศักดิ์ ก็ตอบว่าเอาตามนี้ จากนั้นก็ได้แยกย้ายกันกลับออกไป พลเอก ชรรมรักษ์ยังพูดเปรยขึ้นว่าที่จำเป็นต้องเอา นายพงษ์ศักดิ์มานั่งฟังด้วยเพราะว่านายพงษ์ศักดิ์เป็นผู้จ่ายเงิน ส่วนพลเอก ชรรมรักษ์เป็นผู้ดำเนินการ นอกจากนี้ยังพูดคุยกันถึงเรื่องผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีโอกาสจะได้รับเลือกตั้งในครั้งนี้เกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ที่ได้เคยรับทราบผ่านนายทวีมาว่าให้งบประมาณเพียง ๑๐๐,๐๐๐ บาท อาจจะไม่เพียงพอ ซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์ยืนยันว่าถ้ามีโอกาสได้รับเลือกตั้งก็สามารถจะให้ค่าใช้จ่ายเต็มที่เท่ากับสมาชิกของพรรค ไทยรักไทยซึ่ง ณ เวลานั้น พลเอก ชรรมรักษ์ทราบว่าจะมีงบประมาณให้เบื้องต้น คนละ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายชวการได้รับการติดต่อจาก นายธีรชัยว่าให้ไปปรับเงินค่าสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อที่ทำการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ต่อมา เปลี่ยนให้ปรับจากพลเอก ชรรมรักษ์ที่กระทรวงกลาโหม นายชวการ นายทวี นายพงษ์ศรี และ นายธีรชัยจึงพากันเดินทางไปรพบพลเอก ชรรมรักษ์ เมื่อพลเอก ชรรมรักษ์มาถึงกระทรวงกลาโหม นายทวีได้เข้าไปพบแล้วออกมาพร้อมด้วยธนบัตรจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท โดยนายทวีมอบให้นายพงษ์ศรี แล้ว นายพงษ์ศรีนำมามอบให้แก่ นายชวการ และในวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีกับพวกในฐานะตัวแทนของพลเอก ชรรมรักษ์นำเงินไปมอบให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่โรงแรม กานต์มณี ซึ่งจะได้พิเคราะห์ต่อไปว่าจะรับฟังข้อเท็จจริงได้ดังที่นายชวการอ้างหรือไม่ ได้ความจาก

บันทึกถ้อยคำของนายชวการที่ให้การต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนว่า มูลเหตุเรื่องนี้สืบเนื่องมาจาก ภายหลังมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ต่อมาประมาณ ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายชวการกับนายพงษ์ศรีได้พบกัน ที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัด นนทบุรี โดยนายชวการอ้างว่า ขณะพูดคุยกันมีคนโทรศัพท์มาหานายพงษ์ศรี ซึ่งนายชวการไม่ทราบ ใครเป็นคนโทรศัพท์มา แต่จากการสนทนาของนายพงษ์ศรี จับใจความได้ว่า ให้หาพรรคการเมือง ขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแก้ปัญหาของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเรื่อง ๒๐% นายพงษ์ศรี จึงถามนายชวการว่ามีไหม พอรู้จักไหม นายชวการตอบว่ามีคือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายพงษ์ศรี จึงโทรศัพท์ไปหาคนที่โทรศัพท์มาพร้อมทั้งบอกว่ามี ผู้ที่โทรศัพท์มาได้บอกให้นายพงษ์ศรีหาพรรคเล็ก อีก ๒ - ๓ พรรค เมื่อนายพงษ์ศรีพูดคุยเสร็จ นายชวการก็โทรศัพท์ ไปหานายสุขสันต์ ชัยเทศ ทันทิ และนายพงษ์ศรีให้ปากคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนว่า นายชวการสอบถามตนว่ารู้จัก ผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้างหรือไม่ นายพงษ์ศรีตอบว่าโดยส่วนตัวไม่รู้จัก แต่ถ้าอยากรู้จัก จะติดต่อให้ ต่อมาประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรีได้พบกับนายธีรชัย จึงได้ สอบถามเรื่องนี้ นายธีรชัยบอกว่า นายทวี สุวรรณวัฒน์ ซึ่งทำงานหนังสือพิมพ์รู้จักผู้ใหญ่ใน พรรคการเมืองเกือบทุกพรรค หลังจากนั้นในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงมีการนัดหมายให้นายชวการ ไปพบนายทวีที่ร้านอาหารใกล้กับอาคารที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ ทางการเมืองในช่วงเวลานั้นจากข้อเท็จจริงที่ฟังได้เป็นที่ยุติแล้วว่าพรรคร่วมฝ่ายค้านมีมติไม่ส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งในครั้งนี ทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นพรรคที่เคยมีที่นั่งอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรเพียง พรรคเดียวเท่านั้นที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนพรรคการเมืองอื่นเป็นพรรคขนาดเล็กไม่เป็นที่รู้จัก และนิยมของประชาชน ทั้งมีเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่มาก จึงอาจเกิดปัญหาว่า หากสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเพียงคนเดียว ผู้สมัครคนนั้น จะต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น จึงจะถือว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง มิฉะนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ อันเป็นมูลเหตุจูงใจที่ทำให้มีเหตุให้เชื่อว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำต้องเตรียมการป้องกัน มิให้ปัญหานี้เกิดขึ้น เงื่อนไขสำคัญนี้ นับเป็นมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ต้องมีการเบี่ยงเบนกฎหมายโดยจ้าง พรรคขนาดเล็กลงสมัครแข่งขันด้วย ประกอบกับเมื่อพิจารณาคำให้การของนายพงษ์ศรีและนายชวการ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มีเหตุผลให้เชื่อได้ว่า พวกของนายพงษ์ศรีได้โทรศัพท์ไปหานายพงษ์ศรีให้หาพรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้อย่างไรก็ตามเพื่อช่วยเหลือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นี้จึงตั้งที่นายชวการให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน และเมื่อปรากฏว่าหลังจากนั้นได้มีการนัดหมายกันเข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์ โดยมีนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ร่วมอยู่ด้วยจึงเชื่อว่าบุคคลที่ติดต่อให้นายพงษ์ศรีหาพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งน่าจะเป็นนายทวี เพราะนายทวีสนิทสนมกับ พลเอก ธรรมรักษ์ ทั้งไม่มีเหตุใดที่นายทวีซึ่งไม่เคยรู้จักกับนายชวการมาก่อนจะรับอาสาพานายชวการเข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญดำรงตำแหน่งเป็นถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม การที่นายทวีเป็นรัฐมนตรีพานายชวการเข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์ย่อมต้องเป็นเรื่องการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากในวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๔๕ เป็นวันแรกที่คณะกรรมการเลือกตั้งเปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ก็จะเป็นวันรับสมัครเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จึงมีเหตุผลให้เชื่อได้ว่า นายชวการได้เข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์เพื่อพูดจาทกลงกันเรื่องให้นายชวการจัดหาผู้สมัครจากพรรคขนาดเล็ก ลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบ เพราะเป็นที่รู้กันทั่วไปว่าในภาคใต้ประชาชนนิยมพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดสุพรรณบุรีประชาชนนิยม พรรคชาติไทย ซึ่งมีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นหัวหน้าพรรค ส่วนจังหวัดสระแก้วเป็นฐานเสียงของ นายเสนาะ เทียนทอง ซึ่งแยกตัวออกจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปแล้ว ทำให้ พลเอก ธรรมรักษ์และ นายพงษ์ศักดิ์เกิดความเป็นห่วงว่า ในพื้นที่ดังกล่าวผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อาจจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตนั่นก็ได้ จึงจำเป็นต้องมีผู้สมัครของพรรคอื่นลงสมัครแข่งขันเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหานี้ ที่นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ร่วมกัน เป็นพยานสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ บุคคลทั้งสามและนายชวการ ไม่ได้เข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ โดยมี พันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ นายทหารคนสนิทของ พลเอก ธรรมรักษ์ ทำบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า บุคคลดังกล่าว ไม่ได้เข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์เนื่องจาก พลเอก ธรรมรักษ์ ติดภารกิจอื่น นั้น เห็นว่า นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย เป็นพวกของ พลเอก ธรรมรักษ์ ส่วน พันเอก เชิดพงษ์ เป็นนายทหารคนสนิทตามปกติ ย่อมต้องเบิกความให้เป็นประโยชน์ต่อ พลเอก ธรรมรักษ์ พยานเหล่านี้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีน้ำหนักน้อย ส่วนที่ พลเอก ธรรมรักษ์ ปฏิเสธว่าไม่เคยรู้จักนายชวการและนายชวการไม่ได้เข้าพบเพราะตนมี

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าพบอยู่ตลอดเวลา และที่นายพงษ์ศักดิ์ ปฏิเสธว่าตนเข้าไปยังที่ทำการพรรคในช่วงเย็นของวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้เข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ของพรรคเป็นเวลาไม่นานก็ได้เดินทางออกจากที่ทำการพรรคไปรับประทานอาหารที่ร้านเกศินี กับนายสุรศักดิ์ อนรรฆพันธ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพลตำรวจตรี ประวุฒิ ถาวรสิริ โดย นายสุรศักดิ์ และพลตำรวจตรี ประวุฒิมิมีบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า นายพงษ์ศักดิ์เดินทางไปถึงร้านอาหารเกศินีในเวลา ๑๕ นาฬิกา และแยกย้ายกันกลับที่พักเมื่อเวลา ๒๒ นั้น เห็นว่า การอ้างฐานที่อยู่ลอย ๆ โดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่มั่นคงมานำสืบสนับสนุน เพียงแต่มี พยานบุคคลที่เป็นพรรคพวกใกล้ชิดคิดมารับรองสนับสนุนย่อมกระทำได้ง่าย พยานบุคคลดังกล่าว จึงมีน้ำหนักน้อย ไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะรับฟังหักล้างข้อเท็จจริงที่วินิจฉัยมาแล้วข้างต้นได้ ส่วนที่ นายพงษ์ศักดิ์เบิกความว่า ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในชั้น ๔ นั้น ไม่ใช่ห้องทำงานของพลเอก ชรรมรักษ์ เพราะห้องทำงานของพลเอก ชรรมรักษ์ อยู่ที่ชั้น ๓ และไม่มีห้องประชุม คำของ นายชวการและแผนผังการแสดงการนั่งประชุม ซึ่งแนบท้ายหนังสือร้องเรียนของนายสุเทพพมาย ร.๑๑ จึงขัดต่อความจริง เห็นว่า แม้ความจริง พลเอก ชรรมรักษ์จะมีห้องทำงานอยู่ที่ชั้น ๓ ส่วนที่ชั้น ๔ ของอาคารที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีห้องประชุมจริงดังคำเบิกความของนายพงษ์ศักดิ์ ก็มีใช้ สาระสำคัญ เพราะเป็นส่วนในรายละเอียดซึ่งนายชวการอาจจะจำขึ้นของอาคารผิดก็เป็นได้ อีกทั้ง ก่อนหน้านั้นนายชวการไม่เคยไปอาคารที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมไม่คุ้นเคยอาคารดังกล่าว จึงอาจสับสนและจดจำขึ้นของอาคารผิดพลาดไปบ้างได้ หากใช้ข้อสาระสำคัญไม่ ความสำคัญนั้นอยู่ที่ว่ามีเหตุการณ์ดังที่นายชวการเบิกความและให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนจริงหรือไม่ เท่านั้น ดังเหตุผลที่วินิจฉัยมา เมื่อประมวลพิเคราะห์ข้อเท็จจริงตามคำพยานปากนายชวการประกอบ มูลเหตุจูงใจที่ทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องขวนขวายจัดให้มีผู้สมัครจากพรรคเล็กลงสมัครรับเลือกตั้ง ในเขตพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงของพรรคร่วมฝ่ายค้ำแล้ว เห็นว่ามีเหตุผลเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันอย่าง สมเหตุสมผล ฟังข้อเท็จจริงเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า นายชวการได้พบกับพลเอก ชรรมรักษ์และ นายพงษ์ศักดิ์ ณ อาคาร ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และมีการเจรจา ตกลงกันให้นายชวการดำเนินการร่วมกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แก่พื้นฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อส่งผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ในเขตพื้นที่เป้าหมาย เพื่อหลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์ของกฎหมายที่กำหนดให้ผู้สมัครคนเดียวของพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นจริง

มีปัญหาต่อไปว่าในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๕ นายทวี สุวรรณพัฒน์ ได้รับเงินจำนวน
๕๐,๐๐๐ บาท จากพลเอก ธรรมรักษ์ที่กระทรวงกลาโหมหรือไม่ ในปัญหานี้ข้อเท็จจริงรับกันฟังได้
เป็นยุติว่า ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๕ เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกาเศษ นายชวการ นายทวี นายพงษ์ศรี
และนายธีรชัย ได้ไปที่กระทรวงกลาโหมจริง โดยนายชวการให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน
และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญสรุปว่า ในวันศุกร์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๕ พยานรอรับเงิน
จากนายทวีและนายพงษ์ศรีที่โรงแรมกานต์มณีตามที่ได้ตกลงกันไว้ในคืนวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๕
รอนถึงประมาณ ๑๓ นาฬิกา นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยก็มาตามให้ไปรับเงินที่ทำการพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงพากันออกไปทั้งสี่คน ระหว่างทางมีคนโทรศัพท์มาหานายทวี เมื่อรับโทรศัพท์แล้ว
นายทวีบอกว่า “นาย” ให้ไปรับเงินที่กระทรวงกลาโหม จึงพากันเดินทางไปที่กระทรวงกลาโหม
เมื่อไปถึงรออยู่ประมาณ ๒๐ นาที ก็เห็นพลเอก ธรรมรักษ์เดินผ่านมา หลังจากนั้นนายทวีได้เข้าไปใน
ห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์ครู่หนึ่งแล้วกลับออกมาพร้อมกับธนบัตรฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
จำนวนหนึ่งส่งให้นายพงษ์ศรี ภายหลังนับได้ ๕๐,๐๐๐ บาท นายชวการจึงเดินทางไปยังสถานที่
รับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ นำเงินดังกล่าวมอบให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์
หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เห็นว่า พยานหลักฐานที่สำคัญของเรื่องนี้ได้แก่ภาพถ่ายซึ่งนำมาจาก
กล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่ติดตั้งไว้ที่กระทรวงกลาโหม ๕ ภาพ ตามภาพถ่ายหมายเลข ร. ๒๖๑ และ
ภาพเคลื่อนไหวจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามวัตถุประสงค์พยานหมาย ถ.๑๐๔ ที่ผู้ถูกร้องอ้างส่งต่อคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญซึ่งพลตรี หม่อมหลวงสุปรินดี ประวิตร รองผู้อำนวยการศูนย์พัฒนากิจการอวกาศกระทรวง
กลาโหม เบิกความยืนยันว่าภาพทั้ง ๕ ภาพดังกล่าวเป็นภาพที่ได้มาจากการเรียกดูภาพถ่ายย้อนหลังจาก
กล้องโทรทัศน์วงจรปิดของกระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๕ จริง ซึ่งเป็นภาพของชั้นที่ ๒
บริเวณระเบียบ ทางเดินหน้าห้องฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ภาพที่พักคอย
หน้าห้องรัฐมนตรี และภาพบันไดทางขึ้นห้องรัฐมนตรี โดยได้บันทึกวันเวลาที่บันทึกภาพไว้ด้วย
เมื่อพิจารณาภาพทั้ง ๕ ภาพดังกล่าวแล้ว เห็นว่า ในภาพที่ ๑ ปรากฏภาพของนายทวีอยู่ที่ระเบียบ
หน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อเวลา ๑๔ นาฬิกา ๑๘ นาที ๕๔ วินาที (๒:๑๘:๕๔ pm)
ในภาพที่ ๕ ปรากฏภาพพลเอก ธรรมรักษ์กับคณะเดินขึ้นบันไดเพื่อไปยังห้องทำงานเมื่อเวลา

๑๔ นาฬิกา ๒๓ นาที ๓๐ วินาที และภาพที่ ๖ เป็นภาพที่พลเอก ธรรมรักษ์กำลังเดินเข้าห้องทำงาน เมื่อเวลา ๑๔ นาฬิกา ๒๓ นาที ๕๐ วินาที จากภาพดังกล่าวฟังข้อเท็จจริงได้เป็นยุติว่า ในช่วงเวลานับตั้งแต่ ๑๔ นาฬิกา ๒๓ นาที ๕๐ วินาที ของวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๕ เป็นต้นไปพลเอก ธรรมรักษ์อยู่ที่ห้องทำงาน ซึ่งนายชวการยืนยันว่านายทวีเข้าไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ในห้องทำงาน คนหนึ่งก็ออกมาพร้อมกับถือเงินจำนวนหนึ่ง ปรากฏตามภาพที่ ๘ ซึ่งระบุว่าเป็นเวลา ๑๔ นาฬิกา ๕๖ นาที ๔๘ วินาที อันเป็นเวลาหลังจากพลเอก ธรรมรักษ์เข้าไปในห้องทำงานแล้ว ปัญหาว่าพลเอก ธรรมรักษ์มอบเงินให้นายทวีหรือไม่ นั้น ไม่ปรากฏภาพในกล้องโทรทัศน์วงจรปิด จึงต้องพิเคราะห์ พยานแวดล้อมประกอบ โดยเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างนายทวีกับพลเอก ธรรมรักษ์แล้วจะเห็นว่า นายทวีสามารถเข้าออกกระทรวงกลาโหมได้โดยไม่ต้องลงบันทึกการผ่านเข้าออก เนื่องจากนายทวี มีบัตรอนุญาตผ่านเข้าออกซึ่งขอมาจากพันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ นายทหารคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ ดังนั้น ในบันทึกการผ่านเข้าออกศาลาว่าการกลาโหม เอกสารหมายเลข ร.๒๑๐ จึงไม่มีชื่อของ นายทวี นายชวการ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย การที่นายทวีซึ่งเป็นเพียงผู้สื่อข่าวธรรมดาสามารถ ขอบัตรอนุญาตผ่านเข้าออกในกระทรวงกลาโหมอันเป็นหน่วยงานความมั่นคงของชาติย่อมแสดงว่า นายทวีมีความสนิทสนมกับพลเอก ธรรมรักษ์เป็นพิเศษ เมื่อพิจารณาประกอบข้อเท็จจริงดังวินิจฉัยมาในตอนต้นว่า นายทวีได้พานายชวการเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ ที่ทำการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อเจรจาเรื่องการสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งและ วิธีการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เรียกว่าวิธีการตัดต่อพันธุกรรมแล้ว มีเหตุผล ให้เชื่อได้ตามคำเบิกความของนายชวการว่าการที่นายทวีพานายชวการมายังกระทรวงกลาโหม ก็เพื่อ จะมารับเงินค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตนเอง เนื่องจากวันดังกล่าว เป็นวันสุดท้าย ของการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ แม้ในภาพที่ ๘ ของเอกสารหมายเลข ร. ๒๑๑ จะเห็นเพียงนายทวียืนหันหลังให้กล้องโทรทัศน์วงจรปิดในลักษณะของการพูดคุยกับนายพงษ์ศรี โดยไม่เห็นธนบัตรอยู่ในมือนายทวีหรือนายพงษ์ศรีก็ตาม แต่ภาพดังกล่าว ก็สอดคล้องกับคำเบิกความ ของนายชวการที่ว่าเมื่อออกมาจากห้องทำงานพลเอก ธรรมรักษ์แล้ว นายทวี ก็ยื่นเงินให้นายพงษ์ศรี ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่านายทวีได้เข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์จริง ที่นายทวี นายพงษ์ศรี นายธีรชัยและ พันเอก เชิดพงษ์เบิกความว่าในวันดังกล่าวไม่ได้เข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ นั้น ดังวินิจฉัยมาในตอนต้น แล้วว่าบุคคลดังกล่าวเป็นพวกของพลเอก ธรรมรักษ์ย่อมเบิกความเป็นประโยชน์ต่อพลเอก ธรรมรักษ์

พยานเหล่านี้จึงมีน้ำหนักให้รับฟังได้น้อย ส่วนพลเอก ชีรพงษ์ จีระวงศ์ เป็นนายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแม่เบิกความเป็นพยานของผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันว่านายทวิไม่ได้เข้าพบพลเอก ชรรมรักษ์และตนคือบุคคลที่แต่งเครื่องแบบซึ่งยืนอยู่กับพันเอก เชิดพงษ์เห็นสองคนยืนคุยกันโดยไม่มีการมอบเงิน ซึ่งคนสองคนดังกล่าวหมายถึงนายทวิกับนายพงษ์ศรีก็ตาม แต่พลเอก ชีรพงษ์เป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ ย่อมเป็นการยากที่จะเบิกความให้เป็นผลเสียหายแก่ผู้บังคับบัญชาของตนเอง คำของพลเอก ชีรพงษ์จึงมีน้ำหนักให้รับฟังได้น้อยเช่นกัน สำหรับพลตรี พุฒนท์ สุวรรณชาติ ซึ่งเบิกความสนับสนุนพยานหลักฐานของผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเข้าพบพลเอก ชรรมรักษ์ เมื่อเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา ไม่รู้เห็นเหตุการณ์ที่กล่าวอ้าง ก็อาจเป็นไปได้ว่าเวลาที่พยานกล่าวอ้างนั้นเป็นเวลาภายหลังจากที่นายทวิได้เข้าพบพลเอก ชรรมรักษ์แล้ว เพราะจากหลักฐานในภาพที่ ๕ ปรากฏว่านายทวิกับพวกเดินทางออกจากหน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเมื่อเวลา ๑๔ นาฬิกา ๕๖ นาที ๕๖ วินาที คำเบิกความของพลตรี พุฒนท์จึงมีน้ำหนักน้อยไม่อาจรับฟังหักล้างคำเบิกความของนายชวการได้เช่นกัน ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่าในภาพเคลื่อนไหวจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดวัดอุทยานหมาย ถ.๑๐๔ ไม่ปรากฏว่าพลเอก ชรรมรักษ์ได้ทักทายกับบุคคลใด ดังนั้นการที่นายชวการเบิกความว่าพลเอก ชรรมรักษ์ ทักทายพวกตนจึงเป็นความเท็จนั้น เห็นว่า พลตรี หม่อมหลวงสุปรีย์ ประวิตร ยืนยันว่าภาพเคลื่อนไหวดังกล่าวไม่ได้บันทึกเสียงไว้ บันทึกไว้แต่ภาพเคลื่อนไหว จึงไม่ปรากฏเสียงและแม้จะปรากฏในภาพเคลื่อนไหวหมาย ถ.๑๐๔ เพียงว่าพลเอก ชรรมรักษ์เดินผ่านกลุ่มนายทวิ โดยไม่มีลักษณะของการทักทายกันจริงดังผู้ร้องที่ ๑ ได้แย้ง ข้อพิรุธเพียงเท่านั้นยังไม่ถึงกับทำให้คำเบิกความของนายชวการ เสียไป ส่วนข้อโต้แย้งอีกประการหนึ่งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ว่าการที่นายชวการเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กระทรวงกลาโหมเป็นการวางแผนของนายสุเทพที่รู้ว่าในกระทรวงกลาโหมมีกล้องโทรทัศน์วงจรปิดถ่ายภาพเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาจึงประสงค์ที่จะได้ภาพมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนอันจะทำให้สาธารณชนเชื่อถือในเรื่องราวที่นายสุเทพสร้างขึ้น โดยนายสุเทพต้องติดต่อประสานงานไว้ล่วงหน้าและให้คำตอบแทนในการได้ภาพดังกล่าวมา การที่นายชวการไปปรากฏตัวที่กระทรวงกลาโหมก็เพื่อการเดินไปเดินมาให้กล้องโทรทัศน์วงจรปิดบันทึกภาพไว้เท่านั้น เห็นว่าแม้ภาพถ่ายทั้ง ๕ ภาพดังกล่าว นายสุเทพได้มาโดยมิได้รับอนุญาตจากกระทรวงกลาโหมก็ตาม แต่เมื่อภาพถ่ายทั้ง ๕ ภาพนี้เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจริงมิได้เกิดจากการจงใจมีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ

หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการใด ก็ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ข้อที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่า นายชวการเพียงต้องการเดินผ่านกล้องวงจรปิดเพื่อให้ปรากฏภาพนายชวการที่กระทรวงกลาโหมก็ขัดต่อเหตุผล เพราะหากเป็นเช่นนั้นจริงนายชวการต้องหาทางชวนชวายเข้าไปในกระทรวงกลาโหมด้วยตนเองเพียงคนเดียว เหตุใดนายทวีซึ่งเพิ่งรู้จักกับนายชวการเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงต้องเป็นคนพานายชวการเข้าไป เพราะโดยลำพังนายชวการเพียงคนเดียวจะเข้าไปในกระทรวงกลาโหมเพื่อปรากฏตัวอยู่หน้าห้องทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นบุคคลสำคัญย่อมยากเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีระบบรักษาความปลอดภัยอย่างดี ทั้งหากนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย เป็นบุคคลที่ร่วมกับนายชวการสร้างหลักฐานขึ้น เหตุใดบุคคลทั้งสามนี้ ไม่เบิกความให้สอดคล้องกับนายชวการ แต่กลับเบิกความเข้าข้างพลเอก ธรรมรักษ์ ส่วนข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งในคำแถลงการณ์ปิดสำนวนที่อ้างว่า เป็นการขัดต่อเหตุผลเป็นอย่างยิ่งที่คนที่มีสถานะอย่าง พลเอก ธรรมรักษ์นัดหมายให้ไปรับเงินจำนวนน้อยเพียง ๕๐,๐๐๐ บาท ที่กระทรวงกลาโหม นั้น เห็นว่า ข้ออ้างนี้มีใช่เป็นเหตุเป็นผลดังที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างเสมอไป เพราะมีเหตุปัจจัยหลายประการที่ทำให้แต่ละบุคคลอาจจะกระทำการบางอย่างผิดเพี้ยนไปจากวิสัยของวิญญูชนในแต่ละสภาวะจะพึงกระทำหรือพึงคาดหมายก็ได้ เหตุผลของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงเท่านั้นยังไม่อาจทำลายน้ำหนักคำพยานปาก นายชวการดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วได้ ส่วนข้อเท็จจริงเรื่องค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นั้น แม้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จะเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าค่าใช้จ่ายส่วนนี้พันตำรวจตรี เสงี่ยม สำราญรัตน์ และบุคคลอื่นร่วมกันออกให้ก็ตาม แต่พันตำรวจตรี เสงี่ยมก็มีได้เบิกความถึงเรื่องนี้แต่อย่างใด คำของนายบุญทวีศักดิ์จึงมีน้ำหนักน้อย ดังเหตุผลที่ได้วินิจฉัยมาข้างต้น จึงฟังข้อเท็จจริงได้ว่า นายทวีได้รับเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท จากพลเอก ธรรมรักษ์ ที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แล้วส่งมอบเงินดังกล่าวจนถึงมือนายชวการเพื่อนำไปใช้เป็นค่าสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ระหว่างวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีกับพวกในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

ประเด็นนี้สืบเนื่องมาจากวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากนายชวการเข้าพบพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ที่อาคารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว เหตุการณ์หลังจากนั้นรับฟังข้อเท็จจริงเบื้องต้นได้ต่อไปว่า นายชวการได้เข้าพักที่โรงแรมกานต์มณีน่านสะพานควาย โดยในเวลาประมาณ ๒๓ นาฬิกา นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้พบกับนายชวการที่ห้องพักเพื่อหารือเกี่ยวกับการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้โรงแรมกานต์มณี เป็นสถานที่คัดเลือกคน ลงสมัครรับเลือกตั้ง ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ประสานงานส่งโทรสารเอกสารต่าง ๆ ของบุคคลที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งอันได้แก่ ตำนาบัตรประจำตัวประชาชน ตำนาทะเบียนบ้าน และวุฒิการศึกษา มายังโรงแรมกานต์มณีในนามของนายชวการ เมื่อได้รับโทรสารเอกสารดังกล่าวแล้ว นางสาวฉวีราพร พิมพ์จันทร์ นำไปลบชื่อนายชวการและหมายเลขโทรสารที่หัวกระดาษออกแล้วนำไปถ่ายเอกสารเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการสมัครเป็นสมาชิกพรรคของบุคคลเหล่านั้น โดยนางสาวฉวีราพร กรอกข้อความลงในใบสมัครให้บุคคลดังกล่าว โดยเว้นว่างช่องวันที่สมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และช่องรหัสสมาชิก พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รวบรวมคนโดยวิธีการเช่นนี้ได้รวม ๘๖ ราย แต่ได้คัดเลือกส่งสมัครรับเลือกตั้ง ๓๓ ราย ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้มีการนำแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาแก้ไขที่โรงแรมกานต์มณี โดยนายสุขสันต์มอบหมายให้นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ดำเนินการลบชื่อ ที่อยู่ และหมายเลขประจำตัวประชาชนของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ บางคนออก แล้วใส่ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลที่คัดเลือกไว้แล้ว ๓๓ ราย แทน ต่อจากนั้นได้นำแผ่นซีดีที่แก้ไขข้อมูลแล้วไปมอบให้นายอมรวิทย์ สุวรรณผาดำเนินการแก้ไขโดยว่าจ้างในราคา ๓๐,๐๐๐ บาท วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นางสาวฉวีราพรได้ตรวจสอบข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ร้านบริการอินเทอร์เน็ตปากซอย ๑๕ ถนนประดิพัทธ์ ปรากฏว่ามีรายชื่อของผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งครบถ้วน พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงออกใบรับรองให้บุคคลดังกล่าว และต่อมาบุคคลดังกล่าวได้ไปสมัครรับเลือกตั้งซึ่งปรากฏว่ามีบุคคลที่ขาดคุณสมบัติเพราะมิได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ปรากฏตามรายชื่อในเอกสารหมายเลข ร.๔๔

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยเบื้องต้นเสียก่อนว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งเองหรือไม่ ในข้อนี้มีพยาน ๒ ปาก คือ

นายชวการและนายสุขสันต์ที่ยืนยันว่าเป็นผู้มอบเงินให้ผู้สมัคร โดยนายชวการ เบิกความว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เมื่อสรุปยอดผู้สมัครได้ทั้งสิ้น ๓๓ คน เวลาบ่ายนายทวี สุวรรณพัฒน์ เอาเงินมาให้จึงได้ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๑๒ ซอง ซึ่งไม่พอแก่ผู้สมัคร ๓๓ คน นายทวี จึงเดินทางไปรับเงินมาอีกครั้ง ใส่ซองได้ทั้งสิ้น ๓๘ ซอง มอบให้ผู้สมัครไป ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งปันกันให้ผู้ร่วมงาน และนายสุขสันต์ เบิกความว่าได้จ่ายเงินให้ผู้สมัครคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ตามรายชื่อ ๓๓ รายชื่อ โดยนายชวการ นายธีรชัย นายพงษ์ศรี และนายทวี เป็นผู้ดำเนินการ สำหรับซองใส่เงินนายธีรชัยไปซื้อมาจากร้านเซเว่นอีเลฟเว่น หน้าโรงแรมกานต์มณี ส่วนนายบุญทวีศักดิ์ ยืนยันว่า ผู้สมัครแต่ละคนออกค่าใช้จ่ายเองเพราะเป็นโอกาสที่จะได้รับเลือกเนื่องจากพรรคใหญ่ไม่ลงสมัคร แต่คำเบิกความของนายบุญทวีศักดิ์ขัดแย้งกับนายประยูร พูลจันทร์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เบิกความว่าได้รับเงินจากนายบุญทวีศักดิ์ ๗๒,๐๐๐ บาท เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัคร สังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช พยานปากนายบุญทวีศักดิ์จึงมีน้ำหนักน้อย แม้ผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ คนอื่นที่อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนได้ทำการสอบสวนไว้ และได้มาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เช่น พันตำรวจตรี เสงี่ยม ลำราญรัตน์ นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ นายชารัตน์ มณีศรี นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายวิรัตน์ ศรีโชติ และนายดิเรก หนูสาย ต่างเบิกความว่าแต่ละคนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองก็ตาม แต่สำหรับพันตำรวจตรี เสงี่ยม ยังเบิกความว่าได้ออกค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งให้นายชารัตน์และนายปฏิพัฒน์ ซึ่งนายชารัตน์และนายปฏิพัฒน์ ก็เบิกความรับว่าหลังสมัครแล้วพันตำรวจตรี เสงี่ยมได้ออนเงินมาให้คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท เห็นว่า ไม่มีเหตุผลใดที่พันตำรวจตรี เสงี่ยมจะต้องออกเงินให้บุคคลอื่น จึงเชื่อว่าเงินที่พันตำรวจตรี เสงี่ยมโอนให้นายชารัตน์และนายปฏิพัฒน์ไม่ใช่เงินของพันตำรวจตรี เสงี่ยมเอง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นพรรคขนาดเล็กไม่มีเงินทุนมากนัก ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียงคนเดียวเท่านั้น ประกอบกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในครั้งนี้ซึ่งรวมทั้ง พันตำรวจตรี เสงี่ยมกับพวกข้างต้นต่างได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่โรงแรมกานต์มณีและได้พากันไปสมัครรับเลือกตั้ง ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ อันเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัคร ย่อมจะเห็นได้ว่าบุคคลเหล่านั้นมิได้มีเจตนาที่จะสมัครรับเลือกตั้ง มาแต่เดิมเพราะแต่ละคนขาดคุณสมบัติไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ เมื่อมีการแก้ไขฐานข้อมูล

การเป็นสมาชิกพรรคแล้วจึงมาลงสมัคร เห็นได้ว่าการสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้ของบุคคลตามบัญชีรายชื่อในเอกสารหมายเลข ร.๔๔ ทั้ง ๒๗ คน ผู้สมัครทุกคนต่างอยู่ในฐานะผู้รับจ้าง ประสงค์เพียงแต่จะได้เงินตอบแทนแลกกับที่ตนลงสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น เพราะผู้สมัครแต่ละคนดังกล่าวไม่เคยหาเสียงหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ ในพื้นที่ที่ลงสมัครมาก่อนเลย จึงไม่มีความหวังแม้แต่เพียงน้อยนิดว่าจะได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนในพื้นที่ พฤติการณ์แห่งคดีดังที่วินิจฉัยมาามีเหตุให้เชื่อได้แน่แท้ว่าไม่มีผู้สมัครคนใดที่จะออกค่าใช้จ่ายเอง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ออกค่าใช้จ่ายเองและพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ไม่ได้ออกให้ แต่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลอื่น

มีปัญหาวินิจฉัยต่อไปว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่นายทวีมอบให้ในฐานะเป็นตัวแทนของพลเอกธรรมรักษ์ หรือไม่ ในข้อนี้ได้รับความจากการวินิจฉัยมาในประเด็นก่อนแล้วว่า นายชวการยืนยันว่านายทวีเป็นผู้นำเงิน ๗๖๐,๐๐๐ บาท มามอบให้นายชวการ แล้วได้จัดแบ่งเงินออกเป็นซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งข้อนี้ นายธีรชัย ก็รับว่าเป็นคนไปซื้อซองแล้วมาช่วยกันนับเงินใส่ซองได้ ๓๘ ซอง นอกจากนี้ทั้งนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ต่างก็ยอมรับว่าในช่วงวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้เข้าไปที่โรงแรมกานต์มณีจริง เพียงแต่ป้ายเบี่ยงว่านายทวีนำช่างภาพไปถ่ายรูปเพื่อทำป้ายโฆษณาหาเสียงให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และติดตามขอรับค่าจ้างในการทำงานดังกล่าว ซึ่งการถ่ายรูปนี้ นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรชัย ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนว่ามีคนมาถ่ายรูปให้ โดยบอกว่านายปฏิพัฒน์เป็นสมาชิกมานานแล้ว หากตัดสินใจจะลงสมัครจึงถ่ายรูปไว้ก่อน และนายชวการยังเบิกความว่า ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๑ นาฬิกา นายทวีนำเงินมามอบให้นายชวการอีก ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งนายชวการได้ออนเงินไปให้นายสุขสันต์ที่จังหวัดนครพนม แต่เนื่องจากสมัครไม่ทัน นายสุขสันต์จึงโอนเงินคืนให้นายชวการ และยังเบิกความต่อไปว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ทั้งหมดนั้นนายบุญทวีศักดิ์ นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคทุกขั้นตอน รวมทั้งนายทวีเป็นผู้จ่ายค่าห้องพักของโรงแรมกานต์มณีทั้งสิ้น ดังนั้น เมื่อพิจารณาย้อนไปถึงข้อเท็จจริงที่นายพงษ์ศรีพบกับนายชวการในปลายเดือนกุมภาพันธ์ที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นเวลาหลังจากมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ขณะพูดคุยกันมีพวกของนายพงษ์ศรีโทรศัพท์บอกให้นายพงษ์ศรีหาพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้ง นายชวการจึงแจ้งให้นายสุขสันต์หาคนลงสมัครรับเลือกตั้ง ต่อมา

ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นายพงษ์ศรี นายธีรชัย นำนายชวการเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ที่อาคารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และต่อมาในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายชวการ เข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ที่กระทรวงกลาโหมและรับเงินค่าสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ตลอดจนถึงวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ต่างช่วยนายชวการ นายสุขสันต์ และนายบุญทวีศักดิ์ดำเนินการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ช่วยจัดการถ่ายรูปผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนนายธีรชัยช่วยนำเงินใส่ซองมอบให้ผู้สมัคร และนายทวี ก็เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ อีกทั้งนายทวี นายพงษ์ศรีกับนายธีรชัยต่างก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะให้การสนับสนุนเงินจำนวนมากดังกล่าวได้รวมทั้งไม่มีเหตุที่จะกระทำด้วย ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงินสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ดังจะเห็นได้ว่าเป็นการเลือกตั้งปี ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียงคนเดียว ข้อเท็จจริงดังที่ได้กล่าวมาเพื่อประมวลพิจารณาประกอบมูลเหตุจูงใจที่ทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องการแก้เกมทางการเมืองที่สามพรรคร่วมฝ่ายค้านมีมติไม่ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง ทำให้มีพื้นที่เป้าหมายที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เกรงว่าผู้สมัครของตนจะได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบ จึงจำเป็นต้องจ้างผู้สมัครพรรคเล็กลงแข่งขันเพื่อแก้เกมทางการเมืองของพรรคร่วมฝ่ายค้านแล้ว พฤติการณ์แห่งคดีมีเหตุผลเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุผล เชื่อได้ว่านายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยเป็นบุคคลที่พลเอก ธรรมรักษ์มอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับการหาบุคคลลงสมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากพลเอก ธรรมรักษ์และพวก ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่า การที่นายชวการโอนเงินให้นายสุขสันต์ที่จังหวัดนครพนม จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ใกล้เคียงในวันสุดท้ายของการรับสมัครซึ่งเหลือเวลาอีกไม่กี่ชั่วโมงก็จะปิดรับสมัครแล้ว เป็นการสร้างหลักฐานเท็จเพื่อปรักปรำใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ในข้อนี้ นายสุขสันต์เบิกความรับว่านายชวการติดต่อไปจริง นายสุขสันต์แจ้งตอบว่ายังไม่ได้สมัครอีก ๓ ราย แต่เนื่องจากหลักฐานไม่พร้อมจึงไม่ได้รับสมัคร เห็นว่า หากเป็นการสร้างพยานหลักฐานเท็จก็น่าจะทำมาตั้งแต่ตอนต้น มิใช่เพิ่งมาดำเนินการในวันสุดท้ายของการสมัครรับเลือกตั้ง ประกอบกับเป็นเงินจำนวนไม่น้อย ไม่น่าจะอยู่ในวิสัยที่นายชวการจะดำเนินการได้ ข้อเท็จจริงในส่วนนี้จึงไม่เป็นพิรุขที่จะทำให้คำเบิกความของนายชวการไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง

ส่วนกรณีที่ถูกร้องที่ ๑ อ้างเหตุผลชี้แจงแก้ตัวว่านายสุเทพว่าจ้างนายบุญทวีศักดิ์ให้ไต่ความ
พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ข้อเท็จจริงกรณีนี้สืบเนื่องมาจากนายชวการ โตสวัสดิ์ นายสุขสันต์ ชัยเทศ
และนายไพทร พลสุวรรณ เข้าพบนายสุเทพที่พรรคประชาธิปัตย์และเปิดเผยเรื่องที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑
โดยพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หากคนลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งกับ
ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบ นายสุเทพ
กับพวกจึงเดินทางไปหานายบุญทวีศักดิ์ที่บ้าน โดยนายบุญทวีศักดิ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวน
สอบสวนและเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า นายสุเทพเสนอเงินให้จำนวนสิบห้าล้านบาท
เพื่อให้ได้รายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์นั้น เห็นว่า ขณะ
ที่นายสุเทพไปพบนายบุญทวีศักดิ์ในคืนวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายชวการและนายสุขสันต์
ได้เปิดเผยความจริงแล้วว่า พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมีเหตุผล
ให้เชื่อได้ว่านายสุเทพไปพบนายบุญทวีศักดิ์เพียงเพื่อต้องการให้ได้พยานหลักฐานให้มั่นคงยิ่งขึ้นไม่ว่า
แผ่นดิสก์หรือแผ่นซีดีหรือสำเนา ท.พ. ๖ เท่านั้น จึงไม่มีเหตุผลใดที่จะต้องเสียเงินว่าจ้างเป็นจำนวนมาก
เช่นนั้น คำเบิกความของนายบุญทวีศักดิ์จึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง

มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
แก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ ปัญหานี้มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัย
ในเบื้องต้นเสียก่อนว่านายบุญทวีศักดิ์ได้ว่าจ้างนายอมรวิทย์เปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลดังกล่าวหรือไม่
นายอมรวิทย์ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนว่า ได้ไปพบนายบุญทวีศักดิ์เมื่อปลายเดือน
กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ สองต่อสองเมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา แต่จำวันที่ไม่ได้ นายบุญทวีศักดิ์ว่าจ้าง
ให้แก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยเสนอเงินให้ ๓๐,๐๐๐ บาท ต่อมานายบุญทวีศักดิ์แจ้งว่า
จะนำข้อมูลที่จะให้แก้ไขมาให้ นายอมรวิทย์จึงไปเอาแผ่นดิสก์หรือแผ่นซีดีและทะเบียน ท.พ. ๖
ซึ่งมีจำนวน ๓๔ แผ่น จากนายบุญทวีศักดิ์ที่สี่แยกท่าเสา โดยนายบุญทวีศักดิ์จ่ายเงินให้ ๓๐,๐๐๐ บาท
วันรุ่งขึ้นนายอมรวิทย์จึงนำแผ่นดิสก์หรือแผ่นซีดีและข้อมูล ท.พ.๖ ไปแก้ไข นอกจากนี้ปรากฏว่า
คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนยังได้นำภาพถ่ายของนายบุญทวีศักดิ์มาให้ นายอมรวิทย์ยืนยัน
ซึ่งนายอมรวิทย์ก็ให้การยืนยันว่าบุคคลที่ว่าจ้างให้ตนแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลคือนายบุญทวีศักดิ์
ทั้งเมื่อนายบุญทวีศักดิ์มาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าไม่ได้ว่าจ้างนายอมรวิทย์
เพียงแต่เบิกความบ้ายเบี่ยงทำนองว่าไม่เกี่ยวข้อง ประกอบกับนายสุขสันต์ ชัยเทศก็ให้การต่อคณะอนุกรรมการ

สืบสวนสอบสวนว่าเมื่อปี ๒๕๔๘ พยานเคยดำเนินการแก้ไขข้อมูลของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทำนองเดียวกับครั้งนี้มาแล้ว โดยนายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอให้จริงจึงฟังได้ว่านายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้ว่าจ้างนายอมรวิทย์ให้แก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ถึงต้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๘ จริง

ส่วนปัญหาที่ว่า พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการกระทำดังกล่าวหรือไม่ นั้น เมื่อพิเคราะห์ถึงข้อเท็จจริงดังวินิจฉัยมาเบื้องต้นแล้วว่า ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ นายชวการได้พบหารือกับพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์เรื่องให้หาพรรคขนาดเล็กจัดหาคนลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ภาคใต้ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสระแก้ว พลเอก ชรรมรักษ์ได้สอบถามถึงวิธีการว่าจะทำอย่างไร นายชวการจึงอธิบายวิธีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยมีขั้นตอนหรือวิธีการที่เรียกว่าการตัดต่อพันธุกรรมที่นายชวการเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วนั้น ซึ่งเมื่อพลเอก ชรรมรักษ์ซักถามถึงกรรมวิธีการดังกล่าวจากนายชวการจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงหันไปถามนายพงษ์ศักดิ์ว่า “เอาอย่างนี้นะ” และนายพงษ์ศักดิ์ตอบตกลง จะเห็นได้ว่าหลังจากนั้นมีการไปนำแผ่นซีดีจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมาแก้ไขเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ โดยมีนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย คนของพลเอก ชรรมรักษ์รู้เห็นตลอด ซึ่งแม้นายอมรวิทย์จะเบิกความว่า นายบุญทวีศักดิ์ติดต่อขอให้แก้ไขข้อมูลเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ก่อนนายชวการเข้าพบพลเอก ชรรมรักษ์ก็ตาม แต่การติดต่อดังกล่าวในครั้งแรกนี้ก็มิเหตุให้เชื่อว่าสืบเนื่องมาจากการที่นายพงษ์ศรีซึ่งเป็นทีมงานของพลเอก ชรรมรักษ์พบนายชวการเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ และขอให้นายชวการหาพรรคขนาดเล็กส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อนายชวการแจ้งให้นายสุขสันต์ดำเนินการ นายสุขสันต์ซึ่งเคยแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงประสานงานกับนายบุญทวีศักดิ์ให้ดำเนินการติดต่อกับนายอมรวิทย์ ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่านายสุขสันต์ให้การว่าเมื่อได้แผ่นซีดีมาจากนายบุญทวีศักดิ์แล้วได้แก้ไขข้อมูลสมาชิกจนเสร็จ ต่อมาเวลา ๒ นาฬิกาของวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๘ นายบุญทวีศักดิ์ได้นำแผ่นซีดีไปคืนนั้น นายอภิชาติ ศรีวิชัย ผู้ตรวจสอบเรื่องนี้ยืนยันว่า แผ่นซีดีมีการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พบว่าได้มีการบันทึกไว้เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา จึงพิสูจน์ว่าคำให้การของนายสุขสันต์เป็นความเท็จนั้น เห็นว่า ในเรื่องนี้จะมีการแก้ไขข้อมูลพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ หรือวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๘ นั้น ไม่ใช่ข้อสำคัญ ความสำคัญอยู่ที่ว่ามีการแก้ไขจริง ส่วนคำให้การของ

นายสุขสันต์ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการตรวจสอบของนายอภิชาติอาจจะเกิดจากการจงใจใช้เทคนิคทำให้ปรากฏวันแก้ไขผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง หรือมิฉะนั้นก็อาจเกิดจากนายชวกรจำวันเวลาสับสนก็เป็นได้ ซึ่งข้อแตกต่างเพียงเท่านี้ไม่ถึงกับทำให้คำให้การของนายสุขสันต์ไม่น่าหนักใจรับฟังแต่อย่างใด

ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งอีกว่า การที่นายอมรวิทย์นำเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท ไปมอบให้พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นข้อพิรุธว่าเหตุใดนายอมรวิทย์รับเงินมาแล้วจึงไม่นำไปใช้ การรับสารภาพของนายอมรวิทย์จึงเป็นที่สงสัยว่ากระทำโดยสมัครใจหรือถูกข่มขู่และน่าเชื่อว่านายอมรวิทย์เป็นผู้เข้าร่วมในขบวนการปรักปรำใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงต้องรับฟังพยานปากนี้ด้วยความพิณิจิเคราะห์อย่างยิ่งนั้น เห็นว่า นายอมรวิทย์รับสารภาพเรื่องนี้เพราะจำนนต่อหลักฐาน เนื่องจากผู้ที่สามารถแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกพรรคการเมืองมีนายอมรวิทย์เพียงคนเดียว ทั้งการรับสารภาพดังกล่าวก็เป็นความผิดทั้งทางวินัยและทางอาญาซึ่งมีโทษถึงจำคุก หากไม่เป็นความจริงเชื่อว่านายอมรวิทย์คงไม่เอาอนาคตของตัวเองเข้าแลกเพื่อที่จะร่วมมือกับบุคคลอื่นปรักปรำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นแน่

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งถึงสาเหตุที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในเรื่องนี้ว่า เหตุการณ์ที่นายชวกรเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นไปตามแนวทางที่นายสุเทพและคณะเป็นผู้กำหนดและจัดทำขึ้นเพื่อปรักปรำใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยมีมูลเหตุจงใจเพื่อล้มการเลือกตั้งนั้น เห็นว่า การกระทำทั้งหลายของนายชวกรมีข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา สถานที่และบุคคลมากมายที่นายชวกรเข้าไปเกี่ยวข้องดังที่ได้วินิจฉัยมาตอนต้น เริ่มตั้งแต่นายชวกรพบกับนายพงษ์ศรีหลังมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร การเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ที่อาคารที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๒ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การดำเนินการจัดหาบุคคลมาลงสมัครรับเลือกตั้งและการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ และข้อเท็จจริงอื่น ๆ นั้น สืบเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผล เป็นการยากที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะเข้าไปบงการหรือกำหนดให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นได้ สาเหตุที่นายชวกรเปิดเผยข้อเท็จจริงเรื่องนี้เชื่อว่าเนื่องจากนายชวกรเข้าใจว่าฝ่ายผู้ว่าจ้างให้ดำเนินการเรื่องนี้บิดพลิ้วไม่ยอมจ่ายค่าจ้างให้ตามที่ได้ตกลงกันไว้ ทั้งที่การเปิดเผยความจริงเช่นนี้ตนเองก็ต้องเสี่ยงที่จะถูกลงโทษถึงจำคุกเพราะนายชวกรก็เป็นผู้หนึ่งที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๒๕ กรุงเทพมหานคร ทั้งๆ ที่รู้ว่าตนเองขาดคุณสมบัติอันเป็นการเข้าข่ายกระทำความผิดฐานรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งแต่ยังได้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ รวมทั้งอาจเข้าข่ายเป็นผู้สนับสนุนให้นายอมรวิทย์กระทำความผิดกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ด้วย ข้อโต้แย้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวจึงไม่มีเหตุผลให้รับฟังเช่นกัน

สำหรับพยานหลักฐานที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่านายสุเทพกั้นแกลงปรีกรำใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อีกประการหนึ่งคือกรณีนายสุเทพโดยนายไทรกว่าจ้างนายวรรชวริทธิ์ ดันติกริมย์ หัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่า ให้ใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีพยานหลักฐานที่สำคัญคือ บันทึกการสนทนา ระหว่างนายไทร พลสุวรรณ กับนายวรรชวริทธิ์ เอกสารหมาย ร.๒๕๕ หรือวีซีดี หมายเลข ร.๗ นั้น ในข้อนี้ เมื่อพิจารณาบันทึกการสนทนาเอกสารหมาย ร.๒๕๕ และวีซีดี หมายเลข ร.๗ รวมทั้งเหตุการณ์เกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นโดยตลอดแล้ว เห็นว่าขณะนั้นการเมืองแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาลฝ่ายหนึ่งและพรรคร่วมฝ่ายค้านอันประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทยและพรรคมหาชนอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ละฝ่ายต่างชิงไหวชิงพริบเพื่อจะเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง หรือทำลายความเชื่อถือศรัทธาของอีกฝ่ายหนึ่งในทุกเมื่อหากมีโอกาส ขณะที่นายไทรสนทนากับนายวรรชวริทธิ์ ในวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น มีการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และมีการสมัครรับเลือกตั้งรอบ ๒ เพื่อลงคะแนน ในวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๕ ไปแล้ว ทั้งมีการเปิดโปงต่อสาธารณชนโดยพรรคประชาธิปัตย์กล่าวหาว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล และกรรมการบริหารพรรคคนอื่นว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อช่วยเหลือไม่ให้ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ โดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์จัดแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ไปแล้ว และในส่วนที่เกี่ยวกับพรรคชีวิตที่ดีกว่าของนายอมรวิทย์ก็ได้ส่งบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรอบ ๒ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดพังงา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลา รวม ๔ คน แต่บุคคลทั้งสี่ขาดคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเป็นสมาชิกพรรคชีวิตที่ดีกว่านับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งไม่ถึงเก้าสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ดังนั้น ในการสนทนาระหว่างนายไทรกับนายบรรชวิทธิ ซึ่งจับสาระสำคัญได้ว่า นายไทรกล่าวหาว่านายบรรชวิทธิซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่าออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้บุคคลทั้งสี่ดังกล่าวลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นความผิดอาญาอาจจะต้องติดคุก โดยนายไทรต้องการทราบและหาหลักฐานที่จะยืนยันว่า การที่นายบรรชวิทธิส่งบุคคลทั้งสี่ลงสมัครรับเลือกตั้งมีใครเป็นผู้ว่าจ้างหรือไม่ หากบอกมานายสุเทพจะช่วยเหลือไม่ให้ติดคุกและจะจ่ายเงินให้ รวมทั้งจะช่วยเหลือทางการเมืองด้วย โดยถ้าบอกว่าถ้าผู้ว่าจ้างเป็นบุคคลสำคัญของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็จะต่อรองไต่ราคาสูง โดยนายไทรยกตัวอย่างว่าถ้าเป็นนายสุวัจน์ (เป็นที่เข้าใจว่าหมายถึง นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เป็นผู้ว่าจ้างก็ต้องเป็นล้าน แต่ถ้าเป็นพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ก็ไม่เท่าไร (หมายถึงจ่ายไม่สูง) เพราะถูกกล่าวหาไปแล้วว่าได้ว่าจ้างทั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ในการสนทนา นายไทรพูดย้าให้นายบรรชวิทธิเอาตัวรอดก่อนเพื่อจะได้ไม่ต้องติดคุก หากนายบรรชวิทธิตัดสินใจพูดเรื่องนี้ก็จะจัดแถลงข่าว ส่วนนายบรรชวิทธิพูดปฏิเสธบ้ายเบี่ยงว่าตนไม่ได้ทำผิด แต่พูดรับปาก นายไทรว่าจะไปปรึกษาแม่บ้าน (หมายถึงภรรยา) ก่อนจึงจะตัดสินใจได้ ตามคำสนทนาเอกสารหมายเลข ๒๕๕ ไม่ปรากฏข้อความตอนใดที่แสดงว่านายไทรว่าจ้างนายบรรชวิทธิให้ใส่ร้ายนายสุวัจน์หรือ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คนอื่น การที่นายไทรเอ่ยชื่อนายสุวัจน์สืบเนื่องมาจากการสนทนา ช่วงหนึ่งนายบรรชวิทธิพูดว่า เมื่อได้คุยกับนายไทรก็สบายใจ จึงนัดพูดคุยกับนายไทรวันรุ่งขึ้น แต่พูดทำนองว่าขอให้นายไทรบอกถึงคำตอบแทนเพราะนายบรรชวิทธิจะได้ไปบอกลูกและภรรยา นายไทรจึงพูดว่า “ไม่ใช่ เราไม่รู้ว่ามันเป็นใคร ถ้าพี่บอกว่าสุวัจน์มาหาพี่ มันก็ต้องเป็นล้าน มันก็แล้วแต่ชื่อคน” คำพูดของนายไทรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นายไทรเชื่อว่ามีคนว่าจ้าง พรรคชีวิตที่ดีกว่าให้ส่งคนสมัครรับเลือกตั้งในรอบ ๒ และหากนายบรรชวิทธิเปิดเผยตัวผู้ว่าจ้าง โดยยกตัวอย่างว่าถ้าเป็นนายสุวัจน์ก็จะได้รับคำตอบแทนสูง แม้ข้อความที่นายไทรพูดบางตอนเช่น “ลุง การจะได้ไม่ได้ ผมจะบอกว่ามันจะได้หรือไม่ได้ มันก็ต้องถึงเขา ถ้าไม่ถึงเขา จะไม่มีใครจ่าย ให้ลุงนะตามความจริง” หรือคำพูดก่อนจบการสนทนาที่ว่า “คืออย่างนี้ในไทยรักไทย ใครก็ได้ในไทยรักไทย ขอให้เป็น ส.ส.ในไทยรักไทย ถ้าถึงคนใหญ่ดีกว่าคนเล็ก มันเหมือนมิได้ เราได้ ซิติเซ็น แต่คุณต้องทำให้มันถึงให้ได้และลุงต้องเก็บหลักฐานที่เขาโอนเงินลุง ๕,๐๐๐ หรือ ๑๐,๐๐๐ ลุงต้องเตรียมหลักฐานตรงนี้มาหมดเลย ไม่อย่างนั้น ลุงจะไม่มีน้ำหนัก ใ้บุญทวีศักดิ์มันส่งเงินให้ลุงเท่าไร แล้ว ใ้บุญทวีศักดิ์มันบอกนายมันที่ชื่ออะไรในไทยรักไทย” ซึ่งเมื่อพิจารณาผิวเผินแล้วอาจเข้าใจว่าเป็น การว่าจ้างนายบรรชวิทธิให้ใส่ร้ายกรรมการบริหารพรรคหรือสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ถ้าหาก

พิเคราะห์การสนทนามาแต่ต้นประกอบกับเหตุการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นก็จะเห็นเจตนาของ นายไทรว่าได้พูดจาหว่านล้อมชักชวนให้นายบรรชิตเปิดเผยตัวผู้ว่าจ้างโดยพูดอยู่บนพื้นฐาน ความเชื่อของนายไทรที่ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีการแถลงข่าว โดยนายสุเทพไปแล้ว จึงขอให้นายบรรชิตเปิดเผยความจริงพร้อมพยานหลักฐานว่ามีใครว่าจ้าง พรรคชีวิตที่ดีกว่า ถ้าข้อเท็จจริงเรื่องการว่าจ้างให้ลงสมัครรับเลือกตั้งโยงถึงกรรมการบริหารพรรค ไทยรักไทยหรือสมาชิกพรรคไทยรักไทยที่มีชื่อเสียงก็จะได้รับค่าตอบแทนสูงเปรียบเสมือนนาฬิกา ยี่ห้อต่าง ๆ ที่มีราคาไม่เท่ากัน จึงเชื่อว่าการนัดพบปะและการพูดจាកันตามบทสนทนาเอกสารหมาย ร.๒๕๕ หรือวิธีดี หมายเลข ร.๓ นั้น นายไทรมุ่งประสงค์เพียงต้องการที่จะแสวงหาพยานหลักฐาน จากนายบรรชิต กรณีมีการกล่าวหาว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเสนอค่าตอบแทนให้ มิใช่เป็นกรณีนายไทรว่าจ้างให้นายบรรชิตใส่ร้ายนายสุวัจน์ เพื่อสร้าง หลักฐานขึ้นปรักปรำใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่อย่างใด ข้อโต้แย้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ จึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง

สรุปข้อวินิจฉัยในรายละเอียดของประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นทั้งหมด เมื่อประมวล พิเคราะห์โดยละเอียดแล้ว เห็นว่ามีข้อเท็จจริงเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งเมื่อพิจารณา ประกอบมูลเหตุจูงใจที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องกระทำเพื่อช่วยผู้สมัครคนเดียวของพรรคในพื้นที่ ที่ประชาชนนิยมพรรคร่วมฝ่ายค้านให้เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง แม้ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นแล้ว พฤติการณ์แห่งคดีมีเหตุผลให้รับฟังเชื่อถือได้ โดยปราศจากข้อสงสัยว่า พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ได้ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ กระทำการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจริง

๘.๑.๒ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อใช้เป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่

ประเด็นนี้ นายบุญทวีศักดิ์อ้างว่า ได้ลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค (ส.ส. ๑๘) มอบให้นายสุขสันต์ไว้โดยให้นายสุขสันต์ไปกรอกชื่อสมาชิกผู้มีคุณสมบัติเอาเอง เห็นว่า เมื่อตาม ข้อเท็จจริงที่ได้วินิจฉัยมาฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรค

โดยวิธีการที่เรียกว่าการตัดต่อพันธุกรรมมาตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้ว่าจ้างให้นายอมรวิทย์ ให้แก้ไขข้อมูล และบุคคลที่นายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้ ก็เป็นบุคคลที่เพิ่งนำรายชื่อมาบันทึกการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ ด้วยกรรมวิธีการตัดต่อพันธุกรรมดังที่ได้วินิจฉัยมาข้างต้น ซึ่งตามเอกสารหมายเลข ร.๔๔ ปรากฏว่ามีจำนวนถึง ๒๗ คน อีกทั้งได้ความจากการวินิจฉัยมาแล้วด้วยว่าเหตุที่นายบุญทวีศักดิ์ต้องว่าจ้าง นายอมรวิทย์ ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่นายชวการได้ไปตกลงเจรจาวีกับพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เพื่อให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ สามารถส่งผู้สมัครลงสมัคร ในเขตพื้นที่เป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาการที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ไม่สามารถได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิลงคะแนนในเขตเลือกตั้งนั้นอันเป็นมูลเหตุจูงใจที่ทำให้นายบุญทวีศักดิ์ต้องกระทำการนี้ เพราะการออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัคร พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จเพื่อใช้เป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งก็เป็นเพียงการกระทำส่วนหนึ่ง ที่อยู่ในแผนปฏิบัติการครั้งนี้นั่นเอง ที่นายบุญทวีศักดิ์ปฏิเสธว่าตนไม่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการคั่นคั่นต่อผู้คดี โดยไม่มีเหตุผลให้รับฟัง ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่านายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค อันเป็นเท็จ และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก...” จึงถือว่าการออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จดังกล่าวเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ด้วย

๘.๒ กรณีของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๓

การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๓ ตามคำร้องของผู้ร้องและคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๓ มีประเด็นย่อยที่ต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริง ดังนี้

๘.๒.๑ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัตและพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นแสนะ ร่วมกัน

ให้เงินสนับสนุนนายบุญฤทธิพลหรือบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะลี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่าย ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ และการสนับสนุนเงินดังกล่าวพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์กระทำในฐานะเป็นตัวแทน ของพลเอก ธรรมรักษ์ หรือไม่

ในประเด็นนี้ข้อเท็จจริงในเบื้องต้นรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา นางฐิติมา ภาวะลี ผู้ประสานงานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้เข้าพบนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์และเปิดเผยว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นายสุเทพได้ให้นางสาวมณีนรัตน์ บุญสิน และนายชญาน์ทัต เทียนทอง บันทึกภาพและเสียงไว้ (VCD) วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ไปพบนายสุเทพอีก นายสุเทพให้นายถาวร เสนเนียม นายวิทยา แก้วภราดัย นายวินัย เสนเนียม และนายเจือ ราชสีห์ ร่วมกันบันทึกปากคำของนางฐิติมา แล้วนางฐิติมาไปให้นักกฎหมายสำนักงานกฎหมายคณะิ่ง ภาไชย ช่วยซักถามตรวจสอบจนถึงเวลาค่ำ แล้วพันตำรวจตรี สุวิชา จินดาคำ อดีตนายตำรวจติดตามนายสุเทพ นำนางฐิติมาไปส่งที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซอยอินทามระ ๔๓ ต่อมาวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปพักอยู่ที่บ้านนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ไปแจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปความว่า นางฐิติมาเดินทางมายังจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้วยความสมัครใจ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ให้ปากคำต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ โดยยืนยันข้อเท็จจริงตามที่เคยเปิดเผยต่อนายสุเทพ และภายหลังให้ปากคำเสร็จสิ้นนางฐิติมายังได้ให้สัมภาษณ์ต่อมวลชนโดยมีการบันทึกภาพและเสียง (VCD) ไว้ วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๕ เจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปรามไปรับตัวนางฐิติมาที่กรุงเทพมหานคร แต่ครั้งถึงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมากลับไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปรามให้ดำเนินคดีแก่นายสุเทพในข้อหาหน่วงเหนี่ยวกักขังให้ปราศจากเสรีภาพ และข่มขืนใจให้กระทำการใด ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๕, ๓๑๐ และในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ไปให้ปากคำต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมโดยกลับคำให้การเดิมที่เคยให้การไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ อ้างว่า นายสุเทพว่าจ้างให้ใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หนึ่งในวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมายังได้ไปออกอากาศรายการถึงลูกถึงคน ซึ่งนายสรยุทธ สุทัศนะจินดา เป็นผู้ดำเนินรายการทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยด้วย

มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ ในข้อนี้พยานปากสำคัญคือ นางฐิติมา แต่พยานปากนี้ให้การต่อคณะกรรมการ

สืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ กับเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ และที่เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่นางฐิติมาแจ้งต่อนายสุเทพเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งมีการบันทึกภาพ และเสียงไว้กับที่ให้การเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช ได้นำผู้ที่จะสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคใต้มาหารือที่ศูนย์อำนวยการ เลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หลายสิบคน นายไพฑูรย์บอกว่าเป็นเพื่อนกับพลเอก ชรรมรักษ์สมัยที่ นายไพฑูรย์เป็นนักเรียนนายร้อย จ.ป.ร. โดยได้โทรศัพท์ ไปหาพลเอก ชรรมรักษ์แจ้งว่าได้ประชุมกัน เรียบร้อยแล้ว จะคุยเรื่องค่าใช้จ่าย ซึ่งทางฝ่ายพลเอก ชรรมรักษ์บอกว่าให้ติดต่อไปที่ เศธ.ไอซ์ (พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต) หลังจากนั้นนายไพฑูรย์ก็ติดต่อไปยังพลเอก ไตรรงค์ ต่อมาประมาณ ๒๐ ถึง ๓๐ นาที พลเอก ไตรรงค์ก็เดินทางมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พร้อมกับพลโท ผดุงศักดิ์ กัลั่นเสนาะ เพื่อพบแกนนำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สายใต้ เมื่อพลเอก ไตรรงค์กับพลโท ผดุงศักดิ์ คุยแลการวางตัวผู้สมัครภาคใต้เสร็จแล้วก็เดินทางกลับไปเมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ต่อมาเวลา ประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์เพียงคนเดียวมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ พร้อมนำเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มามอบให้นางฐิติมา แล้วนางฐิติมาจ่ายเงินให้แก่แกนนำเป็นค่านายหน้า คนละ ๑๐,๐๐๐ บาท โดยมีการลงชื่อรับไว้ทุกคน กับได้จ่ายเงินให้ผู้ที่จะสมัครในภาคใต้คนละ ๓๐,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์นำเงินมามอบให้นางฐิติมาอีก ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท และในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงินให้ นางฐิติมาอีก ๕๒๕,๐๐๐ บาท ส่วนที่นางฐิติมากลบคำให้การโดยให้การใหม่ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นต้นมาและที่มาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สรุปความว่า ข้อเท็จจริงที่นางฐิติมาแจ้งต่อนายสุเทพเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ก็คือและที่ให้การต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ก็คือ ล้วนไม่เป็นความจริง แต่ที่ทำไปเช่นนั้นเพราะ นายสุเทพว่าจ้างให้ใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยได้รับค่าจ้างเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ถ้อยคำที่บันทึกภาพและเสียงไว้เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่พรรคประชาธิปไตยเป็นการพูดตามบทที่นายสุเทพเตรียมไว้แล้ว พิจารณ์แล้ว เห็นว่า เมื่อพยานให้การหลายครั้งแตกต่างกันเช่นนี้จึงต้องพิจารณาเหตุผลประกอบกับพยานพฤติเหตุแวดล้อมว่า คำให้การครั้งแรกหรือครั้งหลังเป็นความจริง เห็นว่า เมื่อพิจารณาวิชีดีบันทึกภาพและเสียงที่

นางสาวมณีรัตน์ บุญสิน และนายชญาณ์ทัต เทียนทอง บันทึกลงไว้ระหว่างนางฐิติมาให้ข้อเท็จจริงต่อนายสุเทพที่พรรคประชาธิปัตย์ ลักษณะท่าทางของนางฐิติมาไม่ได้พูดตามบท แต่เป็นการพูดตามที่นางฐิติมาร้อยเรียงความออกมาเอง ไม่มีลักษณะเป็นการท่องจำ ทั้งไม่มีลักษณะว่า ถูกข่มขู่บังคับให้พูดเช่นนั้น รายละเอียดที่บันทึกภาพและเสียงไว้กล่าวถึงข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายคนต่างเวลา และสถานที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งยากจะสร้างบทให้สอดคล้องกันเช่นนั้นได้ ทั้งหากข้อเท็จจริงที่นายสุเทพให้บันทึกภาพและเสียงไว้ไม่เป็นความจริง เหตุใดเมื่อนางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงไม่แถลงข้อเท็จจริงนี้ให้คณะอนุกรรมการผู้ทำการสืบสวนเจ้าพนักงานตำรวจหรือสื่อมวลชนที่ไปทำข่าวในวันนั้น ยิ่งไปกว่านั้นในวันดังกล่าวเมื่อนางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเสร็จแล้วยังได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนอีกด้วย ตามภาพและเสียงการให้สัมภาษณ์ที่บันทึกไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ชัดเจนว่า นางฐิติมาได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงเช่นเดียวกับที่เคยแจ้งต่อนายสุเทพเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นางฐิติมาอ้างว่ารับเงินจากนายสุเทพเป็นค่าจ้าง ๓๐๐,๐๐๐ บาท โดยนายสุเทพสอบถามลูกน้องที่เป็นหญิงคนหนึ่งว่าวันนี้มีเงินถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาทหรือไม่ หญิงคนดังกล่าวบอกว่ามีเพียง ๓๐๐,๐๐๐ บาท เพราะเป็นวันอาทิตย์ จากนั้นหญิงคนนั้นก็ถือเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท มาให้และตนได้ลงชื่อรับเงินจากนายสุเทพในกระดาษ เอ ๔ นั้น ก็ขัดต่อเหตุผลเพราะเงินจำนวนมากเช่นนั้นไม่น่าจะให้บุคคลอื่นเก็บรักษาไว้ ทั้งเป็นการผิดปกติที่การว่าจ้างให้คนทำผิดกฎหมายโดยผู้ว่าจ้างทำหลักฐานไว้ แม้ข้อเท็จจริงจะยุติว่า นางฐิติมาได้โอนเงินไปให้นางเพชร ภาวะลี มารดาสามี ก็ยังฟังเป็นยุติไม่ได้ว่าเป็นเงินที่ได้รับจากนายสุเทพ ในประเด็นที่นางฐิติมากล่าวหาว่านายสุเทพว่าจ้างให้ใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น เมื่อพิจารณาคำให้การนายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ให้การว่าเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญบารมีภณได้ไปคุยกับนายยุทธพงษ์ จรัสเสถียร ที่บ้านของนายยุทธพงษ์ที่จังหวัดมหาสารคาม โดยนายยุทธพงษ์ได้ถามว่ารับเงินสนับสนุนจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ นายบุญบารมีภณบอกว่าใช้เงินเอง วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญบารมีภณเดินทางไปกรุงเทพมหานครพร้อมนายยุทธพงษ์ โดยนายบุญบารมีภณรับว่าได้ไปพบนายสุเทพในตอนบ่ายของวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ จริง แต่เมื่อนายสุเทพบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติ ชื่อ ที่อยู่ และการตั้งพรรค และถามว่าจะให้บันทึกเทปหรือไม่ตนจึงออกมา ประกอบกับคำเบิกความของนายบุญบารมีภณต่อคณะตุลาการและคำให้สัมภาษณ์

รายการถึงลูกถึงคนของนางฐิติมาที่ว่า นางฐิติมารู้จักนายไทร พลสุวรรณมาก่อน นายไทรคิดต่อมายังตน กล่าวหาว่าปลอมแปลงเอกสารให้เข้าพบนายสุเทพ จะเห็นว่าในห้วงเวลาดังกล่าวพรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความขัดแย้งกันทางการเมืองเป็นอย่างมาก ต่างฝ่ายต่างหาโอกาสที่จะทำลายความเชื่อถือของอีกฝ่ายหนึ่งโดยตลอด ช่วงที่มีการสมัครรับเลือกตั้งมีข่าวมาโดยตลอดว่าพรรคใหญ่ ว่าจ้างพรรคเล็กลงสมัคร ทั้งในวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพได้แถลงข่าวเรื่องการว่าจ้างพรรคประชาธิปัตย์โดยก้าวหน้า จึงเชื่อว่าในช่วงนั้นนายสุเทพแสวงหาพยานหลักฐานการว่าจ้างพรรคเล็ก เพื่อมาร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มิได้เป็นไปโดยสุจริต เมื่อนายยุทธพงษ์ จรัสเสถียร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ เป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดมหาสารคาม เช่นเดียวกับนายบุญบารมีภณ นายสุเทพจึงให้นายยุทธพงษ์สืบหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ส่วนนายไทรซึ่งรู้จักกับนายสุเทพก็ได้รับมอบหมายให้ติดต่อนางฐิติมาโดยก่อนที่นางฐิติมา จะเข้าพบนายสุเทพในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายสุวโรช พะลัง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ได้โทรศัพท์พูดคุยในรายการถึงลูกถึงคน เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะที่ นางฐิติมาออกอากาศอยู่โดยยืนยันว่า นางฐิติมาได้ไปพบนายสุวโรชกับพวกที่พรรคประชาธิปัตย์ พร้อมกับ มอบหลักฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนเงินไว้ก่อนตั้งแต่วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เพราะนายสุวโรช ต้องการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นเสียก่อนว่าเรื่องที่นางฐิติมาพูดมีมูลความจริงหรือไม่ โดยนายสุวโรช ได้ทำบันทึกข้อเท็จจริงให้นางฐิติมาลงชื่อไว้ ในบันทึกดังกล่าวจึงลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พฤติการณ์ แห่งคดีดังที่ได้วินิจฉัยมาจึงมีเหตุผลให้รับฟังว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ได้ว่าจ้างนางฐิติมาให้ใส่ร้าย พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นเรื่องการพยายามแสวงหาพยานหลักฐานเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งเท่านั้น และมีเหตุผลให้เชื่อได้ว่าที่นางฐิติมาให้การในชั้นแรกต่อนายสุเทพเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น เป็นความจริง แต่คำให้การของนางฐิติมาในวันที่ ๒๖ และวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ กับวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ และที่เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญกลับคำให้การเดิมนั้นไม่มี เหตุผลให้รับฟัง

สำหรับเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เช่น นางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ นายอุทัย นามวงศ์ นายแผ่นดิน ปะสุ และนายบุญชูหรือชูวิทย์ ชุ่มสุวรรณ ต่างยืนยันว่าได้รับเงินจากเจ้าหน้าที่

พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จริง โดยมีหลักฐานการรับเงินที่บุคคลดังกล่าวลงชื่อรับไว้ ทั้งนางฐิติมา และ นายพันธมิตร ดวงทิพย์ ต่างก็ยอมรับว่ามีการสนับสนุนเงินจริง โดยนายพันธมิตรเบิกความว่าเป็น ผู้ออกเงินค่าใช้จ่ายจำนวน ๕๕๐,๐๐๐ บาท ผ่านนางฐิติมา ส่วนนางฐิติมาในตอนแรกเพียงแต่บอว่าเป็น ไม่บอกว่าเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นพิรุณ เพราะหากเป็นเงินที่นายพันธมิตรให้การสนับสนุนจริงก็ไม่มี เหตุผลที่นางฐิติมาต้องปิดบัง ดังนั้น การที่นางฐิติมาอ้างในภายหลังว่าเหตุที่ไม่กล้าเปิดเผยชื่อนายพันธมิตร ในตอนแรกเพราะกลัวว่านายพันธมิตรจะมีความผิด ต่อมาเมื่อทราบว่าทำให้เงินสนับสนุนพรรคไม่เป็น ความผิดจึงกล้าเปิดเผยนั้น เป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีเหตุผลให้รับฟัง ข้อเท็จจริงจึงเชื่อว่า เงินสนับสนุนที่นางฐิติมาจ่ายไปนั้น แท้จริงแล้วไม่ใช่เงินของนายพันธมิตร หากแต่เงินดังกล่าวนี้ นางฐิติมาเปิดเผยต่อนายสุเทพและให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่าเป็นเงินที่พลโท ผดุงศักดิ์นำมาให้ในวันที่ ๔ วันที่ ๕ และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ รวม ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นอกจากนางฐิติมาแล้ว ยังมีนายแฟนดี ปะตู และนายบุญชู ชื่นสุวรรณ ยืนยันว่าในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เข้าไปที่ศูนย์อำนวยการ เลือกลงพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พูดคุยกับนายประพันธ์ พรหมรัตน์ และนางฐิติมากับได้สอบถามรายละเอียด เกี่ยวกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อเท็จจริงจึงเชื่อว่าพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ร่วมกัน ให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนว่านายไพฑูรย์ วงศ์วานิช ได้โทรศัพท์ติดต่อพลเอก ชรรมรักษ์ พูดคุยเรื่องค่าใช้จ่าย ในการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พลเอก ชรรมรักษ์ให้ติดต่อพลเอก ไตรรงค์ ประกอบกับคำเบิกความของ พลเอก ไตรรงค์ที่ยืนยันว่า นายไพฑูรย์เป็นเพื่อนพลเอก ชรรมรักษ์เคยเห็นนายไพฑูรย์ไปพบพลเอก ชรรมรักษ์หลายครั้ง และพลเอก ไตรรงค์เป็นหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ก็เป็นผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม เป็นผู้ใกล้ชิดกับพลเอก ชรรมรักษ์ ทั้งสองคนเป็นข้าราชการ เงินที่จ่ายจำนวน ๓,๖๕๕,๐๐๐ บาท นับว่าเป็นเงินจำนวนมาก และไม่มีเหตุที่คนทั้งสองจะนำเงินส่วนตัวของตนมาจ่าย จึงมีเหตุผลให้เชื่อได้แน่แท้ว่าเงินที่พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์มอบให้นางฐิติมาเป็นเงินที่บุคคล ทั้งสองได้มาจากพลเอก ชรรมรักษ์ เพื่อว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ปฏิบัติการตามแผนการครั้งนี้แน่นอน ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่าพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์มอบเงินให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานะตัวแทน ของพลเอก ชรรมรักษ์

๘.๒.๒ นายบุญอุทธิพิล หรือบุญอุวารมิกณ ชินราช ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นที่ง ให้นำไปใช้เป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

ข้อเท็จจริงในปัญหานี้รับฟังได้ในเบื้องต้นว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ คือไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน จำนวน ๑๑๕ คน ซึ่งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้แย้งว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง ๑๒๑ คน (สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑๒๑ คน และสมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน) เป็นสมาชิกพรรคในคราวประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ โดยพรรคมีมติให้รับเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ซึ่งเป็นการรับแทนสมาชิกที่ตาย ลาออก และปรับออก โดยดำเนินการถูกต้องตามข้อบังคับพรรค แต่เนื่องจากสมาชิกทั้ง ๑๒๑ คน เป็นสมาชิกที่รับแทนซึ่งเป็นการปรับคนใหม่เข้ามาแทนคนเก่าที่ให้ออกไป จำนวนสมาชิกจึงเท่าเดิมคือไม่เพิ่ม ไม่ลด พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้รายงานการเป็นสมาชิกพรรคที่เพิ่มหรือลดในรอบปี ๒๕๔๘ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมารวมด้วยรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมกราคมของทุกปี” ตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้หมายความว่าถ้าจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นกับจำนวนสมาชิกที่ลดลงเท่ากันแล้ว พรรคการเมืองไม่ต้องแจ้งรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงแต่อย่างใด แต่เห็นได้ชัดว่ากฎหมายประสงค์ที่จะให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกให้เป็นปัจจุบันไม่ว่าจำนวนสมาชิกที่เพิ่มและลดจะเท่ากันหรือไม่ก็ตาม การที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่แจ้งรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกจำนวน ๑๒๑ ที่อ้างว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีมติรับเป็นสมาชิกในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ให้นายทะเบียนภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๙ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง จึงเป็นพิรุช ทั้งโอกาสที่จะมีสมาชิกเพิ่มและลดเท่ากันก็นับว่าเป็นเหตุบังเอิญที่ยกขึ้นกล่าวอ้างแก้ตัวได้ง่าย แต่ยากที่จะมีเหตุผลให้รับฟัง นอกจากนี้นางฐิติมาเองก็ยังไม่ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนว่า เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๙ นางฐิติมาได้ไปพบนายวิระศาสตร์ นริศบุญสนอง เจ้าหน้าที่สำนักงาน

คณะกรรมการการเลือกตั้ง นายวีระศาสตร์ได้แนะนำให้ทำมติการประชุมย้อนหลังเพิ่มเติมสมาชิกพรรค
ย้อนหลังให้ครบเก้าสิบวัน นางฐิติมาจึงได้แจ้งให้นายบุญบารมีภณดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อจะนำไปแสดง
ต่อศาลฎีกา ทำให้การของนางฐิติมาดังกล่าวสอดคล้องกับเหตุการณ์ในขณะนั้น กล่าวคือตามพระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑
มาตรา ๓๔ บัญญัติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่มีรายชื่อในประกาศรับสมัครของผู้ดำเนินการการเลือกตั้ง
ประจำเขตเลือกตั้งต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายใน ๗ วัน นับแต่วันประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัคร
รับเลือกตั้ง เมื่อปรากฏว่าในวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๑ มีการสมัครรับเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้ว อยู่ในช่วง
ที่ผู้ไม่มีรายชื่อในประกาศของผู้ดำเนินการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งต้องไปยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา
เพื่อให้ศาลฎีกาได้สวนว่าตนมีคุณสมบัติครบถ้วนและมีคำสั่งให้ผู้ดำเนินการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง
รับสมัคร ซึ่งความข้อนี้ นายบุญชู ชื่นสุวรรณ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดสงขลา ก็ยืนยันว่าได้ยื่น
คำร้องต่อศาลฎีกา แต่ศาลฎีกามีคำสั่งยกคำร้อง ทำให้การของนางฐิติมาจึงมีน้ำหนักให้รับฟัง ยิ่งไปกว่านั้น
นางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดสมุทรปราการ
นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๔ จังหวัดสมุทรปราการ นายอุทัย นามวงศ์
ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๒๑ กรุงเทพมหานคร และนายบุญชู ชื่นสุวรรณ ยังยืนยันต่อ
คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนอีกว่า ได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในวันที่
แต่ละคนไปที่ศูนย์อำนาจการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในระหว่างวันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕
นั่นเอง นายบุญบารมีภณเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานการประชุมในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘
จึงเชื่อว่านายบุญบารมีภณรู้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งลงสมัคร
ทั้ง ๑๑๕ ราย มิได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า
เก้าสิบวัน การที่นายบุญบารมีภณรู้อยู่แล้วว่าบุคคลเหล่านี้ขาดคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) แต่ยังไม่ออกหนังสือ
รับรองการเป็นสมาชิกให้บุคคลดังกล่าว จึงเป็นการออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จ เมื่อนายบุญบารมีภณ
เป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ วรรคสอง บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง
ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก การออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จในกรณีนี้
ของนายบุญบารมีภณจึงถือว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ด้วย

๘.๓ การที่พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ร่วมกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และบุคคลทั้งสองร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กับการที่พลเอก ธรรมรักษ์ให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ในประเด็นนี้ เห็นว่า แม้การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองโดยปกติจะต้องกระทำโดยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามนโยบายของพรรค จึงจะถือว่าเป็นการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ตาม แต่กรณีที่มีการกระทำตามข้อกล่าวหาว่า พรรคการเมืองซึ่งเป็นนิติบุคคลกระทำความผิด นั้น คงไม่มีพรรคการเมืองใดที่จะดำเนินการฝ่าฝืนกฎหมายโดยเปิดเผยโดยมีมติของคณะกรรมการบริหารพรรคชัดเจน จึงต้องพิจารณาการกระทำทั้งหลายของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่ ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ ประกอบด้วย คดีนี้แม้ไม่ปรากฏโดยชัดเจนว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หรือคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติให้ พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ กระทำการดังกล่าว แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงดังวินิจฉัยมาในตอนต้นว่า หลังมีพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พรรคร่วมฝ่ายค้านมีมติร่วมกันไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง คงมีแต่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่เพียงพรรคเดียว ประกอบกับเขตเลือกตั้งบางพื้นที่ เช่น จังหวัดในภาคใต้เป็นเขตเลือกตั้งที่ประชาชนให้การสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดสุพรรณบุรีประชาชนให้การสนับสนุนพรรคชาติไทย และจังหวัดสระแก้วเป็นฐานเสียงของนายเสนาะ เทียนทอง ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมตระหนักดีว่าในเขตเลือกตั้งดังกล่าวหากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งอาจจะได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การให้มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันด้วยย่อมเป็นประโยชน์ต่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทุกทาง กล่าวคือถ้าผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ชนะการเลือกตั้งโดยได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ไม่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๙๔ แต่ถ้าผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

แพ้การเลือกตั้งก็จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคอื่นอันถือว่าเป็นพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ทำให้เห็นเป็นภาพลวงตาว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ชนะการเลือกตั้งอย่างขาวสะอาดตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อแสดงต่อสาธารณชนว่าเครพในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย มิใช่มีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งสี่ร้อยคนอันอาจมองได้ว่าเป็นสภาเผด็จการ ทั้ง ๆ ที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการว่าจ้างพรรคขนาดเล็กลงสมัครด้วยวิธีการตัดต่อพันธุกรรม และวิธีการทุจริตผิดกฎหมายต่าง ๆ โดยพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันประชุมวางแผนกันที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๓ พลเอก ชรรมรักษ์เป็นรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนนายพงษ์ศักดิ์เป็นรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอกสารหมายเลข ร.๓ ปรากฏว่าพลเอก ชรรมรักษ์เป็นทั้งคณะกรรมการบริหาร คณะผู้บริหาร และผู้บริหาร ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๔๔, ๕๒, ๖๒ และ ๖๕ ส่วนนายพงษ์ศักดิ์เป็นคณะกรรมการบริหาร และผู้บริหาร ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๔๔, ๕๒ และ ๖๕ ถือว่าคนทั้งสองเป็นผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เงินที่ได้มอบให้เพื่อการสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ก็เป็นเงินจำนวนมากโดยไม่ปรากฏเหตุผลใดที่จะทำให้บุคคลทั้งสองได้รับประโยชน์เป็นการส่วนตัว ทั้งเรื่องกล่าวหาว่าพรรคขนาดใหญ่ว่าจ้างพรรคขนาดเล็กก็ปรากฏเป็นข่าวอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ อันเป็นวันที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณแถลงข่าวว่ามีการว่าจ้างพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้าโดยมีนางสาวนิภา จันโพธิ์ นางรัชฎา ต่างสี และนายสุวิทย์ อบอุ่น ผู้สมัครในนามพรรคดังกล่าวมายืนยัน และต่อมานายสุเทพยังได้แถลงข่าวเรื่องการว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และหลังจากนั้นปรากฏข่าวการว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนางฐิติมา ออกมาให้ข่าวทางสื่อมวลชนทุกแขนง แต่ก็ไม่มีปรากฏว่ามีกรรมการบริหารหรือสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวหาหรือดำเนินการตรวจสอบว่าพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ได้กระทำความผิดวินัยและจรรยาบรรณของพรรค ทั้ง ๆ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกลไกการลงโทษสมาชิกพรรคที่กระทำความผิดวินัยไว้ในข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หมวด ๔ กล่าวคือ กรณีของพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์เป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับพรรคข้อ ๒๔ (๑) คือไม่เทิดทูนการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งตามข้อบังคับพรรคข้อ ๒๖ กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งหรือสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่น้อยกว่า ๒๐ คน ลงลายมือชื่อทำเป็นหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณหรือคณะกรรมการบริหารให้ดำเนินการต่อบุคคลทั้งสอง แต่ก็หาได้กระทำให้พฤติกรรมของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคณะกรรมการ

บริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่อลักษณะว่า"ได้ร่วมรู้เห็นเป็นใจหรือยินยอมให้พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ในการกระทำความดังกล่าวด้วย พฤติการณ์แห่งคดีที่บุคคลทั้งสองกระทำและทำที่ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แสดงออกต่อสาธารณชน เมื่อพิจารณาประกอบมูลเหตุจูงใจที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องกระทำเพื่อประโยชน์แก่ผู้สมัครของพรรคที่ลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียวไม่ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อเป้าหมายสุดท้ายในการให้ได้มาซึ่งอำนาจการปกครองประเทศของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อประมวลพิเคราะห์เข้าด้วยกันแล้วมีเหตุให้รับฟังเชื่อถือได้แน่แท้ว่าบุคคลทั้งสองกระทำความดังกล่าวเพื่อประโยชน์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีย่อมต้องถือว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ด้วย

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่าไม่มีมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้โต้แย้งมาตลอดตั้งแต่ในชั้นยื่นให้คำให้การชี้แจง ชันนําสืบพยานหลักฐาน ตลอดถึงในคำแถลงการณ์ปิดตำนานว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำความตามที่ผู้ร้องกล่าวหา เพราะเมื่อพรรคร่วมฝ่ายค้านมีมติคว่ำบาตรไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องชนะการเลือกตั้งได้เสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดในสภาผู้แทนราษฎรอย่างแน่นอน ซึ่งย่อมเกิดผลตามมาว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อำนาจรัฐในการบริหารราชการแผ่นดินอีกวาระหนึ่ง จึงไม่มีเหตุผลใดที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องว่าจ้างพรรคเล็กให้ลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายที่กำหนดให้ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะหากในเขตเลือกตั้งใดมีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว และผู้สมัครคนนั้นได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ แม้ในที่สุดการเลือกตั้งจะต้องเน้นซ้ำออกไป ก็ไม่เกิดผลกระทบอย่างใดต่อการเลือกตั้งในภาพรวม ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องได้เสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดอยู่แล้ว และในเวลานั้นพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เป็นรัฐบาลรักษาการอยู่ต่อไป จึงไม่เห็นประโยชน์อะไรที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องขวนขวายเพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบจำนวนโดยเร็ว และในท้ายที่สุดหากมีปัญหายังไม่อาจเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ องค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวก็สามารถหาทางออกได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๖

ประเด็นปัญหาข้อนี้เห็นว่า ปฐมเหตุของวิกฤตการณ์ทางการเมืองในครั้งนี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีได้ประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์

๒๕๔๕ และกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ท่ามกลางความสับสนกลางแครงใจของประชาชน เพราะก่อนหน้าที่จะมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณได้กล่าวต่อสื่อมวลชนตลอดมาว่าจะไม่มีการยุบสภาอย่างแน่นอนเพราะไม่มีเหตุที่จะยุบสภา และรัฐบาลก็ได้ขัดแย้งกับสภา อีกทั้งสภาก็ยังปิดสมัยประชุมอยู่ด้วย ถ้ายุบสภาเท่ากับเป็นการทรยศต่อประชาชน (หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ และข้อมูลเว็บไซต์ ผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕) ดังนั้นการที่จู่ ๆ ในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณก็ใช้อำนาจยุบสภาโดยอ้างเหตุผลในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ เพียงว่าบ้านเมืองเกิดการชุมนุมสาธารณะตั้งชื่อเรียกร้องทางการเมืองขึ้น ส่อเค้าว่าจะขยายตัวลุกลามเกิดความไม่สงบเรียบร้อยอาจเกิดความรุนแรงซึ่งไม่เป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงสมควรคืนอำนาจให้ประชาชนด้วยการยุบสภาเป็นเหตุให้เกิดความคลางแคลงใจแก่สื่อมวลชน นักวิชาการ และประชาชนโดยทั่วไป และก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในทำนองว่า พันตำรวจโท ทักษิณตัดสินใจยุบสภาเพื่อแก้ปัญหส่วนตัวเพราะในช่วงนั้นพันตำรวจโท ทักษิณกำลังถูกสังคมและสื่อมวลชนรุมกล่าวหาเรื่องการขายหุ้นของบริษัท ซินคอร์ปเปอร์เซ็น จำกัด ให้แก่บริษัท เมาเส็กของประเทศสิงคโปร์ ได้เงินเป็นจำนวนมากถึง ๑๓,๐๐๐ ล้านบาท โดยมีพฤติการณ์ที่สื่อว่ามีการหลบเลี่ยงภาษีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งเมื่อปัญหาเริ่มเข้ามาในที่สุดพันตำรวจโท ทักษิณได้แถลงต่อสาธารณชนว่าจะยอมชี้แจงเรื่องนี้ในที่ประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกสภาได้ซักถามปัญหาดังกล่าว แต่ยังไม่ทันถึงกำหนดวันเปิดประชุมรัฐสภากลับใช้อำนาจยุบสภาเสีย ทำให้สาธารณชนเกิดข้อกังขาว่าเป็นการยุบสภาเพื่อหลบหนีการซักฟอก และความข้อนี้นายอุทัย พิมพ์ใจชน ในอดีตเคยเป็นสมาชิกพรรคไทยรักไทยและประธานรัฐสภาก็ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในหนังสือ “รู้ทันทักษิณ ๔” หน้า ๗๕ - ๘๐ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“การตัดสินใจยุบสภาของคุณทักษิณ เป็นการทำผิดมหันต์ เพราะจะไปเลือกตั้งใหม่ ทั้ง ๆ ที่สภามันมีอยู่แล้ว ทำงานได้อยู่แล้ว แต่ประธานรัฐสภาเรียกประชุมร่วมสองสภา นายกรัฐมนตรีก็ได้เปรียบแล้ว

สภาล่างก็มีพวกทักษิณเยอะ สภานบนี่พวกทักษิณเยอะ

มันทุระอะไร ต้องยุบสภา!

และที่แยกหน้านั้น คือ รัฐธรรมนูญ บอกว่า ถ้าจะเลือกตั้งเพราะการยุบสภากระทันหัน ควรจะต้องให้เวลาพรรคการเมืองอื่น ๆ สัก ๖๐ วัน เว้นแต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งเพราะหมดวาระก็ไม่เป็นไร เพราะใคร ๆ เขารู้ล่วงหน้าอยู่แล้วว่าจะต้องมีการเลือกตั้ง แต่ที่คุณทักษิณกลับเร่งรัดให้มีการเลือกตั้งเร็วกว่าหมดวาระอีกแค่ ๓๐ วัน ทำอย่างนี้ได้อย่างไร หากไม่ใช่คิดเอาเปรียบเขา ก็แกล้งเขา”

ประกอบกับได้ความจากแถลงการณ์ร่วมของพรรคร่วมฝ่ายค้านว่า พรรคร่วมฝ่ายค้านมีความเห็นตรงกันว่าการยุบสภาไม่ใช่เป็นคำตอบของการแก้ปัญหาของประเทศ เพราะปัญหามาจากตัวนายกรัฐมนตรีเอง การเลือกตั้งมิใช่ทางออกในการแก้ปัญหา พรรคร่วมฝ่ายค้านทั้งสามเห็นว่าทางออกที่เหมาะสมในการแก้ไขวิกฤติของประเทศคือการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยให้มีคนกลางที่มีความน่าเชื่อถือเป็นผู้ดำเนินการยกร่าง ขณะเดียวกันให้ฝ่ายการเมืองซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมือง ๔ พรรคที่เคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เพิ่งพ้นวาระไปมาปรึกษาหารือร่วมกันในการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางนี้ โดยพรรคการเมืองทั้งสี่จะต้องร่วมกันลงสัตยาบันก่อนที่จะเข้าสู่การเลือกตั้งเพื่อเป็นหลักประกันที่จะให้เจตนารมณ์ดังกล่าวเป็นจริง แต่ข้อเสนอของพรรคร่วมฝ่ายค้านทั้งสามกลับไม่ได้รับการสนองตอบจากพันตำรวจโท ทักษิณ โดยปฏิเสธการลงสัตยาบัน อ้างว่าเพียงให้สัญญาประชาคมก็เพียงพอแล้ว พรรคร่วมฝ่ายค้านทั้งสามจึงเห็นว่า การเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นจึงไม่มีคำตอบในการแก้ไขปัญหาของประเทศ แต่จะเป็นเพียงเครื่องมือสนองตอบต่อแนวทางที่พันตำรวจโท ทักษิณขีดเส้นไว้เท่านั้น จึงมีมติร่วมกันที่จะไม่เข้าร่วมประชุมตามคำนัดหมายของพันตำรวจโท ทักษิณ และไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่จะถึงนี้ ซึ่งการมีมติคว่ำบาตรไม่ยอมส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคร่วมฝ่ายค้านดังกล่าว แม้อาจมีข้อตำหนิได้ว่าพรรคร่วมฝ่ายค้านไม่เคารพกฎเกณฑ์ของระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ดังที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนคำชี้แจงและคำแถลงการณ์ปิดตำนานกล่าวหาว่าเป็นขบวนการล้มการเลือกตั้งก็ตาม แต่ตามสถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะนั้นที่การเมืองแบ่งขั้วออกเป็นสองฝ่ายคือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาลฝ่ายหนึ่ง และพรรคร่วมฝ่ายค้านที่ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน อีกฝ่ายหนึ่ง แต่ละฝ่ายต่างชิงไหวชิงพริบเพื่อจะเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น การที่พรรคร่วมฝ่ายค้านมีมติคว่ำบาตรไม่ยอมส่งผู้สมัครลงแข่งขันในการเลือกตั้งด้วย นอกจากจะมีเหตุผลดังที่พรรคร่วมฝ่ายค้านได้ชี้แจงในคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวแล้ว อาจจะเป็นเกมการเมืองที่พรรคร่วมฝ่ายค้านสร้างขึ้นเพื่อแก้เกมการเมืองที่พันตำรวจโท ทักษิณหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นฝ่ายเปิดเกมขึ้นก่อนด้วยการประกาศยุบสภาและกำหนดวันเลือกตั้งในระยะเวลากระทันหันเพื่อเอาเปรียบ

พรรคร่วมฝ่ายค้านอันเป็นเจตนาแอบแฝงของพรรคร่วมฝ่ายการค้านรวมอยู่ด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพราะพรรคร่วมฝ่ายค้านต่างมีความมั่นใจว่าในเขตเลือกตั้งของจังหวัดภาคใต้ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสระแก้ว ซึ่งคะแนนนิยมเป็นของพรรคร่วมฝ่ายค้าน ที่ผู้สมัครคนเดียวของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงอาจมีข้อดำเนินได้ว่าพรรคร่วมฝ่ายค้านไม่ควรกระทำการดังกล่าวก็ตาม แต่ก็ต้องถือว่าเป็นการตอบโต้โดยสันติวิธี และอยู่ในกรอบของกฎหมายและรัฐธรรมนูญที่พรรคร่วมฝ่ายค้านจะกระทำได้ และเมื่อพรรคร่วมฝ่ายค้านตอบโต้การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เช่นนี้ ย่อมมีเหตุผลให้เชื่อได้ว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องคืนรนาหนทางแก่เกมทางการเมืองของพรรคร่วมฝ่ายค้านอย่างแน่นอน ยิ่งไปกว่านั้น หากพิจารณาถึงหนทางหรือวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่จะทำให้พันตำรวจโท ทักษิณสามารถหวนกลับคืนมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้อีกครั้งหนึ่งนั้น พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คงประเมินสถานการณ์แล้ว เชื่อว่าในเขตเลือกตั้งที่เป็นเขตพื้นที่คะแนนนิยมของพรรคร่วมฝ่ายค้าน โดยเฉพาะจังหวัดทางภาคใต้ที่นิยมพรรคประชาธิปัตย์ มีแนวโน้มสูงว่าผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คงไม่อาจฝ่าฟันเอาชนะกฎเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ดังกล่าวข้างต้นได้ ซึ่งอาจส่งผลทางกฎหมายตามมาว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะไม่อาจจัดการเลือกตั้งทั่วไปให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตได้จนครบจำนวน ๔๐๐ คน ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๒ กำหนดไว้และทำให้เกิดผลทางกฎหมายสืบเนื่องตามมาว่ารัฐสภาจะไม่สามารถเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๕ เพื่อที่จะดำเนินการตามมาตรา ๒๐๒ ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบแก่พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดตั้งรัฐบาลขึ้นครองอำนาจบริหารราชการแผ่นดินอีกวาระหนึ่งได้ ซึ่งนอกจากจะกระทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และพันตำรวจโท ทักษิณได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศตามที่ได้คาดหวังตั้งเป้าหมายไว้แล้ว พันตำรวจโท ทักษิณและพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังสามารถใช้เป็นข้ออ้างว่าเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนคนไทยยังเชื่อถือสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อกลบเกลื่อนข้อเคลือบแคลงสงสัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกระทำของพันตำรวจโท ทักษิณที่สังคมและสื่อมวลชนกำลังรุมกล่าวหาอยู่ได้อีกด้วย ด้วยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยมาจึงเชื่อได้ว่าโดยปราศจากข้อสงสัยว่าพฤติกรรมแห่งคดีนี้มีมูลเหตุจงใจให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาจริง ข้อโต้เถียงของผู้ถูกร้องที่ ๑

ที่อ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำที่ถูกกล่าวหาไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังหักล้างเหตุผล
ดังที่ได้รับวินิจฉัยมาข้างต้นได้

๘.๔ การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ หรือไม่ และสมควรตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้อง
ทั้งสามหรือไม่

๘.๔.๑ กรณีพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มา
ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
และเป็นการกระทำอันอาจจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย
หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๔๑ (๑) และ (๓) หรือไม่ เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๔๐ การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญของพรรคการเมืองนั้น หมายถึง การที่พรรคการเมืองได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ
โดยผ่านกระบวนการตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องบัญญัติไว้โดยชอบ ในทางตรงข้าม
การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
ของพรรคการเมืองย่อมหมายถึงการที่พรรคการเมืองได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยไม่ผ่าน
กระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้มาโดยจงใจหรือ
เจตนาฝ่าฝืน บิดผันหรือเบี่ยงเบนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ผ่านมา
พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ดำเนินกิจการในทางการเมืองเพื่อได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้สมัครพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
รวม ๒๔๘ คน พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลโดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
หัวหน้าพรรคดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป
เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๓๑๐ คน และแบบบัญชีรายชื่อ ๖๗ คน รวม ๓๗๗ คน พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑
จึงจัดตั้งรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวโดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

โดยไม่ปรากฏหลักฐานว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องและประสบชัยชนะได้เสียงข้างมากในสภา เป็นเหตุให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยตลอด ดังนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมประสงค์และคาดหวังว่าพรรคของตนจะได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบให้พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กลับคืนมาเป็น นายกรัฐมนตรีบริหารประเทศต่อไปอีกวาระหนึ่ง ตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๒, ๑๕๕ และ ๒๐๒ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่เมื่อพรรคร่วมฝ่ายค้าน ไม่ส่งสมาชิกของพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งอันทำให้ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครในเขตเลือกตั้ง ที่เป็นฐานเสียงของพรรคร่วมฝ่ายค้านเพียงคนเดียวอาจได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ ซึ่งทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่และแม้เลือกตั้งใหม่ในเขตพื้นที่ดังกล่าวโดยเฉพาะในเขตจังหวัดภาคใต้ที่เป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ก็มีแนวโน้มสูงว่าผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะไม่สามารถฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของ มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ซึ่งย่อมส่งผลให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตไม่ครบจำนวน ๔๐๐ คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๒ ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๕ ได้ และทำให้เกิดผลทางกฎหมายตามมาว่าจะจัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบให้พันตำรวจโท ทักษิณขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๐๒ ไม่ได้ ดังนั้น การที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา สมคบกันกระทำความผิดกฎหมายอาญาโดยการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รวมทั้งการที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินสนับสนุนหรือว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องการให้มีพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ส่งบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้ง แข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เป็นพื้นที่ฐานเสียงของพรรคร่วมฝ่ายค้านเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้มีผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และกระทำทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผู้สมัครเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ไม่มีคุณสมบัติ

เป็นผู้รับสมัครเลือกตั้งเพราะไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันอันเป็นการกระทำที่จงใจหลีกเลี่ยงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นการร่วมกันกระทำหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐๐ สำหรับการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ให้เงินสนับสนุนว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงของพรรคร่วมฝ่ายค้านเพื่อช่วยให้ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น แต่เมื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประสบปัญหาเพราะไม่มีสมาชิกที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กล่าวคือไม่มีสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่เป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวโดยนำรายชื่อของบุคคลที่พรรคประสงค์จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งใส่แทนสมาชิกพรรคเดิมที่อ้างว่าสิ้นสมาชิกไปแล้ว โดยอาศัยข้อบังคับพรรคว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์โดยทำรายงานการประชุมย้อนหลังอันเป็นที่ และอ้างว่าทั้งไม่ต้องแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มหรือลดต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๔ วรรคสอง โดยจงใจตีความบิดผันกฎหมายแบบข้าง ๆ คู ๆ อย่างไรเหตุผล ตามพฤติการณ์แห่งการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ดังที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ปล่อยให้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ ดำเนินไปตามครรลองของกฎหมายตามปกติ กล่าวคือหากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้สมาชิกไม่ครบ ๕๐๐ คน หรือได้สมาชิกครบแต่การเปิดประชุมสภาล่าช้าเกินกว่าระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งต้องใช้กลไกตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาได้ แต่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กลับเข้าแทรกแซงบิดผันตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยร่วมกันกระทำอย่างเป็นขบวนการที่ฉ้อฉลและผิดกฎหมาย ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยปรากฏว่ามีการกระทำเช่นนี้มาก่อน นับแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ กรรมหรือการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังที่ได้วินิจฉัยมาเป็นเครื่องชี้ให้เห็นเจตนา

ชัดแจ้งว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำโดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งแน่นอนว่าส่วนใหญ่ต้องเป็นของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาให้ความเห็นชอบให้พ้นดำรงโท ทักษิณ กลับขึ้นดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีอีกวาระหนึ่งโดยไม่คำนึงวิธีการที่กระทำโดยบิดผันเบี่ยงเบนและฝ่าฝืนกฎหมายนั้น ไม่ให้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ตลอดจนกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่า การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศตามมาตรา ๖๖ (๑) หมายถึง การกระทำพึงให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยผู้ที่ได้อำนาจนั้นมาจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมการใช้อำนาจดังกล่าว ดังเช่นการยึดอำนาจด้วยการปฏิวัติ หรือรัฐประหาร ของคณะบุคคล การกระทำซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองจึงมิใช่เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศตามมาตรา ๖๖ (๑) นั้น เห็นว่า ตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การได้อำนาจในการปกครองประเทศของพรรคการเมืองหาได้หมายความว่าต้องได้อำนาจทั้งสามอำนาจ คืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการไม่ ที่มาของการเข้าสู่อำนาจของพรรคการเมืองมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และเมื่อได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็จะประกอบเป็นสภาผู้แทนราษฎร และประกอบกับวุฒิสภาเป็นรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๒, ๑๕๕ และ ๒๐๒ ดังที่ได้วินิจฉัยมาข้างต้น ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสภาซึ่งใช้อำนาจนิติบัญญัติ ส่วนนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าของคณะรัฐมนตรีซึ่งใช้อำนาจบริหาร หากพรรคการเมืองใดมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกพรรคดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามกฎหมายรัฐธรรมนูญย่อมได้ชื่อว่าพรรคการเมืองนั้นมีอำนาจในการปกครองประเทศแล้ว ข้อโต้แย้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนนี้จึงฟังไม่ขึ้น

มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) หรือไม่ เห็นว่า การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ นอกจากเป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ มาตรา ๑๐๗ ถึง ๑๓๕ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งแล้ว ยังหมายความรวมถึงการกระทำอื่นนอกเหนือจากบทบัญญัติดังกล่าวด้วย หากผลของการกระทำนั้นอาจส่งผลเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐได้ จึงต้องพิจารณาเป็นกรณีไป ดังวินิจฉัยมาแล้วว่า การเข้าสู่อำนาจในการปกครองประเทศของพรรคการเมืองต้องเป็นไปตามกระบวนการหรือวิธีการที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้โดยชอบ ดังนั้น หากการเข้าสู่อำนาจหรือการได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศของพรรคการเมืองโดยกระบวนการหรือวิธีการที่ไม่ชอบโดยเจตนาฉ้อฉลฝ่าฝืนกฎหมายและไม่เคารพยำเกรงกฎหมายบ้านเมืองของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังที่ได้วินิจฉัยมา ย่อมแสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มุ่งมั่นกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ที่จะตกได้แก่กลุ่มพรรคพวกของตน และต้องใช้อำนาจการปกครองประเทศในทางมิชอบให้สมกับที่ได้ลงทุนลงแรงกระทำไปอย่างแนบเนียนซึ่งเป็นการกระทำที่ในที่สุดย่อมเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อีกทั้งการกระทำที่บิดผันเพื่อฝ่าฝืนกฎหมายของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าของสิทธิเลือกตั้งของบุคคลอันเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและสิทธิเลือกตั้งนี้ นับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของการปฏิรูปการเมืองอันเป็นเจตนารมณ์ที่สำคัญของการจัดทำรัฐธรรมนูญ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๘ จึงบัญญัติให้บุคคลที่มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากบุคคลใดไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ ก็ด้วยการคาดหวังว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งของคนในชาติจะช่วยกันสร้างสรรค์และพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศให้มั่นคงยิ่ง ๆ ขึ้นไป การที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าแทรกแซงบิดผันกระบวนการเข้าสู่อำนาจในการปกครองประเทศเพื่อสร้างภาพลวงตาให้เห็นว่ามาจากการแข่งขันกันตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งที่โดยเนื้อแท้มิได้เป็นเช่นนั้น ย่อมส่งผลให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสั่นคลอนไม่มั่นคง ทำให้ประชาชนที่รู้ข้อเท็จจริงแห่งการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

เสื่อมศรัทธาต่อระบบการเมือง อันอาจนำไปสู่การต่อต้านการใช้อำนาจปกครองโดยไม่ชอบของพรรคการเมือง ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในประเทศได้ การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงถือได้ว่าเป็น การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๑) อย่างแน่นอน

ส่วนการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในตอนท้ายของมาตรา ๖๖ (๑) นั้น หมายถึงการที่พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย หรือ การกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนที่ผลของการกระทำนั้น อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งจะต้องพิจารณาที่ผลของการกระทำที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นกรณีไป เช่นกัน การที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ตัดต่อเปลี่ยนแปลง ข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กับการที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินสนับสนุนพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เพื่อให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จงใจฝ่าฝืนส่งผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติลงสมัคร รับเลือกตั้งที่ได้วินิจฉัยมาเป็นการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งเข้าข่ายเป็นความผิดทางอาญา ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติที่เป็นนโยบายสาธารณะของรัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงเป็นการกระทำขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรม อันดีของประชาชนอยู่ในตัว เมื่อวินิจฉัยมาตอนต้นแล้วว่า การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็น การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนตาม มาตรา ๖๖ (๑) ในตอนท้ายด้วยอยู่ในตัว กล่าวโดยสรุปจึงเห็นว่า การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือขัดต่อ ศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๑) ด้วยเหตุผลที่วินิจฉัยมาข้างต้น ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โต้แย้งว่า การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ตามมาตรา ๖๖ (๑) ตอนแรกต้องเป็น การกระทำอันอาจเป็นความผิดทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร มาตรา ๑๐๗ ถึง ๑๑๕ เท่านั้น เห็นว่า เจตนารมณ์ ที่แท้จริงของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) นั้น หาได้จำกัดเพียงการกระทำดังที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โต้แย้งไม่ แต่ยังรวมถึงการกระทำอื่นนอกเหนือ

จากบทบัญญัติดังกล่าวด้วยเหตุผลการวินิจฉัยมาแล้ว ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ส่วนที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โต้แย้งอีกข้อหนึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๓) ตอนท้ายต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรงมิใช่ยกเอาการกระทำผิดเล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อยุบพรรคการเมืองนั้น เห็นว่า เมื่อการฝ่าฝืนกฎหมายหรือการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนที่ส่งผลให้การกระทำนั้นอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ โดยสภาพต้องถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงและย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๖๖ (๓) ส่วนนี้แล้ว หาใช่เป็นความผิดเล็กน้อยดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างไม่ ส่วนเมื่อพรรคการเมืองกระทำเช่นนี้แล้วจะสมควรมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองไม่นั้นเป็นปัญหาอีกประการหนึ่ง ข้อโต้แย้งส่วนนี้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

สำหรับปัญหาที่ว่าเมื่อมีเหตุผลสมควรสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ นั้น เห็นว่า เมื่อได้พิจารณาถึงการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบมูลเหตุจูงใจที่กระทำเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศและเพื่อจะอ้างได้ว่าเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งได้รับการไว้วางใจจากประชาชนขึ้นกลบเกลื่อนข้อครหาของสังคมและสื่อมวลชนที่รุมกล่าวหาเรื่องการขายหุ้น โดยมีพฤติการณ์ว่าจะหลีกเลี่ยงภาษีดังที่ได้วินิจฉัยมาโดยละเอียดแล้วนั้น พฤติการณ์แห่งคดีมีข้อบ่งชี้ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่จะมุ่งสร้างสรรค์ พัฒนาประเทศชาติเพื่อให้คนในชาติมีความสุขทั่วถ้วนหน้าดังที่ได้รับพรรคหาเสียงไว้ต่อประชาชนอย่างแท้จริง เพราะเพียงการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศก็คิดฉ้อฉลเบี่ยงเบนหลักการประชาธิปไตยไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้เสียแล้ว จะมีหลักประกันอะไรให้ประชาชนคาดหวังได้ว่าเมื่อเป็นรัฐบาลมีอำนาจบริหารราชการแผ่นดินแล้ว จะดำเนินการปกครองโดยสุจริต ไม่คิดฉ้อฉลเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มพวกพ้อง ให้สมกับที่ได้ลงทุนลงแรงไป จึงมีเหตุให้เชื่อว่าหากปล่อยให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังคงเป็นพรรคการเมืองต่อไป จะสร้างความเสียหายให้ชาติบ้านเมืองที่กำลังบอบช้ำอยู่ให้ทวีความเสียหายมากยิ่งขึ้นไป และเพื่อป้องกันมิให้พรรคการเมืองอื่นกระทำเยี่ยงนี้อีก อันจักช่วยยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองของเราให้สูงขึ้น จึงสมควรให้ยุบพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ เสีย

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำแถลงการณ์ปิดตำนานคดียกข้อกฎหมาย มาตรา ๖๓ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๖๖ กับมาตรา ๒๗

ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่า การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ร้ายแรงถึงขนาดที่จะเป็นเหตุให้ยุบพรรคได้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๗ โดยเตือนให้จัดการแก้ไขเท่านั้น นั้น เห็นว่า มาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใด ๆ ฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด...” ตามบทบัญญัติของมาตรา ๒๗ ดังกล่าว ต้องเป็นกรณีที่ปรากฏว่าพรรคการเมืองเพียงแต่กระทำการที่มีลักษณะไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมือง แต่การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในคดีนี้ดังที่ได้วินิจฉัยมาเป็นการกระทำที่มีลักษณะรุนแรง เพราะผู้ร้องที่ ๑ จงใจกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ด้วยการร่วมกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และเจ้าพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ สามารถส่งผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามหลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดไว้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครเพียงคนเดียว โดยมีความประสงค์ที่จะช่วยเหลือให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คนนั้นสามารถผ่านเกณฑ์เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น อันเป็นการจงใจใช้เล่ห์กลเพื่อเลี่ยงกฎเกณฑ์ของกฎหมายหลายฉบับหลายมาตราเพียงเพื่อเป้าหมายเดียวคือเพื่อให้พรรคของตนได้อำนาจในการปกครองประเทศเท่านั้น ซึ่งการกระทำทำเช่นนี้นอกจากจะเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญาแล้ว ยังเป็นการพยายามที่จะเบี่ยงเบนกระบวนการประชาธิปไตยที่บัญญัติไว้ในบทมาตราต่าง ๆ ของกฎหมายหลายฉบับ ด้วยกลวิธีที่สกปรกผิดกฎหมาย เป็นการทำลายรากฐานการปกครองของชาติบ้านเมือง ทำให้คนในชาติขาดความเชื่อถือศรัทธาเกิดความเบื่อหน่ายเอือมระอาต่อระบบการปกครองของประเทศ ถือเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

ประชาธิปไตยในประเทศไทย จึงเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างร้ายแรงไม่สมควรที่จะปล่อยให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีโอกาส ดำเนินการทางการเมืองอีกต่อไป เพราะหากปล่อยให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังคงเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไป ก็มีเหตุให้เชื่อได้ว่าจะดำเนินการโดยไม่เคารพกฎเกณฑ์ของกฎหมาย และวิถีทางตามรัฐธรรมนูญ ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และการแตกความสมัคครสามัคคีของคนในชาติ จนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหาร เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยของ ประเทศไทยอีกต่อไป

๘.๔.๒ กรณีพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการกระทำ อันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตาม รัฐธรรมนูญและเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) หรือไม่ เห็นว่า เมื่อพิจารณาระบบการเมืองแบบรัฐสภาของประเทศไทย ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่าพรรคการเมือง เป็นสถาบันที่ได้รับมอบภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะพรรคการเมืองมีบทบาทในการดำเนินภารกิจ ทางการเมืองนับตั้งแต่การเลือกตั้งเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งในการใช้อำนาจปกครองประเทศทั้งอำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหาร จะยกเว้นก็แต่เพียงอำนาจตุลาการเท่านั้น ซึ่งก็ไม่แน่ว่าหากได้อำนาจนิติบัญญัติและ อำนาจบริหารมาโดยเด็ดขาดแล้ว ก็อาจจะหิมนเกริมแผ่ขยายอำนาจเข้ามาแทรกแซงครอบงำอำนาจ ตุลาการ ได้อีก และเมื่อนั้นบ้านเมืองก็จะเป็นประชาธิปไตยเพียงภาพลวงตาเท่านั้น แต่เนื้อหาที่แท้จริงยิ่งกว่า เผด็จการเสียอีก พรรคการเมืองจึงเป็นองค์กรที่มีความสำคัญและมีบทบาทสูงต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนต่างมีความคาดหวังต่อพรรคการเมือง ในความรับผิดชอบต่อการพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาคritical ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การคัดกรองบุคคลที่จะเข้าไปใช้อำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจบริหารจึงเป็นภารกิจพื้นฐานที่สำคัญ อย่างยิ่งประการหนึ่งของพรรคการเมือง ดังจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๓ และ ๑๐๕ ได้บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ ซึ่งคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเป็นเพียงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่สามารถตรวจสอบได้แต่เพียงภายนอกของบุคคลเท่านั้น ส่วนอุดมการณ์ทางการเมืองอันเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้ตัวบุคคลย่อมมิอาจตรวจสอบโดยตรงได้ แต่พรรคการเมืองจะต้องสามารถที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบคัดสรรคุณสมบัติของบุคคลผู้ที่เข้ามาร่วมอุดมการณ์ได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) จึงมอบหมายภารกิจในการคัดสรรให้แก่พรรคการเมืองโดยบัญญัติให้บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดิวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน เมื่อภารกิจในการตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลที่พรรคการเมืองจะส่งสมัครรับเลือกตั้งเป็นภารกิจพื้นฐานของพรรคการเมือง ประชาชนย่อมมีความคาดหวังต่อพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองทั้งหลายต้องดำเนินการภายใต้กรอบที่กฎหมายบัญญัติ การที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ออกหนังสือรับรองความเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จนั้น เป็นการจงใจบิดผันภารกิจพื้นฐาน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ไม่ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ความสำคัญในความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อพรรคการเมืองละเลยต่อภารกิจพื้นฐานจึงยากที่จะมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาสำคัญของประเทศได้ การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการทุจริตการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ทั้งที่การปฏิบัติภารกิจของพรรคการเมืองได้รับการอุดหนุนด้วยเงินจากกองทุนที่ตั้งขึ้นมาด้วยงบประมาณแผ่นดินซึ่งมาจากภาษีอากรของประชาชน ดังเหตุผลที่วินิจฉัยข้างต้นจึงเห็นว่า การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ด้วย

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า สมควรมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ หรือไม่ เห็นว่า เมื่อพิเคราะห์ถึงข้อเท็จจริงที่ว่าพรรคการเมืองทั้งสองได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ ทั้งที่หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ รู้อยู่แล้วว่าบุคคลที่คนออกหนังสือรับรองให้นั้นไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคจนมีระยะเวลาครบตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับพฤติการณ์แห่งคดีดังที่ได้วินิจฉัยมาข้างต้นฟังได้ว่าการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ มีพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสมัครโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓

กระทำการไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ การกระทำดังกล่าวทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาต่อพรรคการเมืองและขาดความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และแสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ หาได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แท้จริงในการที่จะเข้าไปพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองและแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนตามนโยบายของพรรคไม่ การจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ขึ้นมามีเหตุให้เชื่อว่าเป็นการจัดตั้งเพื่อประโยชน์อื่นที่แอบแฝงอยู่ มิใช่เกิดจากการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเองด้วยเจตนารมณ์ทางการเมืองและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นที่ไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะได้ความจากการวินิจฉัยมาแล้วว่าเพียงเพื่อผลประโยชน์ของหมู่คณะผู้เริ่มก่อการพรรคเพียงไม่กี่คน ก็สามรถที่จะตัดสินใจรับจ้างลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้สามารถเลี่ยง บทบัญญัติของกฎหมายเลือกตั้งเพื่อให้พรรคการเมืองนั้นได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิถีทางที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างร้ายแรง พฤติการณ์แห่งการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ถือได้ว่าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ไม่มีคุณสมบัติหรือสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญอยู่เลย จึงมีเหตุให้เชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าหากปล่อยให้พรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ยังคงดำเนินกิจการทางการเมืองต่อไปก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ ทั้งยังจะสร้างความเสียหายต่อระบบการเมืองการปกครองของประเทศด้วย ดังนั้น การสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ นอกจากจะเป็นการจัดพรรคการเมืองที่ไม่มีอุดมการณ์ในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงออกไปแล้ว ยังเป็นการช่วยจัดกาฟากทางการเมืองที่มีแต่ทำให้ประชาชนเกิดความเสื่อมศรัทธาต่อระบบการเมืองการปกครองประเทศด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นการผดุงไว้ซึ่งหลักการดำเนินการทางการเมืองให้เป็นที่ไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ อันเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาระบบพรรคการเมืองของประเทศชาติสืบไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นสมควรมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เสีย

๕. ประเด็นข้อสุดท้ายผู้ร้องจะอ้างประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๓ เพื่อให้

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม สั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามมีกำหนดห้าปี นับตั้งแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคได้หรือไม่ เห็นว่า ประเด็นข้อนี้มีปัญหาทางนิติปรัชญา (Philosophy of Law) ว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับดังกล่าวเพิ่งออกมาใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ อันเป็นเวลาภายหลังจากที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้กระทำการตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรค กรณีจึงมีปัญหาวว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ เป็นกฎหมายที่มีผลย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้บังคับหรือไม่ ในข้อนี้เห็นว่า เหตุผลสำคัญที่รัฐไม่เพียงออกกฎหมายให้มีผลย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคลนั้น มาจากหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายนิติบัญญัติอันเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานประการหนึ่งของหลักนิติรัฐ (Legal State) นั่นเอง ทั้งนี้เพราะมีภาษิตกฎหมายบทหนึ่งว่า “ไม่มีความคิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen nulla poena sine lege) ซึ่งแม้ว่าภาษิตกฎหมายบทนี้จะเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น จะต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ก็ตาม แต่เนื่องจากหลักการตามภาษิตกฎหมายดังกล่าว เป็นหลักประกันความไว้เนื้อเชื่อใจของบุคคลที่มีต่อการใช้อำนาจนิติบัญญัติของรัฐ ทั้งนี้เพราะหากการปกครองในบ้านเมืองใด รัฐไม่ยึดมั่นในภาษิตกฎหมายดังกล่าว ราษฎรย่อมไม่มีหลักประกันว่าสิ่งที่ตนได้กระทำไปในวันหนึ่งในอนาคตกาลวันข้างหน้าจะไม่มีกฎหมายย้อนหลังออกมาเอาผิดให้เป็นผลร้ายแก่ตนหรือไม่ สิทธิเสรีภาพของประชาชนย่อมคลอนแคลนไม่มั่นคงเพราะขาดหลักประกันความคุ้มครอง ดังนั้น นานอารยประเทศจึงมิใช่เพียงมีข้อจำกัดห้ามออกกฎหมายย้อนหลังให้เป็นผลร้ายแก่บุคคลเฉพาะกรณีที่เป็นความผิดต่อกฎหมายอาญาเท่านั้น หากแต่ได้นำหลักการตามภาษิตกฎหมายที่ว่านี้ไปใช้บังคับแก่การตรากฎหมายย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคลในกรณีอื่น ๆ ด้วย เช่น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสเคยมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับโทษทางภาษีว่า หลักการไม่มีผลบังคับย้อนหลังของกฎหมายไม่ได้ใช้บังคับแต่เฉพาะกับกฎหมายที่บัญญัติกำหนดความผิดและโทษทางอาญาเท่านั้น หากแต่ต้องขยายไปใช้บังคับแก่กฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษทุกประเภทด้วย และศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันก็เห็นว่าโดยหลักแล้ว การตรากฎหมายย้อนหลังไปใช้บังคับกับข้อเท็จจริง

ที่จบลงแล้วให้เป็นผลร้ายแก่บุคคลจะกระทำไม่ได้ อันเป็นการแสดงให้เห็นนิติประเพณีของนานาอารยประเทศว่า รัฐต้องยอมรับหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลในฐานะที่เป็นกฎของกฎหมายหรือ Rule of Law อย่างหนึ่งด้วย ซึ่งกฎของกฎหมายหรือ Rule of Law นั้น ท่านศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์¹ ได้อธิบายว่า แท้จริงแล้วมิใช่ข้อกำหนดหรือบทบัญญัติทั้งหลายที่มีอยู่ในตัวกฎหมายหรือกฎอันเป็นหลักในบทมาตราต่าง ๆ หรือหลักที่กฎหมายลักษณะต่าง ๆ กำหนดไว้ หากแต่หมายรวมถึงกฎที่บังคับด้วยบทกฎหมาย หรือบทบังคับกฎหมายเหล่านั้นให้ต้องอยู่ในกรอบหรือภายใต้บังคับของกฎของกฎหมายหรือ Rule of Law นั้นอีกชั้นหนึ่งนั่นเอง¹ ดังนั้น เมื่อในยามปกติ บรรดาบทบัญญัติของกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญต้องอยู่ภายใต้กฎของกฎหมาย หรือ Rule of Law อย่างไร ในระหว่างที่บ้านเมืองอยู่ภายใต้อำนาจของคณะปฏิรูปการปกครอง ซึ่งยึดอำนาจการปกครองได้สำเร็จ แม้หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองจะดำรงอยู่ในฐานะเป็นรัฐอธิปัตย์ ผู้มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข ยกเลิกและออกกฎหมายมาบังคับใช้แก่อาณาประชาราษฎร์ได้ตามเจตจำนงแห่งการทำรัฐประหารก็ตาม แต่บรรดาบทบัญญัติของประกาศหรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครอง เช่นว่านั้น ก็ต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือหลักเกณฑ์แห่งกฎของกฎหมาย หรือ Rule of Law อย่างนั้นด้วย หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองจะออกกฎหมายมาบังคับแก่ประชาชนตามอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงกฎของกฎหมาย หรือ Rule of Law ไม่ได้ ทั้งนี้เพราะ Rule of Law เป็นหลักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในธรรมชาติอันเกิดแต่ความมีเหตุผลของมนุษย์อย่างนิรันดร์ ซึ่งกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (Positive Law) จะออกมาให้มีผลชัดหรือแย้งไม่ได้ ดังคำกล่าวของซีเซโร (Cicero) นักปราชญ์ นักนิติศาสตร์ และรัฐบุรุษของโรมันที่ได้อธิบายถึงแนวความคิดของกฎหมายธรรมชาติด้วยข้อความที่เป็นอมตะว่า “กฎหมายที่แท้จริงคือเหตุผลที่ถูกต้อง สอดคล้องกับธรรมชาติแผ่ซ่านไปในทุกสิ่งทุกอย่างสม่ำเสมอเป็นนิรันดร์ ก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องทำโดยคำสั่ง หรือห้ามมิให้กระทำความชั่วโดยข้อห้าม เป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่จะต้องไม่บัญญัติกฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายนี้ เราไม่อาจยกเลิกหรือทำให้กฎหมายเสื่อมทรามลงได้ อันที่แท้จริงแล้ว ไม่ว่าจะวุฒิสภาหรือประชาชนก็ไม่มี

¹ วรเจตน์ ภักดิ์รัตน์ “การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย้อนหลัง หลักนิติรัฐและศักดิ์ศรีนักกฎหมายไทย” หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๘, หน้า ๗

¹ ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์, *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย*, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ ๗), ๒๕๔๐, หน้า ๘๑-๘๒

อำนาจจะปลดปล่อยเราให้พ้นจากกฎหมายนี้ และเราไม่จำเป็นต้องพึ่งบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นใดนอกจากตัวเราเอง ที่จะเป็นผู้แสดงออกว่ากฎหมายนั้นเป็นอย่างใด หรือตีความว่ากฎหมายนั้นมีความหมายว่าอย่างไร กฎหมายนี้จะไม่เป็นอย่างหนึ่งที่กรุงโรมและเป็นอีกอย่างหนึ่งที่กรุงเอเธนส์ เป็นอย่างหนึ่งในสมัยนี้ แต่เป็นอีกอย่างหนึ่งในสมัยต่อมา แต่จะยังคงเป็นกฎหมายอันหนึ่งอันเดียวชั่ววันรันดร์ไม่เปลี่ยนแปลง และผูกพันบังคับทุกชาติ ทุกภาษา ทุกยุคทุกสมัย”¹

ส่วนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖ บัญญัติรับรองความชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบรรดาประกาศและคำสั่งของ คณะปฏิรูปการปกครองว่า “บรรดาประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ได้ประกาศหรือสั่งในระหว่างวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ จนถึง วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ไม่ว่าจะเป็ในรูปแบบใดและไม่ว่าจะประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทาง นิติบัญญัติ ในทางการบริหาร หรือในทางตุลาการ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปและให้ถือว่าประกาศหรือคำสั่ง ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้น ไม่ว่าจะปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นจะกระทำก่อน หรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นประกาศหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” นั้น เห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรานี้คงมีผลใช้บังคับเป็นการรับรอง ความชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เฉพาะบรรดาประกาศหรือคำสั่ง ตลอดจนการปฏิบัติ ตามประกาศหรือคำสั่งที่คณะปฏิรูปหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปออกมาโดยชอบด้วยกฎหมายของกฎหมาย หรือ Rule of Law ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วเท่านั้น แต่หาจะมีผลทำให้บรรดาประกาศหรือคำสั่งของ คณะปฏิรูปหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปที่ออกมาโดยขัดหรือแย้งต่อกฎของกฎหมาย หรือ Rule of Law เป็นประกาศหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญไม่ เพราะหากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

¹ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เภษมทรัพย์, นิติปรัชญา, บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด (พิมพ์ครั้งที่ ๖) หน้า ๓๒๕-๓๓๐ ซึ่งข้อความเขียนเป็น ภาษาลาติน แปลเป็นภาษาอังกฤษมีข้อความดังนี้ “True law is right reason harmonious with nature diffuses among all, constant, eternal; a law which calls to commands and restrains from evil by its prohibitions... It is a sacred obligation not to attempt to legislate in contradiction to this law. Nor may it be derogated nor abrogated. Indeed by neither the senate nor the people can be released from this law. Nor does it require any but oneself to be its expositor or interpreter, nor is it one law at Rome and another at Athens one now and another at a time, but one eternal and unchangeable, binding all nations through all times...”

ไม่ใช่และตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๖ ในลักษณะเช่นนี้ ย่อมเท่ากับเป็นการรับรองว่า คณะปฏิรูปหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินซึ่งเป็นรัฐฐาธิปัตย์มีอำนาจเด็ดขาดที่จะออกกฎหมายมาอย่างไรก็ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎของกฎหมาย หรือ Rule of Law เลย เช่นตีความยอมรับรองให้คณะปฏิรูปหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปออกกฎหมายย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคลได้โดยถือว่าเป็นประกาศหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เช่นนี้แล้ว เราจะมีหลักประกันความมั่นใจได้อย่างไรว่าในวันข้างหน้า จะไม่มีการยึดอำนาจโดยการทำรัฐประหารซ้ำซ้อนขึ้นมาอีกและคณะผู้ก่อการได้สำเร็จซึ่งเป็นรัฐฐาธิปัตย์คนใหม่จะไม่ออกกฎหมายย้อนหลังมาเพื่อแก้แค้นเอาคืนบ้าง เข้าลักษณะที่ใครที่มัน อันจะเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤตวงจรความไม่สงบสุขในบ้านเมืองเนื่องจากการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือข่มเหงรังแกกับไม่มีที่สิ้นสุดหมดหนทางที่จะแก้ไขเยียวยาให้ชาติบ้านเมืองพ้นวิกฤติ กลับคืนสู่ความสงบสันติสุขและความสามัคคีของคนในชาติได้ ดังเช่นที่อดีตท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้เตือนสติของผู้บัญญัติกฎหมายว่ากฎหมายนั้น ที่จริงสาระที่แท้ต้องอยู่ที่เจตนารมณ์ซึ่งสอดคล้องกับธรรม หากผู้บัญญัติกฎหมายไม่เข้าถึงธรรม เพราะเหตุปัญญาไม่เข้าถึงธรรม ซึ่งอาจเป็นด้วยปัญญาที่รู้ไม่เท่าถึงการณ์หรือเพราะเหตุเจตนาไม่เป็นธรรมแล้ว ย่อมอาจเป็นเหตุปัจจัย ทำให้กฎหมายกลายเป็นเครื่องมือกดขี่ข่มเหงกันในสังคมได้¹ ดังนั้น แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๖ จะบัญญัติรับรองอย่างเด็ดขาดว่าให้บรรดาประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทุกฉบับที่มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ มีผลใช้บังคับต่อไปและให้ถือว่าเป็นประกาศหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๔๕ บัญญัติให้เป็นองค์กรฝ่ายที่ใช้อำนาจตุลาการผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจนิติบัญญัติของคณะปฏิรูปหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปก็ต้องมีอำนาจและมีความจำเป็นต้องทำหน้าที่ตรวจสอบประกาศหรือคำสั่งเช่นว่านั้นด้วยว่าได้ออกมาใช้บังคับโดยถูกต้องสอดคล้องกับกฎของกฎหมาย หรือ Rule of Law

¹ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), นิติศาสตร์แนวพุทธ, หนังสือรวมคำบรรยายหลักวิชาวิชานักกฎหมาย, บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด (พิมพ์ครั้งที่ ๔), ๒๕๔๓, หน้า ๘๒-๘๓

หรือไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเพื่อเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นแก่ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย รวมทั้งนานาอารยประเทศในเวทีโลกด้วยว่า แม้จะมีการยึดอำนาจการปกครองโดยการทำรัฐประหารเกิดขึ้นในประเทศไทยก็ตาม แต่เมื่อสถานการณ์คลี่คลายจนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ แล้ว ประเทศไทยก็ยังคงธำรงรักษาไว้ซึ่งหลักนิติรัฐตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่ต่อนานาอารยประเทศอย่างมั่นคง อีกทั้งยืนยันด้วยว่าเรายึดมั่นในหลักนิติรัฐโดยเนื้อหอย่างแท้จริงด้วย มิใช่เป็นนิติรัฐแต่เพียงในนามหรือโดยรูปแบบเท่านั้น โดยเหตุนี้เมื่อปรากฏว่าตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ อันเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่พรรคผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการตามมาตรา ๖๖ ได้บัญญัติบทลงโทษ (Sanction) หรือผลร้ายแก่กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคไว้เพียงว่า “ในกรณีพรรคการเมืองต้องยุบไปเพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒ หรือกระทำการตามมาตรา ๖๖ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป” เท่านั้น ดังนั้น การที่ต่อมาภายหลัง คือในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ มีข้อความบัญญัติว่า “ข้อ ๓ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” ด้วยเช่นนี้จึงเป็นที่เห็นได้ว่า ขณะที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการตามมาตรา ๖๖ อันเป็นเหตุให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้คำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามตามมาตรา ๖๖ นั้น ผลบังคับคงมีเพียงตามมาตรา ๖๕ เท่านั้น กล่าวคือ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปเพียงแต่ถูกจำกัดเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง กล่าวคือ มาตรา ๖๕ กำหนดบทลงโทษกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบพรรคไว้เพียงจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้เท่านั้น

หาได้มีข้อจำกัดสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิเสรีภาพอื่น ๆ ของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบไป นอกเหนือไปจากที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๕ ดังกล่าวมาข้างต้นอีกไม่ ดังนั้น การที่คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ได้บัญญัติจำกัดสิทธิเลือกตั้งโดยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปด้วยในขณะที่คดีของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งรับโอนคดีจากศาลรัฐธรรมนูญมาดำเนินการต่อไป จึงหาใช่เป็นเพียงการออกกฎหมายย้อนหลังมาเป็นผลร้ายแก่กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกร้องขอให้ยุบพรรค อันเป็นการขัดต่อกฎหมาย หรือ Rule of Law ประการหนึ่งดังที่ได้กล่าวมาแล้วเท่านั้นไม่ หากแต่บทบัญญัติของกฎหมายที่ออกมานี้ยังมีลักษณะเป็นการเจาะจงที่จะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบรรดากรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องทั้งสามด้วย จึงมีลักษณะไม่แตกต่างไปจากการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงซึ่งขัดต่อธรรมเนียมประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นกฎหมาย หรือ Rule of Law อีกประการหนึ่งด้วย'

ด้วยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยมา จึงเห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่บัญญัติให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรค เฉพาะในส่วนที่ให้ผลย้อนหลังไปบังคับแก่การกระทำของพรรคการเมืองก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นกฎหมายที่ขัดต่อกฎหมายหรือ Rule of Law จึงไม่มีผลใช้บังคับ ดังนั้น แม้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามเพราะเหตุพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการตามมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ตาม แต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่อาจมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องทั้งสาม ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ได้ ข้อต่อสู้ตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องทั้งสามฟังขึ้น คดีจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในประเด็นข้ออื่นเกี่ยวกับประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ อีก เพราะไม่ว่าผลแห่งคำวินิจฉัยจะเป็นอย่างไร ก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงผลแห่งคดีดังที่ได้วินิจฉัยมาไม่

¹ โปรดดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๔ วรรคสอง

อนึ่ง สมควรแสดงความเห็นส่วนตัวให้ปรากฏไว้ในคำวินิจฉัยส่วนตัวด้วยว่า แม้ในบางครั้งศาลอาจจำเป็นต้องตีความให้กฎหมายมีผลย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคลเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมหรือประโยชน์ของมหาชนได้ เช่นในกรณีที่มีกฎหมายใหม่ออกมากำหนดมาตรฐานวิชาชีพแพทยว่า แพทย์ที่จะมีสิทธิให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วยได้ ต้องผ่านการสอบและได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์จากแพทยสภาด้วย ในกรณีเช่นนี้ศาลอาจจำเป็นต้องตีความให้กฎหมายใหม่มีผลย้อนหลังไปใช้บังคับแก่แพทย์รุ่นเก่าด้วย หากจะจะให้ใช้บังคับแก่แพทย์ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาใหม่ภายหลังที่กฎหมายนี้ออกมามีผลใช้บังคับเท่านั้นไม่ ทั้งนี้เพราะมาตรฐานการประกอบวิชาชีพแพทย์ เป็นเรื่องที่รัฐเห็นว่า แพทยสภาต้องควบคุมให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยในด้านการรักษาพยาบาลโดยแพทย์ที่มีมาตรฐาน ซึ่งเป็นเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ ทำให้ศาลมีเหตุผลและความจำเป็นเพียงพอที่จะตีความให้กฎหมายนี้มีผลย้อนหลังไปใช้บังคับแก่แพทย์รุ่นเก่า ๆ ด้วย เพื่อประโยชน์แก่การคุ้มครองชีวิตและความปลอดภัยของผู้ป่วยรวมทั้งการสาธารณสุขของประเทศ เป็นต้น คดีนี้แม้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ จะสมคบร่วมกันกระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ และเป็นการขัดต่อความเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ยอมรับจ้างส่งผู้สมัครของพรรคลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ด้วยการร่วมกันกระทำการทุจริตผิดกฎหมายเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนพันตำรวจโท ทักษิณ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นการไม่มีคัมภีร์ในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค จึงมีเหตุให้เชื่อได้ว่า หากปล่อยให้หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามซึ่งปรากฏหลักฐานชัดเจนในคดีว่าเป็นเจ้ากี้เจ้าการในการร่วมกันกระทำการฉ้อฉลบิดเบือนกฎหมาย ยังคงมีสิทธิเลือกตั้งต่อไป บุคคลเหล่านี้อาจนำสิทธิเลือกตั้งที่มีอยู่ไปช่องสุ่มร่วมมือกัน หรือร่วมมือกับพรรคอื่น ๆ กระทำการที่เป็นภัยต่อความมั่นคงหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเฉกเช่นคดีนี้อีกได้ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปการเมืองที่ทุกฝ่ายกำลังพยายามร่วมมือกันกระทำเพื่อแก้ไขฟื้นฟูชาติบ้านเมืองให้พ้นวิกฤตการณ์ทางการเมืองอยู่ก็ได้ จึงมีเหตุสมควรเว้นวรรคจำกัดสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคที่มีพฤติการณ์เป็นผู้ร่วมกันกระทำความผิดมีกำหนดห้าปี ตามเจตนารมณ์ของประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามพยานหลักฐานดังที่ได้วินิจฉัยมา

คงมีแต่เฉพาะบรรดาหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องทั้งสามที่เป็นแกนนำเพียงบางคนเท่านั้นที่ร่วมกันกระทำความผิด หรือพฤติกรรมแห่งคดีมีเหตุให้เชื่อได้ว่าเป็นผู้บงการหรือมีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิด ซึ่งเฉพาะบุคคลเหล่านี้เท่านั้นที่มีพฤติกรรมและเหตุผลเพียงพอว่าจำเป็นต้องตีความให้ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ มีผลย้อนหลังไปตัดสิทธิเลือกตั้ง เพื่อปกป้องคุ้มครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อขจัดอุปสรรคกับช่วยสนับสนุนส่งเสริมการปฏิรูปการปกครองของชาติบ้านเมืองให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง แต่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามคนอื่น ๆ นอกจากนั้นพยานหลักฐานในคดียังไม่ปรากฏว่ามีส่วนร่วมรู้เห็นด้วย จึงยังไม่มีข้อบ่งชี้ว่ากรรมการบริหารพรรคเหล่านี้ โดยเฉพาะพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีจำนวนมากถึงกว่า ๑๐๐ คน จะมีพฤติกรรมที่เป็นภัยหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปการเมือง อันจะทำให้มีเหตุผลและความจำเป็นเพียงพอที่จะตีความกฎหมายให้มีผลย้อนหลังไปจำกัดสิทธิเลือกตั้งของเขาเหล่านั้นได้ ดังนั้น การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ บัญญัติให้ตัดสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคที่ต้องยุบไป โดยมีได้มีการจำแนกและให้โอกาสคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแยกแยะตามลักษณะแห่งการกระทำหรือการมีส่วนร่วมกระทำผิดของกรรมการบริหารพรรคแต่ละคน เช่นนี้ เมื่อได้ชี้แจงนำหนักและตรึงตรองโดยตระหนักแล้ว จึงเห็นว่า ยังไม่มีเหตุผลและความจำเป็นเพียงพอที่จะตีความให้ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ มีผลย้อนหลังไปจำกัดสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามที่ต้องยุบไปได้

อาศัยข้อเท็จจริงและบทกฎหมายดังที่ได้วินิจฉัยมา จึงมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ตามลำดับ คำขออื่นตามคำร้องของอัยการสูงสุด ผู้ร้อง นอกจากนี้ให้ยกเสีย

นายธานีศ เกศวพิทักษ์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของนายสุรชัย มาประณีต ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓ - ๕/๒๕๕๐

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้ยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้ยุบพรรคแผ่นดินไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้ยุบพรรคไทยรักไทย

คดีนี้ อัยการสูงสุด ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ รวมสามคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ตามลำดับ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามสำนวนไว้พิจารณาวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

สิ้นสุดลง และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติว่า หากการใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ หรือเมื่อมีปัญหาว่า กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ให้รวมการพิจารณาวินิจฉัยคดีทั้งสามสำนวนเข้าด้วยกัน โดยเรียกอัยการสูงสุดทั้งสามสำนวนว่า ผู้ร้อง พรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คำร้องทั้งสามสำนวนมีใจความสรุปรวมได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่เป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีประกาศกำหนดสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ในวันที่ ๒ และ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ กำหนดหลักเกณฑ์การนับคะแนนและการประกาศผลเลือกตั้งไว้ว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียว และผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียว ตามพรรคหนึ่ง และได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น

๑. เมื่อระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเวลาที่ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลใช้บังคับ พลเอกธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งทั้งสองคน

เป็นกรรมการบริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะผู้แทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณพัฒน์ นายพงษ์ศรี หรือนายยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัย หรือต้อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นตัวแทนให้เงินแก่นายชวการ โตสวัสดิ์ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายครั้ง และรู้เห็นกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ ให้ทำการแก้ไขข้อมูลการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีที่มีผู้จะสมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นสมาชิกไม่ครบเก้าสิบวันให้ปรากฏในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าผู้สมัครนั้นเป็นสมาชิกครบเก้าสิบวัน และมอบเงินค่าใช้จ่ายให้แก่สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปสมัครรับเลือกตั้ง แข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ สมัครลงรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้ง กรณีที่ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต พลเอก ธรรมรักษ์ กับ นายพงษ์ศักดิ์ ยังได้ร่วมกับ นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย มอบเงินให้นายชวการ ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำไปมอบให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ เป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นำเงินไปมอบให้แก่นายชวการโดยแบ่งใส่ซองซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๕๐ ซอง เพื่อให้แก่ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๓๓ ซอง ส่วนที่เหลือแบ่งกันในระหว่างผู้ร่วมดำเนินการ และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี ได้มอบเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อนำไปจ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๙ คน และมีข้อตกลงให้นายชวการนำใบเสร็จรับเงินกับหนังสือรับรองการสมัคร ไปปรับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจาก พลเอก ธรรมรักษ์ แต่นายชวการและนายสุขสันต์ ไม่ได้รับเงินดังกล่าว จึงได้นำเรื่องราวไปเปิดเผยต่อ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ร้องเรียน และเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ

ได้แจ้งแก่นายบุญญาวารมีภณ ว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้ง ให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประมาณ ๑๐ ล้านบาท โดยพิจารณาจากจำนวนการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งว่ามีมากหรือน้อยเพียงใด ครั้นวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้าฝ่ายเสนาธิการ ประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยนายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ชรรมรัมย์ ได้มอบเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะดี สมาชิกและผู้ประสานงานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้ง กรณีได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และระหว่างวันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงิน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ไปมอบให้แก่นางฐิติมา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเขตเลือกตั้งของจังหวัดในภาคใต้เพิ่มเติมอีก ๑๗ คน และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินไปมอบเงินให้แก่นางฐิติมาอีก ๕๒๐,๐๐๐ บาท เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมเป็นเงินที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับจากผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งหมด ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท และเมื่อวันที่ ๖ และ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินตามที่ได้กล่าวแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ ได้ร่วมกับนายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยเอารายชื่อสมาชิกพรรคเดิมของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ บางส่วนออก คงไว้แต่เลขที่และวันรับสมัคร แล้วนำชื่อและสกุลของคนอื่นสวมเป็นสมาชิกแทนเป็นจำนวน ๖๑ คน และมี ๒๑ คน ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นการกระทำความผิดฐานร่วมกันปลอมเอกสารตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งพลเอก ชรรมรัมย์และนายพงษ์ศักดิ์รู้เห็น และยินยอมให้นายบุญทวีศักดิ์กับพวก ดำเนินการตามวิธีดังกล่าว เพื่อให้ได้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ การกระทำของพลเอก ชรรมรัมย์ และนายพงษ์ศักดิ์ กรรมการบริหารระดับสูง และในฐานะเป็นตัวแทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมียกเว้นคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และได้ร่วมกันสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง

ที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้มีการปลอมเอกสาร และเป็นการกระทำให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๒. พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ นายชวการ และนายสุขสันต์ รับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าผู้สมัครเพียงคนเดียวของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้นต้องได้คะแนนเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ และร่วมกันดำเนินการแก้ไขข้อมูลสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้มีคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) โดยดำเนินการดังกล่าวมาในข้อ ๑ และหลังจากแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ จึงใจออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นที่ใจให้แก่ผู้สมัคร ได้แก่ นายชวการ นายอำนาจ รอดช่วย นายดิเรก หนูสาย และนายวิรัตน์ ศรีโชติ ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน เพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นการกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

๓. พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยนายบุญญาบารมีภณ ชินราช นางฐิติมา และนายพันธมิตร ดวงทิพย์ รับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้นต้องได้คะแนนเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ ดังที่ปรากฏรายละเอียดในข้อ ๑ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จัดหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครบเก้าสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งมาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญยารมิกณ จงใจออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกอันเป็นเท็จ มอบให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำความผิดฐานสมัครรับเลือกตั้ง โดยรู้ว่าตนเองไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา การกระทำของนายบุญยารมิกณ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จ ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง ได้กระทำในฐานะตัวแทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖, ๖๗ และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามมีกำหนดห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันแจ้งแก้ข้อกล่าวหาและแก้ไขเพิ่มเติมสรุปว่า

๑. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง ของผู้ร้องในคดียุบพรรคการเมือง เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยึดอำนาจการปกครองและออกประกาศ ฉบับที่ ๓ ให้รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ จึงสิ้นสุดลงไปด้วยโดยอัตโนมัติ บรรดาอรรถคดีที่ค้าง

พิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลให้อรรถคดี ดังกล่าวข้างต้น กลับมาอยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรอื่นซึ่งไม่ใช่ศาล และไม่ใช้องค์กรที่มีหรือใช้อำนาจตุลาการอย่างศาล จึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญได้ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕ และมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ ตราขึ้นขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตามมาตรา ๓ ประกอบมาตรา ๓๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ไม่สามารถนำมาใช้พิจารณาคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เพราะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นอันสิ้นสุดลงไปตามรัฐธรรมนูญ การกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาต้องยุติและสิ้นสุดลง ไม่มีกฎหมายอันเป็นอำนาจที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อีกต่อไป เหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็สิ้นสุดลงไปด้วย แม้ต่อมาวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ มีผลเป็นการรื้อฟื้นให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับต่อไป คงมีผลเพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และแม้ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญมิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยยังให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่ประกาศเป็นต้นไป จะนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นฐานในการดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕ ไม่ได้

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองได้เพียงกรณีเดียวคือ การกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ ได้แก่การที่บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ การจะยุบพรรคการเมืองได้ต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) เท่านั้น แต่มาตรา ๖๖ ได้กำหนดเหตุยุบพรรคการเมืองเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยการเพิ่มเหตุตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) จึงเป็นบทบัญญัติที่เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ได้รับรองไว้ อีกทั้งยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ เนื่องจากการยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ซึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ดังที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง สำหรับมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นการกำหนดกระบวนการเพื่อไปสู่การยุบพรรคการเมืองที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญ ทั้งที่เหตุในการยุบนั้นเป็นเหตุแบบเดียวกัน จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และไม่ชอบด้วยมาตรา ๓ ประกอบมาตรา ๓๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เช่นกัน

๔. ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลัง เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยนัยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงทำให้หลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายดังกล่าวสิ้นผลบังคับใช้ไปด้วย ดังนั้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงใช้บังคับเฉพาะกับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศฉบับที่ ๑๕ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไปเท่านั้น แต่เหตุที่ผู้ร้องอ้างขอให้สั่งยุบพรรคเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องจึงไม่สามารถอ้างเป็นเหตุขอให้สั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

๕. การกระทำตามที่กล่าวหา ไม่เป็นเหตุตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ คำว่า “เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ย่อมหมายถึง การทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย สิ้นสุดลง แล้วใช้การปกครองอย่างอื่น ส่วนคำว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยผู้ที่ได้อำนาจนั้นมาจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมใช้อำนาจดังกล่าว ดังเช่นการยึดอำนาจปฏิวัติ หรือรัฐประหาร ดังนั้น การกระทำซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง หรือกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง จึงไม่ถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ได้เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ได้เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดระดับความร้ายแรงการกระทำของพรรคการเมือง และผู้บริหารพรรคการเมืองไว้เป็นลำดับขั้น เพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุอันเป็นการกระทำผิดเล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อให้ยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบได้โดยง่ายเนื่องจากการกระทำของผู้บริหารพรรคบางคน ย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อสมาชิกของพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรู้เห็นกับการกระทำของกรรมการบริหารพรรคนั้น

๖. ผู้ร้องไม่มีอำนาจเสนอคำร้องได้ เนื่องจากกระบวนการสืบสวนสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย และนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้ง และประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ได้ให้โอกาสพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือพันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือพลเอก ธรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามที่ระเบียบ

คณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ และคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาด คำร้องเรียนซึ่งทำเป็นหนังสือ และลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งทุกคนที่วินิจฉัย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นการดำเนินการไปโดยพลการของประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน ย่อมไม่มีอำนาจส่งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๗ และผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

๗. การกระทำที่ผู้ร้องอ้างไม่ใช่ว่าการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และไม่เป็นประโยชน์ต่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากหัวหน้าพรรคไม่ได้เป็นผู้กระทำ และไม่ได้มอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารพรรคกระทำ อีกทั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้มีมติให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามคำร้องตามที่มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดไว้ พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือมีมติของคณะกรรมการบริหารพรรค ให้กระทำการตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง ซึ่งกรรมการบริหารพรรคจะดำเนินการแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยลำพังไม่ได้ รวมทั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยใช้และไม่เคยสนับสนุนให้บุคคลทั้งสองหรือบุคคลอื่นใดกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ประการใด

๘. ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจในการสั่งยุบพรรคการเมือง เพราะมาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ มิได้บังคับไว้โดยเด็ดขาดให้สั่งยุบพรรคทันทีในทุกกรณี และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติไว้ทำนองเดียวกัน ประกอบกับเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กำหนดความรุนแรงตามลักษณะของการกระทำไว้ในหลายระดับ หากไม่รุนแรงถึงขั้นเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ อาจจะใช้มาตรการเพียงการเตือนหรือมีอำนาจสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำตามที่กล่าวหา หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะ หรือบางคนออกจากตำแหน่ง นั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่ยุบก็ได้

๕. นายทะเบียนพรรคการเมือง ไม่อาจส่งเรื่องให้ผู้ร้องพิจารณา เนื่องจากประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ไม่อาจพิจารณาคำร้องเรียนของนายสุเทพได้ เพราะนายสุเทพไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง และนายสุเทพ ไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำดังกล่าว จึงไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ ซึ่งนิยามคำว่า ผู้ร้องเรียน หมายถึงผู้ได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือผู้ซึ่งพบการกระทำดังกล่าว และได้ร้องเรียนตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้

๑๐. พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารทั้งสองคนไม่ได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หากมีจริงก็เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ใช่การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็น แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน จึงเป็นเหตุจูงใจให้พรรคการเมืองบางพรรคทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของตน ด้วยการถอดชื่อสมาชิกเดิมออก แล้วนำชื่อผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งใหม่เข้าแทน ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อจะให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการ ให้การต่อคณะกรรมการว่า เพิ่งพบพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ที่สำนักงานพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงรับฟังไม่ได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องอ้าง ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไม่ได้ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามที่ผู้ร้องกล่าว ส่วนภาพที่นายสุเทพ นำเสนอนั้น เป็นภาพที่มีการตัดต่อและลำดับภาพขึ้นใหม่ และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่นายชวการ กลับอ้างว่า เงินที่ได้รับ ๕๐,๐๐๐ บาท

เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครในเขตเลือกตั้ง ที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ นายทวี เป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอาข่าวเรื่องภาคใต้ไปให้พลเอก ธรรมรักษ์ เท่านั้น มิได้เป็นคนสนิทกับพลเอก ธรรมรักษ์ แต่อย่างไร เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการ ให้การว่า ร่วมกันนับเงิน ๓๖๐,๐๐๐ บาท ใต้อาคารของละ ๒๐,๐๐๐ บาท ให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ชอง ขัดกับคำให้การของนายทวี และนายพงษ์ศรี ที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมอบให้แก่นายชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากผู้ใด อีกทั้งจำนวนเงินที่อ้างมีความไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ประกอบกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีผู้ใดให้การว่า ได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี และไม่มีเหตุที่นายทวี ต้องนำเงินมาให้แก่นายชวการ ซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรค สำหรับเรื่องการเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม เพื่อเป็นค่าสมัครของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นอีก ๓ คน ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๒.๐๐ นาฬิกาในวันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต คำให้การของนายชวการ และนายสุขสันต์ เป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่านางฐิติมา ได้รับเงินรวม ๓ ครั้ง เมื่อวันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นเงิน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท จากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต แข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้นเป็นการปรักปรำและใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาด และสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบล่างกล่าว และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กร กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องจึงขัดต่อเหตุผล รับฟังไม่ได้ ขอให้ยกคำร้องของผู้ร้อง ลงับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และยกคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ร้อง ลงับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยืนยันชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและแก้ไขเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค ไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่อย่างใด และไม่เคยรู้จักกับนายอมรวิทย์ อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง เนื่องจากวันเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหา นั้น นายบุญทวีศักดิ์ อยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ นายบุญทวีศักดิ์ ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลดังกล่าวตามที่ผู้ร้องกล่าวหา หรือมอบหมายให้บุคคลใดไปดำเนินการ การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ประกอบกับการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่า มีการทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งทุกคนที่วินิจฉัยชี้ขาด จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต ๑๒๑ คน และแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน รวม ๑๒๖ คน พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเงิน ๑,๖๗๕,๐๐๐ บาท เป็นเพียงการกระทำของกลุ่มบุคคลที่อ้างถึง ซึ่งไม่ใช่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้รับประโยชน์จากกลุ่มบุคคลดังกล่าว นายพันมิตร จึงได้แสวงหาแหล่งเงินมาสนับสนุนพรรคด้วยการกู้เงินจากนางวริศรียา งามเกิดศิริ ซึ่งหัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับผิดชอบ ในวันนัดประชุมหัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้แทนของพรรคการเมือง ๑๖ พรรค เพื่อทำสัตยาบันร่วมกัน พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่เคยรับว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายทางการเงินในการส่งผู้สมัครของทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐ ล้านบาท และไม่มีการพูดถึงเรื่องงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนในการเลือกตั้งแต่อย่างใด และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ยื่นหนังสือรับรองอันเป็นที่ใจให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งนั้น เพราะพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๑๐๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และข้อบังคับพรรคแผ่นดินไทย หมวด ๕ ข้อ ๔๗ ข้อ ๔๘ และข้อ ๔๙ แล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๑๒๖ คน เป็นสมาชิกในคราวประชุมพรรคครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ซึ่งมีมติให้รับเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ โดยเป็นการรับแทนสมาชิกที่ตาย ลาออก และปรับออก ตามข้อบังคับพรรค หมวด ๒ ว่าด้วยสมาชิกภาพ

ข้อ ๕ ถึงข้อ ๑๕ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ ณ ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรค ซึ่งเป็นไปตามที่มาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่ไม่ได้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่ปรากฏข้อมูลสมาชิกดังกล่าวในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกครบเก้าสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งทุกคน การออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญบารมีภณ จึงมิใช่การออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จตามที่ผู้ร้องกล่าวหา นอกจากนี้ศาลปกครองมีคำสั่งยกเลิกเพิกถอนผลของการเลือกตั้งในคราววันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพราะเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว มูลคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดีจึงสิ้นไป การจะถือเป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ นั้น ต้องกระทำโดยนิติบุคคล โดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือผู้ที่หัวหน้าพรรคมอบหมายให้ทำการแทน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของนางฐิติมา กับพวกที่อ้างว่า ไปรับเงินจากผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำขึ้นเองส่วนตัวและเฉพาะกลุ่ม ไม่ใช่เป็นกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่อาจขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้

พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้เป็นยุติในเบื้องต้นว่า ขณะเกิดเหตุ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค มีคณะกรรมการบริหารพรรค ๑๑๑ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ฉบับลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีนายบุญทวีศักดิ์ เป็นหัวหน้าพรรค มีกรรมการบริหารพรรค ๑๕ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคพัฒนาชาติไทย ฉบับลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีนายบุญอิทธิพล หรือนายบุญบารมีภณ ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค มีกรรมการบริหารพรรค ๓ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแผ่นดินไทย ฉบับลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนเกิดเหตุ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลจากผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้บริหารราชการแผ่นดินจนครบ ๔ ปี ตามวาระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วมีการเลือกตั้งใหม่เป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๖

กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๖๗ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๑๐ คน ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตจำนวน ๑ คน และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตจำนวน ๔ คน แต่ไม่มีผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้จัดตั้งรัฐบาลโดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคเดียว และพันตำรวจโท ทักษิณ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นสมัยที่ ๒ ครั้น วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ได้มีพระกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ยุบสภา ผู้แทนราษฎร และกำหนดให้มีการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปขึ้นใหม่ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ คณะกรรมการ การเลือกตั้งมีประกาศกำหนดสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ วันที่ ๒ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๘ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๘ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติ ผู้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียว นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ กำหนดหลักเกณฑ์การนับคะแนนและการประกาศผลเลือกตั้งไว้ว่า ในเขต เลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียว และผู้สมัครรับเลือกตั้ง นั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง ในกรณีที่เหลือผู้สมัคร รับเลือกตั้งคนเดียวตามพรรคหนึ่งและได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น แต่ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๘ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้กระทำรัฐประหารยึดอำนาจปกครอง และออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขใช้บังคับหลายฉบับ และวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ คดีมีประเด็น ต้องวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นข้อ ๑ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้หรือไม่ เห็นว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ อันเป็นเวลาศาลรัฐธรรมนูญยังมีสถานภาพอยู่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ คดีอยู่ในอำนาจการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้กระทำการรัฐประหารยึดอำนาจและมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง และข้อ ๔ ให้ศาลทั้งหลายนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ คงมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ตามบทกฎหมาย ซึ่งมีผลให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง แต่ประกาศดังกล่าวเป็นเพียงให้ยุบเลิกองค์กรศาลรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดี ไม่มีผลให้บรรดาอรรถคดีที่เป็นความผิดตามกฎหมายหรือที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญเป็นอันยกเลิกหรือสิ้นสุดไปด้วย แต่ประการใด ต่อมาเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ประกาศใช้บังคับ และมีบทบัญญัติในมาตรา ๓๕ ว่าบรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และบรรดาอรรถคดี หรือการใด ที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ อันเป็นการกำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีอรรถคดี ที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ต่อไป แม้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมิได้มีสถานะเป็นศาล แต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงเป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้ต่อไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

ประเด็นข้อ ๒ การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายสุเทพ ไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำตามที่ร้องเรียน จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามระเบียบ

คณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๖ บุคคลย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่วนคำว่าผู้ร้องเรียนได้บัญญัติไว้ในข้อ ๓ ให้หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือผู้ซึ่งพบเห็นการกระทำได้ และได้ร้องเรียนตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้ ดังนั้น ผู้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการสืบสวนสอบสวนในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงอาจเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรงหรือบุคคลทั่วไป ที่พบเห็นการกระทำได้ การที่นายสุเทพได้รับแจ้งเกี่ยวกับการกระทำอันอาจเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องทั้งสาม จากนายชวกร นายสุขสันต์ นางจิตติมา ย่อมถือได้ว่า นายสุเทพเป็นผู้พบเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว เมื่อนายสุเทพได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำการสอบสวน นายสุเทพจึงมีสถานะเป็นผู้ร้องเรียนโดยชอบตามระเบียบดังกล่าว และเป็นเหตุหนึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทำการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงคดีนี้ได้

ประเด็นข้อ ๓ การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๖ หรือไม่ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ พิจารณาแล้ว ในการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ พิจารณาแล้ว ในการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน วรรคสอง ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่งบัญญัติว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและวรรคสามบัญญัติว่า การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน และตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ ที่แก้ไขใหม่ ในกรณีที่รู้ตัวผู้ถูกร้องเรียน และเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว เห็นว่า ข้อร้องเรียนใดมีพยานหลักฐานสนับสนุนเพียงพอฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเรียนกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่ถูกร้องเรียน ให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเสนอเลขธิการเพื่อแจ้งข้อกล่าวหา และเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ การแจ้งข้อกล่าวหาหรือเรียกผู้ถูกกล่าวหา มาชี้แจงข้อกล่าวหาตามบทบัญญัติดังกล่าว จึงเป็นขั้นตอนหลังจากเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว การสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีลักษณะเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานก่อน จึงแจ้งข้อกล่าวหาเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหา มีโอกาสชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา จากนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงทำการวินิจฉัยชี้ขาดตามอำนาจหน้าที่ แต่ในการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองเป็นกรณีที่พรรคการเมืองกระทำการตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยคำร้องขอให้มีการยุบพรรค เนื่องจากเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ที่กำหนดให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคนตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิได้มีบทบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่าห้ามอัยการสูงสุดหรือนายทะเบียนยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองโดยไม่มี การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนเหมือนอย่างเช่นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ที่ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ในทางตรง

ข้ามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจากอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติ เกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเอง ซึ่งเห็นได้ว่า นายทะเบียน พรรคการเมืองมีอำนาจแจ้งต่ออัยการสูงสุดได้เอง เพื่อร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบ พรรคการเมือง และการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ปัญหาหรือข้อโต้แย้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ กับการพิจารณาวินิจฉัย และมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เป็นคนละกรณีเมื่อการสืบสวน สอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งนี้ เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะ นายทะเบียนพรรคการเมืองจะเสนอต่ออัยการสูงสุด พร้อมกับการแจ้งขอให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องให้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง มิใช่เป็นการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง วินิจฉัยชี้ขาด จึงไม่อาจนำมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ถ้อยคำ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมาใช้บังคับแก่กรณีนี้ เนื่องจากเป็นขั้นตอนในกระบวนการพิจารณาไต่สวน ของศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก่อนมีคำวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคสอง ที่ใช้บังคับในขณะยื่นคำร้อง หรือข้อกำหนดคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๕ การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงหาได้ขัดต่อบทบัญญัติและข้อกำหนด ดังกล่าวแต่ประการใดไม่

ประเด็นข้อ ๔ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นอันสิ้นสุดลงตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ มีผลให้การกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น สิ้นสุดลงด้วยหรือไม่ และมีผลให้การกระทำอันขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น ยังคงเป็นความผิดต่อไปหรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ สิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ จึงไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อีก เหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ย่อมไม่มีความผิดอีกต่อไป พิจารณาแล้ว เห็นว่าคดีนี้ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามด้วยเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นสืบเนื่องจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อบัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับพรรคการเมือง และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เนื่องจากไม่สามารถบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ทั้งหมด การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจึงถูกกำหนดให้มีขึ้นเพื่อรองรับหลักการซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ และอยู่ภายในขอบเขตเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองและเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของรัฐธรรมนูญนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงเป็นกฎหมายลำดับรองจากรัฐธรรมนูญที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ

สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ นับว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายที่ต้องบังคับใช้ควบคู่ไปกับรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว หากรัฐธรรมนูญที่กำหนดหลักการเป็นอันล้มเลิกไปแล้ว กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องนั้นจึงต้องสิ้นผลตามไปด้วย เพราะไม่มีที่จะใช้บังคับอีกต่อไป ดังนั้นเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ถูกยกเลิกไป พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงสิ้นผลบังคับไปด้วย แต่เนื่องจากตามประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๑ ข้อ ๑ ที่แก้ไขใหม่ การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังมีผลใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก เมื่อประกาศดังกล่าวบังคับใช้เป็นกฎหมาย จึงมีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังคงบังคับใช้อยู่ตลอดมา ไม่ได้สิ้นผลบังคับไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แม้จะสิ้นผลบังคับไป ก็ไม่ทำให้การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามตามที่ขัดต่อพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกลบล้างไปด้วย ยังคงเป็นปัญหาให้ต้องวินิจฉัยตามข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามต้องด้วยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) หรือไม่ ดังนั้นการสิ้นผลบังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงไม่กระทบต่อเหตุในการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามในคดีนี้

ประเด็นข้อ ๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เป็นบทบัญญัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้มาในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เพิ่มเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่งอีกหลายเหตุ เป็นการบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเกินความจำเป็น กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ รับรอง จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพ จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง ด้วย พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ส่วนวรรคสองบัญญัติว่า กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ เป็นการห้ามออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมาตรา ๔๗ บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งในทางจำกัดสิทธิของบุคคลหรือพรรคการเมือง โดยลงโทษแก่พรรคการเมืองได้ถึงขั้นมีคำสั่งยุบพรรค หากพรรคการเมืองมีการกระทำในลักษณะเป็นการล้มล้าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จากบัญญัติดังกล่าวสามารถเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญมิได้ให้สิทธิแก่พรรคการเมือง ในอันที่จะดำเนินการทางการเมืองได้ตามอำเภอใจ แต่ยังคงจำกัดไว้ให้อยู่ภายใต้เจตนารมณ์ทางการเมือง ตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย บทบัญญัติมาตรา ๖๓ อยู่ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์ที่จะรับรองสิทธิของปวงชนชาวไทยในอันที่จะควบคุมการดำเนินการทางการเมืองของพรรคการเมือง โดยให้สิทธิแก่ประชาชน

ผู้รู้เห็นการกระทำของพรรคการเมืองที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองนั้นเลิกกระทำการดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒๓ บัญญัติว่า ภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองให้แล้วเสร็จ และมาตรา ๓๒๘ บัญญัติว่า นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง จึงเป็นการบังคับให้บัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับการเลิกหรือการยุบพรรคการเมืองนอกจากที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแล้ว ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองด้วย อันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง มิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคสามเท่านั้น การบัญญัติเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงเป็นไปโดยชอบตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว มาตรา ๖๖ บัญญัติถึงเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง เพิ่มเติมจากที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ คือ (๒) การกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ (๓) การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ (๔) การกระทำอันฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ ซึ่งล้วนเป็นบทบัญญัติเพื่อป้องกันการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้นและใช้บังคับแก่พรรคการเมืองโดยทั่วไป มิใช่กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพของบุคคลหรือเพื่อใช้บังคับแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นการเจาะจง และมีได้มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล หรือพรรคการเมืองให้ลดน้อยลงไปกว่าที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงไม่ขัดหรือเป็นการมิชอบต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ คังข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑

ประเด็นข้อ ๖ หลักเกณฑ์การดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาสรุปว่า กรณีพรรคการเมืองกระทำการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว เมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจตั้งยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ กลับให้อัยการสูงสุดมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตั้งยุบพรรคการเมืองได้ทันทีซึ่งไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ผู้ร้องจะอ้างเหตุตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และวิธีการตาม มาตรา ๖๗ มาร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้มิได้ วรรคสอง ในกรณีที่บุคคล หรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว และวรรคสาม ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจตั้งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ มาตรา ๖๗ นี้ บัญญัติอยู่ในหมวด ๓ ของรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และเมื่อพิจารณาตามเนื้อหาของบทบัญญัตินี้ ย่อมเห็นได้ว่าเป็นเรื่องข้อห้ามประชาชนหรือพรรคการเมือง ใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างระบอบการปกครอง หรือการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางตามรัฐธรรมนูญ และมีมาตรการบังคับแก่กรณีมีการฝ่าฝืน โดยให้สิทธิของผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าว สามารถเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบ

ข้อเท็จจริง และให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยสั่งการให้บุคคลหรือพรรคการเมืองนั้น เลิกกระทำการ จึงเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับรองสิทธิของประชาชนในการที่จะเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดดำเนินการให้มีการลงโทษทางการเมืองแก่บุคคลหรือพรรคการเมืองที่กระทำการตามมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้น โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ด้วย เมื่อศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการ ซึ่งเป็นเพียงบทบังคับในกรณีที่ประชาชนผู้รู้เห็นการกระทำ ของพรรคการเมืองได้ใช้สิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุด ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๓ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมพรรคการเมือง ในอันที่จะแจ้งให้อัยการสูงสุด ให้ร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการ ตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นอีก ช่องทางหนึ่ง ในการลงโทษพรรคการเมือง ที่กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบการปกครองของรัฐ โดยให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐ เป็นผู้ทำหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการให้ลงโทษแก่พรรคการเมือง และกำหนดกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งไว้โดยเฉพาะ จึงเป็นเรื่องที่กฎหมายมีเจตนารมณ์ ให้กระบวนการลงโทษพรรคการเมืองถึงขั้นยุบพรรคที่เริ่มจากการใช้สิทธิโดยประชาชนทั่วไป และ ที่เริ่มโดยการดำเนินการของนายทะเบียนพรรคการเมืองไว้แตกต่างกัน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๓ จึงหาได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ แต่ประการใดไม่

ประเด็นข้อ ๗ การที่ศาลปกครองกลางมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ร้องจะนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้ง ครั้งดังกล่าวมาขอให้ยุบพรรคได้หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อผู้ว่า การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางประกาศ ให้ยกเลิกเพิกถอนแล้ว จะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งนั้นมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ใช้บังคับแก่การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นกิจกรรมทางการเมืองส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง แต่การกระทำของ

พรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมือง เป็นคนละส่วนกับการจัดการเลือกตั้ง แม้การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะเกิดขึ้นในระหว่างการประกาศเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ก็เป็นการกระทำการฝ่าฝืนที่สำเร็จลง และอาจถูกดำเนินการตามกฎหมายที่บัญญัติไว้แล้ว ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนั้นจะชอบหรือไม่ ต้องพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นแม้ศาลปกครองกลางจะมีคำสั่งให้เพิกถอนการเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ก็ไม่อาจลบล้างการกระทำอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา ๖๖ ที่เกิดขึ้นได้ การฝ่าฝืนดังกล่าวยังเป็นเหตุให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคของผู้ร้องทั้งสามได้

ประเด็นข้อ ๘ ข้อเท็จจริงที่อ้างในคำร้องรับฟังได้หรือไม่ เพียงใด โดยแยกพิจารณา ดังต่อไปนี้

๘.๑ พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ นายชวการ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร.๓๖ และให้การเป็นหนังสือ กับเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ รวมความสรุปได้ว่า เมื่อประมาณวันที่ ๒๖ หรือ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายยุทธพงษ์ หรือนายพงษ์ศรี ศิวาโมกษ์ นัดพยานไปรับประทานอาหารที่ร้านข้าวต้มริมถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ระหว่างนั้นนายยุทธพงษ์ ได้พูดคุยโทรศัพท์จับความได้ว่า ให้หาพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อแก้ปัญหากรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นายยุทธพงษ์ ถาพยานว่าพอรู้จักบ้างใหม่ พยานตอบว่ามีพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และได้พูดคุยรายละเอียดกับนายยุทธพงษ์ ก่อนพยานโทรศัพท์ไปหานายสุขสันต์ ชัยเทศ โดยแจ้งให้นายสุขสันต์ทราบวัตถุประสงค์ในการหาพรรคเล็กมาสมัครรับเลือกตั้ง และแจ้งด้วยว่ามีค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรายละหนึ่งแสนบาท ครู่หนึ่งนายสุขสันต์โทรศัพท์กลับมาแจ้งแก่พยานว่าหาได้แล้ว ๔ พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคเกษตรกรไทย แต่ในภายหลังเหลือการติดต่อกันเพียง ๓ พรรค คือ

พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธรรมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง ครั้นวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะพยานปฏิบัติภารกิจอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นายยุทธพงษ์ได้โทรศัพท์ไปหาพยานบอกว่า นายต้องการพบด่วน เมื่อกลับถึงกรุงเทพมหานครแล้วให้ไปพบที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ พยานจึงเดินทางโดยเครื่องบินถึงกรุงเทพมหานครในวันเดียวกัน และไปที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พบนายยุทธพงษ์ นายธีรชัยหรือด้อย จุลพัฒน์ และนายทวี สุวรรณพัฒน์ นั่งคุยกันที่ร้านอาหารตามสั่งข้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ เนื่องจากขณะนั้นพลเอก ธรรมรักษ์ติดประชุมพรรค นายยุทธพงษ์ แนะนำให้พยานรู้จักนายทวีโดยบอกว่า เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ จนเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา ทั้งสามคนได้พาพยานขึ้นไปรออยู่ที่ห้องประชุมประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ติดกับ ห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์ จากนั้นประมาณครึ่งชั่วโมง พลเอก ธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ และ นายทหารนอกเครื่องแบบอีก ๒ คน เข้ามาภายในห้องที่พยานกับพวกรออยู่ พลเอก ธรรมรักษ์ พูดกับ นายทวีว่า เฮ้ย ได้ไหมวะ นายทวีตอบว่าได้รับนาย ๓ พรรค พลเอก ธรรมรักษ์ได้ถามพยานว่า จะส่ง ผู้สมัครแบบแบ่งเขตได้หรือไม่ พยานตอบว่าได้ พลเอก ธรรมรักษ์ ถามอีกว่า พวกที่ไม่ครบเก้าสิบวัน จะทำอย่างไร พยานตอบว่าใช้วิธีตัดต่อพันธุกรรม โดยพยานได้อธิบายวิธีการตามที่นายสุขสันต์ได้บอก แก่พยานเพื่อแจ้งแก่พลเอก ธรรมรักษ์ว่าจะทำโดยเอาชื่อและที่อยู่ของสมาชิกเก่าออกแล้วใส่รายชื่อที่อยู่ ของผู้ที่ จะส่งให้สมัครรับเลือกตั้งเข้าไปแทน โดยนายสุขสันต์จะดำเนินการเอง พยานได้ยืนยันให้ พลเอก ธรรมรักษ์มีความมั่นใจว่า เคยมีการกระทำอย่างนี้มาแล้วครั้งหนึ่ง พลเอก ธรรมรักษ์ได้ย้ายกับ พยานและพวกว่า เป้าหมายในการส่งผู้สมัครมุ่งเน้นในพื้นที่ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน โดยเฉพาะใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้ รวมทั้งจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง สระแก้ว หลังจากได้รับการชี้แจงแล้ว พลเอก ธรรมรักษ์ หันไปถามนายพงษ์ศักดิ์ ซึ่งได้นั่งฟังอยู่ด้วยตลอดมาว่า เอาตามนี้นะ นายพงษ์ศักดิ์บอกว่าตกลงตามนี้ แล้วแยกตัวออกไป เมื่อนายพงษ์ศักดิ์ออกไปแล้ว พลเอก ธรรมรักษ์พูดว่า ที่เอนายพงษ์ศักดิ์มาฟังด้วย เพราะนายพงษ์ศักดิ์เป็นคนจ่ายเงิน ส่วนตนเองเป็นผู้ดำเนินการ พลเอก ธรรมรักษ์ ได้กล่าวถึงกรณี ที่ ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งว่า จะให้ค่าใช้จ่ายเต็มที่เท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคไทยรักไทยคือ คนละ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานรอนายทวีกับนายยุทธพงษ์ นำค่าใช้จ่าย จากพลเอก ธรรมรักษ์ ๑๕๐,๐๐๐ บาท มาให้ตามที่ตกลงไว้ในการพูดคุยกันที่โรงแรมกานต์มณีเมื่อคืน วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย บอกพยานให้ไปรับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แต่เมื่อออก

จากโรงแรมกานต์มณีได้ครู่หนึ่ง นายทวีได้รับโทรศัพท์ แล้วบอกว่าต้องเปลี่ยนสถานที่ไปรับค่าใช้จ่ายที่
กระทรวงกลาโหม นายธีรชัยขับรถยนต์ พาพยานกับนายทวีและนายยุทธพงษ์ ไปรอพลเอก ธรรมรักษ์
ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อพลเอก ธรรมรักษ์ มาถึง นายทวีตามเข้าไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ครู่หนึ่ง แล้ว
เดินออกมาพร้อมกับเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ส่งให้แก่ นายยุทธพงษ์ นายยุทธพงษ์พยักหน้าให้พยานจากนั้น
พากันเดินกลับไปที่รถ นายยุทธพงษ์ส่งเงินให้พยานเพื่อพยานนำไปให้หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
เป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นายยุทธพงษ์
และนายธีรชัย นำเงินค่าใช้จ่ายของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แบบแบ่งเขตจำนวน ๓๓ คน มาให้
ที่โรงแรมกานต์มณี พยานกับพวกช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้จำนวน ๓๘ ซอง
นายธีรชัยเป็นผู้มอบให้แก่ผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งรอกอยู่ที่โรงแรมกานต์มณี และวันที่ ๘ มีนาคม
๒๕๔๕ นายทวีได้นำเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท มามอบให้พยานเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครของพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งจะลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดนครพนม จำนวน ๕ คน จังหวัดสกลนคร จำนวน
๒ คน พยานได้ออนเข้าบัญชีให้แก่ นายสุขสันต์ เพื่อดำเนินการต่อไป นอกจากนายชวการแล้ว ผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าวมาข้างต้นร่วมกับนายชวการ คือนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย
ต่างได้ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมาย
ร.๒๖๒ ร.๒๖๑ และ ร.๒๖๐ ตามลำดับ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขัดแย้งกับ
ถ้อยคำของนายชวการ โดยปฏิเสธในสาระสำคัญทำนองเดียวกันว่า ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕
พยานทั้งสามและนายชวการไม่ได้เข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ และในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี
ไม่ได้เข้าพบกับพลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์มาให้ นายชวการ แต่นายทวี
นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ให้การและเบิกความสอดคล้องกันว่า ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕
เวลาประมาณ ๑๘ นาฬิกา พยานทั้งสามกับนายชวการได้ไปพบกันที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ได้มีการติดต่อเพื่อเข้าพบผู้ใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยนายทวี
เป็นผู้ดำเนินการในขณะที่พยานทั้งสามและนายชวการนั่งอยู่ด้วยกัน แต่คำให้การของนายทวีกับ
นายยุทธพงษ์กลับแตกต่างกัน กล่าวคือ นายทวีให้การว่า นายชวการอยากให้เราไปพบพลเอก ธรรมรักษ์
ส่วนนายยุทธพงษ์ให้การว่านายชวการไม่ได้บอกว่าผู้ใหญ่คือใคร ซึ่งไม่น่าเป็นไปได้ที่นายชวการจะไม่บอก
แก่นายทวีว่า ต้องการพบผู้ใหญ่คนใดของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และการที่นายชวการบอกแก่นายทวี
ต่อหน้านายยุทธพงษ์ ก็เป็นไปได้เช่นเดียวกัน ที่นายยุทธพงษ์จะไม่ได้ยินคำพูดของนายชวการ

นอกจากนี้พยานทั้งสามยังให้การทำงานของตัวเองกันอีกว่าในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานทั้งสามและนายชวการ ได้ไปที่กระทรวงกลาโหมเพื่อพบพลเอก ชรรมรัมย์ ดังที่ปรากฏตามภาพที่ถูกบันทึกด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิดบริเวณห้องทำงานของพลเอก ชรรมรัมย์ ตามภาพถ่ายเอกสารหมายเลข ร.๒๖๑/๗ ถึง ๒๖๑/๑๕ การที่พยานทั้งสามและนายชวการพยายามมาพบพลเอก ชรรมรัมย์ถึงสองวันติดต่อกัน แสดงให้เห็นว่าพยานทั้งสามและนายชวการต่างมีเรื่องสำคัญ ที่ต้องแจ้งต่อตัวพลเอก ชรรมรัมย์ด้วยตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นนายทวิให้ถ้อยคำว่าในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานได้โทรศัพท์ติดต่อกับพันเอก เชิดพงษ์ บุญยเกียรติ ช่วงภาพประจำตัวของพลเอก ชรรมรัมย์ แต่ได้รับแจ้งว่าพลเอก ชรรมรัมย์คิดประชุมให้ติดต่อกันในวันหลัง ซึ่งเห็นได้ว่านายทวิรู้เป็นอย่างดีว่า ขั้นตอนในการจะเข้าพบพลเอก ชรรมรัมย์นั้น จะต้องมีการติดต่อประสานงานและต้องได้รับการอนุญาตก่อน และเมื่อพิจารณาจากคำเบิกความของพันเอก เชิดพงษ์ ต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเห็นได้ว่า ผู้ที่จะมาพบพลเอก ชรรมรัมย์ ต้องติดต่อผ่านพันเอก เชิดพงษ์ ก่อนทุกรายโดยพันเอก เชิดพงษ์จะรายงานให้พลเอก ชรรมรัมย์ทราบก่อน ผู้ที่มาขอพบจึงได้รับอนุญาตให้ขึ้นไปบริเวณห้องทำงานของพลเอก ชรรมรัมย์ได้ ดังนั้นการที่พยานทั้งสามกับนายชวการได้ขึ้นไปรอพลเอก ชรรมรัมย์ถึงหน้าห้องทำงาน เป็นการบังชี้ให้เห็นว่า พยานทั้งสามกับนายชวการได้รับอนุญาตให้เข้าพบได้แล้ว มิฉะนั้นพยานทั้งสามกับนายชวการคงต้องกลับไปเหมือนอย่างเช่นเหตุการณ์ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังที่นายทวิ นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย กล่าวมาข้างต้นอย่างแน่นอน นายทวิเบิกความว่า พยานไปที่กระทรวงกลาโหม ตามภาพถ่ายที่ถูกบันทึกโดยกล้องวิดีโอวงจรปิดนั้น เพื่อนำข่าวเกี่ยวกับปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มอบให้แก่พลเอก ชรรมรัมย์ โดยข่าวดังกล่าวพยานใส่ซองไว้ตามที่เห็นพยานถืออยู่ในภาพถ่าย หมายเลข ร.๒๖๑/๗ ส่วนพันเอก เชิดพงษ์ เบิกความว่า พยานปฏิบัติหน้าที่รับข่าวสารเรื่องปัญหาชายแดนภาคใต้แทนพลเอก ชรรมรัมย์ พยานรู้จักนายทวิในฐานะที่นายทวินำข่าวปัญหาชายแดนภาคใต้มาฝากไว้ให้พลเอก ชรรมรัมย์ ในการที่นายทวิจะติดต่อกับพลเอก ชรรมรัมย์ หากเป็นด้านการข่าว นายทวิจะฝากไว้ที่พยาน เพื่อนำเรียนแก่พลเอก ชรรมรัมย์ ดังนั้นหากนายทวิไปที่กระทรวงกลาโหม เพื่อนำข่าวเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปให้พลเอก ชรรมรัมย์จริง ดังที่ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง ก็น่าจะฝากไว้กับพันเอก เชิดพงษ์ เหมือนเช่นคราวก่อนๆ ไม่น่าจะรอพบพลเอก ชรรมรัมย์ตามที่ปรากฏให้เห็นจากภาพที่ถูกบันทึกไว้ ด้วยกล้องวิดีโอวงจรปิด และนายทวิไม่จำเป็นต้องพานายชวการ นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ขึ้นไปด้วย โดยพฤติการณ์ดังกล่าวเชื่อได้ว่านายทวิกับพวกไม่ได้มาพบพลเอก ชรรมรัมย์เพื่อให้ข่าวดังที่อ้างอย่างแน่นอน ผู้ถูกร้องที่ ๑ นำสืบแก้ข้อกล่าวหาส่วนนี้ โดยมี

พลเอก ชรรมรักษ์ เบิกความยืนยันว่านายทวีไม่ได้เข้าพบพยานเนื่องจากคุยอยู่กับพลตรี พุฒนท์ สุวรรณทัต และพลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา จนถึงเวลาประมาณ ๑๘ นาฬิกา เพื่อจะไปฟังพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ปราศรัยที่สนามหลวง จึงเห็นได้ว่า กิจธุระของพลเอก ชรรมรักษ์กับพลตรี พุฒนท์และพลเอก ยุทธศักดิ์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองที่ไม่สำคัญหรือเร่งด่วน เพียงแต่รอเวลาเพื่อไปฟังการปราศรัยของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ด้วยกัน พลเอก ชรรมรักษ์จึงไม่มีงานราชการสำคัญในเวลานั้น แต่กลับได้ความจาก นายทวีและพันเอก เชิดพงษ์ว่า นายชวการต้องการพบพลเอก ชรรมรักษ์ เนื่องจากมีข่าวการเมืองซึ่งเป็น ข่าวดีที่เป็นประโยชน์ต่อพลเอก ชรรมรักษ์จะแจ้งให้พลเอก ชรรมรักษ์ทราบ กรณีเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เรื่องที่นายชวการต้องการพบพลเอก ชรรมรักษ์ มีความสำคัญกว่าที่พลเอก ชรรมรักษ์พูดคุยอยู่กับ พลเอก พุฒนท์และพลเอก เศษฐา นอกจากนี้ได้ความตามแผนผังบริเวณที่ทำงานของพลเอก ชรรมรักษ์ ท้ายเอกสารหมายเลข ร.๒๖๑ ว่ามีการแบ่งเป็นห้อง ๆ พลเอก ชรรมรักษ์พูดคุยอยู่กับพลตรี พุฒนท์และ พลเอก เศษฐาในห้องทำงานของพลเอก ชรรมรักษ์ แต่ติดกับห้องทำงานของพลเอก ชรรมรักษ์ เป็นห้อง รับรองซึ่งมีประตูเปิดเข้ามาจากห้องทำงานของพลเอก ชรรมรักษ์โดยตรงได้ พลเอก ชรรมรักษ์ สามารถปลีกตัว จากพลตรี พุฒนท์และพลเอก เศษฐาให้นายทวีกับพวกเข้าพบได้ จึงเป็นการผิดวิสัยอย่างยิ่งที่นายทวี กับพวกไม่ได้พบพลเอก ชรรมรักษ์ พยานของพรรคผู้ร้องที่ ๑ รวมทั้งนายทวี นายยุทธพงษ์ และ นายธีรชัย ในส่วนนี้จึงขัดต่อเหตุผล เป็นพิรุธอย่างยิ่งไม่อาจรับฟังได้ ในขณะเดียวกันคำให้การของพยาน ดังกล่าวนี้ต่างได้รับรองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่ ๒ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ สอดคล้องกับ เหตุการณ์ตามคำให้การของนายชวการ เพียงแต่ยืนยันปฏิเสธอย่างลอยๆ และขัดต่อเหตุผล เฉพาะข้อเท็จจริง ส่วนที่เกี่ยวกับการเข้าพบพลเอก ชรรมรักษ์เท่านั้น นอกจากนี้ พฤติการณ์ที่นายทวี นายยุทธพงษ์ และ นายธีรชัย ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้นายชวการพบพลเอก ชรรมรักษ์ แสดงว่า นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย มีความใกล้ชิดกับพลเอก ชรรมรักษ์อยู่ก่อนแล้ว ประกอบกับคำให้การของนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย มีส่อพิรุธให้เห็นว่าเป็นการบายเบี่ยงข้อเท็จจริง จึงเป็นเหตุให้น่าเชื่อว่า นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ให้การช่วยเหลือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่นายชวการไม่เคยเป็น สมาชิกพรรคการเมืองใดมาก่อน เพิ่งมีชื่อเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการแก้ไขฐานข้อมูล ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ทั้งเรื่องที่นายชวการให้การเป็นพยาน เป็นเรื่องที่กระทบต่อชื่อเสียงและความมั่นคงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญในทางการเมืองของประเทศ หากไม่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นจริง ก็ไม่มีเหตุผลใด

ที่นายชวการจะเรื่องขึ้นมาใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และพลเอก ชรรมรัักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ รวมทั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งคนได้เข้าเป็นสมาชิก นายธีรชัยได้ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนว่า ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เมื่อออกจากกระทรวงกลาโหมแล้ว พยานได้ขับรถไปส่งนายชวการที่ สนามกีฬาสุทนต์ โดยบอกว่าจะไปพบนายสุขสันต์และหัวหน้าพรรค ซึ่งในเรื่องนี้ นายชวการให้ถ้อยคำ ต่อนายสุเทพ ที่พรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า พยานนำเงิน ๕๐,๐๐๐ บาทไปให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค เพื่อเป็นค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อ และตามประกาศคณะกรรมการเลือกตั้ง เรื่องการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ กำหนดให้ หัวหน้าพรรคการเมืองที่ประสงค์จะส่งสมาชิกพรรคสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ระหว่างเวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ถึง เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา ณ อาคารมินิบูต สนามกีฬาแห่งชาติ ถนนพระราม ๑ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังนั้นในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ ต้องไปที่สนามกีฬาแห่งชาติอันเป็นสถานที่รับสมัครคำให้การของนายชวการที่ว่าเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท นายทวีให้นำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อก่อน จึงสอดคล้องกับพฤติการณ์ในการสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เชื่อได้ว่า นายชวการนำเงินค่าสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อไปให้นายบุญทวีศักดิ์ ณ อาคารมินิบูต ซึ่งเป็นที่สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง และเป็นพฤติการณ์ที่เชื่อมโยงให้เชื่อได้ว่า ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการได้รับเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท จากพลเอก ชรรมรัักษ์ ที่กระทรวงกลาโหมจริง นอกจากนี้ ได้ความจากนายธีรชัยอีกว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายธีรชัยได้ช่วยนายชวการนับเงินใส่ซองที่โรงแรมกานต์มณี ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๘ ซองรวมเป็นเงินถึง ๗๖๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายธีรชัยยังเป็นผู้ไปซื้อซองดังกล่าว จากร้านสะดวกซื้อข้างโรงแรมกานต์มณี สอดคล้องกับการให้ถ้อยคำของนายชวการต่อนายสุเทพ ที่พรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ยืนยันว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงินเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ในการดำเนินการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กลับได้รับเงินสนับสนุนในส่วน

การสมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่าที่ปรากฏเป็นจำนวนถึง ๑๖๐,๐๐๐ บาท โดยจ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แบบแบ่งเขตคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นจำนวนถึง ๓๓ คน จึงเป็นเงินที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับมาจากบุคคลอื่นอย่างแน่นอน ทำให้การของนายชวการที่ว่า นายทวิเป็นผู้นำมาให้จึงรับฟังได้โดยปราศจากสงสัย ประกอบกับพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นชัดว่า นายทวิมีความใกล้ชิดและติดต่อกับพลเอก ชรรมรักษ์ตลอดมา จึงเชื่อได้ว่าเงิน ๑๖๐,๐๐๐ บาท ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เอามาจากสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๑ สำหรับกรณีของนายพงษ์ศักดิ์ แม้จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์พร้อมกับพลเอก ชรรมรักษ์ เพียงช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อสอบถามนายทวิ และนายชวการถึงวิธีที่นายชวการจะดำเนินการให้ได้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อได้ฟังนายชวการอธิบายแล้ว พลเอก ชรรมรักษ์หันไปพูดกับนายพงษ์ศักดิ์ว่า เอาตามนี้นะ นายพงษ์ศักดิ์ก็บอกว่าตกลงตามนี้ แล้วแยกตัวออกไป จากนั้นพลเอก ชรรมรักษ์พูดกับนายชวการว่า ที่เอานายพงษ์ศักดิ์มาฟังด้วย เพราะนายพงษ์ศักดิ์เป็นคนจ่ายเงิน ส่วนตนเองเป็นผู้ดำเนินการแสดงให้เห็นว่า นายพงษ์ศักดิ์เข้ามาพบนายทวิกับพวกและนายชวการ เพื่อร่วมรับรู้การดำเนินการของพลเอก ชรรมรักษ์โดยเฉพาะ อันเป็นพฤติการณ์ที่แสดงว่า นายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมรู้เห็นและร่วมดำเนินการกับพลเอก ชรรมรักษ์ตลอดมา ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้โดยปราศจากสงสัยว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจริง

มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การกระทำดังกล่าวข้างต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นหรือไม่ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานี้ได้ความว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น พรรคการเมืองที่เป็นคู่แข่งทางการเมืองของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อันประกอบด้วย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ได้ประกาศคว่ำบาตรทางการเมือง โดยไม่ส่งสมาชิกของพรรคดังกล่าวสมัครรับเลือกตั้ง พร้อมทั้งมีการประกาศเชิญชวนให้ประชาชนกาบัตรเลือกตั้งในช่องไม่ประสงค์จะลงคะแนน เพื่อสื่อให้เห็นว่าประชาชนไม่ยอมรับการเลือกตั้งครั้งนี้ และเนื่องจากตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พุทธศักราช ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียว และผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น

ได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง และวรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่งและได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๘๘ บัญญัติว่า สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสี่ร้อยคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๘๘ จำนวนหนึ่งร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ จำนวนสี่ร้อยคน และมาตรา ๒๐๒ บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี แล้วให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ตามมาตรา ๒๐๓ วรรคหนึ่ง จากบทบัญญัติดังกล่าว เป็นผลให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นองค์ประกอบสำคัญของสภาผู้แทนราษฎร หากผลการเลือกตั้งปรากฏว่า มีผู้ได้รับเลือกตั้งไม่ครบจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติไว้ดังกล่าวแล้ว ไม่อาจเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลที่สมควรเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาบริหารประเทศได้ และโดยที่พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง ย่อมมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นพรรคใหญ่และคาดหมายว่าจะได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล เมื่อเห็นว่าพรรคการเมืองอื่นไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง ย่อมต้องพยายามส่งสมาชิกในพรรคของตนลงสมัครรับเลือกตั้งให้มากที่สุด เพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบห้าร้อยคนตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดไว้ แต่ข้อเท็จจริงจากการได้สวน ได้ความว่า เขตเลือกตั้งบางเขตเป็นฐานคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ซึ่งเป็นคู่แข่งทางการเมืองของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศ ประชาชนไม่นิยมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โอกาสที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งลงสมัครเพียงคนเดียวในเขตเลือกตั้งอันเป็นฐานคะแนนของพรรคการเมืองที่บอยคอตการเลือกตั้ง จะได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมเป็นไปได้สูงมาก เหตุดังกล่าวนี้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทราบดีว่าสามารถหลีกเลี่ยงการได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งได้ หากมีพรรคอื่นส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งขัน วิถีทางเช่นนี้ย่อมเป็นมูลเหตุ

จงใจให้มีการกระทำการดังกล่าวได้ ซึ่งในเรื่องนี้นายชวการก็ได้ให้การยืนยันต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๘ ว่า นายยุทธพงษ์ได้รับการติดต่อให้หาพรรคขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแก้ปัญหาของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเรื่องผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อาจได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบ และได้มีการร่วมกับ นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ดำเนินการต่อมาตามลำดับดังได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น ถ้อยคำของนายชวการดังกล่าวสอดคล้องกับพฤติการณ์ในการเลือกตั้ง อย่างสมเหตุสมผลมีน้ำหนักเชื่อถือได้ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า การที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ตกลงให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นั้น ส่วนหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ซึ่งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวด้วย

๘.๒ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกครบเก้าสิบวัน ให้ปรากฏเป็นสมาชิกครบเก้าสิบวันหรือไม่ ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนได้ความเป็นยุติในเบื้องต้นว่า ได้มีการแก้ไขข้อมูลของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยลบชื่อและหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิกเดิม ซึ่งได้เป็นสมาชิกมาครบเก้าสิบวันแล้ว ออกจากฐานข้อมูล คงไว้แต่หมายเลขสมาชิกและวันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก แล้วนำรายชื่อกับหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของบุคคลที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประสงค์จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ครบเก้าสิบวัน เข้าสวมแทน เพื่อให้ปรากฏในฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า บุคคลที่ถูกนำรายชื่อเข้าแทนนั้นมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ครบเก้าสิบวัน ซึ่งได้ทำการแก้ไขเป็นจำนวน ๖๑ รายชื่อ โดยในจำนวนนี้ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ส่งลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ จำนวน ๒๐ ราย และได้ความจากนายอมรวิทย์ ซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บข้อมูลสมาชิกของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า เมื่อประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ นัดให้พยานไปพบที่ร้านค้าแห่งหนึ่งบริเวณถนนรามคำแหง

และบอกแก่พยานว่าจะขอเปลี่ยนชื่อสมาชิกที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ในฐานะข้อมูล โดยเสนอให้เงินตอบแทน ๓๐,๐๐๐ บาท พยานขอปรึกษาเพื่อนร่วมงานก่อน ต่อมาพยานได้ปรึกษากับนางเลียม พงษ์อุทธา นางเลียมได้โทรศัพท์ไปคุยกับนายทวีศักดิ์ตามนามบัตรที่พยานได้รับจากนายทวีศักดิ์ เมื่อวางสายแล้ว นางเลียมบอกพยานว่าแก้ไขได้เนื่องจากเป็นข้อมูลของพรรคเขาเอง ซึ่งนางเลียมก็ได้ให้ถ้อยคำรับรองในเรื่องนี้ นายอมรวิทย์ให้การต่อไปว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ได้นำพยานไปเอาแผ่นบันทึกข้อมูลที่แยกสำเนา โดยนายบุญทวีศักดิ์ได้มอบแผ่นบันทึกข้อมูล กับบัญชีรายชื่อสมาชิกที่เพิ่มขึ้นในรอบปี หรือ ท.พ.๖ ให้พยานจำนวน ๓๔ แผ่น และบอกให้พยานเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าว พร้อมทั้งให้เงินแก่พยาน ๓๐,๐๐๐ บาท วันถัดมา เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา พยานจึงได้ทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูล ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ได้ความจากคำให้การของนายสุขสันต์ ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า พยานได้เห็นนายบุญทวีศักดิ์ นำแผ่นบันทึกข้อมูลมาให้ นายสายัณห์ เขียมสวัสดิ์ ทำการแก้ไขข้อมูลที่ห้อง ๒๐๓ ในโรงแรมกานต์มณี โดยลบชื่อ ที่อยู่ หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิก แล้วใส่รายละเอียดดังกล่าว ของผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าไปแทน พยานเป็นคนสั่งการด้วยตนเองว่าให้เอาชื่อใครออกและเอาชื่อใครเข้า เสร็จแล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นบันทึกข้อมูลกลับไปในเวลาประมาณ ๒ นาฬิกา โดยพยานมอบเงินให้นายบุญทวีศักดิ์ด้วย ๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงข้อมูล นายสุขสันต์ยังได้เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เงิน ๕๐,๐๐๐ บาทนั้น ได้จากการเรียกรไคนกลุ่มที่ทำงานร่วมกันรวมทั้งนายชวการด้วย ถ้อยคำของพยานทั้งสามดังกล่าว มีรายละเอียดสอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุผล โดยเฉพาะนายอมรวิทย์ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขในฐานะข้อมูล ของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วยตนเอง กับนางเลียม ต่างไม่มีส่วนได้เสียในกับผู้ใดไม่ว่าในทางการเมืองหรือเรื่องส่วนตัว ถ้อยคำของนายอมรวิทย์และนางเลียมมีน้ำหนักเชื่อได้ว่าเป็นไปตามเหตุการณ์ที่พยานได้รู้เห็นมาด้วยตนเองจริง ส่วนนายสุขสันต์ แม้จะมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงข้อมูลและเป็นผู้หนึ่งที่ได้นำเอาเรื่องการทุจริตเลือกตั้งไปบอกแก่นายสุเทพ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ คู่แข่งทางการเมืองของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ถ้อยคำของนายสุขสันต์ ไม่ว่าต่อนายสุเทพ ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง หรือต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นการยืนยันทำนองเดียวกัน ทั้งยังเป็นข้อเท็จจริงที่นายสุขสันต์ให้การเป็นผลร้ายแก่ตนเองทั้งอาจต้องรับโทษในทางอาญาด้วย ซึ่งจะเป็น

การพิศวิสัยหากนายสุขสันต์นำความเท็จมาปรักปรำผู้อื่นให้เกิดภัยอันตรายต่อตนเอง ถ้าให้การของนายสุขสันต์จึงมีน้ำหนักเชื่อถือได้ แม้อ้อยคำของนายอมรวิทย์กับนายสุขสันต์ แตกต่างกันอยู่บ้างในเรื่องเวลาที่เกี่ยวพันถึงการนัดพบกันระหว่างนายอมรวิทย์กับนายบุญทวีศักดิ์ ก็เป็นเพียงพลความไม่มีผลให้คำให้การของนายอมรวิทย์และนายสุขสันต์เกิดข้อพิรุธแต่ประการใด นายสาย์นั้ ยังได้ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า พยานเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กิจจะลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๔ จังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเดินทางไปที่โรงแรมกานต์มณี เพื่อให้คณะกรรมการของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ คัดเลือกส่งลงสมัคร พบนายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อได้ทำการคัดเลือกแล้ว ผู้ที่ถูกคัดเลือกได้รับแจ้งว่าให้มารับใบรับรองการเป็นสมาชิกในวันรุ่งขึ้น วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานได้ไปที่โรงแรมกานต์มณี เพื่อรับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกแต่ยังไม่ได้ เพราะการจัดทำรายชื่อยังไม่เรียบร้อย นายสุขสันต์ขอให้พยานช่วยจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในภาคใต้ทั้งหมด พยานนำรายชื่อผู้จะสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคใต้แบบแบ่งเขตพิมพ์ลงในคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับอ้อยคำของนายสุขสันต์ อันเชื่อมโยงให้เห็นว่า มีการเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงในแผ่นบันทึกข้อมูลที่โรงแรมกานต์มณี โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ร่วมดำเนินการอยู่ด้วยที่นายบุญทวีศักดิ์ ให้การปฏิเสธว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขข้อมูล แต่เป็นการกระทำของนายสุขสันต์เพียงผู้เดียว และในวันดังกล่าวนายบุญทวีศักดิ์ อยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์นั้น จัดต่อการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์เอง เพราะนายบุญทวีศักดิ์รับว่าในเวลานั้นตนดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งได้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงว่านายบุญทวีศักดิ์มีความประสงค์จะส่งสมาชิก ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงรับเลือกตั้งด้วย จึงเป็นปกติวิสัยที่ผู้เป็นหัวหน้าพรรคต้องคอยกำกับดูแลการคัดเลือกผู้สมัครในพรรคตนอย่างใกล้ชิด ซึ่งนายสาย์นั้ ก็ได้ให้การยืนยันชัดเจนว่า นายบุญทวีศักดิ์ได้ไปคัดเลือกผู้ที่จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งที่โรงแรมกานต์มณีด้วยดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ข้อแก้ตัวของนายบุญทวีศักดิ์ฟังไม่ขึ้น ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่านายบุญทวีศักดิ์ร่วมกับนายอมรวิทย์ พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง ของสำนักงาน

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกครบเก้าสิบวัน เพื่อสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจริง โดยนายสุขสันต์ร่วมเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่นายบุญทวีศักดิ์นำไปมอบให้แก่นายอมรวิทย์ด้วย

๘.๓ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นที่ง ให้นำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ เกี่ยวกับปัญหานี้ นายบุญทวีศักดิ์ให้การรับว่าได้ลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ส.ส.๑๘ จริง แต่อ้างว่าเพียงแต่ลงชื่อไว้ในแบบฟอร์มโดยไม่ได้กรอกข้อความ ให้นายสุขสันต์กรอกรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครเอาเอง เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นตำแหน่งสำคัญที่สุดของพรรค จึงเป็นไปได้ที่นายบุญทวีศักดิ์จะทำการออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิก ในลักษณะขาดความรอบคอบถึงเพียงนี้ และการที่นายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ย่อมเป็นการยืนยันได้ว่านายบุญทวีศักดิ์มีความประสงค์จะส่งสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครรับเลือกตั้งในคราวเดียวกันด้วย อันเป็นเหตุให้นายบุญทวีศักดิ์ต้องเอาใจใส่แก่สมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งจะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกคน และเป็นวิสัยปกติที่นายบุญทวีศักดิ์จะต้องรู้ว่าผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นบุคคลที่ตนได้คัดเลือกไว้หรือไม่ ยิ่งไปกว่านั้น แม้นายสุขสันต์กรอกชื่อสมาชิกลงในหนังสือรับรอง ก็น่าจะเป็นเพียงวิธีการในการออกหนังสือรับรองให้แก่สมาชิก ซึ่งนายสุขสันต์ย่อมต้องกรอกชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามที่นายบุญทวีศักดิ์และคณะกรรมการของพรรคได้ทำการคัดเลือกไว้ ในหนังสือรับรองดังกล่าว อันมีผลอย่างเดียวกันกับนายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้กรอกชื่อของสมาชิกด้วยตนเอง ดังนั้นไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดดังกล่าวมา ย่อมถือได้ว่านายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค หรือ ส.ส.๑๘ ให้แก่สมาชิก พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง เมื่อประกอบกับพฤติการณ์ที่นายบุญทวีศักดิ์ ดำเนินการให้นายอมรวิทย์ แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้มีชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกเป็นบุคคลที่มีได้เป็นสมาชิกครบเก้าสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง การออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิก หรือ ส.ส.๑๘ ของนายบุญทวีศักดิ์ จึงเป็นการกระทำโดยรู้ถือว่าผู้ที่ตนรับรอง

มิได้มีคุณสมบัติตามหนังสือรับรองนั้น อันเป็นการออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง
ที่ ๒ อันเป็นเท็จ

๘.๔ นายบุญญาบารมีภณ หรือนายบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะดี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ และพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ชรรมภ์ หรือไม่ จากการไต่สวนได้ความตามคำให้การของนายสุเทพ สรุปว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมา มาพบพยานและเล่าให้ฟังว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้จัดคนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ และนางฐิติมาเป็นผู้ดำเนินการจัดหาผู้สมัครเอง โดยนายไพฑูรย์ วงศ์วานิช เป็นผู้ประสานงานระหว่างพลเอก ชรรมภ์ กับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และพลเอก ชรรมภ์ได้มอบหมายให้พลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ เป็นผู้ประสานงานและนำเงินมามอบให้ พยานได้ซักถามรายละเอียดจากนางฐิติมาต่อหน้า นายชัยวุฒิ บรรณวัฒน์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตาก กับทำการบันทึกวิดีโอไว้ และนัดให้นางฐิติมา มาพบอีกครั้งในวันรุ่งขึ้น ซึ่งนางฐิติมาก็ได้มาพบตามนัด พยานได้ให้นายถาวร เสนเนียม นายวิทยา แก้วภราดัย นายวินัย เสนเนียม และนายเจือ ราชสีห์ ร่วมกันบันทึกปากค่านางฐิติมาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรจากนั้นได้พากันไปที่สำนักงานกฎหมายของนายคะเนิง ฤาชัย เพื่อให้ช่วยซักถามและตรวจสอบพยานหลักฐานที่นางฐิติมานำมามอบให้ และบันทึกปากคำให้สมบูรณ์ นางฐิติมาเกรงว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย หากนายสุเทพนำเรื่องราวไปเผยแพร่ จึงขอไปหลบอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อให้พยานช่วยคุ้มครอง เมื่อถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็ได้ไปลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานพร้อมกับนายชวกร นายสุขสันต์ และนางสาวมณฑิรา ว่านางฐิติมาได้สมัครใจมาอาศัยอยู่กับพยาน เมื่อพยานไปให้การต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็ได้นำวิดีโอไปเปิดให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงฟังด้วย ต่อมาวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมาย ร.๖๓ ว่า พยานเป็นผู้ประสานงานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีนายบุญญาบารมีภณ เป็นหัวหน้าพรรค และนางฐิติมา เป็นผู้จัดทำบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งหมด และเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง

แบบบัญชีรายชื่อ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ลำดับที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญญามารมีภณ ได้เล่าให้พยานฟังหลังกลับจากประชุมที่รัฐสภาว่า พันตำรวจโท ทักษิณ นายกรัฐมนตรีได้บอกว่าจะให้เงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งทุกพรรค พรรคละ ๑๐ ล้านบาท ต่อมาวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพันมิตร ดวงทิพย์ นำเงินมาให้พยาน ๓๐๐,๐๐๐ บาท บอกว่าผู้พันปุ่น หรือนาวาอากาศตรี ศิธา ธีวารี นำเงินค่าสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร มามอบให้นางวาริสริยา และนายพันมิตร ๓๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายแก่ผู้สมัครคนละ ๓๐,๐๐๐ บาท โดยจ่ายให้ก่อน ๑๕,๐๐๐ บาท เมื่อสมัครแล้วจะจ่ายให้อีกคนละ ๓๐,๐๐๐ บาท ส่วนอีก ๔๐๐,๐๐๐ บาท นายพันมิตรว่าได้เปิดบัญชีให้แก่ผู้สมัครแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๖ คน และเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะที่นายไพฑูรย์ ซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนรุ่นเดียวกับ พลเอก ธรรมรักษ์ ได้โทรศัพท์พูดคุยกับพลเอก ธรรมรักษ์ว่า ได้ประชุมกันเรียบร้อยแล้วจะคุยเรื่องค่าใช้จ่าย พลเอก ธรรมรักษ์บอกให้ติดต่อกับ เศษ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ นายไพฑูรย์ จึงได้โทรศัพท์ติดต่อกับพลเอก ไตรรงค์ พลเอก ไตรรงค์บอกว่าจะมาร่วมประชุมด้วย หลังจากนั้นประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ เดินทางมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และได้พบกับแกนนำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สายภาคใต้จำนวนประมาณ ๒๐ คน พลเอก ไตรรงค์ ตรวจสอบความเรียบร้อยในการวางตัวผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในภาคใต้แล้ว ได้เดินทางกลับพร้อมกับพลโท ผดุงศักดิ์ เมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ กลับมาที่ศูนย์การเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มอบเงินจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่พยาน ต่อหน้าแกนนำดังกล่าว และพลโท ผดุงศักดิ์ ได้มอบนามบัตรของพลโท ผดุงศักดิ์ ให้แก่พยานด้วย เพื่อให้พยานติดต่อกับพลโท ผดุงศักดิ์โดยตรง จากนั้นพยานได้จ่ายเงินให้แก่แกนนำเป็นค่าสรรหาผู้สมัครสายภาคใต้คนละ ๑๐,๐๐๐ บาท และได้จ่ายให้แก่ผู้สมัครสายภาคใต้จำนวน ๓๑ เขต รายละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท และตกลงว่าเมื่อได้มีการประกาศรับรองแล้วจะจ่ายให้อีกรายละ ๕๐,๐๐๐ บาท พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมามอบให้พยานเป็นครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์นำมาให้อีกจำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท โดยครั้งนี้พยานไปรับที่ลานจอดรถสถานีรถไฟสามเสน หลังจากนั้นวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมา ได้ไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปรามว่าถูกนายสุเทพหน่วงเหนี่ยวกักขัง และให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม โดยไม่รับรองคำให้การตามบันทึกลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ อ้างว่าได้ให้

ถ้อยคำต่อนายสุเทพนั้น เพราะถูกข่มขู่และชักจูงให้ใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยให้เงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้นางฐิติมาได้ให้การเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ สรุปว่า ในระหว่างที่มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ นายไทร พลสุวรรณ ได้ขู่ว่า พยานเป็นคนปลอมแปลงเอกสารทั้งหมดเป็นคนคืออยู่ประมาณ ๑๐๐ คดี แต่นายสุเทพ สามารถช่วยพยานได้ และถ้าพยานอยากได้เงิน ให้อ้างถึงผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พยานจึงตัดสินใจไปพบนายสุเทพในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพบอกให้พยานใส่ร้ายเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งว่า เป็นคนแนะนำให้พยานทำรายงาน การประชุม ย้อนหลัง และใส่ร้ายนาวาอากาศตรี ศิธา และคุณหญิงสุภารัตน์ เกตุราพันธ์ ว่าเป็นคนสั่งให้นายพันมิตร หาคคนลงสมัครรับเลือกตั้งพยานกลัวจึงได้พุดไปตามที่นายสุเทพเลี่ยมสอน โดยมีการบันทึกวีดีโอไว้ด้วย เสร็จแล้วนายสุเทพให้เงินแก่พยาน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลืออีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท นายสุเทพตกลงว่าจะจ่ายให้เมื่อพยานได้ไปเป็นพยานที่ศาลแล้ว วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพได้ให้ตำรวจมารับพยานไปที่พรรคประชาธิปัตย์ แล้วให้นายถาวร นายวินัย เสนเนียม และนายสุวโรช พลัง ชักถาม พร้อมบันทึกวีดีโอ และนายสุวโรช นำเอกสารลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕ มาให้พยาน ลงชื่อ เมื่อวีดีโอถูกเผยแพร่แล้ว นายสุเทพสั่งให้พยานไปอยู่ที่บ้านนายสุเทพ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อ้างว่า เกรงพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ มีคนพาพยานไปแจ้งความไว้เป็นหลักฐานที่สำนักงานตำรวจภูธรภาค ๘ ว่า พยานไม่ได้ถูกข่มขู่ให้มาอยู่บ้านนายสุเทพ และในวันที่ ๒๓ เดือนเดียวกัน คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ได้ไปสอบสวนพยานที่สำนักงานตำรวจภูธรภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พยานได้ให้การทำนองเดียวกับที่ให้ต่อนายสุเทพ และทีมของนายถาวร เห็นว่า เมื่อคำให้การของนางฐิติมา กลับไปกลับมาเช่นนี้จึงมีปัญหาให้ต้องวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงจากนางฐิติมารับฟังได้เพียงใด นางฐิติมาให้ถ้อยคำต่อนายสุเทพและต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ โดยนางฐิติมาได้ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงครั้งแรกว่า เหตุที่ต้องนำไปเปิดเผยแก่นายสุเทพ เนื่องจากเห็นว่านายสุเทพกำลังตรวจสอบเรื่องดังกล่าว โดยไม่ได้กล่าวถึงนายไทรแต่แน่นอน และยืนยันว่า ตามที่พยานได้ให้การต่อนายสุเทพและต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจของพยานเอง ไม่มีผู้ใดบังคับขู่เข็ญหรือเสนอให้ผลประโยชน์แต่ประการใด แต่ในการที่นางฐิติมา ไม่รับรองคำให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง นางฐิติมาไม่ได้แสดง

เหตุผล และแม้จะอนุมานจากถ้อยคำเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้ว่านางฐิติมาให้ถ้อยคำต่อนายสุเทพด้วยถูกขู่เชิญ และแตกต่างผลประโยชน์ที่นายสุเทพเสนอให้ นางฐิติมาสามารถให้การตามความจริงต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ทันที ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพราะในวันดังกล่าว คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ทำการสอบสวนที่สำนักงานตำรวจภูธรภาค ๘ อันเป็นสถานที่ราชการ และต่อหน้าสื่อมวลชนจำนวนมาก ซึ่งนางฐิติมาไม่อยู่ในสถานะที่จะถูกบังคับขู่เชิญได้ แต่นางฐิติมา ก็ยังยืนยันรับรองความถูกต้องของถ้อยคำที่ให้แก่นายสุเทพ และทำให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในวันดังกล่าวเป็นทำนองเดียวกับที่ให้ถ้อยคำต่อนายสุเทพ ที่นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ในการสอบสวนเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่าได้ให้ถ้อยคำต่อนายสุเทพ โดยอ่านข้อความที่นายสุเทพจัดพิมพ์ให้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ในกระดาษ เอ ๔ นั้น เห็นว่า นางฐิติมาพูดบันทึกวิธีโออยู่เป็นเวลานาน หากเป็นการพูดจากข้อความที่นายสุเทพเตรียมไว้ให้ ดังที่นางฐิติมากล่าวอ้าง ข้อความดังกล่าวต้องมีความยาวมาก แม้จะเป็นการพูดตามข้อความที่เตรียมไว้โดยไม่ต้องอ่าน ก็ยังต้องใช้เวลาในการท่องจำทั้งหมด นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า พยานไปบันทึกวิธีโอที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์เวลาประมาณ ๑๐.๓๐ นาฬิกา เสร็จเมื่อเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา โดยใช้เวลาเพียงประมาณ ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที เมื่อคำนวณแล้วไม่น่าเป็นไปได้ที่นางฐิติมาจะจำข้อความที่พิมพ์ไว้ให้ได้ทั้งหมดก่อนการบันทึกวิธีโอ คำกล่าวอ้างของนางฐิติมาขัดต่อพยานหลักฐานและวัตถุพยานอย่างชัดเจน และในคำให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่สำนักงานตำรวจภูธรภาค ๘ เป็นที่ปรากฏชัดว่านางฐิติมาให้การด้วยความสมัครใจ ไม่มีการข่มขู่ หรือจัดพิมพ์ข้อความมาให้ แต่นางฐิติมาก็ยังให้การโดยละเอียดว่า ได้รับเงินมาจากใคร ที่ใด เมื่อใด จำนวนเท่าใด และมีใช้จ่ายอย่างไรบ้าง ปรากฏหลักฐานบางส่วนตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒/๑ ถึง ร.๖๒/๑๓ ที่นางฐิติมาได้ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งลงชื่อรับเงินไว้ สอดคล้องกับที่ให้ถ้อยคำต่อนายสุเทพ และจากข้อเท็จจริงที่นางฐิติมายอมรับว่า เมื่อได้ให้ถ้อยคำต่อนายสุเทพแล้ว ต้องเดินทางไปอยู่ในอารักขาของนายสุเทพ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีระยะหนึ่ง อันบ่งชี้ให้เห็นว่า นางฐิติมาเห็นอยู่แล้วว่า อันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการกล่าวถึงข้อเท็จจริงดังที่นั่นรุนแรงถึงชีวิต หากไม่มีมูลความจริงแล้วเชื่อว่า นางฐิติมากงไม่กล้าแต่งเรื่องขึ้นมาให้การปรักปรำพรรคการเมืองของตนเอง และพรรคการเมืองอื่น รวมทั้งบุคคลในระดับผู้บริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ซึ่งเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ในเวลานั้น นอกจากนี้ นางฐิติมายังให้การเพิ่มเติมต่อ คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ ว่า เงินที่พยานและนายพันมิตร นำมาจ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และผู้สมัครใน ภาคใต้คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาทเป็นเงินของผู้ให้การสนับสนุนพรรคแต่พยาน ไม่ยอมระบุนาม อันเป็นการยอมรับว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากบุคคลอื่นจริง ซึ่งการรับเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง เป็นเรื่องที่ต้องเปิดเผย ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๖ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมือง ได้รับการบริจาคเงิน ให้พรรคการเมืองเปิดเผยรายชื่อผู้บริจาคและจำนวนเงินที่ได้รับการบริจาคตาม หลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ดังนั้นหากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงิน สนับสนุนในการเลือกตั้งโดยชอบแล้ว นางฐิตีมาสามารถเปิดเผยชื่อผู้ให้การสนับสนุน โดยไม่เป็นที่ เสียหายแก่บุคคลใด ที่นางฐิตีมา ปกปิดไม่ยอมเปิดเผยเช่นนี้ทำให้เห็นได้ว่า การให้เงินสนับสนุนแก่พรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ดังกล่าวนี้ เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับถ้อยคำของนางฐิตีมา ที่พรรคประชาธิปัตย์ และคำให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นอย่างดี พฤติการณ์ของนางฐิตีมา แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่านางฐิตีมา เพิ่งมาให้การบิดเบือนความจริงในภายหลัง คำให้การของนางฐิตีมา ที่ปฏิเสธคำให้การของตนเองที่ พรรคประชาธิปัตย์และต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง จึงไม่มีน้ำหนักรับฟัง สำหรับ นายบุญابرมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แม้ไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่านายบุญابرมีภณ เป็นผู้รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ โดยตรง แต่ได้ความจากคำให้การของนายบุญابرมีภณ ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เอกสารหมายเลข ร.๑๘ ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แต่ในการเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ กลับมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน ที่นายบุญابرมีภณอ้างว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองนั้น ได้ความจากนายแฟนดี ปะสุ ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า พยานได้รับเงินจากนางฐิตีมา เป็นค่าใช้จ่ายในการ เลือกตั้งจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท อันเป็นการยืนยันให้เห็นว่า คำกล่าวอ้างของนายบุญابرมีภณไม่อาจ เชื่อถือได้ นายบุญابرมีภณ ยังให้การต่อไปว่า พยานได้ตรวจสอบสมาชิก ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทุกคน ดังนี้ นายบุญابرมีภณ ย่อมใส่ใจต่อการส่งสมาชิกสมัคร

รับเลือกตั้ง และรู้เห็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้สมัครในนามพรรคของตนเป็นอย่างดี เมื่อฟังว่าพลเอก
ธรรมรักษ์ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และมีการจ่ายเงินดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายแก่แกนนำ
ของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้สรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขต และให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
จึงเชื่อได้ว่านายบุญบารมีภณ รู้เห็นในการที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากบุคคลอื่น อันเป็น
พฤติการณ์ที่แสดงว่านายบุญบารมีภณ รับเอาเงินสนับสนุนดังกล่าวด้วย ข้อเท็จจริงในประเด็นนี้
จึงฟังได้ว่า นายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์
และพลโท ผดุงศักดิ์ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ
แบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จริง และการที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินมา ๓ ครั้งเป็นจำนวน
รวมกันถึง ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท ย่อมเป็นไปได้ที่จะเป็นเงินส่วนตัวของพลเอก ไตรรงค์ หรือพลโท
ผดุงศักดิ์ เนื่องจากพลเอก ไตรรงค์กับพลโท ผดุงศักดิ์ ไม่มีความเกี่ยวข้องเป็นส่วนตัวหรือทางการเมือง
กับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือนายบุญบารมีภณ หรือนางฐิติมา แต่ประการใด ขณะเกิดเหตุพลเอก
ไตรรงค์ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพบกช่วยราชการสำนักงานรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหม ส่วนพลโท ผดุงศักดิ์ มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยฝ่ายเสนาธิการทหารประจำรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหม จึงนับว่าพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ มีความใกล้ชิดกับพลเอก ธรรมรักษ์
เป็นอย่างยิ่ง และเป็นไปได้ที่พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ จะช่วยทำงานอื่นนอกจากงานราชการ
ประจำให้แก่พลเอก ธรรมรักษ์ด้วย ข้อเท็จจริงยังได้ความจากนางฐิติมาว่า ก่อนพลเอก ไตรรงค์และ
พลโท ผดุงศักดิ์ เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อตรวจดูการวางตัวผู้สมัคร
รับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตเลือกตั้งภาคใต้ โดยนายไพฑูรย์ซึ่งเป็นผู้ประสานงานได้
โทรศัพท์ติดต่อกับพลเอก ธรรมรักษ์เรื่องค่าใช้จ่าย หลังจากพลเอก ไตรรงค์กับพลโท ผดุงศักดิ์
กลับไปแล้ว ประมาณ ๑ ชั่วโมง ๒๐ นาที พลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินมามอบให้แก่นางฐิติมาจำนวน
๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท และนางฐิติมาได้แจกจ่ายให้แก่แกนนำที่จัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งทันทีคนละ
๑๐,๐๐๐ บาท และจ่ายให้แก่ผู้ที่จะลงสมัครอีกคนละ ๓๐,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ บาท เป็นจำนวน ๓๑ เขต
พฤติการณ์เช่นนี้ เป็นเหตุผลให้ฟังได้ว่า พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ กระทำในฐานะตัวแทน
ของพลเอก ธรรมรักษ์

ประเด็นข้อ ๘.๕ นายบุญบารมีภณ หรือนายบุญอุทิศพล ชินราช ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นที่จ ให้นำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ ข้อเท็จจริงได้ความเป็นยุติจากคำให้การของนายบุญบารมีภณ ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๘ และวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๗ ว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พยานได้ตรวจสอบความเป็นสมาชิกของพรรคที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งทุกคน เมื่อเห็นว่าถูกต้องจึงได้ออกหนังสือรับรองให้ไปสมัครรับเลือกตั้ง มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นประเภทสมาชิกกิตติมศักดิ์ทั้งหมด จำนวนรวม ๑๒๖ คน โดยเป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรองผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมด ส่วนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียง ๕ คน และในการออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพยานเป็นผู้ลงนาม หากพยานไม่อยู่ก็จะมอบหมายให้นายพันมิตร เป็นผู้ลงนามแทน โดยพยานลงนามเองเป็นจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นการยืนยันว่า นายบุญบารมีภณ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกให้แก่ผู้ที่ลงสมัคร ในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยได้ทำการตรวจสอบคุณสมบัติการเป็นสมาชิกด้วยตนเองก่อนลงชื่อรับรอง นายบุญบารมีภณ อ้างว่าสมาชิกที่ได้ออกหนังสือรับรองให้ทั้งหมดได้ผ่านมติที่ประชุมของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ แต่ทางพรรคไม่ได้รายงานนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะเป็นการนำสมาชิกดังกล่าวเข้าแทนสมาชิกที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออก ตามข้อ ๑๕ ของข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และเหตุที่ไม่ผ่านการรับรองคุณสมบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เนื่องจากไม่มีชื่อเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมือง เห็นว่าตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา ๑๔ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำทะเบียนสมาชิกให้ตรงตามความเป็นจริงเก็บรักษาไว้ ณ ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมืองและพร้อมที่จะให้นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายตรวจสอบได้ พรรคสอง บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา พร้อมด้วยรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด ให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมกราคมของทุกปี บทบัญญัติดังกล่าวนี้ สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่า กฎหมายมีเจตนารมณ์ให้มี

การแจ้งรายชื่อสมาชิกพรรคการเมืองทุกพรรค ต่อนายทะเบียนตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะเพิ่มสมาชิกเพิ่มหรือลดในพรรคการเมืองประการใด หัวหน้าพรรคการเมืองนั้นต้องทำบัญชีแสดงให้เห็นอย่างละเอียดว่ามี การเพิ่มหรือลดเป็นจำนวนเท่าใด พร้อมทั้งต้องแสดงรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกที่เข้ามาเพิ่ม และส่วนที่ลดลงด้วย ผลของการบัญญัติไว้เช่นนี้เห็นได้ชัดประการหนึ่งว่า เพื่อสะดวกแก่การตรวจสอบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองต่าง ๆ เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น ๆ ครบกำหนดเก้าสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๓ (๔) หรือไม่ ซึ่งนายบุญบารมีภณ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ย่อมทราบเป็นอย่างดีว่า ต้องปฏิบัติตามนั้น จึงจะเป็นผลให้สมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งได้ แต่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้นนายบุญบารมีภณ ยังดำเนินการเพิ่มสมาชิกกิตติมศักดิ์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ด้วยการนำชื่อเข้าไปสวมแทนสมาชิกที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับให้ออกทั้งที่รู้ว่าเป็นการไม่ถูกต้อง อันเป็นการจัดทำบัญชีการเข้าเป็นสมาชิกรวมทั้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มหรือลดไม่ตรงตามความเป็นจริง ที่นายบุญบารมีภณ อ้างว่าผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกครบเก้าสิบวันนั้น เป็นเพียงการอ้างเอาตามเอกสารที่ตนได้ทำขึ้นเองโดยไม่ถูกต้องและไม่นำพาต่อการปฏิบัติตามกฎหมายจึงรับฟังไม่ได้ ข้อเท็จจริงยังได้ความจากบันทึกคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เอกสารหมายเลข ร.๑๘๗ ซึ่งร้อยตำรวจเอก มนูญ วิเชียนนิตย์ อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ได้บันทึกไว้ว่า เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๕ ได้ไปทำการสอบสวน นายรัฐวิทย์ แทนศรีเกียรติ ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตเลือกตั้งที่ ๒๖ กรุงเทพมหานคร และนายสมมุติ วงศ์ราษฎร์ ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตเลือกตั้งที่ ๓๓ กรุงเทพมหานคร ที่บ้านเลขที่ ๕/๑๓๕ หมู่ที่ ๑๖ ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้ความจากนายสมมุติว่าในการไปสมัครรับเลือกตั้ง นายสมมุติได้ชวนผู้สมัครอื่นไปด้วยกันอีก ๓ คน คือนายรัฐวิทย์ นายสุชาติ สวงโท และนายกำพล คราบุรี และในการสมัครเป็นสมาชิกพรรค บุคคลทั้งสามดังกล่าวได้ฝากใบสมัครให้นายสมมุติไปส่งให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และเมื่อทำการสอบสวนเสร็จแล้ว นายสมมุติ ได้ยอมรับต่อร้อยตำรวจเอก มนูญ ว่า นายสมมุติไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในวันที่เดินทางไปศูนย์อำนาจการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเตรียมเอกสารในการสมัครรับเลือกตั้ง ทางพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ บอกว่าไม่มีปัญหา โดยจะนำชื่อไปแทนสมาชิกที่พ้นไปแล้ว และนายบุญบารมีภณ ได้นำไปอ้างในศาลฎีกาด้วยข้อเท็จจริงจึงเป็นที่ชัดเจนว่าผู้สมัคร

รับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่วนหนึ่ง สมัครเป็นสมาชิกพรรคก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง เพียงไม่กี่วัน โดยนายบุญญาบารมีภณดำเนินการให้นำชื่อผู้ที่จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง ในนามพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ มาสวมแทนสมาชิกเดิมที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออก เพื่อให้เป็นหลักฐานว่าสมาชิก เหล่านั้นมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครบถ้วนนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง พฤติการณ์ดังกล่าว บ่งบอกให้เชื่อได้ว่านายบุญญาบารมีภณ รู้ว่าสมาชิกที่ส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ครบถ้วน การออกหนังสือรับรองการเป็น สมาชิกพรรคของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้แก่ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายบุญญาบารมีภณ เป็นการจงใจออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานสมัครรับ เลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามที่ผู้ร้องกล่าวหาจริง

ประเด็นข้อ ๕ การกระทำที่ผู้ร้องอ้างถือว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๒ หรือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงในส่วนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับความ เป็นยุติว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ต่างเป็นกรรมการบริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ และมีตำแหน่งทางการเมือง โดยพลเอก ชรรมรักษ์ มีตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นอกจากนี้พลเอก ชรรมรักษ์ ยังเป็นประธาน คณะทำงานเตรียมการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนนายพงษ์ศักดิ์ มีตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมมีภาระหน้าที่สำคัญและมีอำนาจสั่งการภายในพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ได้ การมีตำแหน่งเป็นประธานคณะทำงานเตรียมการเลือกตั้งของพลเอก ชรรมรักษ์ เป็นเพียง หน้าที่เฉพาะซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์ได้รับมอบหมายสำหรับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เท่านั้น แต่พลเอก ชรรมรักษ์ยังมีหน้าที่ในการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะรองหัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ อยู่ด้วย เช่นเดียวกับนายพงษ์ศักดิ์ ในฐานะเลขาธิการของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ จึงมีสถานะเป็นผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แม้พรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ มีสภาพเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมีบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง และในวรรคสองมาตราเดียวกัน บัญญัติว่าให้หัวหน้า

พรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนทำการแทนก็ได้ ก็เป็นเรื่องวิธีการที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอก แต่ในเรื่องทั่วไปแล้วข้อเท็จจริงเป็นที่รู้กันทั่วไปว่า ในการกระทำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ที่ถือว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมืองนั้น จะเคร่งครัดเอาตามการมอบหมายเป็นหนังสือทุกกรณีย่อมขัดกับทางปฏิบัติจริง เพราะเป็นไปได้ที่หัวหน้าพรรคการเมืองจะทำการมอบหมายเป็นหนังสือ เพื่อให้ผู้อื่นทำการแทนในนามพรรคการเมืองได้ทุกเรื่อง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการกระทำอันต้องห้ามโดยกฎหมาย แม้จะเป็นการกระทำที่กรรมการผู้บริหารของพรรครู้เห็นร่วมกัน การมอบหมายเป็นหนังสือก็ไม่อาจมีขึ้นได้โดยเด็ดขาด การดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง แม้ไม่มีการมอบหมายเป็นหนังสือ จึงอาจถือเป็นการกระทำแทนพรรคการเมืองได้ พฤติการณ์ของพลเอกธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ที่ให้เงินแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ บังชี้ได้ว่าให้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ประชาชนไม่นิยมในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือเขตเลือกตั้งที่เป็นฐานคะแนนของที่เป็นคู่แข่งทางการเมืองของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นฝ่ายชนะการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยมีสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งทั้งสิ้น ๓๗๗ คน ทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว และในการเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ รัฐบาลที่จัดตั้งโดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังเป็นรัฐบาลรักษาการ ประกอบกับการคว่ำบาตรไม่ยอมส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ซึ่งเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างสมบูรณ์ทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตในทุกเขตเลือกตั้ง ในขณะที่พรรคการเมืองอื่นซึ่งเห็นได้จากการประชุมร่วม ๑๖ พรรค เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ว่าเป็นเพียงพรรคการเมืองขนาดเล็กเช่นเดียวกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อันเป็นที่ประจักษ์ว่าในการเลือกตั้ง วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ นอกจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว พรรคการเมืองอื่น ๆ ไม่มีศักยภาพพอที่จะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้ เหตุดังกล่าวนี้อยู่ในวิสัยปกติที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความเชื่อมั่นว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเป็นพรรคที่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมากเหมือนเมื่อครั้งที่ผ่านมาและสามารถ

เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้ ความรู้สึกเช่นนี้ย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตั้งแต่พ้นตำรวโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปจนถึงกรรมการบริหารพรรค ตลอดจนสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทุกคน ซึ่งในเรื่องนี้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ได้ให้ถ้อยคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ยืนยันว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีโอกาสเช่นนั้น จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่น่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยพ้นตำรวโท ทักษิณ ไปสู่ความพยายามให้การเลือกตั้งบรรดผลมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อครบจำนวนหนึ่งร้อยคน และแบบแบ่งเขตครบจำนวนสี่ร้อยคน ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เพื่อให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศต่อไป ดังนั้นการกระทำของกรรมการบริหารพรรคคนอื่น ๆ ที่ดำเนินไปเพื่อประโยชน์ของพรรคย่อมอยู่ในความรู้เห็น และได้รับความยินยอมโดยปริยายของพ้นตำรวโท ทักษิณ ผู้เป็นหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยตลอด พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหน้าที่ช่วยดูแลให้การเลือกตั้งของพรรคดำเนินไปในแนวทางเดียวกับหัวหน้าพรรค จึงต้องประสานงานและปรึกษารือกับพ้นตำรวโท ทักษิณอย่างใกล้ชิด การปฏิบัติหน้าที่ของพ้นตำรวโท ทักษิณ พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงต้องอยู่ในลักษณะรู้เห็นการกระทำของกันและกันในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตลอดจนการรู้เห็นในวิธีการส่งผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว จึงเป็นไปไม่ได้ที่ พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์จะกระทำไปโดยพลการ และตามข้อเท็จจริงที่ฟังได้จากการไต่สวนว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์เป็นจำนวนมากถึง ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น เชื่อได้ว่า เป็นเงินของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อย่างแน่นอน ไม่ใช่เงินส่วนตัวของพลเอก ชรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ และการนำเงินของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกมาใช้จ่ายเป็นจำนวนมากเช่นนี้ ต้องเป็นที่รู้กันในระหว่างผู้บริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเป็นเหตุให้พลเอก ชรรมรักษ์ ต้องชี้แจงว่าเป็นการใช้จ่ายในเรื่องใด จึงเป็นไปไม่ได้ที่พลเอก ชรรมรักษ์จะเอามาโดยพลการและพ้นตำรวโท ทักษิณไม่รู้เรื่อง ทั้งการใช้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองขนาดเล็กให้มีความสามารถในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งประกบกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงเงื่อนงำที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยตรง และเป็นเรื่องสำคัญยิ่งสำหรับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมเป็นวิสัยปกติในการร่วมกันดูแลการเลือกตั้งของพรรค ซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์จะต้องปรึกษาหรือรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์

การเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้พ้นตำราจโท ทักษิณเป็นระยะ ๆ ซึ่งไม่ปรากฏว่าพ้นตำราจโท ทักษิณ ได้โต้แย้งการกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ดังกล่าวแต่ประการใด กรณีจึงถือได้ว่าการกระทำร่วมกันของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

สำหรับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้เป็นยุติว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องกับอย่างใกล้ชิด กับการรับเงินจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยมีวัตถุประสงค์ เป็นการหลีกเลี่ยงมิให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และนายบุญทวีศักดิ์ร่วมกับนายอมรวิทย์ แก้วไขทะเลเป็นสมาชิกในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อส่งคนซึ่งไม่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายลงสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนายบุญทวีศักดิ์และนายบุญบารมีภณ ได้ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้ที่เป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามลำดับ เพื่อใช้เป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมถือได้ว่า เป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ด้วยเช่นกัน

ประเด็นข้อ ๑๐ การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาเข้าหลักเกณฑ์ที่อาจตั้งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) หรือไม่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญตั้งยุบพรรคการเมือง (๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (๒) กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๓) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (๔) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ เห็นว่า ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย อันอาจธิปไตย หรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นของปวงชนชาวไทย สถาบันหลักที่ใช้ อำนาจอธิปไตย คือ สภานิติบัญญัติ เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ในการพิจารณาร่างกฎหมายและออกกฎหมาย รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร อันหมายถึง อำนาจในการปกครองประเทศ ซึ่งต้องเป็นไปตามกฎหมาย และศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ ในทางการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี หรือตัดสิน

ข้อพิพาทหรือตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด จึงเห็นได้ว่า ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และ อำนาจตุลาการ ต่างเป็นอิสระจากกัน ส่วนคำว่าอำนาจปกครอง หมายถึง อำนาจในการใช้กฎหมาย หรือบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย และคำว่าฝ่ายบริหารตามรัฐธรรมนูญ หมายถึงผู้ใช้อำนาจบริหาร อันได้แก่คณะรัฐมนตรี ดังนั้นการได้มาซึ่งอำนาจปกครองย่อมหมายถึง การได้มาซึ่งอำนาจในการบริหาร ประเทศ มิใช่การได้มาซึ่งการใช้อำนาจทั้งสาม เจตนารมณ์ของมาตรา ๖๖ (๑) จึงไม่อาจหมายถึง การปฏิบัติหรือทำรัฐประหาร ให้ได้มาซึ่งความสามารถในการควบคุมการใช้อำนาจทั้งสามดังที่พรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง ส่วนการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตามมาตรา ๖๖ (๑) หมายถึง การกระทำที่ตรงกันข้ามหรือสวนทางกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ซึ่งหมายถึง การเลือกตั้งที่เป็นไปโดยสุจริตตามเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญ สำหรับการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคง ของรัฐหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) มิได้มีการ บัญญัติไว้โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ว่า หมายถึงการกระทำในลักษณะใด หรือต้องเป็นการกระทำที่รุนแรงเพียงใด จึงต้องพิจารณาถึงความร้ายแรง ในผลแห่งการกระทำ ซึ่งส่วนหนึ่งพอเทียบได้กับบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร มาตรา ๑๐๓ ถึงมาตรา ๑๓๕ ผู้ร้องอ้างเหตุ ในคำร้องเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม รวมสรุปได้ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินสนับสนุน แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ แบ่งเขตแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีคะแนนเสียง ไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น และได้ร่วมกันสนับสนุนให้มีการติดต่อ เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการสนับสนุนให้มีการปลอมแปลงเอกสาร และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายบุญอารมิกณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่างได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แล้วแต่กรณี ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกครบเก้าสิบวัน นำไปใช้เป็นหลักฐานประกอบการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามเข้าหลักเกณฑ์เป็นการทุจริตการเลือกตั้งอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และขัดต่อ กฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความมุ่งหวังให้การเลือกตั้ง ดำเนินไปได้สำเร็จและมีสมาชิกของตนได้รับเลือกตั้งมากที่สุด เพื่อเป็นฝ่ายที่มีเสียงข้างมากจัดตั้ง รัฐบาลขึ้นมาบริหารประเทศ การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีลักษณะเป็นการเพื่อให้ได้มา ซึ่งการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติ มาตรา ๖๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อีกด้วย

ประเด็นข้อ ๑๑ สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่ ปัญหานี้แม้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพียงพรรคเดียว แต่เมื่อตามบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้อยู่ในดุลพินิจของ ศาลรัฐธรรมนูญที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่ได้กระทำการตามที่บัญญัติไว้ใน (๑) ถึง (๔) จึงต้อง วินิจฉัยไปถึงพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ด้วย เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ตั้งวินิจฉัยมาแล้ว ข้างต้นว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ให้เงินสนับสนุนแก่พรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรค เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เลือกตั้ง เพื่อช่วยเหลือผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลียงไม่ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละสิบ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และ ได้ร่วมกันสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิก ไม่ครบเก้าสิบวัน ให้ครบเก้าสิบวันเพื่อให้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ พฤติการณ์ ของผู้ถูกร้องทั้งสามล้วนเป็นการดำเนินกิจการทางการเมือง ในลักษณะจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่มุ่งจะให้การเลือกตั้งดำเนินไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ตามข้อเท็จจริงที่ได้ความจากนายบุญทวีศักดิ์ และนายบุญบารมีภณ ว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินสนับสนุนให้แก่สมาชิก ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่กลับรับเงินจากพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ มาใช้ในการดำเนินกิจการเลือกตั้ง และจัดหาบุคคลที่มีได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) แล้วแก้ไขคุณสมบัติในฐานะข้อมูลให้ปรากฏว่า เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติ เป็นสมาชิกพรรคการเมืองครบเก้าสิบวันเพื่อส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง แสดงให้เห็นว่า พรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ผู้ให้เงินค่าใช้จ่าย พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ผู้ยอมรับเงิน ต่างดำเนินการเลือกตั้ง โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ เป็นพฤติการณ์ในทำนองการจ้างและรับจ้างหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง แทนพรรคการเมืองที่ไม่ยอมส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งข้อเท็จจริงฟังได้ว่าพลเอก ธรรมรักษ์ ได้มอบเงินให้แก่นายชวการที่กระทรวงกลาโหม เพื่อนำไปมอบให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ เป็นค่าใช้จ่าย ในการสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อมานายทวี คนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ นำมาให้ที่โรงแรมกานต์มณี ซึ่งมีการเปิดห้องไว้สำหรับใช้เป็นที่พักของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อีก ๓๖๐,๐๐๐ บาท สำหรับใส่ซองแจกจ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๘ ซอง และนายทวียังได้นำมอมอบให้แก่นายชวการ ที่โรงแรมเดียวกันอีก ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อโอนไปให้แก่นายสุขสันต์ เป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๒ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ปรากฏชัดว่าได้รับเงินจากพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ โดยพลเอก ธรรมรักษ์เป็นจำนวนถึง ๓,๖๓๕,๐๐๐ บาท ส่อให้เห็นว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ใช้เงิน ในการสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในลักษณะเป็นการใช้เงินทุ่มเทให้ฝ่ายพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นเสียงข้างมากและเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมา บริหารประเทศ การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามคั้งว่านี้ เป็นการแสวงประโยชน์จากการเลือกตั้ง ย่อมส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างรุนแรงตามมา โดยอาจเป็นการออกนโยบายพัฒนาบ้านเมือง เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง หรือที่เรียกได้ว่าเป็นการทุจริตเชิงนโยบาย อันก่อความเสียหาย แก่ประเทศชาติและเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขอย่างใหญ่หลวง ยิ่งไปกว่านั้นการที่ พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ซึ่งเป็นผู้บริหาร ระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีส่วนรู้เห็นในการที่นายบุญทวีศักดิ์กับพวก ดำเนินการส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้ง โดยเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลให้ผู้ที่มุ่งหมายจะให้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ขาดคุณสมบัติ การเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ถึงเก้าสิบวัน ให้ปรากฏเป็นหลักฐานอันเป็นเท็จว่า เป็นผู้สมัคร ที่มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน รวมทั้งการที่นายบุญทวีศักดิ์และนายบุญบาบามีภณ ในฐานะหัวหน้าพรรค ต่างออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอันเป็นเท็จ ให้แก่ผู้ที่ ลงสมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะสมัคร

รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้นำไปใช้ในการสมัครรับเลือกตั้ง โดยต่างทราบดีว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดร้ายแรง แสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจการทางการเมืองของผู้ถูกร้องทั้งสามปราศจากอุดมการณ์และความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งแต่การแสวงหาประโยชน์จากการเมือง ยิ่งกว่าการเสนอตนเข้ามาสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ และอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ประชาชน หากพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามรวมทั้งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม ยังดำเนินกิจการทางการเมืองต่อไป อันต้องมีการแข่งขันกับพรรคการเมืองอื่นเป็นอย่างสูงในการเลือกตั้ง ย่อมมีโอกาสให้พรรคผู้ถูกร้องทั้งสามดำเนินการโดยทุจริตอย่างเช่นที่ผ่านมาได้อีก ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่าการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย นักลงทุนต่างชาติไม่กล้าเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศโดยตรง ผลที่จะตามมาคือปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคม อาจมีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังแห่งที่มีการจ้างงาน เด็ก คนชราอาจถูกทอดทิ้งไว้ในชนบท ขาดผู้ดูแลเอาใจใส่นั้น ล้วนเป็นการคาดเดาของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เองทั้งสิ้น เพราะหากการเลือกตั้งเป็นอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมตามครรลองแห่งระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รวมทั้งการบริหารประเทศของรัฐบาลเป็นไปอย่างโปร่งใส ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน และการเอารัดเอาเปรียบทางสังคม ไม่ตัดดวงเอาผลประโยชน์แก่ตนเอง และพวกพ้องแล้ว ยิ่งเป็นผลให้การเมืองมีเสถียรภาพมั่นคง ศักยภาพของประเทศย่อมเป็นที่เชื่อถือของนานาประเทศ ทำให้ต่างประเทศกล้าที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย อันส่งผลให้ประเทศได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปัญหาต่างๆ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หยิบยกขึ้นมาอ้างย่อมไม่อาจเกิดขึ้นหรือเบาบางลงได้เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุดังกล่าวที่ได้วินิจฉัยมาข้างต้น จึงเป็นการสมควรต้องยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม

ประเด็นข้อ ๑๒ ผู้ร้องจะอ้างประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคได้หรือไม่ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การต่อสู้ในคำชี้แจงว่า เหตุยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ คือ พรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ดังกล่าว แต่ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองเฉพาะในกรณีที่พรรคการเมืองนั้น กระทำการต้องห้าม

ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีบทบัญญัติที่พรรคการเมืองต้องถูกยุบไว้ในมาตรา ๖๖ ว่า เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ (๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการ ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (๒) กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๓) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (๔) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ แม้ถ้อยคำในมาตรานี้ จะใช้คำว่าพรรคการเมืองที่ต้องยุบกระทำการตามที่ระบุไว้ในอนุมาตรา (๑) ถึง (๔) แต่หากพรรคการเมืองใดกระทำการดังกล่าวแล้ว อาจถูกลงโทษถึงขั้นยุบพรรคจึงเป็นบทบัญญัติที่ห้ามพรรคการเมืองกระทำการนั่นเอง หากแต่การกระทำที่ต้องห้ามตามมาตรา ๖๖ (๔) ซึ่งใช้ถ้อยคำว่ากระทำการฝ่าฝืนเท่านั้น ข้อต่อสู้ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการแปลความกฎหมายที่ไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง เมื่อประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ระบุว่า เพราะเหตุพรรคการเมืองกระทำการอันต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงหมายถึงการกระทำตามที่บัญญัติไว้ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ถึง (๔) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง โดยอาศัยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ได้

ประเด็นข้อ ๑๓ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ มีผลใช้บังคับย้อนหลังหรือไม่ เห็นว่า ประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ออกโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุขซึ่งมีฐานะเป็นรัฐชาติปิตัย มีอำนาจเปลี่ยนแปลง แก้ไข ยกเลิก และตรากฎหมายขึ้นมาใช้ บังคับในการที่จะบริหารประเทศ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ จึงมีสถานะเป็นกฎหมาย มีผลใช้บังคับ โดยทั่วไปตั้งแต่วันที่ ๒๑ และวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ ซึ่งเป็นวันประกาศ เป็นต้นไป แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ข้อ ๑ เค็ม ได้สิ้นสุดลงในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ เนื่องจากมีการประกาศ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๑ ให้ยกเลิกและใช้ความใหม่แทน พร้อมกับประกาศใช้ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๒ ถึงข้อ ๔ แม้จะมี บทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้กฎหมายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ ว่าบุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่ กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ และในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้น บัญญัติ เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมาย และวรรคสอง บัญญัติว่า ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำ เช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มี คำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง อันเป็นการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งเป็นไป ตามหลักทั่วไปว่า โทษทางอาญาไม่มีผลบังคับย้อนหลังไปถึงการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนเวลา บังคับของกฎหมายอาญาที่ประกาศใช้ในภายหลัง เว้นแต่บทบัญญัติของกฎหมายอาญาที่ประกาศใช้ใน ภายหลัง แตกต่างไปจากกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่บังคับในขณะเกิดการกระทำความผิดและเป็นคุณแก่ผู้กระทำ ความผิดไม่ว่าในทางใด หรือให้ยกเลิกการกระทำความผิดเดิม หรือบัญญัติกรณีที่เป็นความผิด เฉพาะเจาะจงไว้เป็นการเพิ่มเติม ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ แม้จะมีผลบังคับในทางจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน บางส่วน ก็มีใช้กฎหมายที่ลงโทษแก่บุคคลผู้กระทำความผิดในลักษณะที่เป็นโทษทางอาญา แต่เป็น กฎหมายที่มุ่งหมายให้การกระทำกิจการทางการเมืองโดยพรรคการเมืองโดยคณะกรรมการบริหาร

พรรคการเมือง ดำเนินไปได้อย่างโปร่งใสตามครรลองอันชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย จึงนับได้ว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เป็นมาตรการป้องกันประโยชน์ของประชาชน โดยมีให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองฉวยโอกาสจากกิจการทางการเมือง ก่อความเสียหายแก่ระบอบประชาธิปไตยและประเทศชาติ วิธีการดังกล่าวมิใช่เป็นการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง แม้จะเป็นการลงโทษทางการเมืองที่รุนแรงก็มิใช่การลงโทษทางอาญา แต่เป็นเพียงกลไกในการปรามและป้องกันมิให้ไปก่อความเสียหายจากการกระทำกิจการทางการเมืองขึ้นอีก หากไม่เพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง กรรมการบริหารพรรคการเมืองอาจไปจัดตั้งหรือจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่ และกระทำผิดอย่างไม่มีทางป้องกันไม่มีที่สิ้นสุดด้วยเหตุดังกล่าว ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๓ จึงย้อนหลังไปใช้บังคับได้

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๓ จะใช้บังคับแก่ผู้ใด เห็นว่า ตามประกาศดังกล่าวมีข้อความว่า ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการอันต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ประกาศดังกล่าว เป็นบทบังคับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบทั้งหมด ไม่สามารถแยกแยะเป็นรายบุคคลได้เนื่องจากผู้บริหารของนิติบุคคลทุกคนย่อมต้องร่วมกันรับผิดชอบในการกระทำของนิติบุคคลนั้น จะอ้างว่าไม่ได้รู้เห็นหรือไม่ได้ให้ความเห็นชอบมิได้

ประเด็นข้อ ๑๔ การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้หรือไม่ พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ โดยอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการอันเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งยุบพรรค หลังจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้ว หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคถึงพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ อันเป็นผลให้กรรมการ

บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งหมดพ้นจากตำแหน่งในวันดังกล่าว แต่การกระทำในฐานะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อันถือว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคผู้เสียหายที่ ๑ ที่สำเร็จลงแล้ว และเป็นประโยชน์แก่ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามในขณะนั้นร่วมกันทุกคน ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำดังกล่าวเป็นอันยกเลิกไป เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงสถานะของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองในภายหลัง นอกจากนี้การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคล แสวงออกโดยสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มีตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา หากให้ถือว่าการกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามกฎหมายยุติไปในทันที ที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพ้นจากตำแหน่งย่อมส่งผลให้กรรมการบริหารของพรรคการเมืองดำเนินกิจการแทนพรรคการเมืองนั้น ๆ อย่างปราศจากความรับผิดชอบ และเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการกระทำอันเป็นการละเมิดข้อห้ามตามกฎหมายได้ต่อไปอย่างไม่เป็นที่สิ้นสุด ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีบทบัญญัติไว้ให้ลงโทษ และป้องกันความเสียหายแก่สังคมโดยรวม ดังนั้นเหตุที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พ้นจากตำแหน่งย่อมไม่ตัดอำนาจของตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ลงบับลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคพัฒนาชาติไทย ลงบับลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแผ่นดินไทย ลงบับลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ มีกำหนดห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลงบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓

นายบุรีรักษ์ มาประณีต
ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของนายเจริญ หัตถกรรม ตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๔๕

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๔๕

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๔๕

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย โดยกล่าวหาว่ากระทำการฝ่าฝืนตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ รวมสามคำร้อง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีมติรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ต่อมา มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง และเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาพรรคใดหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาเห็นว่าคำร้องทั้งสามมีข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกันจึงมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน โดยให้เรียกอัยการสูงสุดทั้งสามคำร้องว่าผู้ร้อง และให้เรียกพรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

ผู้ร้องยื่นคำร้องและคำร้องเพิ่มเติมได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งออกประกาศลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ในวันที่ ๒ ถึงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ต่อมา นายจิณวรรณ์ บุญเกียรติ กับพวก มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ร้องเรียนต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งคัดค้านประกาศรับรองรายชื่อ นายวิรัตน์ ศรีโชติ นายอำนาจ รอดช่วย และนายดิเรก หนูสาย ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๕ ที่ ๘ และที่ ๙ ในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เนื่องจากไม่มีชื่อในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง ตามหนังสือสำนักเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ที่ ปชป. ๔๕๐๐๔๔๕/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า มีการสมคบกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกันปลอมเอกสารและแก้ไขทะเบียนสมาชิกในฐานะข้อมูล

ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อส่งคนซึ่งไม่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายลงสมัครรับเลือกตั้ง
ในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ และตามหนังสือ ที่ ปชป. ๔๕๐๐๔๕๑/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕
ว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการร้องเรียนจากผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งสงสัยว่าจะตกเป็นเครื่องมือและถูกหลอก
ให้ทำผิดกฎหมาย และผู้รู้เห็นเหตุการณ์หลายคนรวมถึงเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองที่ร่วมสมคบกัน
ทำความผิด สรุปได้ว่า ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลายคนแบ่งงานกันทำโดยอ้างสนับสนุนให้
พรรคการเมืองอื่นจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่พรรคฝ่ายค้านเคยลงสมัคร เพื่อไม่ให้เกิดปัญหากรณีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้อง
ที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ทำให้หลายสิบเขตเลือกตั้ง
ได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติโดยเฉพาะอายุสมาชิกพรรคไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นพฤติกรรม
ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตย ประธานกรรมการการเลือกตั้งจึงมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕
แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง
ได้รายงานการสืบสวนสอบสวนต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง ตามบันทึกสำนักสืบสวนสอบสวน
และวินิจฉัย ๑ ฉบับ คำนวนที่สุด ที่ ลต ๐๒๐๑ (สสว.๑)/๔๒๓ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๕ และ
ฉบับ คำนวนที่สุด ที่ ลต ๐๒๐๑ (สสว.๑)/๖๔๗ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ทั้งได้รายงานผล
การประชุมคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามบันทึกสำนักสืบสวนสอบสวนและ
วินิจฉัย ๑ ฉบับ คำนวนที่สุด ที่ ลต ๐๒๐๑ (สสว.๑)/๗๕๖ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ต่อมา
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง
มีหนังสือส่งพยานหลักฐานให้ผู้ร้องเพื่อพิจารณาดำเนินการกับผู้ถูกร้องทั้งสาม ตามมาตรา ๖๗
แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้อง
ที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๕๕๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ และที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๐๐๐
ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ และกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑)
และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตามหนังสือ
ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๗๕๑๗ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ ซึ่งผู้ร้องได้แต่งตั้งคณะกรรมการ

ตรวจสอบข้อเท็จจริงรวมทั้งผู้ร้องได้พิจารณาพยานหลักฐานจากการสืบสวนสอบสวนของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรรมการการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง อนุกรรมการและบุคคลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ปรากฏข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานสรุปได้ดังนี้

กรณีกล่าวหาพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ สมคบกับพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ แก๊งทะเบียนสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และว่าจ้างหรือให้เงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากคำให้การของนายชวการ โตสวัสดิ์ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประกอบกับคำให้การของนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นางสาวมณฑิราพร พิมพ์จันทร์ เลขานุการของนายสุขสันต์ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และพยานอื่น ๆ ในสำนวน ให้การสอดคล้องกันว่า เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายชวการได้รับการติดต่อจากนายยุทธพงษ์ หรือพงศ์ศรี ศิวาโมกษ์ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า นายยุทธพงษ์) ให้หาพรรคการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น เพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเสียงไม่ต้องได้คะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบ โดยจะมีค่าใช้จ่ายให้ผู้สมัครรายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท นายชวการจึงโทรศัพท์ติดต่อให้นายสุขสันต์หาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต่อมาวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายยุทธพงษ์โทรศัพท์บอกนายชวการว่า พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ต้องการพบตัวนายชวการ ให้ไปที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ นายชวการจึงไปพบนายยุทธพงษ์ที่ร้านอาหารตามสั่งหน้าทางเข้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอเวลาเข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายยุทธพงษ์แนะนำให้รู้จักนายทวี สุวรรณพัฒน์ ซึ่งเป็นคนสนิทของ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายธีรชัย หรือตั๋ย จุลพัฒน์ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่านายธีรชัย) จากนั้น นายชวการ นายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัย ได้ขึ้นไปตึกที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนั่งรอในห้องประชุมประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ซึ่งอยู่ข้างห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์ จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ได้เข้ามาที่ห้องประชุมดังกล่าว และพูดคุยตกลงกันเกี่ยวกับการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคเล็กอีกสองพรรค โดยเน้นในพื้นที่ของพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์ ได้สอบถามกรณีผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันจะทำอย่างไร นายชวการตอบว่าจะใช้วิธีที่เรียกว่าตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งนายสุขสันต์เคยแจ้งวิธีการไว้ต่อนายชวการ โดยวิธีถอดชื่อและที่อยู่ของ

สมาชิกพรรคบางคนที่เป็สมาชิกพรรคครบเก้าสิบวันออกจากบัญชีรายชื่อสมาชิกพรรค แล้วนำชื่อผู้ที่พรรคจะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งตั้ยังเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันใส่แทนที่ โดยใช้หมายเลขสมาชิกและวันสมัครสมาชิกพรรคเดิม และได้พูดคุยเรื่องค่าใช้จ่าย หลังจากนั้น นายชวการ นายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัย กลับไปวางแผนที่โรงแรมกานต์มณี ห้องหมายเลข ๔๒๖ โดยมีนายสุขสันต์ และนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าร่วมหารือในรายละเอียดการหาตัวผู้สมัครและค่าใช้จ่ายการเลือกตั้ง

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายชวการ นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ได้ไปปรับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ ที่กระทรวงกลาโหม จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท และนายชวการนำเงินจำนวนดังกล่าวไปมอบให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้เป็นค่าสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งรับสมัครเป็นวันสุดท้าย

ต่อมา ในวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการ และนายสุขสันต์ ใช้โรงแรมกานต์มณี ห้องหมายเลข ๔๐๑ เป็นศูนย์ประสานงานเพื่อจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยนายสุขสันต์เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารของผู้สมัคร และมีนางสาวมณฑิราพร หรือบัว พิมพ์จันทร์ เป็นผู้ช่วย

วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นซีดีที่บันทึกข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาให้นายสุขสันต์ และนางสาวมณฑิราพร แก้ไขเปลี่ยนแปลงสมาชิกพรรค โดยมีนายสาขันธ์ เจียมสวัสดิ์ และผู้หญิงที่มากับนายอำนาจ รอดช่วย เป็นผู้ช่วย โดยนายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้สั่งการด้วยตนเองในทุกขั้นตอนว่าจะนำชื่อใครออกและจะนำชื่อใครเข้ามาแทนที่ ซึ่งได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในแผ่นซีดี จำนวน ๖๑ คน และในจำนวนนี้ส่งสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๒๑ คน โดยจัดทำกันที่โรงแรมกานต์มณี ห้องหมายเลข ๒๐๓ นายทวี สุวรรณพัฒน์ นำเงินมาให้สองครั้ง นับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้จำนวน ๓๘ ซอง มอบให้ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกัน หลังจากนั้นนายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีที่แก้ไขข้อมูลดังกล่าวไปให้นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ ผู้มีหน้าที่บันทึกข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้นำไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งต่อมานายอมรวิทย์ ให้การรับว่าตนได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นซีดีมาให้พร้อมเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา

ประมาณ ๒๑ นาฬิกา และนายอมรวิทย์ ได้นำไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๘.๐๐ นาฬิกา ซึ่งนายอมรวิทย์ ได้มอบเงินจำนวนดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงด้วย

ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา นายทิวินาเงินมาให้นายชวการที่โรงแรมกานต์มณี อีกจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้นายชวการโอนไปให้นายสุขสันต์ เป็นค่าสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกจำนวน ๗ คน หลังจากวันนั้นก็มีผู้สมัครหลายคนส่งโทรสารใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการลงสมัครรับเลือกตั้งมาให้นายสุขสันต์ เพื่อส่งต่อให้นายชวการนำไปรับเงินจากพลเอก ชรรมภ์ ตามที่ตกลงกันไว้ โดยในวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการส่งเอกสารดังกล่าวให้นายทิวินา และติดต่อนายยุทธพงษ์เพื่อทวงถามเงินที่จะให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับเงินตามจำนวนที่ตกลงไว้ ในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการ และนายสุขสันต์ เห็นว่าถูกหักหลังจึงไปพบนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าว

ส่วนกรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างหรือให้เงินสนับสนุนพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากคำให้การของนางฐิติมา ภาวะดี ประกอบคำให้การของพันตำรวจตรี สุขุม พันธุ์เพ็ง นายอุทัย นามวงศ์ นายบุญชู ชื่นสุวรรณ นายแผ่นดิน ปะสู นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ และนางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง ต่างให้การสอดคล้องกัน โดยปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญชู บารมีภณ หรือบุญอุทธิพล ชินราช (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่านายบุญชู บารมีภณ) หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไปร่วมประชุมหัวหน้าพรรคการเมืองที่รัฐสภาเมื่อกลับมาได้เล่าให้นางฐิติมาฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะช่วยค่าใช้จ่ายการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่พรรคเล็กทุกพรรคประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน โดยนายบุญชู บารมีภณให้นางฐิติมาออกเงินสำรองค่าสมัคร จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ไปก่อน ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช นำผู้จะสมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้มาประชุมหารือที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายไพฑูรย์ได้ติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังพลเอก ชรรมภ์ และพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มาร่วมประชุมแทน พลเอก ชรรมภ์ จนถึงเวลา ๒๑ นาฬิกา สรุปยอดค่าใช้จ่าย

ของผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้ คนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งจ่ายเป็น ๒ งวด งวดแรกจ่ายในวันสมัครคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท โดยหักให้ค่านายหน้าคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลือจ่ายให้เมื่อสมัครเสร็จสิ้นแล้ว และพลเอก ไตรรงค์ บอกว่าจะมีคนนำเงินมาให้ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้นำเงินมาใช้จ่ายการสมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้ จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มามอบให้นางรัฐติมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนางรัฐติมาหักค่านายหน้าออกจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

วันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๘ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้ได้นำหลักฐานมากรอกใบสมัครและรับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของหัวหน้าพรรค โดยนางรัฐติมา จ่ายเงินให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ นายปรามิทธิ์ ตั้งพยากรณ์ จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท นายนิยม เพ็ญพรหม จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท นายจารึก เทวฤทธิ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท นายสิริภพ เหล่าลาภะ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช จำนวน ๗๐,๐๐๐ บาท นายแผ่นดิน ประสู จำนวน ๗๐,๐๐๐ บาท นายบุญชู ชื่นสุวรรณ จำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท นายอุทัย นามวงศ์ จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท และนางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท และในวันเดียวกันนี้ พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ นำเงินมาให้อีกจำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับผู้สมัครภาคใต้ที่เพิ่มอีก ๑๗ คน นางรัฐติมาได้มอบสำเนาใบรับเงินให้ไว้เป็นหลักฐานต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงด้วย ซึ่งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน ๑๒๑ คน

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๘ พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ นำเงินมามอบให้นางรัฐติมาที่ปั้มน้ำมันบางจากบริเวณลานจอดรถสถานีรถไฟสามเสนอีกครั้งที่ ๓ จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท และตกลงว่าส่วนที่เหลืออีก ๕๐๐,๐๐๐ บาท จะนำมาให้นางรัฐติมาในภายหลัง ซึ่งต่อมาไม่ปรากฏว่านางรัฐติมาได้รับเงินตามที่ตกลงดังกล่าว รวมเงินที่นางรัฐติมาได้รับจากพลโท ผดุงศักดิ์ จำนวน ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท ต่อมาในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๘ เวลาประมาณ ๑๓.๓๐ นาฬิกา มีบุคคลซึ่งนางรัฐติมาเรียกว่า เศรษฐาติ ฯ ใช้โทรศัพท์หมายเลข ๐๙-๔๓๒๗๖๖๖ โทรมาที่เครื่องรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนางรัฐติมา หมายเลข ๐๔-๑๓๗๖๖๘๘ โดยถามว่าต้องการเงินอีกจำนวนเท่าใด

นางฐิติมาแจ้งว่าต้องการอีกประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่ปรากฏว่านางฐิติมาได้รับเงินจำนวนดังกล่าว

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ซึ่งเป็นกรรมการบริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะตัวแทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อประโยชน์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีการมีคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และได้ร่วมกันสนับสนุนให้มีการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนให้มีการปลอมเอกสาร เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ส่วนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้แทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และออกหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมือง อันเป็นเท็จ และส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน จึงเป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

สำหรับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ การกระทำของนายบุญญาบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้แทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะดี ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ ๒ รับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำมาใช้จ่ายในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ได้ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประเภทกิตติมศักดิ์อันเป็นความเท็จ เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน เพื่อช่วยผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิในเขตเลือกตั้งนั้น ย่อมแสดงว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกำหนดห้าปี นับแต่วันที่คำสั่งให้ยุบพรรคทั้งสามดังกล่าว

พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาและเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องของผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดแล้ว ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมสิ้นสุดลงด้วย แม้ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕ วรรคสี่ บัญญัติ

ให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลทำให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดียุบพรรคการเมือง เนื่องจากอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวเป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด แต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาลและไม่ใช่องค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการที่ดำเนินการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ การที่มาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวกำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีและใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งให้โอนอรรถคดีของศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงขัดต่อหลักนิติรัฐ และขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๑ ประกอบกับมาตรา ๓๘ ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลงโดยการยึดอำนาจตามประกาศ คปค. ฉบับที่ ๑ ส่งผลให้บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับสิ้นสุดลงไปด้วยพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๔ รวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ การกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาและนำมาร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำที่อาศัยเหตุอันเกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อีก เหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมสิ้นสุดไปด้วย แม้ต่อมาจะมีประกาศ คปค. ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่เพียงประกาศเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๔ เพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และแม้ต่อมา คปค. จะออกประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยให้ใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ อันเป็น

วันประกาศเป็นต้นไป จะใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นฐานดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ไม่ได้

ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งถูกยกเลิกไปตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ก็ไม่มีกฎหมายใด กำหนดให้ใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่เป็นความผิดต่อไป

นอกจากนั้น การยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ จึงกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองไว้เพียง มาตราเดียวเท่านั้น คือ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดว่า บุคคลจะใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมิได้ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองไว้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เฉพาะมาตรา ๖๖ (๑) เท่านั้น ส่วนมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) บัญญัติเพิ่มเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองไว้ นอกเหนือไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นบทบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นการบัญญัติที่เกินจำเป็น และกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่ชอบด้วยมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ นอกจากนี้ การตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตาม มาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ ไม่ได้ระบุ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าว จึงไม่เป็นไป

ตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้น มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๒๕ และใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

สำหรับการกระทำที่กล่าวหาผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้อง ไม่ใช่การกระทำที่เป็นความผิด ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เพราะการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข หมายถึงกระทำการเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขสิ้นสุดลง และการให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางแห่ง รัฐธรรมนูญ หมายถึงการได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ คือ การปฏิวัติ รัฐประหาร หรือยึดอำนาจการปกครองประเทศโดยใช้กำลัง ซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ ส่วนการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็น ความผิดทำนองเดียวกันกับบทบัญญัติภาค ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับ ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง การกระทำเพียงการฝ่าฝืนกฎหมาย เลือกลงแม้จะถือว่าเป็นความผิดกฎหมายอาญา ก็ไม่เคยปรากฏหรือเคยมีคำพิพากษาว่าการกระทำ เช่นนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือกระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเหตุนี้มาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดกลไกเพื่อยับยั้งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของ หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่พรรคไว้ชัดเจน แสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดความร้ายแรงของการกระทำของพรรคการเมือง ผู้บริหารพรรคการเมือง ไว้เป็นลำดับ เพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุการณ์กระทำผิดเล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบโดยง่ายเนื่องจากการกระทำของผู้บริหารพรรคบางคนย่อมมีผลกระทบ อย่างมากต่อสมาชิกพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง

ส่วนกรณีที่พรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ผู้ร้องไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าว มีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมือง ตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ แต่มาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับบัญญัติให้ผู้ร้อง มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บทบัญญัติมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

อีกทั้งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ฉบับที่ ๒๗ ได้เพิ่มบทลงโทษให้เพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง ที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคมีกำหนด ๕ ปี นับแต่ วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง เป็นการเพิ่มบทกำหนดโทษนอกเหนือจากมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และตรากฎหมายเพิ่มเติมย้อนหลังเป็นผลร้าย แก่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขัดต่อหลักนิติรัฐ เลือกปฏิบัติไม่เป็นธรรม ขัดหลักสากลทางอาญา ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ในการใช้สิทธิทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เพิ่งประกาศเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ จึงไม่มีผลย้อนหลังไปใช้กับการร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มูลเหตุเกิดขึ้นก่อนวันออก ประกาศดังกล่าว และแม้ว่าการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจะมีโทษทางอาญา แต่สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิ เสรีภาพที่ชนชาวไทยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข และมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ก็ยังให้การคุ้มครองอยู่ การเพิกถอนสิทธิ เลือกตั้งจึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและ

มีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท นอกจากนั้น ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ อังการยุบพรรคการเมืองเฉพาะ “การกระทำต้องห้าม” ต่างจากเหตุยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่เป็นเรื่อง “การกระทำการ” ซึ่งการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหา ตามคำร้องไม่ได้เป็น “การกระทำต้องห้าม” จึงไม่อาจนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มาใช้กับผู้ถูกร้องที่ ๑

นอกจากนี้ การดำเนินการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่เคยแจ้งให้พรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ หรือแม่พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา หรือนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ไปชี้แจง ข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานตามข้อ ๔๐ ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กำหนดให้ เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเสนอเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งข้อกล่าวหาและเรียกผู้ถูกร้องเรียน มาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาพร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบโดยต้องทำเป็น หนังสือ แต่ประธานอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์ จัดทำฝ่ายเดียว และประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ไม่ได้ให้โอกาส ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานรวมทั้งให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ การเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนสรุปว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามข้อกล่าวหาหรือไม่ ทั้งที่ประธานคณะกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสนอไว้อย่างชัดเจน จึงเป็นการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีที่พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำนั้น เนื่องจากได้รับเชิญไปให้ถ้อยคำในฐานะพยาน ไม่ใช่ในฐานะผู้แทน พรรค จึงถือไม่ได้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนปฏิเสธว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เกี่ยวข้องกับกรณี ดังกล่าว เป็นเพียงการให้สัมภาษณ์โดยยังไม่ทราบข้อกล่าวหาที่แท้จริง และการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน ถือไม่ได้ว่าเป็นการให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว นอกจากนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กล่าวคือ อำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่กล่าวมา เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งต้องทำคำวินิจฉัยเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน แต่ไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกล่าวหาต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองและในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการร้องขอให้ผู้ร้องยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยปราศจากมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงเป็นการดำเนินการโดยพลการของนายทะเบียนพรรคการเมือง ทั้งที่อ้างผลจากมติคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ได้รับแต่งตั้งจากประธานกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แม้มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะใช้คำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” แต่ที่จะปรากฏต่อนายทะเบียนได้ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีมติว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความผิดตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเสียก่อน มิใช่เป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาวินิจฉัยได้เอง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ถูกต้องครบถ้วน จึงไม่มีอำนาจส่งเรื่องให้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ร้องก็ไม่มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

สำหรับการกระทำของพลเอก ชรรณภักดิ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ตามคำร้อง ไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และไม่ใชการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะไม่ได้เป็นการกระทำของหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคที่หัวหน้าพรรคมอบหมายเป็นหนังสือ และไม่ได้มีมติของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ใ้บุคคลทั้งสองกระทำการตามคำร้อง แม้บุคคลทั้งสองเป็น

กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ไม่ได้รับผิดชอบจัดการด้านการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และไม่อาจใช้เป็นเหตุสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

อีกทั้ง การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ขอบังคับกฎหมาย เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และนายสุเทพไม่มีส่วนรู้เห็นการกระทำดังกล่าว จึงไม่เป็นผู้เสียหาย ตามข้อ ๓ ของระเบียบคณะกรรมการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๒ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม มาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ไม่ได้บังคับไว้โดยเด็ดขาดให้สั่งยุบพรรคการเมืองทันทีทุกกรณี และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน ประกอบกับเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้กำหนดความรุนแรงตามลักษณะของการกระทำไว้ในหลายระดับ แสดงให้เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจใช้ดุลพินิจว่าควรสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่ยุบก็ได้ การสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะมีผลกระทบโดยตรงต่อสมาชิกพรรคที่มีมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน ซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องตามข้อกล่าวหาในคำร้อง อีกทั้งบ้านเมืองจะเกิดความวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย และส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ จึงไม่ควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

นอกจากนั้น เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค ทำให้กรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งตั้งคณะแล้ว และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคตามสำเนาหนังสือของนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ จึงไม่มีความจำเป็นต้องรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงที่กล่าวหาตามคำร้องไม่อาจรับฟังได้ เนื่องจากมูลเหตุที่นายสุเทพร้องเรียนต่อ นายทะเบียนพรรคการเมืองสืบเนื่องมาจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนและการเลือกตั้งติดต่อกันสองครั้ง พรรคประชาชนปิตัญจึงพยายามทำลายความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อพันตำรวจโท ทักษิณ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรและกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรคประชาชนปิตัญกับพรรคร่วมฝ่ายค้านรวมสามพรรค ประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งพรรคประชาชนปิตัญจะเสียหายและกลายเป็นฝ่ายค้านนอกสภา จะไม่มีบทบาทในพื้นที่ที่พรรคประชาชนปิตัญเคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงดำเนินการเพื่อล้มการเลือกตั้งและปรักปรำใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กระทำการตามที่กล่าวหาในคำร้อง ซึ่งในกรณีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หากมีจริงก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นด้วย และการแก้ไขข้อมูลดังกล่าวตามที่ปรากฏในคำร้องก็มีใช้การแก้ไขครั้งนี้เป็นครั้งแรก โดยนายสุขสันต์ เคยทำมาแล้วในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนก็ไม่ปรากฏว่ากรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คนใดเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย คำให้การของนายสุขสันต์ ที่ว่า มีการนำแผ่นบันทึกข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา เมื่อทำการแก้ไขข้อมูลเสร็จแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ นำกลับไปคืนในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒ นาฬิกา ขัดกับรายงานการตรวจสอบข้อมูลในคอมพิวเตอร์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ที่ระบุว่า มีการบันทึกเปลี่ยนแปลงข้อมูลสองครั้ง คือ ครั้งแรกวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๐.๒๒ นาฬิกา และครั้งสุดท้ายวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๑ นาฬิกา เป็นการบันทึกเปลี่ยนแปลงข้อมูลจากแผ่นซีดีใหม่ที่ได้รับจากนายบุญทวีศักดิ์ คำให้การของนายสุขสันต์ จึงไม่มีน้ำหนัก และเป็นการใช้ใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นอกจากนี้ ตามคำร้องอ้างว่ามีการติดต่อจะให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการให้การว่าเพิ่งไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงฟังไม่ได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์

และนายพงษ์ศักดิ์ มีส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อีกทั้งนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ให้การว่า เพิ่งพบรู้จักนายชวการเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยการแนะนำของนายสุขสันต์ ที่นายชวการอ้างว่าได้มาชี้แจงเรื่องการติดต่อพันธมิตรหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อสมาชิกพรรคต่อ พลเอก ธรรมรักษ์ ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ไม่สอดคล้องกัน ทำให้การของนายชวการจึงเชื่อไม่ได้

สำหรับการจ่ายเงินสนับสนุนให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พยานร่วมเหตุการณ์ก็ให้การขัดกัน โดยนายชวการให้การว่า วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขัดกับคำให้การของนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ที่ยืนยันว่า วันนั้นไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้ขึ้นไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการก็ให้การขัดกับนายทวี และนายธีรชัย ที่ยืนยันว่า วันดังกล่าวไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้รับเงินตามที่กล่าวอ้าง เพราะไม่จำเป็นต้องเรียกนายชวการไปรับเงินที่กระทรวงกลาโหมและไม่มีเหตุผลที่ต้องจ่ายเงินด้วยตนเอง ส่วนภาพที่นายสุเทพนำเสนอเป็นภาพที่มีการติดต่อและลำดับภาพขึ้นใหม่และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้ามีการสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัครแบบแบ่งเขตเพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบเท่านั้น แต่นายชวการกลับอ้างว่า เงินที่ได้รับจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นายทวีเป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอข่าวเรื่องภาคใต้ไปให้พลเอก ธรรมรักษ์ เท่านั้น ไม่ได้เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ ที่นายชวการ ให้การว่า ร่วมกันนับเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท ใใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ซอง ก็ขัดกับคำให้การของนายทวี และนายยุทธพงษ์ ที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมอบให้นายชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวมาจากผู้ใด และจำนวนเงินที่อ้างไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ไม่มีผู้ใดให้การว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี และไม่มีเหตุที่นายทวี ต้องนำเงินมาให้ นายชวการ ซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้นายบุญทวีศักดิ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่วนเรื่องการโอนเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม เพื่อเป็นค่าสมัครของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้อง

ที่ ๒ เพิ่มขึ้นอีก ๗ คน ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๒ นาฬิกา วันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ทำให้การของนายชวการ และนายสุขสันต์จึงเป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อไต่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นอกจากนี้ นายชวการ และนายสุขสันต์ ยังร่วมกับนายสุเทพ และคณะ พยายามชักจูงและว่าจ้างให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไต่ร้ายกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ส่วนเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยแจ้งนายบุญอารมิกณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งของทุกพรรคตามที่อ้างทำให้การของนางฐิติมา และเป็นไปไม่ได้ที่จะแจ้งต่อหัวหน้าพรรคการเมืองถึง ๑๕ พรรคในการประชุมร่วมกันที่อาคารวุฒิสภา ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนายบุญอารมิกณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนายฉัฐพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษฎไทยมั่นคง ที่ให้การว่า ไม่มีการพูดเรื่องการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองขนาดเล็กที่เข้าร่วมประชุม ส่วนที่อ้างว่านางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ได้รับเงินจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ รวม ๓ ครั้ง เมื่อวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท การที่นางฐิติมาให้การเช่นนั้นเกิดจากการสร้างเรื่องอันเป็นที่จของนายสุเทพ กับพวก ว่าจ้างนางฐิติมาให้การปรักปรำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเงินจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยนายสุเทพ ให้เงินนางฐิติมาแล้วจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท และจะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งจะสนับสนุนนางฐิติมาให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครในนามพรรคประชาธิปไตย ซึ่งต่อมานางฐิติมาให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และกลับคำให้การในชั้นคณะกรรมการสืบสวนฯ ว่า ให้การตามเอกสารที่นายสุเทพ จัดเตรียมไว้ คำให้การของนางฐิติมา ในชั้นคณะกรรมการสืบสวนฯ จึงรับฟังไม่ได้

อีกทั้งพรรคประชาธิปไตย พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศยืนยันว่าจะไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องจ้างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบ จะเห็นได้ว่า มีหลายเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีผู้สมัครจากพรรคอื่นลงแข่งขัน และมีหลายเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

มีคะแนนนิยมสูงเกินร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ก็ยังมีผู้สมัครจากพรรคอื่นลงสมัครแข่งขันหลายพรรค และยังมีพยานหลักฐานยืนยันว่า ผู้สมัครพรรคอื่นจำนวนมากสมัครรับเลือกตั้งโดยค่าใช้จ่ายของตนเอง เพราะมีความมั่นใจว่าจะได้รับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรนิติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องขัดต่อเหตุผล รับฟังไม่ได้ จึงขอให้ยกคำร้องและคำร้องเพิ่มเติมของผู้ร้อง

พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวหา และไม่เคยรู้จักนายอมรวิทย์ สุวรรณผา มาก่อน อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของใด ๆ เพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ถูกกล่าวหา เนื่องจากวันเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหานั้น นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และไม่มีหลักฐานใดที่แสดงให้เห็นว่านายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เกี่ยวข้อง ส่วนที่กล่าวหาว่ารับเงินจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลตามที่ผู้ร้องกล่าวหา อีกทั้งไม่เคยมีการมอบอำนาจให้บุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา นอกจากนั้น การสืบสวน สอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน อีกทั้งการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ไม่ปรากฏว่าทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งทุกคนที่วินิจฉัยชี้ขาด จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

พรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญญาบริมมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้กระทำการตามคำร้อง ในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญญาบริมมีภณไปร่วมประชุมที่รัฐสภาที่พรรคการเมือง ๑๖ พรรค แต่ที่ประชุมไม่ได้พูดเรื่องเงินตามคำให้การของนางฐิติมา ภาวะดี ที่กล่าวอ้างลอยๆ นายบุญญาบริมมีภณ ไม่รับรู้ ไม่รับทราบ และไม่เคยได้รับเงิน รวมทั้งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับเงินสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ที่กล่าวหาว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากพรรคผู้ถูกร้อง

ที่ ๑ นั้น เป็นเพียงการกระทำส่วนบุคคลของกลุ่มบุคคลตามที่กล่าวหา ทั้งนางฐิติมา นายพันมิตร ดวงทิพย์ และบุคคลอื่นที่ถูกกล่าวหาไม่ใช่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากบุคคลกลุ่มนี้ จึงไม่ใช่การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๑๕ และ มาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยอาศัยงบประมาณจากกองทุน เพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการปีงบประมาณ ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท ซึ่งสนับสนุนผู้สมัครได้เพียง ๑๐ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขตอีก ๕ คน นอกจากนั้นเป็นเงินของผู้สมัครรับผิดชอบเอง โดยการสนับสนุนจากผู้อำนวยการเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่งตั้งมอบหมาย ซึ่งก็ปรากฏว่า นายพันมิตร ได้กู้ยืมเงินจากนางวริศยา งามเกิดศิริ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท จึงเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้รับเงินจากที่อื่นมาสนับสนุนผู้สมัคร และที่กล่าวหาว่านายบุญابرมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รับรองเอกสารการเป็นสมาชิกพรรค เป็นเท็จมอบให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ขอยืนยันว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ รับใบสมัครสมาชิกพรรคของผู้สมัคร ทั้ง ๑๒๖ คน เป็นสมาชิกพรรคในการประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ประเภทสมาชิกกิตติมศักดิ์ ซึ่งเป็นการรับแทนสมาชิกเก่าที่ปรับออก เพื่อเตรียมการวางตัวลงสมัคร รับเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในโอกาสข้างหน้า จำนวนสมาชิกจึงเท่าเดิม ไม่ใช่สมาชิกเพิ่มหรือลด ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่ได้รายงานสมาชิกเพิ่มลดในรอบปี (ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗) ทำให้ฐานข้อมูลของคณะกรรมการ การเลือกตั้งไม่มีรายชื่อบุคคลดังกล่าว แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ได้จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรค (ท.พ. ๔) ไว้ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และ ข้อบังคับพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าด้วยสมาชิกภาพ ผู้สมัครทั้ง ๑๒๖ คน จึงมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ไม่ได้กระทำการ ฝ่าฝืนกฎหมายตามคำร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งอ้างตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หน้า ๔๓ ว่า ในบทสรุปบันทึกการสอบสวน ของอนุกรรมการสืบสวนฯ ที่จัดทำเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการสอบปากค่านายบุญابرมีภณ เกี่ยวกับการจ้างบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งนั้น ไม่ตรงกับที่นายบุญابرมีภณเล่าให้ฟัง ที่ถูกในวันนั้น นายบุญابرมีภณเล่าว่า หลังจากยุบสภาแล้วประมาณ ๒ ถึง ๓ วัน นายประภากรณ์ อุทัยวัฒน์ เพื่อนร่วมรุ่น พปป. ๑ สถาบันพระปกเกล้า โทรศัพทท์แจ้งให้ทราบว่ามีผู้จะสนับสนุนให้ส่งผู้สมัคร

รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายบุญบารมีภณมีความเห็นอย่างไร ซึ่งตอบไปว่าต้องเจรจาหารือกันก่อน จึงเดินทางไปพบที่โรงแรมพงษ์เพชร จังหวัดนนทบุรี เวลาเช้าก่อนเที่ยง วันเวลาใดไม่จดจำเพราะยังไม่เกิดความสนใจ มีบุคคลร่วมหารือ คือ นายศิริภพ เหล่าลาภะ นายประภากรณ์ อุทัยวัฒน์ ต่อมามีนายพันมิตร ดวงทิพย์ และนางฐิติมา ภาวะลี เดินทางมาสมทบ เจรจาหารือไม่เป็นการยังไม่ชัดเจนในเนื้อหา ได้มีการนัดเจรจาอีกครั้ง นายบุญบารมีภณ จึงมอบหมายให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวรับไปดำเนินการต่อ ส่วนตนเองจะไม่ขอมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยยึดหลักการว่าหากส่งผู้สมัครได้มาก ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อก็มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งสูงขึ้น

นอกจากนั้น ศาลปกครองกลางมีคำวินิจฉัยแล้วว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้เพิกถอนการเลือกตั้งแล้ว จึงจะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้

เมื่อพิจารณาจากคำร้องและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทั้งสามดังกล่าว มีปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยก่อน รวมเก้าประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้แย้งว่า อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดียุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาล ซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาลและมีใช้องค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการที่ดำเนินการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ทั้งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงแล้ว อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมเป็นอันสิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติ แม้ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลทำให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวเพราะขัดต่อหลักนิติรัฐ

ก่อนที่จะวินิจฉัยประเด็นดังกล่าว สมควรที่จะวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการยึดอำนาจเสียก่อน ในปัญหานี้ตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า แม้ว่าการปฏิวัติหรือรัฐประหารจะเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็ตาม แต่เมื่อผู้ที่กระทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารสามารถเข้าควบคุมสถานการณ์ของประเทศให้เป็นปกติและสามารถยื่นหยัดอำนาจของตนได้ โดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศให้การรับรองด้วยการยอมอยู่ในความสงบ ไม่ต่อสู้ ไม่ขัดขวาง

และมาติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐตามปกติ ย่อมมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลในทางกฎหมาย ผู้กระทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารจึงมีฐานะเป็นรัฐาธิปัตย์ กล่าวคือ เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจปกครองสูงสุดในการปกครองประเทศ และในทางกฎหมายได้ให้การรับรองฐานะของรัฐาธิปัตย์ ดังปรากฏให้เห็นในระบบกฎหมายของประเทศไทย คือ การปฏิวัติหรือรัฐประหารในประเทศไทย ที่ผ่านมาเป็นการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ใช้อำนาจปกครองสูงสุด การปฏิวัติหรือรัฐประหารมิได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมาย และไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อความสมบูรณ์ของกฎหมายที่ได้ตราขึ้น โดยองค์กรที่ใช้ อำนาจอธิปไตยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อน ๆ แต่อย่างไร ในทางตรงกันข้าม แม้ว่าคณะปฏิวัติหรือรัฐประหารจะประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แล้ว บรรดากฎหมายต่าง ๆ ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ และอำนาจของคณะปฏิวัติหรือรัฐประหารในฐานะ ที่เป็นรัฐาธิปัตย์ ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อได้แสดงเจตนาสละฐานะรัฐาธิปัตย์ด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ขึ้นใช้บังคับ และจัดให้มีผู้เข้ามาใช้อำนาจปกครองสูงสุดในการปกครองประเทศแทนตาม กลไกที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่นี้จึงมีผลใช้บังคับในทางกฎหมาย และ ถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศต่อไป

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ในประเทศที่เป็นนิติรัฐนั้น กฎหมายต้องอยู่เหนือสิ่งใด ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของรัฐย่อมกำหนดไว้แน่นอน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของราษฎรในฐานะ ที่เป็นปัจเจกชน และในขณะเดียวกันก็ได้รับรองและคุ้มครองประโยชน์ของส่วนรวมซึ่งประกอบด้วย ประโยชน์ของปัจเจกชนและประโยชน์สาธารณะ ผู้พิพากษาและตุลาการต้องมีอิสระในการพิจารณา พิพากษาอรรถคดี ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ราษฎร โดยในส่วนของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดก็ได้บัญญัติให้อำนาจ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และให้คำวินิจฉัย ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญถือเป็นเด็ดขาด ดังปรากฏในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ตลอดมา คือ มาตรา ๘๖ ถึงมาตรา ๘๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๘๕ มาตรา ๑๖๘ ถึงมาตรา ๑๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ มาตรา ๑๐๖ ถึงมาตรา ๑๑๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไข เพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๑๖๔ ถึงมาตรา ๑๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๒๑๘ ถึงมาตรา ๒๒๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๑๙๔ ถึงมาตรา ๑๙๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ และมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๑๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ สำหรับอำนาจของตุลาการรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ นั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจแก่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ไว้ในมาตรา ๒๐๗ ว่า ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี รัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร มีมติว่ากรณีมีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนชื่อจากองค์กรที่เรียกว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาเป็นศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ ถึงมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยให้อำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ และบัญญัติเพิ่มอำนาจให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจในการสั่งยุบพรรคการเมือง และบัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ และปัจจุบันมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญมาเป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา โดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และในวรรคสี่ ได้บัญญัติว่า บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และโดยที่อำนาจขององค์กรที่เรียกว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญต่างก็เป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีการจัดองค์กรวิธีพิจารณาและมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีผลเช่นเดียวกับคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ ให้คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะและเป็นสาระสำคัญขององค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในระบบนิติรัฐ

ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กล่าวข้างต้นได้ให้การยอมรับในบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นองค์กรชี้ขาดปัญหาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญตลอดมา และปัจจุบัน มาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ บัญญัติให้โอนอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ โดยให้รับโอนบรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ มาอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีผลในทางกฎหมาย จึงเห็นว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเช่นเดียวกับศาลรัฐธรรมนูญและมีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของผู้ร้องได้

ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๘ ฉบับ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ นั้น

ในประเด็นนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขออกประกาศคณะปฏิรูปฯ ฉบับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ จึงไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อีก เหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีความผิดต่อไป

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิเคราะห์แล้วเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญของประเทศไทย หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ โดยคณะปฏิวัติหรือรัฐประหารมากกว่าการแก้ไขหรือยกเลิกตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมีการตรารัฐธรรมนูญใหม่ขึ้นใช้บังคับปกครองประเทศมากกว่าสิบฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติ

รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๘ รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและพรรคการเมืองนั้น มีการตรากฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างเวลาที่ใช้บทบัญญัติเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้ไปพลางก่อน พ.ศ. ๒๔๙๐ พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๐ พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๔ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๕ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๑ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง ได้แก่ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๗ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นการยืนยันให้เห็นว่า ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๕ รวม ๗๐ ปี มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญและตรา รัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับแทนฉบับที่ถูกยกเลิกมากกว่าสิบฉบับ แต่การยกเลิกรัฐธรรมนูญไม่ว่าจะเป็น การยกเลิกโดยคำสั่งหรือประกาศของคณะปฏิวัติหรือรัฐประหาร หรือโดยวิธีทางตามรัฐธรรมนูญก็ตาม ก็มีได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองและระบบกฎหมายแต่อย่างใด อันเป็นลักษณะเฉพาะที่แสดงให้เห็นถึงการตรากฎหมายและความสมบูรณ์ของกฎหมายที่เกิดขึ้นหลังจากการยกเลิกรัฐธรรมนูญและ

ตรารัฐธรรมนูญใหม่ขึ้นใช้บังคับในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน และโดยที่การแก้ไขยกเลิกหรือตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ ปรากฏในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายต่าง ๆ ว่า องค์การที่มีอำนาจในการแก้ไข ยกเลิก หรือตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย และต้องมีการประกาศให้ประชาชนได้ทราบในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นจารีตประเพณีในการตรากฎหมายของประเทศไทย ดังนั้น จึงเห็นว่าบรรดากฎหมายต่าง ๆ ที่ตราขึ้นตามเงื่อนไขและวิธีการที่รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ โดยองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งมีผลใช้บังคับโดยสมบูรณ์และได้ประกาศให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบนั้น ในระบบกฎหมายของประเทศไทยได้ยอมรับว่ามีผลสมบูรณ์ตลอดมาแม้จะมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในภายหลังก็ตาม สำหรับในส่วนของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ นั้น ปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวที่แสดงให้เห็นว่า การยกเลิกกฎหมายดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นจากการยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยคณะปฏิวัติหรือรัฐประหาร แต่การยกเลิกกฎหมายเช่นนั้นเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายที่องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราขึ้นใช้บังคับ และประกาศให้ประชาชนได้ทราบในราชกิจจานุเบกษา

การที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศสำเร็จบริบูรณ์ โดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศให้การรับรองด้วยการยอมอยู่ในความสงบ ไม่ต่อสู้ ไม่ขัดขวาง และมาติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐตามปกติ จึงมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ใช้อำนาจปกครองสูงสุด ซึ่งในทางกฎหมายย่อมถือว่าการปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีฐานะเป็นรัฐาธิปัตย์ และการที่คณะปฏิรูปฯ ได้ออกประกาศฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ โดยให้องคมนตรีดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และศาลทั้งหลายนอกจากศาลรัฐธรรมนูญคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามบทกฎหมายตามประกาศคณะปฏิรูปฯ ก็เป็นการใช้อำนาจในฐานะรัฐาธิปัตย์ และมีผลในทางกฎหมาย แม้ว่าคณะปฏิรูปฯ จะได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองของประเทศสำเร็จบริบูรณ์ ซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ใช้อำนาจอธิปไตยก็ตาม แต่ก็ไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบ

การปกครองของประเทศและไม่มีการเปลี่ยนระบบกฎหมายแต่อย่างใด บรรดากฎหมายต่าง ๆ ที่ได้ตราขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ โดยองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย และได้มีการประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว กฎหมายดังกล่าวย่อมมีความสมบูรณ์โดยตัวกฎหมายนั้น ๆ และมีได้ผูกติดอยู่กับรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงมิได้มีผลกระทบกระเทือนต่อความสมบูรณ์และความมั่นคงของกฎหมายดังกล่าว และโดยที่จารีตประเพณีในการตรากฎหมาย การแก้ไข รวมทั้งการยกเลิกกฎหมายจะต้องกระทำโดยองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยและมีการประกาศเป็นการทั่วไปให้ประชาชนได้ทราบในราชกิจจานุเบกษา จึงเห็นว่า ในกรณีที่มีการแก้ไข ยกเลิก หรือการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับจึงต้องกระทำโดยองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยและมีการประกาศอย่างชัดเจนให้ประชาชนทราบด้วย ดังเช่น การยึดอำนาจที่ผ่านมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ สิ้นสุดลง โดยในส่วนของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งตราขึ้นตามเงื่อนไขและวิธีการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ กำหนดไว้มิได้สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ แต่อย่างใด กฎหมายทั้งสองฉบับยังคงใช้บังคับตลอดมาแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งตราขึ้นใช้บังคับแทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ จะมีบทบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมืองไว้เป็นการเฉพาะก็ตาม กฎหมายทั้งสองฉบับก็ได้ถูกยกเลิกไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญฉบับเดิมจนกระทั่งมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว กฎหมายทั้งสองฉบับจึงได้ถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และในกรณีของพระราชบัญญัติคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งแม้จะตราขึ้นตามเงื่อนไขและวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ พระราชบัญญัตินี้ก็ได้สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๕๓๔ กฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันแสดงให้เห็นว่าในการยึดอำนาจที่ผ่านมากรณีที่จะมีการแก้ไข ยกเลิกหรือตรากฎหมายใหม่เพื่อใช้บังคับจะต้องมีประกาศไว้อย่างชัดเจน และ

เมื่อได้พิจารณาถึงการตรากฎหมายดังกล่าวโดยฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่ใช้อำนาจอธิปไตย ฝ่ายนิติบัญญัติก็มีได้ถือเอาเงื่อนไขและวิธีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง กฎหมายว่าด้วยการพรรคการเมือง และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาเป็นเหตุที่จะทำให้ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๐ ล้มสุดลง พร้อมกับ รัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๒๑ และฉบับพุทธศักราช ๒๕๓๔ แต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม ฝ่ายนิติบัญญัติได้รับรองว่ากฎหมายทั้งสามฉบับยังคงมีผลสมบูรณ์ตลอดมา ดังปรากฏในบทบัญญัติ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ให้ยกเลิกกฎหมายดังกล่าวไว้ใน มาตรา ๓ ของกฎหมายทั้งสามฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับจารีตประเพณีการตรากฎหมายของไทยว่า การยกเลิกกฎหมายจะต้องกระทำโดยชัดแจ้งและประกาศให้ประชาชนได้ทราบ การที่คณะปฏิรูป ฯ ประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับต่อไปรวม ๖ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น ความในประกาศดังกล่าวจะมีผลทางกฎหมายก็ต่อเมื่อเป็นการแก้ไข ยกเลิก หรือ ตรากฎหมายขึ้นใหม่ ส่วนการประกาศว่าให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับมีผลใช้บังคับต่อไปโดยมิได้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว เป็นเพียงการยืนยันถึงสถานะและความสมบูรณ์ของกฎหมาย ฉบับนั้นที่มีผลใช้บังคับอยู่เดิม มิใช่หมายความว่ากฎหมายนั้นถูกยกเลิกไปพร้อมรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แล้ว และกลับฟื้นขึ้นใหม่โดยประกาศดังกล่าว ดังนั้น การประกาศว่าให้กฎหมายนั้นใช้บังคับต่อไปจึงเป็นเพียงการประกาศให้ประชาชนและผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้ทราบเท่านั้น มิได้มีผลต่อความสมบูรณ์ของกฎหมายที่มีผลสมบูรณ์ และใช้บังคับอยู่เดิม และมีได้ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายขึ้นใหม่แต่อย่างใด ส่วนบรรดากฎหมายที่เกี่ยวกับ

การปกครองหรือที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยที่คณะปฏิรูป ฯ มิได้มีประกาศยืนยันว่าจะให้ใช้บังคับต่อไปหรือไม่นั้น กฎหมายดังกล่าวย่อมมีผลใช้บังคับอยู่ดังที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้น

หลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คือ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยในส่วนของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอันแท้จริงของประชาชนซึ่งกระทำการผ่านตัวแทนของประชาชนนั้น คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ออกประกาศฉบับที่ ๕ ว่า ให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในทางการเมืองในวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นในเร็ววันนี้ อันเป็นการยืนยันถึงการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีกฎหมายรองรับไว้แล้ว คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนประกาศฉบับที่ ๑๓ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๕ ที่มีข้อความว่าให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป และประกาศฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ระบุให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งได้วินิจฉัยไว้แล้วว่าเป็นการยืนยันถึงความสมบูรณ์ของกฎหมายดังกล่าวที่มีอยู่เดิม และประกาศฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๔ ได้กำหนดเรื่องการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำสั่งของศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นยังคงถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามคำสั่งของศาลต่อไป ซึ่งเป็นการประกาศให้ทราบทั่วกันกำหนดโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามความในหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับอยู่อันเป็นการยืนยันถึงสถานะของกฎหมายฉบับนี้ว่ายังคงมีผลใช้บังคับโดยสมบูรณ์ มิได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกฎหมายเดิมแต่อย่างใด เพราะบทบัญญัติในส่วนที่ว่าด้วยบทกำหนดโทษยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ ตามประกาศฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๔ ย่อมเป็นการยืนยันว่าบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่เช่นกัน และเมื่อได้พิจารณาประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๔ และฉบับที่ ๑๖ แล้ว เห็นว่า ความในข้อ ๑ และข้อ ๒ ของประกาศฉบับที่ ๔ แสดงให้เห็นว่า คณะปฏิรูปฯ ได้ยอมรับว่าอำนาจของฝ่ายบริหารที่กฎหมายกำหนดให้ เป็นอำนาจของ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี และความในประกาศฉบับที่ ๑๖ มีข้อความที่เข้าใจได้ว่าอำนาจของ ฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยในการแก้ไข ยกเลิก และการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ ยังคงมีอยู่ โดยหัวหน้าคณะปฏิรูปฯ เป็นผู้ใช้อำนาจแทนฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะปฏิรูปฯ ก็ได้ยอมรับจารีตประเพณีในการตรากฎหมายซึ่งอาจถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไปได้ประการหนึ่งว่า การตรากฎหมายจะต้องมีการประกาศอย่างชัดเจนให้ประชาชนทราบ ดังจะเห็นได้จากประกาศฉบับที่ ๓ ซึ่งได้ประกาศอย่างชัดเจนว่า ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้น คณะปฏิรูปฯ ได้มีประกาศไว้อย่างชัดเจนและมีผลทางกฎหมาย เช่นกัน เช่น ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๒ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๕ ได้แก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ว่า ให้งดการบังคับใช้บทบัญญัติในส่วนที่ ๑ หมวด ๑ จนกว่าจะมีประกาศเป็นอย่างอื่น ประกาศฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๕ กำหนดห้ามมิว่าสุ่ม ประชุมพรรคการเมือง โดยกำหนดโทษไว้ด้วย และประกาศฉบับที่ ๑๓ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๕ ได้แก้ไขอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยให้มีอำนาจหน้าที่ออกประกาศให้ยื่นหรือขยาย ระยะเวลาหรือกำหนดวิธีการเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อให้เหมาะสมแก่การเลือกตั้งที่ค้างดำเนินการหรือ จำเป็นต้องดำเนินการต่อไปให้แล้วเสร็จ เป็นต้น ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ส่วนความในประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ฉบับ มีผลใช้บังคับต่อไปนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า ในประกาศดังกล่าว คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ได้ระบุเหตุผลความจำเป็นที่ต้องประกาศ เพราะต้องมีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ในช่วงการยึดอำนาจเพื่อให้ประชาชนหรือผู้บังคับใช้กฎหมายได้ทราบ แต่ไม่มีผลเป็นการแก้ไขหรือ เปลี่ยนแปลงบทบัญญัติของกฎหมายแต่อย่างใด ส่วนความในประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่กำหนดให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ย่อมมีผลในทางกฎหมายดังที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้น สำหรับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น ในช่วงการยี่ออำนาจของคณะปฏิรูป ฯ มิได้มีความจำเป็นต้องประกาศให้ประชาชนหรือผู้ใช้งบคับกฎหมายดังกล่าวได้ทราบว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรในขณะนั้น จึงมิได้มีการประกาศให้ประชาชนได้ทราบหากวินิจฉัยว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๘ ฉบับ สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แล้ว คณะปฏิรูป ฯ จะตรากฎหมายใหม่ขึ้นใช้งบคับจะต้องมีการประกาศอย่างชัดเจน เพราะการที่กฎหมายถูกยกเลิกไปแล้ว หากจะมีการตรากฎหมายขึ้นใช้งบคับใหม่ ตามจารีตประเพณีในการตรากฎหมายจะต้องมีการประกาศใช้กฎหมายใหม่อย่างชัดเจนและประกาศให้ประชาชนได้ทราบ การที่คณะปฏิรูป ฯ ได้ประกาศให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ฉบับ มีผลใช้งบคับต่อไป ย่อมแสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ฉบับ มีผลใช้งบคับต่อเนื่องตลอดมา ซึ่งในทางกฎหมายต้องถือว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญยังคงมีผลใช้งบคับตลอดมา ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้ง ๕ ฉบับ ที่ใช้ข้อความว่าให้กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้งบคับต่อไป เป็นเพียงการยืนยันความสมบูรณ์ของกฎหมาย แต่มิได้มีผลในทางกฎหมายที่เป็นการตรากฎหมายขึ้นใหม่แต่ประการใด พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงยังคงมีผลใช้งบคับโดยสมบูรณ์ตลอดมา ดังนั้น การที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้มีประกาศหรือคำสั่งให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน จึงไม่อาจนำข้อสันนิษฐานหรือความเชื่อที่ว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาหักล้างความมั่นคงของกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยได้ดังที่วินิจฉัยมา

จึงเห็นว่า ข้อโต้แย้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ถึงที่สุดลงตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่สาม การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ขอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การโต้แย้งว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ ผู้ยื่นหนังสือร้องเรียน ไม่ได้รู้เห็นการกระทำตามหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง จึงไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีนี้

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิเคราะห์แล้วเห็นว่า นายสุเทพ เป็นเลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ โดยพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงที่ได้รับ ความเสียหายจากการฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมือง และเนื่องจากรัฐธรรมนูญมิได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ร้องว่าเป็นใคร เห็นได้จากมาตรา ๖๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่กำหนดว่า ผู้รู้เห็นการกระทำของบุคคลหรือพรรคการเมืองใดที่ได้กระทำการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย การที่นายสุเทพร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่ามีบุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตาม มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นกรณี ที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุด พร้อมด้วยหลักฐานว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ เมื่อการกระทำดังกล่าวปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีผู้ร้องเรียนให้ปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่ามีพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ ไม่ว่าจะเป็ใคร รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองหรือไม่ มิใช่ข้อสาระสำคัญ เพียงแต่ปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ ไม่ว่าจะปรากฏโดยนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบด้วยตนเอง หรือมีผู้แจ้งให้ทราบ นายทะเบียนพรรคการเมืองย่อมมีอำนาจแจ้งต่ออัยการสูงสุด พร้อมด้วยหลักฐานเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้

ประเด็นที่สี่ การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง หรือไม่ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นการกระทำที่ชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การโต้แย้งว่า คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือแม้แต่พลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา หรือนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ตามข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ และผู้ถูกร้องที่ ๑ กับผู้ถูกร้องที่ ๒ กล่าวอ้างว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามที่ถูกลกล่าวหาหรือไม่ ตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมีได้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้เป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ด้วย ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น เป็นระเบียบที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความ

ในมาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ในส่วนของกรณการดำเนินการในกรณีที่มีการกล่าวหาว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสามนั้น ใช้บังคับกับการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายที่ระบุให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่วนการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้น กฎหมายมิได้กำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งการที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง กำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานว่าพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ โดยเมื่อการกระทำดังกล่าวปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะพิจารณาว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ หรือไม่ และสมควรเสนอเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคหรือไม่ การดำเนินการของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ไม่มีบทบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องเสนอเรื่องไปให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินการ ดังเช่นกรณีพรรคการเมืองส่งงบการเงินและสำเนาบัญชีที่เกี่ยวข้องต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งมาตรา ๔๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนองบการเงินและสำเนาบัญชีดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ กรณีนี้จึงไม่จำเป็นต้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยก่อน แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่เพียงรวบรวมพยานหลักฐาน และหากเพียงพอที่เสนอเรื่องต่ออัยการสูงสุด

ซึ่งยังมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดที่มีผลให้พรรคการเมืองนั้นต้องถูกยุบ เพราะยังมีกระบวนการของ อัยการสูงสุดที่จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พรรคการเมืองได้กระทำการดังกล่าวหรือไม่ โดยพรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหาขอยอมมีโอกาสที่จะเสนอ พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่ามีได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ ต่างจากการวินิจฉัยชี้ขาด ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งส่วนใหญ่ ดังเช่น ในปัญหาหรือ ข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้ง การประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นอำนาจเด็ดขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๔๕ ประกอบมาตรา ๑๔๔ ซึ่งจำเป็นต้อง ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานรวมทั้งต้องให้โอกาสมา ให้ ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนมีคำวินิจฉัย

แม้ว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงคดีนี้ จะเป็นการแต่งตั้งโดยคำสั่ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และลงนามโดยพลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ในฐานะประธาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เนื่องจากประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง ด้วย ตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และกรณีนี้เป็นอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจเฉพาะตัวของนายทะเบียน พรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงต้องถือว่า การดำเนินการของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำสั่ง ดังกล่าว เป็นการดำเนินการตามคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง มิใช่การดำเนินการตามคำสั่งของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น การรวบรวมพยานหลักฐานกรณีที่มีการร้องเรียนว่า พรรคการเมืองใด กระทำการตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บทบัญญัติในมาตรา ๖๗ กำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะต้องดำเนินการเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากกรมการบริหารพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดกระทำการ ตามมาตรา ๖๖ หากนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่ามีมูล นายทะเบียนพรรคการเมืองก็มีอำนาจ

หน้าที่ในการแจ้งต่ออัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการต่อไป ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในประเด็นนี้จึงไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่ห้า มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติที่ชอบด้วยมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือไม่ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การโต้แย้งว่าเหตุยบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ คือ พรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แต่ประกาศคณะปฏิรูปฯ ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ อ้างถึงคำสั่งยุบพรรคการเมืองเฉพาะการกระทำการต้องห้าม ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา ๖๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น รับฟังได้หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การโต้แย้งว่า สิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ มิได้ให้อำนาจองค์กรนิติบัญญัติออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว การยุบพรรคการเมืองต้องเป็นไปตามมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งตรงกับมาตรา ๖๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เป็นเหตุยบพรรคนอกเหนือไปจากบทบัญญัติของมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นการบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นการบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่มาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่ชอบด้วยมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิเคราะห์แล้วเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มิได้มีความหมายไปถึงว่า องค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติไม่อาจออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิในทางการเมืองของพรรคการเมืองได้ แม้พรรคการเมืองจะได้กระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองอย่างร้ายแรงเพียงใดก็ตาม เพราะหากเข้าใจเช่นนั้นก็จะกลายเป็นว่า เมื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองขึ้นมาแล้ว พรรคการเมืองจะดำเนินการอย่างไรก็ได้ตามอำเภอใจ มาตรา ๑๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้กำหนดให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองต้องมีรายละเอียดและหลักเกณฑ์เรื่องการเลิก

พรรคการเมือง รวมตลอดถึงการยุบพรรคการเมืองไว้ด้วย โดยได้กำหนดเงื่อนไขการเลิกพรรคการเมืองไว้เพียงว่า มิให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมืองเท่านั้น กฎหมายกำหนดสาเหตุในการยุบพรรคคนนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงมิได้ โดยบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีเจตนารมณ์เพื่อมิให้พรรคการเมืองที่กระทำการอันมิชอบ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองอย่างร้ายแรงยังสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองต่อไป ดังนั้น มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงมิใช่บทบัญญัตินอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด ไม่เกินความจำเป็นและมีได้กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของเสรีภาพของบุคคลในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ จึงไม่เป็นบทบัญญัติที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่หก ส่วนประเด็นที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่า กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กลับไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย นั้น

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ว่ามาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง แต่ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง นั้น เป็นการโต้แย้งในเรื่องแบบพิธีของการตรากฎหมายว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมาตรา ๒๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้สิทธิโต้แย้งเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เท่านั้น และต้องโต้แย้งขณะที่กฎหมายนั้นยังเป็นเพียงร่างกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่นายกรัฐมนตรียังมีได้นำร่างกฎหมายนั้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยเท่านั้น มาตรา ๒๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มิได้ให้สิทธิผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่จะโต้แย้งในเรื่องดังกล่าว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในข้อนี้

ประเด็นที่เจ็ด หลักเกณฑ์การดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การโต้แย้งว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ร้องมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กลับให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้น หลักเกณฑ์การดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๖๓ วรรคสองและวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการได้ตามวรรคสอง และในกรณีที่มีการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจ

ตั้งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ได้ทันที มิใช่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสองก่อน ต่อเมื่อพรรคการเมืองไม่เลิกกระทำการ ศาลรัฐธรรมนูญจึงจะสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้ หลักเกณฑ์การดำเนินการตามมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนั้น เมื่ออำนาจยุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖๓ โดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญคือ อัยการสูงสุด ซึ่งพฤติการณ์และการกระทำบางกรณีอาจเป็นกรณีสำเร็จไปแล้ว หรือกระทำซ้ำต่อเนื่อง จึงมีบทบัญญัติห้ามกระทำการที่เป็นกรต้องห้ามไว้ก่อน ส่วนการวินิจฉัยผลของการกระทำว่าถึงขั้นยุบพรรคหรือไม่ เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ โดยอัยการสูงสุดเป็นเพียงผู้ยื่นคำร้อง

ประเด็นที่แปด ผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้การโต้แย้งว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางมีประกาศให้ยกเลิกเพิกถอนแล้วจะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไม่ได้ นั้น

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำพิพากษาของศาลปกครองที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้างถึงนั้นเป็นคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดงที่ ๖๐๗-๖๐๘/๒๕๔๕ ศาลได้พิพากษาในประเด็นแห่งคดีว่าการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยศาลได้พิพากษาให้เพิกถอนการเลือกตั้งดังกล่าว สำหรับในส่วนของการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามข้อกล่าวหาตามคำร้องนี้เป็นการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการเสนอเรื่อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ไม่อาจรับฟังได้

ตามคำร้องของผู้ร้องที่กล่าวหาว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำความผิดตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และในส่วนที่กล่าวหาผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า กระทำความผิดตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยผู้ร้องมีคำขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามนั้น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ในเบื้องต้นว่า ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรค ประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ซึ่งเป็นอดีตพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประกาศไม่ส่งผู้สมัครของพรรคสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงมีพรรคการเมือง พรรคใหญ่ที่เคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงพรรคเดียวคือผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีพรรคการเมืองขนาดเล็ก หลายพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็น หัวหน้าพรรค พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรองหัวหน้าพรรค และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เป็นรองเลขาธิการพรรค พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็น หัวหน้าพรรค และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีนายบุญยابرมีภณ ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งแต่ละพรรค ดังกล่าวได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยที่มาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน โดยเป็น สมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๕๕ จำนวน ๑๐๐ คน และสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ จำนวน ๔๐๐ คน และมาตรา ๑๐๗ (๔) ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ว่า เป็นสมาชิก พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน นอกจากนั้น มาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติว่า ในเขต เลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง และวรรคสองบัญญัติว่า ในกรณีที่เหลือผู้สมัคร รับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่งและได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น และมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติว่า ภายในสามสิบวัน นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็น ครั้งแรก นอกจากนั้น ข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามเอกสารหมายเลข ๓๑๑ หน้า ๓๕ ตารางจำนวนผู้สมัคร

รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แสดงจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ ปรากฏว่า การเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน ๑ คน และ ๔ คน ตามลำดับ ส่วนพรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคมหาชน ส่งผู้สมัคร ๒๖๕ คน ๓๕๕ คน และ ๓๐๑ คน ตามลำดับ แต่การเลือกตั้งเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ ปรากฏตามสรุปผลการประกาศรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ร.๕๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน ๓๑ คน และ ๑๒๑ คน ตามลำดับ ส่วนพรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคมหาชน ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยถึงการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามว่าเป็นความผิดหรือไม่ โดยมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัย รวมหกประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นที่ทำให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือไม่

ประเด็นที่สอง พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ได้ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์ ในประเด็นที่ ๑ และร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ประเด็นที่สาม พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ประเด็นที่สี่ นายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ร่วมกับพวกจัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ และพลเอก ชรรmgrักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญบารมีภณ กับพวกดังกล่าวหรือไม่

ประเด็นที่ห้า การกระทำตามคำร้องเป็นการกระทำตามมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่ และถือเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ประเด็นที่หก การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นเหตุอันอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามคำร้องได้หรือไม่

ในประเด็นที่หนึ่ง ที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟังได้ว่า เมื่อต้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๕ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานการเลือกตั้ง งานคอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมกราคมของทุกปี ตามแบบแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทิน (แบบ ท.พ.๕) แบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่ลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (ท.พ.๗) ลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตาม ท.พ.๖ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ

เมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๕ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย โดยการนำชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายคนซึ่งเป็นสมาชิกพรรคติดต่อกัน ไม่ครบเก้าสิบวัน ลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันเกินเก้าสิบวัน โดยใช้หมายเลขสมาชิกพรรค และวันเดือนปีที่รับสมัครเป็นสมาชิกพรรคของสมาชิกเดิมดังกล่าว ต่อมา นายอมรวิทย์ ยอมรับว่าได้กระทำการดังกล่าวจริง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติเห็นชอบตามความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์ ตามมาตรา ๒๖๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินการตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว ตามหนังสือ ค่วนที่ ๓๓๓/๓๕๐๖ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๒

ปัญหาว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา กระทำการดังกล่าวหรือไม่ นายอมรวิทย์เบิกความประกอบข้อเท็จจริงที่ให้ไว้ต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๒ วันที่ ๒๓ วันที่ ๒๔ และวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๒๓ และ ร.๒๔ ว่า เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ โทรศัพท์ติดต่อขอพบพยานนอกสำนักงานหลายครั้ง หลังจากนั้นพยานได้พบกับนายบุญทวีศักดิ์สองครั้ง โดยลำพัง ครั้งแรก ที่ร้านค้าแถวรามคำแหงเมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ซึ่งนายบุญทวีศักดิ์ได้แสดงตัวและบอกพยานว่าขอเปลี่ยนข้อมูลรายชื่อสมาชิกพรรคคนหนึ่งออกแล้วเอาชื่อผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งลงแทนในระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยพยานบอกว่าต้องหารีหรือเพื่อนก่อนซึ่งพยานได้หารีกับนางภัทรลภา หรือเลียม พงษ์อุทธา และนางภัทรลภา ได้โทรศัพท์เข้าไปแจ้งวิธีการแก้ไขกับนายบุญทวีศักดิ์ ครั้งที่สอง บริเวณแยกลำสาละ ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ซึ่งนายบุญทวีศักดิ์ได้นำแผ่นซีดี กับ ท.พ.๖ จำนวน ๓๔ แผ่นให้พยานนำไปลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองพร้อมกับให้เงินค่าตอบแทนพยาน ๓๐,๐๐๐ บาท พยานคืนให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ไม่รับ การที่นายอมรวิทย์ได้พบนายบุญทวีศักดิ์ถึงสองครั้งโดยลำพังในสถานที่เปิดเผย และในการพบครั้งแรกนายอมรวิทย์บอกว่าต้องหารีหรือเพื่อนก่อน

ทั้งนางเลียมหรือภัทรลดา พงษ์อุคทา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เบิกความรับรองว่า นายอมรวิทย์เคยมาปรึกษาเรื่องที่นายบุญทวีศักดิ์ขอเปลี่ยนชื่อบุคคลจริง จึงเชื่อได้ว่านายอมรวิทย์ได้พบและจดจำนายบุญทวีศักดิ์ได้ ประกอบกับนายอมรวิทย์และนายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน จึงไม่มีข้อสงสัยว่านายอมรวิทย์จะให้ร้ายหรือปรักปรำนายบุญทวีศักดิ์ ถ้อยคำของนายอมรวิทย์จึงมีน้ำหนักรับฟังได้ นายสาย์ฉน์ เจียมสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาฝ้าย ตำบลทุ่งไเส อำเภอสหัส จังหวัดนครราชสีมา เบิกความว่า เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานไปที่โรงแรมกานต์มณีและได้พบนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้ง และยังพบผู้มาสมัครรับเลือกตั้งอีกหลายคน ซึ่งผู้ที่มาสมัครทุกคนและพยานได้รับคัดเลือกให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยพรรคนัดให้มารับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคในวันรุ่งขึ้น วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานจึงไปที่โรงแรมกานต์มณีอีก แต่หนังสือรับรองยังไม่เรียบร้อย นายสุขสันต์ขอร้องให้พยานช่วยนำรายชื่อที่คิดไว้แล้วลงพิมพ์ในคอมพิวเตอร์แล้วพิมพ์บัญชีรายชื่อดังกล่าวออกมานำไปให้นายสมยศ สัมเขียวหวาน ตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งนายประยูร พูลจันทร์ เบิกความว่า ในวันที่พยานไปรับหนังสือรับรองที่โรงแรมกานต์มณี พยานได้พบนายสาย์ฉน์ เจียมสวัสดิ์ นอกจากนี้ นายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๔๑ ยืนยันภาพถ่ายของนายบุญทวีศักดิ์ ว่า นายบุญทวีศักดิ์ อยู่ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ และได้ร่วมกับนายสุขสันต์จัดทำเอกสารการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพยานได้ไปช่วยแก้ไขเครื่องพิมพ์ที่ขัดข้องซึ่งสอดคล้องกับถ้อยคำของนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี ที่ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๔๒ ยืนยันรูปถ่ายนายบุญทวีศักดิ์ว่าเป็นผู้ที่พักค้างคืนที่โรงแรมกานต์มณีจริง และมีการส่งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาวุฒิปริญญาตรีเข้ามาที่เครื่องโทรสารของโรงแรม แล้วมีคนของพรรครวมทั้งนายชวกรมารับไป ทั้งนายสาย์ฉน์ นายอานนท์ และนางรัตนา ถือว่าเป็นพยานคนกลาง ถ้อยคำของบุคคลทั้งสามจึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ นอกจากนั้น ยังได้ความจากบันทึกถ้อยคำของนางสาวมณฑิราพร พิมพ์จันทร์ ได้ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๘ ว่า พยานมีหน้าที่รับโทรสารที่ส่งมาที่โรงแรมนำไปถ่ายเอกสารแล้วนำมากรอกรายการในแบบใบสมัครสมาชิกพรรค นอกจากนี้ พยานผู้ร้องยังมีนายสุขสันต์ ชัยเทศ มาเบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เอกสารหมายเลข ร.๓๗ หรือ ร.๑๐๐ หรือเอกสารแนบท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๐ ว่า ในคืนวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕

เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ ได้นำแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาแก้ไข ภายในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ ของโรงแรมกานต์มณี และพยานให้นายสายัณห์เป็นผู้แก้ไข ซึ่ง นายอมรวิทย์ยืนยันว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้นำ แผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาให้พยานนำไปลงแทนข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แม้รายละเอียดเรื่องเวลา จะแตกต่างจากถ้อยคำของนายสุขสันต์ที่ระบุว่านายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีไปให้นายอมรวิทย์ในคืนวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒.๐๐ นาฬิกา ก็ตาม แต่ปรากฏข้อเท็จจริงตามรายงานการตรวจสอบ ข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มีอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตาม เอกสารหมายเลข ร.๑๓๕ ว่ามีเอกสารหลักฐาน ท.พ.๖ และแผ่นซีดีที่บันทึกข้อมูลพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำส่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน ๒ ชุด และจากการตรวจสอบข้อมูลที่อยู่ในแผ่นซีดี ทั้ง ๒ ชุด ปรากฏว่าซีดีข้อมูลชุดที่ ๑ บันทึกข้อมูลไว้เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และซีดีข้อมูล ชุดที่ ๒ บันทึกข้อมูลไว้เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และจากการเปรียบเทียบข้อมูลที่มีอยู่ในแผ่นซีดี ทั้ง ๒ ชุด ปรากฏว่าข้อมูลไม่ตรงกันโดยเฉพาะมีหมายเลขสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ รายการ ที่หมายเลขสมาชิกพรรคคงเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลภายใน คือ หมายเลขประจำตัว ประชาชน ชื่อ และนามสกุล รายชื่อของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ปรากฏในฐานข้อมูลของ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นข้อมูลของแผ่นซีดีชุดที่ ๒ ซึ่งตรงกับวิธีการทุจริตด้วยการตัดต่อเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เกิดขึ้น การที่แผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งถึง ๒ ชุด แทนที่จะมี อยู่เพียงชุดเดียว คือ แผ่นซีดีข้อมูลชุดที่ ๑ พร้อม ท.พ.๕ ท.พ.๖ และ ท.พ.๗ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ต้องส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเดือนมกราคม ๒๕๔๕ จึงเชื่อว่า นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่น ซีดีข้อมูลที่เก็บไว้ที่สำนักงานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปให้แก้ไขที่โรงแรมกานต์มณี เพราะนายสุขสันต์ เบิกความว่า คอมพิวเตอร์ที่ใช้เปลี่ยนข้อมูลรายชื่อสมาชิกรายนั้น นายบุญทวีศักดิ์ได้นำมาจากบ้าน ของนายบุญทวีศักดิ์ และสอดคล้องกับถ้อยคำของนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี และนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ที่ให้ถ้อยคำว่า คอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ที่ใช้ ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ เป็นของผู้พักนำมาเอง ส่วนที่นายอมรวิทย์ให้ถ้อยคำว่า ได้รับเงินจาก นายบุญทวีศักดิ์ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท แต่นายสุขสันต์ให้ถ้อยคำว่า ก่อนนายบุญทวีศักดิ์ไปรับแผ่นซีดี

ได้ให้เงินค่าใช้จ่ายไป ๕๐,๐๐๐ บาท จึงเชื่อว่าเงินอีก ๒๐,๐๐๐ บาท นายบุญทวีศักดิ์เก็บไว้เสียเอง นอกจากนั้น นายสุขสันต์ยังเบิกความยืนยันอีกว่า หลังจากนำรายชื่อผู้สมัครไปลงใบแทนชื่อสมาชิกเดิม ในแผ่นซีดีแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ได้ตรวจสอบและบอกให้พยานคว่ามีใครตกหล่น ซึ่งพยานได้ตาม รายชื่อแล้วเห็นว่าเรียบร้อย จึงให้พิมพ์ ท.พ.๖ ฉบับใหม่ออกมาแล้วนายบุญทวีศักดิ์ก็ลงชื่อใน ท.พ.๖ ฉบับใหม่ และนำไปคืนให้เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพร้อมแผ่นซีดีที่แก้ไขแล้ว ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่า นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักหรือเสนอเงินให้แก่ นายอมรวิทย์ โดยในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ไปติดต่อขอเช่ารถเพื่อใช้หาเสียงเลือกตั้งอยู่ที่จังหวัด เพชรบูรณ์ กับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขานุการพรรค และนายอเนก จันทร์สนธิ เภรณุกิจพรรค แล้วพักค้างคืนที่บ้านของนายประพัฒน์ โดยอ้างหลักฐานการเช่าและมีนายประพัฒน์กับ นายอเนกมาเป็นพยานเบิกความนั้น พยานผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสองเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยตรงมิใช่พยานคนกลาง ทั้งหลักฐานการเช่าก็สามารถทำย้อนหลังได้ อีกทั้งที่อ้างว่าไปทำสัญญา เช่ารถเพื่อใช้หาเสียงช่วยผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อที่จังหวัดเพชรบูรณ์ แต่ยอมรับว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีผู้ลงสมัครแบบแบ่งเขตที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงเป็นข้ออ้างที่ไม่สมเหตุผล และไม่อาจหักล้าง พยานหลักฐานดังกล่าวได้

สำหรับปัญหาที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ ให้ผู้สมัครนำไปใช้เป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือไม่ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๓๖ ประกอบกับเบิกความในชั้นได้สวนว่า ผู้ที่ขาดคุณสมบัติ การเป็นสมาชิกพรรคไม่ถึงเก้าสิบวันที่จะลงสมัครมีทั้งหมดประมาณ ๘๐ กว่าคน แต่ลงสมัคร รับเลือกตั้งจริง ๓๓ คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบเก้าสิบวันเพียง ๓ คน ส่วนนายสมบูรณ์ จิตตั้งสมบูรณ์ นายชวการ โตสวัสดิ์ พันตำรวจตรี เสี่ยงยม สาราญรัตน์ นายอำนาจ รอดช่วย นายดิเรก หนูสาย นายวิรัตน์ ตรีโชติ นายประยูร พูลจันทร์ ล้วนเป็นผู้สมัครที่ได้แก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรค ในแผ่นซีดีทั้งสิ้น ตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทำเอกสารหมายเลข ร.๑๐ สำหรับหนังสือ

ยื่นขออนุญาตเป็นสมาชิกพรรคมิไปถึงประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดต่าง ๆ ๔ คน คือ นายอนุสรณ์ สมทา ผู้สมัครเขต ๒ จังหวัดแพร่ นายณัฐวุฒิ ดวงรัตน์ ผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดสระแก้ว นายพินิจ แสงสว่าง ผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนายฉลอง นนทพ่าย ผู้สมัครเขต ๑๓ กรุงเทพมหานคร ตามเอกสารท้ายหมาย ร.๑๐ บุคคลทั้งสี่มาสมัครภายหลังจากที่ได้นำแผ่นซีดีไปคืนแล้ว แต่บุคคลทั้งสี่ยื่นขออนุญาตสมัครไม่ได้ พยานจึงปรึกษานายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายบุญทวีศักดิ์แนะนำให้พยานรับรองว่าเป็นสมาชิกพรรคจริง แต่ไม่มีชื่อใน ท.พ.๖ ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แล้วว่า บุคคลทั้งสี่ลงสมัครไม่ได้เพราะไม่มีรายชื่อใน ท.พ.๖ ซึ่งสอดคล้องกับทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นซีดีทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปรียบเทียบเฉพาะหมายเลขสมาชิกเหมือนกันแต่ชื่อสมาชิกต่างกัน ตามเอกสารหมาย ร.๑๕๗ ปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ คน โดยใช้หมายเลขสมาชิกพรรค และวันเดือนปีที่รับสมัครเป็นสมาชิกพรรคของสมาชิกเดิม และมีรายชื่อของผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ทั้ง ๖๑ คน ปรากฏอยู่ ซึ่งตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เอกสารหมาย ร.๑๒๑ แผ่นที่ ๗๘ และแผ่นที่ ๗๙ ปรากฏว่า นายชวการ เป็นผู้สมัครเขต ๒๕ กรุงเทพมหานคร นายชารัตน์ มณีศรี เป็นผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง นายสมบุญ จิตตั้งสมบุญ เป็นผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร นายดิเรก หนูสาย เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายอำนาจ รอดช่วย เป็นผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายวิรัตน์ ตรีโชติ เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช และนายปฏิพัฒน์ เกียรติศิริวิชัย เป็นผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดตรัง โดยนายสมบุญ จิตตั้งสมบุญ ผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง เอกสารหมาย ร.๔๗ ยอมรับว่า พยานเพิ่งสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้พยานโดยระบุว่าพยานเป็นสมาชิกพรรคเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ หมายเลขสมาชิกพรรค ๐๗๕๕๕/๒๕๔๘ ซึ่งเป็นหมายเลขสมาชิกเดิมที่ชื่อ กุสุมา อุทยานิช โดยนายบุญทวีศักดิ์ยื่นยันต่อพยานว่า หนังสือรับรองดังกล่าวนำไปสมัครรับเลือกตั้งได้ ตามเอกสารหมาย ร.๔๗ แผ่นที่ ๑๓ แม้ว่านายชารัตน์ มณีศรี ผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมาย ร.๔๘ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ หมายเลขสมาชิก

๐๗๔๓๔/๒๕๔๘ หรือนายวิรัตน์ ตรีโชติ ผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๕ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๕ แผ่นที่ ๔ หรือ นายดิเรก หนูสาย ผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความยืนยันบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๖ และ ร.๑๑๖ ว่า พยานได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประมาณวันที่ ๒๐ หรือวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรค รับรองว่า พยานเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๑๖ แผ่นที่ ๔ หรือนายอำนาจ รอดช่วย ผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๗ และ ร.๑๑๔ ว่า พยานได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ พรรคมิมติรับเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๘ ตามหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรค เอกสารหมายเลข ร.๑๑๔ แผ่นที่ ๕ หรือนายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย ผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดตรัง ให้ถ้อยคำไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๕๒ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หมายเลขสมาชิกพรรค ๐๗๕๘๒/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค รับรองว่าพยานเป็นสมาชิกพรรคเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๕๒ แผ่นที่ ๖ แต่พยานเหล่านี้ต่างยอมรับว่าถูกศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเดิวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ซึ่งสอดคล้องกับทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นซีดีทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗ ถ้อยคำของนายชาวัฒน์ มณีศรี นายวิรัตน์ ตรีโชติ นายดิเรก หนูสาย นายอำนาจ รอดช่วย และนายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย ดังกล่าว จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ เบิกความอ้างว่า พยานได้มอบหมายให้นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รับผิดชอบหาผู้สมัครและพยานลงลายมือชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค (แบบ ส.ส. ๑๘/ข๒) ที่ยังไม่ได้กรอกข้อความแล้วให้นายสุขสันต์

ไปกรอกข้อความสมาชิกผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งเองโดยพยานมิได้รู้เห็นกับการกระทำของ นายสุขสันต์ดังกล่าว แต่ปรากฏว่าหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ที่ออกให้แก่ นายวิรัตน์ ตรีโชติ นายดิเรก หนูสาย นายอำนาจ รอดช่วย เป็นตัวพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาจากเครื่อง คอมพิวเตอร์ ไม่มีช่องว่างให้กรอกข้อความ ส่วนที่ออกรับรองให้นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย มีช่อง ว่างให้กรอกข้อความ ซึ่งนายปฏิพัฒน์เบิกความยืนยันบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่อคณะกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงว่า หนังสือรับรองดังกล่าวนายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้นำมาให้พยานที่จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เนื่องจากมีข้อความผิดพลาด คำเบิกความของนายบุญทวีศักดิ์จึงไม่มี น้ำหนักหักล้างพยานหลักฐานดังกล่าวได้ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวนำไปเป็น หลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ของจังหวัดต่าง ๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้สมัครดังกล่าวมิได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพียงพรรคเดียว นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ประเด็นที่สอง พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ในประเด็นที่หนึ่ง และร่วมกันให้ เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ พยานหลักฐาน สำคัญในประเด็นนี้มีนายชวการ โตสวัสดิ์ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ เบิกความประกอบบันทึกถ้อยคำของพยานทั้งสองที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๖ และ ร.๓๗ กับบันทึกการให้ข้อเท็จจริงที่ให้ไว้แก่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารแนบท้ายหมายเลข ร.๑๐ โดยนายชวการให้การว่า เมื่อวันที่ ๒๖ หรือวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายยุทธพงษ์ สีวาโมกษ์ ซึ่งรู้จักและทำงานมวลงชนร่วมกัน นัดพยานไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารริมถนนนนทบุรีตัดใหม่ ระหว่างพูดคุยเรื่องสถานการณ์ทางการเมือง มีโทรศัพท์มาหานายยุทธพงษ์ จับใจความได้ว่าให้หา พรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแก้ปัญหาผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่จะได้ คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง นายยุทธพงษ์จึงถามพยานว่า

พอหาได้หรือไม่ ต้องการหลายพรรค โดยมีค่าใช้จ่ายให้ผู้สมัครรายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท พยานจึงโทรศัพท์ถึงนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งรู้จักสนิทสนมกัน เพื่อให้ประสานหาพรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สักกฐันนายสุขสันต์โทรศัพท์กลับมาแจ้งว่า ประสานได้สี่พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย พรรคกฤษฎาไทยมั่นคง และพรรค เกษตรกรไทย นายยุทธพงษ์จึงโทรศัพท์กลับไปบอกคนที่โทรมา แต่ภายหลังประสานได้เพียง สามพรรคคือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษฎาไทยมั่นคง ต่อมาวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะที่ยานจะเดินทางขึ้นเครื่องบินจากอำเภอหาดใหญ่กลับกรุงเทพมหานคร นายยุทธพงษ์ โทรศัพท์แจ้งพยานว่า นายต้องการพบตัวด่วน พยานจึงบอกนายยุทธพงษ์ว่าอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่กำลัง กลับกรุงเทพ ฯ นายยุทธพงษ์บอกว่าเมื่อถึงกรุงเทพ ฯ ให้ไปพบกันที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ถนนเพชรบุรี ตัดใหม่ พยานจึงไปพบนายยุทธพงษ์ นายทวี สุวรรณพัฒน์ และนายธีรชัย จุลพัฒน์ ที่ร้านอาหาร ตามตั้งหน้าทางเข้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอเวลาเข้าพบพลเอก ชรรมรัมย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เนื่องจากติดประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พยานได้รับการแนะนำจากนายยุทธพงษ์ ว่า นายทวีเป็น คนสนิทของพลเอก ชรรมรัมย์ ที่จะพาเข้าพบพลเอก ชรรมรัมย์ รอจนถึงเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย จึงพาพยานขึ้นลิฟต์ไปที่ชั้นบนของสำนักงานผู้ถูกร้อง ที่ ๑ และนั่งรอในห้องประชุมของประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ซึ่งอยู่ติดห้องทำงานของ พลเอก ชรรมรัมย์ นั่งรอประมาณครึ่งชั่วโมง พลเอก ชรรมรัมย์ และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เดินเข้ามาที่ห้องประชุมดังกล่าว เมื่อนั่งลงแล้วพลเอก ชรรมรัมย์ ถามนายทวีว่า ได้หรือไม่ นายทวี ตอบว่าได้สามพรรคตามรายชื่อที่พยานรับแจ้งทางโทรศัพท์จากนายสุขสันต์ ระหว่างที่รอพบพลเอก ชรรมรัมย์ คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษฎาไทยมั่นคง พลเอก ชรรมรัมย์ คูรายชื่อแล้วได้ถามถึงการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยเฉพาะพื้นที่พรรคฝ่ายค้านทั้งสามพรรค คือ ๑๔ จังหวัดภาคใต้ สุพรรณบุรี อ่างทอง และสระแก้ว เมื่อพยานรับปาก พลเอก ชรรมรัมย์ จึงสอบถามกรณีผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันจะทำอย่างไร พยานตอบว่าจะใช้วิธีที่เรียกว่า ตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งนายสุขสันต์เคยแจ้งวิธีการไว้ต่อพยาน โดยวิธีถอดชื่อและที่อยู่ของสมาชิกพรรค บางคนที่เป็นสมาชิกพรรคครบเก้าสิบวันออกจากบัญชีรายชื่อสมาชิกพรรค แล้วนำชื่อผู้ที่พรรคจะส่ง ลงสมัครรับเลือกตั้งแต่ยังเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันใส่แทนที่ โดยคงหมายเลขสมาชิกและวันที่ สมัครสมาชิกพรรคเดิมไว้ ให้มีลักษณะกระจายกระจายไม่เรียงลำดับเพื่อให้ยากแก่การตรวจสอบ และ

จะใช้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นหลักในการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคดังกล่าว เนื่องจากเมื่อต้นปีพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งรายชื่อสมาชิกพรรคเพิ่มเติมไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่จะไปเอาแผ่นบันทึกข้อมูลกลับมาเพื่อแก้ไข ซึ่งนายสุขสันต์แจ้งพยานว่าจะเป็นผู้ดำเนินการเอง ตลอดเวลาที่พูดคุยตกลงดังกล่าว นายพงษ์ศักดิ์นั่งฟังอยู่ด้วย เมื่อรับฟังการชี้แจงเป็นที่พอใจแล้ว พลเอก ชรรมรักษ์ หันไปถามนายพงษ์ศักดิ์ว่า เอาตามนี้นะ นายพงษ์ศักดิ์ตอบว่า ตกลงตามนี้ และขอตัวกลับไปก่อน เมื่อนายพงษ์ศักดิ์กลับออกไปแล้ว พลเอก ชรรมรักษ์ พูดเปรยขึ้นว่าที่ตองเอา นายพงษ์ศักดิ์มานั่งฟังด้วยเพราะเขาเป็นคนจ่ายสตางค์ หลังจากนั้นได้คุยเรื่องค่าใช้จ่ายกรณีที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งตามที่พยานทราบผ่านนายทวี ให้งบประมาณเพียง ๑๐๐,๐๐๐ บาท อาจไม่พอ ซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์ แจ้งว่า ถ้ามีโอกาสได้รับเลือกตั้งก็ให้ค่าใช้จ่ายได้เต็มที่เท่าสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จากนั้นพยาน นายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัย กลับไปโรงแรมกานต์มณี เปิดห้องพักหมายเลข ๔๒๖ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๓ นาฬิกา นายสุขสันต์ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปพบพยานที่ห้องพักหมายเลข ๔๒๖ ร่วมหารือในรายละเอียดการหาตัวผู้สมัครและค่าใช้จ่าย การเลือกตั้ง และแบ่งหน้าที่กันดำเนินการ

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา พยานนัดพบหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคชัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง ที่โรงแรมกานต์มณี เพื่อหารือเรื่องการหาผู้สมัคร โดยมีนายยุทธพงษ์และนายธีรชัยร่วมหารือด้วย พร้อมทั้งรอค่าใช้จ่าย ต่อมาเวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย มาตามพยานให้ไปรับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงออกไปพร้อมกันทั้งสี่คนโดยรถยนต์ของนายธีรชัย ระหว่างอยู่ในรถมีโทรศัพท์ถึงนายทวีแจ้งว่า นายให้ไปรับเงินที่กระทรวงกลาโหม เพราะพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดปราศรัยใหญ่ที่สนามหลวง จึงพากันไปที่กระทรวงกลาโหมโดยไม่ต้องรับบัตรผ่านเข้าออก ขึ้นไปรอที่ระเบียงหน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พยานกับพวกรอประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ชรรมรักษ์ ก็มาถึง และได้เรียกนายทวีเข้าไปในห้อง สักครู่หนึ่งนายทวีออกมาพร้อมกับเงินและบอกพยานให้ไปจัดการค่าสมัครของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อก่อน พยานนับเงินดังกล่าวได้จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท จึงนำไปให้แก่ นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

วันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเริ่มติดต่อหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยใช้โรงแรมกานต์มณี ห้องประชุมเล็ก ๔๐๑ เป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ สรุปยอดผู้สมัครได้ ๓๓ คน นายทิวินาเงินมาให้ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้จำนวน ๑๒ ซอง แต่ไม่พอ นายทิวินาเงินมาให้อีกแบ่งใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ทั้งหมด ๓๘ ซอง นายธีรชัยเป็นผู้มอบให้ผู้สมัครไปจำนวน ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันระหว่างผู้ร่วมงาน และในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา นายทิวินาเงินค่าสมัครของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน มาให้พยานที่โรงแรมกานต์มณี พยานได้ออนเงินจำนวนดังกล่าวที่ธนาคารกสิกรไทย สาขาประจักษ์ศิลปาคม ไปเข้าบัญชีเงินฝากของนายสุขสันต์ ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม เมื่อเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา และตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๕ มีผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เดินทางมาทวงค่าใช้จ่ายจากพยานทุกวัน

ส่วนนายสุขสันต์ ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๓๗ กับเอกสารท้ายหมายเลข ร.๑๐ หรือ ร.๑๐๐ ว่า วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะพยานอยู่ที่จังหวัดนครพนมได้รับโทรศัพท์จากนายชวการ สอบถามว่าพยานจะทำงานให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ พยานถามว่างานอะไร นายชวการบอกว่าให้ประสานพรรคการเมืองพรรคเล็กเพื่อจัดส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงในพื้นที่เป้าหมาย คือ ภาคใต้ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดปราจีนบุรี โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะออกค่าใช้จ่ายให้อย่างน้อยคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท พยานตอบตกลง ระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร พยานได้ติดต่อพรรคการเมืองได้ ๔ พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเกษตรกรไทย พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง พยานกับนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เดินทางถึงโรงแรมกานต์มณี เมื่อเวลาประมาณ ๒๓ นาฬิกา แล้วไปหารือกับนายชวการเกี่ยวกับเรื่องการหาผู้สมัครตลอดจนค่าใช้จ่ายที่ห้องพักหมายเลข ๔๒๖ แล้วเริ่มดำเนินการหาผู้สมัครตั้งแต่วันที่ ๓ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยวิธีการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่คัดเลือกสมัครเพียง ๓๓ คน ในเขตเลือกตั้งจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี ลำปาง จังหวัดละ ๑ คน จังหวัดแพร่ ๒ คน กรุงเทพมหานคร ๓ คน และในจังหวัดภาคใต้ ๒๕ คน หลังจากตรวจสอบรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่า มีชื่อผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังกล่าวแล้ว

พยานจึงให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค แก่ผู้สมัครเพื่อนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้ง นายธีรชัยซึ่งเป็นคณะทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นผู้จ่ายเงินที่ใส่อยู่ในซองให้แก่ผู้สมัคร วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการได้โทรศัพท์ถาม พยานว่ามีผู้สมัครเหลืออีกกี่คน พยานบอกว่าเหลือจังหวัดนครพนม ๕ เขต กับสกลนคร ๒ เขต รวม ๗ คน นายชวการจึงโอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เข้าบัญชีเงินฝากของพยานที่ธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม แต่เนื่องจากดำเนินการจัดเตรียมเอกสารให้ไม่ทันจึงไม่ส่ง ลงสมัคร พยานจึงโอนเงินจำนวนดังกล่าวผ่านตู้เบิกถอนเงินอัตโนมัติ (A.T.M.) คืนแก่นายชวการ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ เมื่อผู้สมัครยื่นสมัครเรียบร้อยแล้วได้ส่งโทรสารใบเสร็จรับเงินและ หนังสือรับรองการสมัครมาให้พยานที่โรงแรมมายเฮาส์ เพื่อนำไปให้นายชวการนำไปรับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ เห็นว่า ถ้อยคำของนายชวการ และนายสุขสันต์ดังกล่าวมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน อย่างต่อเนื่องและสมเหตุสมผลหลายประการ ดังนี้

(๑) เรื่องที่นายชวการติดต่อนายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และ นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ถึง ๒๕ คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด ๓๓ คน พื้นที่ดังกล่าวหากไม่มีพรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ย่อมคาดหมายได้อย่างแน่นอนว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่น่าจะได้รับความเสี่ยงเลือกตั้ง ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ซึ่งนายจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็บอกความยอมรับว่า ผลการเลือกตั้งทั่วไปแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้รับเลือกตั้ง และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับเลือกตั้งเพียง ๑ คน ทั้งนายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รักษาการรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็บอกความว่า การเลือกตั้ง ทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตลอดจนพรรคเล็กอื่น ๆ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคละไม่กี่ปerson ผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมคาดหมายแล้วว่าผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๑ น่าจะไม่ได้รับความเสี่ยงเลือกตั้งถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์เกือบทั้งหมด อันจะส่งผลทำให้ไม่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครบห้าร้อยคนตามมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และอาจ เรียกประชุมรัฐสภาไม่ได้ตามมาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

อันมีผลถึงทำให้ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกไม่ครบองค์ประกอบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้กรณีสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคนไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภามาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๐/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะที่เป็นพรรคการเมืองและมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภาย่อมทราบคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงเจือสมกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า พลเอก ชรรมรักษ์ เน้นให้หาผู้สมัครในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ การที่นายชวการไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดแต่กลับติดต่อ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้หาผู้สมัครโดยเน้นพื้นที่จังหวัดภาคใต้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นข้อสนับสนุนถ้อยคำของนายชวการดังกล่าวให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ

(๒) การไปพบพลเอก ชรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การไว้ว่า นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย พาพยานไปรอพบ พลเอก ชรรมรักษ์ ที่ห้องประชุมของประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานซึ่งอยู่ติดกับห้องของ พลเอก ชรรมรักษ์ ซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์ ก็เบิกความรับว่าพยานมีตำแหน่งเป็นประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และปรากฏในเวลาต่อมาว่าการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เป็นไปตามวิธีการที่นายชวการแจ้งไว้แก่พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ทราบ คือ วิธีการที่นายชวการ เรียกว่าตัดต่อพันธุกรรม หากนายชวการไม่ได้เข้าไปที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งไม่ได้พบพลเอก ชรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ จริง ก็ไม่น่าจะกล้าให้รายละเอียดถึงห้องดังกล่าวตลอดจนวิธีการหาผู้สมัครลงรับเลือกตั้งเพื่อประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งยอมเสี่ยงกระทำผิดอาญาซึ่งมีโทษถึงจำคุกอันเป็นผลร้ายต่อตนเอง ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า ในวันดังกล่าวนี้ นายพงษ์ศักดิ์ เข้าร่วมประชุมกรรมการบริหารพรรค ๔ ภาค ไม่นานแล้วออกไปรับประทานอาหารกับนายสุรศักดิ์ อนรรฆพันธ์ ที่ร้านอาหารครัวเกษณี และระหว่างนั้นพลตำรวจตรี ประวุฒิถาวรสิริ ที่ปรึกษาสมาคมกอล์ฟอาชีพแห่งประเทศไทย ก็มาสมทบพูดคุยเรื่องงานของสมาคมเนื่องจาก นายพงษ์ศักดิ์เป็นประธานสมาคมจนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา ก็แยกย้ายกันกลับโดยมี นายสุรศักดิ์ และพลตำรวจตรี ประวุฒิ ทำบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ นายพงษ์ศักดิ์มีตำแหน่ง

เป็นรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมซึ่งถือว่าเป็นกระทรวงที่สำคัญ จึงเป็นบุคคลสาธารณะที่สังคมให้ความสนใจและมักปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ย่อมเป็นที่รู้จักทั่วไปประกอบกับนายชวการมีอาชีพค้าขายและมีกิจกรรมทางสังคมในการสร้างเครือข่ายเกษตรกรและสุราพื้นบ้านย่อมจะติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน จึงเชื่อว่านายชวการรู้จักและจดจำได้โดยไม่ผิดตัวแม้ในวันดังกล่าวจะมีได้มีการแนะนำตัวใด ๆ ต่อกันตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างก็ตาม ถ้อยคำของพยานผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งสองดังกล่าวไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่หักล้างถ้อยคำของนายชวการ อีกทั้งที่อ้างว่านายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์เดียวกันกับนายชวการ ต่างให้การว่าทั้งสี่คนไม่ได้เข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ ตามพฤติการณ์ในคดีทั้งนายทวี นายยุทธพงษ์ นายธีรชัย เสมือนเป็นตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ ในการร่วมกระทำการกับนายชวการและนายสุขสันต์ในหลายขั้นตอนซึ่งอาจมีความผิดอาญาถึงโทษจำคุก นายยุทธพงษ์ และนายทวียังอ้างว่านายชวการอยากให้พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ เนื่องจากมีข่าวสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเมืองจะแจ้งให้ทราบ แต่พยานทั้งสองก็ไม่ทราบว่าข่าวสำคัญนั้นเป็นเรื่องอะไรเพราะนายชวการไม่ได้บอก จึงเป็นเรื่องผิดปกติวิสัยอย่างยิ่ง เนื่องจากพลเอก ธรรมรักษ์ มีตำแหน่งทางการเมืองเป็นถึงรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเป็นถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม การที่นายทวีจะพานายชวการซึ่งเป็นบุคคลที่นายทวีเพิ่งรู้จักในขณะนั้นเองเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ โดยไม่ได้ถามว่าข่าวที่จะนำไปบอกนั้นเป็นข่าวอะไร สำคัญแค่ไหน ทั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า นายทวีเป็นผู้สื่อข่าวอิสระ ยิ่งเป็นเรื่องผิดวิสัยของคนที่เป็นผู้สื่อข่าว คำพยานทั้งสามจึงไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้

(๓) การไปที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย พานายชวการเข้าไปในกระทรวงกลาโหมได้โดยไม่ต้องรับบัตรผ่านเข้าออก และไม่ต้องถูกตรวจสอบจากทหารรักษาการณ์ หรือสามารถผ่านเข้าไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ถึงหน้าห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นเวลาถึงครึ่งชั่วโมงกว่า ทั้งที่เป็นบุคคลภายนอกแสดงว่านายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ผ่านเข้าออกจนเป็นที่คุ้นเคยของทหารรักษาการณ์และแน่ใจว่าจะได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ ทั้งพลเอก ธรรมรักษ์ ก็ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๒๖๑ ว่ารู้จักกับนายทวีซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวอิสระที่มาให้ข่าวเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ด้วย จึงเชื่อได้ว่าการที่นายทวีพานายชวการไปที่กระทรวงกลาโหมในวันดังกล่าว มีการนัดหมายกับพลเอก ธรรมรักษ์ มาก่อนแล้ว สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า

ระหว่างเดินทางไปพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายทวีได้รับโทรศัพท์แจ้งว่า นายให้เปลี่ยนที่รับไปที่กระทรวง
กลาโหม ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ่างบันทึกลงข้อเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา และนำ
นายสมาน วงศ์ราษฎร์ พลตรี พุฒท์ สุวรรณทัต พลเอก ชีรพงศ์ จีระวงศ์ และพันเอก เชิดพงษ์
บุญเกียรติ มาเบิกความเป็นพยานว่า ในวันดังกล่าวนายทวีไม่ได้เข้าไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ในห้อง
ทำงานเพราะพลเอก ธรรมรักษ์ ไม่มีเวลาว่างนั้น ได้ความเพียงว่า เรื่องที่นายสมานมาพบพลเอก
ธรรมรักษ์ เป็นเพียงการพูดคุยในเรื่องที่พลเอก ธรรมรักษ์ จะไปเป็นประธานในพิธีเปิดงานอนุสาวรีย์
ปราบฮ่อและงานกาชาดประจำปี ๒๕๔๕ แทนพันตำรวจโท ทักษิณ ส่วนพลเอก ยุทธศักดิ์ และพลตรี
พุฒท์ ที่อยู่ในห้องกับพลเอก ธรรมรักษ์ ได้ความว่า เป็นเพียงการมารอเพื่อจะไปร่วมฟังการปราศรัย
ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สนามหลวงเท่านั้น ไม่ใช่กิจกรรมสำคัญถึงขนาดที่พลเอก ธรรมรักษ์ จะไม่ให้
นายทวีเข้าพบได้ในระหว่างนั้น อีกทั้งในบันทึกลงข้อเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ ก็ไม่ยืนยันว่า
พยานเข้าพบเวลาใด โดยอ้างว่าจำเวลาที่แน่ชัดไม่ได้ ส่วนพลตรี พุฒท์ เบิกความยืนยันว่าเข้าพบ
พลเอก ธรรมรักษ์ ในเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา ซึ่งขณะนั้นนายทวี และพวกได้กลับออกไปจาก
กระทรวงกลาโหมแล้ว โดยลงบันไดไปในเวลา ๑๔.๕๖ นาฬิกา ปรากฏตามภาพที่ ๕ ท้ายเอกสาร
หมายเลข ร.๒๖๑ ซึ่งพลตรี หม่อมหลวงสุปรีย์ ประวิทย์ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักงานปลัดกระทรวง
กลาโหมเบิกความยืนยันว่า ภาพทั้ง ๕ ภาพที่ปรากฏออกไปตามท้ายเอกสารหมายเลข ร.๒๖๑ ตรวจสอบ
แล้วเป็นภาพนิ่งที่เก็บอยู่ในระบบโทรทัศน์วงจรปิดของกระทรวงกลาโหมจริง และถูกพิมพ์ออกมาจาก
เครื่องที่อยู่ในระบบโทรทัศน์วงจรปิดของกระทรวงกลาโหมจริง พลตรี หม่อมหลวงสุปรีย์ ประวิทย์
เป็นพยานคนกลาง คำพยานจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ นอกจากนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์
เบิกความว่า พันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ กับนาวาเอก อธิญา น้อยขาว และน้องสาว เป็นผู้ออกเงิน
ค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ มิได้รับมาจากนายชวการ นั้น
เพียงยกขึ้นอ้างในชั้นไต่สวน ทั้งตามบันทึกถ้อยคำของพันตำรวจตรี เสงี่ยม ที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการ
สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๔๖ และที่เบิกความในชั้นไต่สวน ไม่ปรากฏว่า
พันตำรวจตรี เสงี่ยม เป็นผู้ให้เงินค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวนดังกล่าวแก่นายบุญทวีศักดิ์ จึงเป็น
การอ้างลอย ๆ ไม่มีน้ำหนักรับฟังได้ แต่ได้ความจากถ้อยคำของนายชวการว่า พลเอก ธรรมรักษ์
เรียกให้นายทวีเข้าไปในห้องทำงาน เพียงครู่เดียวนายทวีก็ออกมาพร้อมกับเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท
แล้วนำไปให้นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งนายยุทธพงษ์ และนายธีรชัยได้ให้

ถ้อยคำไว้ต่อเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามเอกสารหมายเลข ร.๒๗๐ และ ร.๒๗๑ ตามลำดับ สอดคล้องกันว่า เมื่อออกจากกระทรวงกลาโหมแล้ว นายธีรชัยขับรถพา นายชวการไปที่สนามสุกษลาสัย เพื่อไปพบนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไปสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ โดยนายชวการไปพบนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์เป็นเวลาประมาณ ๒๐ นาที จึงนับว่าสมเหตุผล สอดคล้องและเชื่อมโยงกับถ้อยคำของนายชวการ คำพยานของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างถ้อยคำของนายชวการ ตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าว

(๔) การใช้โรงแรมกานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงานจัดหาผู้สมัคร ผู้ร้องมีบัตรจดนามผู้พัก (รายการเข้าพัก) เอกสารหมายเลข ร.๑๔๖ ข้อมูลการเข้าพักเอกสารหมายเลข ร.๑๔๖ ทะเบียนชื่อผู้เข้าพัก เอกสารหมายเลข ร.๑๔๕ และรายการค่าใช้จ่ายเอกสารหมายเลข ร.๑๕๐ เป็นหลักฐาน โดยปรากฏว่า นายชวการได้มาเปิดห้องพักตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๒ ห้อง คือ ห้องหมายเลข ๓๒๕ และ ๔๒๖ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการเปิดใช้ห้องประชุมหมายเลข ๔๐๑ เป็นเวลา ๓ วัน ระหว่างวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เปิดห้องพักเพิ่มอีก ๔ ห้อง คือ ห้องหมายเลข ๒๐๑ หมายเลข ๒๐๓ หมายเลข ๓๐๑ และหมายเลข ๕๒๒ และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เปิดอีก ๑ ห้อง คือ ห้องหมายเลข ๓๐๒ โดยมี ๒ ห้อง ที่เปิดในนามของบุคคลอื่น เป็นผู้พัก คือ ห้องหมายเลข ๒๐๓ นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ เป็นผู้พัก และห้องหมายเลข ๓๐๑ นายฉลอง นนทพ่าย ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามบัญชีรายชื่อท้ายเอกสารหมายเลข ร.๓๘ เป็นผู้พักโดยมีข้อความเขียนระบุว่า ถูกนำมาสัมมนาห้อง ๔๐๑ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี ให้ถ้อยคำไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๔๒ ว่า ค่าห้องพักหมายเลข ๒๐๓ หมายเลข ๓๒๕ และหมายเลข ๔๒๖ ค่ารับโทรศัพท์ และค่าห้องประชุมหมายเลข ๔๐๑ ที่ทีมงานที่อ้างว่าเป็นเลขาธิการพรรคดูแลค่าใช้จ่ายเป็นผู้ชำระ ส่วนค่าห้องอื่น ๆ ที่ทีมงานของนายชวการเป็นผู้ชำระ หากนายชวการไม่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามที่ให้ถ้อยคำไว้ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๖ และเอกสารท้ายหมายเลข ร.๑๐ ก็ไม่มีเหตุผลใดที่นายชวการจะยอมเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวโดยตนเองมิได้มีส่วนได้เสียแต่อย่างใด

(๕) การรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ธรรมรักษ์ ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ข้อนี้ นายชวการให้การสอดคล้องกับนายสุขสันต์ ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๖ และ ร.๓๗ และผู้ร้องมีนายประยูร พูลจันทร์ เบิกความในชั้นไต่สวนยืนยันถ้อยคำที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวน

สอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร.๔๔ และ ร.๔๕ ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โอนเงินมาให้พยานจำนวน ๗๒,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพยานได้มอบเงินค่าสมัครให้แก่ผู้สมัครคนละประมาณ ๑๒,๐๐๐ บาท และได้ความตามบันทึกถ้อยคำของนายวิรัตน์ ศรีโชติ ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร.๑๐๕ ว่านายประยูรเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้พยาน โดยเป็นค่าสมัคร ๑๐,๐๐๐ บาท ค่าถ่ายรูป ๒,๐๐๐ บาท และยังสนับสนุนค่าทำบัตรแนะนำตัวและเอกสารโฆษณาหาเสียงอย่างอื่นเจือสมกับถ้อยคำของนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ตามเอกสารหมาย ร.๒๗๑ ร.๒๗๒ และ ร.๒๗๐ ตามลำดับ ว่า ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานทั้งสามไปที่โรงแรมกานต์มณีจริง แม้จะแตกต่างกันในสาระของเรื่องกันไปดำเนินการ แต่นายธีรชัย ก็รับว่าในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา พยานช่วยนายชวการนับเงินใส่ซองในห้องเฉพาะ จำนวน ๓๘ ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อมอบให้ผู้สมัคร โดยนายธีรชัยเป็นคนไปซื้อซองที่ร้านสะดวกซื้อตรงข้ามโรงแรม ที่นายยุทธพงษ์อ้างว่า เหตุที่พยาน นายธีรชัย และนายทวี คอยติดตามเที่ยวรับเที่ยวส่งนายชวการ รวมทั้งไปที่โรงแรมกานต์มณี เพราะไปช่วยในเรื่องทำสื่อประชาสัมพันธ์ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ไม่ปรากฏว่าได้ทำอะไร ทั้งนายทวี และนายธีรชัย ให้การว่าเพิ่งรู้จักนายชวการเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ การนำรถยนต์มารับไปส่งนายชวการ ไปยังทุกสถานที่ที่นายชวการยืนยันว่าไปในเรื่องรับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงผิดปกติวิสัยและไม่น่าเชื่อว่าเป็นจริงตามที่อ้าง และยังขัดแย้งกับนายธีรชัยที่อ้างว่าพยานไปที่โรงแรมกานต์มณีเพื่อช่วยนายทวีเกี่ยวกับเอกสารและผู้ที่จะมาสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งไม่ใช่เรื่องทำสื่อประชาสัมพันธ์ตามที่นายทวี และนายยุทธพงษ์อ้าง แต่กลับไปสอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการ และนายสุขสันต์ที่ให้การว่าทั้งนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ไปร่วมดำเนินการกับนายชวการ และนายสุขสันต์ เกี่ยวกับการจัดหาคนลงสมัครรับเลือกตั้งถ้อยคำของนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างคำของนายชวการและนายสุขสันต์

(๖) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการโอนเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ไปให้นายสุขสันต์ที่จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้องมีใบโอนเงินตามเอกสารหมาย ร.๒๒๓ ระบุว่านายชวการได้โอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประดิพัทธ์ เมื่อเวลา ๑๐.๓๕ นาฬิกา ไปเข้าบัญชีเงินฝากของนายสุขสันต์ ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม เป็นหลักฐานประกอบถ้อยคำของ

นายชวการ และนายสุขสันต์ที่ให้ถ้อยคำตรงกันว่าเป็นค่าสมัครของผู้สมัครที่เหลือ ๗ คน ในเขตเลือกตั้งที่จังหวัดนครพนม ๕ เขต และสกลนคร ๒ เขต แต่นายสุขสันต์จัดเตรียมเอกสารไม่ทัน โดยเฉพาะรูปถ่ายและการเปิดบัญชีเงินฝากของผู้สมัครจึงไม่ส่งลงสมัคร และนายสุขสันต์ได้โอนเงินจำนวนดังกล่าวจากตู้เบิกถอนเงินอัตโนมัติคืนให้นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยนายชวการเบิกความในชั้นได้สวนรับรองในข้อนี้ จึงเชื่อว่านายชวการได้รับเงินดังกล่าวมาจากพลเอก ธรรมรักษ์ โดยไม่มีข้อสงสัยเป็นอื่น

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ซึ่งเป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์เดียวกันกับนายชวการ ต่างให้การตรงกันว่าวันเวลาที่นายชวการอ้างทั้งสี่คนไม่ได้เข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำของนายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัย ที่ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการเลือกตั้ง ตามเอกสารหมายเลข ร.๒๗๑ ร.๒๗๒ และ ร.๒๗๐ ตามลำดับ ตรงกับถ้อยคำของนายชวการในเรื่องที่มีการพบกันที่ร้านอาหารตามสั่งหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ตลอดจนเรื่องที่ได้ไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ และเรื่องที่ได้ไปพบกันที่โรงแรมกานต์มณี ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ แม้แตกต่างกันในสาระสำคัญที่ว่า ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ หรือไม่ และในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ หรือไม่ รวมทั้งนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายชวการ ไปทำอะไรที่โรงแรมกานต์มณี แต่เมื่อพิจารณาถ้อยคำของนายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัยซึ่งเป็นพยานร่วมเหตุการณ์เดียวกัน แต่ให้ถ้อยคำแตกต่างกันหลายประการ จึงเชื่อได้ว่า บุคคลทั้งสามไม่ได้ให้การตามความเป็นจริง แต่บิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อมิให้พาดพิงถึงพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ และพลเอก ธีรพงษ์ จิระวงศ์ มาเบิกความสนับสนุน แต่พันเอก เชิดพงษ์ เป็นผู้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ โดยตรง ส่วนพลเอก ธีรพงษ์ เป็นฝ่ายเสนาธิการ ประจำพลเอก ธรรมรักษ์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงเชื่อว่าพยานทั้งสองเบิกความเพื่อช่วยเหลือพลเอก ธรรมรักษ์ คำเบิกความยืนยันถ้อยคำของนายยุทธพงษ์ นายธีรชัย และนายทวี พันเอก เชิดพงษ์ และพลเอก ธีรพงษ์ จึงไม่น่าหนักรับฟังได้ และเมื่อได้พิจารณาข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของนายทวี นายยุทธพงษ์ นายธีรชัย และนายชวการ ที่ปรากฏตามภาพทั้ง ๕ ภาพ

ซึ่งพลตรี หม่อมหลวง สุปรีย์ ประวิทย์ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เบิกความยืนยันว่า เป็นภาพที่เก็บอยู่ในระบบโทรทัศน์วงจรปิดของกระทรวงกลาโหมจริง และถูกพิมพ์ออกมาจากเครื่องที่อยู่ในระบบโทรทัศน์วงจรปิดของกระทรวงกลาโหมจริง ประกอบกับภาพเคลื่อนไหวในซีดีตามวัตถุพยาน ร.๑๐๔ ปรากฏว่านายทวีรัฐจักบุคคลในสำนักงานรัฐมนตรีว่ากระทรวงกลาโหมรวมทั้งนายทหารหลายคนเป็นอย่างดี และนั่งรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่หน้าห้องรัฐมนตรีค่อนข้างนานเป็นเวลาถึง ๓๕ นาที จนกระทั่งในนาทีสุดท้ายก่อนกลับไป ได้ลุกขึ้นจากที่นั่งทันทีและเดินตรงไปทางห้องรัฐมนตรีด้วยอาการค่อนข้างเร็ว หายไปประมาณ ๑๐ วินาที ก็เดินออกมา แล้วกลับออกไปทันที โดยเดินคุยกับนายยุทธพงษ์อย่างใกล้ชิดหัวไหล่ชนกัน ในมือมีวัตถุคล้ายกระดาก่อนข้างสีขาว มีลักษณะสีเหลี่ยมขนาดฝ่ามือ ซึ่งไม่ใช่เอกสารขนาดเอสี่ที่นายทวีเดินถือขึ้นบันไดมาตามภาพที่ ๑ และเมื่อเดินสวนกับพันเอก เจริญชัย ก็มีได้หยุดคุยด้วย และเมื่อเดินออกประตูไปนายทวยังใช้มือซ้ายล้วงกระเป๋ากางเกงข้างซ้ายหยิบวัตถุคล้ายสีขาวลักษณะสีเหลี่ยมด้านเท่า (จตุรัส) ออกมาจากกระเป๋า กางเกงก่อนเดินลงบันไดไป ทั้งนายทวีเบิกความในชั้นไต่สวนว่า ตามภาพที่ ๑ ตนถือเอกสารเรื่องข่าวภาคใต้และมีของนายยุทธพงษ์เอามาให้ส่วนหนึ่ง เพื่อนำไปให้พลเอก ธรรมรักษ์ แต่ไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ และตามภาพที่ ๘ ตนยืนคุยกับนายยุทธพงษ์เรื่องข่าวดังกล่าว เมื่อคุยเสร็จก็กลับ ขากลับมีการยื่นข่าวที่อยู่ในซองที่ถือคืนให้กับนายยุทธพงษ์ เป็นข้ออ้างที่ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในภาพเคลื่อนไหว เพราะนายทวีและนายยุทธพงษ์ไม่ได้ยืนคุยกัน แต่เดินคุยกันมาจากบริเวณที่นั่งหน้าห้องรัฐมนตรี และเดินสวนกับพันเอก เจริญชัย ซึ่งในมือของนายทวีก็ไม่ปรากฏว่ามีซองหรือเอกสารที่ถือมาตามที่ปรากฏในภาพที่ ๑ การที่อ้างว่ามีการยื่นซองข่าวคืนให้นายยุทธพงษ์ จึงเป็นข้อพิรุธเพื่อจะให้เชื่อสมกับที่นายชวการอ้างว่านายทวีไปรับเงินมาจากพลเอก ธรรมรักษ์ แล้วนำมายื่นให้นายยุทธพงษ์ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า นายสุเทพได้ภาพนิ่งดังกล่าวมาต้องรู้ว่ามียกกล้องวงจรปิดถ่ายภาพเคลื่อนไหว การที่นายชวการปรากฏตัวที่กระทรวงกลาโหมจึงเป็นการเดินทางไปเดินมาเพื่อให้กล้องบันทึกภาพไว้ แต่พลเอก ธรรมรักษ์ เบิกความว่าตนเป็นผู้อนุมัติให้ติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดภายในกระทรวงกลาโหมโดยเพิ่งติดตั้งและอยู่ระหว่างการทดลองใช้ คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่มีน้ำหนักรับฟังได้

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า นายชวการเป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเช่นเดียวกับนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ส่วนนายสุขสันต์เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ได้ร่วมกันวางแผนใส่ร้าย

พลเอก ชรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล นั้น แม้นายชวการเป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ก็กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ โดยการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคในระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วลงสมัครเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร ทั้ง ๆ ที่นายชวการรู้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและมีโทษทางอาญา จึงเชื่อว่านายชวการมุ่งหวังประโยชน์ตอบแทนตามที่ตกลงกับพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ และที่นายชวการบอกว่าผู้สมัครจะได้รับเงินใช้จ่ายคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ๓๐๐,๐๐๐ บาท ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามความสำคัญของแต่ละคน มิเช่นนั้นนายชวการย่อมไม่เสี่ยงกระทำความผิด ส่วนนายสุขสันต์แม้จะเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ แต่ได้ลาออกไปร่วมจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้วลาออกไปเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครพนม แต่เมื่อไม่ได้รับเลือกตั้งจึงลาออกจากสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาสมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ แต่ได้รับแต่งตั้งจากนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้เป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ภายหลังได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๘ และผู้ดำเนินการเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์มีหนังสืออนุญาตให้ลาออกจากการเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพฤติการณ์ของนายสุขสันต์แสดงว่าไม่ได้มีความผูกพันอยู่กับพรรคการเมืองใด โดยเฉพาะ หากแต่สมัครเป็นสมาชิกพรรคเพื่อหวังผลการเลือกตั้ง จึงไม่อาจฟังว่านายสุขสันต์สมคบกับนายชวการสร้างเรื่องใส่ร้ายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าว จึงไม่มีน้ำหนักรับฟังได้ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างแถบบันทึกเสียงการสนทนาระหว่างนายไทร พิศสุวรรณ กับนายบรรชิตวิทย์ ดันติกริมย์ หัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่า ให้ใส่ร้ายกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาเพื่อแสดงถึงความไม่น่าเชื่อถือถ้อยคำของนายชวการกับนายสุขสันต์นั้น เป็นข้อเท็จจริงคนละเรื่องกับในคดีนี้

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ว่าจะเป็นนายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบุญ จิตตั้งสมบุญ และพันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท จากนายธีรชัยที่โรงแรมกานต์มณีตามที่นายชวการให้ถ้อยคำ นั้น ข้อนี้ นายปฏิพัฒน์ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมาย ร.๕๐ และ ร.๕๒ ว่า หลังจากพยานยื่นสมัครแล้วประมาณ ๑ สัปดาห์ พรรคผู้ถูกร้อง

ที่ ๒ ได้โอนเงินมาให้นายชารัตน์ ๓๐,๐๐๐ บาท แล้วนายชารัตน์นำมาให้พยาน ๑๕,๐๐๐ บาท นายชารัตน์ ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๔๘ ว่า หลังจากสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พันตำรวจตรี เสี่ยงม ตำราญรัตน์ ผู้ประสานงานพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้โอนเงินมาเข้าบัญชีของพยานที่ธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาคันตัง จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท โดยบอกว่าเป็นค่าจัดทำเอกสารหาเสียง ในการสมัครรับเลือกตั้งและบอกให้พยานแบ่งให้นายปฏิพัฒน์ ๑๕,๐๐๐ บาท และนายสมบุรณ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เขต ๑ กรุงเทพมหานคร ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๔๗ ว่า พยานออก ค่าสมัครและค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง แต่ก็ทราบจากผู้ที่มาสมัครเป็นสมาชิกพรรคพูดคุยกันว่ามีพรรคใหญ่ ไม่ทราบว่าพรรคใดให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสมัคร โดยเฉพาะในภาคใต้ แม้พันตำรวจตรี เสี่ยงม ผู้สมัครให้ถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๔๖ ว่า พยานออกค่าใช้จ่ายสมัครรับเลือกตั้งเองและยัง ได้ออกค่าใช้จ่ายจัดทำเอกสารให้นายชารัตน์ และนายปฏิพัฒน์คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท ส่วนพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงินแม้แต่ค่าสมัคร ผู้สมัครยังต้องออกเงิน กันเองหรือเรียกรับกัน แต่นายประยูร พูลจันทร์ ให้ถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๔๔ ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้มอบเงินค่าสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ลังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้พยานจำนวน ๗๒,๐๐๐ บาท พยานจ่ายเป็นค่าสมัครให้ผู้สมัครคนละ ๑๒,๐๐๐ บาท แม้ถ้อยคำของพยานบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน แต่ก็ได้ความตรงกันว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ ไม่มีเงินสนับสนุนสมาชิกพรรคที่ลงสมัคร จึงเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุนในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สอดคล้องกับถ้อยคำของ นายชวการ และนายสุขสันต์ดังกล่าว คดีนี้แม้จะไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นว่าพลเอก ชรรมรัักษ์ กับ นายพงษ์ศักดิ์ ได้มอบเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ก็ได้รับความจากนายชวการและ นายสุขสันต์ ต่างให้ถ้อยคำเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผลดังที่ได้วินิจฉัยข้างต้น ข้อเท็จจริงจึงเพียงพอรับฟังได้ว่า พลเอก ชรรมรัักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ได้มอบหมายให้นายทวีเป็น คนกลางติดต่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงเกณฑ์ที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตนั้น โดยการจ่ายเงินผ่านนายทวี และนายชวการให้แก่ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ แม้นายสุขสันต์เป็นเพียงผู้อำนวยการการเลือกตั้ง แต่ทั้งนายชวการ และนายสุขสันต์ ให้ถ้อยคำว่า ในวันที่เดินทางไปพบนายชวการที่โรงแรมกานต์มณี นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ก็ร่วมไปพูดคุยกับนายชวการเกี่ยวกับการส่งผู้สมัครตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ได้ให้
ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๓๕ ว่า นายสุขสันต์ได้แนะนำ
นายบุญทวีศักดิ์ให้รู้จักนายชวการที่บริเวณล็อบบี้ของโรงแรมกานต์มณี แล้วได้พูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่อง
การสมัคร นายสุขสันต์กับนายชวการพูดว่าจะมีผู้สนับสนุน นายบุญทวีศักดิ์บอกว่ามีผู้สนับสนุนก็ดี
แต่ต้องไม่มีข้อต่อรอง ยิ่งกว่านั้นนายสุขสันต์ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่นายบุญทวีศักดิ์
ได้มอบหมายให้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และทำหน้าที่จัดหาผู้สมัคร
ตลอดจนรับผิดชอบดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมทั้งลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
(ส.ส.๑๘/ข ๒) ที่ยังมีได้กรอกข้อความให้นายสุขสันต์ไปกรอกข้อความสมาชิกพรรคเอง การที่นายสุขสันต์
และนายชวการร่วมกันรับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
จากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่านายบุญทวีศักดิ์ได้รู้เห็น
และยินยอมด้วย การกระทำดังกล่าวของนายสุขสันต์จึงถือว่าเป็นการกระทำโดยได้รับมอบหมาย
จากนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยปริยาย นับว่าเป็นการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์
หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีผลเสมือนว่าพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ
นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ได้ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยรู้
อยู่แล้วว่าผู้สมัครเป็นผู้มีคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน
แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครดังกล่าวในระบบฐานข้อมูลของสำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ครบเก้าสิบวันหรือที่เรียกว่า ตัดต่อพันธุกรรม ลงแข่งขันกับผู้สมัครของ
พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้สมัครจะต้องใช้หนังสือ
รับรองการเป็นสมาชิกพรรคเป็นหลักฐานประกอบการสมัครรับเลือกตั้ง จึงถือได้ว่าเป็นการสนับสนุน
การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จเพื่อให้
ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันดังกล่าวนำไปเป็นหลักฐานการสมัคร
รับเลือกตั้งด้วย การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล
จึงเป็นการร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์ในประเด็นข้อ ๑
และร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้อง

ประเด็นที่สาม พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ พยานบุคคลสำคัญ คือ นางจัญติมา ภาวะดี ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตลอดจนมีหน้าที่ดูแลค่าใช้จ่ายของผู้สมัครของพรรคดังกล่าว ได้ให้ถ้อยคำไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ตามบันทึกถ้อยคำลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร.๖๓ ว่า พยานเคยไปให้ข้อเท็จจริงต่อนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่พรรคประชาธิปัตย์ด้วยความสมัครใจ และขอยืนยันรายละเอียดที่เคยให้ไว้ต่อนายสุเทพ โดยให้การว่า พยานเป็นผู้ประสานงานพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้จัดทำรายชื่อผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดและดูแลเรื่องเงินของผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งโดยมีนายบุญบารมีภณ ชินราช เป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญบารมีภณไปร่วมประชุมหัวหน้าพรรคการเมืองที่รัฐสภาเมื่อกลับมาแล้วได้เล่าให้พยานฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ จะช่วยค่าใช้จ่ายการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่พรรคเล็กทุกพรรค ประมาณพรรคละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน โดยนายบุญบารมีภณให้พยานออกเงินสำรองค่าสมัคร จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นเงินของพยาน ๒๐,๐๐๐ บาท และของนายพันธมิตร ดวงทิพย์ ๓๐,๐๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช นำผู้จะสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้มาประชุมหารือที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ซอยอินทราภระ ๔๓ โดยนายไพฑูรย์ได้โทรศัพท์ไปหาพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา พูดเสียดังว่าจะคุยเรื่องค่าใช้จ่าย พยานนั่งห่างนายไพฑูรย์ประมาณหนึ่งเมตร ได้ยินว่าสรุปยอดค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้ คนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งจ่ายเป็นงวด ๒ งวด งวดแรกจ่ายในวันสมัครคนละ ๔๐,๐๐๐ บาท โดยหักให้ค่านายหน้าคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลือจ่ายให้เมื่อสมัครเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์ ให้นายไพฑูรย์ติดต่อไปที่ เสธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (ทราบชื่อภายหลัง) เมื่อคุยกันแล้ว อีกประมาณครึ่งชั่วโมง เสธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต เดินทาง

มาพร้อมกับ เศษ.ผดุง หรือพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มาพบแกนนำสายภาคใต้ประมาณ ๒๐ กว่าคน ที่จำได้มี นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช นายแผ่นดิน ประสู นายวรพล (นิยม) ไม่ทราบนามสกุล นายจารึก เชวฤทธิ์ นายบุญชู ชื่นสุวรรณ นายประพันธ์ พรหมรัตน์ นายวีระพงษ์ ลาเลิศ นายปราโมทย์ ไม่ทราบนามสกุล นายพงษ์นรินทร์ ไม่ทราบนามสกุล นายประภากร ไม่ทราบนามสกุล และนายสิริภพ เหล่าลาภะ เมื่อวางตัวผู้สมัครในภาคใต้เสร็จแล้ว พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต กับพลโท ผดุงศักดิ์ ก็กลับออกไป เมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา พร้อมบอกว่าจะมีคนนำเงินมาให้ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา คืนเดียวกัน พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้ จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มามอบให้พยานที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยพยานลงชื่อ รับเงินด้วยตนเอง และพลโท ผดุงศักดิ์ มอบนามบัตรไว้ให้ด้วย พยานหักค่านายหน้าออกจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท และมอบให้นายหน้าไปตามจำนวนผู้สมัคร ส่วนที่เหลือประมาณ ๑,๐๕๐,๐๐๐ บาท พยานเก็บไว้จ่ายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในภาคใต้

ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้ได้นำหลักฐานมากรอก ใบสมัครสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ใบสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรับหนังสือ รับรองการเป็นสมาชิกพรรคของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยพยานจ่ายเงินให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คนละ ๔๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจะจ่ายให้ภายหลังตามที่ตกลงกัน ซึ่งพยานให้เซ็นชื่อรับเงินไว้ด้วย และ ในวันเดียวกันนี้ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมาให้พยานอีกจำนวน ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับผู้สมัคร ภาคใต้ที่เพิ่มอีก ๑๗ คน ซึ่งพยานและนายประพันธ์ลงชื่อรับเงิน ทั้งนี้พยานได้มอบสำเนาหลักฐาน การรับเงินให้แก่ผู้นำพรรคที่จัดหาผู้สมัครภาคใต้เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑๓ แผ่น ใบเสร็จรับเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้งสายกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๘ แผ่น และรายการค่าใช้จ่ายภายในพรรคอีกจำนวน ๑๔ แผ่น พร้อมนามบัตรของพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ไว้เป็นหลักฐานต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมามอบให้พยานอีกเป็นครั้งที่ ๓ จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ที่ป้อน้ำมันบางจาก ลานจอดรถสถานีรถไฟสามเสน โดยเป็นของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ภาคใต้ที่เพิ่มอีก ๑๐ คน และบอกว่าส่วนที่เหลืออีก ๕๐๐,๐๐๐ บาท จะนำมาให้ในภายหลัง แต่พยาน ไม่ได้รับเงินดังกล่าว รวมเงินที่พยานได้รับจากพลโท ผดุงศักดิ์ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

แต่ปรากฏว่าผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แทบทุกคนมีปัญหาขาดคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบ เก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด พยานจึงไปที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๘ ขอคำปรึกษาจากนายวีรศาสตร์เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้รับคำแนะนำให้ทำมติที่ประชุมพรรคย้อนหลังเพื่อเพิ่มเติมรายชื่อผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกพรรค ให้ครบเก้าสิบวันตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด พยานจึงโทรศัพท์แจ้งหัวหน้าพรรคดำเนินการเพื่อมอบให้ผู้สมัครของพรรคที่ยังไม่ประกาศรับรองนำไปแสดงต่อศาลฎีกายืนยันว่าเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ครบเก้าสิบวันแล้ว

ต่อมาวันที่ ๒๖ และวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๘ กับวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๘ นางจตุติมา ได้ไปให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมโดยกลับคำให้การเดิมที่ได้ให้ ถ้อยคำไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕ ตามลำดับ โดยยืนยันข้อเท็จจริงตามบันทึกคำให้การของพยานที่ไปร้องทุกข์ที่กองปราบปรามให้ดำเนินคดีแก่ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในข้อหากักขังหน่วงเหนี่ยวให้ปราศจากเสรีภาพและข่มขืนใจให้กระทำการใด ๆ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๐ ว่า ถ้อยคำของพยานที่ให้การไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ดังกล่าว นั้น ไม่เป็นความจริง เพราะนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์มีคำมั่นสัญญาว่าจะให้ตำแหน่งในพรรคประชาธิปัตย์ แก่พยานและจะให้พยานลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเสนอเงินให้แก่พยาน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้อ่านข้อความที่นายสุเทพเตรียมไว้ ซึ่งมีข้อความพาดพิงถึงนางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ นาวาอากาศตรี สีชา ทิวารี เกี่ยวกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พยานเห็นแก่ผลประโยชน์ที่ นายสุเทพจะมอบให้จึงอ่านข้อความในเอกสารดังกล่าวแล้วมีการบันทึกภาพโทรศัพท์สนับไว้ เสร็จแล้ว นายสุเทพได้ให้เงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท แก่พยาน ส่วนที่เหลืออีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท จะมอบให้หลังจาก พยานไปเป็นพยานต่อศาลแล้ว หลังจากนั้นนายสุเทพสั่งให้ พันตำรวจโท สุวิชชา จินดาคำ พาพยาน ไปเก็บตัวที่บ้านของนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพยานไม่สมัครใจไป แต่เนื่องจากเกรงอันตราย จึงยอมไปด้วย นอกจากนี้ นายบุญชูหรือชววิทย์ ชื่นสุวรรณ กับนายแผ่นดิน ประสู ผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พยานบุคคลที่ให้ถ้อยคำไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘ พยานเห็นพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท

ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ อยู่ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามบันทึกถ้อยคำของพยาน ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร.๘๗ และเอกสาร หมายเลข ร.๘๘ ตามลำดับ แต่เมื่อพยานทั้งสองมาเบิกความขึ้นไต่สวนต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พยานทั้งสองไม่รับรองบันทึกถ้อยคำของพยานดังกล่าวบางส่วนที่ว่า พยานทั้งสองมีหนังสือขอไปให้การ ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามเอกสารหมายเลข ร.๒๖๖ และ ร.๒๗๗ ตามลำดับ โดยจะให้การเพิ่มเติมว่า พยานทั้งสองไม่รู้จักหรือเห็นพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และ พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

ประเด็นนี้ ก่อนที่นางฐิติมาจะไปให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ นางฐิติมาได้ไปให้ถ้อยคำไว้ที่พรรคประชาธิปัตย์ โดยมีการบันทึกภาพและเสียงไว้เมื่อวันที่ ๑๕ และวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งถ้อยคำตามที่บันทึกภาพ และเสียงไว้มีข้อเท็จจริงตรงกับถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ แม้นางฐิติมาจะเบิกความว่าบันทึก ข้อมูลการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่นายสุวโรช พะลัง บันทึกขึ้น ซึ่งตอนท้ายระบุวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ แผ่นที่ ๘ และบันทึก การให้ข้อเท็จจริงของพยานเพิ่มเติมต่อนายถาวร เสนเนียม ที่นายถาวรทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ แผ่นที่ ๑๒ เอกสารทั้งสองฉบับได้จัดทำไว้ก่อนที่นางฐิติมาจะไปให้ ถ้อยคำและได้นำมาให้พยานลงชื่อในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ปรากฏว่าเอกสารฉบับที่นายสุวโรช บันทึกขึ้นดังกล่าว มีลายมือชื่อของนางฐิติมารับรองสำเนาถูกต้องและลงลายพิมพ์นิ้วมือไว้ทุกแผ่น และยังลงชื่อกำกับข้อความที่แก้ไขไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเดียวกับวันที่นางฐิติมา ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ส่วนบันทึกการให้ข้อเท็จจริง เพิ่มเติมที่นายถาวร เสนเนียม ทำขึ้นอีกฉบับหนึ่งนั้น นางฐิติมาก็ได้ลงลายมือชื่อและพิมพ์ลายนิ้วมือ ไว้ทั้งสองแผ่นเช่นกัน ดังนั้น ไม่ว่าเอกสารทั้งสองฉบับจะทำมาก่อนที่นางฐิติมาจะลงลายมือชื่อและ พิมพ์ลายนิ้วมือไว้หรือไม่ก็ตาม นางฐิติมาก็มีโอกาสได้อ่านก่อนและได้แก้ไขข้อความในเอกสารดังกล่าว พร้อมกับลงชื่อกำกับข้อความที่แก้ไขหรือรับรองสำเนาและลงลายพิมพ์นิ้วมือไว้ จึงเชื่อว่าเป็นถ้อยคำ ของนางฐิติมาที่ได้ให้ข้อเท็จจริงไว้ตามข้อความที่บันทึกไว้ทั้งสองฉบับ ที่นางฐิติมาอ้างว่านางฐิติมา ได้อ่านข้อความตามเอกสารดังกล่าวในขณะที่มีการบันทึกภาพและเสียงนั้น พยานผู้ร้องมีนางสาวมณีนีรัตน์ บุญสิน และนายชญาณ์ทัต เทียนทอง ซึ่งเป็นผู้บันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมาในวันที่ ๑๕ มีนาคม

๒๕๔๕ และนายชญาณ์ทัตซึ่งเป็นผู้บันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมาในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ต่างเบิกความรับรองถ้อยคำของพยานที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสาร หมายเลข ร.๕๓ และ ร.๕๔ ตามลำดับ ว่า นางฐิติมาให้ถ้อยคำเองด้วยวาจา โดยไม่ได้อ่านข้อความตามเอกสารใด ๆ ที่นางฐิติมาอ้างว่าวางอยู่บนโต๊ะ และบนโต๊ะนั้นก็ไม่มีเอกสารตามที่นางฐิติมาอ้าง แม้นางสาวมณีนีร์ตนและนายชญาณ์ทัตจะเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ก็เป็นเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยปฏิบัติไปตามหน้าที่ จึงน่าจะเชื่อว่าเบิกความตามความเป็นจริง และในการบันทึกภาพและเสียงในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค ๘ ปรากฏว่ามีผู้สื่อข่าวร่วมบันทึกภาพและเสียงด้วย จึงไม่มีเหตุผลใดที่นายสุเทพกับพวกจะให้นางฐิติมาอ่านข้อความในเอกสารต่อหน้าผู้สื่อข่าว เพราะย่อมรู้ว่าจะทำให้ถ้อยคำของนางฐิติมาหมดความน่าเชื่อถือ ทั้งตามคำให้การของนางฐิติมาเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร.๗๑ นางฐิติมาให้การว่า ในวันที่มีการบันทึกภาพและเสียงเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ มีผู้สื่อข่าวอยู่ในห้องของนายสุเทพด้วย และยังให้การว่าในวันดังกล่าวเกิดการโต้เถียงกันระหว่างนายสุเทพกับนางฐิติมาต่อหน้าผู้สื่อข่าวที่อยู่ในห้องของนายสุเทพในเรื่องที่นายสุเทพกล่าวหาว่านางฐิติมากับนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ปลอมแปลงเอกสารเพื่อให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีคุณสมบัติครบถ้วนทำให้ง่ายไม่น่าเชื่อว่านายสุเทพจะกล้าเสนอผลประโยชน์ให้แก่นางฐิติมาต่อหน้าผู้สื่อข่าวเพื่อให้นางฐิติมาให้การพาดพิงสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนางฐิติมาเองก็คงจะไม่กล้ายอมรับข้อเสนอดังกล่าวต่อหน้าผู้สื่อข่าว ทั้งที่ตนเองได้เถียงว่าไม่ได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาของนายสุเทพ ถ้อยคำของนางฐิติมาดังกล่าวจึงเลื่อนลอยและไม่สมเหตุผล

สำหรับถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ และ ร.๗๕ เกี่ยวกับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ที่อ้างว่าได้รับจากนายสุเทพว่า ได้โอนไปเข้าบัญชีของนางเพชร ภาวะลิ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ได้นำไปใช้จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย มาสเตอร์การ์ด ๒๕,๐๐๐ บาท และซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่ห้างบิ๊กซี จำนวน ๒ เครื่อง เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท นอกนั้นใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น ช่วยค่าน้ำมันผู้สมัคร ขัดแย้งกับถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ว่า นางฐิติมาได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ แผ่นที่ ๕ ซึ่งเป็นบัญชีเงินฝากของนางเพชรที่นางฐิติมาโอนเงินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีดังกล่าว

ปรากฏมีรายการโอนเงินมาเข้าบัญชีจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ตรงกับถ้อยคำของนางเพชร ภาวะลี ที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๘๑ ว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ระหว่างที่พยานพูดคุยกับนายศักรินทร์ ภาวะลี สามีของนางฐิติมา นางฐิติมาติดต่อกับนายศักรินทร์ว่า ได้โอนเงินเข้าบัญชีของพยาน และนายศักรินทร์ ภาวะลี ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๘๐ ว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไม่ได้บอกว่าได้เงินมาจากที่ใด แต่เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาโทรศัพท์มาพูดโน้มน้าวว่าเป็นเงินของนายสุเทพไม่บอกนามสกุล โดยมีคนคอยกำกับให้นางฐิติมาพูด และนางฐิติมายังเน้นย้ำให้นายศักรินทร์นำเงินที่โอนมาไปใช้ให้หมด นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่นางฐิติมาอ้างว่าได้นำเงินที่ได้รับจากนายสุเทพไปชำระ เช่น จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ก็ปรากฏว่าเป็นการชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปก่อนวันที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจากนายสุเทพและยังอ้างวันที่สืบสนอีกด้วย ถ้อยคำของนางฐิติมาตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้

นอกจากนั้น หลังจากนางฐิติมาไปพักอยู่ที่บ้านของนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปแจ้งความให้ลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ตามรายงานประจำวันเอกสารหมายเลข ร.๖๗ ว่า ผู้แจ้งมาขอพักอาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพโดยความสมัครใจมิได้ถูกบังคับแต่อย่างใด เนื่องจากเกรงความไม่ปลอดภัยในชีวิต สืบเนื่องจากผู้แจ้งไปเป็นพยานในการทุจริตการรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เขตกรุงเทพมหานคร ทั้งภายหลังจากที่นางฐิติมาไปให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงซึ่งประกอบด้วย พันตำรวจโท สุวิชา บุญมี นายประวิทย์ อึ้งพาณิชย์ และร้อยตำรวจเอก มนูญ วิเชียรนิษฐ์ ซึ่งสอบสวนที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แล้ว นางฐิติมาก็ยังกลับไปพักอยู่ที่บ้านของนายสุเทพตามเดิมโดยไม่ปรากฏพฤติการณ์ใดที่แสดงให้เห็นว่านางฐิติมาอยู่ในระหว่างการถูกบังคับขู่เข็ญ หรือหน่วงเหนี่ยวแต่ประการใด และรุ่งขึ้นวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร นางฐิติมาก็ยังไปแจ้งความให้ลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๕ ว่า ผู้แจ้งมาอยู่ที่บ้านพักที่นายสุเทพจัดให้ด้วยความสมัครใจ

มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญแต่อย่างใด และในวันนี้ (๒๔ มีนาคม ๒๕๔๕) มีความประสงค์จะเดินทางกลับไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกับพวก ๓ คน ซึ่งมีนางจินตนา ใจหมั่น น้องสาวของผู้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม ๒ คน ทั้งนางฐิติมาและนางจินตนา น้องสาว ยังแจ้งให้ลงบันทึกประจำวันต่อท้ายไว้ด้วยว่า ผู้แจ้งทั้งสองยืนยันว่านางฐิติมาไม่ได้ถูกบังคับ ขู่เข็ญ กักขัง หน่วงเหนี่ยวแต่อย่างใด ถ้อยคำของนางฐิติมาที่เบิกความว่า นางฐิติมาเดินทางไปจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยไม่สมัครใจ และระหว่างนั้นไปไหนมาไหนไม่ได้เพราะมีคนคอยเฝ้าตลอดเวลาและถูกข่มขู่ ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าว จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้

สำหรับถ้อยคำของนางฐิติมา ที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ โดยยืนยันข้อเท็จจริงตามบันทึกที่นายสุวโรช พะลัง กับบันทึกที่นายถาวร เสนเนียม ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ แผ่นที่ ๘ ถึง ๑๓ ว่า เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช นำผู้สมัครในจังหวัดภาคใต้มาร่วมประชุมที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นายไพฑูรย์ ได้โทรศัพท์พูดคุยกับพลเอก ชรรมรักษ์ จะขอคุยเรื่องค่าใช้จ่าย พลเอก ชรรมรักษ์ ให้ติดต่อไปที่ เสธ.ไอซ์ นายไพฑูรย์จึงโทรศัพท์ไปหาเสธ.ไอซ์ แล้ว เสธ.ไอซ์ มาพร้อมกับพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เมื่อความเรียบร้อยการวางตัวผู้สมัครภาคใต้ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เสร็จแล้ว ก็เดินทางกลับในเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มาให้พยานต่อหน้าแกนนำสายภาคใต้ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมามอบให้พยานกับนายประพันธ์ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคอีก ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินมามอบให้พยานอีก ๕๒๕,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่พยานได้รับมาจากพลโท ผดุงศักดิ์ ๓ ครั้ง ทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท ข้อเท็จจริงตามถ้อยคำของนางฐิติมาดังกล่าวสอดคล้องกันกับถ้อยคำของนายบุญชูหรือชูวิทย์ ชุ่นสุวรรณ และนายแฟนดี ประสู ในสาระสำคัญอันเกี่ยวกับการกระทำและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยนายบุญชูหรือชูวิทย์ และนายแฟนดี ต่างเบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำของพยานที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๘๗ และ ร.๘๘ ตามลำดับ โดยนายบุญชูยืนยันว่า เสธ.ผดุงศักดิ์ กับ เสธ.ไอซ์ เดินทางมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และยืนยันตามรูปถ่ายของพลโท ผดุงศักดิ์ กับพลเอก ไตรรงค์ ที่อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ดูว่า เป็นเสธ.ผดุงศักดิ์

กับเสธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต ซึ่งมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง โดยนายบุญชูให้ถ้อยคำ ว่าเคยรู้จักเสธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ มาก่อนในขณะที่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนถ้อยคำ ของนายแฟนดียืนยันว่ารู้จักเสธ.ไอซ์ โดยทราบชื่อจริงในภายหลังจากสื่อมวลชนว่าชื่อ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต ส่วนอีกคนหนึ่งไม่ทราบชื่อ แต่ก็ยืนยันว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับตามภาพถ่ายที่ อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ดู พยานทั้งสองต่างให้ถ้อยคำตรงกันในรายละเอียดว่า บุคคลทั้งสองได้พูดคุยกับนางจัตติมา นายประพันธ์ กับกลุ่มของพยานเกี่ยวกับรายละเอียดผู้สมัครและ การลงสมัครรับเลือกตั้งว่า ส่งกี่คน ลงสมัครที่ไหนบ้าง โดยไม่มีการพูดคุยเกี่ยวกับการเงินแต่อย่างใด ถ้อยคำของพยานทั้งสองได้ให้การอย่างตรงไปตรงมา แม้จะมาเบิกความขึ้นไต่สวนไม่รับรองบันทึก ถ้อยคำดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ โดยเบิกความว่า พยานทั้งสอง ไม่รู้จักหรือเห็นพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ มาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่พยานทั้งสองเป็นผู้ประสานงานหาผู้สมัครให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในพื้นที่จังหวัด ภาคใต้ หากพยานทั้งสองไม่เห็นพลเอก ไตรรงค์ หรือพลโท ผดุงศักดิ์ ในวันดังกล่าวจริงก็คงไม่กล้า ที่จะให้ถ้อยคำตั้งแต่แรกว่าเห็นบุคคลทั้งสองที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งด้วย ทั้งนายแฟนดีให้ถ้อยคำ ว่าบุคคลทั้งสองมาคุยกับกลุ่มของพยานด้วย โดยเฉพาะเรื่องที่พูดคุยนั้นเป็นรายละเอียดการส่งคนลงสมัคร ว่าส่งกี่คน ที่ไหนบ้าง พยานทั้งสองซึ่งเป็นผู้ประสานงานจัดหาผู้สมัครอยู่แล้ว ย่อมให้ความสนใจ มากกว่าปกติ ทั้งนายบุญชูก็ให้ถ้อยคำว่าจะรู้จักพลเอก ไตรรงค์ มาก่อนตั้งแต่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัย รามคำแหง และนายแฟนดียังให้ถ้อยคำว่ารู้จักเสธ.ไอซ์ ซึ่งทราบชื่อภายหลังจากสื่อมวลชน โดยพยาน ทั้งสองให้ถ้อยคำดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับวันที่พบเห็นพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ห่างกันไม่ถึงสองเดือนยังไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนใจให้ข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น ทั้งปรากฏว่าต่อมาพยาน ทั้งสองต่างมีหนังสือลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง ขอให้การ เพิ่มเติม ตามเอกสารหมายเลข ร.๒๗๔ และ ร.๒๗๖ แผ่นที่ ๗ โดยมีข้อความทำนองเดียวกันไม่ได้ระบุว่า จะให้การเพิ่มเติมอย่างไร แต่พยานทั้งสองเบิกความว่า จะเพิ่มเติมคำให้การว่า พยานทั้งสองไม่รู้จัก พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ พยานทั้งสองอ้างว่าหลังจากให้ถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๘๗ และ ร.๘๘ แล้ว วันรุ่งขึ้นเห็นเป็นข่าวในสื่อมวลชน จึงขอเพิ่มเติมคำให้การ แต่ปรากฏว่าพยาน ทั้งสองเพิ่งขอเพิ่มเติมคำให้การเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นเวลาภายหลังจากภาพทั้ง ๕ ภาพ

ที่กระทรวงกลาโหมที่นายสุเทพอ้างว่าเป็นภาพที่นายทวีไปรับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ ไปมอบให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เผยแพร่ทางสื่อมวลชนไปแล้วเพียง ๒ วัน การที่พยานทั้งสองขอเพิ่มเติมแก้ไขคำให้การเดิมดังกล่าวจึงไม่สมเหตุสมผล เชื่อว่าพยานทั้งสองเห็นและจำพลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ ได้อย่างแน่นอนไม่ผิดตัว ถ้อยคำของนายบุญชูหรือชูวิทย์ ชื่นสุวรรณ และนายแฟนดี ประสูติที่ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๘๗ และ ร.๘๘ จึงมีน้ำหนักรับฟังเป็นจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นไต่สวนซึ่งเชื่อได้ว่ามุ่งจะกลับคำเพื่อช่วยเหลือพลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ รวมทั้งพลเอก ชรรมรักษ์ ยิ่งกว่าจะให้การด้วยความสัตย์จริง

นางฐิติมา เบิกความในชั้นการไต่สวนว่า เงินที่จ่ายสนับสนุนให้แก่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มาจากนายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่ออันดับ ๑ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายพันมิตร ดวงทิพย์ เบิกความรับรองถ้อยคำของพยานที่ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๘๒ และ ร.๘๓ และเบิกความว่า พยานได้ให้เงินค่าสมัครแก่ผู้สมัครของพรรคผ่านนางฐิติมาประมาณ ๕๕๐,๐๐๐ บาท แต่นางวาริศรียางามเกิดศิริ ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๘๘ ว่า นายพันมิตรเคยกู้ยืมเงินจากพยานหลายครั้ง และประมาณ ๒ สัปดาห์ที่ผ่านมา (กลางเดือนมีนาคม ๒๕๔๘) นายพันมิตรได้กู้ยืมเงินจากพยานจำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท โดยนายบุญชูบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สั่งจ่ายเช็คของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนำโฉนดที่ดินของบริษัทของนายพันมิตรที่อำเภอปราณบุรีมาประกันหนี้เงินกู้ดังกล่าว นายพันมิตรบอกว่าจะนำเงินไปคืนให้แก่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และจะได้เงินก้อนใหม่ออกมา แต่จนถึงบัดนี้พยานก็ยังไม่ได้รับเงินคืน นอกจากนั้นตามใบรับเงินตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒ แผ่นที่ ๒ ที่นางฐิติมา ยอมรับว่าเป็นผู้ทำขึ้นตามถ้อยคำเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข ร.๖๓ มีข้อความบรรทัดแรกว่า ใบรับเงิน ๕ มี.ค. ๔๘ และข้อความในตอนท้ายว่า รับมาทั้งหมด ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งตรงกับจำนวนเงินที่นางฐิติมาให้ถ้อยคำในตอนต้นว่าได้รับเงิน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท จากพลโท ผดุงศักดิ์ เป็นครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘ แม้นางฐิติมาจะให้ถ้อยคำเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๑ ว่า เจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้หญิงชื่อเล่นชื่อน้อยเป็นผู้ทำใบรับเงินดังกล่าว แต่เมื่อเปรียบเทียบกับลายมือเขียนของนางฐิติมาที่เขียนข้อความใบรับเงินให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๑๓ แล้ว รวมทั้งที่เขียนคำให้การยืนยันข้อเท็จจริงของตนต่อ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เห็นได้ชัดเจนว่า ลักษณะตัวอักษรและลีลาการเขียนคล้ายคลึงกับลายมือของนางฐิติมา ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒ ทั้งนางฐิติมาก็เบิกความยอมรับว่า ในการบันทึกถ้อยคำของพยานพยานได้ส่งใบรับเงินตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒ ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และนายแฟนดีกับนายบุญชูก็เบิกความยอมรับว่าได้รับเงินไปตามจำนวนใบรับเงินและลายมือเซ็นชื่อในใบรับเงินเป็นของพยานจริง จึงเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่านางฐิติมาเป็นผู้ทำใบรับเงินดังกล่าวจริง ซึ่งแสดงว่านางฐิติมาได้รับเงินในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท นำมาจ่ายให้แก่ผู้สมัครและผู้ประสานงานหาผู้สมัครให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าเงินที่นายพันมิตรอ้างว่าได้ให้แก่นางฐิติมาเพื่อสนับสนุนแก่ผู้สมัครมาก คำเบิกความของนายพันมิตรจึงรับฟังเป็นจริงไม่ได้ ถ้อยคำของนางฐิติมาที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อยิ่งกว่าถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๖ และ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕ ที่ยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ได้แจ้งความไว้ต่อกองปราบปรามเพื่อให้ดำเนินคดีแก่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑

ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต มาเบิกความรับรองถ้อยคำของพยานตามเอกสารหมายเลข ร.๒๖๓ โดยมีนางมานวิภา อินทรทัต ภริยามาเบิกความสนับสนุนว่า ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นวันเสาร์และเป็นวันครอบครัว พลเอก ไตรรงค์ อยู่ที่บ้านกับครอบครัว และในวันอาทิตย์ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ ไปปฏิบัติหน้าที่กรรมการสนามม้า และพลโท ผดุงศักดิ์ กัลั่นเสนาะ มาเบิกความรับรองถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๒๖๒ ว่า ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ไปที่บ้านของพันเอก วิษณุศักดิ์ กัลั่นเสนาะ น้องชาย ตั้งแต่เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา จนถึงเวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา จึงกลับบ้าน แล้วนายปรีชา เขียมบุรเศรษฐ์ เวะมาหาพูดคุยกันถึงเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา และนัดไปรับประทานอาหารในวันรุ่งขึ้น วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ออกไปรับประทานอาหารกับนายปรีชาในเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา โดยมีพันตำรวจโท พิทักษ์ กลางแก้ว มาสมทบร่วมรับประทานอาหารด้วยจนถึงเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา โดยมีนายปรีชาและพันตำรวจโท พิทักษ์มาเบิกความสนับสนุน พยานดังกล่าวล้วนไม่ใช่คนกลาง ง่ายแก่การสมอ้าง ไม่มีน้ำหนักพอที่จะหักล้างถ้อยคำของนางฐิติมา นายบุญชู และนายแฟนดี ดังกล่าวได้

การที่พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต มีตำแหน่งเป็นหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กัลั่นเสนาะ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยฝ่ายเสนาธิการประจำพลเอก ชรรมรักษ์ และเป็นผู้ได้บังคับบัญชาโดยตรงของพลเอก ไตรรงค์ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรค โดยพุดคุยเกี่ยวกับการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตในลักษณะสมประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์ เป็นรองหัวหน้าพรรคและดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หลังจากนั้น พลโท ผดุงศักดิ์ ก็นำเงินไปให้นางฐิติมา ซึ่งดูแลรับผิดชอบในการหาผู้สมัครตลอดจนเป็นผู้จัดสรรค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมทั้งสิ้น ๓,๖๗๐,๐๐๐ บาท การกระทำของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ดังกล่าวจึงรับฟังได้โดยไม่มีข้อสงสัยว่า เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ชรรมรักษ์ และเพื่อประโยชน์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

นอกจากนั้น นายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองถ้อยคำที่พยานให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๑๗ และ ร.๑๘ ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินในบัญชีและไม่มีเงินสนับสนุนแก่ผู้สมัคร ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง แต่ได้ความจากบันทึกถ้อยคำของนายบุญบารมีภณ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๗ ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มอบหมายให้นายพันมิตรเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในภาคใต้ ส่วนพยานเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในภาคอีสาน และนางฐิติมาเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในกรุงเทพมหานคร ในช่วงวันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ พยานไม่ได้อยู่ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง และเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานได้ลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัครไม่เกิน ๑๐ คน โดยก่อนหน้านั้นพยานได้ลงชื่อรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัครประมาณ ๓๐ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สมัครในกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภาคกลาง ส่วนผู้สมัครในภาคใต้พยานมอบหมายให้นายพันมิตรเป็นผู้ลงชื่อรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัคร แต่นายพันมิตรซึ่งเป็นผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ถ้อยคำยืนยันตามเอกสารหมายเลข ร.๑๗ ว่า การสรรหาผู้สมัคร นายบุญบารมีภณ กับกรรมการบริหารพรรค รวมทั้งพยาน และนางฐิติมา ได้ร่วมกันทำการคัดเลือกที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง และได้ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขต ๑๒๑ คน การที่นางฐิติมาเป็นเพียงผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อคนหนึ่งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มิได้มีตำแหน่งหน้าที่

อย่างไรในพรรค แต่นายบุญบารมีภณได้มอบหมายให้นางฐิติมาเข้ามามีบทบาทในการสรรหาผู้สมัคร ร่วมกับนายพันธมิตรผู้อำนวยการพรรคและให้จัดส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตจำนวนถึง ๑๒๑ คน ซึ่งมากกว่าจำนวนผู้สมัครในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน แสดงชัดเจนถึงความผิดปกติอย่างปราศจากข้อสงสัย ทั้งการแจกเงินให้แก่ผู้สมัครและผู้ประสานงานหาผู้สมัครดังกล่าวได้กระทำกันที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ชื่อที่นายบุญบารมีภณอ้างว่า นางฐิติมาเป็นเพียงเจ้าหน้าที่ประสานงานพรรค ไม่รู้ว่าเงินที่นางฐิติมากับนายพันธมิตรนำมาแจกให้แก่ผู้สมัครกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภาคใต้นำมาจากผู้ใดนั้น จึงไม่สมเหตุผลและไม่อาจหักล้างพฤติการณ์ดังกล่าวได้ จึงเชื่อว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรค รับรู้ว่านางฐิติมากับนายพันธมิตร ได้รับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ดังกล่าว และถือได้ว่านางฐิติมากับนายพันธมิตรเป็นตัวแทนของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยปริยาย ชื่อเท็จจริงรับฟังได้ว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลับเสนาะ เป็นตัวแทนของพลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จริงตามคำร้อง

ประเด็นที่สี่ นายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ร่วมกับพวกจัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ ประเด็นนี้ นายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองบันทึกที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๘ และ ร.๑๙ ตามลำดับ ซึ่งตามบันทึกถ้อยคำทั้งสองฉบับได้ความว่าการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งสิ้น ๑๒๑ คน โดยผู้สมัครทั้งหมดได้ผ่านมติที่ประชุมของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ และผู้สมัครทั้งหมดเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ยกเว้นนางสาวพรพิมล มุลสาร เป็นสมาชิกสามัญพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ส่งรายงานการประชุมดังกล่าวไปให้นายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะเป็นการนำสมาชิกดังกล่าวเข้าแทนสมาชิกที่ลาออก ตาย หรือ

ถูกปรับออกตามข้อบังคับของพรรค แต่ถ้อยคำของนายบุญญาบารมีภณดังกล่าวขัดแย้งกับถ้อยคำของนางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง นางสาวชนมณี กล้าณรงค์ และนายอุทัย นามวงศ์ ซึ่งต่างเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต สังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน ซึ่งบุคคลทั้งสามต่างให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๕๒ ร.๕๑ และ ร.๘๕ ตามลำดับ ทำนองเดียวกันว่า พยานแต่ละคนเพิ่งไปกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งสอดคล้องกับคำเบิกความของนายบุญชูหรือชูวิทย์ ชื่นสุวรรณ ผู้สมัครเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสงขลา ที่เบิกความรับรองถ้อยคำของพยานที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๘๗ ว่า พยานกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยไม่ได้ลงวันที่ให้แก่นางฐิติมา ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เนื่องจากนางฐิติมาอ้างว่าเอกสารที่พยานเคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๔๘ อยู่ที่จังหวัดมหาสารคาม ต่อมาปรากฏว่านายบุญชูไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน และศาลฎีกามีคำสั่งยกคำร้องของพยานแล้ว แสดงว่านายบุญชูขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเช่นเดียวกับนางสาวอุทัยวรรณ นางสาวชนมณี และนายอุทัย บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต่างก็เพิ่งได้รับการชักชวนให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งบุคคลดังกล่าวให้การอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีพิรุณ จึงมีน้ำหนักรับฟังยิ่งกว่าถ้อยคำของนายบุญญาบารมีภณ ประกอบกับถ้อยคำของนายแพนดี และนายบุญชูรวมทั้งนางฐิติมาต่างให้การตรงกันว่ามีการจ่ายค่านายหน้าให้แก่ผู้หาบุคคลมาลงสมัครรับเลือกตั้งรายละ ๑๐,๐๐๐ บาท และตามสำเนาใบรับเงินตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒ ก็ปรากฏรายการรับเงินโดยระบุจำนวนบุคคลและจำนวนเงินที่ได้รับ ซึ่งได้รับค่านายหน้ารายละ ๑๐,๐๐๐ บาท ดังนั้นที่นายบุญญาบารมีภณอ้างว่าผู้สมัครแต่ละคนได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคผ่านตัวแทนหาสมาชิกแล้วได้นำเข้าที่ประชุมกรรมการบริหารพรรคประจำเดือนในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ และที่ประชุมมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ จึงรับฟังเป็นจริงไม่ได้ ทั้งนายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองเอกสารหมายเลข ร.๘๓ ว่า การคัดเลือกผู้สมัครลงรับเลือกตั้งทั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตจำนวน ๑๒๑ คน นายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค พยาน และนางฐิติมาได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือก แสดงว่า

นายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งรู้แต่ต้นแล้วว่าผู้สมัครส่วนใหญ่ไม่มีคุณสมบัติลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน การที่นายบุญบารมีภณให้ถ้อยคำกับผู้สมัครดังกล่าวเป็นสมาชิกประเภทกิตติมศักดิ์พรรค โดยถูกต้องตามรายงานการประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ สอดคล้องกับถ้อยคำของนางจันทิมาที่เบิกความรับรองถ้อยคำของพยานตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ว่า วิธีการที่จะทำให้ผู้สมัครมีคุณสมบัติครบเก้าสิบวัน นายบุญบารมีภณจะเป็นคนดำเนินการทั้งหมด และพยานได้แจ้งให้นายบุญบารมีภณจัดทำรายงานการประชุมเพิ่มเติมสมาชิกผู้สมัครย้อนหลังให้ครบเก้าสิบวันตามที่ได้รับคำแนะนำจากนายวิโรจศาสตร์ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และปรากฏตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามเอกสารหมายเลข ร.๕๘ แผ่นที่ ๑๐ ถึงแผ่นที่ ๑๘ จำนวน ๑๒๑ คน ผู้สมัครส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากไม่พบรายชื่อเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่นายบุญบารมีภณเบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๑๘ ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยพยานได้ตรวจสอบความเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งทุกคน เมื่อเห็นว่าถูกต้องจึงออกหนังสือรับรองให้ไปสมัครรับเลือกตั้งทุกคน โดยพยานเป็นผู้ลงนาม หากพยานไม่อยู่จะมอบหมายให้นายพันมิตร ดวงทิพย์ เป็นผู้ลงนามแทน พยานได้ลงนามด้วยตนเองประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ข้อเท็จจริงจึงเชื่อได้โดยไม่มีข้อสงสัยว่า นายบุญบารมีภณกับพวกได้ร่วมกันทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ประเด็นที่ห้า การกระทำตามคำร้องเป็นการกระทำตามมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ และถือเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ในประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า การกระทำที่เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามคำร้องจะต้องเป็นการกระทำโดยหัวหน้าพรรค หรือผู้ที่หัวหน้าพรรคมอบหมายเป็นหนังสือ หรือกระทำโดยมติพรรค พลเอก ชรรณรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรค และไม่ได้รับมอบหมาย

เป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกระทำตามมติคณะกรรมการบริหารพรรค ทั้งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อม และผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นที่แน่นอนว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะชนะการเลือกตั้งและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ แม้อาจมีบางเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครของพรรคอาจได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ก็ไม่ได้ทำให้ผลการเลือกตั้งทั่วประเทศเปลี่ยนแปลงไปในเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อแล้วถึง ๔๘๕ คน แม้จะมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากยังมีสมาชิกไม่ครบ ๕๐๐ คน แต่ก็มีทางออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ โต้แย้งไว้ด้วยว่า การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามมาตรา ๖๖ (๑) ตอนแรก หมายถึงกระทำการเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศตามที่บัญญัติในมาตรา ๖๖ (๑) ตอนหลัง หมายถึงการได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ คือ การปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจการปกครองด้วยกำลัง ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) ตอนแรก เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ตอนหลัง ต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อย การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ มีผู้สมัครจาก ๑๖ พรรค ถูกตัดสิทธิเนื่องจากขาดคุณสมบัติ ก็ไม่ได้มีการขอให้ยุบพรรคการเมือง เพราะเหตุนี้

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยก่อนว่า การกระทำของหัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค และกรรมการบริหารพรรค ถือเป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาดูแล้วเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไปเพื่อรวบรวมความคิดเห็นในทางการเมืองมากำหนดเป็นนโยบายของพรรค เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งผู้แทนโดยวิถีทางประชาธิปไตย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และในขณะเดียวกันก็ได้กำหนดเรื่องการจัดองค์กรและการดำเนินกิจการไว้ในวรรคสองว่า การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยได้กำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ว่า บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้มิได้ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนและประโยชน์สาธารณะ โดยความในวรรคสองและวรรคสามได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการกระทำของบุคคลหรือของพรรคการเมืองด้วยว่า ผู้รู้เห็นการกระทำของบุคคลหรือพรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าว มีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ และในส่วนของพรรคการเมืองนั้น มาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้บัญญัติว่า เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดๆ ผ่าฝืนนโยบายพรรคการเมือง หรือข้อบังคับพรรคการเมือง อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ด้วยการเตือนเป็นหนังสือ

ไปยังหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด โดยบทบัญญัติในมาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งควบคุมไปที่การกระทำของหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ที่มีความเชื่อมโยงไปถึง พรรคการเมือง และเป็นการควบคุมเฉพาะการกระทำที่มีลักษณะยังไม่รุนแรง จนเป็นสาเหตุให้ต้อง ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ โดยในส่วนของมาตรา ๖๗ นั้น กฎหมายได้กำหนดวิธีการตรวจสอบ ภายในพรรคการเมืองด้วยการกำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นผู้แจ้งให้นายทะเบียน พรรคการเมืองทราบถึงการกระทำตามมาตรา ๖๖ ซึ่งเป็นความผิดที่อยู่ภายในกรอบของบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็น การให้สิทธิและหน้าที่แก่ประชาชนและคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้มีส่วนร่วมและช่วยรัฐ ตรวจสอบการดำเนินกิจการในทางการเมืองของพรรคทั้งโดยพลตินัยและนิตินัย ของหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรค และกรรมการบริหารพรรค ที่เป็นการจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใด ๆ ตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ว่าเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ และได้กำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายด้วยการห้าม หรือระงับ หรือจัดการแก้ไข สำหรับการกระทำที่ยังไม่มีลักษณะที่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรค แต่ถ้าการกระทำของหัวหน้า พรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีลักษณะ ที่รุนแรงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ แล้ว ย่อมถือเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองนั้นตามมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า การกระทำของ หัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค และกรรมการบริหารพรรค ที่มีผลเป็นการจัดให้พรรคการเมือง กระทำการตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ในทางกฎหมายจึงต้องถือว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมืองนั้นด้วย

ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำในประเด็นนี้ นางฐิติมาให้การต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญญาบารมีภณ หัวหน้า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งไปร่วมประชุมที่รัฐสภา ได้กลับมาเล่าให้นางฐิติมาฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บอกว่าจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แม้ข้อเท็จจริงที่นางฐิติมา ได้รับฟังมาจากนายบุญญาบารมีภณ

จะเป็นพยานบอกเล่า และนายบุญบารมีภณเบิกความรับรองถ้อยคำที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๗๘ ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่ได้พูดถึงเรื่องเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง ตรงกับถ้อยคำของนายฉัตรชัยพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษฎไทยมั่นคง ที่ไปร่วมประชุมในวันดังกล่าวตามเอกสารหมายเลข ร.๕๖ แต่ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ หน้าที่ ๔๓ ได้ชี้แจงว่า หลังยุบสภา ๒ ถึง ๓ วัน นายประภากร อุททัยวัฒน์ โทศัพท์แจ้งนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า มีผู้จะสนับสนุนให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและได้นัดพบหารือกันโดยมีนายพันมิตร และนางฐิติมา ร่วมหารือด้วย และได้ความจากบันทึกถ้อยคำของนายพันมิตร ดวงทิพย์ ที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๘๓ ว่า หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เล่าให้ฟังว่า การประชุมร่วมกับพันตำรวจโท ทักษิณ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ มีการขอให้พรรคเล็กช่วยส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งตามเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ให้มาก จากถ้อยคำของนางฐิติมาประกอบคำชี้แจงของนายบุญบารมีภณ และถ้อยคำของนายพันมิตร และพฤติการณ์ในคดีนี้ แม้จะรับฟังไม่ได้ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ พูดว่าจะสนับสนุนพรรคเล็ก พรรคละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ก็รับฟังได้ว่ามีการให้เงินสนับสนุนพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจริง และการที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ กับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และสนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นที่ ให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประเด็นที่หนึ่ง หรือการที่พลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในประเด็นที่สอง หรือการที่พลเอก ธรรมรักษ์ ให้พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนนำเงินไปให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในประเด็นที่สาม ล้วนเป็นการกระทำไปซึ่งเป็นประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลักษณะของการกระทำดังกล่าว ตลอดจนผลที่จะได้รับมิได้เป็นประโยชน์ต่อพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการส่วนตัว เพราะบุคคลทั้งสองมิได้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง อีกทั้งการที่พลเอก ธรรมรักษ์ มีหน้าที่รับผิดชอบจัดเตรียม

แผนการเลือกตั้งในภาคอีสานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะเป็นประธานคณะทำงานภาคอีสาน แต่กลับให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการจัดตั้งผู้สมัครของ พรรคดังกล่าว รวมทั้งผู้สมัครที่ไม่มีคุณสมบัติลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีได้จำกัดอยู่ในเขตเลือกตั้งที่อยู่ใน เขตเลือกตั้งพื้นที่ภาคอีสานที่ตนรับผิดชอบ หากแต่มุ่งเน้นไปพื้นที่เขตเลือกตั้งที่เป็นฐานเสียงของพรรค ฝ่ายค้านโดยเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์เกือบทั้งหมด ดังที่ นายจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เปิดความยอมรับว่าผลการเลือกตั้งทั่วไป ในภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้รับเลือกตั้ง และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับ เลือกตั้งเพียง ๑ คน แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยอมรับอยู่แล้วว่าการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาหนักที่สุดของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โอกาสที่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น มีสูงมาก อันจะทำให้ การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบห้าร้อยคน ตามมาตรา ๘๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และไม่อาจเปิดประชุม สภาผู้แทนราษฎรได้ตามมาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญดังกล่าว และทำให้ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ได้ตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีผลทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจจัดตั้งรัฐบาลได้ ภายในเวลาอันรวดเร็ว เพราะศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้ว่าการนิยามสมาชิกวุฒิสภาได้รับการเลือกตั้ง ไม่ครบสองร้อยคน ย่อมไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาได้ตามบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ ยอมรับคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว และโดยขณะนั้นสถานการณ์ทางการเมืองก็อยู่ใน สภาวะที่ไม่ปกติ การที่พลเอก ธรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนายพงษ์ศักดิ์ รongเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่างก็เป็นกรรมการบริหารระดับสูงของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และ มีตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง คือ พลเอก ธรรมรักษ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งอยู่ในฐานะอันอาจอาศัยตำแหน่ง หน้าที่ของตนดังกล่าวเอื้อประโยชน์ให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มากกว่ากรรมการบริหารพรรคที่มีได้ ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเชื่อได้ว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ดังกล่าว ได้กระทำไปโดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรค มีส่วนรู้เห็น

ยินยอมด้วย ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า การที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ได้ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และได้ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตลอดจนให้เงินสนับสนุนแก่นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในประเด็นที่สอง และการที่พลเอก ธรรมรักษ์ ให้พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนนำเงินไปให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประเด็นที่สาม เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อันมีผลผูกพันเสมือนหนึ่งเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้อง

ในส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ นั้น เมื่อข้อเท็จจริงซึ่งรับฟังได้ตามที่วินิจฉัยไว้แล้วว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีส่วนร่วมในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ถึงเก้าสิบวันลงสมัครรับเลือกตั้งได้ และรู้เห็นยินยอมให้นายชวการและนายสุขสันต์รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รับเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ยังออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งนายบุญทวีศักดิ์เป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์จึงเป็นการกระทำแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีผลผูกพันพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

สำหรับการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามที่วินิจฉัยแล้วว่า นายบุญญาบริมภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รับรู้และยินยอมให้นางจัฐติมา ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๑ รับเงินจากพลเอก ธรรมรักษ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งยังออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งนายบุญญาบริมภณ เป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ การกระทำของนายบุญญาบริมภณจึงเป็นการกระทำแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงถือเป็นการกระทำของกรรมการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการจัดให้พรรคการเมืองกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ประกอบกับมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ย่อมถือเป็นการกระทำของหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีลักษณะเป็นการจัดให้พรรคการเมืองกระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ประกอบกับมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

จากเหตุผลที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้น ตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตามคำร้องของผู้ร้อง

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า ความในข้อ ๓ ของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ที่กำหนดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การโต้แย้งว่า ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีดุลพินิจที่จะสั่งยุบพรรคหรือไม่ก็ได้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบพรรคจะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคเหล่านั้น ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง ถ้าศาลมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย

ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของ ประเทศ ซึ่งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับ เลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๘ คน เป็นอันดับหนึ่ง และเป็นแกนนำในการ จัดตั้งรัฐบาล ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรค ได้รับเลือกตั้งทั้งสิ้น ๓๗๗ คน จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรก โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้การด้วยว่า หลังจากผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ช่วงต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารพรรคลาออกจากตำแหน่ง โดยหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่ง หัวหน้าพรรคด้วยเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่ง ทั้งคณะตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับ การเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับหนังสือแจ้งการตอบรับ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๕ และจนถึงบัดนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจาก พรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใด ๆ ทางการเมืองอยู่ตามประกาศ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ และการ “เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง” เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิ ทางการเมือง ซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท จึงต้องกำหนดไว้ แน่นนอนล่วงหน้า หากตีความว่าให้มีผลย้อนหลัง ก็จะขัดกับหลักนิติรัฐ และหลักการออกกฎหมาย ที่อารยประเทศทั่วโลกยึดถือ

ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองของปวงชนชาวไทยในระบอบ ประชาธิปไตย และในขณะเดียวกันก็ได้กำหนดขอบเขตแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย โดยได้ บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองที่สำคัญไว้ คือ สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ สิทธิในการ สมัครรับเลือกตั้ง และเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ซึ่งการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ในทางการเมืองในกรณีใดกรณีหนึ่งดังกล่าว ย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพของกัน และกันด้วย กล่าวคือ การถูกตัดสิทธิในการใช้สิทธิเลือกตั้งย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อการใช้สิทธิ

สมัครรับเลือกตั้ง และเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง โดยเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น บทบัญญัติมาตรา ๘ ได้กำหนดองค์ประกอบอันเป็นสาระสำคัญของการใช้เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ว่า บุคคลที่จะรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสัมพันธ์กับบทบัญญัติในมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายเพิ่มเติมและต่อเนื่องหลังจากการยุบพรรคไว้ด้วยว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบไปเพราะกระทำการตามมาตรา ๖๖ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องถูกยุบไป โดยบทบัญญัติในมาตรา ๔๗ และมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบกับมาตรา ๒๗ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง และในขณะเดียวกันก็กำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรการหรือวิธีการในการคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการกำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายว่าให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองเลิกการกระทำนั้นแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจตั้งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ ส่วนในกรณีที่พรรคการเมืองได้กระทำการซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือกระทำการตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเกิดจากการกระทำของหัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค และกรรมการบริหารพรรคเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ย่อมเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดและปกป้องบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญให้บังเกิดผลในการปฏิบัติ มิใช่เป็นเพียงลายลักษณ์อักษรเท่านั้น โดยบทบัญญัติในมาตรา ๔๗ และมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๒๗

มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้บัญญัติให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ใช้อำนาจวินิจฉัยสั่งการให้บุคคลหรือพรรคการเมืองเลิกกระทำการ และมีอำนาจจำกัดสิทธิทางการเมืองของพรรคการเมืองโดยการยุบพรรคการเมืองนั้น และเนื่องจากผู้บริหารพรรคการเมือง ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคให้เป็นไปตามนโยบายของพรรค ข้อบังคับพรรค และมติที่ประชุมใหญ่ของพรรค ตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อพรรคการเมืองต้องยุบไป เพราะสาเหตุจากการกระทำของบุคคลดังกล่าวตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บทบัญญัติในมาตรา ๖๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายเพิ่มเติมหลังจากการยุบพรรคการเมืองไปแล้ว ด้วยการจำกัดสิทธิในทางการเมืองของผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปด้วย แม้ว่าบุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและมีเสรีภาพในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้ตามความในมาตรา ๘ ก็ตาม ก็ไม่อาจขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้ เพราะบทบัญญัติในมาตรา ๖๘ ประกอบกับมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้จำกัดสิทธิเสรีภาพในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งกระทบกระเทือนไปถึงการใช้เสรีภาพในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งต้องอาศัยฐานจากสิทธิเลือกตั้งด้วย เพราะสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์กัน เป็นพื้นฐานและเป็นสาระสำคัญซึ่งกันและกัน กล่าวคือ บุคคลที่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง กฎหมายกำหนดห้ามใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๐๕ (๓) และมาตรา ๑๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และในขณะเดียวกันมาตรา ๖๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้บัญญัติว่า ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไป ต้องถูกจำกัดเสรีภาพในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย เมื่อการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในกรณีดังกล่าวเป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายซึ่งเป็นมาตรการหรือวิธีการเสริมที่จะทำให้การปกป้องและคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติในมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๘

แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อยู่ในกรอบและขอบเขตของมาตรา ๖๓ มิได้มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่อย่างใด

สำหรับในส่วนของพรรคการเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมความคิดเห็นในทางการเมือง กำหนดเป็นนโยบายของพรรค เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งผู้แทนโดยวิถีทางประชาธิปไตยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๔๗ ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองที่แท้จริงตามบทบัญญัติในมาตรา ๔๗ ถือเป็นสถาบันการเมืองที่ต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนโดยมีหัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค และกรรมการบริหารพรรค เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์เช่นว่านั้น และในขณะเดียวกันบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้กำหนดเรื่องการจัดองค์กรและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองไว้ในวรรคสองว่า การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยได้กำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองหลักการดังกล่าวให้มีผลในทางปฏิบัติไว้ในมาตรา ๖๓ ว่า บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้มิได้ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนและประโยชน์สาธารณะ โดยความในวรรคสองและวรรคสามได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการกระทำของบุคคลหรือของพรรคการเมืองด้วยว่า ผู้รู้เห็นการกระทำของบุคคลหรือพรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าว มีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดหน้าที่ของชนชาวไทยไว้ในมาตรา ๖๖ ว่า บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยจะสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

ในปัญหาว่า การกระทำของพรรคการเมืองมีการกระทำปรากฏออกมาในรูปแบบใดนั้น พิจารณาเห็นว่าปรากฏในบทบัญญัติของมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่า เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใด ๆ ฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมือง หรือข้อบังคับพรรคการเมือง อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ถึงกระนั้นการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายด้วยการเตือนเป็นหนังสือไปยังหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การกระทำของพรรคการเมืองในลักษณะที่ยังไม่รุนแรงตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือเป็นการกระทำที่มีความรุนแรงตามมาตรา ๖๗ ย่อมปรากฏโดยการกระทำของหัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหารของพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรค โดยบทบัญญัติในมาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งควบคุมไปที่การกระทำของหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ที่ส่งผลของการกระทำไปยังพรรคการเมือง ซึ่งในส่วนของมาตรา ๖๗ นั้น กฎหมายได้กำหนดวิธีการตรวจสอบภายในพรรคการเมืองด้วยการกำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นผู้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบถึงการกระทำตามมาตรา ๖๖ อันเป็นการให้อำนาจและหน้าที่แก่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีส่วนในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจการในทางการเมืองของพรรค อันอาจถือเป็นมาตรการควบคุมภายในพรรค สำหรับมาตรการบังคับทางกฎหมายสำหรับพรรคการเมืองที่กระทำการตามมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น บทบัญญัติในมาตรา ๖๗ วรรคท้ายได้บัญญัติให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ได้กำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมาย เสริมจากการยุบพรรคการเมืองตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้บรรลุผลตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และโดยที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองดังที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้น มาตรการบังคับทางกฎหมายจึงใช้บังคับกับหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรค และกรรมการบริหารพรรค โดยพิจารณาจากความรุนแรงของการกระทำ คือ หากเป็นการกระทำที่มีลักษณะไม่รุนแรง มาตรการบังคับที่กฎหมายกำหนด คือ การห้าม หรือ ระงับ หรือจัดการแก้ไขการกระทำที่ยังไม่มีลักษณะที่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรค แต่ถ้า การกระทำของหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการบริหาร พรรคการเมืองมีลักษณะที่รุนแรงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ แล้ว ย่อมถือเป็นสาเหตุให้ต้องยุบ พรรคการเมืองนั้นตามมาตรา ๖๗ ได้ โดยมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันได้กำหนดมาตรการ บังคับทางกฎหมายเพิ่มเติมจากการยุบพรรคการเมืองว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบไปเพราะ การกระทำตามมาตรา ๖๖ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอ จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้ง พรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้น ต้องถูกยุบไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา ๔๗ และมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๒๗ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง และในขณะเดียวกันก็กำหนด มาตรการบังคับทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข เพื่อป้องกันมิให้มีพรรคการเมืองที่กระทำการหรืองดเว้นกระทำการผ่านทางหัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค และกรรมการบริหารพรรค กระทำการอันเป็นการล้มล้างการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง ประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ด้วยการกำหนดมาตรการหลัก

และมาตรการเสริมไว้ในมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

การที่ความในข้อ ๓ ของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ กำหนดให้ตัดสิทธิเลือกตั้งของผู้ซึ่งเคยเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบไป มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง เป็นการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเสริม เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองซึ่งมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับบทบัญญัติในมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังปรากฏตามหลักการและเหตุผลในประกาศคณะปฏิรูปฯ ฉบับที่ ๒๗ ว่า เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการมีผลใช้บังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำการต้องห้ามตามกฎหมายดังกล่าว จึงเห็นว่าการที่ความในข้อ ๓ อยู่ภายในกรอบและขอบเขตในมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมีเหตุผลความจำเป็นเพื่อเป็นมาตรการหรือวิธีการที่จะเสริมให้มาตรการทางกฎหมายในการปกป้องคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บรรลุผล เช่นเดียวกับมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนั้น ความในข้อ ๓ ของประกาศคณะปฏิรูปฯ ฉบับที่ ๒๗ จึงมีผลทางกฎหมายและใช้บังคับได้และอยู่ภายในกรอบและขอบเขตของมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ในปัญหาว่าการจำกัดสิทธิทางการเมืองเป็นการลงโทษทางอาญา หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่าการลงโทษทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตอบแทนต่อการกระทำผิด อันเป็นการแก้แค้นทดแทน และเป็นการป้องกันสังคม ได้แก่ การปราบปรามซึ่งเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยโดยทั่วไป เพื่อแสดงให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมให้มีการกระทำผิดเช่นนั้นเกิดขึ้น และเป็นการป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำผิดได้อีกตลอดไปหรือเป็นการชั่วคราว และเป็นการตัดนิสัยให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป โดยได้กำหนดโทษซึ่งเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายไว้ในมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญาว่าโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดทางอาญา ส่วนการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้

มิได้มีเจตนารมณ์ที่เหมือนกับการลงโทษทางอาญา แต่มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการปกป้องและคุ้มครอง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้บรรลุผล โดยกำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมาย ด้วยการจำกัดสิทธิทางการเมืองที่สำคัญ คือ ตัดสิทธิเลือกตั้ง ตัดสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และห้ามมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งมุ่งถึงผลภายหน้า ตั้งแต่วันที่มิได้สั่งให้ยุบพรรคการเมือง ดังปรากฏให้เห็นจากบทบัญญัติในมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบไป เพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒ หรือกระทำการตามมาตรา ๖๖ ผู้ซึ่งเคยดำรง ตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไป จะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือมีส่วนร่วม ในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป ซึ่งมีใช่เป็นการลงโทษทางอาญาแก่บุคคล และมีใช่เป็นการปฏิบัติต่อ บุคคลเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา ดังนั้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ทางการเมืองเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดอาญา หลักในเรื่องกฎหมายไม่มีผล ย้อนหลังทางอาญาจึงไม่อาจนำมาใช้บังคับกับกรณีนี้ได้

เมื่อได้พิจารณาเรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นแล้ว เห็นว่า การเลือกตั้งในระดับชาติได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๘ และมาตรา ๑๒๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งราษฎรเลือกตั้ง และได้กำหนดเรื่องการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นไว้ในมาตรา ๒๘๕ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง โดยได้ กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นไว้ในวรรคเจ็ดว่า ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา ๓๔ (๕) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดให้ผู้มีลักษณะห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ด้วย คือ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และพระราชบัญญัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นไว้ว่า ต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร

ท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่นเพราะเหตุเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่กระทำกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นการจำกัดสิทธิในทางการเมืองของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นในการสมัครรับเลือกตั้ง ลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเมื่อเทียบเคียงกับการกระทำของหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๗ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว เห็นว่า การจำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นจนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง เช่น มาตรา ๑๕ มาตรา ๔๘ เบญจ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ มาตรา ๘ มาตรา ๔๗ ทวิ และมาตรา ๕๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และมาตรา ๘ และมาตรา ๓๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นการจำกัดสิทธิทางการเมืองที่เทียบเคียงได้กับการจำกัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเหตุอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้เช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาถึงการกระทำที่เป็นสาเหตุในการถูกจำกัดสิทธิทางการเมืองของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว เห็นได้ว่า มาตรฐานในการจำกัดสิทธิในทางการเมืองในระดับท้องถิ่นด้วยการห้ามสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว เมื่อเปรียบเทียบกับ การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งถือเป็นนักการเมืองระดับชาติแล้ว เห็นได้ว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นการกระทำที่มีความรุนแรงมากกว่าการกระทำของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเป็นอันตรายร้ายแรงต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๖๖ ประกอบกับมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น มาตรฐานในการจำกัดสิทธิในทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรจะต้องมีมาตรฐานในการจำกัดสิทธิที่สูงกว่าการจำกัดสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น เพราะการกระทำของหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนให้การดำเนินกิจการในทางการเมืองจะส่งผลกระทบต่อการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ และ

ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอีกด้วย เมื่อความในข้อ ๓ ของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มีผลทางกฎหมาย และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองดังกล่าวก็อยู่ในกรอบ และขอบเขตของมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบกับ มาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และความเสมอภาคในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่จำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่กล่าวข้างต้น ซึ่งกฎหมายได้กำหนดมาตรฐานการจำกัดสิทธิทางการเมือง กำหนดไว้เป็นมาตรฐานไว้แล้ว และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองมิใช่เป็นการลงโทษทางอาญา เมื่อการจำกัดสิทธิทางการเมืองตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๖๖ ประกอบกับมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีความรุนแรงมากกว่าการจำกัดสิทธิในทางการเมืองในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรค จึงมีเหตุผลและความจำเป็นในการบังคับใช้กับหัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค และกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่เคยกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติ ในมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบกับมาตรา ๖๖ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนวันประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

จึงเห็นว่า สมควรมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามมาตรา ๖๖ ประกอบกับมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งผลในทางกฎหมายของความในข้อ ๓ ของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ย่อมมีผลให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร พรรคการเมืองของผู้ถูกร้องทั้งสามต้องถูกจำกัดสิทธิในทางการเมือง นับตั้งแต่วันที่มิคำสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องทั้งสาม

ด้วยเหตุผลที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้น ตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า สมควรมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๖ ประกอบกับมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขุบพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามคำร้องของผู้ร้อง มีกำหนดคนละห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ตามข้อ ๓ ของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕

นายเจริญ หัตถกรรม
ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของนายวิชัย ชื่นชมพูนุท ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓-๕/๒๕๕๐

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดยื่นคำร้องรวมสามคำร้อง ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย เนื่องจากปรากฏต่อ

นายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) พรรคไทยรักไทยกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานตามหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๕๕๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ หนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๐๐๐ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ และหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๗๑๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ อัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง และศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ คดีอยู่ในระหว่างที่พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทยทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมา พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทยยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ให้รวมการพิจารณาคำร้องทั้งสามเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกัน โดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่า ผู้ร้อง และให้เรียกพรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คำร้องที่หนึ่ง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติม คำร้องฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ กำหนดหลักเกณฑ์การนับคะแนนและการประกาศผลว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ประกาศให้ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตนั้น

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจาก นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า

มีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้าง สนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมือง ต่าง ๆ ตามคำขอร้องหรือคำสั่งสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้ง ได้ให้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียน สมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำ ของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และ ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการ การเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวน ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของ นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการกระทำในฐานผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำ ดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และให้แจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับกรรมการบริหาร พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล สมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ ส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน อันเป็นการกระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีความคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้
คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า

(๑) การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งให้โอกาสมาให้อภัยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบกับการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่า ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยมอบอำนาจให้กับบุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดย นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค ไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวหา และนายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักกับ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาก่อน อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่คำร้องกล่าวหา เนื่องจาก วันและเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหา นั้น นายบุญทวีศักดิ์อยู่ต่างจังหวัด และไม่มีหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์เกี่ยวข้องในการกระทำตามที่กล่าวหา ส่วนกรณีการรับเงินจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลตามที่ผู้ร้องกล่าวหา

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ลงับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ลงับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สอง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ลงับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ลงับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๕ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑ คน โดยมีนายบุญญาบารมีภณหรือบุญอิตธิพล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๖๖ เนื่องจากนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนว่า มีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นแยกย้ายกันไปจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสั่งสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้ง ได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำความผิดฐานสมัครรับเลือกตั้ง โดยรู้ว่าตนเองไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐

ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และเป็นความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน และแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ นั้น เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) จึงแจ้งเรื่องและส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ร้องดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางจตุติมา ภาวะลี ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๒ ได้ดำเนินการรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางจตุติมา ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประเภทกิตติมศักดิ์อันเป็นความเท็จเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน ทั้งนี้ เพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ เป็นการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการเลือกตั้งในครั้งดังกล่าว ผู้ร้องไม่อาจนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ เนื่องจากมูลคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดี ลื่นไปแล้ว ควรยกคำร้องนี้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่เคยมอบอำนาจให้แก่บุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกร้องกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ ที่ว่า ต้องกระทำโดยนิติบุคคล โดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคมอบหมายให้ทำการแทน ซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดลงโทษพรรคการเมืองได้นั้น

ผู้กระทำได้เป็นกรรมการบริหารของพรรค แต่นางฐิติมาและนายพันมิตร ดวงทิพย์ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าไปรับเงินจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่มีอำนาจกระทำการใดแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ แต่เป็นพฤติกรรมที่เป็นการกระทำเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีส่วนรับรู้ ไม่ได้เกี่ยวข้อง ไม่ได้มอบหมาย และไม่ใช่ว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๓

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) ประเด็นเรื่องการที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรค นางฐิติมาและนายพันมิตร เจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ ในการเลือกตั้งคราวนี้ โดยส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน และแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน รวมทั้งสิ้น ๑๒๖ คน ซึ่งอาศัยงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการ ประจำปี ๒๕๔๕ จำนวนเงิน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เป็นไปตามมติการประชุม เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยประธานที่ประชุมนำเสนอให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำเงินที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๑๐ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครที่เป็นสมาชิกคนอื่น อีกจำนวน ๑๑๖ คน ซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด ให้รับผิดชอบด้วยตนเองโดยร่วมกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีนายพันมิตรเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๑ นำเงินส่วนตัวมาช่วยสนับสนุนโดยนายพันมิตรกู้ยืมเงินจากนางวาริศรียางามเกิดศิริ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท และต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยกรรมการบริหารพรรคนำเงินดังกล่าวไปใช้จ่ายตามแผนงานโครงการประจำปี ๒๕๔๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๕ ดังนั้น การที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมีความเห็นว่า

ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้มอบหมาย แต่เป็นการกระทำของนางฐิติมาและนายพันมิตรซึ่งไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรค และผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้รับประโยชน์จากการกระทำของกลุ่มบุคคลดังกล่าว หากผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจะต้องดำเนินการตามเงื่อนไขการบริจาคเงินให้แก่พรรค ส่วนที่ว่า มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ บางคน เช่นนายอุทัย นามวงศ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า รับเงินค่าสมัครและค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้นรับฟังไม่ได้ เนื่องจากนายอุทัยเป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ในการสร้างสถานการณ์เพื่อล้มการเลือกตั้ง ประกอบกับนายอุทัยเป็นบุคคลมีความรู้ถึงระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องเป็นเพียงการเชื่อมโยงความผิดให้ไปถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) เท่านั้น นอกจากนี้ที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ร่วมประชุมการให้สัตยาบันร่วมกับพรรคการเมืองอีก ๑๕ พรรค และเล่าให้ฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครของพรรคการเมืองทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ในวันประชุมดังกล่าวมีหัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้แทนของพรรคการเมืองเข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๖ พรรค เพื่อทำสัตยาบันการปฏิรูปการเมืองร่วมกัน นอกจากพรรคการเมืองแล้วยังมีผู้สื่อข่าวเข้าร่วมจำนวนมาก หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กล่าวในที่ประชุมถึงเรื่องงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนในการเลือกตั้งแต่อย่างใด

(๒) ประเด็นเรื่องที่น่าายบุญอาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองอันเป็นที่ใจให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง นั้น ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มี ๓ ประเภท ได้แก่ (๑) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๐ คือ สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัครตามข้อบังคับพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติเป็นสมาชิกพรรคได้ (๒) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๑ คือ สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ สมาชิกที่เป็นผู้ก่อตั้งพรรค

และบุคคลซึ่งพรรคเลือกมาเป็นสมาชิก หมายถึงสมาชิกที่ปรับแทนตำแหน่งที่มีอยู่ จึงไม่เป็นสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เพียงปรับเข้าและออก (๓) สมาชิกตามข้อบังคับพรรคข้อ ๑๒ คือ สมาชิกสมทบ ได้แก่ บุคคลที่ยื่น ใบสมัคร และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติให้เป็นสมาชิกสมทบได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุง ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน รวม ๑๒๖ คนนั้น มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๓ (๔) ทุกคน โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเป็นสมาชิกในคราวประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นการประชุม รับสมัครปรับปรุงสมาชิกกิตติมศักดิ์ จำนวน ๑๕๑ คน และในการประชุมพรรค ครั้งที่ ๘/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำนวน ๒๕ คน ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ มีใบสมัครสมาชิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นหลักฐาน แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเพียง ๑๐ คน แบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก ๑๑๖ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศรายชื่อให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเห็นว่า ผู้สมัครดังกล่าวไม่ได้เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะไม่มีรายชื่อปรากฏในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลด ในรอบปี ๒๕๔๔ (แบบ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗) ของ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งในรายงานดังกล่าวผู้ถูกร้องที่ ๓ รายงานเพียงว่า เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกจำนวน ๒๕,๓๐๖ คน ในรอบปีที่ผ่านมาก็คือ ปี ๒๕๔๔ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวน ๗๐๐ คน และมีสมาชิกลดลงจำนวน ๓๑ คน และมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๒๕,๕๗๕ คน เหตุที่ไม่มีการรายชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี ๒๕๔๔ ของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๑๒๖ คน เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่เป็นการปรับคนใหม่เข้ามาแทนคนเก่าที่ต้องปรับออกไป ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งรายชื่อสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี ซึ่งเป็นการดำเนินการตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่มีรายชื่อบุคคลดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียงแต่จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ตามที่พระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ กำหนดไว้ และ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็เคยดำเนินการเช่นเดียวกันมาแล้วในการเลือกตั้งในคราววันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ดังนั้น การออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญบารมีภณ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง จึงกระทำไปด้วยความถูกต้องและเป็นจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สาม ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน โดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลดำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจากพลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล กรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการสมคบระหว่างผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองอื่น และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรค โดยว่าจ้างพรรคเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานและพฤติการณ์ประกอบความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์เป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีลักษณะเป็นการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) จึงได้ส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า เมื่อระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเวลาที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ ปรากฏข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานว่า

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งต่อนายบุญชูธรรมมิภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นคือ พลเอก ธรรมรักษ์ และ พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ ได้มอบเงินค่าใช้จ่าย จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะลี สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเป็นผู้ประสานงานของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อเป็น

ค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมาระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงิน จำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติมอีก ๑๗ คน และในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงิน จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา อีกเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ ทั้ง ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ พลเอก ชรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นกรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณพัฒน์ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัยหรือด้อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์เป็นตัวแทนติดต่อมอบเงินให้นายชวการ โตสวัสดิ์ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายครั้ง โดยเริ่มติดต่อที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ติดต่อข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน และมอบเงินค่าใช้จ่ายให้สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิออกเสียงในเขตนั้น โดยพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย มอบเงิน จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการนำสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีซึ่งเป็นคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์นำเงินไปให้นายชวการนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท และมอบให้ผู้ลงสมัคร

รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓๓ ของ ที่เหลือแบ่งกันในผู้ร่วมงาน และต่อมาวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงิน จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการเพื่อนำไปให้นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ นำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๗ คน โดยมีหลักฐานการส่งสำเนาใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้นายชวการนำไปรับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากพลเอก ธรรมรักษ์ตามที่ได้ตกลงกันไว้ แต่ปรากฏว่า นายชวการและนายสุขสันต์ไม่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจึงไปแจ้งข้อมูลแก่นายสุเทพผู้ร้องเรียนในกรณีนี้ และในช่วงวันที่ ๖ และ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินตามที่ได้กล่าวแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกัน ติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิก ใช้เลขที่และวันรับสมัครของสมาชิกพรรคคนเดิม แล้วนำชื่อและชื่อสกุลของสมาชิกคนใหม่ ใส่แทนชื่อและชื่อสกุลสมาชิกคนเดิมที่เรียกว่า การตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๖๑ คน และในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์และผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนแล้ว

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และร่วมกันสนับสนุนให้มีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนให้มีการปลอมเอกสาร การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๔๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิได้สั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า

(๑) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดอำนาจการปกครองประเทศ และออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ

จึงยอมสิ้นสุดลงไปด้วยโดยอัตโนมัติ บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญยอมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้ออนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลให้อรรถคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญและยุติไปแล้ว กลับมาอยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคำร้องของผู้ร้อง การถ่ายโอนอรรถคดีและอำนาจดังกล่าวไม่มีความถูกต้องชอบธรรม สิทธินิติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรมและมีลักษณะเลือกปฏิบัติเป็นการตั้งองค์กระซึ่งมิใช่ศาลขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่เป็นไปตาม ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า การจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้นจะกระทำมิได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีความชอบธรรมและไม่มีความอำนาจพิจารณาคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ นอกจากนี้ ในการพิจารณาวินิจฉัยคดียุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตุลาการ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทน ศาลรัฐธรรมนูญได้ เพราะขัดกับหลักนิติรัฐอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในอารยประเทศ ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ศาลต้องกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และผู้พิพากษาหรือตุลาการ มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งเป็นหลักประกันแก่ผู้มีอรรถคดีที่พึงปวงว่าจะได้รับความเป็นธรรม ไม่มีผู้ใดมาตั้งหรือชี้นำผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และไม่ได้รับรองให้ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดกำหนดให้องค์กรอื่นที่ไม่ใช่ศาลมีหรือใช้อำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ขอให้ยุบเลิกพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้ อำนาจตุลาการมาโดยตลอด โดยจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๔๘ ที่ให้ศาลฎีกาพิจารณาและมีคำสั่งคดีที่ขอริบคดีกรมอัยการขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

และมีคำสั่งกรณีที่ยกการสูงสุดขอให้ยุบพรรคการเมือง ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีและใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกำหนดให้บรรดาพรรคการเมืองหรือการใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นการกำหนดอำนาจและถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ที่ขัดต่อหลักนิติรัฐ อีกทั้งยังเป็นการขัดต่อหลักการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมา และขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เนื่องจากนายสุเทพซึ่งเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง และนายสุเทพไม่มีความรู้เห็นในการกระทำดังกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคำร้องเรียนของนายสุเทพได้

(๓) การสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ ที่มีนายนาม ยิ้มแย้ม เป็นประธาน ไม่เคยแจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแม้แต่แจ้งพลเอก ชรรณรักษ์หรือนายพงษ์ศักดิ์ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ทั้งที่ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ กำหนดให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อร้องเรียน พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ โดยการแจ้งผู้ถูกร้องเรียนดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ แต่ประธานคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่พรรค

พระราชบัญญัติจัดทำและนำไปมอบให้ฝ่ายเดียว แล้วสรุปความเห็นเสนอประธานกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ให้โอกาสพันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งที่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเคยให้ความเห็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งปรากฏตามบันทึกข้อความ ฉบับลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ว่า ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ ส่วนที่พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำแล้วนั้น บุคคลทั้งสองไม่ใช่หัวหน้าพรรค ไม่ได้เป็นผู้แทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่บุคคลทั้งสองไปให้ถ้อยคำเนื่องจากได้รับเชิญไปในฐานะพยาน ไม่ใช่ในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองแล้ว และการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนของพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่ถือว่าเป็นการให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง ส่วนที่ผู้ร้องอ้างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสิทธิยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และมีสิทธิอ้างบุคคลหรือหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานรวมทั้งมีสิทธิตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องได้นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคนละเรื่องและคนละขั้นตอนกับการที่ต้องดำเนินการในขั้นสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม แม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จะใช้คำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน”

แต่ที่จะปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ได้นั้น ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความผิดตามมาตรา ๖๖ เสียก่อน เพราะคำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” มิใช่เป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาวินิจฉัยได้เอง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจแจ้งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ได้ และผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๔) การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลใช้บังคับไปด้วย เนื่องจากเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง ส่งผลให้บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับซึ่งรวมถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอันสิ้นสุดลงด้วย ซึ่งต่อมากณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขชี้แจงว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกทั้งหมด ทั้งนี้ ตามคำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕ เมื่อการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาและนำมาเป็นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำที่อาศัยเหตุอันเกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และเหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องยุติและสิ้นสุดลงด้วย แม้อันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ประกาศฉบับดังกล่าวคงมีผลเพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และเมื่อต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศฉบับที่ ๒๗ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญได้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยังให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศฉบับที่ ๒๗ ได้ประกาศเป็นต้นไป และจะนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นฐานในการดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไป การกระทำตามที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งอาศัยมูลเหตุที่เกิดจากการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อกฎหมายยกเลิกไป ย่อมมีผลให้การกระทำที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุยื่นคำร้องในครั้งนี้ยุติและสิ้นสุดลงด้วย

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมสอดคล้องกันได้รวมตัวเข้าด้วยกันเพื่อจะนำแนวความคิดนั้นมากำหนดเป็นนโยบายและนำไปบริหารหรือตรวจสอบการบริหารประเทศตามอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลนั้นตามวิถีทางประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงให้ความคุ้มครองแก่พรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นและไม่ต้องการให้มีการยุบพรรคได้โดยง่ายแม้ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ส่ง

สมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือส่งสมัครแล้วแต่ไม่มีสมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้ง ก็ไม่เป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แต่เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว คงมีแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง เท่านั้น ดังนั้น การจะยุบพรรคการเมืองได้จึงต้องเป็นไปตามเหตุมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ที่ว่าการที่บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) บัญญัติไว้สอดคล้องกับมาตรา ๖๓ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบเพิ่มเติมไว้ถึง ๔ เหตุ โดยการเพิ่มเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งผู้ร้องอาศัยเหตุตาม (๓) มาร้องให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ด้วย จึงเป็นการกำหนดเหตุยุบพรรคการเมืองเพิ่มเติมนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญกำหนดและเป็นบทบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นบทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง รับรองไว้ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ วรรคหนึ่ง รับรองไว้ เนื่องจากการยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองที่มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง รับรองไว้ ซึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติหลักเกณฑ์การดำเนินการว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว นั้น มีลักษณะเป็นหลักเกณฑ์การดำเนินการที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ เพราะถ้าพรรคการเมืองกระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ซึ่งเป็นการกระทำเดียวกับการกระทำตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง คือใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าว อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง เท่านั้น และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดกระบวนการเพื่อไปสู่การยุบพรรคการเมืองที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทั้งที่เหตุในการยุบนั้นเป็นเหตุแบบเดียวกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓

(๓) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากการกระทำตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นผู้กระทำและไม่ได้มอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารพรรคกระทำ อีกทั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้มีมติให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ กำหนดไว้ กรรมการบริหารพรรคจะดำเนินการแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยลำพังไม่ได้ จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะการที่กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งจะดำเนินการในนามของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อจัดการนอกเหนือจากที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบนั้น ไม่อาจกระทำได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งซึ่งมีค่าใช้จ่ายและต้องผ่านขั้นตอนอย่างเป็นระบบซึ่งพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ แต่อย่างใด อีกทั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยทราบมาก่อน ไม่เคยมอบหมาย ไม่เคยใช้และไม่เคยสนับสนุนให้บุคคลทั้งสองหรือบุคคลอื่นใดกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ประการใด หากบุคคลทั้งสองกระทำการตามข้อกล่าวหาที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลทั้งสอง ไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่อย่างใด การยุบพรรคการเมืองเป็นการทำให้สภาพความเป็นบุคคลของพรรคการเมืองตามกฎหมายสิ้นสุดลง ทำให้สมาชิกภาพของมวลสมาชิกสิ้นสุดลง จึงเทียบได้กับเป็นการลงโทษประหารชีวิตในทางอาญา การวินิจฉัยและตีความจึงต้องตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด ไม่ควรตีความในการขยายความเพื่อลงโทษพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ การกระทำของกรรมการบริหารพรรคมิใช่เป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ ซึ่งกรณีที่จะให้ถือว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมืองและถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า เป็นการกระทำหรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจของหัวหน้าพรรคการเมือง ดังนั้น การกระทำของกรรมการบริหารพรรคอันจะถือได้ว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคผู้นั้นต้องเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองเท่านั้น ทั้งนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังได้แยกการกระทำของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคที่เป็นความผิดและต้องรับโทษแยกต่างหากจากการกระทำของพรรคการเมือง กล่าวคือ การกระทำของหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา ๗๖ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑

มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๘ หรือการกระทำของกรรมการบริหารพรรค ตามมาตรา ๗๗ และมาตรา ๘๔ ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปว่า ผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษ ถ้าไม่ได้กระทำความผิดผู้นั้นไม่ต้องรับโทษและไม่ต้องรับโทษจากการกระทำของผู้อื่น การกระทำที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในขณะที่มีการยื่นคำร้องนี้เป็นตัวการ สนับสนุน หรือส่งเสริม รู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลทั้งสองที่ถูกกล่าวหาไปกระทำตามคำร้องแต่อย่างใดทั้งสิ้น

(๘) การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ได้เนื่องจากคำว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) หมายถึง การกระทำเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิ้นสุดลงแล้วใช้การปกครองอย่างอื่น ส่วนคำว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ” หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยผู้ที่ได้อำนาจนั้นมาจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมใช้อำนาจดังกล่าว ดังเช่นการยึดอำนาจปฏิวัติ หรือรัฐประหารของคณะบุคคลที่เรียกตัวเองว่า “คณะปฏิวัติ” ส่วนการกระทำที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) บัญญัติเป็นเหตุยุบพรรค คือ กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น ซึ่งกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ ดังนั้น การกระทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง หรือการให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามคำร้อง ซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง จึงไม่ถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะความร้ายแรงของกระทำถึงขนาดที่สมควรจะยุบพรรคการเมืองนั้นเสียก็คือการกระทำการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจปกครองประเทศโดยใช้กำลัง ซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทาง

ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่ได้เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อ กฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากการกระทำใดอันเป็น เพียงการฝ่าฝืนกฎหมายเล็กน้อย แม้อาจจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ไม่เคยปรากฏหรือเคยมี คำวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือกระทำการอันเป็น การขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด โดยเหตุนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ ที่บัญญัติไว้ว่า หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้ พรรคการเมืองกระทำการใดฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อ ความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำ ยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็น หนังสือ ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของนายทะเบียน ให้มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรค การเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้ และผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง แสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดระดับความรุนแรงของการกระทำของ พรรคการเมือง และผู้บริหารพรรคการเมืองไว้เป็นลำดับขั้นเพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุอันเป็นการกระทำผิด เล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อให้ยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบได้โดยง่ายเนื่องจากการกระทำ ของผู้บริหารพรรคบางคน ย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อสมาชิกของพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรู้เห็นกับการกระทำของกรรมการบริหารพรรคนั้นเลย

(๕) กรณีมีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม มิได้เป็นบทบังคับเด็ดขาดให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรค ในทุกกรณี เพียงแต่บัญญัติว่า “...ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมือง ...” และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่า “เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง...” จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าแม้พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเข้าข่ายที่จะถูก

ยุบพรรคได้ก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าควรจะต้องยุบพรรคหรือไม่ยุบก็ได้ ประกอบกับเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ ที่กำหนดความรุนแรงตามลักษณะของการกระทำไว้ในหลายระดับ หากไม่รุนแรงถึงขั้นเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ อาจจะใช้มาตรการเพียงการเตือน หรือมีอำนาจสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำตามที่กล่าวหา หรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะ หรือบางคนออกจากตำแหน่งนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าควรจะต้องยุบพรรคการเมืองหรือไม่ยุบก็ได้ และกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เรื้อรังมาตั้งแต่เข้าทำหน้าที่รัฐบาลเป็นผลสำเร็จ และกระทำตามนโยบายที่เป็นผลดี ต่อประเทศชาติมากมาย จนเป็นที่นิยมของประชาชนส่วนใหญ่ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ สมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๘ คน และเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๓๗๗ คน จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรก นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคเหล่านั้น ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง ทั้งหากมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

(๑๐) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ใช้บังคับกับเหตุยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เพื่อเป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคไม่ได้ เพราะเหตุยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) คือพรรคการเมือง “กระทำการ” อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ที่กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือ

องค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำผิดห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” เห็นว่า “การกระทำผิดห้าม” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ระบุในประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ คือ “ห้ามกระทำผิด” ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๔) เท่านั้น ส่วนมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำผิด” ซึ่งไม่ใช่ข้ออ้างที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ร้อง จึงนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มาใช้บังคับกับคดีนี้ไม่ได้

(๑๑) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับ การกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เนื่องจากประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เพิ่มเติมบทกำหนดโทษ เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ กำหนดไว้แต่เดิม โดยการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีกำหนดห้าปี จึงเป็นการตราและยกเลิกกฎหมายที่ปราศจากความชอบธรรม อันย้อนหลังเป็นผลร้าย แก่บุคคลที่เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งขัดต่อหลักนิติรัฐ เป็นการเลือกปฏิบัติอย่าง ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกที่เจริญแล้วยึดถือปฏิบัติ ขัดต่อ หลักสากลทางอาญา ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการลิดรอน สิทธิที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ว่า ให้ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรศาล และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจาก พระมหากษัตริย์ และเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการกระทำในพระปรมาภิไธยนั้น เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยคดี ของผู้ร้อง การถ่ายโอนอำนาจ มาเป็นของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอันเป็นองค์กรที่มีใช้ศาล จึงเป็น การไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แม้ว่าการให้ “เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง” จะมีใช้ “โทษทางอาญา” แต่ผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ก็เห็นว่า “สิทธิเลือกตั้ง” เป็นสิทธิเสรีภาพที่บรรดาชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณี

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓ ก็ยังให้การคุ้มครองอยู่ ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท ดังนั้น การกระทำใดที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ กำหนดโทษไว้ในมาตรา ๖๕ ให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป ซึ่งเป็นการกำหนดโทษทางการเมืองสำหรับผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบพรรคการเมือง หากตีความว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขฉบับดังกล่าวที่เพิ่มบทกำหนดโทษให้มีผลย้อนหลังจะขัดหลักนิติรัฐที่ห้ามตรากฎหมายย้อนหลังอันเป็นผลร้ายแก่บุคคลทั้งในกรณีโทษทางอาญา และในกรณีอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญาด้วย เพราะบุคคลก็ไม่อาจเชื่อมั่นในการใช้อำนาจรัฐ ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองถูกยุบเพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา ๖๖ ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบจะได้รับโทษเพียงเท่าที่บัญญัติในมาตรา ๖๕ เท่านั้น นอกจากนี้ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลัง เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยนัยของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงทำให้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดในกฎหมายดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับไปด้วย การกระทำใดที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติให้เป็นเหตุร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองจึงไม่สามารถนำมาใช้ภายหลังที่มีการประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑ ได้อีกต่อไป จนกระทั่งถึงวันที่ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับมีผลใช้บังคับต่อไป แต่อย่างไรก็ดี ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ

พระราชบัญญัติ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ดังนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงใช้บังคับเฉพาะกับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไปเท่านั้น แต่เหตุที่ผู้ร้องอ้างขอให้สั่งยุบพรรคเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องจึงไม่สามารถอ้างการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนมาเป็นเหตุขอให้สั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๑๒) การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้ เนื่องจากภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ในช่วงต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่ง โดยหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งหมด ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้ว และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับหนังสือแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ดังนั้น การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และจนถึงบัดนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการทางการเมืองตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคทั้งสองคนไม่ได้กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง ก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์

ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครลงสมัครทุกเขตนั้นไม่ได้หมายความว่า จะได้รับเลือกตั้งทุกเขต เพราะในบางเขตซึ่งส่วนมากเป็นเขตเลือกตั้งในภาคใต้ พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านมีคะแนนนิยมดีกว่า เมื่อพรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคอื่นซึ่งลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีโอกาที่จะได้รับเลือกตั้งสูง แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน จึงเป็นเหตุจูงใจให้พรรคการเมืองบางพรรคทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของตนด้วยการถอดชื่อสมาชิกเดิมออกแล้วนำชื่อผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่เข้าแทน ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวมิได้เพียงกระทำในคราวนี้เป็นครั้งแรก ในการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงพยานบางปากให้การว่า เคยดำเนินการเช่นนี้มาก่อนแล้วในคราวเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่า กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่อย่างใด ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อจะให้นายอมรวิทย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เพิ่งพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายชวการเพิ่งรู้จักกับนายบุญทวีศักดิ์เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นายชวการอ้างว่า ไปชี้แจงเรื่องการติดต่อพันธุกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงรับฟังไม่ได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ หรือ นายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องอ้าง ส่วนที่นายสุขสันต์ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นบันทึกข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมาให้ นายสุขสันต์ โดยมีนายสายันห์ เขียมสวัสดิ์ ทำการ

แก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคในแผ่นบันทึกข้อมูลที่โรงแรมกานต์มณี แล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นบันทึกข้อมูลไปคืนเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒ นาฬิกา นั้น ขัดแย้งกับรายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ระบุวัน เวลา ครั้งสุดท้ายที่มีการบันทึกในฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเชื่อถือไม่ได้

(๒) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผู้ร้องฟ้องข้อเท็จจริงจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อพูดเรื่องตัดต่อพันธุกรรมซึ่งขัดกับคำให้การของนายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี ที่ยืนยันว่า ในวันนั้นบุคคลทั้งสี่ไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้ขึ้นไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การขัดกับนายธีรชัยและนายทวีที่ยืนยันว่าวันดังกล่าวไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้รับเงินตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ไม่จำเป็นต้องเรียกนายชวการให้ไปรับเงินเพียงจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ที่กระทรวงกลาโหมและไม่มีเหตุผลที่ต้องจ่ายเงินด้วยตนเอง ส่วนภาพที่นายสุเทพนำเสนอต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงนั้น เป็นภาพที่มีการตัดต่อลำดับภาพขึ้นใหม่ และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่นายชวการกลับอ้างว่า เงินที่ได้รับจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้นเป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ นายทวีก็เป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอาข่าวสถานการณ์ทางภาคใต้ไปให้พลเอก ธรรมรักษ์เท่านั้น มิได้เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์แต่อย่างใด สำหรับเหตุการณ์ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การว่า นายชวการ

กับพวก ร่วมกันนับเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท ที่นายทวีกับพวกนำมาให้ใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท แล้ว นายธีรชัยมอบให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ซอง ชัดกับคำให้การของนายทวีและ นายพงษ์ศรีที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมอบให้แก่นายชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากผู้ใด อีกทั้งจำนวนเงินที่อ้างมีความไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ประกอบกับคำให้การของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เช่น นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชรัตน์ มณีศรี นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ และพันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี นอกจากนี้ที่นายชวการให้การว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวินำเงินไปมอบให้นายชวการ จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท นำไปให้นายสุขสันต์เพื่อเป็นค่าสมัครของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่จะลงสมัครที่จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน ก็ชัดกับคำให้การของนายทวีที่ว่า ไม่มีเหตุที่ต้องนำเงินมาให้ นายชวการซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้แก่ นายบุญทวีศักดิ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และเป็นผู้มีอำนาจในการส่งคนลงสมัครโดยตรง ส่วนเรื่องการโอนเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา เพื่อเป็นค่าสมัครผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นอีก ๗ คน นั้น วันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังนั้น คำให้การของนายชวการและนายสุขสันต์เป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น

(๓) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ในชื่อที่นางฐิติมาให้การต่อ คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในการประชุมของพรรคการเมืองที่อาคารวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งต่อนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมาน้อยเป็นสำคัญ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่า หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยแจ้งหรือกล่าวว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่พรรคการเมืองใด และเป็นไปไม่ได้ที่จะแจ้งต่อหัวหน้าพรรคการเมืองจำนวนมากถึง ๑๕ พรรคที่ร่วมประชุมกันว่า จะจ่ายเงินดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนายบุญอิทธิพล และ นายฉัฐพรหม นุสติ หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคงที่ว่า พันตำรวจโท ทักษิณไม่ได้พูดเรื่อง

การสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองอื่นแต่อย่างใด ส่วนที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ได้บังคับบัญชาและเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์มอบเงินให้แก่นางฐิติมา รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า นางฐิติมาเป็นบุคคลที่นายสุเทพทิ้งข่มขู่ หลอกลวง จ้างวาน ให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อปรักปรำและใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งต่อมา นางฐิติมาให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า คำให้การชั้นคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และตามบันทึกที่ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นไปตามเอกสารที่ นายสุเทพจัดเตรียมไว้ให้ โดยนายสุเทพเสนอเงินให้จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมเสนอตำแหน่งทางการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งจะให้นางฐิติมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย คำให้การของนางฐิติมา จึงรับฟังไม่ได้

(๔) ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรกฤษฎีกาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องจึงขัดต่อเหตุผลและรับฟังไม่ได้ ประกอบกับมีพยานบุคคลที่เป็นผู้สมัครของพรรคการเมืองทั้งสองพรรคยืนยันในชั้นคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้สมัครของพรรคทั้งสองจำนวนมากออกค่าใช้จ่ายเอง เพราะมีความมั่นใจว่าจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งคราวนี้ เนื่องจากพรรคใหญ่ฝ่ายค้านไม่ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้คู่กรณีนำพยานบุคคลเข้าไต่สวนตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๐ รวม ๑๔ นัด เป็นพยานผู้ร้อง จำนวน ๓๖ ปาก เข้าไต่สวน ๗ นัด พยานผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๓๐ ปาก ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๕ ปาก และผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๒ ปาก รวม ๗ นัด

สรุปประเด็นข้อพิพาทที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยตามคำร้องของผู้ร้องและคำชี้แจงของผู้ถูกร้องทั้งสาม ดังนี้

ข้อกฎหมาย

ข้อ ๑ ผู้ร้องมีอำนาจร้องเป็นคดีนี้หรือไม่และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงและคำชี้แจงเพิ่มเติมในทำนองว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องเป็นคดีนี้ ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนตามขั้นตอนตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยเฉพาะยังไม่ได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานรวมทั้งให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นว่าผู้ร้องยื่นคำร้องเป็นคดีนี้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน ฯลฯ ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ฯลฯ” เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้มีหนังสือร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานที่แสดงว่าได้มีพรรคการเมือง ซึ่งจากการตรวจสอบของนายทะเบียนได้แก่พรรคของผู้ถูกร้องทั้งสาม ได้กระทำการตามมาตรา ๖๖ จึงถือได้ว่ามีข้อเท็จจริงปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองและนายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน เมื่ออัยการสูงสุดเห็นเป็นการสมควรย่อมมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ (ในขณะนั้น) เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคของผู้ถูกร้องทั้งสามได้ตามมาตรา ๖๗ ดังกล่าว และการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองบทกฎหมายดังกล่าวหาจำเป็นต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่ประการใดไม่ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในประเด็นนี้

จึงฟังไม่ขึ้น ส่วนประเด็นที่ว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาคดีนี้หรือไม่ในประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้ โดยอ้างว่าองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาคดียุบพรรคได้ต้องเป็นสถาบันศาลเท่านั้นเมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาลจึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ภาระหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญย่อมสิ้นสุดลงด้วย เห็นว่าคดีนี้ศาลรัฐธรรมนูญ (ในขณะนั้น) ได้รับคำร้องนี้ไว้โดยชอบแล้วและคดีอยู่ระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ แม้ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ ก็ตาม แต่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๕ (ฉบับชั่วคราว) มาตรา ๓๕ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” จากบทบัญญัติดังกล่าว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้ได้ แม้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะไม่มีคำนำหน้าว่าเป็นศาลแต่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวกำหนดอำนาจหน้าที่เอกเช่นเดียวกันกับองค์กรตุลาการ จึงมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ได้ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

ข้อ ๒ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีสิทธิร้องเรียนโดยชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ หรือไม่ ในประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ใช่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ เห็นว่าตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นเพียงการส่งข้อมูลหลักฐานว่ามีพรรคการเมืองคือ ผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการต้องด้วยมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งตามบทกฎหมายข้างต้นมิได้บัญญัติไว้ว่าการร้องเรียนส่งหลักฐานข้อมูลว่ามีพรรคการเมืองกระทำความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นผู้เสียหายเท่านั้น ฉะนั้นบุคคลใดๆ พบเห็นหลักฐานข้อมูลการกระทำของพรรคการเมืองย่อมส่งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้อยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องค้ำประกันว่าเป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่ ข้อโต้แย้งข้อนี้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

ข้อ ๓ การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและ

การวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่งหรือไม่ การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัย
อันนำไปสู่การยื่นคำร้องเป็นคดีนี้ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ในประเด็นนี้ผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒
โต้แย้งพอสรุปได้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้ให้โอกาสผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ ได้มีโอกาสชี้แจง
ข้อเท็จจริงพร้อมแสดงพยานหลักฐานตามข้อกล่าวหาจึงเป็นการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและ
การวินิจฉัยชี้ขาดที่ไม่ชอบ เห็นว่าคดีนี้ผู้ร้องขอให้ยุบพรรคผู้ร้องทั้งสามเพราะเหตุต้องด้วยมาตรา ๖๖
แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และเป็นการยื่นคำร้อง
ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันตามบทกฎหมายดังกล่าวให้อำนาจผู้ร้องยื่นคำร้อง
เป็นคดีนี้ได้โดยไม่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนและมีมติวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒
ดังที่ผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ โต้แย้งแต่ประการใด ฉะนั้นการไม่ได้ให้โอกาสแก่ผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒
มีโอกาสชี้แจงแสดงพยานหลักฐานก่อนจึงไม่เป็นเหตุให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องเป็นคดีนี้ข้อโต้แย้งของ
ผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ ตามระเบียบดังกล่าวจึงฟังไม่ขึ้น

ข้อ ๔ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลงมีผลให้
การกระทำอันเป็นการต้องห้ามที่เป็นเหตุแห่งการยุบพรรคในคดีนี้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญหรือไม่
ประเด็นนี้ผู้ร้องที่ ๑ โต้แย้งพอสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ จึงไม่มี
บทกฎหมายที่จะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคของผู้ร้องที่ ๑ ได้ เห็นว่าแม้จะอ้างได้ว่าพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญน่าจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน
๒๕๔๕ ข้อ ๑ บัญญัติไว้ว่า “ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑
มีผลใช้บังคับต่อไป เพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปได้” จากประกาศดังกล่าวจึงมีสถานะ
เป็นกฎหมายที่ไม่เป็นรองพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รับรองว่าพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงมีผลใช้ต่อไป และการให้พรรคการเมือง
ยังคงสภาพอยู่ต่อไปได้มีนัยสำคัญแปลได้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๑ กงมิสภาบังคับใช้ต่อเนื่องตลอดมาโดยไม่ขาดตอน ข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ ๑ ที่ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องจะนำมาร้องเพื่อขอให้ยุบพรรค ผู้ร้องที่ ๑ ไม่ได้ จึงฟังไม่ขึ้น ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ใช่กฎหมายที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญต้องนำมาปรับใช้ประกอบคำวินิจฉัยจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยความมีอยู่ของ บทกฎหมายดังกล่าว

ข้อ ๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒)(๓) และ (๔) เป็นบทบัญญัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสองหรือไม่ในประเด็นนี้ผู้ร้องที่ ๑ โต้แย้งพอสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) บัญญัติเพิ่มเหตุที่อ้างเพื่อยุบพรรคการเมืองนอกเหนือเหตุที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จึงเป็นบทบัญญัติที่เกินความจำเป็น และกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ได้ระบубทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ ในการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพ จึงไม่ชอบด้วยมาตรา ๒๕ วรรคสองอีกด้วย เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้” ซึ่งเป็นบทบัญญัติไว้กว้าง ๆ ว่าด้วยเหตุต้องห้ามการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ ฉะนั้นตามบทบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เป็นบทบัญญัติที่ระบุเหตุต้องห้ามไว้ให้ชัดเจนโดยระบุถึงเหตุแห่งการต้องห้ามมีอะไรบ้าง และเหตุต้องห้ามตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวล้วนแต่เป็นสิ่งที่กระทำการฝ่าฝืนแล้วจะเป็นการขัดต่อ ความสงบสุขของบ้านเมืองจึงจำเป็นต้องบัญญัติไว้ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทบกระเทือนต่อ สาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองแต่ประการใด เพราะการรวมตัวเป็นพรรคการเมือง ต้องไม่ขัดต่อความสงบของบ้านเมืองอยู่แล้ว จึงถือไม่ได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นโดยนอกเหนือ

อำนาจแห่งบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแต่ประการใด เป็นเพียงแต่การขยายความให้ชัดเจนเท่านั้น บทบัญญัติดังกล่าวมีผลเฉพาะการใช้สิทธิและเสรีภาพที่ขัดต่อความสงบสุขของบ้านเมืองจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพจึงไม่เกินไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสองนั้นเห็นว่าบุคคลที่จะโต้แย้งบทบัญญัติดังกล่าวต้องเป็นบุคคลที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ (๑) และ (๒) ซึ่งได้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือทั้งสองสภารวมกันตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนด เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภาแล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อยู่ในสถานะที่จะขอให้ตีความบทกฎหมายดังกล่าวได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อโต้แย้งดังกล่าว

ข้อ ๖ มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ หรือไม่ ในประเด็นนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งพอสรุปได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคสองบัญญัติไว้ว่าถ้าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกการกระทำตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคสามได้ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ กลับให้อัยการสูงสุดมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที จึงเป็นการไม่ชอบเห็นว่าตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกการกระทำตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้” จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวแสดงว่าถ้ามีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองเลิกการกระทำตามวรรคสองแล้วละก็ ให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น ๆ ได้ ไม่ได้มีผลถึงกับต้องปฏิบัติตามขั้นตอนให้เลิกการกระทำเสียก่อนจึงจะสั่งยุบพรรคได้ ฉะนั้น อัยการสูงสุดย่อมมีอำนาจร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการยุบพรรคการเมืองที่กระทำการต้องห้ามได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านขั้นตอนให้ยกเลิกการกระทำเสียก่อน การดำเนินการตามมาตรา ๖๗

ของผู้ร้องจึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคสองแต่ประการใด ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

ข้อ ๓ การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและสั่งเพิกถอนการเลือกตั้งดังกล่าวไปแล้วผู้ร้องจะนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งดังกล่าวมาขอให้มีคำสั่งยุบพรรคของผู้ร้องได้หรือไม่ ในประเด็นนี้ผู้ถูกร้องที่ ๓ โต้แย้งพอสรุปได้ว่า ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษาเพิกถอนการเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จึงนำเหตุที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการเลือกตั้งมาเป็นเหตุขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ เห็นว่าศาลปกครองพิพากษาว่าการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบและเพิกถอนการเลือกตั้งทั้งหมด ไม่ได้เพิกถอนการกระทำคามผิดของพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและเหตุที่นำมาสู่การร้องขอให้ยุบพรรคของผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นเหตุที่เกิดจากการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามหาใช่เหตุแห่งการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ ฉะนั้นแม้ศาลปกครองกลางจะมีคำพิพากษาเพิกถอนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ก็ห้ามมีผลต่อการที่ผู้ร้องจะร้องเป็นคดีนี้แต่ประการใดไม่ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในประเด็นจึงฟังไม่ขึ้น

ข้อเท็จจริง

ตามคำร้องกล่าวอ้างว่า พลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ กับนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยพลเอก ชรรณรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ มีส่วนสนับสนุนเงินให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และ ที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญไปลงสมัครรับเลือกตั้งและนายบุญทวีศักดิ์และนายบุญอิทธิพลหรือบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคของผู้ถูกร้อง ที่ ๒ และที่ ๓ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ อันเป็นความเท็จให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้รับเลือกตั้งโดยไม่จำเป็นต้องได้รับคะแนนเสียงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องทั้งสามโต้แย้งพอสรุปได้ว่า ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องไม่เป็นความจริง เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีคณะบุคคลจัดทำขึ้น

เพื่อปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นพรรคการเมืองซึ่งเป็นนิติบุคคลไม่มีส่วนรู้เห็นหรือเป็นผู้กระทำตามที่ผู้ร้องกล่าวหา

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะนายกรัฐมนตรีได้ตราพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ภายหลังจากยุบสภาแล้ว หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เชิญพรรคการเมืองต่าง ๆ ไปประชุมเพื่อทำสัตยาบันกันที่ตึกรัฐสภาในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ มีพรรคการเมืองไปร่วมประชุมดังกล่าวหลายพรรครวมทั้งหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ด้วยและมีบทกฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ๆ จะไม่ได้รับการเลือกตั้ง และรับกันว่าการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบห้าร้อยคนและในเขตพื้นที่ภาคใต้และภาคกลางบางจังหวัดไม่ใช่พื้นที่ฐานเสียงของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการไม่แน่นอนว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคใต้และภาคกลางบางจังหวัดถ้าลงสมัครเพียงคนเดียว จะได้รับคะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ และผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ที่ได้รับหนังสือรับรองว่าเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือที่ ๓ ติดต่อกันครบเก้าสิบวัน แต่ถูกเพิกถอนสิทธิการเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากมีคุณสมบัติการเป็นสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ไม่ครบเก้าสิบวันจากข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ปรากฏว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔ คน แต่ในการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน ผ่านคุณสมบัติครบถ้วนจำนวน ๓๕๕ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๑ คน แต่ผ่านคุณสมบัติครบถ้วนเป็นผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งจำนวน ๕ คน และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน แต่ผ่านคุณสมบัติครบถ้วนเป็นผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งจำนวน ๔ คน

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ มีส่วนร่วมก่อให้เกิดการกระทำตามที่ถูกร้องกล่าวหาหรือไม่ ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญสรุปได้ว่า นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งรับว่าได้มีการติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็น

สมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยได้รับการติดต่อให้จัดการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลจากนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ และได้รับเงินค่าตอบแทนจากการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จากนายบุญทวีศักดิ์ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท และข้อมูลจากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่ามี การตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง แม้ นายบุญทวีศักดิ์ จะให้การปฏิเสธแต่เมื่อประมวลกับเอกสารหลักฐานที่ นายบุญทวีศักดิ์ ในฐานะ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในนามผู้ถูกร้องที่ ๒ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้มีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงและต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตและ ศาลฎีกาได้เพิกถอนสิทธิการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งในนาม ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๒๖ คน จากจำนวนที่ส่งลงสมัครจำนวน ๓๑ คน แสดงว่ามีการตัดต่อ เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยไม่ชอบจึงมีน้ำหนักฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ส่งไว้ที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ได้มีส่วนร่วมกับผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการตัดต่อ เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ และได้ให้เงินสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครสมาชิกผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ในพื้นที่ที่ไม่ใช่ฐานเสียงของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ จากการไต่สวนฟังได้ว่า นายชวการ โตสวัสดิ์ กับนายพงษ์ศรี หรือยุทธพงศ์ สีวาโมกษ์ หรือนายทวี สุวรรณพัฒน์ และนายด้อยหรือธีรชัย จุลพัฒน์ ได้พากันไปพบ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นอกจากนั้นบุคคลทั้งสี่ได้พบกับนายทหารนอกเครื่องแบบอีก ๒ คนด้วยเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ น. เรื่องที่พูดคุยเกี่ยวกับการจัดหาพรรคเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เลือกตั้งเพื่อช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมัครเพียงคนเดียวรวมทั้งวิธีการตัดต่อ เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของพรรคเล็กให้มีคุณสมบัติลงสมัครรับเลือกตั้งได้โดยนายชวการ ได้ติดต่อกับนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ร่วมกระบวนการด้วยและ ให้จัดหาพรรคเล็กอื่นอีก ๒ พรรคด้วย พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ได้ตกลงให้นายชวการ ดำเนินการดังกล่าว ต่อมาวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา บุคคลทั้งสี่ได้ไปพบ พลเอก ธรรมรักษ์ที่กระทรวงกลาโหม โดยมีภาพเป็นโทรทัศน์วงจรปิดบันทึกเหตุการณ์ไว้ด้วย

นายชวการอ้างว่าพลเอก ธรรมรักษ์ ได้มอบเงินให้นายทวี จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท แล้วนายทวีมอบต่อให้นายชวการเป็นผู้ถูกร้องที่ ๑ จะโต้แย้งว่าพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไม่เคยพบบุคคลทั้งสี่ตามที่กล่าวอ้าง เพียงแต่รับว่าบุคคลทั้งสี่ได้ไปที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ส่วนที่กระทรวงกลาโหมรับว่าบุคคลทั้งสี่ไปที่กระทรวงกลาโหมจริงตามวันเวลาและมีภาพจากโทรทัศน์วงจรปิดยืนยันถึงการที่บุคคลทั้งสี่ได้ไปที่กระทรวงกลาโหมในฐานะบุคคลพิเศษไม่ผ่านการขออนุญาตตามปกติ ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่าบุคคลทั้งสี่ไปส่งข่าวเกี่ยวกับความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ แต่พันเอก เชิดพงศ์ บุญเกียรติ อ้างว่าเป็นผู้มีหน้าที่รับข่าวจากนายทวีแล้วนำไปให้พลเอก ธรรมรักษ์ยืนยันว่าในวันดังกล่าวบุคคลทั้งสี่มาที่กระทรวงกลาโหมแต่ไม่ได้มอบข่าวให้พลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งขัดแย้งกับข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าบุคคลทั้งสี่มาเพื่อมอบข่าวและจากภาพที่วงจรปิดแปลได้ว่าในระหว่างที่บุคคลทั้งสี่ไปพบพลเอก ธรรมรักษ์นั้นได้มีการส่งมอบสิ่งของให้กับนายทวีและตอนขากลับนายทวีถือซองขนาดเล็กซึ่งมิได้ถือไปตอนขึ้นไปเพื่อพบพลเอก ธรรมรักษ์ซองขนาดเล็กน่าจะเป็นเงินที่พลเอก ธรรมรักษ์มอบให้นายทวีอันเป็นการเชื่อมกับคำให้การของนายชวการที่ว่าได้รับเงินจากนายทวีจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท และนายชวการอ้างว่าได้นำเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาทไปมอบให้นายบุญทวีศักดิ์หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ แม้จะไม่มีบุคคลให้การยืนยันว่าพลเอก ธรรมรักษ์ได้มอบเงินให้กับนายทวีก็ตามแต่เมื่อประมวลข้อเท็จจริงรวมทั้งผลการเลือกตั้งในพื้นที่ภาคใต้ของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในนามผู้ถูกร้องที่ ๑ ในปี ๒๕๔๘ ส่วนใหญ่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขต มีเหตุเชื่อได้ว่าจะต้องมีความพยายามทำกิจกรรมใดๆ เพื่อให้การเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ครบ ๕๐๐ คน การหาพรรคเล็กสมัครรับเลือกตั้งลงสมัครกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ที่ไม่ใช่ฐานเสียงของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ต้องกระทำจึงมีเหตุผลน่าเชื่อว่าคำให้การของนายชวการตั้งอยู่บนพื้นฐานและมีน้ำหนักควรแก่การรับฟัง นอกจากนี้จากพฤติการณ์แสดงว่านายทวีเป็นบุคคลใกล้ชิดกับพลเอก ธรรมรักษ์ได้ประสานงานใกล้ชิดกับนายชวการและนายสุขสันต์รวมทั้งนายบุญทวีศักดิ์ด้วย การที่นายบุญทวีศักดิ์รับว่าได้ลงลายมือชื่อในฐานะหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ ในหนังสือรับรองการลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่ได้กรอกข้อความให้นายสุขสันต์ผู้อำนวยการเลือกตั้งจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งและการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

มากกว่าครั้งที่ผ่านมาอย่างผิดปกติ ซึ่งน่าจะเกิดจากเงินสนับสนุนที่นายชวการและนายสุขสันต์รับมาจากพลเอก ธรรมรักษ์กับพวก ซึ่งเท่ากับ พลเอก ธรรมรักษ์กับพวกมีส่วนสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำเนินการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งโดยการออกหนังสือรับรองคุณสมบัติเท็จ

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีการจ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ หรือไม่ จากคำให้การของนางฐิติมา ภาวะลี ซึ่งเป็นผู้รับเงินและจ่ายเงินของผู้ถูกร้องที่ ๓ ระบุตามคำให้การเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งสอดคล้องกับบันทึกที่พรรคประชาธิปัตย์บันทึกไว้เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่านายไพฑูรย์ วงศ์วานิช และบุคคลอื่น ๆ อีกหลายคนได้ร่วมประชุมกันที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช เพื่อนร่วมรุ่นเดียวกันกับพลเอก ธรรมรักษ์ได้พูดคุยโทรศัพท์ด้วยเรื่องอันดังได้ยินทั่วกันได้มอบให้พลเอก ไตรรงค์กับพลโท ผดุงศักดิ์เป็นผู้แทนมาดูแลความเรียบร้อยและต่อมาได้นำเงินมามอบให้ ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท และพลโท ผดุงศักดิ์ได้มอบนามบัตรให้นางฐิติมาด้วยต่อมาพลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินมามอบให้อีก ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท และมีการมอบให้อีก ๕๒๕,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่รับมอบจากพลโท ผดุงศักดิ์เป็นเงิน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท แม้ต่อมานางฐิติมาจะกลับคำให้การสอดคล้องกับข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ตามแต่เงินที่นางฐิติมาจ่ายให้กับบุคคลต่าง ๆ พร้อมทั้งมีพยานบุคคลมาให้อภัยคำอื่น ๆ ว่าได้รับเงินตามใบรับเงินที่นางฐิติมามอบให้กับคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ และเงินจำนวนมากหากนางฐิติมาไม่ได้รับเงินตามคำเบิกความครั้งแรกไม่น่าจะมีเงินมาสนับสนุนได้มากมายประกอบกับเอกสารหลักฐานการจ่ายเงินรวมทั้งจ่ายให้นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช เพื่อนร่วมรุ่นเดียวกันกับพลเอก ธรรมรักษ์ด้วย เป็นเอกสารที่นางฐิติมาอ้างถึงการมีอยู่ หากนางฐิติมา ถูกบังคับให้จำต้องให้อภัยคำดังกล่าวกลับคำให้การของนางฐิติมาจริง เอกสารเหล่านี้ไม่น่าจะถูกนำออกมาแสดงได้เพราะบุคคลภายนอกไม่มีบุคคลใดหยั่งรู้ถึงการมีอยู่ของเอกสารการจ่ายเงินและรับเงินรวมทั้งการมีนามบัตรของพลโท ผดุงศักดิ์ด้วย คำให้การของนางฐิติมาที่ให้การสนับสนุนข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในภายหลังขัดแย้งกับเอกสารหลักฐานดังกล่าวจึงไม่ประกอบด้วยเหตุผลอันควรแก่การรับฟัง ส่วนที่นางฐิติมาอ้างว่าเงินจำนวนที่มีการจ่ายตามเอกสารหลักฐานนั้นเป็นเงินที่กู้ยืมมาและบางส่วนเป็นเงินสนับสนุนพรรคการเมืองประมาณหนึ่งล้านสามแสนบาทเศษ แต่จากเอกสารหลักฐานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียง โอนเงินจำนวนที่นางฐิติมากล่าวอ้างถึงเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นการโอนเงินไปให้ภายหลังวันเลือกตั้งแล้ว ข้อกล่าวอ้างของ

นางฐิติมาส่วนนี้จึงไม่ประกอบด้วยเหตุผลควรแก่การรับฟังเช่นเดียวกันเมื่อประมวลเข้าด้วยกันแล้ว เห็นว่าคำให้การของนางฐิติมาที่ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งสอดคล้องกับถ้อยคำของนางฐิติมาที่ฝ่ายนายสุเทพบันทึกเทปไว้ในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และสอดคล้องกับเอกสารหลักฐานการจ่ายเงินให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย มีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่าคำให้การที่นางฐิติมา กลับคำให้การในภายหลัง เมื่อประมวลข้อเท็จจริงเข้าด้วยกัน โดยตลอดแล้ว เชื่อได้ว่าพลเอก ชรรมรักษ์ นายพงษ์ศักดิ์ พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์มีส่วน จ่ายเงินสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ ดำเนินการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคใต้เพื่อช่วยให้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้ง เมื่อฟังว่าพลเอก ชรรมรักษ์ พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์กับนายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการจ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๓ และสนับสนุน ให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ดัดต่อข้อมูลสมาชิกเพื่อส่งสมัครรับเลือกตั้งในแบบแบ่งเขตในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อเลี่ยงการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในพื้นที่ภาคใต้ได้รับคะแนน น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีส่วนเป็นผู้ร่วมกระทำการกับพลเอก ชรรมรักษ์ นายพงษ์ศักดิ์ พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ หรือไม่ แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะให้การโต้แย้งว่าเงินที่มีการจ่ายไม่ปรากฏทางบัญชีของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นผู้จ่ายและบุคคลทั้งสี่ที่ถูกระบุว่าเป็นผู้จ่ายเงินก็ไม่มีอำนาจจ่ายเงินของพรรคก็ตาม แต่เงินที่กล่าวอ้างว่า มีการจ่ายนั้นเป็นเงินที่ไม่สามารถจ่ายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้นจะลงบัญชีหรือเบิกจ่ายจากเงิน ของพรรคไม่ได้ ประกอบกับข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ห้วนหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เรียก ประชุมหัวหน้าพรรคการเมืองรวมทั้งหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ด้วยในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ และรายละเอียดการประชุมไม่เปิดเผย และนางฐิติมาเคยให้การว่าได้รับการบอกเล่าจาก นายบุญฤทธิ์พลหรือบุญบารมีภณหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่ามีการเสนอให้เงินแก่พรรคที่ส่งผู้สมัคร ลงเลือกตั้งโดยพันตำรวจโท ทักษิณจากการเรียกประชุมดังกล่าว อีกประการหนึ่ง ในสภานั้น พันตำรวจโท ทักษิณไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะเรียกประชุมหัวหน้าพรรคการเมืองต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของรัฐในฐานะรักษาการนายกรัฐมนตรี การเรียกประชุมดังกล่าวประมวลกับคำให้การ ของนางฐิติมา จึงมีน้ำหนักฟังได้ว่าเป็นการประชุมเพื่อประโยชน์การเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ และการประชุมที่ดำเนินการโดยหัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเหตุต่อเนื่องนำไปสู่การสมัครรับเลือกตั้ง ของพรรคเล็กที่ไม่เคยมีกิจกรรมทางการเมืองและฐานเสียงในพื้นที่ภาคใต้จำนวนหลายพรรค ผู้สมัคร

รับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ แบบแบ่งเขตเลือกตั้งในพื้นที่ภาคใต้ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับสิทธิเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากมีคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคที่ส่งสมัครไม่ครบเก้าสิบวัน จากการประกาศผลของการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีหลายเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมัครเพียงคนเดียวได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขต แสดงว่าการให้มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ภาคใต้จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ อย่างแท้จริง การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวน่าจะเกิดจากการกระทำของหัวหน้าพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารบางคนและเจ้าหน้าที่ประจำตัวกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีส่วนพัวพันต่อการจ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ก่อให้เกิดการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมายอันเป็นเหตุยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ วิเคราะห์จากข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยตลอดแล้ว เชื่อได้โดยสนิทใจว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ มีส่วนกระทำการต้องห้ามตามกฎหมายร่วมกับผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ด้วย

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าเหตุต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) หรือไม่ เห็นว่าตามมาตรา ๖๖ (๑) บัญญัติไว้ว่า “กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ”

(๓) บัญญัติไว้ว่า “กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สนับสนุนให้มีการติดต่อข้อมูลรวมทั้งสนับสนุนให้มีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้ผู้แทนราษฎรมาเพื่อจัดตั้งรัฐบาล เป็นการให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและการสนับสนุนให้พรรคอื่นออกหนังสือรับรองเท็จส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยผู้สมัครมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญเพื่อช่วยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้รับเลือกตั้งแม้ได้รับคะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

อันเป็นการกระทำความผิดห้ามตามบทกฎหมายดังกล่าว แม้เป็นการกระทำเพียงกรณีใดกรณีหนึ่งก็เป็นเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองที่กระทำการต้องห้ามนั้น ๆ ได้ ฉะนั้นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเข้าเหตุต้องห้ามตามมาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) ซึ่งเป็นเหตุยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ โดยมีหัวหน้าพรรคเป็นผู้ลงนามรับรองการเป็นสมาชิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งอันเป็นที่จย่อมเข้าข่ายเป็นการกระทำการขัดต่อกฎหมายและสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้อำนาจการปกครองประเทศที่ไม่เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นการกระทำเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ จึงถือว่าเป็นการกระทำการต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีเหตุยุบผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ตามมาตรา ๖๖ (๒) หรือ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า มีเหตุที่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่ เห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามที่วินิจฉัยไว้แล้วว่า เข้าเหตุตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และจากการที่ผู้ถูกร้องทั้งสามซึ่งขณะกระทำการเป็นพรรคการเมืองซึ่งต้องมาภาระหน้าที่ต้องผดุงไว้ซึ่งหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ผู้ถูกร้องทั้งสามกลับทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคราววันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นแบบพิธีเพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเข้าสู่การใช้อำนาจรัฐอีกครั้ง โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ร่วมมือสนับสนุนการกระทำความผิดดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่ไม่เคารพต่อกฎหมายและไม่ให้ความสำคัญต่อสิทธิเลือกตั้งของประชาชน จึงมีเหตุสมควรให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามได้

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่าการยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารผู้ถูกร้องทั้งสามมีกำหนดห้าปี หรือไม่ เห็นว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำความผิดห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารของพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง” คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ที่ ๒ และที่ ๓ มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่าการยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามดังกล่าว เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ คำว่าห้ามตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมีความหมายว่า ให้งดเว้นกระทำ ไม่ให้ทำตามที่กำหนดไว้ ฉะนั้นคำว่าต้องห้ามจึงน่าจะมีความหมายว่า ห้ามไม่ให้กระทำตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดไม่ให้กระทำหรืออีกนัยหนึ่งเมื่อกระทำแล้วเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคตนเองเมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามมาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ กระทำการตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) จึงเป็นการมีคำสั่งยุบผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เพราะเหตุจากการที่กระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเข้าข่ายต้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ มีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่มิคำสั่งยุบพรรค ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องทั้งสามต่อไปมีว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ไม่อาจย้อนหลังนั้น เห็นว่าการจะแปลกฎหมายใดว่ามีผลย้อนหลังหรือไม่ต้องดูที่ตัวบทกฎหมายนั้นบัญญัติไว้ว่าอย่างไร เมื่อประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ บัญญัติไว้ชัดเจนว่าภายหลังประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ใช้บังคับแล้ว หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใด ก็ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารของพรรคการเมืองนั้นมีกำหนดห้าปี นับแต่มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง บทบัญญัติดังกล่าวไม่เปิดโอกาสให้แปลความหมายเป็นอย่างอื่น จึงต้องสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมาย ส่วนที่อ้างว่าการใช้กฎหมายให้มีผลย้อนหลังขัดต่อกฎหมายอาญาทั่วไปหรือขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ข้อกล่าวอ้างดังกล่าวต้องเป็นกรณีที่ไม่มียกเว้นบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้นบังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๖

บัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทุกฉบับชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีจึงถือได้ว่ามีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ โดยแจ้งชัด จึงไม่มีเหตุจะต้องนำประเด็นการปกครองฯ มาใช้บังคับแทนอีก เมื่อประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ เป็นกฎหมายชอบด้วยรัฐธรรมนูญและบัญญัติให้มีผลใช้กับการกระทำผิดใด ๆ ที่นำไปสู่การยุบพรรคการเมืองย้อนหลังได้ และสภาพการบังคับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ใช่โทษในความผิดอาญา ซึ่งจะนำเอากฎหมายทั่วไปในความผิดอาญามาบังคับไม่ได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงต้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องทั้งสามตามกฎหมาย ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า กรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ที่ต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี เป็นกรรมการบริหารของพรรคในช่วงเวลาใด เห็นว่าแม้ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ จะมีได้บัญญัติโดยแจ้งชัดก็ตามแต่การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย่อมเป็นการกระทบต่อสิทธิของบุคคล ฉะนั้นกรรมการบริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ที่สมควรจะถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง จึงควรเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมืองอยู่ในระหว่างเกิดเหตุที่จะนำไปสู่การยุบพรรค มูลเหตุแห่งการยุบพรรคทั้งสามอยู่ในช่วงภายหลังจากมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันเลือกตั้งคือวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ฉะนั้นกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามที่จะต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ บุคคลผู้เป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ช่วงในระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จากเอกสารหลักฐานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม ตั้งแต่ช่วงระยะเกิดเหตุและยังคงอยู่เป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องทั้งสาม วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ จนถึงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ดังนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน และผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน ฉะนั้น กรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องทั้งสาม ที่จะต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตาม

บทกฎหมายดังกล่าวนี้ พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน

ดังเหตุผลที่ได้วินิจฉัยไว้แล้ว เห็นสมควรมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๓) กับให้ยุบพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) พร้อมทั้งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน มีกำหนดห้าปี นับตั้งแต่วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ ข้อ ๓

นายวิชัย ชื่นชมพูนุท
ตุลาการรัฐธรรมนูญ